

MAGYARORSZÁG VÉDELMI IGAZGATÁSA
A KÖZIGAZGATÁS ÚJ KÖRNYEZETÉBEN

VÉDELMI IGAZGATÁS, HAGYOMÁNY ÉS MEGÚJULÁS

Sorozatszerkesztő:
ISASZEGI JÁNOS

*Baán Mihály–Bors István–Csiffáry Tamás–Hári László
Kocsis Lajos–Szentés László*

MAGYARORSZÁG VÉDELMI IGAZGATÁSA A KÖZIGAZGATÁS ÚJ KÖRNYEZETÉBEN

ZRÍNYI KIADÓ

© HM Zrínyi Nonprofit Kft. – Zrínyi Kiadó, 2014

© Baán Mihály, Bors István, Csiffáry Tamás, Hári László, Kocsis Lajos, Szentes László, 2014

A HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft.
a Honvédelmi Minisztérium által alapított, annak kizárólagos tulajdonában lévő cég.

1087 Budapest, Kerepesi út 29/B

www.honvedelem.hu

e-mail: kiado@armedia.hu

A kötetet szerkesztette: Szentes László

Lektorálta: Bors István és Kocsis Lajos

A kötetben közölt fotók, ábrák és vázlatok a HM Védelmi Hivatal, valamint a Zrínyi Média archívumából valók (készítői: Dévényi Veronika, Rácz Tünde, Tóth László).

A DVD-mellékletben szereplő filmeket készítette: a Zrínyi Média Katonai Filmstúdió, stúdióvezető – Wonke Rezső (Bakonycsernye–2012 és Active Guardian–2013), valamint a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ stúdiója (Védelmi igazgatási gyakorlat–2009).

A kiadásért felel: Bozsonyi Károly ügyvezető

A Zrínyi Kiadó mb. vezetője: Isaszegi János

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	9
I. RÉSZ	15
I. A VÉDELMI IGAZGATÁS TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE.....	16
A védelmi igazgatás új rendszerének kialakítása	18
A védelmi igazgatás rendszerének jogszabályi megalapozása	20
A Honvédelmi Minisztérium Védelmi Hivatal megalakulása és alaptevékenységei	22
A területi és helyi védelmi igazgatás általános és a megyei, illetve fővárosi védelmi igazgatás sajátos tevékenységeinek alakulása.....	32
II. A VÉDELMI IGAZGATÁS RENDSZERE	43
A hon- és országvédelem rendszere és funkciói	43
Mi a honvédelem?.....	43
A különleges jogrend időszakai.....	46
A hon- és országvédelem rendszere	48
A védelmi igazgatás kapcsolatrendszere	51
A védelmi igazgatás struktúrája és feladatai.....	54
A védelmi igazgatás irányításának általános rendje	57
A honvédelmi kötelezettségek.....	61
A hadkötelezettség	61
A honvédelmi munkakötelezettség	65
A gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség	70
III. A VÉDELMI IGAZGATÁS KÖZPONTI IRÁNYÍTÁSA	74
Az Országgyűlés	74
A köztársasági elnök	75
A Kormány	76
A honvédelemben közreműködő szervek	77
A központi államigazgatási szervek.....	79

A Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság (KKB)	81
Az egyes központi államigazgatási szervek vezetőinek feladat- és hatáskörébe tartozó általános honvédelmi feladatok	84
A honvédelemért felelős miniszter	85
A miniszter	88
A rendvédelmi szervek	89
A társadalmi szervezetek, egyházak és karitatív szervezetek.....	89
A Honvédelmi Minisztérium Védelmi Hivatal	89
A Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság.....	94
A katonai igazgatás	96
 IV. A VÉDELMI IGAZGATÁS TERÜLETI ÉS HELYI SZERVEI	102
A megyei védelmi bizottság (MVB).....	102
Az MVB összetétele.....	103
Az MVB békeidőszaki működésének rendje	106
Az MVB és elnökének feladatai a felkészülés és megelőzés időszakában	108
Az MVB elnöke.....	110
Az MVB elnökének feladatai különleges jogrend bevezetése esetén	111
A helyi védelmi bizottság (HVB).....	114
A HVB összetétele.....	115
A HVB békeidőszaki működésének rendje	117
A HVB elnökének feladatai különleges jogrend elrendelését követően	120
A polgármester.....	121
A polgármester feladatai a felkészülés időszakában	122
A polgármester feladatai különleges jogrend elrendelését követően	123
A közbiztonsági referens	126
A HVB elnökének és a polgármesternek a feladatai váratlan helyzetek kezelése során (nincs katasztrófaveszély és veszélyhelyzetet sem hirdetnek ki)	127
A területi védelmi igazgatási szervek feladatai a kitelepítés, kimenekítés, befogadás és visszatelepítés során	128
 V. A VÉDELMI IGAZGATÁS TERVRENDSZERE.....	135
A területi igazgatás tervei.....	142
A területi és helyi védelmi igazgatás megújuló tervrendszere.....	145
 VI. A VÉDELMI IGAZGATÁS INFOKOMMUNIKÁCIÓS TÁMOGATÁSA	149
Az infokommunikáció fogalma	149
Információs folyamatok és az együttműködők köre	150
A jelenleg alkalmazott infokommunikációs rendszerek	156
Központi rendszerek	156
Videokonferencia (VTC).....	170
Egyéb, nem speciális kommunikációs csatornák	171

Területi adatbázisok	172
A területi védelmi igazgatási szervek döntéstámogató rendszere	172
Területi Védelmi Igazgatási Információs Rendszer (TEVIR)	178
Jövőkép	184
 VII. A RIASZTÁS-ÉRTESÍTÉS FELADATAI	186
A légiriasztás rendszere	186
Katasztrófaveszély vagy veszélyhelyzet (katasztrófariasztás)	189
A lakossági riasztás és tájékoztatás általános feladatai	190
A területi és a helyi védelmi igazgatási szervek készenlétbe helyezése	191
 VIII. A VÉDELMI IGAZGATÁS MŰKÖDÉSE KÜLÖNLEGES JOGREND IDŐSZAKAIBAN	198
A védelmi igazgatás központi szervezeteinek irányítási és vezetési tevékenysége	198
A különleges jogrend egyes fajtái	199
A rendkívüli állapot	199
A szükségállapot	200
A megelőző védelmi helyzet	201
A váratlan támadás	201
A veszélyhelyzet	202
Az alapvető jogok gyakorlása különleges jogrendben	203
A területi irányítás megváltozott szabályai	203
Az MVB és a HVB munkaszervezetei, feladataik és működési rendjük	205
Az MVB különleges jogrendi időszaki működésének munkahelye	217
A védelmi igazgatás monitoring rendszere	219
MONITORING-I.	220
MONITORING-II.	223
 IX. A NEMZETGAZDASÁG VÉDELMI CÉLÚ FELKÉSZÍTÉSE, A TARTALÉKOLÁS ÉS A LAKOSSÁG KÜLÖNLEGES JOGRENDI IDŐSZAKI ELLÁTÁSA	225
A nemzetgazdaság védelmi célú felkészítése	226
Az ország gazdaságbiztonsági rendszere	228
A tartalékolás rendszere	228
A védelmi tartalékolás	231
A honvédelmi felkészítés védelemgazdasági igényei	234
Gazdaságfelkészítési tervezés	237
Tervező szervek és legfontosabb feladataik	237
A területi védelmi igazgatási szervek tervezési feladatai	241
A tervezés folyamata	245
A lakosság különleges jogrendi időszakban való egészségügyi ellátásának tervezése	249
Gazdaságfelkészítési szerződések, gazdaságmozgósítási előszerződések és szerződések	249
A területi tervező szervek javaslatai a tervezés korszerűsítésére	250

A befogadó nemzeti támogatás (BNT)	251
A központi szervek feladatai	251
A területi védelmi igazgatási szervek feladatai	252
 X. A GAZDASÁGI ÉS ANYAGI SZOLGÁLTATÁSI KÖTELEZETTSÉG, VALAMINT	
A MEGHAGYÁS FELADATAI.....	253
A gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségekkel kapcsolatos feladatok	253
Békeidőszaki feladatok	254
Különleges jogrendi feladatok.....	262
A katasztrófavédelmi célú gazdasági és anyagi szolgáltatásokkal kapcsolatos feladatok.....	267
A gazdasági és anyagi szolgáltatások nyilvántartása.....	267
A gazdasági és anyagi szolgáltatások kijelölése	268
A gazdasági és anyagi szolgáltatások igénybevételének elrendelése	268
A gazdasági és anyagi szolgáltatások igénybevételének megszüntetése, illetve megszűnése	269
A kártalanítási eljárás	270
A meghagyással kapcsolatos feladatok	271
A meghagyás békeidőszaki előkészítése.....	271
A meghagyás végrehajtásának feladatai a hadkötelezettség bevezetését követően.....	275
 II. RÉSZ.....	279
 1. MELLÉKLET	
A könyv képekben (PowerPoint vázlatok)	282
 2. MELLÉKLET	
1. táblázat. Veszélyhelyzet esetén bevezethető rendkívüli intézkedések.....	356
2. táblázat. Rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet vagy váratlan támadás esetén bevezethető rendkívüli intézkedések	358
 3. MELLÉKLET	
Fogalmak, meghatározások és értelmező rendelkezések	368
Rövidítések	377
A honvédelmi felkészítés jogszabálygyűjteménye.....	378
Törvények	378
Kormányrendeletek.....	378
Rendeletek.....	379
Kormányhatározatok.....	379

A KIADVÁNYHOZ TARTOZÓ DVD ANYAGAI:

A könyv képekben – PowerPoint vázlatok

VIGYAK–2009 védelmi igazgatási gyakorlat

(nukleárisbaleset-elhárítási gyakorlat) – okmányok és videó

Fejér–2012 védelmi igazgatási gyakorlat – okmányok és videó

Védelmi igazgatás–13 AG, Várpalota – okmányok

ONER–2013 gyakorlat, Paks – okmányok és videó

ELŐSZÓ

Tisztelt Olvasó!

A rendszerváltással kialakított, sajátos körülmények között működő védelmi igazgatás az elmúlt 23 évben a folyamatos változásokhoz alkalmazkodva minden esetben megtalálta azokat a kitörési pontokat, amelyekkel bizonyította, hogy ez a polgári és katonai erőforrásokat koncentrálni képes rendszer nem nélkülözhető.

Az ország védelmének a hatályos honvédelmi törvényben rögzített alapjait szem előtt tartva azt is látni kell, hogy a Honvédség mellett az államigazgatási szervektől, a nemzetgazdaság szereplőin át egészen az önkormányzatok védelmi felelősségéig rendkívül széles az a skála, amely a különböző védelmi feladatok típusai szerint a védekezésben konkrét felelősséggel rendelkező szervezeteket magában foglalja.

Gróf Széchenyi Istvánnak a szerzők által választott gondolatát követve a védelmi igazgatás a rendszerváltozás időpontjától napjainkig szerves részét képezi az ország történetének. A megteremtett alapokra építkezve, a kor kihívásait követve, a változó jogszabályi környezethez alkalmazkodva épült ki a védelmi igazgatás komplex rendszere.

Hazánk a nemzeti és a szövetségi védelmi képességének fenntartásában és fejlesztésében a saját erejére, nemzetgazdaságának erőforrásaira, a Magyar Honvédség felkészültségére és elszántságára, a rendvédelmi és más szervek közreműködésére, állampolgárainak a haza védelme iránti hazafias elkötelezettségére és áldozatkészségére, továbbá a szövetséges államok és fegyveres erők együttműködésére, valamint segítségnyújtására épít.

A honvédelem komplex rendszerként értelmezhető. Ennek a rendszernek civil elemeit a védelmi igazgatás, a polgári védelem (a lakosság és az anyagi javak oltalmazása), a katasztrófavédelem, a nemzetgazdaság stratégiai erőforrása; katonai elemeit a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek alkotják.

Ma az országnak egy olyan stabil védelmi igazgatási rendszere van, amely a jogszabályalkotástól elindulva egészen a konkrét védelmi feladatok központi koordinációjáig képes biztosítani – különleges jogrend időszakában is – a kü-

lönböző hatalmi centrumok számára a döntéshozatalukhoz szükséges, meg-alapozott javaslatokat.

Végigtekintve az új típusú védelmi igazgatási rendszer koncepcionális előkészítésén, az átmenet gyakorlati feladatainak végrehajtásán, továbbá a rendszer működését megalapozó jogszabályok kidolgozásán és az alkalmazás megvalósításán, természetesen az Olvasóban és a védelmi igazgatás különbö-ző szintjein dolgozó szakemberekben is számos megválaszolásra váró kérdés vetődhet fel. Mindezt szem előtt tartva a kiadvány szerzői arra vállalkoztak, hogy a védelmi igazgatás meghatározó sarokpontjait érintve bemutassák a hon védelmének komplex rendszerét; az ebben a rendszerben még megtalálható, szabályozást igénylő gyenge pontokat, valamint szakmai felkészültségük alap-ján néhány kérdésben felhívják a figyelmet a változtatás szükségességére és ennek lehetséges irányára.

A közigazgatás átalakítása mellett, az új jogszabályi környezetben újra bi-zonyságot nyert, hogy a védelmi igazgatást is érintő kardinális változások kö-zepette a kialakított rendszer nemcsak alapjait és főbb elveit tekintve, hanem egészében is megőrizte stabilitását és működőképességét. Ezt a stabilitást és működőképességet a központi irányítás és szabályozás folyamatossága, a területi szintű védelmi igazgatási szervek jogkövető és hatékony működése, va-lamint a helyi szinten jelentkező, védelmi feladatokra koncentráló intézkedési tervrendszer alkalmazhatósága tette lehetővé.

A profiltisztításon átesett rendszer csak abban az esetben működőképes, ha a rendszer szereplői mindennapos munkájuk során felkészülten, egységes elvek és követelmények mentén dolgoznak. A könyv a honvédelmi és kataszt-rófavédelmi igazgatást egységes rendszerként mutatja be, rámutatva arra, hogy területi szinten ezek a feladatok egymástól nem választhatók el.

A felelősségi és jogkörök, illetve az egyes szakterületekhez kapcsolható ha-táskörök tisztázottak.

A szerzők által elkészített kiadvány a komplex rendszert veszi górcső alá; a jogszabályok előírásai mentén, a központi szervek feladataitól elindulva a területi szervek munkájáig.

A rendszerszemléletű megközelítés és az egyes feladatok részletes bemut-atása alapot biztosít a védelmi igazgatást megismerni kívánó szakemberek számára, elősegítve felkészítésüket és irányt mutatva a felmerülő kérdések megválaszolásához.

A kiadvány mellékletei fogalmi meghatározásokat tesznek közzé az egységes értelmezést elősegítendő.

A könyv képekben diasorozat-alapot szolgáltat a felkészítő foglalkozások megtartásához.

A kiadványhoz csatolt DVD olyan gyakorlatok video- és szöveges dokumen-tumait tartalmazza, amely alapot biztosít hasonló feladatok megoldásához, egyben bemutatja a védelmi igazgatás sokoldalú munkáját.

Ha a védelmi igazgatás egészét vagy abból kiemelve annak egy-egy részterületét vizsgálja az Olvasó, mindenkor szembesül azzal a felelősségtudattal, amely a honvédelem érdekében tevékenykedő védelmi igazgatási szervek részéről megnyilvánul.

Számos pozitív irányú kezdeményezés és a felelős szakállomány áldozatkészsége képes volt folyamatosan fejlődési pályán tartani a védelmi igazgatás rendszerét. Ezekből következően közös feladatunk a jövőben sem lehet más, mint a mindenkori körülményekre tekintettel a védelmi felkészítés folytatása és a rendszer működőképességének megőrzése.

Az Alaptörvényünkben megfogalmazottak alapján „a honvédelem nemzeti ügy”, ennek érdekében minden jogi személynek és minden magyar állampolgárnak honvédelmi kötelezettségei vannak. Ezek a kötelezettségek a védelmi igazgatás szervezeti rendszerében valósulnak meg.

Ennek a rendszernek úgy kell működni, hogy a vonatkozó sarkalatos törvények mentén folyamatosan biztosítsa bármely rendkívüli helyzetben a stabil, megbízható és szakszerű döntés-előkészítést. A döntések a hatályos jogszabályoknak megfelelően kell hogy megszülessenek, és csak azt a célt szolgálhatják, hogy felkészüljünk a váratlanul adódó helyzetek kezelésére, a közigazgatás működőképességének fenntartására, a lakosság élet- és vagyonmentésére, valamint ellátásának szavatolására.

A szerzők által elkészített kiadvány mindezekhez pontos iránymutatást és példát ad.

Váljon ez a könyv munkájuk hasznos segítőjévé!

Dr. Tokovicz József mk. dandártábornok
Honvédelmi Minisztérium Védelmi Hivatal főigazgatója

I. RÉSZ

I. A VÉDELMI IGAZGATÁS TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE¹

*„Tiszteld a múltat, hogy érthesd
a jelent, és munkálkodhass a jövőn.”
(Széchenyi István)*

A védelmi igazgatás megalakításának előzményei az 1989–1990-ben történt rendszerváltoztatásig nyúlnak vissza. A korábbi időszakban felépített védelmi igazgatás honvédelmi bizottságokra épülő és elsősorban a katonai fenyegetéseket szem előtt tartó struktúrája a rendszerváltozás időszakában átalakult. Az 1989–1990-es történelemformáló évek eseményeit követően több olyan védelempolitikai lépés történt, amelyek a védelmi felkészítés, valamint a védelmi igazgatás átalakítására döntő befolyást gyakoroltak. A változásokat elindító alapvető tényezők közé sorolhatóak, hogy 1991. február 25-én Budapesten aláírták a Varsói Szerződés megszűnéséről szóló dokumentumot, amely alapján 1991. április 1-jén először a VSZ katonai, majd július 1-jén annak politikai szervezete is megszűnt. A szovjet csapatok hazánk területéről történő kivonásáról elfogadott 1990. március 10-iki egyezmény alapján az év március 12-én megkezdődött és 1991. június 19-én befejeződött a szovjet csapatok visszavonása. Ebben az időszakban a Minisztertanács 3344/1989 számú határozata alapján a polgári védelem a Honvédelmi Minisztériumtól a Belügyminisztériumhoz került át, és a Magyar Honvédség átalakítása keretében 1990. november 1-jétől katonai kerületek jöttek létre, ami egyben a katonai közigazgatás regionális alapjainak kialakítását is jelentette.

A politikai és katonai vonatkozású változásokon túl a jogállamiság alapjainak megteremtése szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bírt az 1989 évi Alkotmánymódosítás, amellyel a korábbi egy minősített helyzet kibővült a rendkívüli állapot, a szükségállapot és a veszélyhelyzet fogalmaival. A védelmi igazgatás új rendszerének kiépítése során tekintettel kellett lenni a piacgazdaságra való áttérésre, ami a gazdaságmozgósítás tervezése és végrehajtása terén generálisan új elvi és szemléleti megközelítéseket igényelt. A politikai, gazdasági és katonai változásokat követve az ország alkotmányos védelmének kialakításához kötődő koncepció mentén és annak megvalósítási folyamatá-

¹ 20 év a védelmi igazgatásban, 1990–2010: a Honvédelmi Minisztérium Védelmi Hivatal története keresztmetszetében. HM VH, 2010.

A fejezet a kiadvány rövidített, szerkesztett változata.

ban a Honvédelmi Minisztérium szervezetében 1990. szeptember 1-jén megalakult a mai HM Védelmi Hivatal jogelődje, a Védelmi Koordinációs Iroda.

Az iroda tevékenységét több jogi dokumentum határozta meg. Ezek közül alapvető fontosságú volt a szervezet áthelyezéséről szóló kormányhatározat, valamint a honvédelmi tárca szervezeti és működési szabályzata. Ugyanakkor a kormányzati feladatkör gyakorlásához, a rendszerépítéshez sürgetően szükségessé vált egy átmeneti, de átfogó jellegű jogszabály megalkotása. A kormányrendelet szintű jogszabály a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény meghozataláig biztosította a védelmi felkészítés és a védelmi igazgatás jogi hátterét. A kezdeti időszakban a viszonylag kis létszámú szervezet feladatát a minisztériumokkal és a különböző hatósági szervekkel történő együttműködés kialakítása, a területi védelmi igazgatási szervek helyzetének felmérése és az ott lévő állomány státuszának rendezése képezte. Ezt a feladatot alig néhány hét leforgása alatt a kiemelkedő szakmai tapasztalatokkal rendelkező állomány olyan színvonalon teljesítette, hogy az 1990 októberében történt „taxisblokád” idején a védelmi igazgatás országos, illetve területi rendszere már biztosítani tudta működőképességét. Ez konkrétan azt jelentette, hogy a „taxisblokád” során a Kormány válságstábja részére megbízható információk álltak rendelkezésre a kialakult helyzetről és a közlekedéssel-szállítással összefüggő lakosságellátási feladatok (élelmiszerek, ivóvíz, közszükségleti cikkek, egészségügyi ellátás) megoldási lehetőségeiről. 1991 elejére az iroda állománya a megalakítás idején kialakított struktúra szerint stabilizálódott, és feladatrendszerében megjelentek azok a legfontosabb területek, ahol a rendszerépítést mielőbb el kellett kezdeni.

Az 1990-es évek elején egyik alapvető feladatként jelentkezett az ország védelmi és biztonságpolitikai helyzetének tisztázása, valamint a változások hatásainak elemzéséből következő átalakítások koncepcionális előkészítése. Ez a folyamat már nem az ország katonai védelmének kizárólagosságából indult ki, hanem meghatározónak tekintette a polgári szférából származó gazdasági és más védelmi képességek komplex felhasználását. Ez egy új irányú elmozdulást jelentett hazánk védelmére vonatkozó alkotmányos kötelezettségek szavatolása érdekében. Az átfogó jellegű szemléletváltás kihatott a védelmi igazgatás rendszerének továbbfejlesztésére is.

A védelmi igazgatás rendszerépítésének első szakasza lényegében az 1991 és 1995 közötti időszakra koncentrálódott. Természetesen a védelmi igazgatás rendszere ez idő alatt is folyamatosan aktív volt, de működését továbbra is a korábbi örökölt széttagoltság jellemezte, ami a vertikálisan kiépített, egymástól elkülönült alrendszerek tovább élését jelentette. Ezt szemléltette a Honvédelmi Bizottság, a Nukleáris Balesetelhárítási Kormánybizottság, az árvízi munkacsoport és más bizottságok szigetszerű működése. A területi védelmi igazgatás fővárosi és megyei bizottságaiban az elnöki funkciót a köztársasági megbízottak látták el, akik címzetes államtitkárként a közigazgatási hierarchiában közvetlenül a Kormánynak voltak alárendelve. Egy-egy köztársasági megbízott hatásköre két-három megyére terjedt ki, kivéve a fővárosban

illetékességgel rendelkező köztársasági megbízottat. A köztársasági megbízottak – a fővárosi és megyei szinten egységes követelményrendszer szerinti – funkcionálásával és a közvetlen felügyelet gyakorlásával a védelmi igazgatás rendszere országos szinten stabilizálódott, döntő feltételét alkotta a védelmi felkészítés rendszere teljes átalakításának.

Ebben az időszakban máig érvényes polémiát vetett fel a régiók és a megyék szerepe, kapcsolata. E téren mindenki számára mint evidencia vált elfogadottá, hogy a védelmi igazgatás rendszere csak az országban működő közigazgatási struktúrára épülhet, ami egyértelművé tette a két rendszer közötti összhang kialakításának és fenntartásának szükségességét. Ennek érvényesülésére példaként hozható fel, hogy a minisztériumoknál és az országos hatáskörű szerveknél általában egy-egy főosztály vagy önálló osztály feladatát képezte az ágazat specifikus, illetve az általános védelmi felkészítési követelmények kialakítása és a felkészítés feltételrendszerének megteremtése. A központi védelmi igazgatás szervei a kormányzati munkamegosztásnak megfelelően gondoskodtak szakterületük védelmi felkészítési feladatainak meghatározásáról, valamint az ezek végrehajtásához szükséges szakmai szabályok kialakításáról. Egy-egy tárca a hozzá tartozó centrális alárendeltségű szervezetek védelmi felkészítését irányította, illetve felügyelte, gondoskodva az érintettek védelmi igazgatási rendszerbe történő integrálásáról.

A védelmi felkészítés területi szinten jelentkező képességeinek és a helyszínen rendelkezésre álló erőforrásainak egyes védelmi feladatok végrehajtásához kapcsolásának témájában elkezdődött az éves gyakoriságú, úgynevezett „tájértékezetek” sorozata. Ezek lehetőséget biztosítottak a védelmi igazgatás terén követelményt támasztó tárcák szakmai vezetőinek, az iroda munkatársainak, valamint a honvédelmi bizottságok titkárainak közös feladatértelmezésére, a személyes kapcsolatok felvételére és az előremutató kezdeményezések megbeszélésére. A tájértékezeteknek évente mindig más-más megye adott otthont.

A védelmi igazgatás új rendszerének kialakítása

A Védelmi Koordinációs Iroda kezdeti tevékenységében rendkívül jelentős kihívást jelentett a védelmi felkészítés új rendszerét megalapozó koncepció mielőbbi kidolgozása.

A koncepcióalkotás ezen időszakában példaként érdemes megemlíteni az alapvető kérdések egy-egy témakörhöz kapcsolódó feldolgozását. Így az akkor érvényes három alkotmányos minősített időszak vonatkozásában azt kellett eldönteni, hogy azokat tartalmuknak és jellegüknek megfelelően külön szervezeti rendben, illetve külön erőforrásokkal kell-e kezelni, vagy egységesen, az előkészített intézkedések és erőforrások szelektív alkalmazásával lehet azokat szabályozott keretek között tartani. Az elvi szempontokat mérlegelve és a különböző álláspontokat figyelembe véve egyetértés alakult ki abban, hogy

a minősített helyzetek veszélyeztetettségi, kockázati tényezői között lényegi átfedések mutathatóak ki, amiből következően az egységes szervezeti és szabályrendben történő reagálás szükségességét fogadták el.

A koncepcióalkotás meghatározó jelentőségű területét jelentette a védelmi igazgatás területi rendszerének definiálása és stabilizálása. Az érintett szervek között rövid időn belül egyetértés alakult ki a területi védelmi bizottságok szerepét illetően a térségükben jelentkező védelmi helyzetek helyi szinten történő kezelésére vonatkozóan, függetlenül attól, hogy a központi irányítás a védelmi feladatok jellegéből adódóan esetenként más-más szervezet hatáskörébe tartozik. Ugyancsak konszenzus alakult ki abban is, hogy a különböző minősített vagy konkrét beavatkozást igénylő helyzetekben a különböző események során megoldandó feladatok végrehajtása indokoltá teszi a fővárosi, illetve megyei, valamint a helyi védelmi bizottságok, továbbá a polgármesterek önálló rendeletalkotási joggal történő felruházását. A koncepcióalkotás folyamata mellett további példaként emelhető ki az a sokoldalú elemzést igénylő feladat, amely a megyei védelmi bizottságok regionális átszervezéséhez kapcsolódott. E téren a hatékonyság és az operativitás szigorú szem előtt tartásával az az álláspont alakult ki, hogy a védelmi igazgatás regionális átszervezését csak azután lehet végrehajtani, ha már az elsődleges beavatkozó és a közreműködő szervezetek regionális átalakítása megtörtént. A korábban jelzetteknek megfelelően a regionalitás érvényesítésére is lehetőség kínálkozott, mivel az egy régióhoz tartozó megyei védelmi bizottságok vezetését a regionális közigazgatás élére kinevezett köztársasági megbízott látta el. Ezzel párhuzamosan a régióhoz tartozó megyei védelmi irodákat régió védelmi irodákká szervezték át, újabb fórumot teremtve a területi és helyi védelmi igazgatás szintjein jelentkező feladatok egyeztetésére és a végrehajtás összehangolására.

A védelmi igazgatás területi szerveinek létrehozásánál fontos feladatot jelentett a bizottság titkári státuszának és a titkárság szervezetének kialakítása. Ebben a folyamatban a bizottságokhoz vezényelt hivatásos tisztek korábbi titkárhelyettesi státuszuknak megszüntetésével a védelmi bizottságok tagjai lettek, és titkári kinevezést kaptak.

A védelmi felkészítés és az országmozgósítás rendszerének fejlesztésében szintén meghatározó szerepet játszottak a társminisztériumok és az országos hatáskörű szervek. A védelmi igazgatás központi szintjén lévő szervezetek hatékonyan folytatták a minisztériumok és főhatóságok védelmi tevékenységét. A rendszer fejlesztésében és működtetésében játszott kulcsszerepük miatt külön ki kell emelni a Belügyminisztériumot, a Pénzügyminisztériumot, az Ipari Minisztériumot, a Közlekedési és Hírközlési Minisztériumot, az Egészségügyi Minisztériumot, az Oktatási Minisztériumot, valamint a Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztériumot. Amíg a Belügyminisztérium és annak Védelmi Irodája a területi szintű védelmi feladatokban, valamint a közös védelmi felkészítési programok koordinációjában működött együtt, addig a többi miniszteriális szerv a gazdaságmozgósítás megszervezésében töltött be kiemelkedő funkciót.

A rendszerfejlesztés éveiben a gazdaságmozgósítás megszervezése jelentette a védelmi felkészítés egyik legbonyolultabb feladatát. E területen arra a kérdésre kellett választ adni, hogy a piacgazdaság körülményei között milyen módon lehet biztosítani a minősített helyzetek kezeléséhez szükséges erőforrások tervezését és azok megfelelő időben történő rendelkezésre állását. Ehhez már indulásként tisztázni kellett, hogy a védelmi felkészítés és igazgatás rendszerének fejlesztésére, működtetésére milyen nagyságrendű költségvetési támogatással lehet számolni. További kérdés volt, hogy a védelem különböző igényeit érintően – az adott helyzetekben – milyen módon lehet piaconkonform módon hozzáférni a szükséges javakhoz, vagy hogyan lehet érvényesíteni a kártalanítás melletti gazdasági, anyagi, szolgáltatási kötelezettségeket. Megfogalmazódott, hogy a védelem alapvető feladatainak végrehajtásához a védelmi felkészítés új rendszerében is szükséges megőrizni a védelmi célú tartalékolás stratégiai forrásait.

A védelmi felkészítés koncepciója – az előzőeken túl – több olyan önálló terület védelmi tevékenységének fejlesztési irányait határozta meg, mint például a minősített időszakos műemlékvédelem, a minősített időszakos egészségügyi ellátás, valamint a védett vezetési rendszer átalakítása. A koncepció külön fejezete foglalkozott a minősített időszakos tájékoztatással és tömegkommunikációval, amely területen eldöntendő kérdésként jelentkezett a védelmi felkészítés feladatainak nyilvánossá tétele és kommunikálhatósága. Abból kiindulva, hogy a védelmi tevékenységek alapvetően a lakosságot érintik, valamint a nemzetgazdaság szereplőire rónak terheket, egyértelmű volt a válasz, hogy ezzel a területtel az állampolgárokat meg kell ismertetni, és a védelmi felkészítés lehető leg szélesebb körű társadalmasítására kell a hangsúlyt helyezni. Ezekkel összefüggésben az 1992. januárjára véglegesülő koncepció rendszerépítési filozófiája szerint kialakultak a védelmi igazgatási rendszer jogi alapjai, szervezeti elemei, a gazdaságmozgósítás megoldásai, az intézkedési tervek előírásai, valamint a védelmi felkészítés végrehajtásának feltételei.

A védelmi felkészítés és országmozgósítás új rendszerének koncepciójáról szóló 1992. évi kormányhatározat előírta a minősített időszakos feladatok végrehajtásához és a részt vevő szervek irányításához szükséges intézkedési tervek kidolgozását.

A védelmi igazgatás rendszerének jogszabályi megalapozása

Közvetlenül a védelmi igazgatás rendszerére vonatkozó koncepció elfogadása után azonnal jelentkezett az elgondolt védelmi igazgatási rendszer kiépítésének feladata és a működés tesztelésének igénye. Az általános szakmai kérdéseket és egy szimulált védelmi feladatot feldolgozó debreceni gyakorlat után

– a rendszerépítés helyzetéhez illeszkedően – megyei védelmi bizottsági gyakorlatokra került sor, amelyek keretében Győr-Moson-Sopron megyében gazdaságmozgósítás, Vas megyében katonai mozgósítás, míg Heves megyében a kulturális javak védelme képezte a gyakorlat tárgyát. Az említett gyakorlatok sikeres végrehajtása nagymértékben elősegítette az elméletben megfogalmazott elvek és módszerek alkalmazását, illetve az egyes rendszerelemek működésének összehangolását.

A védelmi igazgatás és a védelmi felkészítés rendszeréről kialakított és elfogadott koncepció mentén tekintették át a honvédelmi rendszert alkotó területek helyzetét, amelynek célja elsősorban a honvédelem szabályozásának új alapokra helyezése volt. A védelmi igazgatás koncepciójával jóváhagyott alapelvek jogszabályi megerősítése az 1994. január 1-jén hatályba lépett 1993. évi CX. törvény elfogadásával történt meg. Az új honvédelmi törvény alapvető jelentősége abban állt, hogy elvetette a totális honvédelem koncepcióját, és megszüntette a Minisztertanács Honvédelmi Bizottsága és a Honvédelmi Minisztérium gyakorlatilag kizárólagos irányítási és ellenőrzési jogát az érintett minőségi időszakokra vonatkozóan. Ezeket a jogosítványokat a honvédelmi törvény az Országgyűlés hatáskörébe utalta. Ez alapján a polgári szféra szabta meg a Honvédség békefelkészítési és háborús feladatait, valamint azt, hogy a fegyveres erők minősített időszakokban is az alkotmányos rend szerinti államhatalmi intézmények közvetlen irányítása és felügyelete alatt maradnak. A honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény a honvédelem és ezen belül a védelmi felkészítés lényegét a következőképpen foglalta össze: „A honvédelem nemzeti ügy. Az ország honvédelmi képességének fenntartásában a Magyar Köztársaság alapvetően saját erejére, nemzetgazdaságának erőforrásaira, fegyveres erőinek felkészültségére és elszántságára, illetőleg a polgároknak a haza védelme iránti hazafias elkötelezettségére és áldozatkészségére épít.” A törvény a fegyveres erőkre vonatkozó szabályozáson túl rögzítette a védelmi igazgatás rendszerét, feladatait, szervezeti és működési rendjét. A védelmi igazgatási rendszer működése érdekében a törvényben meghatározták a hatalmi centrumok védelmi felkészítési feladatait, az országmozgósítás rendjét, a honvédelmi feladatokban közreműködők körét, a Honvédelmi Tanács összetételét és működési rendjét, a területi és helyi védelmi bizottságok feladat- és hatáskörét, az elrendelhető gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségeket, valamint a honvédelmi igazgatás érdekében, minősített időszakokban bevezethető rendkívüli intézkedések alkalmazását. A törvényben kiemelt hangsúlyt kapott a Kormány hatásköre és felelőssége a védelmi felkészítés irányításában, amely magában foglalta a honvédelemben részt vevő (állami, önkormányzati és gazdálkodó) szervek honvédelmi feladatainak meghatározását, valamint a Honvédelmi Tanács működési feltételeinek biztosítását, továbbá a gazdaságmozgósítás érdekében kialakított döntéshozatali rendet, a honvédelemmel kapcsolatos tevékenység irányítását, az éves költségvetésben a honvédelmi felkészítés és a gazdaságmozgósítás költségeinek biztosítását,

valamint a rendkívüli intézkedések kidolgozását és tervezeteinek évente történő bemutatását az Országgyűlés Honvédelmi Bizottságának.

A rendszerépítés időszakában a legintenzívebb tájékoztatást az Országgyűlés Honvédelmi Bizottsága igényelte. A Védelmi Koordinációs Iroda és a gazdaságmozgósításért felelős tárcák vezető munkatársainak jelentései, beszámolóí igen gyakoriak és sokrétűek voltak, a védelmi felkészülés szinte valamennyi területét átfogták, külön kiemelve a Honvédelmi Bizottság konkrét feladatait az alkotmányos minősített helyzetek során.

Ezt az időszakot tárgyalva fontos kitérni a köztársasági megbízotti intézményrendszer 1995. január 1-jei hatállyal történt megszüntetésére, ami a területi védelmi igazgatás szintjén újabb szervezeti működési modellek kialakítását követelte meg. A köztársasági megbízottak védelmi igazgatással kapcsolatos jog- és hatáskörét a megyei közgyűlés elnökei, Budapesten a főpolgármester vették át. Ezzel egyidejűleg megszűntek a Régió Védelmi Koordinációs Irodák, amelyek feladatrendszerét a megyei és fővárosi védelmi bizottságok mellett működő Területi Védelmi Irodák vették át.

A Honvédelmi Minisztérium Védelmi Hivatal megalakulása és alaptevékenységei

A védelmi igazgatás területi szintjén bekövetkezett változások után, a Honvédelmi Minisztérium szervezeti átalakításának részeként a Védelmi Koordinációs Iroda mint a honvédelmi tárca egyik szerve megszűnt. Jogutódjaként 1995. július 1-jei hatállyal megalakult a HM Védelmi Hivatal, amely önálló HM háttérintézményi szervezatként folytatta a védelmi igazgatás kormányzati koordinációjához és a honvédelmi ágazathoz kapcsolódó feladatok végrehajtását.

A szervezeti változás egyik lényeges elemét képezte, hogy a hivatalba integrálódtak a fővárosi és a megyei védelmi irodák, amelyek vezetői a védelmi bizottság titkári funkcióinak ellátására is megbízást kaptak. Lényegében ezzel szervezetiileg teljesen egységessé vált a védelmi felkészítés kormányzati koordinációja. Az új szervezatként megalakult HM Védelmi Hivatal alapítóhatározatában rögzítették: „a HM Védelmi Koordinációs Iroda jogutódjaként a honvédelmi tárca hatáskörébe tartozó, a védelmi felkészítéssel és az országmozgósítással kapcsolatos védelmi igazgatási feladatok ellátására 1995. július 1-jei hatállyal a honvédelmi miniszter hivaltalt létesít. A hivatal területi szervei: a Területi Védelmi Irodák. Az Irodák biztosítják a megyei, illetve a fővárosi védelmi bizottságok és azok elnökei hatáskörébe utalt védelmi igazgatási feladatok szakmai koordinációját.”

A hivatal rendeltetése volt az Alkotmányban rögzített, minősített időszakokra vonatkozó kormányzati, minisztériumi és területi szintű védelmi igaz-

gatási döntések előkészítésének és végrehajtásának koordinálása, valamint a védelmi felkészítéssel és az országmozgósítás feladatainak tervezésével és a végrehajtás honvédelmi miniszterre háruló irányításával és felügyeletével összefüggő feladatok végzése, illetve koordinációja.

A védelmi igazgatás központi és területi szintű rendszerének jogszabályokban rögzítettek szerinti kialakításával párhuzamosan folytatódott a védelmi felkészítés. 1995-ben a fővárosi és a megyei védelmi bizottságok gyakorlataikat az adott térségben számításba vehető, jellemző veszélyhelyzetek elhárításának előkészítésére, illetve a kiemelt gyakorlati feladatok végrehajtására koncentrálták. A különböző típusú védelmi felkészítési programok alapul szolgáltak az elsősorban területi és helyi védelmi igazgatási szervek által kidolgozott intézkedési tervrendszer alkalmazásának gyakorlásához, továbbá az irányító, közreműködő és végrehajtó állomány tevékenységének összehangolásához. A gyakorlatok tervezése során megfogalmazódott az az igény, hogy ne csak a védelmi bizottság gyakoroljon, szűk irányító törzsként, hanem az adott védelmi feladatok megoldásában működjön közre a valóságban is részt vevő valamennyi illetékes. Példaként emelhető ki a Csongrád Megyei Védelmi Bizottság „Tisza '95” elnevezésű, árvízvédelmi gyakorlata, amely előkészítése és lebonyolítása során a részt vevő szervek együttműködésében olyan összhang alakult ki, ami a jövőre nézve is követendővé vált. Ez egyben azt is jelentette, hogy minden részt vevő szervezet megtalálta azt a feladatot, amelynek elvégzésével fontos részévé vált az árvízi helyzet kezelésének.

A fővárosi és a megyei védelmi bizottságok sikeres gyakorlatai után – azok megkoronázásaként – a következő lépést a védelmi igazgatás teljes rendszere működőképességének vizsgálata jelentette. A tárgyévi feladattervben a Kormány jóváhagyta a „Védelem '96” elnevezésű védelmi igazgatási rendszergyakorlat megtartását, amelynek tervezése és a végrehajtás megszervezése alapvetően a HM Védelmi Hivatal feladatát képezte. A gyakorlaton részt vettek – a Kormány felkérésére – a köztársasági elnök, az Országgyűlés Honvédelmi Bizottságának elnöke és tagjai, az Országgyűlés Hivatala, a Legfelsőbb Bíróság, továbbá a minisztériumok, a védelemben részt vevő centrális irányítású szervek és öt megyei védelmi bizottság, valamint a fegyveres erők és a rendészeti szervek meghívottjai.

A védelmi felkészítés 1990-es évek közepétől folytatott gyakorlatai és más rendezvényei mellett a HM Védelmi Hivatal kiemelten foglalkozott az akkor hatályos honvédelmi törvény és annak végrehajtási rendelete által meghatározott kormányzati koordinációs feladatokkal. Ezeken a feladatokon belül meghatározónak tekintette a gazdaságmozgósítás piacgazdasági viszonyokra kialakított, a nemzetgazdaság védelmi felkészítése tervezéséről és a védelmi célú tartalékolási tevékenység szabályozásáról szóló 1041/1994. (V. 1.) Korm. határozatból következő honvédelmi tervezőtevékenységek összehangolását. A tervezés döntően a Honvédség minősített időszaki igényeit rögzítő tervek kidolgozására, a rögzített hadiipari kapacitások és állami céltartalékok

számvetéseinek egyeztetésére, illetve a kapacitások és tartalékok megalakítási, valamint biztosítási feltételeinek megteremtésére irányult. A gazdaságmozgósítás feladatait szabályozó kormányrendelet jelentős feladatokat rótt mind az ágazatok, mind a területi és helyi szintű védelmi igazgatási szervek tervező állományára. A meghatározott tervezési elvek és módszertani előírások alapján az ágazatok és a szakirányításuk alá tartozó szervezetek részletes igénytervet készítettek, amelyek feldolgozását a gazdasági tárca végezte el. A tervezés eredményeként elkészülhetett a minden igényt magában foglaló védelemgazdasági alapterv, amely alapján megkezdődött az igények lebiztosításának folyamata.

Ebben az időszakban a Magyar Köztársaság már részese volt a Partnerség a Békéért (*Partnership for Peace, PfP*) folyamatnak, ami meghatározó állomását jelentette az ország későbbiekben történő NATO-csatlakozásának. Különösen a délszláv válság békés rendezésének időszakában jelentett újszerű és hazánk biztonságpolitikai helyzetére nézve alapvető befolyást gyakorló feladatot a daytoni egyezmény végrehajtása érdekében hazánk területén települt és katonai-polgári feladatokat ellátó NATO- és PfP-tagállamok erőinek támogatása. Ez a feladat a befogadó nemzeti támogatás (BNT) tervezését, előkészítését és végrehajtását jelentette. A központi védelmi igazgatás szervein kívül ebben a feladatban jelentős szerepet vállaltak az érintett megyék védelmi igazgatási szervei. A BNT rendkívül összetett és különböző területekre kiterjedő feladatait a NATO vonatkozó irányelvei és doktrínája alapján, a bennük foglalt elvek és követelmények nemzeti adaptálásával, a megfelelő egyezmények megkötésével és a nemzeti feladatok jogszabályokba foglalásával kellett végrehajtani. Balatonkenesén, az országos szervek részvételével megrendezett eseményen bebizonyosodott, hogy a Magyar Köztársaság közigazgatási szervei és a feladatban érintett nemzetgazdasági szervezetek vezetői és szakértői szinten egyaránt képesek sikeres együttműködést kialakítani, ami biztosítékát jelentette a jogszabályok alapján megkötött egyezményekben foglaltak kölcsönös előnyök alapján történő érvényesítésének. A törzsvezetési gyakorlat kiemelt eseménye volt a katonai és a polgári egészségügyi szolgálatok bemutatója. A BNT területén, a védelmi igazgatási szervek által folytatott elméleti és gyakorlati tevékenység számos olyan meghatározó tapasztalatot eredményezett, amelyek birtokában a központi szervek mérhető hatékonysággal teljesíthették védelmi tervezési feladataikat.

A hivatal szervezeti és működési szabályzatában rögzített kormányzati koordinációt és a honvédelmi ágazaton belüli előkészítést igénylő védelmi felkészítési feladatok végrehajtásában 1998. november 1-jétől változás következett be. A védelmi igazgatás és felkészítés kormányzati koordinációjára megalakult a Miniszterelnöki Hivatal Biztonság és Védelempolitikai Koordinációs Államtitkársága dr. Gyuricza Béla politikai államtitkár vezetésével, aki a miniszterelnök nemzetbiztonsági főtanácsadói tisztét is ellátta. Az államtitkárságon belül hozták létre a Miniszterelnöki Hivatal Védelmi Koordinációs Titkárságát. Az új, főosztály szintű szervezet a HM Védelmi Hivatalból, a Bel-

ügyminisztériumból és a Pénzügyminisztériumból átvett vezetőkől, illetve szakértőkből tevődött össze. A Miniszterelnöki Hivatal Védelmi Koordinációs Titkárság rendeltetését és főbb feladatait a politikai államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 174/1998. (X. 30.) Korm. rendelet rögzítette. Ezek a főbb feladatok a védelmi stratégia és a biztonságpolitikai alapelvek kialakítására, az ország védelmi felkészültségének biztosítására, a nemzetgazdaság védelmi felkészítésére, a gazdaság mozgósítására, valamint a Gazdaságbiztonsági Tartalékolási Tárcaközi Bizottság vezetésére irányultak. A védelmi igazgatás központi szintjét érintő szervezeti változás következtében módosultak a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény végrehajtására kiadott 178/1993. (XII. 27.) Korm. rendelet azon paragrafusai, amelyek a Kormány feladat- és hatáskörébe tartozó döntések előkészítését, azok végrehajtásának koordinációját, valamint a HM Védelmi Hivatal ezekkel kapcsolatos feladatait érintették.

A központi védelmi igazgatás szintjén bekövetkezett 1998. évi változások időszakában – különösen a területi és helyi védelmi igazgatási szerveket érintően – a védelmi felkészítés feladatai a kormányzati feladattervek szerint tovább folytatódtak. A tervezett teendők mellett a védelmi igazgatás teljes rendszerére vonatkozóan az élet újabb próbatétel elé állította a védelemért felelős polgári és katonai szervezeteket. Az új struktúra jóformán még működésbe sem lépett, amikor 1998. november 5-én – addig soha nem látott – árvízveszély következett be a Felső-Tiszáon. A védekezést a kormányzati és területi szinten is felkészült vezetők és munkatársak összehangoltan, szakmailag megalapozott munkával folytatták.

A Miniszterelnöki Hivatal (MeH) Védelmi Koordinációs Titkárság koordinálta a karitatív szervek segélyezési programjainak megvalósítását, és szükség esetén kormányzati segítséget nyújtott ahhoz. A hazai segélyezési programok mellett kitüntetett szerepet kapott a volt jugoszláviai területeken élők megsegítése. A Magyar Vöröskereszt, a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat és a Baptista Egyház Szeretetszolgálat a segélyezési munkák érdemi részét.

A Miniszterelnöki Hivatalon belül kialakított új államtitkárságot a 167/1999. (XI.19.) Korm. rendelettel megszüntették, és a politikai államtitkárhoz delegált feladat- és hatásköröket az érintett jogszabályok módosítása útján elosztották a honvédelmi feladatokért felelős ágazatok között. Így a védelmi felkészítés, az országmozgósítás feladatai és azok koordinálása a honvédelmi miniszterhez; a polgári védelmi tervezéssel, felkészítéssel és koordinációval kapcsolatos teendők a belügyminiszterhez; a gazdaságmozgósítási feladatok pedig a gazdasági miniszterhez kerültek.

A Honvédelmi Minisztériumon belül a MeH Védelmi Koordinációs Titkárság feladatrendszeréből visszavett védelmi felkészítési feladat- és hatáskörök gyakorlatilag a HM Védelmi Hivatal korábbi feladatrendszerét állították helyre. A honvédelmi ágazaton belüli védelmi igazgatási feladatok ellátására, a honvédelmi felkészítés tárcaközi koordinálására, valamint a területi védelmi igazga-

tási szervek szakmai irányításának elősegítésére a HM Védelmi Hivatal tovább működött.

1999–2000-ben a hivatal főbb feladatainak tartalma kibővült a hazánk NATO-taggá válásával összefüggő szabályozási és védelmi felkészítési tevékenységekkel, amelyek előkészítését nagymértékben befolyásolta a hazánk biztonsági helyzetértékeléséből következő védelmi tervezési követelmények teljesítése, valamint az azzal összefüggésben végrehajtott haderőreform hatása. Ezeknek megfelelően történt az éves védelmi felkészítési feladatok összehangolása és a vonatkozó kormányhatározatok előkészítése, valamint az ágazatok és a területi védelmi igazgatási szervek intézkedési tervrendszerének pontosítása, illetve azok szükség szerinti kiegészítése NATO-szövetségi tagságunkkal és a haderő-átalakítással kapcsolatos feladatokkal.

Azáltal, hogy 1999-től mint teljes jogú NATO-tagok vettünk részt az éves gyakorisággal megtartott CMX válságkezelési gyakorlatokon, a hivatalon belüli műveleti szakterületen felerősödött a NATO válságreakálási rendszerével összhangban álló nemzeti válságreakálási rendszer kialakításának igénye. Ez az igény a gyakorlati tapasztalatok mellett a NATO válságreakálási intézkedéseinek feldolgozásából és azok nemzeti adaptálásának szükségességéből fakadt. A válságreakálás területén folytatott kormányzati koordinációs tevékenységgel és az ez irányú feladatok területi védelmi igazgatás szintjéig történő feldolgozásával a hivatal a jövőre nézve meghatározó tevékenységet folytatott. A honvédelem nemzeti és szövetségi oldalait egyesítő rendszerében a védelmi felkészítés a polgári és katonai képességek komplex felhasználására, a rendelkezésre álló erőforrások koncentrált biztosítására irányult. Ennek megfelelően a 2000-es évek elején tervezett és végrehajtott védelmi felkészítési rendezvényeken a polgári és katonai együttműködéssel megoldandó feladatok modellezése került előtérbe.

A védelmi felkészítés 2001. évi feladatainak végrehajtási folyamatában külön kiadásra kerülő kormányhatározat az Amerikai Egyesült Államok elleni 2001. szeptember 11-ei terrortámadás kapcsán hazánkban védelmi intézkedések bevezetését rendelte el. A kormányhatározat több pontjában külön rögzítették azokat a védelmi igazgatási feladatokat és rendszabályokat, amelyek végrehajtásának koordinálása a különböző ágazati szervek felelősségi körébe tartozott. Ezekkel a konkrétan megjelölt védelmi feladatokkal és rendszabályokkal az érintett ágazati felelősökön túl a megyei és fővárosi védelmi bizottságok elnökeinek felelősségével az adott intézkedési terveket kiegészítették. A hivatkozott kormányhatározat megerősítette továbbá, hogy a honvédelmi feladatokat a hatályos honvédelmi törvény és annak végrehajtási rendelete szerint kell végezni. Ez a dokumentum alapját képezte a terrorizmus elleni küzdelem nemzeti feladatai további előkészítésének.

A védelmi igazgatás különböző szintjein 2003-ig végrehajtott gyakorlatok és gyakorlások tapasztalatainak felhasználásával megtörtént a VEDELEM-2003 rendszergyakorlat előkészítése. A honvédelmi miniszter vezetésével 2003.

szeptember–október hónapjaiban végrehajtott gyakorlat témáját – az adott időszak védelmi és biztonsági kihívásainak megfelelően – a NATO 5. cikk szerinti helyzet kialakulását előidéző válsághelyzet nemzeti feladatainak áttekintése és a végrehajtás modellezése képezte. A rendkívüli jelentőségű rendszergyakorlat célkitűzései a Magyar Köztársaságot érintő lehetséges válsághelyzetekre, a hatályos jogszabályok válsághelyzeteiben történő alkalmazhatóságának vizsgálatára, a kormányzati válságkezelés döntés-előkészítési folyamatainak elemzésére, a válságkezelő szervezetek tevékenységének gyakoroltatására és a válságkezelés feladataihoz szükséges erőforrások biztosítottságára, illetve azok aktivizálási lehetőségeinek vizsgálatára összpontosultak. A gyakorlat nagyságrendjét és összetettségét mutatja, hogy olyan elemek kapcsolódtak hozzá, mint a kormányzati működés folyamatos biztosításához szükséges védett vezetési feltételek rendelkezésre állásának gyakorlati próbája, továbbá egy vasúti TS uszályhíd telepítése és az átkelés egészségügyi biztosítása, valamint a Honvédség „Acélos Akarat 2003” többfokozatú parancsnoki és törzssvezetési gyakorlata. Ezekhez kapcsolódott még a Csongrád MVB felkészítő módszertani gyakorlata. Még a gyakorlat előkészítő időszakához kötődően jelentős változás következett be a védelmi igazgatás vezetését és irányítását támogató informatikai rendszer fejlesztése terén. A 2002. évi döntések alapján megkezdődött a védelmi igazgatás támogatását célzó projekt végrehajtása, amelynek eredményeként 2003 elejére a K-600/KTIR-rendszer kísérleti modellje nyolc munkaállomással és két szerverrel elérte működőképességét. Ettől az időszaktól kezdődően a fejlesztés alapjául szolgáló alkalmazói követelményeket ezen a téren a hivatal határozta meg.

A védelmi igazgatás eddigi történetében meghatározó rendszergyakorlat előkészítése és végrehajtása mellett 2003-ban a védelmi felkészítés két alapvető fontosságú területén eredményes jogalkotási tevékenység is folyt. Egyrészt a hivatal az új honvédelmi törvényhez kapcsolódó jogalkotási tevékenysége mellett kiemelten foglalkozott a befogadó nemzeti támogatás feladatait szabályozó kormányrendelet kidolgozásával és a jogszabálytervezet egyeztetési feladatainak koordinálásával. Elvitathatatlanul a hivatalhoz, illetve a hivatali koordinációhoz kötődik a befogadó nemzeti támogatás feladatairól szóló 176/2003. (X. 28.) Korm. rendelet megalkotása és elfogadtatása, amely jogszabályban a NATO aktuális irányelveire és doktrinális tételeire építve, szakmailag megalapozottan fogalmazódtak meg a szövetségi kötelezettséggel összefüggő nemzeti feladataink. Másrészt a hivatal a területi védelmi igazgatási szervek bevonásával tevékeny részt vállalt a nemzetgazdaság védelmi felkészítésére vonatkozó új jogforrás megalkotásában, amely a korábbi, a nemzetgazdaság védelmi felkészítése tervezéséről és a védelmi célú tartalékolási tevékenység szabályozásáról szóló 1041/1994. (V. 1.) Korm. határozat felváltására készült. A védelemben közreműködő szervek és a lakosság minősített időszakos ellátási igényeit, rögzített kapacitászükségeit, valamint a stratégiai tartalékolás kérdéseit tartalmazó új jogszabály a nemzetgazdaság védelmi felkészítése és

mozgósítása feladatai végrehajtásának szabályozásáról szóló 131/2003. (VIII. 22.) Korm. rendelet elfogadásával lépett hatályba.

A 2002. évi választásokat követően megalakult új kormány programja a honvédelem további fejlesztése érdekében megfogalmazott célkitűzések és feladatok kapcsán kiemelten foglalkozott az önkéntes, professzionális rendszerű haderőre történő áttéréssel. Ebben az ország honvédelmét érintő kardinális kérdésben kialakult társadalmi egyetértés alapján, éveken átívelő előkészítő munka eredményeként kidolgozták azokat az alapidokumentumokat, amelyekre építve az Országgyűlés elé kerülhettek az új rendszerű haderőre történő áttérés előterjesztései, illetve határozati javaslatok. Az alapidokumentumok között meghatározó jelentőségű volt az új honvédelmi törvény jogszabálytervezete, amiben hazánk NATO-tagságával, az ország kollektív védelmének képességével összefüggő feladatok mellett megjelent az önkéntes rendszerű haderő kialakításának, szervezeti és feladatrendjének, irányításának koncepciója, valamint a védelmi igazgatás rendszerének működése. A védelmi igazgatás rendszerével és a honvédelmi feladatok kidolgozásával a HM Védelmi Hivatal a kezdetektől felelősen foglalkozott. A hivatal ez irányú tevékenységének köszönhetően is a honvédelem rendszerébe tartozó területeket érintően az új honvédelmi törvény tervezete pontosan behatárolta az államhatalmi szervek felelősségét, a Kormány és az érintett ágazati vezetők honvédelmi feladatokhoz kapcsolódó jog- és hatáskörét. A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény 2005. január 1-jei hatállyal lépett életbe.

Az új honvédelmi törvényből adódóan a védelmi igazgatás rendszerébe tartozó szervezetek előtt olyan feladatok álltak, mint a NATO válságreakálási rendszerével összhangban álló nemzeti intézkedési rendszer kidolgozása, a minősített időszakokban alkalmazandó rendkívüli intézkedések előkészítése, a meghagyás rendszerének kialakítása, a védelemgazdasági tervezés új alapokon történő folytatása, a törvényben foglalt kötelezettségek teljesítéséhez szükséges feltételek megteremtése, valamint a kormányzati vezetés és irányítás folyamatosságának biztosítása. A 2004. év védelmi felkészítési feladataihoz kötődik, hogy a Kormány 2112/2004. (V. 7.) Korm. határozatával a terrorizmus elleni küzdelem aktuális feladatairól kiadott Európai Tanács Nyilatkozatában foglaltak hatékony nemzeti végrehajtására tekintettel elfogadta a Terrorizmus Elleni Nemzeti Akció Tervet, és elrendelte az abban foglalt intézkedések végrehajtását. Az intézkedések végrehajtásáért első helyen a belügyminisztert tette felelőssé, ugyanakkor a honvédelmi miniszter felelősségével – autonóm magyar intézkedésként – elrendelte a nemzeti válságreakálási rendszer szabályairól szóló jogszabály kidolgozását.

A nemzetgazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása feladatai végrehajtásának szabályozásáról szóló 131/2003. (VIII. 22.) Korm. rendeletben rögzített tervezési elvekkel és meghatározott feladatokkal összhangban 2004-ben kezdődött el a védelmi feladatok költségvetési igényének megalapozását és a rendelkezésre bocsátott pénzforrások átlátható felhasználását biztosító or-

szágos szintű védelmi tervezési rendszer (Országos Vészhelyzeti Tájékoztató Rendszer, OVTR) elméleti alapjainak kidolgozása.

A 2005. január 1-jén hatályba lépett, a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvénnyel összefüggésben a hivatal jogszabályalkotó tevékenységének 2005. évi kiemelkedő állomását képezte a honvédelmi törvény végrehajtási rendeletének kidolgozása. A jogszabálytervezettel kapcsolatos egyeztetési folyamatok lezárását követően a végrehajtási rendelet végleges normaszövegét a Kormány elfogadta, és a Magyar Köztársaság miniszterelnöke aláírta a 71/2006. (IV. 3.) Korm. rendeletet. A jogszabály jelentősége a védelmi igazgatás fogalmának definiálásában, a válságreakálási intézkedések és a minősített időszakokban alkalmazandó rendkívüli intézkedések ágazati kidolgozásának meghatározásában, a polgári veszélyhelyzeti tervezés tartalmának, irányításának és koordinációjának, valamint a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségek részletes szabályainak meghatározásában állt.

A védelmi igazgatás rendszerét a 2006 tavaszán kezdődött árvízi helyzet valós próba elé állította. A 2006. március 30. és május 9. közötti időszakban a Dunán, a Tiszán, valamint a Hármas-Körösön levonuló, az addigi vízállásokat jóval meghaladó árhullám a katasztrófavédelem rendszerében, országos szintű irányítás mellett az árvízi védekezés megszervezését és végrehajtását tette szükségessé. Az árvízzel fenyegetett megyék és a főváros védelmi bizottságai soron kívüli üléseken, a kidolgozott katasztrófavédelmi terveik alapján folytatták az árvíz elleni védekezést, amely érdekében az érintett munkacsoportokat aktivizálták. A Kormányzati Koordinációs Bizottság (KKB) – az Országos Műszaki Irányító Törzs (OMIT) folyamatos adatszolgáltatása és beszámolóit alapján – központilag koordinálta az árvízvédelem időszakában jelentkező feladatok végrehajtását, az árvízvédelemben közreműködő erők biztosítását. Az összehangolt tevékenységek eredményeként és a helyi szinten időben elvégzett szakmai feladatok hatására sikerült az érintett folyókon levonuló árhullámokat gátak között tartani. A vízügyi szervek elismerésre méltó szakmai tevékenysége mellett folytatott árvízi védekezésben a lakosságon kívül a polgári védelmi, katasztrófavédelmi és honvédségi erők az ágazatok által kidolgozott katasztrófavédelmi tervek alapján vettek részt.

A NATO válságreakálási rendszerével összhangban álló nemzeti intézkedési rendszer kidolgozásának feladata a hivatal koordinációja mellett 2007 első felében érkezett abba a stádiumba, amikor a nemzeti válságreakálás rendszerének leírása elkészült. A dokumentum mellett külön okmányban megjelentek a konkrét válságkezelési területekhez tartozó egyeztetett nemzeti válságreakálási intézkedések. A 2007. évi védelmi felkészítési feladatok gazdaságfelkészítésre, -mozgósításra és a védelmi célú tartalékolási stratégia kialakítására vonatkozó előírásai szerint a gazdasági tárca koordinációja mellett, a kidolgozó munkát folytató bizottságokba delegált szakértők közreműködésével megkezdődött az új jogszabálytervezet kidolgozása. Az elkészült munkaanyagok többoldalú egyeztetéseket követően a szakmapolitikai testület elé kerültek, ahol azt az állás-

pontot fogadták el, hogy a kidolgozó munkát a koncepcionális elvi alapok újragondolása mellett folytatni kell. A nemzetgazdasági felkészítés, a honvédségi igénytervezés és a hadiipari kapacitások lekötéséhez kapcsolódó védelmi célú tartalékolás területein a honvédelmi tárca érintett szervei és a hivatal gazdasági tervezéssel foglalkozó igazgatósága végezte a konkrét kidolgozó munkát. Hasonlóan a nemzeti válságreakálási rendszer kialakításának következő évekre átnyúló feladatához a nemzetgazdaság védelmi felkészítése új jogszabályának megalkotása szintén áttevődött a 2008 és 2010 közötti időszakra.

2008 a nemzeti kritikus infrastruktúra-védelem területén áttörést jelentett, mivel az előző évben megkezdett nemzeti program kidolgozása a Kritikus Infrastruktúra Védelem Nemzeti Programjáról szóló 2080/2008. (VI. 30.) Korm. határozat hatálybalépésével befejeződött. Az elfogadott nemzeti program a közös keretek, célok és feladatok mellett konkrétan rögzítette a Kormány, a kijelölt koordináló szerv, a központi államigazgatási szervek, valamint a tulajdonosok és üzemeltetők felelősségét és kötelezettségeit. Ezen belül a védelmi igazgatás központi és területi szervei az előírt feladatokban teljes körűen részt vettek.

Jogszabályalkotás területén 2008-ban a védelmi igazgatás jelentős előkészítő, kidolgozó és koordinációs munkát folytatott a hadkötelezettség bevezetésével összefüggő meghagyás szabályrendszerének kialakításában. Az előkészítő munka elsősorban a hadkötelezettség bevezetésének szabályozására, a végrehajtással kapcsolatos feladatok szervezethez kötésére, az adatszolgáltatás rendjére, valamint a meghagyásba bevont szervek kategóriákba sorolására irányult. Az elkészült tervezetek széles körű egyeztetése után tovább folytatódott a konkrét vélemények és indokolt javaslatok feldolgozása, illetve a kormányrendelet szintű szabályozás megalkotása. A meghagyás szabályozásán túlmenően a 18. számú intézkedési terv átdolgozását a hadkiegészítéssel kapcsolatos közigazgatási feladatok előkészítése, valamint a gazdasági-anyagi szolgáltatások igénybevételének tervezése együttesen indokolták. A két, egymással összefüggő jogszabály-alkotási, illetve intézkedési terv átdolgozási feladat alapjainak rögzítése 2008-ban befejeződött, ami megerősítette az e téren elvégzendő feladatok feltételeit.

A védelmi igazgatás vezetését támogató informatikai rendszer fejlesztése a Területi Szakértői Rendszer létrehozásával és a térinformatikai szoftver lehetőségeinek bővítésével 2008-ban is folytatódott. A területi védelmi igazgatási szervek védelmi feladatainál alkalmazandó intézkedési tervek, illetve konkrét rendszabályok végrehajtásának támogatásához egy olyan szakértői rendszert kezdtek el kialakítani, amely a területi adatbázisokra épülve hozzájárul a konkrét védelmi helyzetekben szükséges döntések gyors meghozatalához. A megyei és fővárosi szintű adatbázisok informatikai rendszerbe történő feltöltését a védelmi igazgatás területi szervei a közigazgatási és nemzetgazdasági szervek bevonásával hajtották végre. A szakértői rendszer alkalmazására történő felkészítéseket, valamint a rendszer működésének üzempróbáit álta-

lában féléves időközönként tartották. Az elvégzett tesztelések eredményei igazolták a szakértői rendszer fejlesztésének létjogosultságát, ugyanakkor rámutattak azokra a hiányosságokra, amelyek felszámolásához a fejlesztés további ütemeiben konkrét lépések megtétele vált szükségessé.

A helyi szinten végrehajtandó védelmi felkészítési feladatok gyakorlati megvalósítása, valamint az érintett állomány elméleti felkészítése érdekében a Kormány 2008-ban először biztosított többletforrásokat. A Kormány által nyújtott támogatásokból számos településen a polgármester irányításával és a helyi lakosság bevonásával már hosszabb idő óta húzódó, az ideig megoldatlan védelmi feladatokat hajtottak végre, amelyek hasznosságukból adódóan minden tekintetben kedvező visszhangot váltottak ki a lakosság részéről is. Ugyancsak nagy segítséget jelentett a települések védelmi feladatokért felelős személyeinek helyi szintű elméleti felkészítése, az ezekhez szükséges oktatási anyagok kidolgozása, amelyekkel hozzájárultak az elvégzendő védelmi felkészítési feladatok szakmai megalapozásához.

Jogszabályalkotás tekintetében a 2009. év védelmi felkészítési feladatai között kiemelten szerepelt az ágazatok felelősségi körébe tartozó – minősített időszakokban alkalmazandó jogrend alapját képező – rendkívüli intézkedések kidolgozása, amely feladat koordinálásért első helyi felelősként a honvédelmi miniszttert nevesítették. Ebből következően a HM Védelmi Hivatal előkészítő tevékenysége révén – a HM jogi szakállamtitkár vezetésével létrehozott tárcaközi bizottság koordinálása mellett – 2009 folyamán felgyorsult a hatályos jogszabályok szerinti rendkívüli intézkedések tervezeteinek kidolgozása. A folyamatos egyeztetések és a hivatal által biztosított szakmai támogatás eredményeként év végéig csaknem teljesen elkészültek a Miniszterelnöki Hivatal és az ágazatok hatáskörébe tartozó rendkívüli intézkedések, amelyek közigazgatási egyeztetése érdekében a hivatal kidolgozta a szükséges kormány-előterjesztést.

A NATO polgári veszélyhelyzeti tervezés 2009-ig meghosszabbított miniszteri irányelvei szerinti feladatok a Kormány által jóváhagyott feladatterv alapján folytatódtak. Az „átfogó megközelítés” NATO-elvének megfelelően a védelmi tervezés és azon belül a polgári veszélyhelyzeti tervezés vonatkozásában is előtérbe került, illetve hangsúlyosabbá vált a polgári erőforrások, valamint a civil támogatások többirányú felhasználási lehetőségeinek, alkalmazási feltételeinek vizsgálata a szövetségben belül közös, illetve a nemzetre háruló szakirányú feladatok végrehajtásában. Ehhez a nemzeti jogszabályokban rögzítve olyan sarokkövek nyújtanak stabilitást, minthogy a honvédelem rendszerében, a Kormány irányításával kell a feladatokat végrehajtani, amelyek belső tartalmát, valamint a végrehajtás központi koordinációját a hatályos honvédelmi törvény végrehajtási rendeletében külön параграфusok tartalmazzák. Ezekre a sarokkövekre építve a honvédelem irányításáért felelős miniszter, a honvédelmi felkészítés területén minden tekintetben érvényesíti a polgári veszélyhelyzeti tervezés szakirányú fejlesztését.

A területi és helyi védelmi igazgatás általános és a megyei, illetve fővárosi védelmi igazgatás sajátos tevékenységeinek alakulása

A területi és helyi védelmi igazgatás 1990 tavaszától alapvetően megváltozott körülmények között végezte tevékenységét. A rendszerváltozás alkotmányos alapértékei közé került az önkormányzatiság és a decentralizáció. A politikai változásokat természetes késedelemmel követték a jogi, szervezeti korrekciók. A megyei, illetve fővárosi honvédelmi bizottságok fő törekvése ezért 1990–1991-ben a működés szükségszerű feltételeinek fenntartása, a központi szakapparátus kidolgozó munkájának a területi tapasztalatok átadásával történő segítése volt. A védelmi felkészítés és országmozgósítás új koncepciójának kidolgozásával párhuzamosan elkezdődött a területi rendszer elemeinek megújítása is. A Kormány határozata alapján a kormányzati szintű döntés-előkészítő munka koordinálására, a honvédelmi, országmozgósítási tevékenység tárcaközi és területi összehangolására 1990. szeptember 1-jével létrehozott HM Védelmi Koordinációs Irodával a területi szervek felvették a kapcsolatot. További folytatásként a Kormány határozatilag előírta a minisztériumi önálló szervezetek 1990 őszére történő létrehozását, amely mellett a Kormány úgy döntött, hogy a honvédelmi közigazgatás regionális és települési szintű szerveinek feladatait, tevékenységük irányítását és az ezzel összefüggő hatáskörök telepítését a honvédelemről szóló 1976. évi I. törvény (Hvt.) módosításával kell megállapítani. Az Országgyűlés elé beterjesztett törvényjavaslat a megyei, illetve fővárosi helyett régiószintű (területi) honvédelmi bizottságok létrehozását írta elő, amelyeknek elnökei a régiók köztársasági megbízottai lettek volna.

Mivel a törvényjavaslatot nem fogadták el, ezért a Hvt. 12. §-ára való hivatkozással a Kormány a területi honvédelmi igazgatás átmeneti rendezéséről szóló 124/1991. (IX. 27.) Korm. rendelettel szabályozta a megyei, illetve fővárosi honvédelmi bizottságok feladat- és hatáskörét. Ezzel a jogszabállyal szinkronban a miniszterelnök a 4/1991. (IX. 27.) ME határozatával kinevezte a megyei, illetve fővárosi honvédelmi bizottságok tisztségviselőit és tagjait a Hvt. végrehajtására kiadott 6/1976. (III. 31.) MT rendelet 7. § (2) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján. Annak érdekében, hogy a Kormány, a köztársasági megbízott és a honvédelmi bizottságok között a közvetlen irányítási kapcsolat és a tevékeny együttműködés létrejöjjön, a megyei, illetve fővárosi honvédelmi bizottságok elnökekül a területileg illetékes köztársasági megbízottakat nevezték ki. (Annak nem volt jogszabályi akadálya, hogy egy köztársasági megbízott több megyei, illetve fővárosi honvédelmi bizottság elnökeként is eljárjon.) Mindezek eredményeként a megyei, illetve fővárosi honvédelmi bizottságok megmaradtak, de nem a régi értelemben vett önállóságban, elkülönülésben, hanem az adott régióon belül az elnök személyén keresztül is megvalósuló (két-három megyés) szorosabb és hatékonyabb együttműködésben. Ezt az együtt-

működést célozta, illetve alapozta meg a régió védelmi koordinációs irodák létrehozásáról és működtetéséről szóló 113/1991. HM KÁT intézkedés, amelynek eredményeként létrejöttek a Régió Védelmi Koordinációs Irodák.

A védelmi igazgatás tevékenysége számára új jogi szabályozást a már hivatkozott, a területi honvédelmi igazgatás átmeneti rendezéséről szóló 124/1991. (IX. 27.) Korm. rendelet és a közigazgatás változásait személyileg is leképező, a megyei (fővárosi) honvédelmi bizottságok tisztségviselőinek és tagjainak kinevezéséről szóló 4/1991. (IX. 27.) ME határozat jelentette. A fentiek alapján a megyei, illetve fővárosi honvédelmi bizottságok 1991. október–november hónap folyamán alakultak újjá.

A védelmi igazgatás további teendőinek tisztázásához nagy segítséget jelentett az országmozgósítás, a védelmi felkészítés új rendszerének koncepcióját elfogadó kormányhatározat. A dokumentumok alapelvei az azóta végbement jogszabályalkotás és a gyakorlati munka során is érvényesültek, részben ma is helytállóak. A kormányhatározatban és a koncepcióban foglaltak, valamint a további felső szintű döntések alapján 1992 elejétől intenzív munka folyt a területi honvédelmi igazgatásban. Elfogadták a működés alapidokumentumait, kialakultak a honvédelmi bizottságok munkaszervezetei, valamint a helyi feladatokat tervező, szervező városi védelmi bizottságok. Az országos minták adaptálásával elkészültek az előírt intézkedési tervek, mint a riasztási, berendelési, készségbe helyezési feladatokat, a szervezeti és tevékenységi kör módosítására vonatkozó tennivalókat, a megyei, illetve fővárosi eseménykövető és jelzőrendszer, a tömegtájékoztatás, a polgári védelem, a katasztrófaelhárítás, a kulturális javak védelme, a közigazgatás mozgósítás feladatait felölelő anyagok. Speciális tervként elkészültek a régiók nukleárisbaleset-elhárítási rendszerének működését biztosító anyagok. A gazdaság – különösen a lakosság alapellátása – minősített időszakos rendszere a piacgazdaság érvényesülésével alapvetően átalakult.

Nem maradt eseménykezelés nélkül a védelmi igazgatás rendszere. 1991 óta mintegy 45 km² kiterjedésű tőzegláp a Várpalota és Székesfehérvár között elterülő területen kisebb-nagyobb intenzitással égett. 1993 augusztusára olyan helyzet alakult ki, hogy a környezetszennyezés növekedése miatt, valamint a meglevő tőzegvágyon megóvása érdekében azonnali beavatkozás vált szükségessé, amelyet a védelmi igazgatás szervei hajtottak végre.

A rendszerváltást követő első időszak legösszetettebb védelmi igazgatási feladatait a délszláv válság okozta különböző helyzetek (határmegerősítés; részleges, majd teljes határzár; az ezzel együtt járó forgalmi torlódások; a menekültáradat; a fegyveres cselekmények veszélye) kezelése jelentette.

A befogadó nemzeti támogatás területén folyamatos, speciális tervező és koordinációs feladatokat jelentett a délszláv háború és annak határon átnyúló hatásai. Külön feladat volt a hazai és az ENSZ menekültügyi szervekkel történő együttműködés; a táborok berendezése; a menekültek fogadásának, élelmezésének, illetve egészségügyi ellátásának megszervezése. A daytoni megállapo-

dást követően Magyarország jelentős szerepet töltött be a tuzlai székhelyű, amerikai irányítású szektor kiszolgálásában, amihez kötődött, hogy a taszári repülőtéren rendezték be az amerikai hadsereg egyik műveleti központját. A Magyar Köztársaság a vonatkozó államszerződéseknek megfelelően biztosította a kijelölt erőknek az átvonulását, állomásoztatását, a közlekedési infrastruktúra és légtér felhasználását. 1995. december 19-én a békeszerződésben foglaltak szerint megkezdődött az IFOR művelet, amely első szakaszában Taszárt, Kaposvárt, Kaposújlakot, valamint a baresi és a Baranya megyei határátkelőket érintve mintegy 30 000 katona és 13 000 harci eszköz mozgását, szállítását, valamint 260 katonai vasúti szerelvénynek a taszári bázisra való érkezését jelentette. Ezekben a hetekben mintegy 350 katonai szárazföldi konvoj indult útnak a kijelölt működési körzeteikbe, illetve a taszári katonai repülőtéren több mint 1000 repülőgép szállt le- és fel. A nagyszabású művelethez nyújtott polgári és katonai logisztikai támogatás – a védelmi igazgatás koordinációjában – megteremtette a mai értelemben vett befogadó nemzeti támogatás alapjait.

Az országban és határaink mentén zajló események az új honvédelmi törvény kidolgozására ösztönözték a jogalkotókat. Ennek a hatálybalépése mérőföldkő volt a védelmi igazgatásban dolgozók számára. Újjáalakultak a védelmi bizottságok, változtak a szervezeti feladat- és hatáskörök. A bizottság átdolgozta működési rendjét és intézkedési terveit, elrendelte a helyi védelmi bizottságok hasonló feladatainak végrehajtását. A jogszabályalkotás folyamatában aktív szerepet vállaltak javaslataikkal a területi szervek is.

Kormányzati döntés alapján az 1993. évi megyei, illetve fővárosi gyakorlatokon tesztelték a védelmi igazgatás egy-egy feladatrendszerét, amelynek tapasztalatai alapján nyilvánvalóvá vált, hogy területi szinten valamennyi veszélyeztetettségű feladat csak egységes szervezeti rendszerben, a konkrét feladat által megkövetelt szervek és személyek honvédelmi bizottságokba történő bevonásával kezelhető. A feladatok végrehajtása igényli az intenzívebb felkészülést, a vezetéstechnikai eszközök és híradórendszerek kompatibilissé tételét, valamint koncentrációját, az együttműködés elmélyítését, az információáramlás biztosítását, a tömegtájékoztatás sokrétű bevonását.

1993 tavaszától vált reálissá a korszerű jogi alapok megteremtése. A biztonságpolitikai alapelvek és a honvédelmi alapelvek elfogadását, a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény megalkotását, más törvény- és rendelettervezetek megjelenését megelőzően jelentős kidolgozó, véleményező munka hárult a testületek tagjaira, a szakapparátusra. A honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény és a végrehajtását szabályozó 178/1993. (IX. 27.) Korm. rendelet hatálybalépését követően ismét átalakult a területi és a helyi védelmi igazgatás szervezet-, feladat- és hatásköri rendszere. A fenti törvény alapján a komplex védelem elvéből következően a megyei, fővárosi és helyi védelmi bizottságok az állami irányítás szervezetrendszerének területi-helyi elemei, amelyek biztosítják a fegyveres erők és a rendvédelmi szervek működésének meghatáro-

zott feltételeit; ellátják a hatáskörbe utalt polgári védelmi feladatokat; közreműködnek a gazdaság minősített időszakai működésével, valamint a lakosság ellátásával összefüggő tennivalókban; irányítják a közigazgatás honvédelmi tevékenységét, illetve a rendkívüli intézkedéssel hatáskörbe utalt feladatok végrehajtását. A testületek névmódosulása (honvédelmi helyett védelmi) utal a feladat- és hatáskörökben, a későbbiekben jogilag részletesen is szabályozott szerepváltozásra.

Az 1994. évi országgyűlési választásokat követő időszak lényegi változásokat hozott. Jogszabályi módosítások alapján a köztársasági megbízotti intézmény megszűnt, a közigazgatási hivatalok megyei, illetve fővárosi szinten látták el felügyeleti, hatósági és igazgatási feladataikat. A megyei, illetve fővárosi védelmi bizottságok elnöki tisztségét 1994. december 12-től a megyei, illetve fővárosi közgyűlések elnökei vették át. A testület tagjai lettek (1994. február 28. után) a megyei, illetve fővárosi jogú városok polgármesterei, az ÁNTSZ megyei, illetve fővárosi vezetői és a megyei, illetve fővárosi főjegyzők. A testületek állandó munkaszervezetét – általában két-, háromfős – területi védelmi irodák alkották, a titkárok vezetésével.

A már hivatkozott honvédelmi törvényre és annak végrehajtási rendeletére épülve a következő években a védelmi igazgatás számára további feladat- és hatásköröket telepítettek az elfogadott jogszabályok, amelyek révén az ezredfordulóra lényegileg koherens jogi szabályozási rendszer alakult ki. A védelmi bizottságok elnökei rendelkeztek azon alapvető jogosítványokkal, amelyek egy helyi-területi válságkezeléshez, a minősített időszakai működéshez minimálisan szükségesek voltak. A testületek hatáskörébe kerültek azok a feladatok, amelyeket korábban szétaprózva, különböző szerveknél működő bizottságok láttak el. Ennek eredményeként már szervezettebben és koncentráltabban folyhatott a felkészülés; javult a különböző szakterületek munkájának, működési mechanizmusának, erő-eszköz kapacitásának megismerése, valamint megalapozottabbá vált a várható tennivalók kidolgozása, egyeztetése.

Az átalakulás közben, 1994. december 2-án Szajolban váltóállítási hiba miatt kisiklott és az állomás felvételi épületébe rohant a Nyíregyházáról Budapest-Nyugati pályaudvarra tartó gyorsvonat négy kocsija. A baleset 31 halálos áldozatot és 54 sebesültet követelt. A speciális mentési feladatokban részt vevők tevékenységét a megyei védelmi bizottság már az új előírások mentén eredményesen koordinálta.

A védelmi bizottságok fő feladatait és tevékenységi rendjét, szervezeti és működési formáit a hatályos jogszabályok pontosan rögzítették. Ezek alapján folytatódott a védelmi felkészítési feladatok előkészítése. A 2000-es évek elején tovább fejlődött a területi védelmi igazgatási szervek minősített időszakai munkaszervezete. A többször átdolgozott intézkedési tervek végrehajtásának biztosítása érdekében megalakították és felkészítették a közigazgatási mozgósítási, gazdaságmozgósítási és lakosságellátási, a tömegtájékoztatási, illetve katasztrófaelhárítási operatív munkacsoportokat. A titkársági munkacsoport

részlegeiként működtek az ügyeleti-információs, a jogi-igazgatási, az elnököket közvetlenül segítő, valamint a munkaszervezet minden oldalú ellátását biztosító részlegek. Néhány megyében idetartoztak a nukleáris-értékelő részleg tagjai is. A területi és helyi szinten egyre komplexebben jelentkező védelmi feladatok szükségessé tették a védelmi bizottságok működésének folyamatossá és hatékonyá tételét. A működési alapokmányok, illetve intézkedési tervek kidolgozásán és elfogadásán túl kiemelt jelentőséggel bírt a védelmi feladatokba bevont polgármesterek, jegyzők, védelmi ügyintézők felkészítése. Ennek részeként az önkormányzati választásokat követően mindenhol sor került a védelmi igazgatás egészét átfogó felkészítésre, amelyet az évenkénti, rövidebb időtartamú, az adott időszak feladataira koncentrálnó tájékoztató értekezletek követtek.

2001 ismét változásokat hozott a területi védelmi irodák állománya számára, mivel megszüntették a katonai referensi munkakört, és a megyénként megmaradó egy-egy fő a felsőfokú végzettségű ügyintézői munkakörben, köztisztviselői státuszban dolgozhatott tovább. Nagy segítséget jelentett, hogy erre az időszakra már a Belügyminisztérium is referenseket vezényelt a védelmi irodákhoz, valamint a megyék többsége is talált módot az ott folyó munkák támogatására.

Az 1998 és 2002 közötti ciklusban „éles” helyzetek egész sorával kellett megbirkóznia a védelmi igazgatás szerveinek. A már taglalt délszláv válságon túl említhető a Tisza 2000 februárjában bekövetkezett cianidos szennyezettsége. (Egy román–ausztrál tulajdonú, Aurul nevű bányavállalat cianiddal és nehézfémekkel árasztotta el a Szamos és a Tisza folyókat. Az ökológiai katasztrófa több tonna hal pusztulását és a Tisza szinte teljes élővilágának megsemmisülését okozta.) Ezen túlmenően a Tisza többszöri (1998. és 1999. évi) áradásával, a 2000. áprilisában veszélyhelyzet kinyilvánításával és a szükségessé vált rendkívüli védekezési készség elrendelésével, a Felső-Tiszán 2001. március 6-án Tarpánál bekövetkezett töltésszakadással, valamint az azt követő helyreállítás és újjáépítés feladataival együtt járó eseményeket kell megemlíteni. Kezeln kellett a belvizes helyzeteket (amelyek közül a legnagyobb gondokat az 1999. november végétől 2000. február végéig tartó jelentette); a viharok és felhőszakadások okozta károkat; az állatjárvány (szarvasmarha szivacsos agyvelőgyulladás) 2001. évi veszélyét és kiemelten a 2001. szeptember 11-ei terrortámadás hatásait. Ebben az időszakban is az volt tapasztalható, hogy a megyei, illetve fővárosi védelmi bizottságok tagjai; a védelembe és a feladatokba bevont szervek vezetői, szakemberei az adott helyzetre reagálva, a korábbi ismeretekre, felkészítésekre építve képesek voltak a döntésekhez megalapozott javaslatokat tenni, illetve tevékenyen közreműködni a sokirányú feladatok végzésében. Az USA elleni terrortámadás után kialakult helyzet hatására a Védelmi Irodákon a megyére vonatkozó információs gyűjtőpontot alakítottak ki. A tájékoztatórendszer jól funkcionált, az ÁNTSZ és a Katasztrófavédelmi Igazgatóság szakszerűen kezelte az ekkor megjelenő és gyakran jelentkező, Antraxszal történő fenyegetéseket.

A védelmi igazgatás rendszerében jó együttműködés, korrekt kapcsolat alakult ki az önkormányzati vezetők és hivatalaik, a fegyveres és rendvédelmi, illetve államigazgatási szervek, valamint az önkéntes szervezetek és a tenni kész állampolgárok között.

Az élet által igényelt reagálás, a helyzet elemzése, valamint a döntések meghozatala érdekében a testületek munkamódszerei is megváltoztak. Gyakran került sor rendkívüli védelmi bizottsági ülésekre, illetve rendkívüli polgármesteri, szakmai és koordinációs értekezletekre. A Védelmi Titkárság részlegeit, a Katasztrófa-elhárítási Operatív Munkacsoportot többször teljes, más munkaszervezeteket részlegesen alkalmazták, míg a bizottságok tagjai és a védelembé bevont szervek vezetői a helyszíneken is segítették a munkálatok végzését.

2002-től újabb változások indultak el a területi védelmi igazgatás szintjén. A működés alapkérdéseit jogszabályok tartalmazzák. Nagy jelentőséggel bírt a 2073/2004. (IV. 15) Korm. határozattal elfogadott Nemzeti Biztonsági Stratégia. Az Alkotmány módosításának részeként a minősített időszakok köre kibővült a megelőző védelmi helyzettel. A honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény helyébe lépő 2004. évi CV. törvény, majd a kiadott 71/2006. (IV. 3.) Korm. rendelet szabályozta a megyei, fővárosi és helyi védelmi bizottságok, a polgármesterek, a védelembé bevont és közreműködő szervek feladat- és hatásköreinek lényegi elemeit. A honvédelmi törvény változása a védelmi igazgatás funkcióit illetően területi szinten kardinális módosulást nem jelentett, az alapok azonosak maradtak. Ezekre az alapokra épültek rá az ágazati szakfeladatokat szabályozó törvények, rendeletek.

A területi munkában jelentős változásokat hozott a hadkötelezettség békeidejű megszüntetése, így a védelmi igazgatás egy „klasszikus” feladata nagymértékben átalakult. A NATO-, majd az EU-tagság ugyanakkor új feladatokat is jelentett: a befogadó nemzeti támogatás, a nemzeti válságreakálási rendszer, a polgári veszélyhelyzeti tervezés, az infrastruktúra kritikus elemeinek védelme és a honvédelmi feladatok végrehajtásához szükséges nemzetgazdasági erőforrások komplex és koncentrált igénybevételének tervezését.

A védelmi igazgatás komplex rendszerének egyik legfontosabb területe a gazdasági erőforrások mobilizálása, az adott rendkívüli helyzetben való biztosítása. Közel egy évtizedes szakmai tapasztalatgyűjtés és kidolgozó munka eredményeként adták ki a nemzetgazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása feladatai végrehajtása szabályozásáról szóló 131/2003. (VIII. 22) Korm. rendeletet. A jogszabály szakított a korábbi, csak a háborús időszakra vonatkoztatott szemlélettel, tekintettel van a módosult biztonság- és védelempolitikai kihívásokra, a gazdaság tulajdonosi és tartalmi összetevőiben végbement dinamikus változásokra. A területi, illetve helyi védelmi igazgatási szervek a rendelet és melléklete alapján átdolgozták a vonatkozó 10. számú intézkedési terveiket, elvégezték az adatgyűjtést és elemzést. Az ennek során szerzett tapasztalatok feldolgozása rámutatott a kormányrendelet átdolgozásának szükségességére.

A sokrétű titkársági feladatok végzését komoly mértékben nehezítette, hogy 2004. január 1-jei hatállyal megszüntette a Belügyminisztérium a referensi státuszokat akkor, amikor a megyei védelmi bizottság beavatkozására volt szükség. (2004-ben a Sirok község külterületén lévő Mátrafém Lőszergyárban lejárt szavatosságú lőszerrek szétszerelése közben robbanás következett be. Az esemény halálos áldozatot is követelt. A kár itt mintegy 150 000 000 Ft értékű volt.)

A területi és helyi szinten végzett felkészítő-, tervező- és szervezőmunka terén megszerzett ismeretre szükség volt 2006-ban. A csapadékos őszi és téli időjárás az Alföld megyéit minden idők legnagyobb belvizével veszélyeztette. Miniszterelnöki döntés alapján már januárban megkezdődött a preventív védekezés tervezése, szervezése, illetve a költségvetési források biztosítása. Szintén ebben az időszakban derült ki, hogy Magyarországot is elérte a madárinfluenza vírusa. Az első eseteket Bács-Kiskun megyében diagnosztizálták, de az év során több helyen is észlelték ezt a veszélyes állatbetegséget, amely következtében az érintett állat-egészségügyi szervek által 750 000 háziszárnyast kellett hogy megsemmisítsenek. A védekezés szakmai részét az állat-egészségügyi hatóság végezte. A megyei védelmi bizottságok a közreműködő szervek (rendőrség, ÁNTSZ, Határőrség, katasztrófavédelem stb.) koordinálását, valamint a helyi védelmi bizottságok, a polgármesterek és a jegyzők tevékenységét, illetve a lakosság tájékoztatását irányították.

Ezen túlmenően a gyors hóolvadás, a csapadékos időjárás miatt először a Duna (április 3-án Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom és Pest megyékre, valamint Budapestre kiterjedően), majd a Tisza és a Hármas-Körösök mentén (április 14-től május 9-ig) kellett veszélyhelyzetet kihirdetni és rendkívüli védekezést folytatni. A rekord magasságú, időben is elhúzódó árvíz a folyók menti védelmi bizottságok, polgármesterek, vízügyi igazgatóságok, a Magyar Honvédség e feladatra felkészített állománya, a védekezésbe bevont vagy önkéntesen részt vevő állampolgárok és szervek számára megfeszített munkát jelentett. A védekezés irányítása, szervezése és végrehajtása eredményes volt. Ismét igazolódott, hogy területi és helyi szinten a védelmi igazgatás – megfelelő központi támogatás mellett – képes garantálni a biztonság fenntartását a szükséges humán erőforrások felkészítésének segítségével, összefogásukkal és koordinálásukkal.

A megyei védelmi igazgatási szervek részéről speciális képességek alkalmazását igényelte, amikor 2006. január 19-én egy AN-14 típusú szlovák katonai repülőgép Hejce község mellett, az annak külterületén található Borsó-hegynek csapódott. A fedélzetén utazó 43 személy közül csak egy fő élte túl a légi katasztrófát, amelynek következményeit mind a szlovák, mind a hazai védelmi igazgatási szervek részéről konstruktív együttműködés keretében számolták fel.

A 2006. évi államreform, a közigazgatás átalakításának kezdeti lépései a területi védelmi igazgatás szintjén is éreztették hatásukat. A védelmi igazgatás személyi bázisát érintő változások közül kiemelendő a közigazgatási (ma: államigazgatási) hivatalok, az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat regionális átszervezése, valamint a megyei, illetve fővárosi hadkiegészítő parancsnokságok meg-

szüntetése. A Kormány feladattervei alapján a megyei, illetve fővárosi testületek éves munkaterveik szerint végezték a működési alapokmányok átdolgozását és módosítását. A már bevált gyakorlati módszerek szerint felkészítették az újonnan funkcióba került polgármestereket és jegyzőket. A védelmi bizottságok többsége országos szintű védelmi konferenciákat szervezett, valamint részt vállalt a Honvédség és a katasztrófavédelem kiemelt gyakorlati feladatainak végrehajtásában.

Ezeken túlmenően a helyi szintű védelmi felkészítési feladatokra koncentrált többtámogatások felhasználásával sikerült a védelem komplexen jelentkező feladatait közelebb hozni a lakossághoz, illetve a védelmi feladatokban érintett társadalmi szervezetekhez. A biztosított forrásokból számos településen széles társadalmi bázis mozdult meg az adott települések életét biztonságosabbá tevő, konkrét védelmi feladatok megvalósítása érdekében. Ennek egy példája volt a Fejér Megyei Védelmi Bizottság által Alap településen levezetett védelmi igazgatási gyakorlat 2009. szeptember 10-én. A gyakorlat a megye nukleáris veszélyeztetettségéből adódó veszélyhelyzet kezelésével, felszámolásával, valamint az érintett lakosság érdekében végzett óvintézkedések bevezetésével foglalkozott. A széles körre kiterjedő gyakorlat példásan jelenítette meg a valóságban sem nélkülözhető döntés-előkészítési folyamatokat, valamint a civil-katonai együttműködés kérdéseit.

A Kormány általi többtámogatások nyújtotta lehetőségeket a védelmi igazgatás szervei mind területi, mind helyi szinten sikertörténetként könyvelik el és élik meg.

A védelmi igazgatás jelenlegi helyzetének meghatározó éve 2010. október 4-én 12.25-kor Magyarország eddigi legnagyobb ökológiai katasztrófája következett be a MAL Zrt. területén.

1. kép. A vörösszap-katasztrófa, 2010

A X. iszapártározó kazetta gátjának átszakadása következtében mintegy 800 000 m³ vörösiszap és lúgos víz elegye a Tarna-patakon keresztül Kolontár, Devecser és Somlóvásárhely települések egyes részeit elöntötte, majd a vízfolyás mentén továbbhaladva, a Marcal folyón át a Rába és Duna folyók irányába vonult le.

Az iszapár Kolontáron két utcában 40 lakóingatlant és két önkormányzati épületet, Devecserben 19 utcában 244 lakóingatlant, Somlóvásárhelyen 14 lakóingatlant érintett. Közvetlenül az iszap által elöntött belterület nagysága Kolontáron három hektár, Devecserben hét hektár, Somlóvásárhelyen egy hektár, külterületen kb. ezer hektár volt. Az esemény kapcsán tíz volt az áldozatok száma.

A védelmi igazgatás elmúlt több mint 20 évében kezelt rendkívüli helyzetek alapot adhattak a tevékenységek begyakorlására és működési rend kidolgozására. A civilizációs katasztrófa azonban más kezelést követelt meg, mert:

- a MAL Zrt. üzeme nem volt a SEVESO hatálya alá sorolva, így a védelmi tervek számára kellő tartalommal nem bírt;
- az évtizedek során kialakított tárolási és üzemviteli mód megszokottá vált, a lehetséges katasztrófa bekövetkeztével – a folyamatos ellenőrzések végrehajtása mellett – nem számoltak;
- az esetlegesen bekövetkező, ilyen jellegű baleset modellezése ugyan megtörtént, de ilyen mértékű hatásaival nem számoltak;
- a megelőzés az előírt biztonsági követelmények betartására irányult (hatósági ellenőrzések nem fedtek fel hiányosságokat);
- a bekövetkezett katasztrófának nem volt előzménye.

A gátszakadás következtében rendkívül gyors és igen pusztító hatású helyzet alakult ki. A hirtelen bekövetkezett tragédia és a lakossági riasztási rendszer hiányában Kolontár településen nem volt lehetőség a kimenekítés végrehajtására. A szerencsén múlt, hogy a katasztrófa idején a lakóházakban kevesen tartózkodtak. (Esetleges éjszakai bekövetkezés esetén a halottak száma több tízszeresére nőtt volna.)

Devecser és Somlóvásárhely településeken már az eseményről valamilyen forrásból értesülve rendelkezésre állt az a minimális idő, amely az emberi élet mentéséhez szükséges volt.

A mindent magával ragadó áradat a közvetlen védekezésnek még a lehetőségét sem adta meg. A gátszakadás következtében egyszerre kellett számolni árvízi következményekkel, vegyi baleset következményeinek, valamint természeti károknak a felszámolásával.

Az együttes helyzetben igazából nem álltak rendelkezésre használható protokollok, illetve a rendelkezésre álló tapasztalatok háttérbe szorultak.

A 2010 elején a Felső-Tisza és mellékfolyóin levonuló árhullám és a vörösiszap-katasztrófa kezelése során szerzett tapasztalatok, valamint az Országgyűlési és önkormányzati választások utáni kormányzati szándék, amely a köz-

igazgatás átszervezésére irányult, nem hagyta, nem hagyhatta figyelmen kívül a védelmi igazgatás rendszerének felülvizsgálatát.

A védelmi igazgatási szervek által végzett tevékenységek, az elmúlt időszak során felhalmozódott tapasztalatok és a kormányzati szándék együttes eredményeként jutottak a döntéshozók arra az elhatározásra, hogy a védelmi igazgatás komplex rendszerét az új kihívásoknak megfelelően – az alapok megtartásával – kell átalakítani.

A törvényalkotás folyamatában megalkották és elfogadták Alaptörvényünket, a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvényt (a továbbiakban: Hvt.) és a végrehajtásáról szóló 290/2011. (XII. 22.) Korm. rendeletet (a továbbiakban: Hvt. Vhr.), valamint a katasztrófavédelemről szóló 2011. évi CXXVIII. törvényt (a továbbiakban: Kat.) és a végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendeletet (a továbbiakban: Kat. Vhr.).

Ezek azok a sarkalatos törvények, amelyek a profiltisztításon átesett védelmi igazgatási rendszert jelenleg szabályozzák.

Lezárult hazánk újkori történetében a védelmi igazgatás egy szakasza, amely az előző évtizedek munkájára építve alapot biztosít a védelmi igazgatásban szereplők munkájához; ahhoz a munkához, amely megköveteli a folyamatos készenlétet, az azonnali reagálást, a megfelelő döntések meghozatalát és a feladatok precíz végrehajtását.

Jelentős kihívás elé állította a védelmi igazgatást a 2013. évi rendkívüli hóhelyzet és a dunai árvízvédekezés.

A sajátos körülmények között működő védelmi igazgatás az elmúlt több mint 20 év során bekövetkezett változásokhoz alkalmazkodva minden esetben megtalálta azokat, a jövőre nézve döntő jelentőségű kitörési pontokat, amelyekkel a védelmi igazgatás, szűkebb értelemben a honvédelmi igazgatás és felkészítés irányt mutathatott a többi tárcának, valamint a honvédelemben közreműködő szervek számára. A védelmi igazgatási szervek együttműködésével megoldott feladatok – akár a NATO-szövetségen belüli válságkezelésben történő részvételünkre, akár a szövetséges erők részére nyújtott befogadó nemzeti támogatás minőségére, akár a Honvédelmi Tanács és a Kormány speciális működési feltételeinek fenntartására és végső soron akár a katasztrófavédelemben történő együttes feladat- végrehajtásra gondolunk – mind azt igazolják, hogy ez a polgári és katonai erőforrásokat koncentrálni képes rendszer nem nélkülözhető. Akkor, amikor az ország védelmének a hatályos honvédelmi törvényben rögzített alapjait tartjuk szem előtt, azt is látni kell, hogy a Honvédség mellett az államigazgatási szervektől, a nemzetgazdaság szereplőin át egészen az önkormányzatok védelmi felelősségéig rendkívül széles az a skála, amely a különböző védelmi feladatok típusai szerint a védekezésben konkrét felelősséggel rendelkező szervezeteket tartalmazza. Egy-egy konkrét védelmi feladat végrehajtása igényelheti a települések vagy a megye, továbbá az ország

védelmi potenciáljának felsorakoztatását, a lakosság, a település, a megye és nem utolsósorban az ország biztonsága érdekében.

Ma az országnak egy olyan stabil védelmi igazgatási rendszere van, amely a jogszabályalkotástól elindulva egészen a konkrét védelmi feladatok központi koordinációjáig képes biztosítani – különleges jogrend idején is – a különböző hatalmi centrumok számára a döntéshozatalukhoz szükséges megalapozott javaslatokat.

Valójában a védelmi igazgatás története a rendszerváltozás időpontjától napjainkig szerves részét képezi az ország történelmének, annak elválaszthatatlan fejezete. Végigtekintve az új típusú védelmi igazgatási rendszer koncepcionális megalapozásán, az átmenet gyakorlati feladatainak végrehajtásán, továbbá a rendszer működését megalapozó jogszabályok kidolgozásán és az alkalmazás megvalósításán, természetesen az Olvasóban számos megválaszolásra váró kérdés vetődhet fel. A több mint 20 éves időszakon belül egy-egy jelentősebb és hosszabb távra kiható döntés meghozatalát minden esetben politikai és szakmai tényezők befolyásolták, amelyek mérlegelését az adott szinten döntésre jogosult vezetők a rendelkezésükre álló információk birtokában, az ország érdekeit szem előtt tartva, legjobb tudásuk szerint végezték el.

Annak ellenére, hogy a rendszerépítés során és a működés folyamatában többször adódott választási lehetőség a különböző megoldások között, mégis igazolható a meghozott döntések helyessége, hiszen a védelmi igazgatást is érintő kardinális változások közepette a kialakított rendszer nemcsak alapjait és főbb elveit tekintve, hanem egészében is megőrizte stabilitását és működőképességét. Ezt a stabilitást és működőképességet a központi irányítás és szabályozás folyamatossága, a területi szintű védelmi igazgatási szervek jogkövető és hatékony működése, valamint a helyi szinten jelentkező védelmi feladatokra koncentrálni intézkedési tervrendszer alkalmazhatósága tette lehetővé.

Ha a történeti leírás egészét vagy annak egy-egy részterületét vizsgálja az Olvasó, mindenkor szembesül azzal a felelősségtudattal, amely a honvédelem érdekében tevékenykedő védelmi igazgatási szervek részéről megnyilvánul.

2012. január 1-jétől ennek a rendszernek úgy kell működnie, hogy folyamatosan biztosítsa bármely rendkívüli helyzetben a stabil, megbízható és szakszerű döntés-előkészítést. A döntések a hatályos jogszabályok mentén kell hogy megszülessenek, és csak azt a célt szolgálhatják, hogy felkészüljünk a váratlanul adódó helyzetek kezelésére, a közigazgatás működőképességének fenntartására, a lakosság élet- és vagyonmentésére, valamint ellátásának szavatolására.

II. A VÉDELMI IGAZGATÁS RENDSZERE

A hon- és országvédelem rendszere és funkciói

Mi a honvédelem?

„Az ország külső fegyveres támadástól való megvédésével kapcsolatos elvek, szervezetek, tevékenységek és azt meghatározó tényezők összessége.”²

A honvédelem nyelvtanilag összetett szó. Első tagjának, a *honnak* a *haza* a szinonimája. A szóösszetétel második tagja, a *védelem*, amelynek *oltalom*, illetve *oltalmazás* a megfelelője. A honvédelem szónak *A magyar nyelv értelmező szótára* szerint kettős értelme van. Jelenti egyfelől a haza védelmét, másfelől a haza védelmére létesült állami szervezetet (hadsereg, intézmény, felszerelés stb.) és az ezt irányító hivatalos tevékenységet.

Az említett első jelentés a honvédelemnek egyszerűsített, a másik pedig ugyancsak leszűkített, mégis a lényegét inkább megközelítő értelmezése.

A magyar történelem arról tanúskodik, hogy számunkra a hon védelmének ügye mindvégig nemzetünk, országunk és államunk fennmaradásának és építésének kulcskérdése volt, és marad a jövőben is. A világ történelmét évszázadok óta meghatározó háborúk sorozata a második világháborút követően megszakadt, elkezdődött a békés együttélés korszaka, azonban kialakult az ideológiai megosztottság és a szembenállás kontinensünk nyugati és keleti fele között. Soha nem látott katonai erők jöttek létre az ideológiai és politikai választóvonal két oldalán. A századunk utolsó évtizedére bekövetkezett változások eredményeként a nemzetközi politikai rendszer gyökeresen átalakult. Magyarország függetlenségének elnyerése után – a szovjet csapatok kivonását követően – nyílt lehetőség arra, hogy önállóan, hatalmi befolyás nélkül határozzuk meg azokat a célokat és eszközöket, amelyek biztonságunk szavatolásához szükségesek.

Az 1990-es évek elején végbement változások után szinte minden közép-európai ország kereste a biztonsága garantálásához szükséges eszközöket és szövetségeseket. Ezen nemzetközi folyamatok eredményeként 1999. március 12-én hazánk a NATO teljes jogú tagjává vált.

² *Hadtudományi Lexikon*. Magyar Hadtudományi Társaság, Budapest, 1995.

Ettől az időtől fogva a honvédelem elsősorban a haza, de emellett a nemzetközi közösség (EU- és NATO-tagállamok) védelmét is szolgálja.

Ezzel kapcsolatban az utóbbi megállapítás indokol némi bővebb kifejtést. Abból kell ugyanis kiindulnunk, hogy korunkban a biztonság fontos tényezővé vált, és ennek fenntartása nem nélkülözheti a nemzetközi együttműködést katonai téren sem. A világot fenyegető kihívások, kockázatok és veszélyforrások szükségszerűen követelményként támasztják az egyes tagállamok elé a sokrétű együttműködést a nemzetközi béke és biztonság megőrzése érdekében. Az ezt szolgáló nemzetközi szerződések kollektív védelemről beszélnek (ENSZ Alapokmánya, Észak-atlanti Szerződés). Magyarország tagja az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének, amely az 1999. évi I. törvénnyel került beiktatásra. Ebben a dokumentumban kötelezettséget vállalt államunk – és a többi részes tagállam – a kölcsönös segítségnyújtásra. Ez pedig szükségessé válik abban az esetben, ha a szövetséges tagállam valamelyikét (külön vagy együttesen) fegyveres támadás éri.

Magyarország a nemzetközi szerződés megtartását a törvényhozás útján való beiktatáson túl azzal is garantálja, hogy a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Hvt.) 36. § (1) bekezdés c) pontjában külön is deklarálja a nemzetközi szerződésben vállalt katonai kötelezettség teljesítését.

Mindezekre tekintettel a honvédelem felöleli az euroatlanti közösség védelmét is, tehát azt is szolgálja, annak is része, ugyanakkor azzal ki is egészül. A kettő tehát egymásra épülve összetartozó pilléreként ötvöződik egységbe, és nyer ezáltal nemzetközi, nemzetközösségi jelleget.

Az Észak-atlanti Szerződés szervezetéhez való csatlakozás minőségileg új szintre emelte országunk biztonságát. Hosszú évszázadok óta először nyílt lehetőség arra, hogy önmagunk válasszuk meg szövetségeseinket. Olyan közösség tagjai lettünk, amelyben azonos értékrend érvényesül, és ezen értékrend fenntartásáért a tagok készek és képesek egymást segíteni.

Magyarország biztonsága szervesen kapcsolódik Európa biztonságához. Hazánkat éppen úgy fenyegetik az új kihívások és veszélyek, mint Európa többi országát. Földrajzi elhelyezkedését figyelembe véve egyes kihívások felerősödnek, mások gyengébben hatnak, de nem zárhatók ki.

Hazánkat e folyamatból kiemelni, önállóan kezelni lehetetlen és nem is célszerű.

Az 1990-es évek elején a biztonság fogalmának meghatározása vált a témát kutatók egyik legfontosabb feladatává, ám nem jutottak egységesen elfogadható definícióra.

A biztonság fogalma átfogóan talán az alábbi megfogalmazással szemléltethető: „Nemzeti létünk alapfeltétele az ország és polgárainak biztonsága, a Magyar Köztársaság a biztonságot átfogóan értelmezi, amely a hagyományos politikai és katonai tényezőkön túl egyebek között magában foglal jogi, gazdasági, pénzügyi és szociális, technológiai és információs, környezeti és biztonsági elemeket is, valamint az emberi és kisebbségi jogok érvényesülését. [...]”

A biztonság oszthatatlan: Magyarország biztonsága elválaszthatatlanul kötődik szűkebb és tágabb környezetéhez, szövetségeseinek biztonságához.

A Magyar Köztársaság biztonsága fenntartása során elsődlegesen a politikai eszközökre támaszkodik, nagy súlyt helyez a diplomáciai, a gazdasági és kulturális együttműködésre, ugyanakkor nem nélkülözheti a hatékony fegyveres erőket és rendvédelmi szerveket sem.”³

Általánosan elfogadottnak tekinthető, hogy a biztonság egyénekhez (egyes emberekhez), emberi közösségekhez (csoportokhoz), államokhoz (nemzetekhez) és nemzetközi rendszerekhez köthető kategória, amely mindig valamilyen értékek ellen irányuló fenyegetés, veszély vagy kockázat megjelenése kapcsán felmerülő igényben fejeződik ki. Nevezhetjük folyamatnak, tevékenységnek, törekvésnek egy olyan kívánatos optimális állapot megközelítése érdekében, amelyben az említett egyéneket, csoportokat ilyen fenyegetés, veszély vagy kockázat nem fenyegeti, azoktól védettnek érzik magukat. A biztonságért folytatott eredményes tevékenységhez ismerni kell a fenyegetettséget előidéző folyamatokat, tendenciákat, továbbá a várható események kiszámíthatóságát, befolyásolhatóságát, illetve a kettő megfelelő arányát.

Az előzőekben idézett definíció is érzékletesen szemlélteti azt a komplex felfogást, amely a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájáról szóló 2073/2004. (IV. 15.) Korm. határozatban is kifejeződött és jelenleg is teljes jogosultsággal bír.

Ezt a folyamatosságot és komplex megközelítést testesíti meg az 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról.

Ez a dokumentum a biztonsági kockázatokat, kihívásokat és az ezek kezeléséhez szükséges megfelelő tennivalókat, valamint a biztonság megvalósításának eszközeit tartalmazza. A fenyegetések között kiemelt helyen szerepelnek a Magyarország nemzetgazdaságát, növekedési pályáját és társadalmi jólétét érintő külső veszélyek és kockázatok (gazdaság- és pénzügyi biztonság; energiabiztonság; természeti, civilizációs és egészségügyi veszélyforrások; ipari és környezeti katasztrófák).

„Egy Magyarország, illetve szövetségesei ellen irányuló, hagyományos fegyverekkel végrehajtott támadás veszélye jelenleg elenyésző mértékű. Továbbra sem lehet azonban figyelmen kívül hagyni bizonyos hagyományos kockázatokat és fenyegetéseket, amelyek jelentősége ugyan csökkent, de nem szűnt meg. Még az euroatlanti térségben sem sikerült mindenhol lezárni az elmúlt évtizedek konfliktusait, amelyek következtében egyes szomszédos régiók biztonsága is törékeny, és – mint azt a közelmúlt nemzetközi eseményei is példázzák – Európában és szomszédságában a 21. század elején is előfordulhat, hogy a katonai erő kap elsődleges szerepet egy regionális konfliktusban. [...]

³ BODNÁR György: A biztonság fogalmáról. *Hadtudomány*, 1991/2.

Globalizált világunkban a biztonság nem a határainknál kezdődik. A távoli Magyarország biztonságpolitikájának alapvető keretét a NATO- és EU-tagság jelenti. Az euroatlanti integráció olyan demokratikus értékközösséget képez, melynek tagállamai szolidaritásra épülő politikai-katonai szövetséget alkotnak, globális gazdasági-politikai hatalmat képviselnek, amely nem csupán megvédeni képes tagállamai lakosságát, hanem aktívan képes alakítani biztonsági környezetét és hozzájárulni a nemzetközi stabilitás és biztonság kiterjesztéséhez. Magyarország magáénak vallja a NATO- és az EU-szerződésekben rögzített értékrendjét. Alapvető nemzeti érdekeink jelentős része a közös érdekekbe ágyazódik, így azokat a nemzeti eszközökön túl az euroatlanti együttműködés keretein belül tudjuk érvényesíteni. [...]

A biztonság átfogó értelmezéséből következik, hogy a Nemzeti Biztonsági Stratégia végrehajtásából adódó feladatok számos kormányzati és nem kormányzati szervet érintenek. A biztonság összkormányzati megközelítéséből adódóan ezeket a feladatokat – a kormányzati szervek vonatkozásában – az állami intézményrendszer összehangolt munkájával és a rendelkezésre álló legszélesebb körű eszközrendszer igénybevételével kell végrehajtani.”⁴

A Nemzeti Biztonsági Stratégia a biztonság megvalósításának eszközei között első helyen a jól működő gazdaságot említi. A stratégia céljainak megvalósulásához fontos feltételnek tekinti a tartósan növekedési pályán mozgó nemzetgazdaságot. A dokumentum szerint az ország demokratikus stabilitásának és biztonságának szilárd gazdasági alapokon kell nyugodnia a hatékony biztonságpolitika erőforrásainak megteremtéséhez, illetve – az ország stabilitásának fokozása révén – az ország elismertségének növeléséhez.

A katonai védelem legfontosabb végrehajtója a Magyar Honvédség.

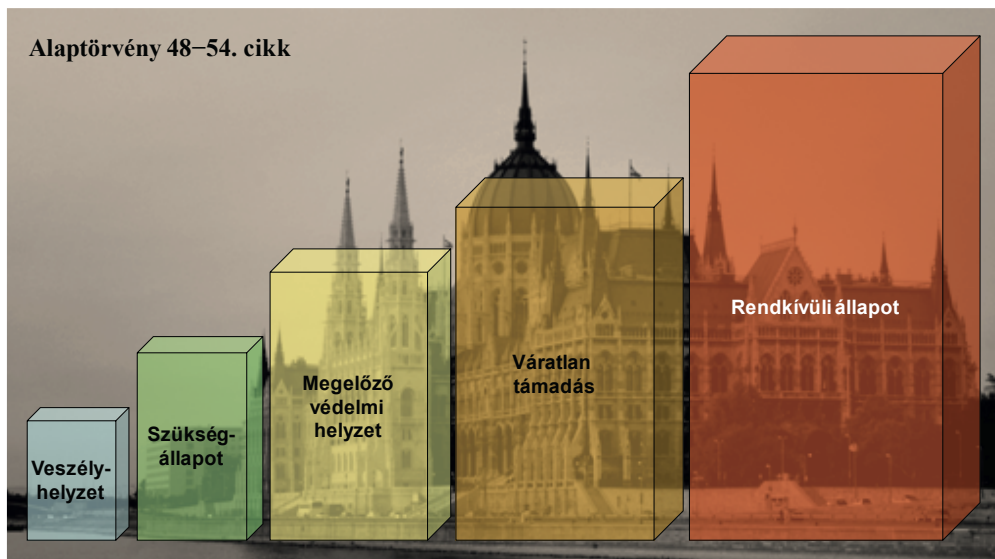
A Kormány a Nemzeti Biztonsági Stratégiára alapozva az 1656/2012. (XII. 20.) Korm. határozatával megalkotta Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiáját, amelyben meghatározta azokat a célkitűzéseket, irányokat, eszközöket és forrásokat, amelyek révén a Magyar Honvédség képes eleget tenni nemzetközi és szövetségesi kötelezettségeinek, teljesíteni tudja rendeltetéséből fakadó feladatait.

A különleges jogrend időszakai

A különleges jogrend meghatározó eleme a védelmi igazgatásnak. A különleges jogrenden alapuló hatalom gyakorlása az állam általános (normál) működésétől való ideiglenes és részleges eltérést jelenti, amely a kormányzati, közigazgatási szervek felépítésének, működésének, valamint feladat- és hatáskörének átrendezésével, az alapvető jogok gyakorlásának felfüggeszthetőségével és korlátozhatóságával, továbbá a piacgazdaság folyamataiba történő beavatkozással jár.

⁴ 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. *Magyar Közlöny*, 2012/19

Fontos megjegyezni, hogy még különleges jogrend időszakában sem függeszthetők fel az Alaptörvényben meghatározott egyes alapvető jogok, illetve ezek aránytalanul nem korlátozhatóak, továbbá nem függeszthető fel az Alaptörvény alkalmazása és az Alkotmánybíróság működése sem korlátozható.

1. ábra. A különleges jogrend időszakai (Alaptörvény 48–54. cikk)

Az Országgyűlés

- A hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén kihirdeti a rendkívüli állapotot és Honvédelmi Tanácsot hoz létre.
- A törvényes rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén szükségállapotot hirdet ki.
- Külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében, meghatározott időre kihirdeti a megelőző védelmi helyzetet.

A Kormány

- Külső fegyveres csoportoknak Magyarország területére történő váratlan betörése esetén a támadás elhárítására; Magyarország területének a honi és szövetséges légvédelmi és repülő készülségi erővel való oltalmazására; a törvényes rend, az élet- és vagyonbiztonság, a közrend és a közbiztonság védelme érdekében – szükség esetén a köztársasági elnök által jóváhagyott

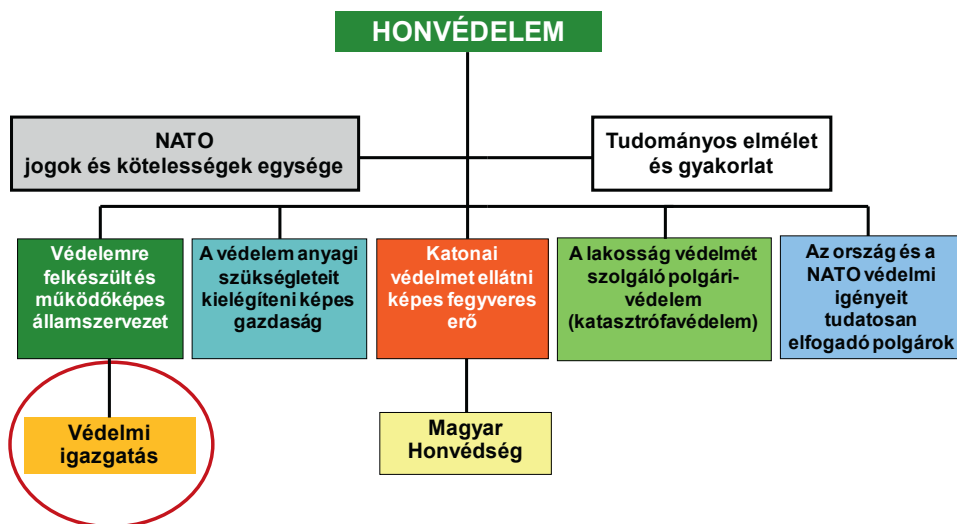
fegyveres védelmi terv szerint – a szükségállapot vagy a rendkívüli állapot kihirdetésére vonatkozó döntésig a támadással arányos és arra felkészített erőkkel azonnal intézkedni köteles.

- Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdet ki.

A veszélyhelyzet az Alaptörvényben meghatározott olyan helyzet, amelyet különösen a következő események (folyamatok vagy állapotok) válhatnak ki:

- az elemi csapások (természeti eredetű veszélyek), mint az árvíz, a belvíz, a több napon keresztül tartó intenzív hóesés vagy hófúvás, más szélsőséges időjárás, a földtani veszélyforrások;
- az ipari szerencsétlenségek (civilizációs eredetű veszélyek), mint a veszélyes anyagok és hulladékok szabadba kerülése, a nem tervezett radioaktív kiszóródás és egyéb sugárterhelés;
- az egyéb eredetű veszélyek, mint a humán járvány vagy járványveszély, az állatjárvány, a felszíni és felszín alatti vizek haváriaszerű szennyezése, a riasztási küszöbértéket meghaladó légszennyezettség, a kritikus infrastruktúrák (létfontosságú rendszerek és létesítmények) működési zavara.

A hon- és országvédelem rendszere

2. ábra. A hon- és országvédelem rendszere

A honvédelemre való felkészülésben és a honvédelmi feladatok végrehajtásában a Hvt.-ben meghatározott keretek között, a törvény alapján létrehozott jogalanyok vesznek részt. E nemes cél megvalósításában a törvényi előírások

mentén Magyarország minden tagja és szervezete képességei szerint köteles részt vállalni.

Magyarország a nemzeti és a szövetségi védelmi képességének fenntartásában és fejlesztésében a saját erejére, nemzetgazdaságának erőforrásaira, a Magyar Honvédség felkészültségére és elszántságára, a rendvédelmi és más szervek közreműködésére, állampolgárainak a haza védelme iránti hazafias elkötelezettségére és áldozatkészségére, továbbá a szövetséges államok és fegyveres erők együttműködésére és segítségnyújtására épít.

A honvédelem komplex rendszerként értelmezhető. Ennek a rendszernek **civil elemeit** a védelmi igazgatás, a polgári védelem (a lakosság és az anyagi javak oltalmazása), a katasztrófavédelem, a nemzetgazdaság stratégiai erőforrása; **katonai elemeit** a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek alkotják.

Elemeit külön-külön kiemelni és önálló részekként kezelni ebben az értelmezésben nem szabad, mert megbomlik a koherens egység, illetve valamely irányba történő eltolódás működési zavarokhoz vezethet. A rendszer alapjait a szövetséges elkötelezettségünkől fakadó, egyben biztonságunkat garantáló közös cselekvési egység; a környezetünkben bekövetkező, folyamatosan változó kihívásokra történő tudományos elméleti megalapozás és ennek gyakorlati megvalósítása adja.

Általános értelmezésben a honvédelem rendszere nem más, mint az ország honvédelmi potenciáljának rendszerbe foglalt belső garanciaeszköze, az Alaptörvényben meghatározott védelmi helyzetek állami kezelése a hon (haza) szövetségben megvalósuló fegyveres védelme, illetve annak feltételrendszerét biztosító honvédelmi potenciális tényezők, elvek, szervezetek és tevékenységek összessége és összefüggő rendszere.

Ebből a megközelítésből következik, hogy az állam az ország honvédelmi potenciálját, a Magyar Honvédség erőit és eszközeit, a rendvédelmi szervek képességeit, a rendelkezésre álló katasztrófavédelmi erőket, a polgári védelem szervezeteit és a lakosságot, valamint a honvédelmi vezetést és a közigazgatást honvédelmi rendszerbe szervezi. Ehhez támaszkodik saját erejére, nemzetgazdaságának erőforrásaira, állampolgárainak a haza védelme iránti hazafias elkötelezettségére és áldozatkészségére, továbbá a szövetséges államok és fegyveres erők együttműködésére és segítségnyújtására.

A haza katonai védelme a NATO-szövetség keretei között valósul meg, így a magyar honvédelem egyúttal a szövetség védelmét, a szövetség kollektív védelme pedig hazánk védelmét szolgálja.

Nem szabad azonban a honvédelem és az ország fegyveres védelme közé egyenlőségjelet tenni. A honvédelem legfontosabb része az ország katonai védelme, amelyet az Országgyűlés a biztonság- és védelempolitikai alapelvekben meghatározott és az Alaptörvényében, illetve sarkalatos (honvédelmi) törvényében a hon- és országvédelem komplex rendszereként rögzített.

A honvédelem rendszerében meghatározhatók azok a **legfontosabb funkciók**, amelyek alapján működtethető:

- az állam és a közigazgatás működtetése;
- a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek alkalmazása, tevékenységük biztosítása;
- az állampolgárok létfeltételeinek, élet- és vagyonbiztonságának szavatolása;
- a nemzetgazdaság védelmi célú felkészítése;
- hozzájárulás a szövetségi kollektív védelméhez.

A fenti funkciók megvalósításának elemei:

- a védelemre felkészült és működőképes államszervezet, amelynek szerves része a védelmi igazgatás;
- a védelmi szükségleteket kielégíteni képes gazdaság;
- a lakosság védelmét biztosító polgári védelem és a válsághelyzetek kezelését végző katasztrófavédelem;
- a szövetségi kötelezettségekből adódó jogok és kötelezettségek egysége;
- a fegyveres szervezetek tevékenységének demokratikus irányítása és tevékenységük ellenőrzése;
- a védelmi igényeket tudatosan elfogadó társadalom.

A hon- és országvédelem kialakításának legfontosabb alapelveiként kell meghatározni a nemzeti és állami jelleg érvényesülését, a nemzetközi egyezmények tiszteletben tartását, a védelemre való törekvést és erőfelfejtést, a működőképesség és arányosság egyensúlyának fenntartását, valamint a védelmi feladatok megoldásának nemzeti felelősségét.

A védelmi rendszer kialakításánál az ország életében előforduló legsúlyosabb helyzettel, a háború bekövetkezhetőségével kell számolni, a szervezeti és intézményrendszert erre kell méretezni és felkészíteni.

A gazdasági erőforrások tervezése és felhasználása során olyan fontos kérdésekre kell választ adni, mint a honvédelmi kiadások mértékére ható politikai, biztonsági és gazdasági tényezők; ezek hatása az állami költségvetésre, a fizetési és külkereskedelmi mérlegekre és a gazdasági fejlődésre; továbbá a hadiipari beruházások, a termelés és szolgáltatás visszahatása a nemzetgazdasági folyamatokra, valamint az gazdaságmozgósítás követelményeinek elemzése.

Hazánk demokratikus jogállam: kiépültek a jogállamiság keretei, működnek a többpártrendszeren alapuló politikai demokrácia intézményei. A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek részét képezik a társadalomnak; polgári és demokratikus irányításukat, valamint ellenőrzésüket az Alaptörvény intézményei biztosítják.

Az alapelvekből kiindulva a hon- és országvédelmi rendszer kialakításának és működtetésének követelményeként határozható meg:

- a jogállamiság érvényesítése;
- a minősített időszakok kezelésére képes integrált rendszer kialakítása;
- a védelemre rendelt elemek modulszerűen egymásra épülő rendszere;

- a piacgazdaság jellemzőinek dominanciája a gazdasági erőforrások biztosításában;
- a béke időszakban működő szervezet- és intézményrendszerben a szükséges legkisebb mértékű változtatások megengedhetősége;
- minimális ráfordítások biztosításával az elégséges védelem szintjének elérése.

A védelmi igazgatás kapcsolatrendszere

A védelmi igazgatás kapcsolatrendszerének meghatározásánál és a rendszer-szemléletű megközelítésekor szükséges segítségül hívni a Hvt. Vhr.-ben leírt fogalmat, amelynek értelmében:

„[...] a **védelmi igazgatás**: a közigazgatás részét képező feladat- és szervezeti rendszer, amely az állam védelmi feladatainak megvalósítására létrehozott, valamint e feladatra kijelölt közigazgatási szervek által végzett végrehajtó, rendelkezőtevékenység, amely magában foglalja a különleges jogrendre történő felkészülést, továbbá az említett időszakok és helyzetek honvédelmi, polgári védelmi, katasztrófavédelmi, védelemgazdasági, lakosságellátási feladatainak tervezésére, szervezésére, a feladatok végrehajtására irányuló állami tevékenységek összességét.”⁵

3. ábra. A védelmi igazgatás kapcsolatrendszere

⁵ Hvt. Vhr. 1. § n) pontja.

A védelmi igazgatás fogalmából kiindulva elemezzük a 3. ábrán látható kapcsolatokat! Jól érzékelhető, hogy egyetlen szereplő sem önálló sziget. Minden egyes elem az egész része, tevékenységük egymástól elválaszthatatlan.

A védelmi igazgatás a közigazgatás része, attól szervezetében és működésében csak annyiban tér el, amennyiben az országvédelem érdekei ezt feltétlenül megkövetelik.

A **közigazgatás** egy szervezetrendszer – a közfeladatok megvalósításának rendszere –, amelynek alapvető feladata, hogy a jogszabályokban és a közjogi szervezetszabályozó eszközökben meghatározottakat végrehajtsa és végrehajtsa, hatósági és egyéb közszolgáltatások ellátásával a részére biztosított szabályzó és hatósági eszközök alkalmazásával. A közigazgatás rendszerének két alrendszerére kell felhívni a figyelmet: az államigazgatásra és az önkormányzati igazgatásra.

Az **államigazgatás** a Kormány által irányított, hierarchikusan felépülő államigazgatási szervek rendszere, amely központi és területi államigazgatási szervekből áll.

Az **önkormányzati igazgatás** a helyi közügyek intézése és a helyi közhatalom gyakorlása érdekében, a helyben szervezett és a lakosság által választott képviselők, illetve vezető (a polgármester) által irányított szervezeti rendszer, amely rendelkezik az önkormányzati szervek részére törvényben meghatározott feladat- és hatáskörrel.

A helyi önkormányzat részére törvény állapíthatja meg a kötelező feladat- és hatáskört. A törvény keretei között a helyi önkormányzatok maguk határozzák meg a működésük szabályait, költségvetésüket és saját vagyonnal rendelkeznek.

A közigazgatás átalakításával összhangban a védelmi igazgatás teljes rendszere az önkormányzati igazgatástól az államigazgatás szervezetrendszerébe került. A védelmi igazgatás a centrális irányítás keretein belül működik.

A települések – élükön a választott vezető, a polgármester – mint a védelmi igazgatás rendszerének helyi szerveinek feladat- és hatásköre alapvetően nem változott, az önkormányzati igazgatás szereplőiként vesznek részt a védelmi igazgatási feladatok ellátásában.

A társadalom természetes védekezési igénye a társadalom rendelkezésére álló erőforrások és az irányítás olyan mértékű centralizálását igényli, amely adott esetben korlátozza az önkormányzatok jogait, az állampolgárok alapvető jogainak gyakorlását, illetve a piacgazdaság folyamatait. A helyi önkormányzat és az állami szervek a közösségi célok elérése érdekében együttműködnek.

A védelmi igazgatás általános hatáskörű szervei a centrális irányítási rendszer elemeiként összehangolják a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, illetve a védelemben részt vevő más szervek, továbbá a helyi önkormányzatok és a lakosság védelmi felkészítését a különleges jogrendi helyzetek kezelése érdekében.

A védelmi igazgatás általános hatáskörű szervei a centrális irányítási rendszer elemeiként biztosítják a fegyveres erők, a rendvédelmi szervek, illetve

a védelemben részt vevő más szervek, továbbá a helyi önkormányzatok és a lakosság védelmi felkészítését és szükség esetén mozgósítását a különleges jogrendi helyzetek elhárítására.

A védelmi igazgatás egyik meghatározó (al)rendszere a **honvédelmi igazgatás**, amely „a védelmi igazgatás részét képező feladat- és szervezetrendszer, amelynek keretében az ország védelmére létrehozott, valamint e feladatra kijelölt közigazgatási szervek, továbbá a honvédelemben közreműködő más szervek ellátják a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. CXIII. törvény (a továbbiakban: Hvt.) 1. § (3) bekezdésében meghatározottak honvédelemre való felkészítésével, az országvédelemmel és a honvédelmi kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos feladatokat.”⁶

A **védelemgazdaság** a nemzetgazdaság azon része, amely a honvédelmi célú erőforrások összegyűjtését, azok rendeltetésszerű felhasználását, azaz védelmi képességgé történő átalakítását végzi.

A védelemgazdaság intézményi rendszerét részben a nemzetgazdaság termelő és szolgáltató egységei, valamint az ezeket felügyelő szervezetek, részben pedig a védelmi célú felhasználás szférájában tevékenykedő Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek szervezetei képezik.

A védelemgazdasági folyamatok megszervezése, működtetése, valamint céljai és méreteik meghatározása – a honvédelmi politika és a gazdaságpolitika egyeztetésén alapulva – a kormányzati szervek által végzett biztonságpolitikai elemzések és döntések tárgya, amely alapján megvalósulnak a védelemgazdaság kiépítésének, irányításának és működtetésének hosszabb (stratégiai) és rövidebb távú céljai.

A gazdaság és a védelem kölcsönhatásainak elemzése, tervezése, valamint realizálásuk megszervezése és irányítása az államigazgatás szerveire is feladatot telepít. E feladat politikai és gazdasági súlyának megfelelően igényelni kell a védelemgazdasági kutatásokat az ország biztonságpolitikájának értékeléséhez és annak kialakításához.

„Katasztrófavédelem:

a különböző katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összessége, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, a károsító hatásuk csökkentését, a lakosság életének és anyagi javainak védelmét, az alapvető életfeltételek biztosítását, valamint a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják.”⁷

⁶ Hvt. Vhr. 1. § b) pontja.

⁷ A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 3. § 8. pontja.

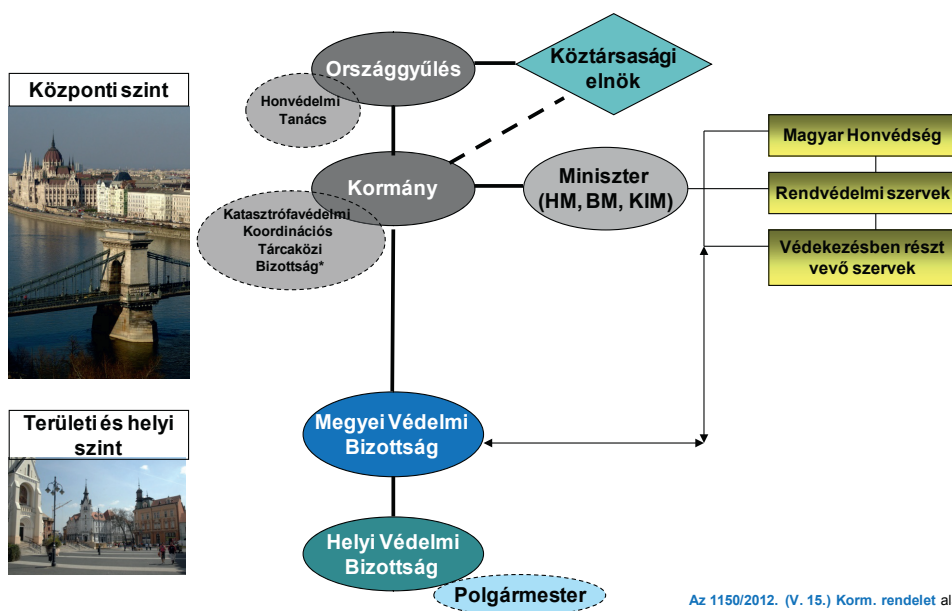
A védelmi igazgatás struktúrája és feladatai

A védelmi igazgatás struktúrája a centrális irányítás elvei mentén követi az államigazgatás felépítését. Ez a rendszer szigorúan alá- és fölérendeltségi viszony alapján, két jól elkülöníthető alrendszerre tagozódik.

A központi szint magában foglalja az ország legfőbb népképviselői szervét, az Országgyűlést, amely legfontosabb feladatai között törvényeket alkot, határoz a hadiállapot kinyilvánításáról és a békekötésről, továbbá különleges jogrendet érintő, valamint katonai műveletekben való részvétellel kapcsolatos döntéseket hoz.

A **központi szint** meghatározó szereplője Magyarország államfője, a **köztársasági elnök**, aki kifejezi a nemzet egységét, és örökdik az államszervezet demokratikus működése felett. Meghatározó szerepe a különleges jogrendi időszakokban érvényesül, amikor különleges jogrendet érintő döntéseket hoz. A köztársasági elnök a Magyar Honvédség főparancsnoka.

A **Kormány** a végrehajtó hatalom – a közigazgatás – legfőbb általános szerve, amelynek feladat- és hatásköre kiterjed az államigazgatás minden területére. Hatáskörét a védelmi igazgatási feladatok tekintetében az illetékes miniszterek és az általa létrehozott államigazgatási szervek útján gyakorolja. A Kormány az Országgyűlésnek felelős. Különleges jogrendi időszakokban feladatkörében eljárva a Kormány törvényben nem szabályozott tárgykörben, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján rendeletet alkothat. A megalkotott rendelet nem lehet törvénnyel ellentétes.

Az 1150/2012. (V. 15.) Korm. rendelet alapján.

4. ábra. A védelmi igazgatás struktúrája

A Kormány javaslattevő, véleményező, tanácsadói tevékenységet végző szerveként létrehozta a Honvédelmi Igazgatási Koordinációs Tárcaközi Munkacsoportot (a továbbiakban: HIKOM) és a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottságot (a továbbiakban: KKB). A Magyar Honvédség alapvető feladata Magyarország függetlenségének, területi épségének és határainak katonai védelme, nemzetközi szerződésből eredő közös védelmi és békefenntartó feladatok ellátása, közreműködés a katasztrófák megelőzésében, következményeik elhárításában és felszámolásában, valamint humanitárius tevékenység végzése a nemzetközi jog szabályaival összhangban.

A **rendvédelmi szervek** alaprendeltetésük végrehajtásával az egyes minisztériumok irányítása alatt és területi szerveik vezetésével vesznek részt a védelmi igazgatás feladatainak végrehajtásában. Tevékenységük során ellátják a honvédelem érdekében meghatározott feladataikat, a kijelölt személyek és létesítmények védelmét, támogatják a Honvédséget egyes feladatainak végrehajtásában, részt vesznek a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátásában, közreműködnek a rendkívüli intézkedések végrehajtásában és együttműködnek a helyi védelmi igazgatás szerveivel a honvédelmi feladatok ellátásában.

A **honvédelmi felkészülés** egyes feladatainak ellátásában részt vesznek:

- a bírósági és az ügyészi szervezetek;
- az egészségügyi szolgáltatók és a gyógyszerellátást végző szervek;
- az oktatási, kulturális és tudományos intézmények;
- a műsorszóró rádió- és televízióállomások;
- a nemzeti hírügynökség;
- a közlekedési, szállítási szervezetek;
- az elektronikus hírközlési és informatikai szervek;
- a Magyar Posta szervei;
- a Magyar Nemzeti Bank;
- a közellátást, illetve a közüzemi szolgáltatást végző szervek.

A **területi szint** a védelmi igazgatás alapja. A területi védelmi igazgatás a közigazgatás átalakított rendszerének megfelelően tagozódik.

A területi igazgatás szerve a **Megyei (Fővárosi) Védelmi Bizottság** (a továbbiakban: MVB). A Kormány irányítása alatt működő közigazgatási szerv, amely az illetékességi területén ellátja a törvényben, illetve kormányrendeletben számára megállapított, a honvédelmi felkészítéssel és katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatokat. A védelmi bizottság olyan általános hatáskörű védelmi igazgatási szerv, amelynek alapvető feladata a helyi védelmi igazgatási szervek és a védelemben részt vevő más szervek védelmi felkészítésének irányítása, illetve a végrehajtás koordinációja.

A védelmi bizottság az országvédelem komplexitásának és modulrendszerű működésének tipikus szervezete.

A Helyi Védelmi Bizottság (a továbbiakban: HVB) az MVB irányítása alatt működő közigazgatási szerv, amely az illetékességi területén irányítja és összehangolja a honvédelmi és katasztrófavédelmi felkészítés helyi végrehajtását. A HVB-k illetékességi területe a járásokhoz, illetve a fővárosi kerületekhez igazodik, amelyet a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 218/2012. (VIII. 13.) Kormányrendelet állapít meg.

A polgármester illetékességi területén ellátja a honvédelmi felkészítéssel kapcsolatos, törvényben vagy törvényi felhatalmazáson alapuló kormányrendeletben megállapított államigazgatási feladatokat, valamint irányítja és összehangolja azok végrehajtását.

Az egyesületek, a vallási közösségek és a karitatív szervezetek – önkéntes alapon – a védelmi igazgatás szervei által koordináltan vehetnek részt a honvédelmi feladatok ellátásában.

A védelmi igazgatás feladatrendszere átfogja a következő feladatokat:

- a rendszer elmeinek átfogó irányítását;
- a polgári védelmi és katasztrófavédelmi feladatokra való felkészülés tervezését és begyakorlását;
- a létfontosságú infrastruktúra-elemek védelmével és a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatokat;
- a honvédelmi munkakötelezettséget, a gazdasági anyagi szolgáltatások teljesítését, a katonai műveletek polgári támogatásának megszervezését;
- a meghagyással összefüggő feladatokat;
- a nemzetgazdaság stratégiai erőforrásainak igénybevetelét, a gazdaságmozgósítási feladatok végzését, a befogadó nemzeti támogatási tevékenységet;
- a lakosság közszolgálati média általi rendszeres tájékoztatását;
- a hadkötelezettségek bevezetésével kapcsolatos feladatokat;
- a kulturális javak védelmének megszervezésével összefüggő feladatokat.

A hon- és országvédelem civil rendszerében, azaz a védelmi felkészítés rendszerében meghatározott védelmi feladatok tervezése, szervezése és végrehajtása az ország településein működő közigazgatási és gazdasági szervek útján, valamint az állampolgárok, közreműködésével valósul meg.

A védelembé bevont szervek saját tevékenységi rendjük szerinti alapfeladataik mellett, a jogszabályok vagy az arra illetékes hatóságok döntése alapján látják el védelmi feladataikat. Az országvédelmi feladatok ellátására kötelezhető szerveket a Kormány vagy az illetékes miniszter jelöli ki. A Magyar Vöröskereszt – nemzetközi egyezmények szerint – jogszabályokban meghatározott módon működik közre az országvédelemmel kapcsolatos humanitárius feladatok ellátásában.

A védelmi igazgatás irányításának általános rendje

Az országvédelem rendszerében az irányítást végző központi kormányzati szervek, a területi és helyi védelmi igazgatási szervek, illetve a honvédelemben közreműködő szervek között törvényi előírások mentén szabályozott függelmi viszony kialakítása válik szükségessé. Az egyes szintek és szereplők közötti hierarchia, a szakmai irányítási jogosítványok alkalmazása és betartása eredményezheti a rendszer belső összetartó erejét.

Az egyes szereplők közötti függelmi, azaz alá- és fölérendeltségi viszony a szervezetre vonatkozó jogszabályok és belső szabályzók mentén valósul meg. A védelmi igazgatás komplexitását átfogóan a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény határozza meg.

A védelmi igazgatás struktúráját követve az egyes szereplők irányítási jogosultságai az alábbiakban foglalhatók össze.

Az Országgyűlés állapítja meg Magyarország biztonság- és védelempolitikájának alapelveit, valamint az azokban előírt feladatok végrehajtásának főbb irányait és feltételeit, illetve törvényekkel szabályozza az állam működését.

A köztársasági elnök a honvédelemért felelős miniszter előterjesztésére jóváhagyja az ország fegyveres védelmének tervét, és különleges jogrendet érintő döntéseket hoz.

A Kormány meghatározza és összehangolja a miniszterek és – az autonóm államigazgatási, valamint az önálló szabályozó szervek kivételével – a központi államigazgatási szervek, valamint a honvédelemben közreműködő egyéb szervek honvédelmi feladatait, biztosítja e feladatok ellátásához szükséges erőforrásokat.

A Kormány a honvédelmi feladatok végrehajtására sajátos irányítási és vezetési rendszert működtet, amelynek részei a központi államigazgatási szervek, az autonóm államigazgatási szervek és az önálló szabályozó szervek kivételével:

- a területi és helyi védelmi igazgatási szervek;
- a honvédelmi felkészítés egyes feladataiban részt vevők;
- a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 28–30. §-a alapján létrehozott szervek.

A Kormány a kijelölt miniszterei útján irányítja és felügyeli a területi védelmi igazgatási szervek munkáját.

A honvédelemért felelős miniszter felelős a honvédelemmel kapcsolatos kormányzati döntések előkészítéséért és központi közigazgatási feladatainak ellátásáért, összehangolja a honvédelemben részt vevő szervek honvédelmi feladatokra történő felkészítését, és felügyeli tevékenységüket. Irányítja a Honvédelmi Minisztérium Védelmi Hivatalát (a továbbiakban: HM VH). A HM VH a honvédelmi igazgatás központi döntés-előkészítő és végrehajtás-koordináló szakmai szerve.

A **belügyminiszter** irányítja az MVB katasztrófavédelmi feladatainak végrehajtását.

A **miniszter** irányítja az alárendelt vagy felügyelete alá tartozó szervek és a feladatkörébe tartozó szakágazatok honvédelemmel kapcsolatos tevékenységét, meghatározza a hatáskörébe tartozó honvédelmi feladatok végrehajtásának szakmai követelményeit, valamint az irányítása alá tartozó szervek és a helyi védelmi igazgatási szervek együttműködésének rendjét.

A központi igazgatás a törvényi rendelkezések keretei mentén gyakorolja irányítási jogosítványait.

Az új sarkalatos törvények elfogadásával a védelmi igazgatás irányításának területén sajátos helyzet állt elő. Kormányzati szándékként fogalmazódott meg, hogy a két meghatározó – honvédelmi és katasztrófavédelmi – rendszert szét kell választani, a profiltisztítás jegyében önálló elemenként kell kezelni. Ezen döntés szellemében került megalkotásra a honvédelmi törvény és katasztrófavédelmi törvény, és így két stabil lábon álló rendszer alakult ki.

Mindkét rendszer tevékenységét külön törvény szabályozza. A védelmi igazgatás központi irányításában ez nem okozott ellentmondást, hiszen az Alaptörvényben rögzített megelőző védelmi helyzet, váratlan támadás, szükségállapot és rendkívüli állapot kezelésének szabályait, valamint a honvédelmi igazgatás komplex rendszerét a honvédelmi törvény; a veszélyhelyzet kezelésének szabályait, valamint a katasztrófavédelmi igazgatás rendszerét a katasztrófavédelmi törvény szabályozza.

A törvényi szabályozás alapján az irányítás a Kormány feladata, amelyet honvédelmi ügyekben a honvédelmi miniszter, katasztrófavédelmi ügyekben a belügyminiszter útján gyakorol.

A védelmi igazgatásnak az önkormányzati vagy az államigazgatási struktúrában van-e a helye? A válasz egyszerű, mivel a biztonság és védelem állami feladat, ezért a védelmi igazgatást alapvetően az államigazgatási struktúrában kell keresni. Az MVB a Kormány irányítása alatt működő közigazgatási szerv és államigazgatási feladatot lát el. Ennek megfelelően a területi védelmi igazgatási szervek (MVB, HVB) a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (KIM) szervezeti rendjébe és alárendeltségébe kerültek, a polgármesterek azonban továbbra is az önkormányzati rendszer részei maradtak.

A miniszter irányítja az alárendelt vagy felügyelete alá tartozó szervek és a feladatkörébe tartozó szakágazatok honvédelemmel kapcsolatos tevékenységét, meghatározza a hatáskörébe tartozó honvédelmi feladatok végrehajtásának szakmai követelményeit, valamint az irányítása alá tartozó szervek és a helyi védelmi igazgatási szervek együttműködésének rendjét.

A területi igazgatás szerveinek az irányítása három oldalról valósul meg.

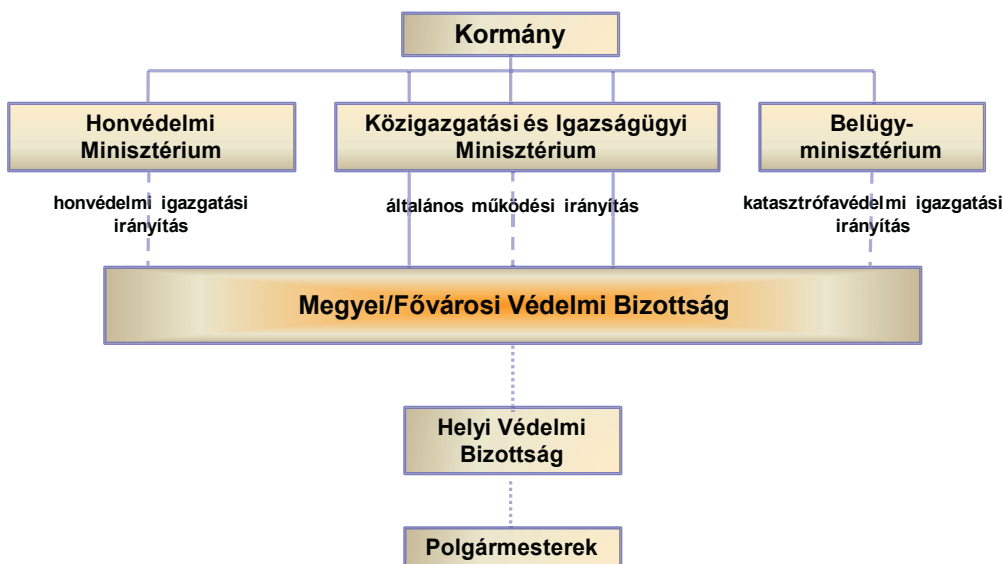
A Honvédelmi Minisztérium végzi a honvédelmi, a Belügyminisztérium a katasztrófavédelmi, a KIM pedig az általános működés irányítását. A szakmai és funkcionális irányítás egymástól elvált. Ez a sajátos, hármas kormányzati irányítás a területi védelmi igazgatási szerveknél egy helyen, az MVB-nél össz-

pontosul, ezáltal a szakmai – profiltisztításon átesett – és funkcionális irányítás egy helyen jelentkezik.

Az 5. ábra segít tisztázni az irányítási rendszerben lévő szereplők helyét és szerepét.

Az irányítás rendszerében a honvédelmi miniszter a HM Védelmi Hivalt, a belügyminiszter a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot (a továbbiakban: BM OKF) jelölte ki a szakterülethez kapcsolódó irányítási tevékenység végrehajtására. Ezt a jogot azonban kizárólag a szervezeti egységéhez tartozó képviselő irányában, a szakmai feladatok területén fejtheti ki. Ezek a személyek az MVB titkárságokon titkárként vagy referensként dolgoznak.

A HM VH és a BM OKF nem rendelkeznek irányítási jogosítványokkal a védelmi bizottságok, illetve elnökeik vonatkozásában. Ennek szellemében szabhat feladatot az alárendeltségébe tartozó megyei katasztrófavédelmi igazgatónak, aki egyben az MVB elnökének katasztrófavédelmi helyettese is. Ennek alapján kezdeményezheti az igazgató az MVB döntését.

5. ábra. A védelmi igazgatás irányítási rendszere

A helyzet a honvédelmi igazgatás területén is hasonló, azzal a sajátos kitéttel, hogy az MVB elnökének honvédelmi helyettese a HM Védelmi Hivatal főigazgatója vagy az általa megbízott személy. Különleges jogrend bevezetése esetén – veszélyhelyzet kivételével – az MVB elnöke döntéseit a honvédelmi elnökhelyettes egyetértésével hozhatja meg.

A BM OKF főigazgatója – a belügyminiszter által jóváhagyott központi veszélyelhárítási terv alapján – csak a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, il-

letve a belügyminiszter felhatalmazása esetén a belügyi ágazat szerveinek vonatkozásában rendelkezik utasítási jogosítványokkal.

Amennyiben veszélyhelyzet kihirdetésére kerül sor, és ennek kezelésére a Kormány kormány megbízottat nevez ki, a kormány megbízott hatáskörében eljárva az MVB elnökének adhat utasításokat.

Az MVB elnöke – a kormány megbízott – a Kormány területi képviselője. Az MVB elnöke és személyén keresztül az MVB mint testület részére a KIM szervezeti rendszerén keresztül lehet feladatot meghatározni.

A vonatkozó sarkalatos törvények előírásai bizonyos döntési jogosítványokat nem a testületre, hanem közvetlenül az elnökre telepítenek. Ez jellemző különösen a katasztrófavédelmi szabályozásra, de a honvédelmi szabályozásban is megjelenik ilyen hatáskör-telepítési megoldás.

Az MVB a mindennapi működése során (nevezzük ezt békeidőszaknak) döntéseit testületként, a szervezeti működési szabályzatában elfogadott elvek mentén hozza meg. Különleges jogrend kihirdetését követően a testületi döntés helyett az MVB elnökének egyszemélyi (a honvédelmi elnökhelyettes egyetértésével hozott) döntése lép életbe.

Az MVB és elnökének döntései kötelezőek mind az MVB tagjaira, mind más személyekre és szervezetekre vonatkoztatva. Ezek a döntések azonban nem irányulhatnak a védelmi igazgatásban részt vevő szervezetek hatáskörének elvonására. A döntés alapvetően a szervezet részére jogszabályban meghatározott feladatának az ellátására való kötelezés lehet.

Az irányításba az államigazgatási szervek vonatkozásában az utasításadási jog is beleértendő, ezáltal a védelmi igazgatás feladatainak megvalósításában részt vevő szervezetek részére is meghatározható feladat.

Az MVB elnöke a honvédelmi és katasztrófavédelmi igazgatási feladatok vonatkozásában hatósági jogkört gyakorol.

A területi védelmi igazgatás további szereplőinek irányítása a hierarchikus rendszernek megfelelő. A védelmi igazgatás területi és helyi igazgatási szervei a közigazgatás részei, biztosítják a területi és helyi szinten felmerülő honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok végrehajtását.

Az MVB és annak elnöke határozataival irányítja a helyi védelmi bizottság és a polgármesterek tevékenységét. Az MVB törvényességi felügyeletet gyakorol a HVB-k működése felett, irányítási jogkörében egyedi határozattal megsemmisíti a HVB jogszabálysértő döntését, szükség esetén a HVB-t új eljárásra utasítja. Az MVB munkaterv vagy egyedi döntés alapján elrendelheti a HVB összehívását, meghatározott napirendi pontok megtárgyalását, beszámoltathatja a HVB elnökét a védelmi igazgatás körébe tartozó tevékenységéről, a helyszínen ellenőrizheti a HVB működési feltételeit, okmányait és intézkedési terveit.

Az MVB szükség esetén az érintett polgármesterekre vonatkozóan közvetlenül is intézkedhet.

A honvédelmi kötelezettségek

Az Alaptörvény alapján a haza védelme minden magyar állampolgár kötelessége, a honvédelmi feladatokra történő felkészülésben és azok végrehajtásában az egyéni vállalkozók, jogi személyek vagy jogi személyiség nélküli szervezetek és minden Magyarországon tartózkodó ember a szolgáltatások, továbbá a magyar állampolgárok személyes szolgálat teljesítésével vesznek részt.

Ennek megfelelően a honvédelmi kötelezettségek rendszere az alábbiakra tagozódik:

- hadkötelezettség;
- honvédelmi munkakötelezettség;
- polgári védelmi kötelezettség;
- gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség.

Fontos szabály, hogy a honvédelmi kötelezettségek teljesítése az érintettek számára békében nem okozhat aránytalan megterhelést vagy hátrányt.

A különleges jogrendben végrehajtásra kerülő honvédelmi feladatokra való felkészülés érdekében már békeidőszakban elő kell készíteni a hadköteles katonák jogállására, illetve a honvédelmi munkakötelezettség teljesítésére vonatkozó törvényjavaslatot vagy honvédelmi tanácsi rendelet tervezetet, amelyeket rendszeresen felül kell vizsgálni.

A hadkötelezettség

A hadkötelezettség kizárólag két, „honvédelmi típusú” különleges jogrendben, a megelőző védelmi helyzetben és a rendkívüli állapotban vezethető be, tehát békeidőszakban ezzel kapcsolatosan az állampolgárokat semmilyen személyes kötelezettség nem terheli.

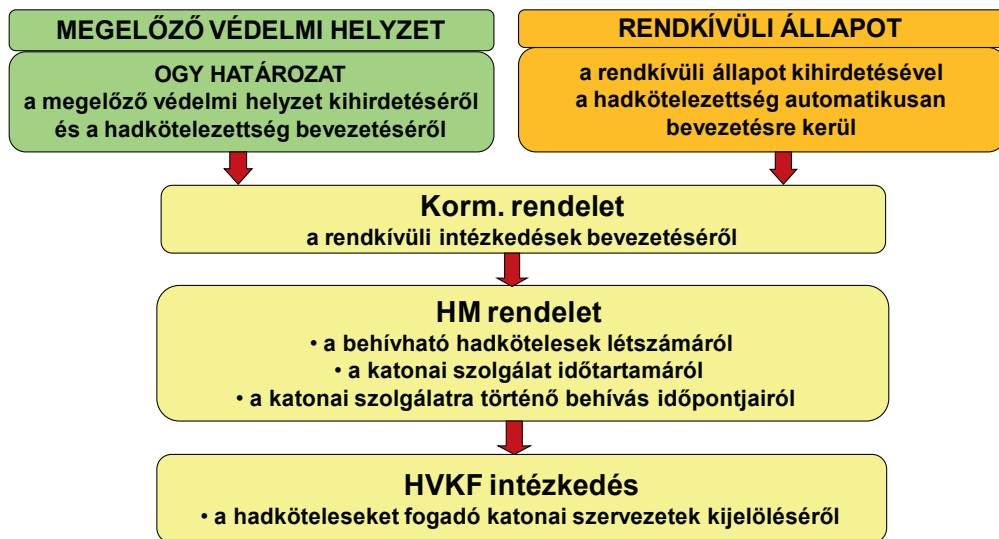
Az Országgyűlés a megelőző védelmi helyzet kihirdetésével egyidejűleg vagy azt követően dönt a hadkötelezettség bevezetéséről, rendkívüli állapotban pedig „automatikusan” kerül bevezetésre.

A hadkötelezettség alapján a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú, magyar állampolgárságú férfiak fegyveres katonai szolgálatot teljesítenek, vagy ha annak teljesítése a hadköteles lelkiismereti meggyőződésével összeegyeztethetetlen, az illető fegyver nélküli katonai szolgálatot köteles teljesíteni, amelynek szabályait sarkalatos törvény határozza meg.

A hadköteles állomány potenciális hadkötelesekből és kiképzett tartalékosokból áll. A potenciális hadkötelesek körébe a 18–40. életév közötti; a kiképzett tartalékosok körébe a Honvédség állományából kikerült, korábban hivatásos, szerződéses vagy önkéntes tartalékos katonai szolgálatot teljesített, de a hivatásos szolgálat felső korhatárát (jelenleg a 65. életévet) el nem érő férfiak tartoznak.

A járulékos kötelezettségek szintén csak a hadkötelezettség bevezetését követően terhelik a hadköteleseket, tehát békeidőszakban ezzel kapcsolatosan nincs tennivalójuk.

A Honvédség katonai igazgatási és központi adatfeldolgozó szerve a hadkötelezettség bevezetésének biztosítása céljából a kiképzett tartalékosokról és a potenciális hadkötelesekről már békeidőszakban, valamint a hadkötelezettség bevezetését követően a hadkötelesekről a katonai szolgálatra történő behívás előkészítése és végrehajtása céljából nyilvántartást vezet.

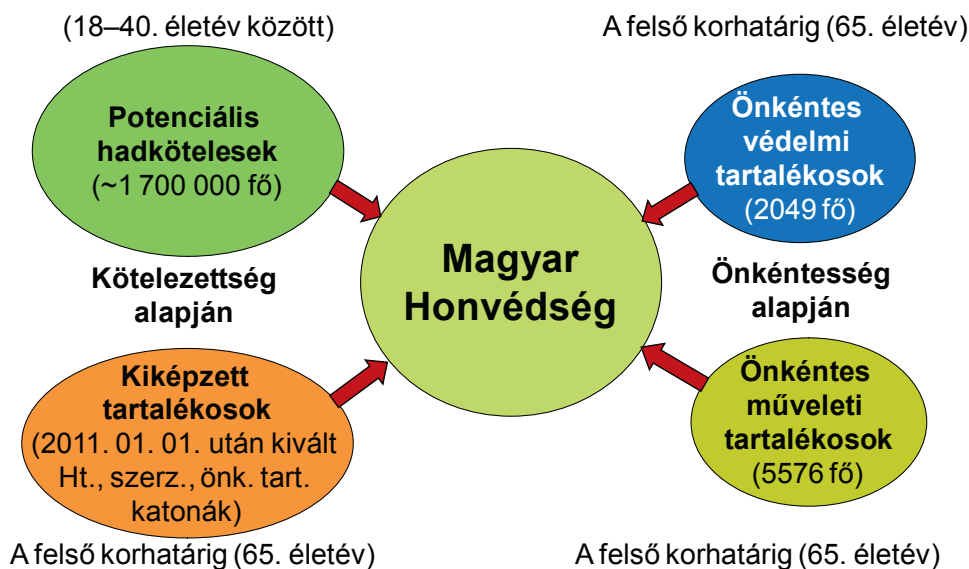
6. ábra. A hadkötelezettség bevezetése

A hadkötelezettség bevezetését követően a honvédelemért felelős miniszter rendeletben állapítja meg a behívásra tervezhető hadkötelesek létszámát, a katonai szolgálat időtartamát és a katonai szolgálatra való behívás időpontjait, továbbá a Honvéd Vezérkar főnöke intézkedésében kijelöli a hadköteleseket fogadó katonai szervezeteket.

A hadkötelesek katonai szolgálatának időtartama megelőző védelmi helyzet idején legfeljebb 12 hónap, rendkívüli állapot idején a katonai feladatokhoz szükséges mértékben állapítható meg.

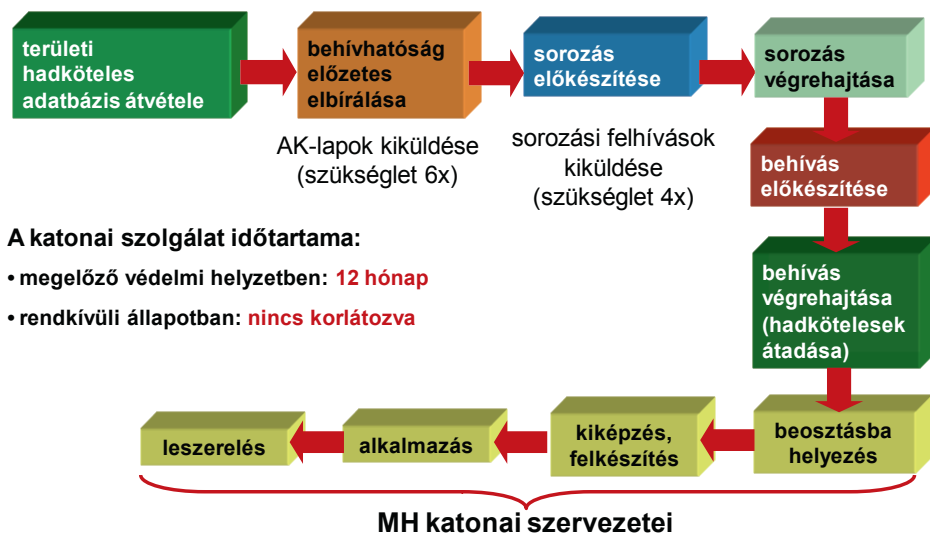
A hadköteleseknek a katonai szolgálati kötelezettséget fegyveres vagy fegyver nélküli katonai szolgálattal kell a Honvédség katonai szervezeteinél teljesíteniük.

A fegyver nélküli katonai szolgálat engedélyezésére vonatkozó kérelmet a hadkötelesnek a sorozás időpontjáig kell benyújtania a Honvédség központi katonai igazgatási és központi adatfeldolgozó szervének vezetőjéhez, aki határozatban dönt annak engedélyezéséről vagy elutasításáról. A döntés ellen fellebbezésnek nincs helye, elutasítása esetén a hadköteles bírósághoz fordulhat, amely nemperes eljárásban bírálja el a kérelmet.

7. ábra. A Magyar Honvédség személyi hadkiegészítése

A hadkötelesek katonai szolgálatra történő alkalmasságát – a sorozás folyamán – a Honvédség katonai igazgatási és központi adatfeldolgozó szervének alárendeltségében létrehozásra kerülő sorozóközpontokban működő sorozóbizottságok állapítják meg, majd a Honvédség hadkiegészítési igényének megfelelően kerül sor a besorozott hadkötelesek beosztásának és behívásának tervezésére.

8. ábra. A hadkötelesek sorozása és katonai szolgálatra történő behívása

A hadkötelesek katonai szolgálatra történő behívása behívóparancssal történik, a bevonulási helyeken adják át a hadköteleseket az őket fogadó katonai szervezetek részére, majd a bevonuló hadkötelesek a katonai szolgálatteljesítés első napján esküt tesznek.

A fegyveres katonai szolgálat során – a nemzeti és szövetségi védelmi feladatok végrehajtása érdekében – történik meg a hadkötelesek kiképzése és a katonai feladatokra való felkészítésük.

A fegyver nélküli katonai szolgálat célja az erre engedélyt kapott hadkötelesek felkészítése a Honvédség fegyverhasználat nélküli feladataiban történő közreműködésre.

Ennek megfelelően ezeket a hadköteleseket a katonai szervezetek fegyveres tevékenységet nem igénylő beosztásaiba kell helyezni, és a katonai szervezet parancsnokának törekednie kell arra, hogy ebben a formában szolgálatot teljesítő hadkötelest kivonja a fegyveres harcból.

Nem hívják be azokat a hadköteleseket, akik:

- nem töltötték be a 18. életévüket (annak betöltéséig);
- a sorozáson „katonai szolgálatra alkalmatlan” minősítést kaptak;
- saját háztartásukban három vagy ennél több kiskorú vér szerinti, örökbe fogadott, mostoha vagy nevelt gyermek eltartásáról gondoskodnak (nevelt gyermek az, akit a hadköteles legalább egy éve tart el saját háztartásában);
- a velük közös háztartásban élő, állandó ápolásra vagy gondozásra szoruló egyenes ági rokonukat vagy házastársukat, élettársukat egyedül ápolják, gondozzák;
- a velük közös háztartásban élő kiskorú gyermeküket egyedül tartják el;
- országgyűlési, európai parlamenti vagy helyi önkormányzati képviselőjelöltként, polgármesterjelöltként, illetve nemzetiségi önkormányzati képviselőjelöltként nyilvántartásba kerültek, vagy akiket megválasztottak (a jelöltségük vagy mandátumuk, megbízatásuk fennállásáig);
- meghagyásban részesültek;
- a Honvédség és a rendvédelmi szervek hivatásos vagy szerződéses állományú tagjai;
- közös háztartásában élő házastársuk katonai szolgálatot teljesít;
- a korábban hatályos szabályok szerint a polgári szolgálat időtartamát már teljesítették;
- potenciális hadkötelesek, annak az évnek december 31-étől, amelyben 40. életévüket betöltik;
- kiképzett tartalékosként betöltötték a hivatásos katonai szolgálat felső korhatárát.

A honvédelmi munkakötelezettség

Rendkívüli állapot idején a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú, magyar állampolgárok honvédelmi munkakötelezettség teljesítésére kötelezhetők, ennek szabályait sarkalatos törvény állapítja meg.

Célja az ország működőképességének fenntartásában és helyreállításában történő részvétel, amelynek érdekében a kötelezettnek tartósan vagy időlegesen – képességeinek és egészségi állapotának megfelelően – fizikai vagy szellemi munkát kell teljesítenie a számára meghatározott munkahelyen.

Rendkívüli állapot idején rendeletben – a honvédelmi munkakötelezettség körében – kötött munkaerő-gazdálkodás vezethető be, továbbá elrendelhető, hogy munkaviszonyt csak a kijelölt szerv közvetítésével lehet létesíteni.

A kötelezettség életkor szerint a 18–55. életév közötti nőkre és a 18–65. életév közötti férfiakra terjed ki.

Mentesül a kötelezettség alól:

- a várandós nő (a terhesség megállapításától kezdve);
- az anya, a gyermek hároméves koráig;
- aki a vele közös háztartásban élő, állandó ápolásra vagy gondozásra szoruló egyenes ági rokonát vagy házasársát, élettársát egyedül ápolja, gondozza;
- az egyedül élő, aki kiskorú gyermeket tart el saját háztartásában;
- akit fontos közérdekből a kötelezettség alól külön eljárásban mentesítenek;
- a szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező, hivatását gyakorló pap, lelkész és rabbi;
- a 65. életévét betöltött férfi és az 55. életévét betöltött nő.

A honvédelmi munkakötelezettség nem terjed ki a Honvédség tényleges állományú tagjaira, kormánytisztviselőire, és közalkalmazottaira, valamint a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjaira, kormánytisztviselőire, köztisztviselőire és közalkalmazottaira.

A polgári védelmi kötelezettség

A honvédelmi és a katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében a magyarországi lakóhellyel rendelkező, magyar állampolgárokat polgári védelmi kötelezettség teljesítésére lehet kötelezni, amelynek szabályait sarkalatos törvény határozza meg.

A polgári védelmi kötelezettség az emberi élet és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme érdekében teljesítendő személyes kötelezettség, amely magában foglalja az adatszolgáltatási, a bejelentési és a megjelenési kötelezettségeket, valamint a polgári védelmi szolgálatot, amelyre a polgári védelmi szervezetekbe beosztott állampolgárokat lehet kötelezni.

A polgári védelmi szervezetek lehetnek köteles és önkéntes szervezetek; a köteles szervezeteken belül központi, területi, települési és munkahelyi szervezetek.

A polgári védelmi kötelezettséggel kapcsolatos ügyekben első fokon a polgármester jár el, aki határozatában elrendelheti a polgári védelmi megjelenési és szolgálati kötelezettség teljesítését, továbbá a településen az azonnali mentési feladatokra való beosztást.

A bejelentési kötelezettség alapján a polgári védelmi szervezetbe beosztott állampolgárnak 15 napon belül a polgármester részére be kell jelentenie a szakképzettség megszerzését, a munkaviszony, a munkahely és a bejelentett lakóhelyének a megváltozását.

A polgári védelmi szervezetbe beosztott állampolgár csak akkor tagadhatja meg a polgári védelmi szolgálat teljesítését, ha azzal saját maga vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét közvetlenül vagy súlyosan veszélyeztetné.

A polgári védelmi feladatokra történő felkészülés érdekében az állampolgárok – határozatban – békeidőszakban, évente legfeljebb 40 órás kiképzésre, illetve 72 órás gyakorlatra oszthatók be, amelyeken az azokra vonatkozó felhívásban megjelölt helyen és időpontban rész kell venniük.

Mentes a polgári védelmi kötelezettség alól:

- a 18 éven aluli és a mindenkori öregségi nyugdíjkorhatárt elért személy;
- a terhes nő, terhességének megállapításától kezdve;
- a gyermekét saját háztartásában nevelő anya, a gyermek hatéves koráig;
- a gyermekét saját háztartásában egyedül nevelő szülő a gyermek 14 éves koráig;
- a szülő, ha három vagy ennél több 14 éven aluli gyermekét gondozza;
- aki a vele közös háztartásban élő, állandó ápolásra vagy gondozásra szoruló egyenes ági rokonát vagy házastársát egyedül látja el;
- aki munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, vagy aki egészségi állapota folytán a kötelezettség teljesítésére alkalmatlan.

A polgári védelmi kötelezettségét **munkaköre ellátásával, illetve közmegebíztatása gyakorlásával teljesíti:**

- az országgyűlési képviselő;
- az európai parlamenti képviselő;
- az állami vezető, a vezetői megbízású, valamint feladatköre szerint katasztrófavédelmi feladatot ellátó kormánytisztviselő, köztisztviselő és közalkalmazott;
- a jegyző;
- a bíró, az ügyész, a közjegyző és a bírósági végrehajtó;
- a Magyar Honvédség tényleges és tartalékos állományú, a rendvédelmi szervek, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagja és e szervek alkalmazottja;
- az egészségügyi államigazgatási szerv kormánytisztviselője;
- a kórházi, a járóbeteg- és alapellátást végző orvos és szakképzett szakdolgozó;
- az állami mentőszolgálat, illetve betegszállító szervezet dolgozója;
- a készenléti szolgálatot ellátó önkéntes és létesítményi tűzoltó, az önkéntes tűzoltó egyesület szaktevékenységet végző tagja;

- a közfeladatot ellátó ágazati védekezési szervezet tagja;
- a közüzemi feladatot ellátó létesítmények üzemeltető személyzete;
- a szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező, hivatását gyakorló pap, lelkész és rabbi.

A katasztrófavédelmi célú polgári védelmi szolgálat elrendelése

A katasztrófaveszélyben, továbbá veszélyhelyzet idején ideiglenes polgári védelmi szolgálatot lehet elrendelni, amelynek időtartama egyhuzamban a 15 naptári napot nem haladhatja meg.

Az ideiglenes polgári védelmi szolgálatot a Kormány, a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter (belügyminiszter), az MVB elnöke, a főpolgármester és a polgármester rendelheti el.

Mentesíteni kell a szolgálat teljesítése alól azokat az állampolgárokat, akik igazolják, hogy hivatásbeli vagy szolgálati feladataik ellátása vagy a honvédelmi kötelezettségek teljesítése céljából a helyszínt haladéktalanul el kell hagyniuk, illetve egészségi állapotuk miatt alkalmatlanok a munkavégzésre.

A kiképzésen, gyakorlaton részt vevő, illetve az ideiglenes polgári védelmi szolgálatot teljesítő, munkaviszonyban álló állampolgárok mentesülnek a munkavégzés alól, továbbá munkajogi védelem alatt állnak.

Részükre a munkavégzés alóli mentesítés időtartamára távolléti díj jár, amelyet az elrendelőnek kell a munkáltató részére megtérítenie.

A honvédelmi célú (a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó) polgári védelmi feladatok elrendelése

A fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok során biztosítani kell a lakosság életének megóvását, az életben maradás feltételeinek megteremtését, továbbá az állampolgárokat fel kell készíteni a fegyveres összeütközések hatásának leküzdésére és a túlélésük feltételeinek biztosítására.

A polgári védelmi kötelezettség alapján létrehozott polgári védelmi szervezetek ebben az időszakban kizárólag humanitárius feladatokat láthatnak el, tilos őket fegyveres vagy súlyos erőszakos cselekmények elhárítására felhasználni.

A különleges jogrendi időszakokon belül a rendkívüli állapot és a szükségállapot idején a polgári védelmi szolgálat folyamatosan, időbeli korlátozás nélkül rendelhető el, valamint rendeletben állapíthatók meg a harci cselekmények elleni védekezés szabályai.

Ennek során meghatározhatók:

- a felkészítésre, a lakosság riasztására, az óvóhelyekre és az épületekre vonatkozó szabályok;

- a vasúti, közúti, vízi és légi járművek fényeinek, illetve a forgalmuk irányítására szolgáló fényforrások elsötétítésére vonatkozó követelmények;
- a lakosság magatartására vonatkozó szabályok.

A veszélyeztetett területekről – a megelőző polgári védelmi kiürítő intézkedés keretében – el lehet rendelni a honvédelmi, nemzetgazdasági és más szempontból fontos vagyontárgyak elszállítását, amelyet:

- polgári védelmi indokból a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter (belügyminiszter);
- egyéb fontos okból az illetékes ágazati miniszter;
- a központi irányító szervekkel való összeköttetés megszakadása esetén a megyei, illetve fővárosi védelmi bizottság elnöke;
- más esetben az illetékes katonai szervezet parancsnoka rendelhet el.

A vagyontárgyak elszállításával és biztonságba helyezésével kapcsolatos munkához szükséges munkaerő igénybevételét a honvédelmi munkakötelezettség alapján is el lehet rendelni.

A visszamaradó lakosság és a továbbtermelő üzemek szükségleteinek kielégítése érdekében biztosítani kell a megfelelő visszamaradó készletet, állatállományt, egészségügyi anyagokat és termelési készleteket. A visszamaradó készletek nagyságát az MVB elnöke intézkedésének megfelelően a polgármester rögzíti, a befogadási területeket és az elszállítási útvonalakat az előzőekben felsorolt elrendelők határozzák meg.

A fegyveres összeütközések időszakában az alábbi polgári védelmi feladatok végrehajtására kerülhet sor:

- riasztás;
- kiürítés és befogadás;
- óvóhelyek létesítése, fenntartása és működtetése;
- elsötétítési rendszabályok kidolgozása és alkalmazása;
- a lakosság és a lakosság ellátásához szükséges nemzetgazdasági javak mentése;
- egészségügyi elsősegélynyújtás és lelkiigondozás;
- tűzoltás;
- a veszélyes területek felderítése és megjelölése;
- vegyi- és sugármentesítés, fertőtlenítés és ezekhez hasonló óvintézkedések;
- szükségelszállásolás és -ellátás;
- szükségintézkedések a hadműveletek által sújtott területek rendjének helyreállítására és fenntartására;
- a létfontosságú közművek működési feltételeinek gyors helyreállítása;
- a halottakkal kapcsolatos halaszthatatlan járvány- és közegészségügyi, továbbá kegyeleti és egyéb adminisztrációs feladatok ellátása;
- közreműködés a lakosság túléléséhez szükséges nélkülözhetetlen létesítmények működőképességének fenntartásában;

- az előzőekben felsorolt feladatok végrehajtásához szükséges további kiegészítő tevékenységek, ideértve többek között a tervezést és szervezést.

Kiemelendő, hogy az ebben az időszakban, a fentiekben felsorolt polgári védelmi feladatok, minden más polgári védelmi feladattal szemben elsődlegességet élveznek.

A fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátására már békeidőben ki kell képezni és fel kell készíteni a hivatásos katasztrófavédelmi szerveket, valamint a polgári védelmi szervezeteket. Az ezzel összefüggő felkészítésre, végrehajtásra, valamint készletképzésre vonatkozó részletes követelményeket az ország fegyveres védelmi terve tartalmazza.

A felkészítést a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter (belügyminiszter) irányítása alatt működő polgári védelmi felkészítés keretében kell végrehajtani, amelynek ki kell terjednie a fegyveres összeütközésekkel kapcsolatos speciális polgári védelmi felkészítésre is. A felkészítés tematikáját, tárgyköreit és óraszámát a honvédelemért felelős miniszter (honvédelmi miniszter) egyetértésével a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter (belügyminiszter) állapítja meg, továbbá meghatározza a felkészítés rendjét, valamint biztosítja a felkészítés feltételeit.

A felkészítésen részt vesznek:

- a hivatásos katasztrófavédelmi szervek állománya;
- a központi, területi és helyi polgári védelmi szervezet tagjai;
- az Országos Mentőszolgálat (a továbbiakban: OMSZ) területi és helyi szervezeti egységeinek teljes állománya;
- az MVB és a HVB tagjai;
- a polgármesterek és a közbiztonsági referensek.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának, a közbiztonsági referenseknek és a lakosságnak a felkészítését a BM OKF hajtja végre.

A központi, területi és helyi polgári védelmi szervezetek, valamint a mentőalakulatok tagjainak felkészítését – a Honvédség állományából kijelölt oktatók közreműködésével – a hivatásos katasztrófavédelmi szervek végzik.

Az MVB tagjainak felkészítése a központi felkészítés keretében történik meg, négyévente legalább egy alkalommal.

A polgármesterek és a polgármesterek által kijelölt közbiztonsági referensek felkészítése az MVB felkészítési programja szerint történik, amelyet az illetékes katasztrófavédelmi igazgatóság bevonásával terveznek, szerveznek és hajtanak végre.

A felkészítések tervezése, szervezése és végrehajtása az MVB, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv illetékes szerve és a HM VH közreműködésével történik.

A gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség

A gazdasági és anyagi szolgáltatások teljesítésére a honvédelmi és a katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében mindenki (az egyéni vállalkozó, a jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet és minden Magyarországon tartózkodó ember) kötelezhető. Ennek szabályait a honvédelmi és a katasztrófavédelmi törvények állapítják meg.

9. ábra. A gazdasági és anyagi szolgáltatás rendszere

A honvédelmi célú gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség

Rendkívüli állapotban, szükségállapotban, megelőző védelmi helyzetben, illetve váratlan támadás esetén – amennyiben a honvédelem érdeke, valamint a honvédelmi feladatok ellátása más módon nem, vagy nem megfelelő időben, vagy csak aránytalanul nagy ráfordítással elégíthető ki – gazdasági és anyagi szolgáltatás igénybevételének elrendelésével kell biztosítani:

- az ország kormányzati és közigazgatási rendszerének zavartalan működését;
- a nemzetgazdaság működőképességét vagy a működőképesség helyreállítását;
- a Honvédség és a rendvédelmi szervek működéséhez szükséges anyagi javakat és szolgáltatásokat;
- a fegyveres összeütközések időszakában a polgári védelmi feladatok ellátását;
- az időszakos egészségügyi feladatok ellátását;

- a szövetségi kötelezettség alapján feladatot végrehajtó szövetséges fegyveres erők ellátását (a befogadó nemzeti támogatás feladatait).

A szolgáltatásra kötelezett részére elrendelt gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség az alábbiakra terjedhet ki:

- a meghatározott gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére vagy a szolgáltatás igénybevételének tűrésére;
- valamely tevékenységtől való tartózkodásra;
- az igénybevételhez szükséges előkészületi tevékenységre;
- az igénybevétel tervezéséhez szükséges adatszolgáltatásra.

A szolgáltatás igénybevételének elrendelésekor figyelembe kell venni a köz-igazgatási, a közszolgáltatási, valamint a közellátási szempontokat, továbbá a szolgáltatásra kötelezett méltányos érdekeit.

A szolgáltatásra kötelezett részére már **békeidőszakban** elrendelhető:

- a honvédelmi célú igénybevételre kijelölt ingatlanok, szolgáltatások és technikai eszközök adataiban történő változások bejelentése, valamint azok igénybevételre való alkalmas állapotban tartása;
- a gazdaság működőképességének fenntartásához, a lakosság alapellátásához szükséges tartalékok és készletek képzése;
- a szolgáltatás teljesítéséhez szükséges előkészületi tevékenység, ideértve a tervezési feladatokat és a szervezetek létrehozását is;
- a bejelentések valódisága, a szolgáltatások teljesíthetősége céljából végrehajtásra kerülő helyszíni ellenőrzésben való közreműködés, valamint az ellenőrzés során feltárt hiányosságok megszüntetése;
- a Honvédség, a rendvédelmi szervek és a védelmi igazgatás működéséhez, gyakorlataihoz, illetve kiegészítéséhez szükséges ingatlanok és ingó dolgok ideiglenes igénybevétele.

A szolgáltatások igénybevételét elrendelheti (igénybevételi hatóságként):

- az ország egész területére, vagy több megyére vonatkozóan a Kormány, illetve annak felhatalmazása alapján az adott tevékenységért felelős miniszter;
- illetékességi területén az MVB elnöke, valamint a polgármester;
- a Honvédség és a rendvédelmi szervek részére szükséges technikai eszközök vonatkozásában a katonai igazgatás területi szervének (katonai igazgatási központ) vezetője;
- a honvédségi lőtér és a gyakorlótér működtetéséért felelős parancsnok.

A Kormány – a rendeletében meghatározott eljárási szabályok szerint – elrendeli a honvédelem szempontjából fontos, országos jelentőségű szolgáltatások teljesítését, valamint a szövetséges fegyveres erőkkel történő hazai együttműködés esetében ellátásuk céljából a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettséget.

A tevékenységért **felelős miniszter** – a rendeletében meghatározott anyagi szabályok szerint – elrendeli a Kormány hatáskörébe nem tartozó, országos jelentőségű termelési és ellátási szolgáltatások, valamint az infrastrukturális hálózatok előkészítését és igénybevételét.

Az **MVB elnöke** elrendeli a Honvédség és a rendvédelmi szervek, illetve a területi közigazgatás működéséhez szükséges ingatlanok és szolgáltatások igénybevételét, megállapítja a területi jellegű szolgáltatások és a szolgáltatásra kötelezettek körét, valamint elrendeli a szolgáltatás igénybevételét.

A **HVB elnöke** megállapítja a helyi jellegű szolgáltatások és szolgáltatásra kötelezettek körét; nyilvántartást vezet, amelyben elősegíti az MVB, valamint a HVB illetékességi területén a polgármesterek hatáskörébe tartozó igénybevételi jog gyakorlását és koordinálja az igénybevétel helyi szintű végrehajtását.

A **polgármester** elrendeli a település lakosságának polgári védelméhez és ellátásához szükséges szolgáltatások teljesítését; igénybe veszi a személyek vagy dolgok elhelyezésére szolgáló ingatlanokat; dönt minden olyan esetben, amely nem tartozik más igénybevételi hatóság hatáskörébe.

A **katonai igazgatás területi szervének** (katonai igazgatási központ) vezetője elrendeli a Honvédség és a rendvédelmi szervek részére kijelölt technikai eszközök átadását, illetve az azokkal végzett szolgáltatás teljesítését.

A **honvédségi lőtér és gyakorlóterület működtetéséért felelős parancsnok** elrendeli a lőterek és gyakorlóterek biztonságos használatához szükséges korlátozásokat.

A rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet, illetve váratlan támadás során végrehajtandó feladatok ellátása érdekében történő honvédelmi célú igénybevétel megelőzi a katasztrófavédelmi feladatok ellátására történő igénybevételt.

Rendkívüli állapotban vagy szükségállapotban, amennyiben a megyei védelmi bizottság elnöke, a polgármester, illetve a katonai igazgatási központ vezetője (mint igénybevételi hatóságok) intézkedésének időigénye miatt a honvédségi érdekek sérelmének súlyos és közvetlen veszélye áll fenn, az illetékes katonai szervezet parancsnoka közvetlenül a szolgáltatásra kötelezettel közölt határozattal elrendelheti a gépjárművek, műszaki munkagépek, üzemanyag-technikai eszközök, valamint a szükséges üzemanyag igénybevételét.

A katasztrófavédelmi célú gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség

A veszélyhelyzetben végrehajtásra kerülő katasztrófavédelmi (polgári védelmi) feladatok ellátásához – ha az más módon nem vagy nem megfelelő időben, illetve csak aránytalanul nagy ráfordítással teljesíthető – gazdasági és anyagi szolgáltatás igénybevételével kell biztosítani a szükséges feltételek megteremtését.

A szolgáltatás igénybevételét elrendelheti az ország egész területére, illetve több megyét érintően a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter (belügyminiszter); a megye, illetve a főváros területén az MVB elnöke; a település vonatkozásában a polgármester.

A szolgáltatás igénybevételét határozatban kell elrendelni, amely alapján a gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére az ingatlan, a szolgáltatás, illetve a technikai eszköz tulajdonosa, birtokosa, az azzal rendelkezni jogosult (szolgáltatásra kötelezett) kötelezhető.

Ennek megfelelően – már a felkészülés időszakában (békeidőszakban) – a szolgáltatásra kötelezett részére elrendelhető:

- az igénybevételre kijelölt ingatlanok, szolgáltatások és technikai eszközök (szolgáltatások) adataiban történt változások bejelentése, valamint igénybevételre alkalmas állapotban tartása;
- a lakosság alapellátásához szükséges tartalékok és készletek képzése;
- a szolgáltatás teljesítéséhez szükséges előkészítő tevékenység – ezen belül a tervezési feladatok – végzése;
- a bejelentett adatok valódiságának, illetve a szolgáltatások igénybevételre való alkalmasságának helyszíni ellenőrzése (szemléje), valamint a feltárt hiányosságok megszüntetése;
- a gyakorlatokhoz szükséges szolgáltatások ideiglenes igénybevétele.

III. A VÉDELMI IGAZGATÁS KÖZPONTI IRÁNYÍTÁSA

A védelmi igazgatás központi irányítását az Országgyűlés, a köztársasági elnök és a Kormány végzi. Az országvédelem terén jelentkező feladataikat – figyelemmel a hatalommegosztás elvére – az Alaptörvény és a sarkalatos törvények tartalmazzák.

Az Országgyűlés

Az Országgyűlés a legfőbb népképviselői szerv. Az Alaptörvényben meghatározottak alapján feladat- és hatáskörébe a következők tartoznak:

- megalkotja és módosítja az Alaptörvényt;
- törvényeket alkot;
- elfogadja a központi költségvetést;
- felhatalmazást ad nemzetközi szerződés elismerésére;
- megválasztja a köztársasági elnököt, az Alkotmánybíróság tagjait és elnökét, a Kúria elnökét, a legfőbb ügyészt, az alapvető jogok biztosát és helyetteseit, valamint az Állami Számvevőszék elnökét;
- megválasztja a miniszterelnököt, dönt a Kormánnyal kapcsolatos bizalmi kérdésről;
- felosztatja az Alaptörvény-ellenesen működő képviselő-testületet;
- határoz a hadiállapot kinyilvánításáról és a békekötésről;
- különleges jogrendet érintő, valamint katonai műveletekben való részvétellel kapcsolatos döntéseket hoz;
- közkegyelmet és az Alaptörvényben és törvényben meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol.

Az Országgyűlés honvédelemmel kapcsolatos sajátos feladat- és hatásköre alapján megállapítja az ország biztonságot és védelempolitikájának alapelveit, a Honvédség részletes bontású létszámát, ideértve az önkéntes tartalékosokat is, főbb haditechnikai eszközeit, és biztosítja az ehhez szükséges anyagi forrásokat.

Az Országgyűlés dönt a Magyar Honvédség külföldi vagy magyarországi alkalmazásáról, külföldi állomásozásáról, valamint a külföldi fegyveres erők magyarországi vagy Magyarország területéről kiinduló alkalmazásáról, illetve magyarországi állomásozásáról.

Az Országgyűlés nem fogadhat el olyan központi költségvetésről szóló törvényt, amelynek eredményeképpen az államadósság meghaladná a teljes hazai össztermék felét. Amíg az államadósság a teljes hazai össztermék felét meghaladja, az Országgyűlés csak olyan központi költségvetésről szóló törvényt fogadhat el, amely az államadósságnak a teljes hazai össztermékhez viszonyított arányának a csökkentését tartalmazza. Ettől csak különleges jogrend idején, az azt kiváltó körülmények okozta következmények enyhítéséhez szükséges mértékben vagy a nemzetgazdaság tartós és jelentős visszaesése esetén, a nemzetgazdasági egyensúly helyreállításához szükséges mértékben lehet eltérni.

A köztársasági elnök

Magyarország államfője a köztársasági elnök, aki kifejezi a nemzet egységét, és őrökdi az államszervezet demokratikus működése felett.

A köztársasági elnök a Magyar Honvédség főparancsnoka.

A köztársasági elnöknek az Alaptörvényben meghatározottak alapján feladat- és hatáskörébe a következők tartoznak:

- képviseli hazánkat;
- részt vehet és felszólalhat az Országgyűlés ülésein;
- törvényt és népszavazást kezdeményezhet;
- kitűzi a választások és az országos népszavazás időpontját;
- különleges jogrendet érintő döntéseket hoz;
- összehívja az Országgyűlés alakuló ülését;
- feloszlathatja az Országgyűlést;
- az elfogadott törvényt az Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára megküldheti az Alkotmánybíróságnak, vagy megfontolásra visszaküldheti az Országgyűlésnek;
- javaslatot tesz a miniszterelnök, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész és az alapvető jogok biztosa személyére;
- kinevezi a hivatásos bírákat és a Költségvetési Tanács elnökét;
- megerősíti tisztségében a Magyar Tudományos Akadémia elnökét;
- kialakítja hivatali szervezetét;
- az Országgyűlés felhatalmazása alapján elismeri a nemzetközi szerződés kötelező hatályát;
- megbízza és fogadja a nagykövetekeket és a követekeket;
- kinevezi a minisztereket, a Magyar Nemzeti Bank elnökét, alelnökeket, az önálló szabályozó szerv vezetőjét és az egyetemi tanárokat;

- megbízza az egyetemek rektorait;
- kinevezi és előlépteti a tábornokokat;
- kitüntetések, díjakat és címeket adományoz, valamint engedélyezi külföldi állami kitüntetések viselését;
- gyakorolja az egyéni kegyelmezés jogát;
- dönt a feladat- és hatáskörébe tartozó területszervezési kérdésekben;
- dönt az állampolgárság megszerzésével és megszűnésével kapcsolatos ügyekben;
- dönt mindazokban az ügyekben, amelyeket törvény a hatáskörébe utal.

A honvédelemért felelős miniszter előterjesztésére jóváhagyja az ország fegyveres védelmének tervét, kinevezi és felmenti a Honvéd Vezérkar főnökét, csapatzászlót adományoz. A Honvédség működését érintő bármely ügyben tájékoztatást kérhet a Kormánytól.

A Kormány

A Kormány a végrehajtó hatalom általános szerve, amelynek feladat- és hatásköre kiterjed mindarra, amit az Alaptörvény vagy jogszabály kifejezetten nem utal más szerv feladat- és hatáskörébe. A Kormány az Országgyűlésnek felelős.

A Kormány a közigazgatás legfőbb szerve; törvényben meghatározott tárgykörben, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján rendeletet alkot.

A Kormány Magyarország védelmi felkészültségének biztosítása céljából:

- meghatározza a honvédelemért felelős miniszter honvédelmi-ágazati irányítási, valamint a Honvédség irányításával és vezetésével kapcsolatos feladatait;
- az Országgyűlés elé terjeszti a biztonság- és védelempolitikai alapelvekről szóló határozati javaslatot;
- összehangolja a katonai műveletek teljesítésével összefüggő kormányzati feladatokat;
- meghatározza a nemzetgazdaság honvédelmi célú felkészítésével kapcsolatos követelményeket, az ország védelmi célú tartalékait, hadiipari kapacitását, valamint az infrastruktúra honvédelmi célú felkészítésének, fejlesztésének és védelmének állami feladatait, valamint dönt a gazdaság mozgósításáról;
- meghatározza a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi felkészítés feladatait;
- a köz- és a felsőoktatás keretein belül gondoskodik a honvédelmi nevelés programjának végrehajtásáról;
- meghatározza és összehangolja a miniszterek és – az autonóm államigazgatási szervek és az önálló szabályozó szervek kivételével – a központi államigazgatási szervek, valamint a honvédelemben közreműködő egyéb szervek honvédelmi feladatait;

- gondoskodik a Kormány békétől eltérő, valamint a Honvédelmi Tanács működésének feltételeiről;
- gondoskodik Magyarország honvédelmi igazgatási szervei által folytatott döntés-előkészítésnek és döntéshozatalnak, valamint a Kormány békétől eltérő és a Honvédelmi Tanács működésének infokommunikációs támogatásáról, illetve az e feladatokkal összefüggő minősített információ biztonságos tárolásáról és továbbításáról;
- gondoskodik a NATO Válságreakálási Rendszerének nemzeti alkalmazásáról, továbbá létrehozza és irányítja a NATO Válságreakálási Rendszerével összhangban álló nemzeti intézkedések rendszerét.

A Honvédség működésének körében a Kormány dönt a Honvédség irányításának és felső szintű vezetésének rendjére vonatkozó szabályokról, a Honvédség területi elhelyezésének, felszerelésének és felkészítésének alapvető követelményeiről, az ország területének hadművelleti előkészítésére vonatkozó feladatokról, továbbá a Honvédség készenléte fokozásának elrendeléséről.

A Kormány az éves költségvetési tervben megtervezi a Honvédség fenntartásának és fejlesztésének költségeit, a honvédelmi felkészítéssel – ezen belül a nemzetgazdaság felkészítésével, a Honvédelmi Tanács és a Kormány speciális működési feltételeinek, az infokommunikációs rendszer fenntartásával és fejlesztésével, továbbá a lakosság légiriasztásának biztosításával – kapcsolatos költségeket, valamint gondoskodik a jóváhagyott költségvetési átcsoportosítások végrehajtásáról.

A Kormány évente köteles a honvédelmi feladatok megvalósításáról, a Honvédség felkészítéséről, állapotáról és fejlesztéséről beszámolni az Országgyűlésnek.

A Kormány dönt a Magyar Honvédség és a külföldi fegyveres erők külföldi vagy magyarországi alkalmazásáról és külföldi állomásozásáról, valamint a külföldi fegyveres erők magyarországi vagy Magyarország területéről kiinduló alkalmazásáról és magyarországi állomásozásáról, ha az Európai Unió vagy az Észak-atlanti Szerződés Szervezete döntésén alapuló alkalmazásról, valamint más csapatmozgásról van szó. A Kormány – a köztársasági elnök egyidejű tájékoztatása mellett – haladéktalanul beszámol az Országgyűlésnek erről, valamint a Honvédség békefenntartásban való részvételének vagy külföldi hadművelleti területen végzett humanitárius tevékenységének engedélyezése tárgyában hozott döntéséről.

A honvédelemben közreműködő szervek

A honvédelem átfogja az állam életének valamennyi szegmensét. A honvédelemben közreműködő szerveket a Hvt. nevesíti. Ennek alapján a honvédelmi felkészülés egyes feladatainak ellátásában részt vesznek:

- a központi államigazgatási szervek;
- a települési önkormányzatok irányítása alatt álló szervek;
- a bírósági és az ügyészi szervezet;
- az egészségügyi szolgáltatók és a gyógyszerellátást végző szervek;
- az oktatási, kulturális és tudományos intézmények;
- a műsorszóró rádió- és televízióállomások;
- a nemzeti hírugynökség;
- a közlekedési, szállítási, elektronikus hírközlési és informatikai szervek;
- a Magyar Posta szervei;
- a Magyar Nemzeti Bank;
- a közellátást, illetve a közüzemi szolgáltatást végző szervek;
- minden olyan szerv, amely jogszabály alapján honvédelmi feladat ellátására vagy honvédelmi kötelezettség teljesítésében való közreműködésre köteles.

A felsorolt, honvédelemben közreműködő szervek működési területükön:

- felkészülnek a jogszabályban meghatározott honvédelmi feladataik teljesítésére, folyamatosan biztosítják a honvédelmi célú működésük feltételeit, beleértve az ehhez szükséges tervezési és előkészületi tevékenységet is;
- gondoskodnak a lakosság fegyveres összeütközések idején történő védelméről, ellátásáról és a nélkülözhetetlen közüzemi szolgáltatások fenntartásáról, ellátják a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladataikat;
- közreműködnek a lakosság honvédelmi célú tájékoztatásában, szükség esetén a riasztásában, a különleges jogrend idején kiadott rendeletek és intézkedések végrehajtásában;
- teljesítik gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségeiket.

A honvédelemben közreműködő szervek biztosítják a honvédelmi feladatok végrehajtásához szükséges személyi és tárgyi feltételeket. Ennek keretében:

- intézkedési tervet készítenek a honvédelmi feladatok végrehajtására a Kormány, a feladat- és hatáskör szerinti miniszter, valamint a megyei, illetve fővárosi védelmi bizottság, a helyi védelmi bizottság és a polgármester rendelkezései szerint;
- kialakítják a honvédelmi feladataik ellátásához szükséges szervezeti és működési rendet;
- végrehajtják a NATO Válságreakálási Rendszerrel összhangban álló, feladat- és hatáskörükbe tartozó nemzeti intézkedéseket, rendszabályokat, illetve tájékoztatják ennek eredményéről az elrendelőt;
- részt vesznek a honvédelmi felkészítés kormányzati, területi feladattervében meghatározott gyakorlatokon;
- működtetik az eseményfigyelő és jelzőrendszert;
- végzik a megfigyeléssel kapcsolatos feladatokat;

- gyakoroltatják a honvédelmi feladatok végrehajtását, részt vesznek az ehhez szükséges képzéseken és felkészítéseken;
- megőrzik a honvédelmi rendeltetésű eszközöket, berendezéseket és dolgokat;
- ellátják azokat a honvédelmi feladatokat, amelyeket részükre jogszabály, közjogi szervezetszabályozó eszköz vagy az irányításukat végző szerv vezetője meghatároz.

A központi államigazgatási szervek

A központi államigazgatási szervek meghatározó szerepet töltenek be a honvédelmi feladatok végrehajtásában. A központi államigazgatási szervekről a – központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló – 2010. évi XLIII. törvény rendelkezik. E szerint központi közigazgatási szerv:

- a Kormány;
- a kormánybizottságok;
- a Miniszterelnökség és a minisztériumok (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Belügyminisztérium, Honvédelmi Minisztérium, Külügyminisztérium, Nemzetgazdasági Minisztérium, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, Vidékfejlesztési Minisztérium);
- az autonóm államigazgatási szervek (Közbeszerzési Hatóság, Egyenlő Bánásmód Hatóság, Gazdasági Versenyhivatal, Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság);
- a kormányhivatalok (Központi Statisztikai Hivatal, Magyar Energia Hivatal, Országos Atomenergia Hivatal, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Nemzeti Adó- és Vámhivatal);
- a központi hivatalok;
- a rendvédelmi szervek (rendőrség, büntetés-végrehajtási szervezet, hivatásos katasztrófavédelmi szerv, polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, Nemzeti Adó- és Vámhivatal);
- a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat;
- az önálló szabályozó szerv (pl. Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság).

A Kormánynak vannak olyan testületei, amelyek segítik a végrehajtó hatalom általános szervét a hatáskörébe tartozó feladatok végrehajtásában. Ezek a szervek – megnevezésük alapján – lehetnek kabinetek, kormánybizottságok és egyéb testületi formában (pl. munkacsoportban, bizottságban) működő hatósági szervezetek.

A védelmi igazgatás, illetve a honvédelmi igazgatás terén feladatot ellátó szervek, szervezetek szempontjából két kormány szervnek van meghatározó szerepe:

- a Honvédelmi Igazgatási Koordinációs Tárcaközi Munkacsoportnak;
- a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottságnak.

A Honvédelmi Igazgatási Koordináció Tárcaközi Munkacsoport (HIKOM)

A Kormány javaslattevő, véleményező és tanácsadói tevékenységet végző szervként hozta létre a HIKOM-ot. A HIKOM szervezeti és működési rendjét kormányhatározat tartalmazza, amely értelmében a munkacsoport a következő döntés-előkészítő feladatokat látja el:

- a Honvédelmi Tanács és a Kormány speciális működési feltételeinek biztosításával összefüggő feladatok tárcaközi egyeztetése;
- a honvédelmi típusú különleges jogrendben, illetve az azokat közvetlenül megelőző időszakokban a honvédelmi igazgatási feladatokra vonatkozó javaslatok kidolgozása, szakmai és tárcaközi egyeztetése, a javaslatok felterjesztése a Honvédelmi Tanács, a Kormány, illetve az illetékes miniszter részére;
- a honvédelmi típusú különleges jogrendre történő felkészülés, valamint a válságok kezelése során a polgári, katonai és rendvédelmi együttműködés megszervezése, továbbá a végrehajtás összehangolása;
- a honvédelmi típusú különleges jogrendben bevezethető rendkívüli intézkedések előkészítése és szakmai egyeztetése;
- a NATO Válságreakálási Rendszer fejlesztésére, éves felülvizsgálatára, valamint az egyes válságreakálási intézkedések módosítására vonatkozó nemzeti álláspont kidolgozása;
- a NATO Válságreakálási Rendszerével összhangban álló Nemzeti Intézkedési Rendszerrel összefüggő feladatok tárcaközi szakmai egyeztetése;
- javaslattétel a NATO válságreakálási intézkedéseinek szövetségi szintű bevezetésének és visszavonásának kezdeményezése, valamint a NATO Válságreakálási Rendszerével összhangban álló nemzeti intézkedések bevezetése, felfüggesztése és visszavonása;
- a nemzetközi válságkezelési és a honvédelmi igazgatási gyakorlatok tervezésének, előkészítésének és végrehajtásának összehangolása;
- a honvédelmi érdekből létfontosságú infrastruktúra védelmével összefüggő ágazati feladatok összehangolása;
- a nemzetgazdaság védelmi célú felkészítésére vonatkozó kormányzati döntések előkészítése és szakmai egyeztetése;
- a befogadó nemzeti támogatással kapcsolatos tervezés, valamint az igények kielégítésének tárcaközi koordinációja;
- a központi és a területi védelmi igazgatási szervek intézkedési tervrendszerre kidolgozásának és felülvizsgálatának koordinációja terén.

A HIKOM összetétele:

- vezetője: a HM Védelmi Hivatal főigazgatója;
- a vezető helyettese: a HM Védelmi Hivatal főigazgatója által kijelölt személy;
- tagjai: a honvédelmi miniszter,
 - a közigazgatási és igazságügyi miniszter,
 - a belügyminiszter,

- a külügyminiszter,
- a nemzetgazdasági miniszter,
- az emberi erőforrások minisztere,
- a nemzeti fejlesztési miniszter,
- a vidékfejlesztési miniszter,
- az Információs Hivatal főigazgatója,
- az Alkotmányvédelmi Hivatal főigazgatója,
- a Nemzeti Biztonsági Felügyelet elnöke,
- az országos rendőrfőkapitány,
- a Terrorelhárítási Központ főigazgatója,
- a BM OKF főigazgatója által kijelölt, valamint a munkacsoport vezetője által felkért szakértők.

A HIKOM működésének részletes szabályait ügyrendjében állapítja meg, amelyet a honvédelmi miniszter hagy jóvá.

A Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság (KKB)

A Kormány javaslattevő, véleményező és tanácsadói tevékenységet végző szervként hozta létre a KKB-t. Szervezeti és működési rendjét kormányhatározat tartalmazza, amely értelmében a bizottság a katasztrófavédelemmel összefüggésben döntés-előkészítő, valamint a katasztrófák elleni felkészüléssel, megelőzéssel, védekezéssel és helyreállítással kapcsolatban koordinációs feladatokat lát el.

A KKB feladatai:

- összehangolni a katasztrófák elleni védekezés terén a tudományos, kutató-, elemző- és értékelőtevékenységet, valamint az ország egészét érintő katasztrófák elleni védekezési rendszergyakorlatok tervezését, szervezését, illetve a védekezésben részt vevő területi szervezetek feladataira és az anyagi eszközök átesoportosítására irányuló ágazati feladatokat több megyét érintő katasztrófa esetén, továbbá a helyreállítással kapcsolatos feladatok végrehajtását, a kárfelmérést, a kormányzati pénzeszközök, valamint a segélyek felhasználását;
- meghatározni az ágazati felkészüléssel kapcsolatos feladatokat;
- figyelemmel kísérni a két- és többoldalú nemzetközi megállapodásokban foglaltak végrehajtását;
- koordinálni a védekezésben részt vevő központi államigazgatási szervek védekezéssel kapcsolatos szakmai tevékenységét;
- javaslatot tenni a felmerült védekezési költségek biztosítására, és a felmerült védekezési, helyreállítási pénzeszközök felhasználására;
- kezdeményezni a Kormány döntését a veszélyhelyzet kihirdetésére.

A KKB összetétele:

- elnöke: a belügyminiszter;
- elnökhelyettese: az elnök által kijelölt tag;
- tagjai: a honvédelmi miniszter,
 - a közigazgatási és igazságügyi miniszter,
 - a külügyminiszter,
 - a nemzetgazdasági miniszter,
 - az emberi erőforrások minisztere,
 - a nemzeti fejlesztési miniszter,
 - a vidékfejlesztési miniszter által kijelölt állami vezető;
- ülésén állandó jelleggel tanácskozási joggal részt vesz:
 - a BM OKF főigazgatója,
 - az országos rendőrfőkapitány,
 - a Honvéd Vezérkar főnöke,
 - a KKB Tudományos Tanácsának elnöke,
 - a KKB Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központ vezetője,
 - a KKB adminisztratív feladatait ellátó szervezeti egység vezetője;
- az elnök döntése és meghívása alapján tanácskozási joggal részt vesz:
 - a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal főigazgatója,
 - a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka,
 - a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok főigazgatói,
 - a KKB Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központ vezetőjének szakmai helyettese,
 - a Nemzeti Közlekedési Hatóság elnöke,
 - az Országos Atomenergia Hivatal főigazgatója,
 - az országos főállatorvos,
 - az Országos Meteorológiai Szolgálat elnöke,
 - az Országos Mentőszolgálat főigazgatója,
 - az országos tisztifőorvos,
 - a Nemzeti Adó- és Vámhivatal elnöke,
 - a Nemzeti Környezetügyi Intézet főigazgatója,
 - az Országos Vízügyi Főigazgatóság főigazgatója,
 - az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség főigazgatója,
 - annak az MVB-nek az elnöke, akit a napirenden szereplő kérdés érint.

A KKB működésének részletes szabályait ügyrendjében állapítja meg. Tevékenységét munkaszervei segítik. Tudományos munkaszerve a Tudományos Tanács, míg az operatív munkaszerve a Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelő Központ (a továbbiakban: NVK).

A **Tudományos Tanács** a KKB tevékenységének tudományos támogatását látja el. Tagjai az elnök által felkért személyek, akik a tagságból eredő feladataik ellátása során a tudomány eredményei alapján képviselik álláspontjukat. A Tudományos Tanács a természeti és civilizációs katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatban tudományos tevékenységet folytat, míg a nukleáris veszélyhelyzetek jelentőségére tekintettel nukleárisbaleset-elhárítási műszaki tudományos szekciót működtet.

Az NVK a KKB katasztrófák elleni védekezésével kapcsolatos feladatai összehangolt végrehajtásának támogatását látja el. Az NVK a katasztrófák elleni védekezésben részt vevő központi államigazgatási szervek állományából kijelölt szakemberekkel, illetve meghívott szakértőkkel látja el feladatát.

Az NVK feladatai:

- végzi a szükséges operatív döntések előkészítését, javaslatot tesz a döntések végrehajtására, és figyelemmel kíséri a döntések végrehajtását;
- részt vesz a védekezésbe, illetve a katasztrófa következményeinek felszámolásába bevont erők és a közreműködő szervezetek tevékenységének összehangolásában;
- tájékoztatja a KKB-t a kialakult helyzetről, a megtett intézkedésekről, a bevont erőkről és eszközökről, valamint a katasztrófa elhárításával, a védekezéssel és a következmények felszámolásával kapcsolatos további javaslatokról;
- elemzi és értékeli a kialakult helyzetet, illetve a központi és területi szintű megelőző intézkedések bevezetésével kapcsolatos információkat.

Az NVK vezetőjének tevékenységét egy általános helyettes és egy szakmai helyettes támogatja.

Az általános helyettes a helyettesítés során általános helyettesítési jogkörrel jár el. Vezeti azt az általános munkacsoportot, amelyik a valamennyi katasztrófatípus során egyaránt ellátandó feladatokat az érintett központi államigazgatási szervek állományából kijelölt szakemberekkel látja el.

A szakmai helyettes minden esetben annak a központi államigazgatási szervnek az állományába tartozó, a szakmai feladatok ellátásáért felelős vezető beosztású személy, amelynek az adott katasztrófatípus kezelése és elhárítása a jogszabályban meghatározott alapvető feladatait, illetve felelősségi körét elsődlegesen érinti. Ennek megfelelően szakmai helyettesi feladatokat lát el:

- az ár- és belvizek elleni védekezés irányítására, valamint a vízügyi infrastruktúrát ért károk felszámolására a vízügyi igazgatási szervek irányításáért;
- a rendkívüli időjárási helyzetben történő védekezés irányítására a közlekedésért;
- a veszélyhelyzeti szintet elérő környezetkárosodás felszámolásának irányítására a környezetvédelemért;
- a földtani veszélyforrások következményeinek felszámolására a településfejlesztésért és településrendezésért;

- a nukleárisbaleset-elhárításra a katasztrófák elleni védekezésért;
- a Kat. hatálya alá nem tartozó ipari létesítményekben veszélyes anyag tárolása és szállítása közben bekövetkező, veszélyhelyzeti szintet elérő esemény következményei felszámolásának irányítására az iparügyekért;
- a Kat. hatálya alá nem tartozó ipari üzemekkel kapcsolatos, szénhidrogén-kitermelés során bekövetkező, veszélyhelyzeti szintet elérő esemény következményei felszámolásának irányítására a bányászati ügyekért;
- a humán járványok megelőzésének és felszámolásának irányítására az egészségügyért;
- a veszélyhelyzeti szintű hőhullám időszakára az egészségügyért;
- az állati eredetű járványok, valamint az élelmiszer-biztonsággal kapcsolatos események megelőzésének és felszámolásának irányítására az élelmiszerlánc-felügyeletért;
- a veszélyhelyzeti szintet elérő légi, közúti, vasúti és vízi közlekedési balesetek, valamint a katasztrófák kezelése és a nemzetközi segítségnyújtás során szükséges szárazföldi, vízi és légi szállítási feladatok, valamint kapacitások biztosítására és a közlekedési infrastruktúrát ért károk felszámolására a közlekedésért;
- a kormányzati, közigazgatási és lakosságellátási informatikai rendszerek zavarai, leállása vagy összeomlása miatt bekövetkező események kezelésére, valamint következményei felszámolásának irányítására a közigazgatási informatika infrastrukturális megvalósíthatóságának biztosításáért;
- az elektronikus hírközlési infrastruktúrát ért károk felszámolására az elektronikus hírközlésért;
- a külföldi állampolgárok tömeges méretű migrációja miatt bekövetkező események kezelésére az idegenrendészetért és menekültügyért felelős központi államigazgatási szervet képviselő kijelölt személy, aki egyben ellátja a védekezési munkabizottság vezetői feladatait is.

Az egyes központi államigazgatási szervek vezetőinek feladat- és hatáskörébe tartozó általános honvédelmi feladatok

- Gondoskodik a védelmi tervezés rendszerének a központi államigazgatási szervben belüli kialakításáról és működtetéséről;
- végzi a befogadó nemzeti támogatással kapcsolatos, feladat- és hatáskörébe tartozó teendőket, illetve az ország területének hadművelleti előkészítéséből adódó feladatait, valamint a jogszabályban vagy kormányhatározatban részére megállapított honvédelmi feladatokat;
- kialakítja a nemzetgazdasági erőforrások honvédelmi célú tartalékolásának feltételeit és rendjét, illetve a központi államigazgatási szervnél a honvédelmi felkészülés irányítási, szervezeti, működési rendszerét és rend-

jét, továbbá ágazati tervező szervként közreműködik a gazdaságfelkészítés rendszerében, és gondoskodik azok feltételeinek megélétéről;

- előkészíti a feladat- és hatáskörébe tartozó különleges jogrendi intézkedéseket;
- közreműködik a védelmi igazgatási szervek felügyeletének végzésében, a központi államigazgatási szervet érintő honvédelmi feladatok gyakorlásában, és részt vesz a gyakorlatok tervezésében;
- beszámol a tárgyévét megelőző év honvédelmi feladatainak végrehajtásáról;
- évente megküldi a honvédelemért felelős miniszternek a honvédelmi felkészítés feladattervében meghatározott feladatok végrehajtásáról és az e célra jóváhagyott költségvetési források felhasználásáról szóló beszámolót, valamint a honvédelmi felkészítés következő évi feladattervének összeállításához szükséges javaslatait és a szükséges költségvetési igényeket;
- ellátja a meghagyással kapcsolatos feladatokat.

A központi államigazgatási szerv vezetője a honvédelmi feladatok végrehajtása körében elrendelheti intézkedési tervek elkészítését, végrehajtását, valamint gondoskodik a feladat- és hatáskörébe tartozó honvédelmi feladatok végrehajtásáról.

A honvédelemért felelős miniszter

A honvédelemért felelős miniszter a Kormánynak a honvédelmi és a válságkezelés katonai feladatai végrehajtásáért, valamint a Magyar Honvédség irányításáért és vezetéséért felelős tagja.

Felelős a honvédelemmel kapcsolatos kormányzati döntések előkészítéséért és központi közigazgatási feladatainak ellátásáért, továbbá a Honvédség rendeltetésszerű, szakszerű és jogszerű működését meghatározó döntések meghozataláért, e döntések végrehajtásának irányításáért. Gyakorolja azon jogokat, amelyeket az Alaptörvény vagy törvény nem utal más szerv vagy személy hatáskörébe.

Ellátja a Kormány által meghatározott honvédelmi ágazati irányítási, illetve a Honvédség irányításával és vezetésével kapcsolatos feladatokat.

Összehangolja a honvédelemben részt vevő szervek honvédelmi feladatokra történő felkészítését, és felügyi tevékenységüket.

A Kormánynak az ország honvédelmi és a válságkezelés katonai feladatainak végrehajtásáért viselt felelőssége körében a honvédelemért felelős miniszter:

- előkészíti a központi államigazgatási szervek, a területi és helyi közigazgatási szervek, a rendvédelmi szervek és a honvédelemben közreműködő szervek honvédelmi igazgatási feladatainak meghatározásáról szóló kormánydöntéseket, ellenőrzi ezek végrehajtását, összehangolja a honvédelmi feladatokra történő felkészítést, meghatározza a területi és helyi védelmi

igazgatási szervek honvédelmi igazgatási feladatait, felügyeli e tevékenységüket;

- jóváhagyja az MVB honvédelmi igazgatással kapcsolatos ellenőrzési rendjét, illetve a lakosságnak, az anyagi javaknak és a közigazgatásnak Magyarország fegyveres védelme felkészítésére, valamint a központi államigazgatási szervek honvédelmi feladatainak meghatározására vonatkozó döntéseket;
- koordinálja a Honvédelmi Tanács és a Kormány speciális működési feltételeinek biztosításával kapcsolatos feladatokat, meghatározza a szükséges infrastruktúra és infokommunikációs rendszer követelményeit és a NATO Válságreakálási Rendszerrel összhangban álló nemzeti intézkedési rendszert működtető szervek ezzel kapcsolatos tevékenységét, valamint a polgári veszélyhelyzeti tervezés katonai feladatait;
- kormányrendeletben meghatározottak szerint ellátja a Honvédség működését és a honvédelmi érdek érvényesítését szolgáló létfontosságú rendszerekkel és létesítményekkel kapcsolatos feladatokat, felelős ezeknek az ágazaton belüli védelmi intézményrendszerének a kialakításáért;
- gondoskodik a nemzetközi szerződésekből és megállapodásokból fakadó katonai kötelezettségvállalások végrehajtásáról;
- felelősséggel tartozik:
 - az Észak-atlanti Tanács stratégiai szintű politikai-katonai válságkezelési gyakorlataiban történő magyar részvétel előkészítéséért, tervezéséért és nemzeti végrehajtásának koordinálásáért;
 - a nemzeti katonai stratégia, a Honvédség és a külföldi fegyveres erők következő évre tervezett csapatmozgásai jegyzékének előkészítéséért;
 - az ország biztonság- és védelempolitikai alapelveiről, valamint a Magyar Honvédség részletes bontású létszámáról szóló országgyűlési határozati javaslatok, továbbá a honvédelmi feladatok megvalósításáról, a Magyar Honvédség felkészítéséről, állapotáról és fejlesztéséről szóló országgyűlési beszámoló előkészítéséért, illetve a más jogszabályokban előírt beszámolási kötelezettség teljesítéséért;
 - Magyarország fegyveres védelmi tervének előkészítéséért, folyamatos korszerűsítéséért és annak a köztársasági elnök elé terjesztéséért;
 - a Magyar Honvédség Kormányzati Célú Elkülönült Hírközlő Hálózatának fejlesztéséért és működtetéséért, illetve megállapítja a Honvédség feladatainak teljesítése szempontjából fontos híradó, informatikai és információvédelmi szolgáltatások működőképességének biztosítása érdekében szükséges együttműködési feladatokat;
 - az MH Légi Kutató-mentő Szolgálat létrehozásáért és fenntartásáért;
- meghatározza a Honvédség készenléte fenntartásának és fokozásának rendjét, illetve a Kormány döntése esetén intézkedik a Honvédség egésze és az egyes katonai szervezetek készenlétének fokozásáról vagy csökkentéséről;
- irányítja a katonai légiforgalmi irányító és a légvédelmi irányító szolgálatokat, a honvédelmi katasztrófavédelmi rendszer működését, továbbá a

NATO és az Európai Unió védelmi tervezési feladataival kapcsolatos magyarországi feladatok ellátását, valamint összehangolja az érintett szervezetek ezzel kapcsolatos tevékenységét;

- a Hvt.-ben meghatározott 200 fős létszámot vagy 21 nap időtartamot meghaladóan engedélyezi a Magyar Honvédség katasztrófavédelemmel összefüggő feladatok végrehajtására történő igénybevételét, illetve engedélyezi a Magyar Honvédség szállítóeszközeinek és műszaki munkagépeinek ideiglenes átengedését;
- végrehajtja a befogadó nemzeti támogatás hatáskörébe tartozó feladatait;
- együttműködik a Magyar Szabványügyi Testülettel és az érintett miniszterekkel a katonai szabványosítás irányainak meghatározásában és a katonai szabványok kidolgozásában, továbbá gondoskodik az egységes védelmi előírások és szabványosítási egyezmények előkészítéséről és végrehajtásáról;
- felelős az ágazati jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök tervezeteinek előkészítéséért, a közigazgatási és a társadalmi egyeztetés lefolytatásáért, valamint a hatásvizsgálat elvégzéséért.

Az ágazati szabályozásért viselt felelőssége körében a honvédelemért felelős miniszter előkészíti a következő intézkedéseket:

- különösen a honvédelemre és a Honvédségre, a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekre, illetve az egyes honvédelmi kötelezettségek teljesítésére, valamint az azokkal kapcsolatos katonai igazgatási feladatokra vonatkozóan;
- a honvédelmi célú, továbbá a szolgálati viszonyal összefüggő nyilvántartás vezetésére és adatkezelésére vonatkozóan;
- a szolgálati céllal Magyarországon tartózkodó külföldi fegyveres erők, valamint a Magyarország területén felállított nemzetközi parancsnokságok és állományuk nyilvántartására, illetve jogállásukra vonatkozóan;
- a honvédek és a hadköteles katonák jogállására vonatkozóan;
- az államháztartás működési rendjétől eltérő szabályokat meghatározó vagy ahhoz kapcsolódó és az ágazati, így különösen a védelmi beszerzésekre irányadó, továbbá a NATO Biztonsági Beruházási Program keretében megvalósuló beszerzésekre vonatkozóan.

Jogszabályokat és jogszabályi rendezést nem igénylő kérdésekben normatív utasítást ad ki.

A honvédelemért felelős miniszter a honvédelmi érdek érvényesítése érdekében közreműködik a katasztrófavédelemre, a polgári védelemre, a légi közlekedésre, az állami és a nemzeti vagyonra vonatkozó, valamint a Magyar Honvédség járműveit, a kormánytisztviselőket, a közalkalmazottakat, a bírákat és az ügyészeket, a nemzetbiztonsági szolgálatokat, a felsőoktatást és a Nemzeti Köszolgálati Egyetemet, a nemzeti köznevelést és a szakképzést, továbbá a nemzetgazdaság védelmi felkészítését és mozgósítását érintő jogszabályok előkészítésében.

A miniszter

Az egyes ágazatok (miniszterek) szakpolitikai feladat- és hatásköreit a 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet tartalmazza.

Az egyes miniszterek általános feladatai és hatáskörei között szerepel, hogy a miniszterek – összhangban az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendeletben és más jogszabályokban, továbbá a Kormány határozataiban meghatározott – feladatkörükben meghatározzák a hatáskörükbe tartozó honvédelmi feladatok végrehajtásának szakmai követelményeit és a honvédelmi felkészítés ágazati feladatainak végrehajtását.

A védelmi felkészítés egyes kérdéseiről szóló 1524/2013. (VIII. 12.) Korm. határozat 1. melléklet 4. pont d) alpontja meghatározza, hogy a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény 81. § (3) bekezdése alapján – az ágazati honvédelmi feladatok végrehajtására vonatkozó általános irányelvekre figyelemmel – ki kell dolgozni az ágazati honvédelmi feladatokról szóló rendeleteket.

A Hvt. hivatkozott rendelkezése alapján felhatalmazást kaptak a miniszterek, hogy feladatkörükben eljárva – a honvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben – rendeletben határozzák meg ágazatuk honvédelmi feladatait, valamint az országos jelentőségű termelési és ellátási szolgáltatások, illetve az infrastrukturális hálózatok előkészítésének és igénybevételének anyagi jogszabályait.

A miniszterek honvédelemmel, honvédelmi igazgatással és honvédelmi felkészüléssel összefüggő feladatai a jogszabályok alapján a következők:

- a jogszabály rendelkezésének megfelelően irányítják az alárendelt vagy felügyeletük alá tartozó szervek és a feladatkörükbe tartozó szakágazatok honvédelemmel kapcsolatos tevékenységét;
- meghatározzák a hatáskörükbe tartozó honvédelmi feladatok végrehajtásának szakmai követelményeit, valamint az irányításuk alá tartozó szervek és a helyi védelmi igazgatási szervek együttműködésének rendjét;
- a honvédelemért felelős miniszterrel együttműködve biztosítják a következő területek meghatározott feladatait:
 - a haditechnikai eszközök és anyagok kutatásában, fejlesztésében és gyártásában, valamint a szükséges hadiipari kapacitások biztosításában, beszerzésében, javításában, felújításában és a rendszerből való kivonásában, illetve megsemmisítésében;
 - a légtér légi közlekedési és egyéb célú igénybevétele feltételeinek, valamint a polgári légiforgalmi szolgáltatások és az illetékes katonai szervezetek közötti együttműködés szabályainak megállapításában;
 - a katonai védelem szempontjából fontos létesítmények elhelyezésében, fenntartásában, továbbá az egészségügyi, a környezetvédelmi, a közle-

kedési, a hírközlési és informatikai hálózat, valamint a légi, a meteorológiai, a vegyi és sugárfigyelő jelző- és riasztási rendszer működőképességének fenntartása érdekében;

- elkülönítetten tervezik a hatáskörükbe tartozó költségvetés keretében a honvédelmi feladatok végrehajtásának költségeit.

A rendvédelmi szervek

A rendvédelmi szerveket kiemeli a Hvt., amikor arról rendelkezik, hogy e szervek a jogszabályban meghatározott hatáskörükben, illetékességi területükön ellátják a honvédelem érdekében a meghatározott feladataikat, a részükre kijelölt személyek és létesítmények védelmét, illetve támogatják a Magyar Honvédséget egyes feladatainak végrehajtásában.

Ezen túlmenően részt vesznek a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátásában, közreműködnek a rendkívüli intézkedések végrehajtásában, és együttműködnek a helyi védelmi igazgatás szerveivel a honvédelmi feladatok ellátásában.

A társadalmi szervezetek, egyházak és karitatív szervezetek

A társadalmi szervezetek, egyházak és karitatív szervezetek – önkéntes alapon – a védelmi igazgatás szervei által koordináltan vehetnek részt a honvédelmi feladatok ellátásában.

A Honvédelmi Minisztérium Védelmi Hivatal

A honvédelemért felelős miniszter irányítása alatt álló központi hivatal a Honvédelmi Minisztérium Védelmi Hivatal (a továbbiakban: HM VH), amely a honvédelmi igazgatás központi döntés-előkészítő és végrehajtás-koordináló szakmai szerveként honvédelmi igazgatási feladatokat lát el. A HM VH a honvédelmi igazgatási feladatok mellett a jogszabályokban, valamint a szervezeti és működési szabályzatában meghatározott feladat- és hatáskörébe tartozó egyéb védelmi igazgatási feladatokat is ellát.

A HM VH rendeltetése az Alaptörvény szerinti különleges jogrend időszakai-ra, továbbá más, jogszabályokban meghatározott válsághelyzetekre történő honvédelmi felkészítéssel és válságkezeléssel kapcsolatos központi döntések előkészítésének és végrehajtásának koordinálása.

A HM VH igazgatóságokra tagozódik. Szervezeti felépítését, vezetési rendjét, működésének sajátos szabályait a szervezeti és működési szabályzata tartalmazza, amelyet a honvédelmi miniszter hagy jóvá.

A HM VH több tárgykörben készíti elő a döntéseket és koordinálja azok végrehajtását.

A Kormány feladat- és hatáskörébe tartozóan Magyarország védelmi felkészültségének biztosítása vonatkozásában:

- a miniszterek és – az autonóm államigazgatási szervek és az önálló szabályozó szervek kivételével – a központi államigazgatási szervek, valamint a honvédelemben közreműködő egyéb szervek honvédelmi feladatait;
- a Kormány békétől eltérő, valamint a Honvédelmi Tanács működésének feltételeit;
- Magyarország honvédelmi igazgatási szervei által folytatott döntés-előkészítést és döntéshozatalt, valamint a Kormány békétől eltérő és a Honvédelmi Tanács működésének infokommunikációs támogatását, az e feladatokkal összefüggő minősített információ biztonságos tárolását és továbbítását;
- a NATO Válságreakálási Rendszerének nemzeti alkalmazását, továbbá a NATO Válságreakálási Rendszerrel összhangban álló nemzeti intézkedések rendszerét;
- a Kormány, valamint a Honvédelmi Tanács speciális működési feltételeinek megteremtéséhez szükséges infrastruktúra és infokommunikációs rendszer kialakítását, illetve fenntartását.

A honvédelemért felelős miniszternek az ország honvédelmi és a válságkezelés katonai feladatainak irányításáért viselt felelősségi körére vonatkozóan:

- a központi államigazgatási szervek, a területi és helyi közigazgatási szervek, a rendvédelmi szervek és a honvédelemben közreműködő szervek honvédelmi igazgatási feladatainak meghatározásáról szóló kormánydöntéseket, ezek ellenőrzésének végrehajtását, a honvédelmi feladatokra történő felkészítést, a területi és helyi védelmi igazgatási szervek honvédelmi igazgatási feladatait, e tevékenységük felügyeletét, a megyei, illetve fővárosi védelmi bizottságok honvédelmi igazgatással kapcsolatos ellenőrzési rendjét;
- a lakosságnak, az anyagi javaknak és a közigazgatásnak Magyarország fegyveres védelmére való felkészítését, valamint a központi államigazgatási szervek honvédelmi feladatainak meghatározására vonatkozó döntéseket;
- a Honvédelmi Tanács és a Kormány speciális működési feltételeinek biztosításával kapcsolatos feladatokat, az ehhez szükséges infrastruktúra és infokommunikációs rendszer követelményeit;
- a NATO Válságreakálási Rendszerrel összhangban álló nemzeti intézkedési rendszer működtetésében részt vevő szervek ezzel kapcsolatos tevékenységét;
- kormányrendeletben meghatározottak szerint a Honvédség működését, illetve a honvédelmi érdek érvényesítését szolgáló létfontosságú rendszerekkel és létesítményekkel kapcsolatos feladatokat, ezeknek az ágazaton belüli védelmi intézményrendszerének a kialakítását;

- a polgári veszélyhelyzeti tervezés katonai feladatait;
- a befogadó nemzeti támogatásnak a honvédelmi miniszter hatáskörébe tartozó feladatait.

A honvédelemért felelős miniszternek a Kormány, valamint a Honvédelmi Tanács speciális működésének feltételeiért viselt felelősségi körére vonatkozóan:

- ha a döntéshozatal feltételei, az irányítási és vezetési rendszer működése, a Honvédelmi Tanács vagy a Kormány tagjainak biztonsága a normális működés rendjében nem teremthető meg, akkor a Honvédelmi Tanács és a Kormány speciális működési feltételeinek a biztosítását;
- a speciális működés infokommunikációs támogatását, a K-600/KTIR Hírközlési és Informatikai Rendszer biztosítását.

Az alapító okirat szerint a HM VH a gazdálkodási besorolása szerint **önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv, központi hivatal**. A költségvetési szerv jogi személy, önálló munkaköri jegyzékkel rendelkező HM szervezet.

A HM VH a honvédelemért felelős miniszter irányítása alatt áll, és a feladatait a HM közigazgatási államtitkár szakmai irányítása alatt végzi. A költségvetési szerv illetékessége országos.

A költségvetési szerv, vagyis a HM VH alaptevékenységébe tartozó feladat- és hatásköröket az alapító okirat az alábbiak szerint határozza meg:

- a honvédelmi tárcát érintő védelmi igazgatási feladatok koordinálása;
- a honvédelmi igazgatás központi döntés-előkészítő és végrehajtás-koordináló szakmai szerve;
- a fegyveres összeütközésekkel összefüggő polgári védelmi feladatokra történő felkészülés tervezésében, szervezésében és végrehajtásában való közreműködés;
- a honvédelmi miniszter jogkörében eljárva az MVB-k honvédelmi feladatai feletti felügyelet gyakorlása, a Kormány által meghatározott rendben és az általa kijelölt szerveknél a honvédelmi feladatok végrehajtásának ellenőrzése;
- a védelmi felkészítés éves feladattervének előkészítésével, a védelmi felkészítési feladatok végrehajtásához szükséges költségvetési előirányzatok elosztásával kapcsolatos szakmai koordináció;
- a KKB szerveivel való együttműködés, a katasztrófák elleni védekezés időszakában a védekezésben érintett központi, területi és helyi államigazgatási szervek, valamint a honvédelemben közreműködő más szervek vezetőivel való kapcsolattartás, az információk elemzése, a tárcán belüli szükséges koordináció, az MVB-k hatáskörébe utalt döntések elkészítésében és végrehajtásában való közreműködés;
- a gazdaságfelkészítés békeidőszaki egyszeri és folyamatos ráfordításainak költségvetési tervezésével kapcsolatos feladatok;
- másodfokú hatóságként a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettséggel összefüggő kártalanítási eljárás során felmerült fellebbezések elbírálása.

A HM VH a jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök által meghatározott keretek között eljárva:

- a honvédelmi felkészítés és a válságkezelés feladatainak végzése során közreműködik a kormányzati döntések előkészítésében;
- együttműködik a HM hivatali szervezetébe tartozó szervekkel, valamint az Magyar Honvédség katonai szervezeteivel, továbbá a honvédelemben közreműködő szervek védelmi feladatot ellátó szervezeti egységeivel;
- közreműködik a lakosságnak, az anyagi javaknak, a közigazgatásnak az ország külső támadás elleni fegyveres védelmére történő felkészítésében, a miniszteri hatáskörbe tartozó döntések szakmai előkészítésében és a végrehajtás koordinálásában;
- koordinálja a honvédelmi feladatokra való felkészülést, a központi, területi és helyi védelmi igazgatási szervek honvédelmi igazgatási szakmai feladatainak tervezését, előkészítését és végrehajtását;
- ellátja az MVB működésének felügyeletét, jogszabálysértés észlelése esetén miniszteri felügyeleti döntést kezdeményez;
- összehangolja a Honvédelmi Tanács és a Kormány speciális működési feltételeinek biztosításával összefüggő feladatokat, a különleges jogrendre vonatkozó kormányzati intézkedések honvédelmi ágazati tervezeteinek kidolgozását;
- előkészíti a közigazgatás különleges jogrend időszaki feladatait, valamint az arra való felkészülés összehangolt végrehajtására vonatkozó szabályait;
- kialakítja a területi és helyi védelmi igazgatási szervek intézkedési tervrendszerére vonatkozó elgondolást és összehangolja a végrehajtást célzó tevékenységet;
- végzi a honvédelmi felkészítéssel és a válságkezeléssel kapcsolatos jogszabályok, közjogi szervezetszabályozó eszközök és egyéb szabályozók tervezeteinek előkészítését, illetve ellátja az ezzel kapcsolatos belső és tárcaközi szakmai koordinációt;
- közreműködik a NATO Válságreakálási Rendszerrel összhangban álló nemzeti intézkedési rendszer szervezetének, feladatainak, eljárási rendjének és technikai hátterének kialakításában és működtetésében;
- koordinálja a nemzeti intézkedési rendszerben feladat- és hatáskörrel rendelkező központi, területi és helyi védelmi igazgatási szervek, valamint a honvédelemben közreműködő szervek ez irányú honvédelmi igazgatási tevékenységét;
- irányelveket és követelményeket dolgoz ki a honvédelemben közreműködő szervek honvédelmi feladatainak teljesítéséhez, illetve közreműködik azok végrehajtásában;
- együttműködik a központi és a területi államigazgatási szervekkel a honvédelmi érdekből létfontosságú infrastruktúra védelmével összefüggő feladatokban;
- ellátja a Nemzeti Közszolgálati Egyetem honvédelmi igazgatási szakirány szakreferensi feladatait;

- összeállítja és kidolgozza a honvédelmi felkészítés éves kormányzati feladattervét, valamint a megelőző év feladatainak végrehajtásáról szóló beszámolót a Kormány számára, figyelembe véve a védelmi igazgatás központi és területi szervei, valamint a honvédelemben közreműködő szervek javaslatait és beszámolóit;
- koordinálja a polgári veszélyhelyzeti tervezés honvédelmi igazgatási feladataiban feladat- és hatáskörrel rendelkező szervek tevékenységét, összehangolja az ezzel kapcsolatos szakmai döntések előkészítését és végrehajtását;
- közreműködik az MVB által kiadott, meghagyásba történő bevonásról vagy a meghagyásba történő bevonás megszüntetéséről szóló első fokú döntés elleni fellebbezés miniszteri elbírálásában;
- képviseli a HM-et a polgármester által tartott közmeghallgatáson;
- kidolgozza a nemzetközi válságkezelési gyakorlatok tervezésének, előkészítésének és végrehajtásának rendjéről szóló tárcaszintű szabályzókat;
- fő felelősként végzi a nemzetközi válságkezelési gyakorlatok tervezésének, előkészítésének és végrehajtásának tárcán belüli és kívüli koordinálását;
- feladatai végrehajtása során együttműködik a HM hivatali szervezetébe tartozó szervekkel, valamint az MH katonai szervezeteivel;
- a HIKOM adminisztratív feladatainak ellátása céljából titkárságot működtet.

A katasztrófavédelmi feladatokkal összhangban:

- együttműködik a BM OKF-fel az MVB-k elnökei részére a katasztrófák elleni védekezés témakörében megszervezett továbbképzések megtartásában;
- a katasztrófákra történő felkészülés, a katasztrófaveszély és a katasztrófa elleni védekezés időszakában folyamatos kapcsolatot tart fenn a védekezésben érintett központi, területi és helyi védelmi igazgatási szervekkel, továbbá a védelemben közreműködő más szervekkel, valamint elemzi az információkat és végzi a szükséges koordinációt;
- a katasztrófaveszély és a katasztrófa elleni védekezés időszakában tárcaképviselőt delegál a KKB NVK és a KKB védekezési munkabizottságába, illetve eseti meghatalmazás alapján képviseli a HM közigazgatási államtitkárt a KKB-ban;
- közreműködik a Honvédelmi Katasztrófavédelmi Rendszer döntés-előkészítő munkájában, végzi azokat a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatokat, amelyekkel a miniszter megbízza;
- közreműködik az MVB-k és azok elnökeinek hatáskörét meghaladó – katasztrófaelhárítási tevékenységgel összefüggő – kormányzati döntést kezdeményező előterjesztések előkészítésében, végrehajtásában és koordinálásában.

A Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság

A hivatásos katasztrófavédelmi szervezetek feladata, hogy a katasztrófák, balesetek vagy tűz esetén reagáljanak, és az emberi élet, az anyagi javak, valamint a környezet megmentésére törekedjenek.

A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter irányítása alatt álló hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve a BM OKF, amely országos illetékességű, önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv. Vezetője a főigazgató, aki irányítja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi és helyi szerveinek működését és szakmai tevékenységét.

A Kormány a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerveiként megyei, illetve fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóságokat jelöl ki. A katasztrófavédelmi kirendeltség a megyei, illetve fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóság helyi szerveként, önálló feladat- és hatáskörrel működik.

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság főigazgatójának feladatai

A katasztrófaelhárítás irányításával és koordinálásával kapcsolatos jogkörében:

- biztosítja a katasztrófavédelmi szervezetek működési feltételeit, tervezi és felügyeli a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő jóváhagyott fejlesztéseket, valamint a védelmi igazgatás szerveinek működéséhez szükséges szakértőket, és részt vesz a védelmi igazgatás tervezési feladataiban;
- javaslatot tesz a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter részére a katasztrófavédelem működését, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv feladatkörét érintő jogszabályoknak és a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek a megalkotására;
- kidolgozza a katasztrófavédelemmel összefüggő tervezési, szervezési és felkészítési szakmai elveket és követelményeket, végzi a lakosság mentésével kapcsolatos tervező és szervező feladatokat, irányítja az alárendelt szerveknek a bekövetkezett események következményeinek felszámolására irányuló tevékenységét;
- a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter irányításával közreműködik a katasztrófák várható következményeinek megelőzésére és elhárítására vonatkozó tervezésben;
- felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló központi polgári védelmi szervezet létrehozásáért és a központi veszélyelhárítási terv elkészítéséért;
- meghatározza a tűzvédelmi és műszaki mentési, valamint a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásának szakmai követelményeit, irányítja és ellenőrzi az alárendelt szervek szakmai munkáját és tevékenységét;
- ellátja a polgári védelmi szervezetek létrehozásával és felkészítésével, ellátásával és alkalmazásával, valamint a lakosság és az anyagi javak mentésével összefüggő tervezési és szervezési feladatokat;

- együttműködik az országos illetékességgel eljáró szervek ágazati katasztrófaelhárítási szervezeteivel;
- feladatai ellátásához az ingatlanügyi hatóságtól a számítógépes ingatlan-nyilvántartási rendszerből, a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szervtől adatot, a földmérési és térképészeti állami alapadatok kezelésére jogosult szervtől földmérési és térképészeti állami alapadatokat és termékeket kér;
- gondoskodik a közfoglalkoztatás feltételeinek rendelkezésre állásáról a katasztrófák elleni védekezésre való felkészüléssel, a védekezéssel és a helyreállítással összefüggő katasztrófavédelmi feladatok hatékonyabb ellátása érdekében.

A nemzetközi együttműködéssel kapcsolatos jogkörében:

- közreműködik a katasztrófavédelemmel kapcsolatos nemzetközi szerződések szakmai előkészítésében, részt vesz a nemzetközi együttműködésben, ennek keretében folyamatos kapcsolatot tart fenn a nemzetközi katasztrófavédelmi szervezetekkel;
- jelöli a NATO *Civil Emergency Planning Committee* (a továbbiakban: NATO CEPC) polgári veszélyhelyzeti tervezési munkájában az állandó képvisellet ellátó összekötő személyét, illetve a NATO CEPC alá tartozó polgári védelmi bizottság (CPG) munkájában a nemzeti szakmai képvisellet ellátó személyt;
- biztosítja a nemzetközi szervezetekkel, így különösen az EU és a NATO polgári védelmi gyorsriasztó és információs rendszereivel való kapcsolattartást, illetve előkészíti, koordinálja és biztosítja a nemzetközi szervezetekben és azok szakmai testületeiben való érdekképvisellet, valamint a hazai és nemzetközi katasztrófavédelmi gyakorlatok tervezését, szervezését és az azokon való részvételt, a Kormány által kötött katasztrófavédelmi egyezményekben foglaltak maradéktalan végrehajtását, továbbá a regionális és határ menti együttműködéssel összefüggő feladatok folyamatos végrehajtását;
- ellátja az EU Lisszaboni Szerződésből eredő polgári védelmi tevékenységek koordinálásával kapcsolatos feladatokat, valamint szoros kapcsolatot tart fenn a külpolitikáért felelős miniszterrel a humanitárius segítségnyújtással való összhang megteremtése érdekében;
- részt vesz a katasztrófák megelőzésére és felszámolására irányuló nemzetközi együttműködésben;
- szükség esetén – a külpolitikáért felelős miniszterrel együttműködve – biztosítja a nemzetközi segítségnyújtásra kijelölt szervek rendelkezésre állását, illetve a külföldi állam katasztrófa sújtotta területeire történő kijuttatását és a nemzetközi segítség fogadását, továbbá elősegíti kapacitásai függvényében a nemzetközi segítségnek a veszélyhelyzet vagy a katasztrófa károsító hatása által érintett területre való eljuttatását és szétosztását;

- szervezi a nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás gyakorlati végrehajtását, a szállítmányok továbbítását, valamint folyamatos kapcsolatot tart a nemzetközi katasztrófavédelmi szervezetekkel, e tevékenységbe bevonja a különböző karitatív szervezeteket, a Magyar Vöröskeresztet és azokat a nemzetközi karitatív szervezeteket vagy azok magyar tagozatait, amelyek erre előzetesen a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervével megállapodást kötöttek;
- végzi az Európai Unió kötelező jogi aktusából vagy nemzetközi szerződésből eredő katasztrófavédelmi feladatokat.

A katonai igazgatás

A katonai igazgatás a közigazgatási szervek jogilag szabályozott – a haza fegyveres védelme feltételeinek megteremtése és megvalósítása érdekében –, a jogalanyok honvédelmi kötelezettségeinek és önként vállalt honvédelmi feladatainak tervezésére és végrehajtására irányuló tevékenysége.

A Magyar Honvédség szervezeti felépítését a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium, a honvédelemért felelős miniszter közvetlen alárendeltségébe tartozó, valamint a Honvédség hadrendje szerinti szervezetek összessége képezi.

Az egyes honvédségi szervezetek konkrét feladatait jogszabályok, közjogi szervezetszabályozó eszközök, valamint a belső rendelkezések (intézkedés, szakutasítás) határozzák meg.

A Magyar Honvédség szervezeteit a béke és háborús működési rendnek megfelelően úgy kell kialakítani, hogy azok képesek legyenek a Magyar Honvédség egésze és annak egyes elemei tekintetében a meghatározott feladatok végrehajtására.

A Magyar Honvédséget a szárazföldi csapatok, a légierő csapatai, a logisztikai és támogató erők, valamint a Magyar Honvédség feladatainak végrehajtása érdekében egyéb szaktevékenységet folytató szervezetek alkotják. A szárazföldi csapatok és a légierő csapatai haderőnemet képeznek. A haderőnemek fegyvernemekből és szakcsapatokból állnak.

A katonai igazgatás szervei a **Honvéd Vezérkar főnöke** (a továbbiakban: HVKF) alárendeltségébe tartoznak.

A HVKF a miniszter legfőbb katonai tanácsadója, a minisztériumon belül a feladat- és hatáskörét érintő döntések előkészítése során a közigazgatási államtitkárral azonos egyeztetési jogok illetik meg.

A HVKF feladat- és hatáskörében szakmailag irányítja a Honvédség kiegészítésével, a hadrafoghatósággal, a kiképzéssel és a felkészítéssel kapcsolatos felső szintű feladatok végrehajtását.

A HVKF főnöke a katonai-szakmai követelmények érvényre juttatásáért viselt felelősségi körében felelős az ország fegyveres védelmi tervének, a

Honvédség különleges jogrend bevezetéséhez kapcsolódó feladatrendszerének, továbbá a készenlét fenntartása és fokozása rendjének előkészítéséért, végrehajtásáért és annak ellenőrzéséért, a Honvédség kiegészítéséért, illetve megelőző védelmi helyzetben és rendkívüli állapotban annak hadkiegészítéséért.

A katonai igazgatás szervezetiileg központi és területi szervekre tagozódik.

A Honvédség központi katonai igazgatási szerveként a Honvédség katonai igazgatási és központi adatfeldolgozó szerve, a **Magyar Honvédség Hadkiegészítő és Központi Nyilvántartó Parancsnokság** (a továbbiakban: MH HKNYP) működik, amelynek illetékessége kiterjed az ország egész területére.

Az MH HKNYP a Magyar Honvédség hadrendjébe tartozó, ezred jogállású katonai szervezet, amely a HVKF közvetlen szolgálati alárendeltségében végzi feladatait.

Az MH HKNYP mint a Honvédség katonai igazgatási és központi adatfeldolgozó szerve **békeidőszakban** az alábbi katonai igazgatási feladatokat hajtja végre:

- a potenciális hadkötelesek és a kiképzett tartalékosok nyilvántartásának tervezését és vezetését;
- nyilvántartás vezetését a meghagyásba bevont szervekről és a meghagyásra kijelölt munkakörökről, valamint a meghagyás előkészítésével kapcsolatos tevékenységüknek az ellenőrzését;
- a Honvédség, a rendvédelmi szervek és a honvédelemben közreműködő szervek részére szükséges gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségek teljesítésének tervezését, végrehajtásának irányítását, felügyeletét és ellenőrzését;
- az önkéntes tartalékos állomány behívásának előkészítéséhez és a behívás végrehajtásához szükséges nyilvántartás kezelését, a munkáltatóival történő kapcsolattartást, az állomány katonai szolgálatának tervezését és a tartalékos állomány behívását;
- a Honvédség központi személyügyi és hadköteles nyilvántartásának vezetését;
- a Honvédség központi toborzó és érdekvédelmi nyilvántartásának vezetését, valamint a toborzó és érdekvédelmi szaktevékenység tervezését és végrehajtásának irányítását;
- a Honvédség személyi állománya részére a szolgálati, ideiglenes szolgálati, kormány-tisztviselői, közalkalmazotti, katonai nyugdíjas, hatósági és ellenőri igazolványok kiadását, illetve a katonák személyi igazoló jeggyel és az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi Egyezmények hatálya alá tartozó egyéb igazoló iratokkal történő ellátását.

A hadkötelezettség fennállása idején végzi:

- az önkéntes tartalékosok és a hadkötelesek nyilvántartásával, katonai szolgálatával kapcsolatos feladatok tervezését, vezetését és végrehajtását;

- a meghagyásban részesült hadkötelesekre vonatkozó nyilvántartás vezetését, valamint a meghagyás végrehajtásával kapcsolatos tevékenységének ellenőrzését;
- az érdekvédelmi szaktevékenység végrehajtásának irányítását;
- a veszteség-nyilvántartás vezetését és a nemzetközi egyezmények szerinti tájékoztatás végrehajtását;
- a katonai igazolványok kiadását, a katonák személyi igazoló jeggyel és az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi Egyezmények hatálya alá tartozó egyéb igazoló iratokkal történő ellátását.

A katonai igazgatás központi és területi szervei a katonai igazgatási szakfeladatok végrehajtása során hatósági jogkört gyakorolnak.

Az MH HKNYP alárendeltségébe tartoznak a **katonai igazgatás területi szervei**, amelyek az alábbiak:

A katonai igazgatási központok (KIK)

- az 1. Katonai Igazgatási Központ (Budapest) illetékességi területe kiterjed Budapest, illetve Bács-Kiskun, Békés, Csongrád és Pest megyék közigazgatási területére;
- a 2. Katonai Igazgatási Központ (Debrecen) illetékességi területe kiterjed Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék közigazgatási területére;
- a 3. Katonai Igazgatási Központ (Székesfehérvár) illetékességi területe kiterjed Baranya, Fejér, Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Somogy, Tolna, Vas, Veszprém és Zala megyék közigazgatási területére.

A toborzó- és érdekvédelmi központok (TÉK)

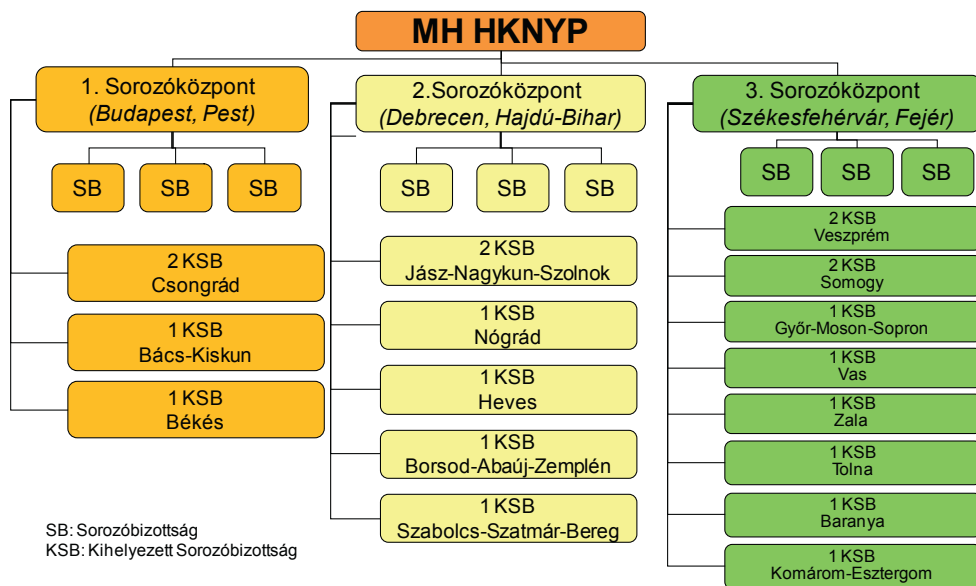
1. Toborzó és Érdekvédelmi Központ (Szolnok),
2. Toborzó és Érdekvédelmi Központ (Szeged),
3. Toborzó és Érdekvédelmi Központ (Veszprém),
4. Toborzó és Érdekvédelmi Központ (Kaposvár).

A katonai igazgatási és érdekvédelmi irodák (KIÉI)

1. Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Iroda (Kecskemét),
2. Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Iroda (Békéscsaba),
3. Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Iroda (Salgótarján),
4. Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Iroda (Miskolc),
5. Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Iroda (Eger),
6. Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Iroda (Nyíregyháza),
7. Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Iroda (Pécs),
8. Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Iroda (Győr),
9. Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Iroda (Tatabánya),
10. Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Iroda (Szekszárd),

11. Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Iroda (Szombathely),
12. Katonai Igazgatási és Érdekvédelmi Iroda (Zalaegerszeg).

A hadkötelezettség bevezetését követően a KIK-ek sorozó központokká alakulnak, alárendeltségükben – a toborzó- és érdekvédelmi központok, valamint a katonai igazgatási és érdekvédelmi irodák bázisán – kihelyezett sorozóbizottságok működnek.

10. ábra. Sorozóközpontok

A katonai igazgatás területi szervei részt vesznek a honvédelem területi és helyi igazgatási feladataiban, továbbá a katonai igazgatási szervek erre irányuló megkeresése alapján az MVB-vel, illetve a HVB-vel együttműködnek a katonai igazgatási feladatok végrehajtásában.

A honvédelem területi és helyi igazgatása a honvédelem területi és helyi szerveinek, valamint a katonai igazgatás területi szerveinek a feladatkörébe tartozik. Ezek a közigazgatás részei, amelyek biztosítják a területi és helyi szinten felmerülő honvédelmi feladatok végrehajtását.

A katonai igazgatási szervek feladat- és hatásköre átfogja a törvényben meghatározott szociális gondoskodási körbe tartozók szociális érdekvédelmével és a kegyeleti gondoskodással összefüggő tevékenység végzését; a toborzó szaktevékenység végrehajtását; a toborzó és érdekvédelmi nyilvántartás vezetését; a toborzó és érdekvédelmi szaktevékenység végzését, valamint a katonai igazgatási és érdekvédelmi irodák tevékenységének szakmai irányítását, felügyeletét és támogatását.

Békében feladatuk a kiképzett tartalékosok nyilvántartásának kezelése; a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek részére gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítése érdekében, az igénybevétel tervezéséhez szükséges nyilvántartás kezelése; a toborzó- és érdekvédelmi központok, valamint a katonai igazgatási és érdekvédelmi irodák gazdasági és anyagi szolgáltatások biztosítása előkészítésével kapcsolatos tevékenységének szakmai irányítása, felügyelete és támogatása, valamint a toborzó szaktevékenység keretében a felhívások kiadása.

Szükségállapot, megelőző védelmi helyzet, rendkívüli állapot és váratlan támadás idején feladatuk a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek részére szükséges gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítésének irányítása, felügyelete; a védelmi igazgatási szervek tevékenységének segítése, valamint a toborzó- és érdekvédelmi központok és a katonai igazgatási és érdekvédelmi irodák gazdasági és anyagi szolgáltatások biztosításával kapcsolatos tevékenységének szakmai irányítása, felügyelete és támogatása.

Hadkötelezettség fennállása idején, illetékességi területén feladatuk a hadköteles-nyilvántartás kezelése, a Magyar Honvédség hadkötelesekkel történő hadkiegészítése, valamint a toborzó- és érdekvédelmi központok, továbbá a katonai igazgatási és érdekvédelmi irodák tevékenységének szakmai irányítása, felügyelete és támogatása.

Gazdasági és anyagi szolgáltatások biztosítása érdekében feladatuk a szemlél lebonyolítása, a szolgáltatásra kötelezettekkel történő kapcsolattartás és a védelmi igazgatási szervek munkájának segítése.

Ezen túlmenően ellátnak katonai igazgatási, érdekvédelmi és toborzó ügyfélszolgálati feladatokat is.

A katonai igazgatás területi szervének vezetője (a katonai igazgatási központ parancsnoka), illetve képviselője (a toborzó- és érdekvédelmi központ parancsnoka vagy a katonai igazgatási és érdekvédelmi irodavezető) az MVB tagjaként, szavazati joggal vesz részt az MVB ülésein.

A KIK-ek békeidőszakban:

- vezetik – a katonai szervezetek hadi beosztásai feltöltésének előkészítése érdekében – a kiképzett tartalékosokra vonatkozó nyilvántartást;
- végzik a Honvédség, a rendvédelmi szervek, és a honvédelemben közreműködő szervek részére szükséges gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítése érdekében az igénybevétel tervezéséhez szükséges nyilvántartás vezetését;
- végrehajtják – a Honvédség, a rendvédelmi szervek, illetve a honvédelemben közreműködő szervek részére szükséges gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítése érdekében – az ingatlanok és szolgáltatások honvédelmi célú igénybevételre történő kijelölésének előkészítését, valamint a technikai eszközök kijelölését.

A hadkötelezettség fennállása idején végzik a hadköteles nyilvántartás területi illetékesség szerinti vezetését és a Honvédség hadkötelesekkel történő hadkiegészítését.

Szükségállapot, megelőző védelmi helyzet, rendkívüli állapot és váratlan támadás idején – a Honvédség, a rendvédelmi szervek, illetve a honvédelemben közreműködő szervek részére szükséges gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítése érdekében – végrehajtják a békeidőszakban kijelölt ingatlanok és szolgáltatások honvédelmi célú igénybevétele elrendelésének előkészítését, valamint a technikai eszközök igénybevételének elrendelését.

A toborzó- és érdekvédelmi központok, illetve a katonai igazgatási és érdekvédelmi irodák részt vesznek a gazdasági és anyagi szolgáltatások biztosításának előkészítésében, valamint a toborzó, érdekvédelmi és hadkiegészítési szakfeladatok végrehajtásában.

IV. A VÉDELMI IGAZGATÁS TERÜLETI ÉS HELYI SZERVEI

Az Országgyűlés által elfogadott sarkalatos törvények alapjaiban határozzák meg a területi honvédelmi és katasztrófavédelmi igazgatási feladatokat. Az elfogadott törvények alapján az MVB irányítási rendszerében jelentős változások következtek be. Az egyik, hogy az MVB elnöke a megyei kormány megbízott lett, vagyis az önkormányzati vonalról az irányítás a Kormány területi szerve vezetőjének kezébe került.

A másik meghatározó tényező, hogy a katasztrófavédelemmel és honvédelemmel összefüggő feladatok egymástól elkülönülnek, profiltisztításon mennek keresztül, amely az irányítás átalakítását követeli meg, ugyanakkor több olyan feladat megmarad, amely mindkét rendszerben egységes követelmények és elvek alapján érvényesül. A profiltisztítás területi szinten csak a specifikus feladatok megoldásában mutatkozik meg, hiszen a döntéshozás mechanizmusa ugyanazon szervezet keretein belül valósul meg.

A honvédelem területi és helyi igazgatása a területi és helyi szervek feladatkörébe tartozik, amelyek a közigazgatás részei és biztosítják a felmerülő honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok végrehajtását. Az MVB az illetékességi területén együttműködik a katonai igazgatási szervekkel a feladatok végrehajtásában. Az MVB döntése alapján, az illetékességi területén működő védelmi igazgatási szervek és a honvédelemben közreműködő szervek együttműködnek az MVB-vel honvédelmi és katasztrófavédelmi igazgatási feladatainak végrehajtásában.

A területi igazgatás szerve a megyei védelmi bizottság (MVB).

A helyi igazgatás szervei: a helyi védelmi bizottságok (HVB) és a települések polgármesterei.

A megyei védelmi bizottság (MVB)

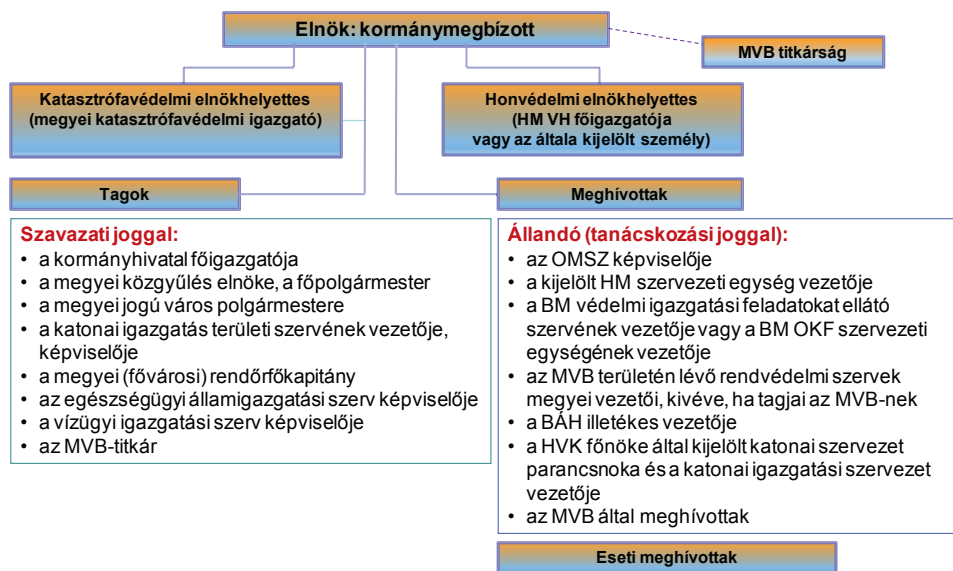
Az MVB a Kormány irányítása alatt működő közigazgatási szerv, amely az illetékességi területén ellátja a törvényben, illetve kormányrendeletben számára megállapított, a honvédelmi felkészítéssel és katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatokat. Az MVB elnökét védelmi igazgatási és katasztrófavédelmi

feladatai ellátásában az MVB javaslattevő, döntés-előkészítő jogkörrel segíti, és közreműködik a döntések végrehajtásában.

Az MVB testületi szerv. Szervezeti és működési rendjét a honvédelemért felelős miniszter, valamint a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter előzetes hozzájárulásával maga állapítja meg.

Az MVB összetétele

A megyei védelmi bizottság elnöke a kormány megbízott, aki a honvédelmi igazgatási feladatok vonatkozásában hatósági jogkört gyakorol. Elnökhelyettesei a honvédelmi feladatok tekintetében a HM VH vezetője vagy az általa kijelölt személy; a katasztrófák elleni védekezés tekintetében a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője, a megyei katasztrófavédelmi igazgató. Az MVB elnökének helyettesei a védelmi bizottság teljes jogú tagjai, akik szavazati joggal vesznek részt az MVB ülésein.

11. ábra. Az MVB felépítése

Az MVB szavazati joggal rendelkező tagjainak száma megyénként eltérő lehet. Ennek oka, hogy vannak olyan megyék, ahol több megyei jogú város található, és vannak olyan megyék, ahol – mivel a vízügyi igazgatóságok területi illetékessége nem a megyehatárok szerint van kijelölve – több vízügyi igazgatóságnak a vezetője is a bizottság tagja.

A kormányhivatal főigazgatójának is sajátos szerep jut. Az MVB békeidőszaki működésekor a védelmi bizottság elnökének akadályoztatása esetén az MVB

ülésének az előkészítése, vezetése, valamint a védelmi titkárság napi munkájának a koordinálása a Megyei Kormányhivatal főigazgatójának az irányításával történik. Ebben a jogkörében egyben a védelmi bizottság elnökének jogait gyakorolja. (Ez az elv a funkcionális irányítás elvéből, illetve a kormányhivatal helyettesítési rendjéből származtatható.) Ugyanakkor a szakmai feladat végrehajtásának irányítása a honvédelmi és katasztrófavédelmi elnökhelyettes jogkörében marad.

Az MVB titkára kinevezését (főtisztí állománycsoportba tartozó hivatásos tiszt) – az MVB elnökének, valamint a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszternek az előzetes egyetértésével – a honvédelemért felelős minisztertől kapja; személye a HM VH, illetve a hivatásos katasztrófavédelmi szerv állományából kerül ki.

A titkár kinevezésének sajátossága, hogy az MVB elnökének kezdeményező joga van, amelyhez a két irányítási jogosultsággal rendelkező miniszternek egyetértési, illetve a honvédelmi miniszternek a katasztrófavédelemhez tartozó tiszt esetében is kinevezési joga van. Ez a sajátos helyzet – a HM és a BM OKF közötti megállapodás alapján – úgy realizálódik, hogy a közigazgatás területi szintjein, tíz helyen a HM VH, tíz helyen pedig a BM OKF állományából nevezték ki az MVB titkárát.

Az MVB-bizottság szavazati joggal rendelkező tagjai képviselnek minden olyan megyei szervezetet, amelyek feladataik ellátásával biztosítják a védelmi igazgatás terén jelentkező teendők maradéktalan ellátását.

A védelmi bizottság ülésein **állandó meghívottként, tanácskozási joggal** vesz részt:

- a honvédelemért felelős miniszter által kijelölt minisztériumi szervezeti egység vezetője;
- a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter által kijelölt védelmi igazgatási feladatokat ellátó minisztériumi szervezeti egység vezetője vagy a BM OKF szervezeti egységének vezetője;
- az MVB illetékességi területén működő rendvédelmi szervek megyei vezetői, kivéve, ha tagjai a megyei, illetve fővárosi védelmi bizottságnak (az MVB illetékességi területén működő rendvédelmi szervek közül a honvédelmi feladatok koordinálásáért felelős rendvédelmi szervet a rendvédelmi szervet irányító miniszter jelöli ki);
- a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal területileg illetékes vezetője;
- a HVKF által az MVB-vel együttműködésre kijelölt katonai szervezet parancsnoka és a katonai igazgatási szervezet vezetője.

Az MVB elnöke az ülésre tanácskozási joggal más személyeket is meghívhat. A HVB feladatkörét érintő döntésben részt vesznek a helyi védelmi bizottság elnökei is. Az MVB-k által megoldandó feladatok miatt célszerű, ha a Magyar Közút Zrt., a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság területi szervezetének vezetőjét az állandó meghívottak közé jelölik ki.

Az MVB munkaszervezete a védelmi bizottság titkársága, amely a fővárosi és megyei kormányhivatal törzshivatalában, az MVB elnökének közvetlen alárendeltségében működő önálló osztály jogállású szervezet. Az MVB titkársága a HM VH, a hivatásos katasztrófa védelmi szerv és a fővárosi, illetve megyei kormányhivatal által foglalkoztatott személyekből áll. A titkárságát az MVB titkára vezeti.

Az MVB elnöke a védelmi igazgatási feladatait a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervének (kormányhivatalnak) a közreműködésével látja el, amely egyúttal végzi az MVB gazdasági ügyeinek intézését is. Az MVB működési költségeinek fedezetét a kormányhivatal részére az egyes honvédelmi feladatokra biztosított költségvetési összegből, céltámogatásból, valamint az illetékességi területéhez tartozó településekre háruló honvédelmi feladatok és a lakosság létszámának arányában meghatározott normatív állami támogatásból kell biztosítani. Az MVB katasztrófavédelmi felkészülésének, illetve katasztrófa elleni védekezésének költségeit az állam viseli. A felkészülés költségeit a feladattal érintett elnökhelyettes által megküldött felkészülési és éves pénzügyi terv alapján az MVB az éves költségvetésében tervezi. A megyei védelmi bizottság titkársága napi működési költségeinek fedezetét a megyei kormányhivatal törzshivatala részére megállapított normák alapján kell meghatározni.

A honvédelmi feladatok ellátása érdekében, a szükséges mértékben, munkaidő-korlátozás nélkül a kormányhivatal kormánytisztviselője és munkavállalója rendkívüli munkavégzésre kötelezhető.

Az MVB törvényességi felügyeletének és ellenőrzésének rendje

Az MVB honvédelmi feladatai tekintetében a honvédelemért felelős miniszter a – a HM VH útján – felügyeletet gyakorol az MVB felett. A honvédelemért felelős miniszter e jogkörében megváltoztatja vagy megsemmisíti az MVB jogszabálysértő döntését.

Az MVB elnöke a katasztrófavédelmi feladatok ellátásával kapcsolatos előterjesztéseket és döntéseket a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője útján felterjeszti a kormányzati koordinációs szerv elnökének.

Az MVB törvényes működésének ellenőrzéséért a honvédelemért felelős miniszter felel a Kormány által meghatározott rendben és a Kormány által kijelölt szerveknél. Az ellenőrzést a HM VH főigazgatója által kijelölt bizottság végzi a központi államigazgatási szervek bevonásával, lehetőség szerint a KIM ellenőrzési rendjéhez igazodva.

Az ellenőrzés során az MVB működésével összefüggésben vizsgálják és értékelik a következőket:

- a honvédelmi feladatok végrehajtására kialakított szervezeti és működési rendet;

- a honvédelmi felkészítés intézkedési terveit;
- a nemzetgazdaság erőforrásai védelmi célú felkészítésének tervezését;
- a döntések jogszerűségét;
- a vezetési feltételek meglétét;
- az ügyviteli szabályozók betartását;
- a honvédelmi felkészülés terén végzett időszakos munkát;
- az MVB felkészültségét, valamint a gyakorlatok és felkészítések végrehajtását;
- az MVB gazdálkodásának jogszerűségét és célszerűségét;
- a támogató infokommunikációs rendszer alkalmazását.

Az MVB békeidőszaki működésének rendje

Az MVB éves munka- és ellenőrzési terv alapján működik, amelyet a titkárság készít el az MVB tagjainak javaslatai alapján, és azt az év első ülésén hagyják jóvá.

Az MVB a feladat- és hatáskörét az MVB elnökének vezetésével, testületként gyakorolja, e hatáskörében eljárva döntéseiről határozatot hoz, amelyet az MVB elnöke és titkára ír alá.

Az MVB testületi döntéseinek fóruma az évenként legalább két alkalommal megtartott rendes és a szükség szerinti rendkívüli ülés, amelyeken az MVB tagjai egyenlő szavazati joggal vesznek részt.

Az MVB döntéseit nyílt szavazással, a jelen levő szavazásra jogosultak egyszerű szavazattöbbségével hozza; szavazategyenlőség esetén az MVB elnökének szavazata dönt.

Az MVB üléseit az MVB elnöke hívja össze és vezeti. Az MVB elnökének tartós akadályoztatása esetén az MVB ülését az ülés napirendi pontjai tekintetében leginkább illetékes elnökhelyettes – a másik elnökhelyetttel történt egyeztetést követően – hívja össze, és az ülést a honvédelmi feladatokkal kapcsolatos napirendi pontok tekintetében a honvédelmi elnökhelyettes, a katasztrófavédelmi feladatokkal kapcsolatos napirendi pontok tekintetében pedig a katasztrófavédelmi elnökhelyettes vezeti.

Az MVB testülete a rendes üléseit minden év március 31-ig, illetve október 31-ig tartja meg.

Rendkívüli ülést kell haladéktalanul összehívni, ha jogszabály által az MVB feladat- és hatáskörébe utalt kérdés azonnali megtárgyalása válik szükségessé. Ebben az esetben az előterjesztések szakmai egyeztetésére akkor kerül sor, ha van erre kellő idő, illetve azt a körülmények lehetővé teszik.

Az MVB testületi döntésének kezdeményezésére, illetve előterjesztés benyújtására jogosult – az MVB titkárság útján – az MVB elnöke, elnökhelyettesei, tagjai, az állandó meghívottak, valamint a védelmi igazgatásban részt vevő szervek vezetői.

Az előterjesztés tartalmazza az előterjesztésben szereplő javaslat hátterét, indokait és összefüggéseit; az esetleges költségkihatásokat; a fennmaradt vitás kérdéseket; a kommunikációra vonatkozó javaslatokat, valamint a határozati javaslatot (felelős és határidő megjelölésével).

A benyújtott előterjesztést – a szakmai egyeztetés lefolytatása végett – a titkárság haladéktalanul megküldi a bizottság elnökének, elnökhelyetteseinek, tagjainak és állandó meghívottainak.

Az MVB ülései nem nyilvánosak, azon csak az MVB tagjai, valamint az állandó és az eseti meghívottak vehetnek részt. Az MVB üléseiről jegyzőkönyv készül.

Az MVB üléseiről a tömegtájékoztatási eszközök képviselői számára tájékoztatást az MVB elnöke, illetve a feladatában érintett elnökhelyettese vagy az általuk felhatalmazott MVB-tag adhat.

A jogszabály által az MVB elnökének önálló feladat- és hatáskörébe tartozó védelmi igazgatási kérdésekben az MVB-elnök – a feladatkörében érintett elnökhelyettes véleményét is figyelembe véve – önállóan határoz.

A közigazgatási szerv jogviszonyokat érintő döntései határozat formájában jelennek meg.

Államigazgatási határozat:

- bevezető rész
- rendelkező rész
- indokolás
- dátum, aláírás, pecsét

A HVB határozata:

- bevezető rész
- rendelkező rész
- **nincs indokolás („csonka határozat”)!!!**
- dátum, **aláírások**, pecsét

Rendelkező rész:

- felhatalmazás
- utasítás, rendelkezés
- felelős
- határidő
- hatálybalépés
- egyéb rendelkezések

12. ábra. Az MVB és a HVB határozata

A határozat tartalmi és formai szempontból egyaránt meghatározható. Tartalmilag a határozat az eljáró szerv akaratának a kifejezésére szolgáló döntést jelenti. Formailag pedig a határozat a döntések megjelenített formája: lehetnek érdemi és eljárási határozatok, ezen belül részletes és egyszerű határozatok.

Az MVB, illetve a HVB határozatában foglaltakat nem kell indokolni, azaz csonka határozatokat hoznak.

Az MVB döntéseit egyedi határozatba foglalja, amelyben meghatározza:

- a honvédelemben közreműködők értesítésének, riasztásának, készenléte fokozásának, valamint az információk továbbításának követelményeit;
- a polgármesteri hivatal köztisztviselőiből és a település lakóiból álló munkacsoport szervezetét és működését, valamint a munkacsoport által kezelendő iratokat;
- a polgármesterek, jegyzők és a munkacsoport tagjai honvédelmi felkészítésének követelményeit;
- a polgármesteri hivataloknál a 24 órás ügyeleti szolgálat ellátásának követelményeit;
- a polgármesterek, a jegyzők és a honvédelemben közreműködő szervek vezetői tartózkodási helyének bejelentése és nyilvántartása rendjét;
- az igénybevételre kijelölt technikai eszközök és ingóságok mozgásának korlátozására, az ingatlanok és szolgáltatások átadásának előkészítésére vonatkozó követelményeket;
- a polgári veszélyhelyzeti tervezés területi szintű feladatai koordinálásának szabályait.

A határozat tartalmazza a végrehajtandó feladatokat, a feladat címzettjét és a végrehajtás határidejét. A feladat végrehajtásáról vagy annak esetleges akadályairól a feladat végrehajtásáért felelős – a titkárság útján – értesíti az MVB elnökét és a feladatában érintett honvédelmi vagy katasztrófavédelmi elnökhelyettest.

Az MVB és elnökének feladatai a felkészülés és megelőzés időszakában

Az MVB honvédelmi igazgatási feladatai

- irányítja a HVB-k és a polgármesterek honvédelmi tevékenységét;
- ellátja a hatáskörébe utalt, a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatokat (a polgári védelmi feladatokra való felkészítést a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter irányítása alatt működő felkészítés keretében kell végrehajtani, ugyanő meghatározza a felkészítés rendjét és biztosítja annak feltételeit, ugyanakkor a felkészítések tervezése, szervezése és végrehajtása az MVB, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a HM VH közreműködésével történik);
- egyedi határozattal megállapítja a honvédelemben közreműködő szervek részére a honvédelmi felkészítés követelményeit és feladatait, illetve összehangolja azok végrehajtását;
- kijelöli a Honvédség és a rendvédelmi szervek, valamint a honvédelemben közreműködő egyéb szervek számára szükséges ingatlanokat, és erről a polgármestert értesíti;

- a meghagyás előkészítése során az MVB meghagyásba bevont szervként a honvédelmi feladat ellátásában – jogszabály, hatósági határozat vagy szerződés alapján – közreműködő szervet jelöl ki;
- biztosítja a védelmi igazgatási szervek működésének feltételeit, illetve irányítja a rendkívüli intézkedésekkel hatáskörébe utalt feladatok végrehajtását;
- a honvédelmi felkészítés feladatainak gyakorlása és ellenőrzése céljából a Kormány jóváhagyásával gyakorlatot vezethet a polgármesterek, valamint a honvédelemben közreműködő szervek részvételével.

Az MVB katasztrófavédelmi feladatai

Az MVB illetékességi területén:

- összehangolja a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő szervek katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátását és az arra való felkészülést;
- irányítja és összehangolja a HVB, a főpolgármester, a megyei közgyűlési elnök és a polgármesterek katasztrófavédelmi feladatait.

Az MVB a felkészülés érdekében:

- összehangolja a katasztrófavédelemben érintett szervek jogszabályokban és szakmai irányelvekben meghatározott felkészülési feladatait;
- irányítja a polgármester védelmi felkészülési tevékenységét, a hatáskörébe tartozó katasztrófavédelmi tervezőtevékenységet;
- szervezi a közigazgatási szervek, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, valamint a civil szervezetek területi szintű együttműködését, illetve a lakosság és a védekezésben érintett szervezetek riasztásának és tájékoztatásának előkészítését és végrehajtását, továbbá a települések (a kerületek) közötti kölcsönös segítségnyújtást;
- gondoskodik más megyékkel és a fővárossal történő együttműködés, kölcsönös segítségnyújtás feltételeinek biztosításáról;
- felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló területi polgári védelmi szervezetek létrehozásáért, a védekezéshez szükséges vezetési rendszer fenntartásáért és működőképességének biztosításáért.

Az MVB szervezeti és működési szabályzatában rögzíti a katasztrófák elleni védekezés során követendő feladat- és munkarendjét.

Az MVB területi (fővárosi) veszélyelhárítási tervet készít az illetékességi területén jelentkező veszélyelhárítási feladatok összehangolására, amelyet a területfejlesztési és területrendezési tervezés, valamint a területi, átfogó környezetvédelmi terv kialakítása és módosítása során figyelembe kell venni. A tervben foglaltak végrehajtásának biztosítására legalább háromévente gyakorlatot kell tartani.

A felkészülés és megelőzés időszakában az MVB testületi döntéseket hoz.

Az MVB elnöke

Az MVB elnöke felel a megyei szintű honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok összehangolásáért; gondoskodik az MVB munkaszervezetének működési feltételeiről, valamint az infokommunikációs rendszer és egyéb, katasztrófavédelmi célú elektronikus hírközlő kommunikációs rendszer működőképességének folyamatos fenntartásáról.

Az MVB elnöke a honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok irányítása és végrehajtása során államigazgatási jogkörben jár el.

A katasztrófák elleni védekezésre történő felkészülés és a megelőzés időszakában az MVB elnöke a bizottság döntésének megfelelően:

- biztosítja a katasztrófavédelemben érintett és hatáskörébe tartozó megyei és helyi szervezetek felkészítését és alkalmazhatóságát, valamint részükre feladatot határoz meg a felkészülés érdekében;
- lehetővé teszi a társadalmi és a karitatív szervezetek részvételét a felkészülés feladataiban;
- irányítja az MVB által szervezett, a katasztrófák elleni védekezésben érintett szervek, szervezetek gyakorlatait, és ellenőrzi a felkészülés hatékonyságát;
- felelős a riasztás, tájékoztatás előkészítéséért és végrehajtásáért, illetve gondoskodik a lakosság és a gazdálkodó szervezetek riasztásához, tájékoztatásához szükséges eszközök működtetéséről;
- az MVB ülésének napirendjére tűzi a védekezésben részt vevő szervek felkészültségéről szóló beszámolót;
- az éves feladattervben meghatározza a polgármesterek felkészítésével kapcsolatos feladatokat;
- kezdeményezheti kölcsönös segítségnyújtási tervek kidolgozását más megyékkel és a fővárossal kötött megállapodások alapján;
- egyetértési jogot gyakorol a területi polgári védelmi szervezetek felépítésére, létszámára vonatkozó – a területileg illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv által tett – javaslatokkal kapcsolatosan;
- a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter részére felterjeszti az illetékességi területén lévő települések polgármestereinek a települések katasztrófavédelmi besorolására vonatkozó javaslatait;
- koordinálja a közigazgatási szervek, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a civil szervezetek, valamint a polgári védelmi szervezetek együttműködését;
- felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló területi polgári védelmi szervezetek megalakításáért, valamint a megyei (fővárosi) veszélyelhárítási terv elkészítéséért, továbbá a vezetési rendszer fenntartásáért és működőképességének biztosításáért.

Az MVB és elnökéhez kapcsolódó honvédelmi és katasztrófavédelmi megyei szintű feladatok végzése, továbbá az MVB elnökének hatáskörébe tartozó honvédelmi igazgatási és katasztrófavédelmi feladatok döntés-előkészítése és a végrehajtás koordinálása az **MVB titkárság feladata**. Ennek érdekében a Titkárság:

- végzi a védelmi igazgatási feladatok tervezését, szervezését és koordinálását;
- biztosítja a vonatkozó jogszabályok, megyei szintű szabályzók szerinti működést a törvényesség maradéktalan betartásával;
- koordinálja a honvédelemben és katasztrófavédelemben közreműködő megyei szervek, szervezetek honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatait;
- kezeli és naprakészen tartja a kormányzati gerincen bejövő informatikai rendszereket, valamint az MVB védelmi adatbázisát.

Az MVB elnökének feladatai különleges jogrend bevezetése esetén

Kormányzati intézkedésre vagy saját döntése alapján az MVB elnöke aktivizálja a védelmi igazgatás vezetési rendszerének területi elemét, és meghatározza a működéshez szükséges feladatokat. Az MVB elnökének távolléte vagy akadályoztatása esetén – különleges jogrend idején – a Honvédség állományába tartozó elnökhelyettese vagy a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője, mint katasztrófavédelmi elnökhelyettese intézkedik.

A különleges jogrend kinyilvánítása együtt jár az MVB működésének átalakításával. Rendkívüli intézkedések bevezetése esetén az MVB rendkívüli ülést tart, ahol az elnök bejelenti a különleges jogrendi működési rendre való áttérést.

Az MVB javaslattevő, döntés-előkészítő jogkörrel segíti elnökét hatáskörének ellátásában, illetve közreműködik a döntések végrehajtásának megyei irányításában.

Veszélyhelyzet kihirdetése esetén

Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek elhárítása érdekében a Kormány veszélyhelyzetet hirdethet ki. Veszélyhelyzetben a katasztrófa elhárításához szükséges mértékben és területen a Kormány rendeleti úton rendkívüli intézkedéseket vezethet be, illetve a rendkívüli intézkedések bevezetésével azok végrehajtására adhat felhatalmazást.

A védekezést az MVB elnöke a bizottság közreműködésével végzi. Feladatai:

- szervezi a Kormány által meghatározott területi védekezési feladatok végrehajtását;

- irányítja a védekezést, valamint kezdeményezi a Kormány hatáskörébe tartozó intézkedések megtételét, és meghatározza a védekezés területi feladatait, majd ellenőrzi azok végrehajtását, illetve elrendeli a területi polgári védelmi erők bevonását, továbbá kijelöli a védekezés koordinálásáért felelős személyt;
- magához vonhatja a védekezés irányítását, ha a saját vagy az érintett polgármester helyzetértékelése szerint a katasztrófa elleni védekezés a helyi védelmi bizottság lehetőségét meghaladja, illetve erről haladéktalanul értesíti a kormányzati koordinációs szervet;
- halasztást nem tűrő esetben, a helyben szokásos módon, átmeneti jelleggel elrendeli az élet és az anyagi javak védelméhez szükséges mértékben a veszélyeztetett területekről az állampolgárok kimenekítését, és erről a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve útján haladéktalanul értesíti a Kormányt;
- a kormányzati koordinációs szerv útján, illetve amennyiben az intézkedés késedelmé elháríthatatlan kárral vagy veszéllyel járna, közvetlenül a Magyar Honvédség Központi Ügylet útján kezdeményezi a Magyar Honvédség védekezésbe történő bevonását, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének egyidejű tájékoztatása mellett;
- folyamatosan értékeli a kialakult helyzetet, a védekezés helyzetét, illetve minderről jelentést tesz a kijelölt miniszteri biztosnak, és tájékoztatja a kormányzati koordinációs szervet;
- elrendeli a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter intézkedése alapján – vagy halasztást nem tűrő esetben annak utólagos tájékoztatásával – a polgári védelmi szervezetek alkalmazását, erről egyidejűleg tájékoztatja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjét;
- összehangolja a lakosság és az anyagi javak kitelepítését, kimenekítését, befogadását, ellátását, továbbá a helyi védekezés megszervezését;
- koordinálja a védekezésben részt vevő HVB, illetve a polgármesterek tevékenységét és a humanitárius segélyek elosztását;
- intézkedik a lakosság alapvető ellátásának biztosításáról a normál életkörülmények helyreállításáig;
- az MVB operatív feladatainak ellátásához a célnak megfelelően kialakított és felszerelt, folyamatosan üzemképes állapotban tartott vezetési pontot tart fent.

Az MVB katasztrófavédelmi operatív tevékenységének támogatása érdekében az MVB elnöke elrendeli a katasztrófaelhárítási operatív törzse és a szükséges munkaszervezetek aktivizálását.

Ha a területi védekezésben egyidejűleg több szerv együttműködése szükséges, a védekezés közvetlen irányításáért felelős vezetőt illetékeségi területén az MVB elnöke jelöli ki.

A védekezésben részt vevő szervezeteknél a védekezési költségek utólagos elszámolása érdekében az MVB elnöke intézkedik a védekezési napló folyamatos vezetéséről és a védekezés során felmerült anyagköltségeket igazoló számlák, bizonylatok elkülönített nyilvántartásáról.

A Kormány rendeleti felhatalmazása alapján az MVB elnöke **az alábbi rendkívüli intézkedéseket vezetheti be:**

- a közúti, vasúti, vízi és légi járművek forgalmának korlátozását;
- a lakosság utcán vagy más nyilvános helyen való tartózkodásának korlátozását;
- a kitelepítés végrehajtását;
- a megye meghatározott területére történő belépés és ott-tartózkodás korlátozását, valamint utazás, átutazás és kiutazás engedélyhez kötését;
- a központi irányító szervekkel való összeköttetés megszakadása esetén vagyontárgyak elszállítását és biztonságba helyezését;
- ideiglenes polgári védelmi szolgálat elrendelését;
- élet- és vagyonmentés érdekében a mentésre alkalmas bármely jármű, műszaki eszköz és földmunkagép igénybevételét.

Az MVB elnökének **helyreállítással kapcsolatos feladatai:**

- gondoskodik a helyreállítás sorrendjének és ütemének megvalósításáról;
- meghatározza az illetékességi területén működő közigazgatási szervek helyreállítással kapcsolatos feladatait;
- a mentés és a következmények elhárítása érdekében a katasztrófavédelmi elnök-helyettes javaslatára helyszíni műveletirányítót jelöl ki.

Ha a területi védekezésben egyidejűleg több szerv együttműködése szükséges, a védekezés közvetlen irányításáért felelős vezetőt illetékességi területén az MVB elnöke jelöli ki.

A védekezés időszakában gyors, operatív döntésekre van szükség, ezért – a bizottság tagjai véleményének kikérését követően – az MVB elnöke ad ki határozatokat. A helyreállítás feladatairól – az esetleges kormánydöntést követően – az MVB elnöke intézkedik.

Megelőző védelmi helyzet, szükségállapot, váratlan támadás és rendkívüli állapot kihirdetése esetén

A honvédelmi igazgatási jogkörben eljárva ellátja a hatáskörébe utalt, a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatokat. A polgári védelmi kötelezettség alapján létrehozott polgári védelmi szervezetek humanitárius feladatokat látnak el, fegyveres vagy súlyos erőszakos cselekmények elhárítására nem használhatók. A polgári védelmi feladatok ellátásának célja a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek

biztosítása, valamint az állampolgárok felkészítése az őket érő hatások leküzdésére és a túlélés feltételeinek megteremtése.

Az ideiglenes polgári védelmi szolgálat elrendelésére a Kormány, a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, az MVB elnöke és a polgármester jogosult. Az MVB elnöke:

- elrendeli a megye területére a meghatározott gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségek teljesítését vagy a szolgáltatás túrését;
- az igénybe vevő kérelmére elrendeli a kijelölt ingatlan és szolgáltatás igénybevételét (a határozatot az igénybevételre kijelölt ingatlan fekvése, szolgáltatás esetén a szolgáltatásra kötelezett székhelye, telephelye vagy fióktelepe szerint illetékes katonai igazgatási szerv készíti elő);
- a hadkötelezettség bevezetését követően intézkedik a meghagyási névjegyzéken szereplő hadkötelesek ellenőrzéséről (az ellenőrzést alapvetően a HVKF által meghatározott szervezet hajtja végre, az MVB által meghagyásba bevont szervek esetében a HVKF mellett az MVB is elvégezheti);
- részletesen szabályozza a Kormány közigazgatásra, közrendre és közbiztonságra vonatkozó rendkívüli intézkedéseinek végrehajtását;
- szükség esetén, a központi irányító szervekkel való összeköttetés megszakadásakor elrendeli a veszélyeztetett területekről – a megelőző polgári védelmi kiűritő intézkedés keretében – a honvédelmi, nemzetgazdasági és más szempontból fontos vagyontárgyak elszállítását biztonságba helyezésük végett (amennyiben szükséges, a vagyontárgyak elszállításával, biztonságba helyezésével kapcsolatos munkához szükséges munkaerő a honvédelmi munkakötelezettség alapján is igénybe vehető);
- a lakosság fegyveres összeütközések körzetéből történő kitelepítése esetén kijelöli a befogadási területeket (helyeket) és a szállítási útvonalakat (a visszamaradó lakosság és a továbbtermelő üzemek szükségleteinek kielégítésére biztosítani kell a megfelelő visszamaradó készletet, állatállományt, egészségügyi anyagokat és termelési készleteket, amelyeknek a nagyságát az MVB elnökének intézkedése alapján a polgármester határozza meg).

A helyi védelmi bizottság (HVB)

A HVB az MVB irányítása alatt működő közigazgatási szerv, amely az illetékségi területén irányítja és összehangolja a honvédelmi felkészítés helyi feladatainak végrehajtását, a szervezeti és működési rendjét maga állapítja meg, amelyhez az MVB előzetes hozzájárulása szükséges.

A járásokban és a fővárosi kerületekben HVB működik. Illetékségi területre a járásokhoz, illetve a fővárosi kerületekhez igazodik.

A HVB összetétele

A HVB testületi szerv. A **HVB elnöke** a fővárosi és a megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatal (a továbbiakban: járási hivatal) vezetője; **elnök-helyettesei** a katasztrófák elleni védekezés tekintetében a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője (katasztrófavédelmi igazgató) által kijelölt személy, illetve a honvédelmi feladatok tekintetében a Honvédség önkéntes tartalékos állományából a HM VH vezetője által kijelölt személy.

Tagjai az elnökön és az elnökhelyettesen kívül:

- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv kivételével a rendvédelmi szerveknek a helyi védelmi bizottság illetékességi területe szerinti vezetője (a HVB illetékességi területén működő rendvédelmi szervek vezetőjét a rendvédelmi szervet vezető miniszter jelöli ki);
- a központi államigazgatási szervek járási szervének vezetője (a járási hivatalok struktúrája alapján a népegészségügyi és élelmiszerlánc szakigazgatási szervek vezetőit vonják be);
- a fővárosi és megyei kormányhivatal képviselője;
- különleges jogrend bevezetése esetén a katonai igazgatási szerv képviselője;
- a HVB titkára, akinek feladatait a járási hivatalvezető-helyettes látja el.

A HVB üléseire tanácskozási joggal meg kell hívni a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott személyeket, valamint mindazokat, akiknek meghívását a HVB elnöke az adott napirend kapcsán indokoltnak tartja:

- a katonai igazgatási szerv képviselőjét;
- a járási székhely polgármesterét;
- a járáshoz tartozó települések által megválasztott polgármester(ek)e)t.

A HVB üléseire meg kell hívni a szervezeti és működési szabályzatában meghatározott személyeket:

- a járási hivatal hatósági (működést támogató) osztályának vezetőjét;
- a Magyar Közút Nonprofit Zrt. területileg illetékes üzemmérnökségének vezetőjét;
- az OMSZ járási mentőállomásának vezetőjét;
- a Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség vezetője által kijelölt személyt;
- a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ járási tankerületi igazgatóját;
- a járás területén levő büntetés-végrehajtási intézet parancsnokát.

A HVB tagsága az érintett személynek a HVB tagsággal járó munkakörbe, beosztásba történő kinevezésével keletkezik és a munkakörből, beosztásból történő felmentéssel szűnik meg.

A HVB elnökét, elnökhelyetteseit és tagjait szavazati jog illeti meg.

A HVB szervezeti felépítésében – az MVB-től eltérően – nincs titkárság. Az HVB elnökét a védelmi igazgatási és katasztrófavédelmi feladatai ellátásában a járási hivatal javaslattevő, döntés-előkészítő jogkörrel támogatja, és közreműködik a döntések végrehajtásában. A HVB elnökét feladatai ellátásában a titkár segíti, aki egyben a hivatali munkája során helyettese is. A titkárt védelmi igazgatási és katasztrófavédelmi tevékenysége ellátásában az MVB titkársága támogatja, feladatai ellátásához rendszeresen felkészíti. Gazdálkodási és egyéb feladataiban pedig a járási hivatalra támaszkodhat.

13. ábra. A HVB felépítése

A HVB döntése alapján, az illetékességi területén működő védelmi igazgatási szervek, illetve a honvédelemben és a katasztrófavédelemben közreműködő szervek részt vesznek a HVB védelmi igazgatási feladatainak végrehajtásában. A HVB az illetékességi területén – erre irányuló megkeresés alapján – együttműködik a katonai igazgatási szervekkel.

A HVB kiadásainak és működési költségeinek fedezetét a járási hivatal részére az egyes honvédelmi feladatokra biztosított költségvetési összegből, céltámogatásból, illetve a honvédelmi körzethez tartozó településekre háruló honvédelmi feladatok és a lakosság létszámának arányában meghatározott normatív állami támogatásból kell biztosítani. A HVB és munkacsoportjai részére nyújtott működési támogatást a megyei kormányhivatal elkülönítetten kezeli. A pénzügyi források felhasználása az MVB előzetes véleményének figyelembevételével kialakított pénzügyi terv alapján történik, amely felhasználásáról a HVB elnöke jelentési kötelezettséggel tartozik.

A HVB elnököt akadályoztatása esetén szakmai kérdések tekintetében az illetékes elnökhelyettes helyettesíti. A HVB elnökhelyettese az elnök akadályoztatása esetén a járási hivatal vezetője.

lyoztatása esetén a HVB-titkár részére a titkár feladatkörébe tartozó ügyekben utasítást adhat.

Az MVB – a titkársága közreműködésével – felügyeletet gyakorol a HVB-k felett. Az MVB e jogkörében egyedi határozattal megsemmisíti a HVB jogszabálysértő döntését, szükség esetén új eljárásra utasítja a HVB-t. Ennek biztosítása céljából a HVB érdemi ügyben hozott határozatait, üléseken készült jegyzőkönyvét meg kell küldeni az MVB részére.

Az MVB munkatervében vagy egyedi döntése alapján elrendelheti a HVB összehívását, valamint meghatározott napirendi pontok megtárgyalását; beszámoltathatja a HVB elnökét a védelmi igazgatás körébe tartozó tevékenységről; helyszínen ellenőrizheti a HVB működési rendjét, feltételeit, okmányait és intézkedési terveit.

Az MVB gyakorlat (gyakorlás, törzsgyakorlás) levezetését, valamint felkészítés és továbbképzés megtartását rendelheti el a HVB részére.

A HVB békeidőszaki működésének rendje

A HVB éves munka- és ellenőrzési terv alapján működik, amelyet az év első ülésén hagy jóvá.

A HVB testületi döntéseinek fóruma az évenként megtartott rendes és a szükség szerinti rendkívüli ülés. A HVB ülésein a HVB tagjai egyenlő szavazati joggal vesznek részt.

A HVB üléseit a HVB elnöke hívja össze és vezeti. A HVB elnökének tartós akadályoztatása esetén azonban a HVB ülését az aktuális ülés napirendi pontjai tekintetében leginkább illetékes elnökhelyettes – a másik elnökhelyetttel történt egyeztetést követően – hívja össze és szakterületének megfelelően vezeti.

A HVB elnöke a **HVB rendes üléseit** az MVB rendes ülései után, egy hónapon belül hívja össze (általában április 31-ig, illetve október 31-ig).

A HVB testületi döntésének kezdeményezésére, valamint előterjesztés benyújtására jogosult a HVB elnöke, elnökhelyettesei, tagjai, az állandó meghívottak, valamint a védelmi igazgatásban részt vevő szervek vezetői.

A védelmi bizottsági ülésre készülő előterjesztésnek tartalmaznia kell a javaslat hátterét és indokait; az esetleges költségkihatásokat; a kommunikációra vonatkozó javaslatokat, valamint a határozati javaslatot a felelős és a határidő megjelölésével.

A HVB ülései nem nyilvánosak, azon csak a HVB tagjai, valamint az állandó és az eseti meghívottak vehetnek részt. A HVB üléseiről a tömegtájékoztatási eszközök képviselői számára tájékoztatást a HVB elnöke, a feladatában érintett elnökhelyettese vagy a HVB elnöke által felhatalmazott személy adhat.

A HVB tagja az ülésen történő részvételének bármilyen akadálya esetén köteles megfelelő helyettesítéséről – általában a szervezet szerinti helyettes kijelölésével – gondoskodni.

A HVB **rendkívüli ülését** haladéktalanul össze kell hívni, ha jogszabály által a HVB feladat- és hatáskörébe utalt kérdés azonnali megtárgyalása válik szükségessé. Rendkívüli vagy azonnali döntést igénylő esetben a HVB az elnöke vagy a feladatkörében érintett elnökhelyettese kezdeményezésére – ülésen kívül – úgy is hozhat döntést, hogy tagjai távbeszélőn szóban vagy elektronikus úton írásban (e-mail útján) a HVB elnök által megjelölt határidőig közlik állásfoglalásukat, amelynek dokumentálásáról a HVB titkára gondoskodik.

A HVB határozatképes, ha tagjainak több mint a fele jelen van.

A HVB **döntéseit** nyílt szavazással, a jelen levő szavazásra jogosultak egyszerű szavazattöbbségével hozza. Szavazategyenlőség esetén a HVB elnökének szavazata dönt. Távolmaradás esetén a szavazati jog írásban megküldött nyilatkozattétel útján is gyakorolható.

A HVB üléseiről jegyzőkönyv készül. Az ülésén elhangzottak hiteles dokumentálása, illetve a jegyzőkönyv elkészítése érdekében a HVB elnöke – a tagok véleményét is figyelembe véve – esetenként engedélyezheti, hogy az ülésről kép- és/vagy hangfelvétel készüljön, amelynek nyilvánosságra hozatalát a HVB elnöke engedélyezheti.

A HVB döntéseinek megjelenése **az egyedi határozat**. Amennyiben a határozat feladat-végrehajtásra vonatkozik, a HVB határozata tartalmazza a végrehajtandó feladatokat, a feladat címzettjét és a végrehajtás határidejét.

A HVB – az MVB iránymutatása alapján – egyedi határozatban meghatározza:

- a honvédelemben közreműködők kiértékelésének, riasztásának, készenléte fokozásának, valamint az információk továbbításának rendjét;
- a kötelezően létrehozandó munkacsoportok szervezetét és működését, illetve a munkacsoport által kezelendő iratokat;
- a polgármesterek, közbiztonsági referensek, valamint a honvédelemben közreműködő helyi szervek vezetői tartózkodási helyének bejelentési és nyilvántartási rendjét;
- a polgármesteri hivataloknál a 24 órás ügyeleti szolgálat ellátásának követelményeit;
- az igénybevételre kijelölt technikai eszközök és ingóságok mozgásának korlátozására, valamint az ingatlanok és szolgáltatások átadásának előkészítésére vonatkozó követelményeket;
- a polgári veszélyhelyzeti tervezés helyi szintű feladatai koordinálásának szabályait.

A HVB és elnökének feladatai a felkészülés és megelőzés időszakában

A HVB feladatai a honvédelmi igazgatás jogkörében

- irányítja és összehangolja a Honvédség hadkiegészítéssel összefüggő köz-igazgatási feladatainak az előkészítését és végrehajtását;
- közreműködik az illetékességi területén működő szervek honvédelmi feladatainak irányításában;
- összehangolja az illetékességi területére háruló gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségek teljesítését;
- irányítja az illetékességi területének honvédelmi feladataihoz szükséges tájékoztatási rendszer kialakítását és működtetését;
- közreműködik a különleges jogrendben hozott rendkívüli intézkedésekből adódó feladatok végrehajtásában;
- szervezi és összehangolja a lakosság polgári védelmével és ellátásával kapcsolatos feladatokat;
- javaslatot tesz az MVB részére a honvédelmi körzetben a III. meghagyási kategóriába bevonható szervekre, szervezetekre, valamint összehangolja a meghagyási feladatokkal kapcsolatos felkészítést, illetve segíti a meghagyásba bevont szervek ezzel kapcsolatos feladatainak végzését, továbbá az MVB határozata alapján közreműködik a III. kategóriában meghagyásba bevont szervek ellenőrzésében;
- együttműködik a katonai igazgatási szervekkel a gazdasági és anyagi szolgáltatások (honvédelmi célú kijelölések) kijelölésének előkészítésében, továbbá összehangolja a kijelölhető és kijelölésben lévő gazdasági és anyagi szolgáltatásokra vonatkozó adatszolgáltatások teljesítését.

A HVB katasztrófavédelmi feladatai

A HVB az illetékességi területén összehangolja a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő szervek katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátását és az arra való felkészülést. E feladatok ellátását a katasztrófavédelmi jogszabályok a HVB elnökének illetékességébe utalják. A katasztrófavédelmi feladatok ellátásával kapcsolatos előterjesztésekről és döntésekről a HVB elnöke tájékoztatja a megyei katasztrófavédelmi igazgatót.

A katasztrófavédelmi feladatokra való felkészülés érdekében:

- a katasztrófavédelmi operatív feladatok ellátásához, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve közreműködésével a célnak megfelelően kialakított és felszerelt, folyamatosan üzemképes állapotban tartott vezetési pontot tart fenn;
- a katasztrófavédelmi feladatok ellátásával kapcsolatos előterjesztésekről és döntésekről tájékoztatja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetőjét;
- a települési veszélyelhárítási tervet jóváhagyja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve vezetőjének egyetértésével.

A HVB elnökének feladatai különleges jogrend elrendelését követően

A HVB elnökének honvédelmi feladatai

- felel a helyi szintű honvédelmi feladatok összehangolásáért;
- gondoskodik a HVB munkaszervezetének működési feltételeiről;
- gondoskodik a HVB infokommunikációs rendszere és egyéb, katasztrófavédelmi célú kommunikációs rendszere működőképességének folyamatos biztosításáról;
- irányítja a titkár tevékenységét, részére utasítást adhat;
- a HVB feladat- és hatáskörébe tartozó kérdésekben tartja a kapcsolatot az MVB elnökével (titkárával);
- megállapítja a helyi jellegű szolgáltatások és a szolgáltatásra kötelezettek körét;
- nyilvántartást vezet, amellyel elősegíti az MVB elnökének, valamint a HVB illetékességi területén a polgármestereknek a hatáskörébe tartozó igénybevételi jognak a gyakorlását, valamint koordinálja az igénybevétel helyi szintű végrehajtását.

A HVB elnökének katasztrófavédelmi feladatai

- irányítja a védekezésben részt vevő szervek és szervezetek katasztrófavédelmi tevékenységét;
- meghatározza a védekezés helyi feladatait, ellenőrzi azok végrehajtását, illetve elrendeli a települési polgári védelmi erők bevonását;
- kijelöli a védekezés koordinálásáért felelős személyt;
- koordinálja a védekezésben részt vevő polgármesterek tevékenységét;
- gondoskodik a helyreállítás meghatározott sorrendjének és ütemének megvalósításáról (meghatározza az illetékességi területén működő közigazgatási szervek helyreállítással kapcsolatos feladatait);
- intézkedik a védekezéshez igénybe vehető állomány és eszközök átcsoportosításáról és bevonásáról, illetve a lakosság alapvető ellátásának biztosításáról a normál életkörülmények helyreállításáig;
- meghatározza az illetékességi területén működő közigazgatási szervek helyreállítással kapcsolatos feladatait;
- a célnak megfelelően kialakított és felszerelt, folyamatosan üzemképes állapotban tartott vezetési pontot biztosít.

A HVB elnöke utasíthatja a védekezés irányítása során a védekezésben részt vevő szervezetek vezetőit a hatáskörükbe tartozó intézkedések megtételére, valamint intézkedik a védekezéshez igénybe vehető állomány és eszközök átcsoportosításáról és bevonásáról.

A HVB elnökének irányítási és utasítási jogköre nem terjed ki a főpolgármesterre és a megyei közgyűlés elnökére.

A HVB elnökét az elnök közvetlen alárendeltségében lévő **titkár** támogatja. Ennek érdekében:

- végzi a HVB és elnöke részére meghatározott feladatok tervezését, szervezését, illetve a döntések előkészítését és végrehajtásának koordinációját;
- elkészíti a HVB éves munka- és ellenőrzési tervét, pontosítja, naprakészen tartja és megőrzi a HVB alapdokumentumait és intézkedési terveit;
- megszervezi a HVB üléseit, valamint tárgyalásra előkészíti a napirendi pontok előterjesztéseit, továbbá gondoskodik a HVB-ülések jegyzőkönyvének vezetéséről és a HVB határozatainak írásba foglalásáról, valamint a határozatok érintettekkel való közléséről, illetve figyelemmel kíséri a HVB határozataiban foglalt feladatok megvalósulását, és szükség esetén végzi a feladat-végrehajtás koordinációját;
- gondoskodik a HVB tagjai és kijelölt helyetteseik nevének és elérhetőségének nyilvántartásáról, valamint folyamatos naprakészen tartásáról, továbbá folyamatos kapcsolatot tart a HVB tagjaival, az állandó meghívottakkal és az MVB titkársággal;
- ellátja a HVB ügyirat-kezelési és adminisztrációs feladatait;
- részt vesz a HVB, a polgármesterek, valamint a védelmi felkészítésben részt vevők képzésének tervezésében és szervezésében.

A polgármester

A polgármester illetékességi területén ellátja a honvédelmi és katasztrófavédelmi felkészítéssel és a védekezéssel kapcsolatos, törvényben vagy kormányrendeletben számára megállapított feladatokat, irányítja és összehangolja azok végrehajtását.

A polgármester a védelmi igazgatási feladatait a járási hivatal közreműködésével látja el. A honvédelmi feladatok ellátása érdekében, a szükséges mértékben, munkaidő-korlátozás nélkül a járási hivatal minden kormánytisztviselője és munkavállalója rendkívüli túlmunkára kötelezhető.

A polgármester a honvédelmi és a katasztrófavédelmi feladatok irányítása és végrehajtása során államigazgatási jogkörben jár el.

A polgármester honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatai teljesítése érdekében a HVB rendelkezései szerint együttműködik más települések polgármestereivel.

A polgármester feladatai – az MVB-hez hasonlóan – eltérőek a felkészülés és a végrehajtás időszakában.

A polgármester feladatai a felkészülés időszakában

A polgármester honvédelmi feladatai

- koordinálja a honvédelemben részt vevő települési szervek munkáját;
- elrendeli a hatáskörébe utalt gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítését;
- részt vesz az illetékességi területének honvédelmi feladataihoz szükséges tájékoztatási rendszer működtetésében;
- irányítja a rendkívüli intézkedésekből eredő feladatok végrehajtását;
- béke idején irányítja a hatáskörébe utalt, a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátását és az azokra történő felkészülést;
- közreműködik a gazdaságfelkészítés és mozgósítás helyi feladatainak szervezésében és ellátásában.

A polgármester katasztrófavédelmi feladatai a felkészülés és megelőzés időszakában

A polgármester a katasztrófavédelmi kirendeltség közreműködésével a felkészülés érdekében gondoskodik a település katasztrófavédelmi besorolásának megfelelően, a települési (a fővárosban kerületi) veszélyelhárítási terv elkészítéséről, amelyet jóváhagyásra felterjeszt a HVB elnökének. A települési veszélyelhárítási terv alapidokumentumból és kapcsolódó mellékletekből áll, amelyet a településfejlesztési és településrendezési tervezés, valamint a települési környezetvédelmi program kialakítása és módosítása során figyelembe kell venni. A terv mellékletét képezi a jogszabályokban meghatározott külső védelmi terv és a helyi vízkár-elhárítási terv. A polgármester a települési veszélyelhárítási terv alapján a veszélyek és a követendő magatartási szabályok megismerésére lakossági tájékoztató kiadványt készít, és biztosítja a helyben rendelkezésre álló eszközökkel annak a lakosság számára történő hozzáférhetőségét. A települési veszélyelhárítási tervben foglaltak végrehajtásának biztosítására legalább háromévente gyakorlatot tart.

A polgármester a helyi lehetőségek figyelembevételével biztosítja a védekezés feltételeit. A település önmentő képességének megvalósítása érdekében – a veszélyeztetettségnek megfelelő – induló készletet és eszközparkot alakít ki.

A polgármester a felkészülés keretében

- irányítja a védekezésre való felkészítést;
- gyakorolja katasztrófavédelmi ügyekben az elsőfokú polgári védelmi hatósági jogkört, amit jogszabály nem utal más szerv hatáskörébe;
- a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt a területi, települési, kerületi és munkahelyi polgári védelmi szervezetbe kiképzésre és gyakorlatra osztja be (legalább háromévente ellenőrzi és értékeli a települési,

illetve munkahelyi polgári védelmi szervezetek felkészültségét, és erről tájékoztatja a helyi védelmi bizottság elnökét);

- felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési polgári védelmi szervezet megalakításáért;
- gondoskodik az illetékességi területen élő vagy ott tartózkodó személyek részére a katasztrófaveszélyekről szóló, a magatartási szabályokat is tartalmazó tájékoztatásról;
- a gazdálkodó szervezetek részére határozattal elrendeli a polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetek megalakítását és az alkalmazás feltételeinek biztosítását;
- biztosítja a lakosság riasztására szolgáló és a közigazgatási területén lévő, rendelkezésre bocsátott technikai berendezések működtetését;
- részt vesz a feladatainak ellátása érdekében a hivatásos katasztrófavédelmi szervek által szervezett felkészítéseken;
- kijelöli a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladataiban közreműködő közbiztonsági referenst.

A polgármester feladatai különleges jogrend elrendelését követően

A polgármester honvédelmi feladatai

- összehangolja a honvédelemben közreműködő települési szervek tevékenységét;
- elrendeli a hatáskörébe utalt gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítését;
- részt vesz az illetékességi területe honvédelmi feladataihoz szükséges tájékoztatási rendszer működtetésében;
- irányítja a rendkívüli intézkedésekből eredő feladatok végrehajtását;
- rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet, valamint váratlan támadás idején irányítja a hatáskörébe utalt, a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátását és az azokra történő felkészülést;
- közreműködik a gazdaságfelkészítés és -mozgósítás helyi feladatainak szervezésében és ellátásában;
- biztosítja a honvédelmi kötelezettségekkel összefüggő hatósági vagy más közigazgatási feladatok végrehajtásához szükséges feltételeket;
- szervezi és irányítja a Honvédség hadkiegészítésével kapcsolatos közigazgatási feladatokra való felkészülést és azok végrehajtását;
- a hadkötelezettség fennállásának időszakában, a katonai igazgatási szerv vezetőjének tájékoztatása alapján a hadköteles bejelentett lakóhelye szerint illetékes polgármestere közreműködik a sorozáshoz szükséges feltételek biztosításában.

A polgármester katasztrófavédelmi feladatai

- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője által kijelölt személy helyszínre érkezéséig, a katasztrófavédelmi szerv szakmai iránymutatása mellett irányítja a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenységet;
- halasztást nem tűrő esetben, átmeneti jelleggel elrendeli az élet és az anyagi javak védelméhez szükséges intézkedéseket, és erről haladéktalanul értesíti a település szerint illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetőjét és az MVB elnökét;
- a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt a katasztrófavédelem érdekében határozattal polgári védelmi szolgálatra kötelezi;
- szervezi és irányítja a lakosság védelmét, kitelepítését, kimenekítését, befogadását és visszatelepítését;
- szervezi és irányítja az anyagi javak védelmét, a lakosság létfenntartásához szükséges anyagi javakkal történő ellátását;
- a megyei, illetve fővárosi védelmi bizottság elnökének rendelkezése alapján – vagy halasztást nem tűrő esetben annak utólagos tájékoztatásával – elrendeli a települési polgári védelmi szervezetek alkalmazását;
- együttműködik más települések polgármestereivel és a védekezésbe bevont más szervezetekkel a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásában;
- gondoskodik a védekezésben részt vevő erők váltásáról, pihentetéséről és ellátásáról;
- hatósági határozattal dönt a katasztrófavédelmi célú gazdasági és anyagi szolgáltatások kijelöléséről és igénybevételéről.

Ez utóbbi érdekében elrendelheti:

- a kitelepítéshez szükséges, az élet- és vagyonmentés érdekében a mentésre alkalmas bármely jármű, műszaki eszköz és földmunkagép igénybevételét;
- az ideiglenes polgári védelmi szolgálatot;
- ingatlanok igénybevételét, illetve építmények részleges vagy teljes bontását.

A védekezési költségek utólagos elszámolása érdekében a polgármester intézkedik a védekezési napló folyamatos vezetéséről és a védekezés során felmerült anyagköltségeket igazoló számlák, bizonylatok elkülönített nyilvántartásáról.

A polgármester helyreállítással kapcsolatos feladatai

- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv közreműködésével és a védelmi bizottság irányításával illetékességi területén végzi a katasztrófa által okozott károk felmérését;
- irányítja a részére meghatározott helyreállítási feladatok végrehajtását;
- szervezi és irányítja a helyi erők által végzett helyreállítási tevékenységet;
- közreműködik a humanitárius segélyek elosztásában.

A főváros sajátos közigazgatási helyzetére tekintettel a főpolgármesterre speciális szabályok vonatkoznak:

- gondoskodik a főváros katasztrófavédelmi besorolásának elkészítéséről;
- gondoskodik a fővárosi területi veszélyelhárítási terv elkészítéséről, és azt jóváhagyásra felterjeszti a fővárosi védelmi bizottság elnökének;
- ellenőrzi és értékeli a fővárosi területi és munkahelyi polgári védelmi szervezetek felkészültségét, és erről tájékoztatja a fővárosi védelmi bizottság elnökét;
- közreműködik a védekezésben részt vevő erők váltásában, pihentetésében és ellátásában;
- hatósági határozattal dönt a katasztrófavédelmi célú gazdasági és anyagi szolgáltatások fővárosi szintű kijelöléséről és igénybeviteléről;
- közreműködik a katasztrófa által okozott károk felmérésében és a humanitárius segélyek elosztásában.

Az irányítás és törvényességi felügyelet rendje

A polgármester a honvédelmi és katasztrófavédelmi igazgatási, valamint a rendkívüli intézkedésekből adódó feladatait az MVB elnökének utasításai szerint látja el.

A polgármester a katasztrófavédelmi feladatait a hivatásos katasztrófavédelmi szerv közreműködésével végzi.

A polgármester gyakorolja katasztrófavédelmi ügyekben az elsőfokú polgári védelmi hatósági jogkört, amit jogszabály nem utal más szerv hatáskörébe.

A polgármester és a jegyző hatáskörébe tartozó államigazgatási feladatot rendelet is megállapíthat különleges jogrendben.

A polgári védelmi kötelezettséggel kapcsolatos ügyekben első fokon a polgármester jár el.

Az Alaptörvényben meghatározott és kihirdetett különleges jogrendi időszakokban a települési önkormányzat képviselő-testületének feladat- és hatáskörét a polgármester, a fővárosi, illetve a megyei közgyűlés hatáskörét a főpolgármester, valamint a megyei közgyűlés elnöke gyakorolja. Ennek keretében azonban nem foglalhat állást önkormányzati intézmény átszervezéséről és megszüntetéséről, továbbá ellátási és szolgáltatási körzeteiről, ha a szolgáltatás a települést is érinti.

A polgármester által elbírált kártalanítási eljárásban a fellebbezés az MVB elnökéhez kerül.

A közbiztonsági referens

A polgármester a katasztrófavédelmi szempontból I. és II. veszélyességi osztályba sorolt településen – a katasztrófák elleni védekezésre való felkészülési, védekezési és helyreállítási szakmai feladataiban közreműködő, e feladat ellátására meghatározott végzettséggel rendelkező személyt – közbiztonsági referenst (a továbbiakban: referens) jelöl ki.

A közös önkormányzati hivatalt működtető települések polgármesterei közösen jelölik ki a referenst, megállapodásuk hiányában ezt a jogkört a közös önkormányzati hivatal székhelye szerinti település polgármestere gyakorolja.

A referens a polgármester feladatmeghatározásának megfelelően vesz részt a polgármester katasztrófák elleni védekezési feladatainak tervezésében, szervezésében és végrehajtásában.

A referens feladatai a **felkészülés időszakában:**

- részt vesz a települési (a fővárosban kerületi) veszélyelhárítási tervek elkészítésében, a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárok polgári védelmi szervezetbe történő beosztásában, illetve a szervezetek kiképzéseinek és gyakorlatainak előkészítésében és lebonyolításában;
- a polgármester döntésének megfelelően részt vesz a katasztrófavédelmi felkészítéseken;
- közreműködik a lakosság felkészítésével és tájékoztatásával kapcsolatos feladatokban;
- figyelemmel kíséri a lakosság veszélyhelyzetekkel kapcsolatos, helyi sajátosságokról és a tanúsítandó magatartási szabályokról történő tájékoztatását;
- közreműködik a lakossági riasztó, illetve riasztó-tájékoztató végpontok működőképességének és karbantartottságának ellenőrzésében;
- a polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési polgári védelmi szervezet létrehozása és megalakítása során szakmai javaslatokkal segíti a polgármester döntéseit;
- rendszeresen tájékoztatja a polgármestert a felkészülés időszakában végrehajtott feladatokról;
- kapcsolatot tart a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel, valamint a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő más szervekkel és szervezetekkel.

A referens feladatai a **védekezés időszakában:**

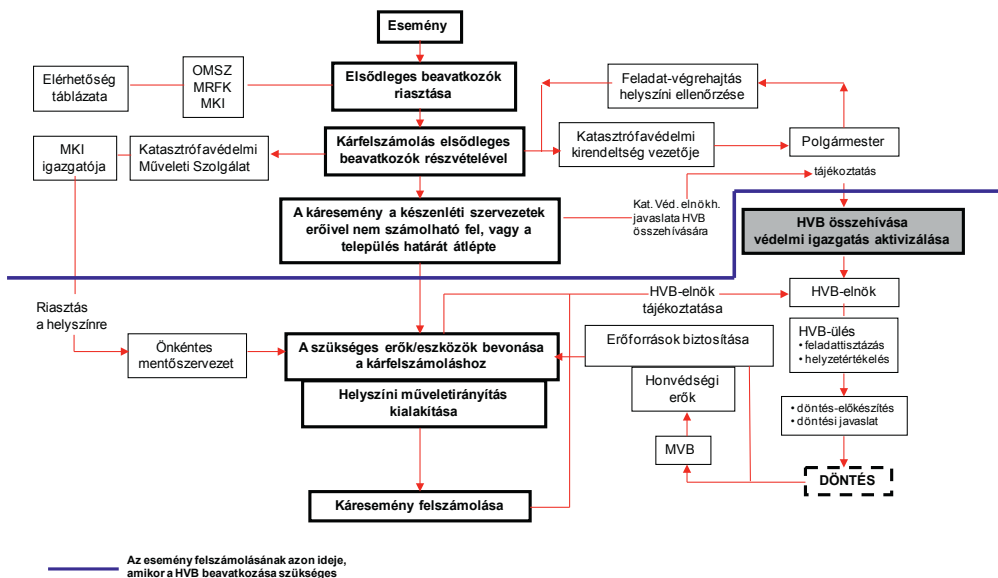
- előkészíti a polgármester védekezéssel kapcsolatos szakmai döntéseit a lakosság és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme érdekében, a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárok polgári védelmi szolgálatra kötelező határozatát és a települési polgári védelmi szervezetek alkalmazásának elrendelésével kapcsolatos feladatokat;
- kapcsolatot tart a védekezést irányító és a védekezésben közreműködő szervekkel, és erről tájékoztatja a polgármestert;

- részt vesz a kitelepítés, kimenekítés, befogadás és visszatelepítés feladataiban.

A referens feladatai a helyreállítás időszakában:

- közreműködik a helyreállítási és újjáépítési tevékenységek ellenőrzésében, a vis maior eljárásban és a településre érkező segítségállományokkal és adományokkal kapcsolatos feladatokban;
- részt vesz a károk felmérésében és szakmailag előkészíti a polgármester helyreállítással kapcsolatos döntéseit;
- folyamatosan figyelemmel kíséri a helyreállítási és újjáépítési munkálatok helyzetét, amelyről rendszeresen tájékoztatja a polgármestert.

A HVB elnökének és a polgármesternek a feladatai váratlan helyzetek kezelése során (nincs katasztrófaveszély és veszélyhelyzetet sem hirdetnek ki)

14. ábra. Általános cselekvési vázlat és feladatrend váratlan helyzetek kezelésére

A 14. ábrán egy olyan eljárási rendet mutatunk be, amely a normál életvitel keretein belül legtöbbször előfordul. Gondoljunk csak az évente visszatérő rendkívüli hóhelyzetre; a kis térség területén váratlanul lezúduló, nagy mennyiségű csapadék hatására kialakuló bel- és árvízi helyzetekre; az adott terület normális életvitelét megbénító vagy akadályozó vasúti és közúti balesetekre, de ebbe a kategóriába tartozhatnak a veszélyes üzemek vagy veszélyes anyagot

szállító járművek balesetei is. A sort lehetne még folytatni, de mindenesetre jellemző, hogy az elsődleges beavatkozást végzők jól begyakorolt és rutinszerű tevékenysége valamilyen formában már nem elégséges a helyzet felszámolására. A kialakult szituáció már nemcsak a közvetlen környezetre (település) hat, hanem a szomszédos településeket vagy adott esetben nagyobb területeket is érint.

A védelmi igazgatás tevékenységét érintő sajátos hatása, hogy nem követeli meg a különleges jogrend bevezetését, megköveteli azonban a helyi védelmi igazgatási szervek aktivizálását.

A szakmai irányítás települési és HVB szinten is az elsődleges beavatkozók kezében van, amelynek vezetői a katasztrófavédelmi kirendeltségek és szükség esetén a megyei igazgatóságok, illetve a helyszíni műveletirányítás. A szakmai irányítás kötelezettsége a polgármester, és a település határát meghaladó események esetén a HVB elnökének folyamatos tájékoztatása, szükséges esetben javaslattétel a védelmi igazgatás rendszerének teljes vagy részleges aktivizálására.

A védelmi igazgatás feladata, hogy biztosítson minden erőforrást (anyagigazgatási és szolgáltatási stb.), amely az elsődleges beavatkozók részére saját erőforrásaik mellett szükséges a káresemény felszámolásához. Az erőforrások biztosítása mellett a legfontosabb, hogy a polgármester és a HVB intézkedéseivel megteremtse mindazon alapokat, amelyek az állampolgárok tevékenységét szabályozzák a megváltozott körülmények között. (Pl. terület, illetve utak lezárása; időleges lakhelyelhagyás; ellátás és egyéb közrendet, közbiztonságot befolyásoló intézkedések.)

Az MVB ebbe a folyamatba az eseményről kapott folyamatos tájékoztatás mellett akkor lép be, ha a HVB hatáskörét meghaladó intézkedéseket kell hozni (pl. honvédségi erők kirendelése).

Abban az esetben, ha a káresemény felszámolása a vázolt eljárás szerint már nem biztosított, szükségessé válik hatásai miatt a veszélyhelyzet kihirdetése, amelyet a jogszabályi előírások szerint kell kezdeményezni.

A területi védelmi igazgatási szervek feladatai a kitelepítés, kimenekítés, befogadás és visszatelepítés során

A közigazgatásra, közrendre és közbiztonságra vonatkozó rendkívüli intézkedések során, veszélyhelyzetben, valamint a fegyveres összeütközések időszakában polgári védelmi feladatként, katasztrófák bekövetkezése esetén lakosságvédelmi feladatként, amennyiben a helyzet megköveteli, végre kell hajtani a lakosság és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak veszélyeztetett helyről történő kivonását.

A visszamaradó lakosság és a továbbtermelő üzemek szükségleteinek kielégítésére biztosítani kell a megfelelő visszamaradó készletet, állatállományt, egészségügyi anyagokat és termelési készleteket.

Kitelepítés alatt értjük a lakosság és az anyagi javak veszélyeztetett területről történő – a veszélyelhárítási tervben meghatározottak szerinti – kivonását és befogadó helyen történő átmeneti jellegű elhelyezését.

Kimenekítésről beszélünk abban az esetben, amennyiben a veszélyeztetett területen a közvetlen életveszély és a váratlan kockázat miatt nincs mód a kitelepítési feladatok végrehajtására, a lakosság védelmét kimenekítéssel kell biztosítani. A kimenekítésre egyebekben a kitelepítés szabályai az irányadók.

Befogadás a kimenekített, illetve kitelepített lakosság és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak befogadó helyen történő átmeneti jellegű elhelyezése.

Visszatelepítés a veszély elmúltával a kimenekített, kitelepített lakosság és az anyagi javak lakóhelyre történő visszajuttatása.

Veszélyhelyzetben és halasztást nem tűrő esetben a kitelepítés és a befogadás elrendelésére jogosult a Kormány felhatalmazása alapján, illetékességi területére vonatkozóan:

- az MVB elnöke;
- a polgármester;
- az a személy, aki veszélyhelyzetben a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenység irányítását a polgármestertől átvette.

Az elrendelésre jogosult a kitelepítés elrendeléséről szóló döntést írásba foglalja, és felhívás közzétételével gondoskodik a kihirdetéséről. A felhívást a veszélyeztetett terület sajátosságainak megfelelően, a rendelkezésre álló lehetőségek alkalmazásával, a helyben szokásos módon, illetve a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló törvény alapján közérdekű közleményként kell közzétenni.

Kitelepítés

Az MVB elnökének feladatai

- értékeli a kialakult helyzetet, és meghatározza a kitelepítéssel kapcsolatos feladatokat;
- tájékoztatja a veszélyeztetett területen fekvő települések polgármestereit, és utasítja őket a kitelepítés előkészítésére;
- utasítja a HVB-t a szükséges kitelepítési feladatok koordinálására;
- meghatározza a különböző ágazatok területi szintű szerveinek a kitelepítéssel kapcsolatos feladatait, és koordinálja azok végrehajtását;
- amennyiben a kitelepítés megye, illetve főváros határán kívülre történik, felveszi a kapcsolatot az illetékes MVB elnökével;
- veszélyhelyzetben elrendeli a vasúti, közúti, vízi és légi szállítások biztosítása érdekében a javítókapacitások, valamint az állomások, kikötők, repülőterek, illetve raktárak igénybevételét vagy használatának korlátozását;

- összehangolja a polgári védelmi szervezetek és a kitelepítésben részt vevő szervek, társadalmi és karitatív szervezetek tevékenységét;
- feldolgozza, értékeli, összegzi és a Kormány számára a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter útján felterjeszti a beérkező jelentéseket.

A HVB elnökének a feladatai

- szükség esetén utasítja a kitelepítés irányítása során a polgármestereket a kitelepítési feladatokra vonatkozóan a hatáskörükbe tartozó intézkedések megtételére;
- összehangolja a társadalmi és karitatív szervezetek tevékenységét;
- felveszi a kapcsolatot az illetékes HVB elnökével, amennyiben a kitelepítés a HVB illetékességi területén kívülre, de a megyehatáron belül történik.

A polgármester feladatai

- intézkedik a lakosság, az intézmények, a gazdálkodó szervek és a szállítóeszközök tulajdonosainak riasztásáról és tájékoztatásáról, valamint a lakosság kitelepítéséről, illetve a létfenntartáshoz szükséges anyagi és kulturális javak, az állatállomány és az ellátásukhoz szükséges takarmány, valamint egyéb anyagok elszállításáról;
- meghatározza a településen a helyes, követendő lakossági magatartási szabályokat;
- készenlétbe helyezi a kitelepítési szakfeladat végrehajtásához szükséges polgári védelmi szervezeteket, és irányítja tevékenységüket;
- megszervezi a kitelepítés biztosítását;
- intézkedik a gyülekezési és berakodási helyek működésének megkezdéséről;
- fogadja az érkező külső erőket, eszközöket, illetve koordinálja az együttműködést;
- gondoskodik a fekvőbetegek, illetve önerőből kitelepülni képtelenek kijelölt intézményekbe történő elszállításáról;
- koordinálja az intézmények és gazdálkodó szervezetek kitelepülését;
- intézkedik az ingatlanok átvizsgálásáról, az ingatlanok biztonságos hátrahagyása szabályainak betartásáról, a kötelezés ellenére lakóhelyén maradó személyekkel szembeni rendvédelmi intézkedés foganatosításáról, a hajléktalanok felkutatásáról, a közművek központilag történő szükség szerinti kikapcsolásáról, a gyógyszerterek, a méréganyagraktárak és a műtrágyalakatok fokozott őrzéséről, szükség esetén az anyagok biztonságos helyre történő elhelyezéséről;
- megismerteti a védekezés folytatására visszamaradó állománnyal a biztonsági rendszabályokat (riasztás, kimenekítés) és megszervezi az ellátásukat;
- biztosítja a rendőrség útján a kitelepítéssel érintett településen hátrahagyott ingó és ingatlan vagyon védelmét;
- összehangolja a társadalmi és karitatív szervezetek tevékenységét;
- folyamatos kapcsolatot tart a befogadókkal.

A visszamaradó készletek nagyságát az MVB elnöke intézkedésének megfelelően a polgármester határozza meg.

A kitelepítés végrehajtásának során szükséges biztosítani, hogy a kitelepítéssel érintett lakosság családi és közösségi életviszonyai a visszatelepítés elrendeléséig lehetőleg ne szenvedjenek kárt. Figyelemmel kell lenni a kitelepített személyek korára, nemére és egyedi igényeire.

A végrehajtás során az érintett lakosságot nyilvántartásba kell venni (regisztráció). Ezen túlmenően lehetővé kell tenni, hogy a lakosság a lakóhelyét saját közlekedési eszközével hagyja el, és a veszélyeztetett területen kívüli, általa megválasztott helyre távozhasson, amennyiben az a kitelepítés végrehajtását nem akadályozza.

Amennyiben a veszélyeztetett területen a közvetlen életveszély és váratlan kockázat miatt nincs mód a kitelepítési feladatok végrehajtására, a lakosság védelmét **kimenekítéssel** kell biztosítani, és arra a kitelepítés szabályait kell alkalmazni.

Befogadás

Az MVB elnökének feladatai

- értékeli a kialakult helyzetet, valamint meghatározza a befogadással kapcsolatos feladatokat;
- tájékoztatja a veszélyeztetett területen kívül fekvő települések polgármestereit, és utasítja a befogadás előkészítésére;
- utasítja a HVB-t a szükséges befogadási feladatok koordinálására;
- meghatározza a különböző ágazatok területi szintű szerveinek a befogadással kapcsolatos feladatait, valamint koordinálja azok végrehajtását;
- összehangolja a polgári védelmi szervezetek és a befogadásban részt vevő más szervek tevékenységét;
- kezdeményezi a kitelepítéssel érintett MVB elnökénél az együttműködést és tájékoztatja a befogadás előkészítéséről, ha a megye, illetve főváros határára kívül élő lakosságot kell befogadni;
- szükség esetén elrendeli a területi jellegű gazdasági és anyagi szolgáltatások igénybevételét;
- területi szinten összehangolja a társadalmi és karitatív szervezetek tevékenységét;
- feldolgozza, értékeli és összegzi a beérkezett jelentéseket, majd továbbítja a Kormány részére.

A HVB elnökének feladatai

- szükség esetén utasítja a befogadás irányítása során a polgármestereket a befogadási feladatokra vonatkozóan hatáskörükbe tartozó intézkedések megtételére;

- összehangolja a társadalmi és karitatív szervezetek tevékenységét;
- felveszi a kapcsolatot az illetékes HVB elnökével, amennyiben a befogadás a HVB illetékességi területén kívülről, de a megyehatáron belül történik.

A polgármester feladatai

- tájékoztatja a lakosságot a várható befogadásról;
- értesíti az elhelyezésben érintett intézményeket és gazdálkodó szervezeteket, valamint intézkedik a befogadás előkészítéséről;
- készenlétbe helyezi a befogadási szakfeladat végrehajtásához szükséges polgári védelmi szervezeteket, és irányítja tevékenységüket;
- előkészíteti a befogadáshoz szükséges nyilvántartásokat;
- intézkedik a megnövekvő fogyasztási igények miatt a megfelelő ellátási kapacitás biztosításáról;
- megszervezi a befogadás minden oldalú biztosítását;
- a rendőrséggel együttműködve megszervezi a forgalomszabályozást és a rendfenntartást;
- pontosítja a befogadásra tervezett lakosság várható létszámát, az állatállomány és az anyagi javak mennyiségét;
- biztosítja a befogadásra tervezett intézmények és közigazgatási szervek működési feltételeit, illetve intézkedik a kirakodási hely működtetéséről, a befogadásra kerülő lakosság étkeztetéséhez szükséges és a higiéniai feltételek biztosításáról, valamint az esetlegesen hiányzó infrastruktúra kialakításáról;
- folyamatos kapcsolatot tart a kitelepülőkkel;
- szükség esetén megszervezi a közoktatást;
- illetékességi területén összehangolja a társadalmi és karitatív szervezetek tevékenységét.

A kitelepített lakosságot elsősorban befogadó intézményben vagy személyek elhelyezésére szolgáló épületben, illetve szükségátalmenhelyen kell elhelyezni. Ezek hiányában a kitelepítettek a lakoságnál is elhelyezhetők. Figyelemmel kell lenni arra, hogy a kitelepítés a lehető legkisebb mértékben érintse a befogadással érintett terület lakoságának életviszonyait. A családtagokat lehetőleg ugyanazon településen és lehetőleg azonos intézményben (épületben) kell elhelyezni.

A befogadó helynek megfelelő távolságra kell lennie a veszélyeztetett területtől, biztosítani kell a befogadott lakosság számára a jogszabályban meghatározott alapvető ivóvíz-, élelem- és orvosi ellátást; higiéniai feltételeket, valamint az élelmezés és a hulladék megfelelő kezelésére szolgáló létesítményeket.

Tartózkodásra és szállásra szolgáló helyiségeket úgy kell kijelölni vagy kialakítani, hogy személyenként legalább 3,5 m² álljon rendelkezésre. Jól látható módon jelölni kell a helyiségek rendeltetését.

Biztosítani kell a befogadottak számára a házirend megismerését, az alapvető kulturális igények (vallási, közösségi) kielégítését, valamint a lelki segítségnyújtást, a gyermekek és más, különös gondoskodást igénylő személyek alapvető ellátását, és gondoskodni kell azok a betartásáról.

Amennyiben indokolt, a befogadó helyre történő belépés közegészségügyi, közbiztonsági okból külön engedélyhez köthető, illetve fertőtlenítés és mentesítés végrehajtása rendelhető el.

Visszatelepítés

A visszatelepítés elrendelésére az MVB elnöke jogosult.

A veszélyeztetettség megszűnése után a visszatelepülés megkezdése előtt biztosítani szükséges a minimális lakhatási feltételeket, illetve a lakosság alapellátásának, az ideiglenesen fedél nélkül maradtak elhelyezésének, ellátásának, valamint közintézmények működésének és az iskolai oktatás újraindításának feltételeit.

A visszatelepítést meg lehet kezdeni, ha a közegészségügyi helyzet normalizálása, a járványveszély megszüntetése megtörtént, illetve minderről a lakosságot kielégítő módon tájékoztatták, valamint megismertették velük a szükséges magatartási és higiéniai rendszabályokat.

A visszatelepítés további feltétele, hogy a településen megtörtént a károk felmérése, az életveszélyes épületek bontása, illetve a közművek és közműszolgáltatások helyreállítása.

Akiket szervezett formában telepítettek ki, azokat szervezett formában telepítik vissza. Az önállóan visszatelepülők regisztrálását végre kell hajtani.

A visszatelepülés feltétele:

- a közegészségügyi helyzet normalizálása és a járványveszély megszüntetése;
- a lakosság tájékoztatása a szükséges magatartási és higiéniai rendszabályokról;
- a közművek és közműszolgáltatások helyreállítása;
- a minimális lakhatási feltételek biztosítása;
- a lakosság alapellátásának biztosítása;
- az ideiglenesen fedél nélkül maradtak elhelyezésének és ellátásának biztosítása;
- az életveszélyes épületek bontásának végrehajtása;
- közintézmények működési feltételeinek biztosítása, valamint az iskolai oktatás újraindítása;
- a károk felmérése.

Az MVB elnökének helyreállítással kapcsolatos feladatai

- gondoskodik a helyreállítási munkálatok sorrendjének és ütemének megvalósításáról;
- meghatározza az illetékességi területén működő közigazgatási szervek helyreállítással kapcsolatos feladatait, valamint a helyreállításra és az újjáépítésre vonatkozó szabályokat;
- a mentés és a következmények elhárítása érdekében a katasztrófavédelmi elnökhelyettes javaslatára helyszíni műveletirányítót jelöl ki.

A kárbejelentés megszervezéséért a polgármester felelős.

V. A VÉDELMI IGAZGATÁS TERVRENDSZERE

A rendszerváltást követően a védelmi felkészítés és az országmozgósítás intézkedési tervrendszerét kormányhatározat állapította meg. A Kormány döntése alapján a nevesített témafelelősöknek meghatározott tárgykörben intézkedési tervet kellett készíteniük. A témafelelősök a honvédelemben közreműködő szervek közül kerültek ki.

A tárgykörök egyrészt a honvédelemben közreműködő szervek munkáját meghatározó tervdokumentumokból (pl. riasztási, értesítési és készenlétbe helyezési terv; szervezeti és tevékenységi kör módosítására vonatkozó intézkedési terv; eseménykövető és jelzőrendszer – monitoring – terve stb.), másrészt olyan „szaktervekből” tevődtek össze, amelyek a kor követelményeinek megfelelően összefoglalták és önálló intézkedési tervben dokumentálták azokat a kockázatokat és veszélyforrásokat, amelyekkel az ország biztonságpolitikai szempontból számolt vagy számolhatott.

A tervek rendszere

A kormányhatározatban nevesített, honvédelemben közreműködő szervnek rendelkeznie kellett:

- ipari, termelési és szolgáltatási tevékenységek tervével;
- a mezőgazdasági termelés biztosítását szolgáló intézkedések tervével;
- közlekedésforgalmi és műszaki szervezési intézkedési tervvel;
- a posta-, távközlésforgalmi és műszaki szervezési intézkedések tervével;
- a fegyveres szervek és a lakosság egészségügyi ellátásának tervével;
- a fegyveres szervek és a lakosság élelmiszerrel, valamint elemi közszükségleti cikkekkel való ellátásának tervével;
- az energiagazdálkodási feladatok tervével;
- a vízgazdálkodás és vízellátás tervével;
- a külkereskedelmi tevékenységgel kapcsolatos intézkedési tervvel;
- minősített időszakai pénzgazdálkodással kapcsolatos intézkedések tervével;
- a bankrendszer minősített időszakai működése szabályozásának tervével;
- a munkaerő-gazdálkodással és a munkakötelezettség bevezetésével kapcsolatos intézkedések tervével;

- a kulturális javak védelmének tervével;
- a közigazgatás mozgósítási feladatainak tervével;
- tömegtájékoztatási tervvel;
- katasztrófaelhárítási tervvel;
- polgári védelmi tervvel;
- a NATO-csatlakozást követően a befogadó nemzeti támogatás és a polgári katonai együttműködés tervével.

A változó jogszabályi környezet (az 1993. évi, majd a 2004. évi honvédelmi törvény hatálybalépése), valamint az ország biztonság- és védelempolitikai alapelveinek országgyűlési határozatban történő megfogalmazásakor (1993-ban), majd újrafogalmazásakor (1998-ban) az intézkedési tervrendszer módosítására nem került sor. Számuk egyre gyarapodott a biztonságot érintő és befolyásoló viszonyok változása, illetve a jelentkező új kihívásokra (kockázatokra és veszélyforrásokra) történő válaszadásokra való tekintettel. A tervrendszer újra-gondolására, illetve egyszerűsítésére azonban nem került sor.

2002-ben kísérlet történt az Országos Védelmi Tervező Rendszer keretében egy új intézkedési (komplex) tervrendszer kidolgozására, de az elméleti erőfeszítéseket a gyakorlati kidolgozó munka nem követte.

A védelmi igazgatási rendszerben jelenleg hatályos tervek nemcsak munkakörményként, hanem több esetben felkészítő anyagként is használatosak. A feladatok megjelenítésén kívül tartalmazzák a tevékenységhez tartozó alapvető tudnivalókat, a jogszabályi háttérrel és a kapcsolódó alapfogalmakat is.

A jogszabály vagy közjogi szervezetszabályozó eszköz által meghatározott alaptervek az elmúlt időszakban különböző résztervekkel, önálló feladatokat tartalmazó mellékletekkel is kiegészültek. Az intézkedési tervek (kevés kivétellel) a bekövetkezett eseménytől az érintett szervek és személyek értesítésén (riasztásán) át a szükséges intézkedéseken, döntéseken és kitöltendő okmányokon keresztül a helyreállításig általában minden feladatot részletesen, aprólékosan tartalmaznak.

Az egyes intézkedési tervek a többszöri átdolgozások és pontosítások után megfelelő mértékben, de a kor elvárásaitól (a lehetséges válságkezelések katonai feladatainak végrehajtásával szemben támasztott követelményektől) elmaradva képesek szolgálni a honvédelemben közreműködő szervezeteknek a (hon)védelmi feladatok terén jelentkező döntés-előkészítő munkáját, majd az azt követő végrehajtás koordinálását, továbbá az MVB-k irányító funkciójának gyakorlását.

A védelmi felkészítés egyes kérdéseiről szóló 1182/2012. (VI. 1.) Korm. határozat 1. mellékletének 7. pontja alapján végre kellett hajtani a területi és helyi szinten működő védelmi bizottságok kötelező tervrendszerének átfogó felülvizsgálatát, továbbá a védelmi felkészítés egyes kérdéseiről szóló 1524/2013. (VIII. 12.) Korm. határozat 1. mellékletének 7. pontja alapján ki kell dolgozni a védelmi igazgatás tervrendszerének kialakításával kapcsolatos koncepciót, és

a koncepció alapján előterjesztést kell készíteni a Kormány részére a védelmi igazgatás tervrendszerének bevezetéséről.

A tervek felülvizsgálatának összegzett megállapításai a következők:

- a jelenleg használatos tervrendszer szükségszerűen biztosítja a megyei, illetve fővárosi védelmi bizottságok, valamint munkaesportjainak működését;
- a használatban levő intézkedési tervek terjengősek, nem egységes szerkezetűek és nehézkesen kezelhetők, továbbá sok az átfedés és párhuzamoság az egyes tervek között;
- az intézkedési tervek nem minden esetben tartalmazzák konkrétan a tennivalókat, illetve nehézkes a feladatok sorrendiségének nyomon követése;
- a vizsgálat tárgya a területi és helyi szintű tervrendszer volt, de nem kerülhet meg a teljes, a központi szintet is magában foglaló teljes tervrendszer megújítása sem;
- egyértelműen be kell azonosítani az ágazati felelős szervezeteket, meg kell fogalmazni a „központi” szint információs rendszerét;
- tekintettel a honvédelem, a katasztrófavédelem, a védelemgazdaság sajátos, egymástól funkcionálisan különböző követelményeire, olyan tervdokumentációt kell kidolgozni, amely megfelel a kor színvonalának, és lehetővé teszi korszerű térinformatikai rendszer alkalmazását.

A felülvizsgálat alapján az alábbi javaslatokat fogalmazták meg:

- a védelmi igazgatás új tervrendszerének kialakítására vonatkozó koncepció megalkotása és egy új védelmi igazgatási terv kidolgozása szükséges;
- szükségszerű a központi tervrendszer újragondolása és kidolgozása is;
- a kialakítandó tervrendszer egyes elemeinek (tervdokumentumainak) olyan vezetési okmányoknak kell lennie, amely megfelel az egyszerűen kezelhetőség, a szakszerűség és a dinamikus vezetési képesség követelményéből fakadó elvárásoknak.

Az elgondolás alapvetése

A Kormány határozatban nevesített komplex feladat-végrehajtása érdekében célszerűnek látszik néhány alapfogalom tisztázása, illetőleg bizonyos kérdéskörök rendszerezése.

A terv egy jövőbeli cselekvést, annak idejét, módját és eszközeit meghatározó elgondolás. A tervezés eredménye, a szervezet valamely elérni szándékozott állapotához tartozó működés modellje, a szervezet és a környezet állapotváltozásainak a kitűzött cél eléréséig való előre látása, vagyis a szervezet működésének programja.

Más megközelítésből a terv azért van, hogy az adott területhez kapcsolódóan kialakítson egy olyan folyamatot, amely lehetővé teszi egy új megalkotását, továbbá felkészít és irányt mutat egy adott – általában nem várható és teljes vertikumában nem ismert – esemény kezelésére.

A védelmi igazgatás terveitől nem várható el, hogy pontos és részletes eljárási rendet adjanak, de rá kell mutatni a szabályozás lehetséges folyamatára, a bevonható erőforrásokra, azok alkalmazására, és mindenekelőtt az irányítás rendszerének érvényesülésére, amely előre kidolgozott, a jogszabályokkal alátámasztott sémák mentén valósulhat meg.

A terv nem más, mint az irányítási rendszer mechanizmusának érvényesülése, a megvalósulás folyamatának része.

Tervnek tekintjük az államilag készített, törvényben vagy rendeletben rögzített programot is, valamint egy tevékenység előkészítésének és végrehajtásának elképzelt, szövegesen vagy grafikusan rögzített folyamatát. Ennek megfelelően tervek készülnek a közigazgatás minden szintjén és szakterületén, így a honvédelmi igazgatás szerveinél is.

A honvédelmi igazgatás területén tervezés alatt a honvédelmi feladatok és a válságkezelés katonai feladatainak végrehajtásával kapcsolatos tervek készítését értjük. Ezek arra szolgálnak, hogy a honvédelmi feladatok és a válságkezelés katonai feladatai végrehajtásának szervezeti, személyi és anyagi erőforrás szükségletét, valamint a funkcionális kereteit meghatározzák, és nevesítsék azt a tevékenységsorozatot, amely a célhoz vezető cselekvési változatok előállítására hivatott. Ez olyan tervezési alapot ad, amely alapján a kialakult helyzet függvényében a konkrét végrehajtási tevékenység már az adott esemény bekövetkezését követően megkezdhető, majd ezt követően, erre alapozva a konkrét szituáció alapján kell a végrehajtandó feladatokat tervezni. Ezt igazolta a vörösiszap által okozott katasztrófa kezelése, ahol nap mint nap más és más feladatra kellett megoldást találni a meglévő alapokra építve.

Látható, hogy speciális feltételeknek megfelelő tervek készítésére van szükség, amelyek egységbe foglalják a védelmi igazgatási terveket.

A tervezés a honvédelmi igazgatási szerv minden szintjén és részlegében a célok kijelölését és az alternatívák kiválasztását igényli. A honvédelmi igazgatás szervezeti hierarchiájának minden fokán meg kell határozni a honvédelmi feladatok és a válságkezelés katonai feladatainak végrehajtásával kapcsolatos célokat, és ki kell választani az elérésükhöz szükséges eszközöket. Magának a szervezetnek az alakítása és ezen belül az emberi erőforrások aktivizálása, valamint az ezeket kísérő szabályozó folyamatok, mind tervezést igényelnek. A tervezés során fogalmazódik meg, hogy mit fog tenni a honvédelmi igazgatási szerv. Mindez tervezést igényel, azaz előre látását annak, hogy a jövőben mit kívánunk tenni. A kidolgozandó honvédelmi intézkedési terv a teljesítéshez szükséges előrejelzést, egy előre meghatározott cselekvési folyamatot, a jövőbeni tevékenység jelen idejű kivetítését fogja dokumentálni.

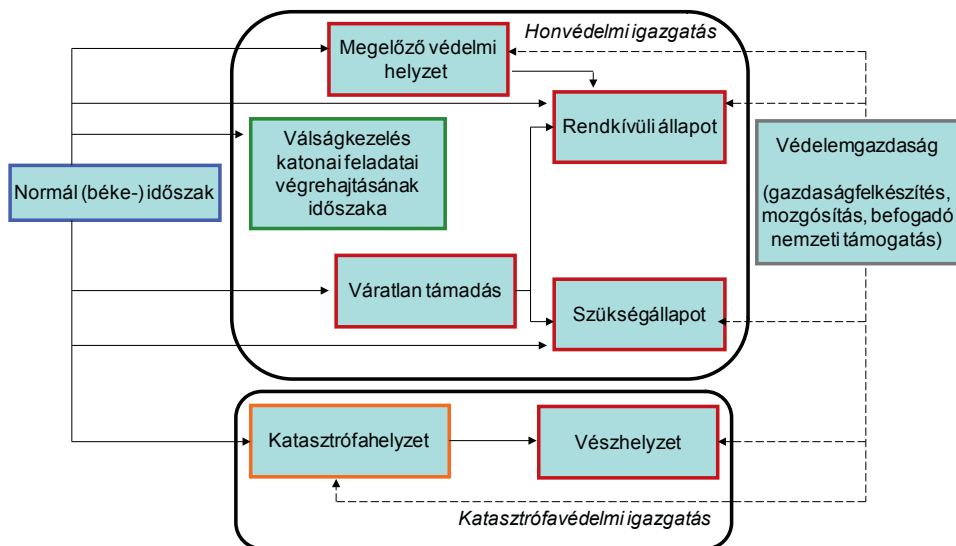
A honvédelmi igazgatási szervek által végzett tervezésnél is előre feltételezzük, hogy valaki döntést fog hozni. A döntéseket a honvédelmi feladatok és a válságkezelés katonai feladatainak végrehajtása érdekében és bizonyos, célra orientált keretben hozzák meg.

A terv lehet merev vagy rugalmas. A kidolgozandó honvédelmi intézkedési tervek sajátossága, hogy általában hiányos információk birtokában és a bizonytalan jövő tudatában állítják őket össze. Ennek eredményeképpen a terv nem lehet teljesen „konkrét”. Gyakran előfordul a honvédelmi feladatok és a válságkezelés katonai feladatainak végrehajtása terén, hogy váratlan események következnek be. Erre való tekintettel a tervezés folyamata részletes, figyelmes és gyakran elemző gondolkodásmódot követel. A honvédelmi intézkedési terveknek valójában a váratlan dolgokra való választ is tartalmazniuk kell.

A honvédelmi felkészülés időszakában a honvédelemben közreműködő szerveket arra kell felkészíteni, hogy a munkájuk során végrehajtandó feladatok sohasem statikusak, hanem állandóan változnak. Ezek a feladatok mindig bonyolultak és összetettek, és mindig sokoldalú együttműködést igényelnek. A védelmi igazgatás eredményes tevékenysége különleges jogrend idején is biztosítani tudja az ország működőképességét, a lakosság élet- és vagyonmentését, valamint ellátását, továbbá a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek gazdasági és anyagi szükségleteinek a biztosítását.

A védelmi igazgatás a közigazgatás részét képező feladat- és szervezeti rendszer, amelyet az ország védelmi feladatainak megvalósítására hoztak létre. Magában foglalja a honvédelmi mellett a katasztrófavédelmi és a védelemgazdasági feladatok tervezésére, szervezésére és végrehajtására irányuló állami tevékenységet.

A fentiekben kifejtettekre való tekintettel a védelmi igazgatás tervrendszerre akkor alkothat egy teljesen egész, komplett egységet, ha – a jelenleg más-más tárca szakpolitikai feladat- és hatáskörébe tartozás miatt – a honvédelmi igazgatás tervdokumentációja a katasztrófavédelem részéről a veszélyelhá-ri-

15. ábra. Tevékenységi időszakok a tervrendszerben

tási tervvel, a védelemgazdaság részéről pedig – a gazdaságbiztonságról szóló jogszabály megalkotását követően – az újrafogalmazott védelemgazdasági alap-tervvel egészül ki.

A Hvt. Vhr. 22. § (2) bekezdése alapján a Kormány, a honvédelmi miniszter – mint a Kormánynak az ország honvédelmi feladatainak végrehajtásáért felelős és a Kormány által meghatározott honvédelmi ágazati irányítási feladatokat ellátó tagja – határozza meg a honvédelemben közreműködő szervek által készítendő terveket és azok tartalmi követelményeit.

Az elgondolás alapján kidolgozandó honvédelmi intézkedési tervekkel szemben támasztott **szakmai követelmények:**

- a honvédelem, a katasztrófavédelem és a védelemgazdaság sajátos, egymástól funkcionálisan eltérő követelményeire való tekintettel megfelelő tervdokumentáció kidolgozása;
- a kor színvonalának megfelelő, korszerű térinformatikai alkalmazás lehetőségeinek vizsgálata.

A tervrendszer megújításának célja, hogy a mai kor követelményeinek megfelelő, feladatorientált, a központi, a területi és a helyi sajátosságokat, továbbá a biztonságra hatást gyakorló kihívásokat (kockázatokat és veszélyforrásokat) maximálisan figyelembe vevő, a gyakorlatban jól használható, egymásra épülő, az együttműködést kiemelten kezelő tervrendszert dolgozzanak ki. Olyan tervrendszert kell kialakítani, amely különleges jogrend időszakában biztosítja a honvédelemben közreműködő szervek – ezen belül is meghatározóan a központi közigazgatási szervek – vezetettségét, s így általuk, illetve rajtuk keresztül az ország működőképességének fenntartását, szükség esetén a lakosság élet- és vagyonmentését, valamint a lakosság folyamatos ellátását.

A tervrendszer strukturális átalakítása mellett a tartalmi megújítást is vég-re kell hajtani.

A tervrendszer korszerűsítése során az alábbi szakmai követelményeknek való megfelelést szükséges szem előtt tartani:

- objektíven elemezni és értékelni a biztonságra hatást gyakorló kihívásokat (kockázatokat és veszélyforrásokat);
- a NATO Válságreakálási Rendszerrel összhangban álló nemzeti intézkedések rendszerével adekvát módon érvényesíteni a jogszabályok és a közjogi szervezetszabályozó eszközök előírásait;
- biztosítani az időben történő cselekvés lehetőségét, a tervezési dokumentumokban foglalt feladatok (feladatrendszerek) rugalmasságát és dinamikusságát, továbbá valamennyi tervbe vett művelet összehangoltságát, a műveletben (feladatban) részt vevők operatív együttműködésének lehetőségét, valamint a feladat-végrehajtás hatékonyságát és eredményességét;
- takarékoságra törekedve kerülni az erőforrások (legyen az humán vagy anyagi) megszokott igénybevételét, felhasználását és alkalmazását;
- integrált, feladatalapú honvédelmi intézkedési tervet kell készíteni.

A tervezés általánosan a kitűzött célok teljesüléséig végrehajtandó valamennyi feladatra, a teljes mélységű, részletes tervezés pedig az elsőrendű fontosságú feladatokra terjedjen ki.

A tervrendszer kidolgozását követően először – a meglévő informatikai lehetőségek szélesebb körű kihasználhatóságának felmérése időszakában – még két módon, párhuzamosan (papíralapon és digitálisan) realizált, komplex tervrendszer működtetése a kívánatos.

A tervrendszer kialakítását követően figyelemmel kell lenni arra, hogy ez szorosan és szervesen kapcsolódik a térinformatikai támogatás rendszeréhez, amelyet folyamatosan fejleszteni kell a jelenben és a jövőben egyaránt. Az adatbázisok adatainak naprakészen tartásával törekedni kell az országos adatbázisok egységes kialakítására, illetve hozzáférhetőségének biztosítására.

A Hvt. 81. § (3) bekezdése alapján felhatalmazást kaptak a miniszterek, hogy feladatkörükben eljárva – a honvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben –, rendeletben határozzák meg ágazatuk honvédelmi feladatait. Az ágazati szabályozás során, a rendelettervezetek normaszövegében megjelenítették a honvédelmi intézkedési terv elkészítésére és főbb tartalmi elemeire vonatkozó rendelkezéseket, amelyeket az egyes minisztériumok vezetői érvényesíteni tudnak az irányítási, a felügyeleti, illetve a tulajdonosi jogkörükbe tartozó és a honvédelemben közreműködő szerveik vonatkozásában is.

A tervezett szabályozás értelmében:

- a honvédelemben közreműködő szerv által készített honvédelmi intézkedési tervet a honvédelemben közreműködő szerv vezetője hagyja jóvá;
- a honvédelmi intézkedési terv tartalmazza a honvédelemben közreműködő szerv különleges jogrend bevezetésének időszakára vonatkozó, a honvédelmi feladatok ellátását rendkívüli körülmények között is biztosító, a személyi és anyagi erőforrásokra is kiterjedő működési szabályait;
- a honvédelmi intézkedési terv a honvédelemben közreműködő szerv sajátosságainak megfelelő – a működési szabályokról rendelkező – szöveges részből, valamint – a személyi és anyagi erőforrásokat bemutató – mellékletekből áll;
- a honvédelmi intézkedési terv rendszeres felülvizsgálatáról és szükség szerinti módosításáról a honvédelemben közreműködő szerv vezetője gondoskodik;
- a honvédelemben közreműködő szerv vezetője gondoskodik arról is, hogy a honvédelmi intézkedési terv végrehajtásában részt vevő személyi állomány a tervet megismerje, valamint begyakorolja, továbbá a honvédelmi intézkedési terv végrehajtását biztosító erők és eszközök rendelkezésre álljanak.

Az elgondolás alapján a központi, területi és helyi szinten a közigazgatási szervek és a honvédelemben közreműködő egyéb szervek által kidolgozásra tervezett honvédelmi intézkedési terv tartalmazza a feladatban részt vevőkre vonatkozóan:

- az irányítás, vezetés, illetve együttműködés rendjét;
- a kapcsolattartás és a jelentések rendjét;
- a védelmi igazgatási szervek (munkaszervek, munkacsoportok) készenlétbe helyezésének, a riasztásnak és a kapcsolattartásnak a rendjét;
- a munkaszervek, munkacsoportok, valamint az ügyeleti (készenléti) szolgálatok működési rendjét;
- az egyéni védőeszközökkel (szükségvédőeszközökkel) való ellátás rendjét;
- a honvédelmi feladatok, a válságkezelés katonai feladatainak végzésére és ellátására kijelölt állomány alkalmazási készenlétbe helyezésének és a működéshez szükséges anyagi készletek biztosításának a rendjét;
- a honvédelmi feladatok, a válságkezelés katonai feladatainak végrehajtásában részt vevő egyéb védelmi igazgatási szervek, illetve szervezetek készenlétbe helyezésének és alkalmazásának a rendjét;
- a logisztikai feladatokhoz szükséges anyagi készletekkel (élelmiszer, ivóvíz, egészségügyi felszerelés) való ellátás, a pihentetés és váltás feltételeinek, a gazdasági és anyagi szolgáltatások biztosításának a rendjét;
- az objektumba (munkaterületre) történő belépés (beléptetés) rendjét.

A honvédelmi **intézkedési terv** tartalmazza a honvédelemben közreműködő szerv objektumában dolgozók védelmére vonatkozóan a következőket:

- a riasztás, figyelmeztetés és tájékoztatás rendjét;
- az egyes különleges jogrendi időszakokban, jogszabályban meghatározott közreműködési feladatokat.

A honvédelmi intézkedési terv tartalmaz minden olyan egyéb tudnivalót, amely biztosítja a honvédelemben közreműködő szerv alaprendeltetéséből adódó feladatának végrehajtását, rendeltetésszerű működését a honvédelmi feladatok és a válságkezelés katonai feladatainak végrehajtásával összefüggésben, illetve különleges jogrend idején az alkalmazásra kerülő rendkívüli intézkedések, továbbá bevezetésre kerülő rendszabályok és intézkedések mellett is.

A területi igazgatás tervei

Az MVB-k jelenlegi tervrendszerét a védelmi felkészítés és az országmozgósítás új rendszerének koncepciójáról szóló kormányhatározat szabta meg.

Az intézkedési tervrendszer 1-től 22-ig számozta meg az elkészítendő terveket, és határozta meg azt a vezető minisztériumot, amely a terv kidolgozásáért és folyamatos karbantartásáért felelős.

E tervrendszeren belül állapították meg az MVB-k terveit:

1. számú terv: A riasztás, berendelés és készségbe helyezés terve, amely szabályozza a területi védelmi igazgatási szervek készenlétbe helyezésének,

az MVB, illetve a HVB és munkaszervezeteik teljes vagy részleges értesítésével, tagjaiknak berendelésével, készségségbe helyezésével a helyi védelmi igazgatás aktivizálásával kapcsolatos feladatokat.

2. számú terv: Az MVB különleges jogrendi időszaki tevékenységét, szervezeti és feladatrendszerét, a védelmi igazgatás fővárosi, illetve megyei szintű testülete működésének legfontosabb szabályait és körülményeit egységes szerkezetbe foglalja össze. Biztosítja a működés jogszerűségét, megteremtve a személyi, szervezeti, anyagi, technikai és pénzügyi feltételeket.

3. számú terv: Az eseménykövető és jelzőrendszer készenlétére és működtetésére vonatkoztatva összefoglalja mindazon ismereteket és feladatokat, amelyek elvégzésével biztosítható a fővárosi, illetve megyei eseménykövető és jelzőrendszer szervezett működése, a területi szintű információkra alapozott helyi döntések meghozatala.

10. számú terv: Az MVB feladatait határozza meg a lakosság alapvető élelmiszerrel, gyógyszerrel, ruházati, ipari és közszükségleti cikkekkkel, valamint alapvető közüzemi és egészségügyi szolgáltatásokkal történő ellátása és egyéb gazdaságmozgósítási helyzetekre való felkészülés során. A terv célja, hogy a végrehajtásba bevont közigazgatási szervek és a szolgáltatók részére összefoglalva álljanak rendelkezésre azok a szabályozási ismeretek, megyei (helyi) tervezési adatok, amelyek kihirdetett különleges jogrend esetén és egyéb gazdaságmozgósítási helyzet idején elősegítik az erőforrások védelmi célú igénybe vételét.

17. számú terv: A kulturális javak védelmével kapcsolatos védelmi igazgatási feladatokat határozza meg, amelyek biztosítják a pótolhatatlan kulturális javak védelmét rendkívüli körülmények között. A kulturális örökséghez tartozó javak múltunk és jelenünk megismerésének pótolhatatlan forrásai, a nemzeti és az egyetemes kulturális örökség részét képezik.

18. számú terv: Az MVB meghagyással, a hadkiegészítés bevezetésével, valamint a gazdasági és anyagi szolgáltatásokkal kapcsolatos feladatainak végrehajtására készült, annak érdekében, hogy az MVB részére áttekinthető módon előkészítsék a felkészülés időszakában kidolgozott követelményeket, határozattervezeteket és adatbázisokat. Ezek biztosítják a közigazgatás honvédelemmel kapcsolatos feladatainak összehangolását, valamint a vezetési feltételeket.

A területi és helyi védelmi igazgatási, valamint a honvédelemben közreműködő más szervek honvédelmi feladatainak szervezett végrehajtása biztosítja a békeállapotban az erre az időszakra előírt honvédelmi feladatoknak a végzését, felkészülést a különleges jogrend időszakában végrehajtandó feladatokra, illetve megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején biztosítja a hadkötelesek bevonultatását, a polgári ingó dolgok, ingatlanok és szolgáltatások igénybe vételét.

19. számú terv: A tömegtájékoztatási feladatokat szabályozza, amelyek segítségével a különleges jogrend idején az offenzív (a védelmi bizottság részéről kezdeményezett és folyamatosan irányított) tömegtájékoztatás

eredményesen megvalósítható. A rendelkezésre álló tájékoztatási eszközök segítségével információval látja el a főváros, illetve a megye területén élő lakosságot és a védelemben részt vevőket a bizottság működését és döntéseit igénylő eseményekről, a testület döntéseiről, intézkedéseiről, a lakosságot érintő tudnivalókról. Az ország függetlenségét és területi épségét, az alkotmányos rendet, az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságát veszélyeztető körülmények, illetőleg ipari katasztrófák és elemi csapások olyan kivételes helyzetet idézhetnek elő, amelyek megkövetelik a tömegtájékoztatási szervek és a sajtó sajátos körülményeknek megfelelő, általánostól eltérő működési rendjét és szabályait.

A terv biztosítja nukleáris veszélyhelyzet esetén a lakosság időben történő, pontos, tényszerű és a lehető legfrissebb információval való ellátását a veszélyhelyzet okáról, annak pillanatnyi állapotáról, az egészségvédelem érdekében fogantatott óvintézkedésekről, valamint a követendő magatartási szabályokról.

20. számú terv: A katasztrófavédelmi feladatok terve. Kidolgozásának célja, hogy a Kat. 44. §-ában felsorolt természeti, civilizációs és egyéb eredetű veszélyekre vonatkozóan a kockázatok azonosítása, elemzése és értelmezése alapján egységes okmányrendszerbe foglalja a katasztrófavédelmi feladatok és intézkedések rendjét, végrehajtását, valamint az azt biztosító személyi, anyagi és technikai eszközöket hozzárendelje.

21. számú terv: A polgári védelmi kötelezettségek terve szabályozza a polgári védelmi szervezetek felkészítésével, készenlétbe helyezésével és alkalmazásával kapcsolatos eljárási rendeket a fegyveres összeütközések idején, valamint az élet és a lakosság létfenntartásához szükséges anyagi javak védelmét, a háború áldozatainak védelmére vonatkozóan Genfben 1949. augusztus 12-én kötött Egyezmények I. és II. Kiegészítő Jegyzőkönyveiben meghatározott kötelezettségek és feladatok alapján.

22. számú terv: A NATO-csatlakozást követően a befogadó nemzeti támogatás feladatait határozza meg, abból a célból, hogy a területi védelmi igazgatás szervei részére rendelkezésre álljanak mindazon ismeretek, szabályok, határozattervezetek és adatbázisok, amelyek bevezetésével a szövetségi kötelezettséggel kapcsolatos befogadó nemzeti támogatási feladatokat irányítja és végzi. A tervek a jelenlegi szabályozáson alapulnak.

Az eltelt idő és azok a rendkívüli helyzetek, amelyek kezelését e tervek mentén kellett végrehajtani rámutattak azonban tervrendszerünk problematikájára. Ezek közül néhány:

- már területi szinten is szerteágazóan sok terv készül, amelyek egymással is szoros kapcsolatban vannak, illetve az egyes tervekben sok az ismétlődés;
- az irányítási rendszer és a jogszabályok folyamatos változása állandó pontosítást igényel, amelyek az elmúlt időszakokban szinte követhetetlenül váltak, ugyanakkor a végrehajtandó feladatok nem vagy csak kismértékben változtak;

- az egyes minisztériumok közötti feladatmegosztás eredményeként nehezen követhető, hogy ki felelős a tervért, továbbá a központi szabályozás ezen a területen nem tudta kellően kifejteni hatását;
- a tervek jelentős része nem határoz meg cselekvési rendet, döntően a vonatkozó jogszabályok ismételtesére és az irányítást végrehajtó személyek jog- és hatáskörének meghatározására szolgál, azaz szervezeti működési rendet határoz meg;
- a jelenlegi tervek nem felelnek meg sem a dinamikus, sem a statikus tervekkel szemben támasztott követelményeknek, hanem keverékei mindeknek;
- igazából csak nyomokban mutatható ki a tervezéshez és a végrehajtáshoz szükséges erőforrások megléte (Adatbázis) és ezen erőforrások felhasználásának mikéntje;
- az alsó szintről kiindulva a legfelső szintig a tervek csak számozásukban képeztek kohéziós egységet;
- a területi szinten az MVB, a HVB, illetve a települések meglévő terveihez kapcsolódva is sokszorosán átfedett, ismétlődő dokumentumokkal találkozunk, attól függően, ki írt elő kötelezettséget.

A területi és helyi védelmi igazgatás megújuló tervrendszere

A területi védelmi igazgatási szervek honvédelmi intézkedési tervrendszerével kapcsolatosan az alábbi követelményeket fogalmazták meg:

- szükséges a korábbi bonyolult, nehezen átlátható és kezelhető tervrendszer egyszerűsítése;
- a statikus, a jogszabályi helyek felsorolását tartalmazó tervek helyett dinamikus, az adott helyzet kezelésére alkalmas, feladatorientált terveket kell kidolgozni;
- a meglévő intézkedési tervek integrálandók.

Ennek szellemében célszerű három tervet készíteni.

1. számú intézkedési terv: **az MVB honvédelmi feladatainak terve.**

2. számú intézkedési terv: **az MVB katasztrófavédelmi (veszélyelhárítási) feladatterve.**

Kidolgozásáról a katasztrófák elleni védekezésről szóló törvény rendelkezik, amelynek a végrehajtási rendelete határozza meg ennek a formai és tartalmi követelményeit. Mivel a vezetés és irányítás rendszerét az 1. számú terv szabályozza, célszerűnek tűnik olyan szakmai terv kimunkálása, amely modulós formában dolgozza fel a megyében bekövetkező bármely eseményt és ezen események speciális kezelési szabályait. A teljesség igénye nélkül: ár- és belvízvédekezés, rendkívüli időjárási helyzetek, földrengés, kritikus infrastruktú-

ra, humán és állati járványok, nukleáris baleset (balesetelhárítási intézkedési terv, BEIT), veszélyes anyagok szállítása stb., azaz minden, amely ellen környezetünkben védekezni kell.

3. számú intézkedési terv: az MVB védelemgazdasági alapterve.

A tervek dinamikussága úgy biztosítható, hogy az adott helyzet megoldásához szükséges feladatok logikai egységet alkotva megjeleníthetővé válnak.

A tervben meghatározzák a feladatok végrehajtásának a felelőseit, határidejét, a szükséges (humán és anyagi) erőforrásokat.

A tervekhez – amennyiben azok rendelkezésre állnak – hozzá kell kapcsolni a térinformatikai alkalmazásokat is.

Az MVB integrált honvédelmi intézkedési tervének felépítése (tervezet)

1. Tartalomjegyzék.
2. Rendeltetése.
3. Célja.
4. Hatálya (területi, személyi, időbeli).
5. Jogszabályi alapok.
6. Fogalmak.
7. Az MVB, munkaszervezete (titkársága) és munkacsoportjainak működése a honvédelmi típusú különleges jogrendekben (megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot).
 - Az MVB általános működése honvédelmi típusú különleges jogrendekben (döntés-előkészítés és döntéshozatal folyamata, irányítási jog- és hatáskör gyakorlása a helyi védelmi bizottságok és polgármesterek felett);
 - az MVB titkárságának működése honvédelmi típusú különleges jogrendekben (titkárság felépítése, feladatai, váltásos működésének biztosítása);
 - az MVB munkacsoportjainak működése honvédelmi típusú különleges jogrendekben (vezetés rendje, munkacsoportok felépítése, feladatai, váltásos működésének biztosítása).
8. Az MVB, munkaszervezete (titkársága) és munkacsoportjai, valamint a Helyi Védelmi Bizottságok és a polgármesterek riasztásával és készenlétük fokozásával kapcsolatos feladatok.
 - Fogalmak (pl. kiértesítési-riasztási gyakorlat, kiértesítés, riasztás, készenlétfokozás);
 - a kiértesítés folyamata;
 - a riasztás folyamata;
 - a készenlét fokozásának folyamata;
 - békeidejű feladatok (pl. kiértesítési-riasztási névjegyzékek elkészítése, kiértesítési-riasztási gyakorlatok, pontosítások).

A kiértesítés, riasztás és készenlétfokozás feladatai a békeállapotból a különleges jogrendi állapotba történő átmenet során:

- az MVB-titkárság ügyeleti működése,
- a részleges kiértesítés-riasztás végrehajtása,
- az MVB-munkacsoportok részleges aktivizálása,
- a Helyi Védelmi Bizottságok részleges aktivizálása,
- a polgármesterek részleges aktivizálása.

A kiértesítés, riasztás és készenlétfokozás feladatai megelőző védelmi helyzet, valamint rendkívüli állapot kihirdetését követően:

- az MVB-titkárság váltásos munkarendre történő áttérése,
- a teljes kiértesítés-riasztás végrehajtása,
- az MVB-munkacsoportok teljes aktivizálása,
- a Helyi Védelmi Bizottságok teljes aktivizálása,
- a polgármesterek teljes aktivizálása.

9. Az MVB honvédelmi típusú válsághelyzetek kezelésével kapcsolatos feladatai.

- Békeidejű feladatok (felkészítés, begyakorlás);
- különleges jogrendi feladatok (központilag elrendelt NIR-intézkedések, valamint terrorcselekmények A, B, C és D fokozatú feladatainak végrehajtása).

10. Az MVB, munkaszervezete (titkársága) és munkacsoportjai, valamint a Helyi Védelmi Bizottságok és a polgármesterek közötti kommunikáció feladatai.

- Az együttműködés és kapcsolattartás rendje,
- az információk továbbításának rendje,
- a jelentések rendje.

11. Az MVB, munkaszervezete (titkársága) és munkacsoportjai honvédelmi típusú különleges jogrendben történő működésének biztosítása.

- Békeidejű feladatok (pénzügyi-anyagi tervezés, vezetési és működési feltételek biztosítása, szerződéskötés, valamint gazdasági-anyagi szolgáltatások kijelölése);
- a vezetés, irányítás biztosításának feladatai különleges jogrendben (az MVB vezetési pontjának aktivizálása és működtetése),
- a logisztikai biztosítás feladatai különleges jogrendben (elhelyezés, ellátás, pihentetés, szállítás),
- a híradó- és informatikai biztosítás feladatai különleges jogrendben (telefon, telefax, mobiltelefon, EDR, internet, KTIR).

12. Az MVB honvédelmi kötelezettségekkel kapcsolatos feladatai (jelenlegi 18. számú intézkedési terv).

A hadkötelezettség bevezetésével kapcsolatos feladatok:

- békeidejű feladatok (hadkötelesek sorozásával, behívásával, katonai szolgálatával és leszerelésével kapcsolatos feladatok előkészítése);

- a hadkötelezettség bevezetése esetén végrehajtandó feladatok;
- az önkéntes tartalékosokkal kapcsolatos feladatok.

A meghagyással kapcsolatos feladatok:

- békeidejű feladatok;
- a hadkötelezettség bevezetését követően végrehajtandó feladatok.

A gazdasági-anyagi szolgáltatásokkal kapcsolatos feladatok:

- békeidejű feladatok;
- különleges jogrendi feladatok.

13. A fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok (részben a jelenlegi 21. számú terv).

- Békeidejű feladatok;
- fegyveres összeütközések időszakának feladatai.

14. A lakosság ellátásának feladatai (jelenlegi 10. számú terv).

- Békeidejű feladatok;
- különleges jogrendi feladatok.

15. A kulturális javak védelmének feladatait (jelenlegi 17. számú terv).

- Békeidejű feladatok;
- különleges jogrendi feladatok.

16. A tömegtájékoztatás feladatai (jelenlegi 19. számú terv).

- Békeidejű feladatok;
- különleges jogrendi feladatok.

17. A befogadó nemzeti támogatás (BNT) területi feladatai (jelenlegi 22. számú terv).

- Békeidejű feladatok;
- különleges jogrendi feladatok.

18. Pontosítások.

19. Mellékletek.

A vázolt elgondolás eredményeként eljuthatunk arra a következtetésre, hogy a vonatkozó törvényi szabályzók alapján, területi szinten kialakíthatók egy egyszerűbb, a jog- és hatásköröket egyértelműen szabályozó, a békeidőszaki feladatoktól kiindulva a különleges jogrendi időszakok mindegyikét átfogó, a honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatokat a maguk specifikusságukban szétválasztó, azonban egységes rendszert alkotó tervek.

VI. A VÉDELMI IGAZGATÁS INFOKOMMUNIKÁCIÓS TÁMOGATÁSA

Az infokommunikáció fogalma

„Az infokommunikáció fogalma az informatika (számítástechnika) és a kommunikáció (távközlés) konvergenciáját, integrálódását fejezi ki. Az infokommunikációs rendszerek, hálózatok az országos infrastruktúra részeivé váltak, és így a közművek rangjára emelkedtek, az energiaellátás, a vízellátás-szennyvízkezelés stb. mellett. Az infokommunikációs közmű szerepét és jelentőségét tovább növeli az a tény, hogy a többi közműhöz is szorosan kapcsolódik, mivel azok működtetésében, használatában jelentős mértékben vesz részt, mint például távközlési, számítástechnikai, elektronizálási, automatizálási vonatkozások.”⁸

„Napjainkban az informatikai hálózatok nem választhatók külön a távközlési hálózatoktól, hiszen azok nélkül működésképtelenek. Ez a tény, illetve a korszerű távközlési rendszerekben felhasznált számítógépes hardver- és szoftverkörnyezet egyértelműen az informatika és a távközlés konvergenciáját jelenti. Ez indokolja, hogy napjainkra az infokommunikáció mint kifejezés és technológia létjogosultságot nyert.”⁹ Vagyis az infokommunikáció a távközlés és az informatika találkozása – gondoljunk csak az okostelefonokra. Vajon hány százaléka a kommunikáció (hágyományos hangátvitel) és hány százaléka az informatika? Ma már egy ilyen eszköz esetében a legkevésbé számít, milyen mint telefon, sokkal lényegesebb, hogy milyen szolgáltatások, alkalmazások (Facebook, Twitter, játékok, multimédia, navigáció stb.) futnak rajta.

A védelmi igazgatásban is, mint bármely más területen elengedhetetlenül fontos, hogy a releváns információkhoz bárhol, bármikor hitelesen hozzájussunk, azaz nemesak az számít, hogy a kor mai színvonalán az adatokat tároljuk, azokkal műveletet végezzünk, új tartalmakat állítsunk elő vagy más módon, például térinformatikai eszközökkel jelenítsük meg, esetleg modellezünk eseményeket, hanem az is, hogy mindez mobilon bárhol a rendelkezésünkre álljon, és minden érintett szereplőhöz eljusson.

⁸ VÁRHALMI A. Miklós: *Az infokommunikációs közművek biztonsági kockázatai és az információs hackviseles.* (http://www.varhalmi.hu/sub_site.php?doc=361433#)

⁹ Dr. VÁRHEGYI István–Dr. HAIG Zsolt–Dr. KOVÁCS László: *Információs műveletek.* Multimédiás oktató CD, ZMNE, Budapest, 2005.

Információs folyamatok és az együttműködők köre

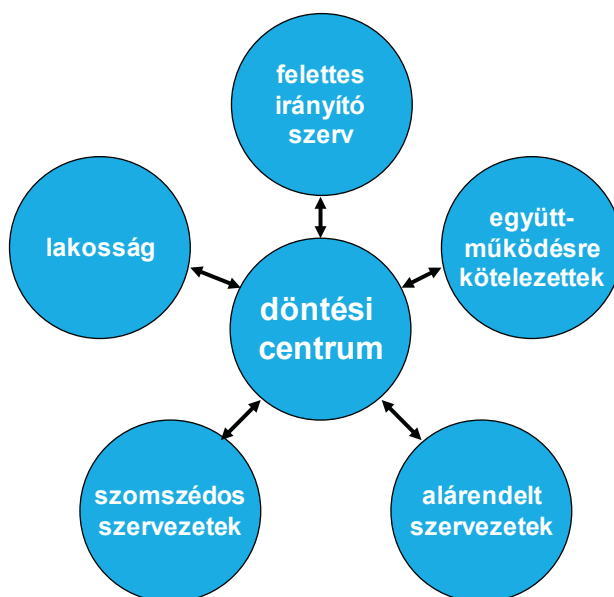
Információs folyamat alatt a védelmi igazgatás információigényét értjük, azaz a védelmi igazgatásban érintett szervezetek közötti együttműködés és információcsere folyamatát. Ez a kérdés azért is nagyon fontos, mivel az infokommunikáció alkalmazott tudomány. Csak a „kiszolgált” terület pontos, jól körülhatárolt igényeinek felmérése után lehetséges megfelelő rendszer kialakítása.

Az információs folyamat megállapításához meg kell vizsgálni a feladatrendszert, a döntési centrumokat, az információáramlás irányát és fajtáit, az együttműködőket, valamint az információs igényeket és adatokat.

A **feladatrendszer**, amely maga a védelmi igazgatás, a közigazgatás része, és három nagy területből áll: a katasztrófavédelmi igazgatásból, a honvédelmi igazgatásból és a gazdaságmozgósításból. Mindhárom feladat más-más minisztérium irányítása alatt lévő terület, amelyek között nagy átfedés van. Bár központi szinten ezek a feladatok jól elkülönülnek, területi és helyi szinten ez már nem igaz. Fontos tisztázni azonban, hogy nem minden katasztrófavédelmi vagy honvédelmi igazgatási feladat automatikusan védelmi igazgatási feladat is egyben. Pontosan ez azt jelenti, hogy a részterületeken belül rengeteg olyan feladat jelentkezik, amely nem éri el a védelmi igazgatás szintjét, hanem az adott terület saját hatáskörében tudja kezelni. Tehát a védelmi igazgatásban érintett területek (katasztrófavédelmi és honvédelmi igazgatási, illetve gazdaságmozgósítási) szakmai tevékenysége alatt keletkező összes információ automatikusan nem meghatározó a védelmi igazgatás számára is. A szakterületek a védelmi igazgatás speciális működése szerint, előterjesztésként, megkeresésére adatszolgáltatásként, monitoring rendszerben, együttműködési megállapodás szerint szolgáltatják a területükről a védelmi igazgatás döntési centruma felé a szükséges adatokat.

Azokban a döntési centrumokban, ahova az adott feladatot jogszabály szerint telepítették, ott kell létrehozni az infokommunikációs rendszert mint a döntés-előkészítés eszközt. A védelmi igazgatás szervezeti elemeit mind a honvédelmi, mind a katasztrófavédelmi törvény és azok végrehajtási rendelete kötelezi védelmi célú infokommunikációs rendszer üzemeltetésére, hiszen ilyen rendszer nélkül nem lehetne irányítani a védelmi feladatok végrehajtását.

Az együttműködőket szűken véve a központi, a területi és a helyi védelmi igazgatási szervek tagjait küldő szervezetek, az állandó meghívott szervezetek, illetve az országos hatáskörű szervezetek területileg illetékes rendszer-elemei alkotják. Tágabb értelemben együttműködésre kötelezett (mivel a honvédelem és a katasztrófavédelem nemzeti ügy) minden gazdálkodó, karitatív, önkormányzati és állami szervezet, és bár ebből a körből gyakran kifelejtik, maga a lakosság is.

16. ábra. Az információáramlás rendje

Az információáramlás rendje egyrészt a központi szinttől a végrehajtási szintig (pl. feladatszabás, riasztás) történik, és fordítva. Ez az információs folyamat föntről lefelé a meglévő hierarchia szerint szerveződik, de létezik a különböző szinteken belüli, a döntéshozó és az együttműködők közötti információáramlás, valamint az azonos szintű, egymás melletti szervezeti elemek közötti információcsere is. Szükséges az együttműködés a felettes szervezetekkel, a közvetlen együttműködőkkel, a szomszédos szervezetekkel és az alárendelt vagy irányított szervezetekkel, valamint a lakossággal egyaránt.

Az információs igényeket (alapadatok) a védelmi igazgatási feladatok végrehajtásához szükséges, az adott szint (központi, területi, helyi) területére vonatkozó adatok, illetve információk összessége alkotja. Ezek jellemzően a következők lehetnek:

- erőforrásadatok;
- névjegyzékek;
- anyagi és technikai eszközök, valamint szolgáltatások;
- településadatok (lakosság létszáma, megoszlása, állatállomány, befogadóhelyek stb.);
- szervezeti adatok (együttműködő szervek elérhetősége és erőforrásai);
- intézkedési tervek (az MVB működését a különböző időszakokban leíró feladattervek);
- együttműködési megállapodások;
- eljárásrendek;
- jogszabályok;

- a védelmi igazgatás szerveinek határozatai (döntések);
- bekövetkezett események (jelentések);
- a műveleti napló (az esemény követésére, a kiadott intézkedések nyomon követése);
- riasztások.

Az adatok sok esetben már meglévő, valamilyen országos vagy területi nyilvántartásban létező adatbázisokban találhatók. A kívánatos cél az, hogy a meglévő országos adatbázisokból nyerjük ki a szükséges információt.

Az együttműködés sajátosságai

A védelmi igazgatásban részt vevő szervek, így többek között a katasztrófavédelem, a vízügy, a Honvédelmi Minisztérium, a kormányhivatalok és a szakigazgatási szervek, illetve a rendőrség, mind rendelkezik önálló, saját, zárt infokommunikációs rendszerrel (a továbbiakban: intranethálózat). Ezen rendszerek közös jellemzője, hogy nem területhez kötöttek, hanem szervezethez, azaz az adott szervezet tagjai tudnak csak csatlakozni hozzá.

Egyszerűnek is mondhatnánk a dolgot: nem kell mást tenni, mint a védelmi igazgatási szakembereknek lehetővé tenni, hogy az együttműködő szervezetek az intranetes hálózataikhoz hozzáférjenek. Ez azonban nem ilyen egyszerű. Gondoljuk csak meg, mondjuk a rendőrség zárt hálózatán sok olyan információ, adat található, amelyhez egy település védelmi referensének nincs betekintési joga, hiába ő a védelmi igazgatás helyi szakembere. A másik fontos ellenérv, hogy sok esetben nem is tudnánk, mit és hol keressünk egy ilyen rendszeren, vagy ha meg is találnánk a keresett információt, nem tudnánk azt értelmezni.

Rengeteg adat található ezeken az intranetes hálózatokon, amit egy kívülálló nem tud közvetlenül felhasználni. Szükség van az adott szakterület szakembereinek tudására ahhoz, hogy a megfelelő következtetést le lehessen vonni. Az intranetes, valamilyen szervhez tartozó számítógép felett a rendszergazdai jogot az adott szervezet informatikai szakemberi gyakorolják. Azaz egy védelmi referens előtt a megyei szinten akár tíz különböző számítógépnek kellene ahhoz lenni, hogy minden rendszerbe be tudjon jelentkezni. Ez még nem elég, mert ezek a hálózatok nem érhetőek el akárhonnán, mint az internet, csak ott, ahol a szervezet már kiépítette azt. Könnyen belátható, hogy ez az út túl költséges és bonyolult.

A zárt rendszereknek megvannak az előnyeik (tervezhető, központilag menedzselhető, szenzitív adatokat is tartalmazhatnak, védettek), és ahogy az lenni szokott, a legnagyobb előnye egyben a hátránya is, azaz kívülről korlátozottan érhető csak el, nem mobil és nem engedhető be bárki az adott zárt struktúrába (igaz nem is ez a célja).

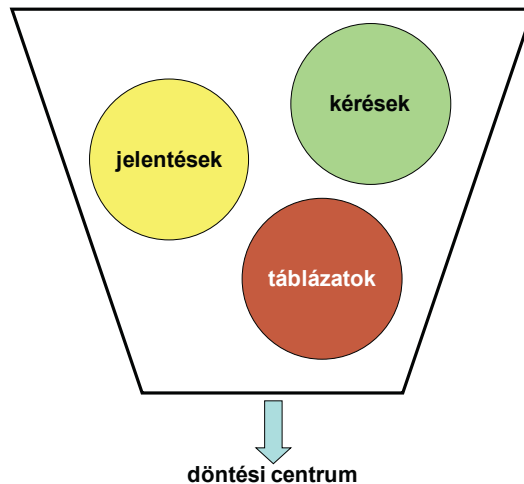
A hagyományos, jelenleg is sok helyen használt adatszerzési módszer jobb híján az, hogy az érintettek részére kiküldenek egy megkeresést, többnyire

e-mailen, amelyben valamilyen adat, információ szolgáltatását kérik. Jó esetben csatolnak hozzá egy táblázatot, amelyben az adatokat várják. Ezeket az adatokat utána az adatkérő manuálisan összesíti.

Sok esetben azonban nem minden nyilvántartásban sikerül a pontosítás, ilyenkor még akár szervezeteken belül is egymásnak ellentétes adatok keletkeznek. Az együttműködés információáramlásának ez az egyirányú formája (lásd 17. ábra), ahol nincs visszacsatolás az adatszolgáltató részére, azaz csak adja az információt, de nem kap vissza semmilyen szolgáltatást a rendszertől, maximum újabb adatkérést.

Másik nagy hátránya ennek a módszernek az, hogy minden érintettnek meg kell az adatokat küldeni, illetve ha minden együttműködő csak egy adatot (pl. telefonszámot, nevet stb.) javít ki az első nap, akkor a nap végére minden együttműködőnél más-más nyilvántartás keletkezik.

Ez a probléma a több személy közötti levelezéssel is, mivel egy idő után biztos, hogy követhetetlenné válik a kommunikáció. Ezen túlmenően, ha valamelyik szereplő a csoportból kiesik, akkor már az adott szervezet meg sem kapja az információt, hiszen senki nem nézi a másik levelezését. Ez a probléma annyira valóságos, hogy szervezeti változások vagy csak telefonszámok cseréjekor sokszor hetek telnek el, míg a szereplők újra elérik egymást.

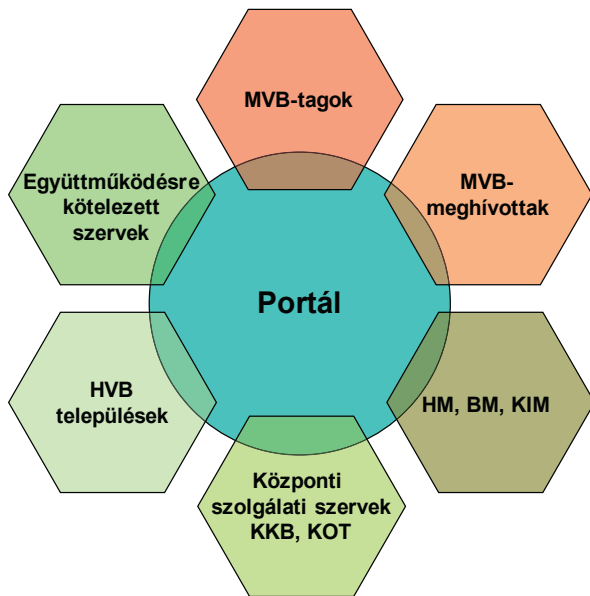

17. ábra. Az egyirányú információáramlás

A megoldás olyan portál alkalmazása, amely elérhető minden szereplő számára; az együttműködő felek által közzétett, csak a védelmi igazgatás számára fontos, hiteles és értelmezhető információk alkotják, amelyeket rendezetten, térinformatikai és adatbáziszeszközökkel támogatott módon jelenítenek meg.

Nem az együttműködőket csatoljuk rá az adott szakterületek rendszerére, hanem egy olyan „virtuális kerekasztalt”, portált (lásd 18. ábra) hozunk lét-

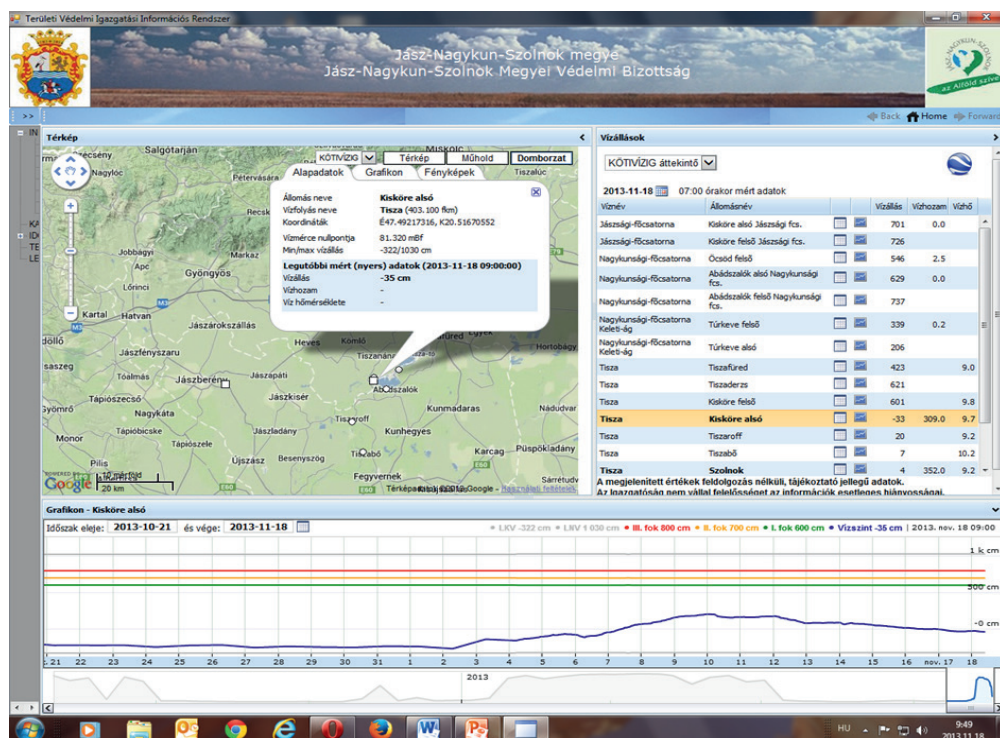
re, ahová az információt az együttműködők maguk teszik közzé. Ez nem azt jelenti, hogy minden adatot újra be kell gyűjteni, és azokat újra fel kell vinni valamilyen módon (digitalizálva), és abból tartalmakat előállítani, hanem azt, hogy az együttműködők az általuk már előkészített tartalmakat adják közre ezen a felületen keresztül. Pl. a folyók vízállása egy fontos adat, amely érinti a védelmi igazgatás szervezeti elemeit, de önmagában egy mért vízmagasság nem hordoz információt. Ha a vízügyi szakemberek ezeket az adatokat értelmezve, térképi felületre helyezve teszik közzé, akkor a laikus számára is érthető, hiteles információt kapunk.

18. ábra. A portál elvi felépítése

Ilyen az ÉDUVIZIG és a KÖTIVIZIG közös fejlesztésű programja (lásd 19. ábra), amelyben a mérési adatok óránként frissülnek, táblázatos és grafikus formában is megjeleníthetők. Ennek alapján jól követhetők az események (áradás, töltés, apadás stb.). Az teszi hitelessé az információt, hogy az adatokat a vízügyi szakemberek mérik, digitalizálják, dolgozzák fel és teszik közzé. Arról nem is beszélve, mennyivel gyorsabb így, mintha elektronikus levélben küldözgetnék az adatokat, és egy tűzoltó, katona, kormánytisztviselő „barkácsolna” belőle jelentést, amikor már eleve egy kész, jól működő rendszer létezik erre a feladatra.

A portál célja nem az, hogy „maga alá gyűrje” a különböző információs rendszereket, hiszen nem is képes felváltani egyetlen meglévő intranetes hálózatot sem, hanem az, hogy a résztvevők a saját információikat, tartalmaikat gyorsan tudják közzétenni a védelmi igazgatásban érintett szervezetek és a döntéshozók részére.

19. ábra. Vízállásjelző rendszer (az ÉDUVIZIG és a KÖTIVIZIG rendszere)

Ebben az informatikai megoldásban nincs csak egyirányú kommunikáció, hanem minden érintett a jogosultságának megfelelően, valós időben tekintheti meg a szükséges tartalmakat. A tervek elkészítésénél nem kell e-mailen küldözgetni egymásnak az anyagokat, majd minden érintettnek külön-külön visszaküldeni a saját javaslataival azokat, utána pedig összesíteni és újra köröztetni. Ez a folyamat rengeteg párhuzamossággal, esetleges adatvesztéssel jár, sok esetben már a résztvevők nem is tudják, melyik verzió az aktuális. A mai korszerű portálok, csoportmunka-alkalmazások képesek arra, hogy egy helyen egy adott tartalmat pontosítsanak az érintettek, és a program követi a verziókat (verziókövetés), képes kezelni azt is, hogy ki és mit módosított, mit javasolt egyazon anyagban, és majd az anyag készítője eldönti, hogy elfogadja vagy elveti a javaslatokat (korrektúra). Ilyen alkalmazás egyébként a legtöbb intranetes rendszeren már most is működik.

A döntéshozás folyamatában mennyivel egyszerűbb egy rendkívüli ülésen azt mondani, vetítsük ki a legfrissebb vízállásadatokat a bemutatott rendszeren, mint felolvasni és csak beszélni róla vagy dián kivetíteni a 2-3 órával azelőtti helyzetet. Könnyebb a döntéshozó dolga, ha a térképi felületen, a településeken kívül az erőforrásadatok is elérhetőek, valamint a bekövetkezett események jelentései is írott formában, de akár csatolmányként, multimédiás tar-

talomként (videó, kép, hang stb.) is megjeleníthetők. Mennyivel egyszerűbb az adatszolgáltató dolga, ha csak fellép a portálra és pontosítja egy helyen az adatot az adatbázisban, aminek a következtében a portálon, a tervekben, és a nyilvántartásokban lévő összes előfordulása azonnal napra kész lesz. Azaz a döntéshozók és együttműködők egy adatbázist néznek, és minden szereplő ugyanazon pontos, hiteles információ alapján dolgozik.

A fentiek értelmében a döntéshozó és a döntés-előkészítő adatszolgáltató szervezetek számára az a jogos igény, hogy a bekövetkezett események, az erőforrások, a terjedési modellek, a térinformatikai alkalmazások és az eljárásrendek egy közös felületről legyenek elérhetőek, akár a bekövetkezett esemény helyén vagy bárhol az országban. Lehesse közvetlenül a közös munkafelületen pontosítani az adataikat, vagy a meglévő kész alkalmazásaitat legyenek képesek a portálon publikálni.

A portál kezelje a jogosultsági szinteket, azaz mindenki csak a pontos, hiteles, számára illetékessége szerinti információkat érje el.

A mai korszerű informatikai megoldások, a széles sávú mobilinternet szolgáltatások mellett ez a feladat nem megoldhatatlan, és sok esetben nem is jelent nagy többletköltséget.

A jelenleg alkalmazott infokommunikációs rendszerek

Központi rendszerek

Egységes digitális rádiótávközlő rendszer (EDR)

„Az Egységes Digitális Rádiótávközlő Rendszer (EDR) rendkívül magas rendelkezésre állást biztosító, zárt rádiótávközlő rendszer, melynek célja, hogy olyan professzionális összeköttetést valósítson meg a különféle készenléti és rendvédelmi szervek között, amely gyorsabbá, hatékonyabbá és biztonságosabbá teszi az egyes feladatok végrehajtását.

Az EDR-rendszer megvalósítása Magyarországon a Pro-M Professzionális Mobilrádió Zrt. (Pro-M Zrt.) feladata volt. Az országos hálózatban 270 bázisállomás működik, amelyek 42 000 készülék használatának technikai háttérbázisát biztosítják. A teljes kiépítéssel és használatbavétellel Európa egyik legkorszerűbb és létszamarányában legkiterjedtebb TETRA rádiórendszere valósult meg Magyarországon.

Az EDR, fennállása alatt, már többször bizonyította létjogosultságát. Az olyan nagyobb rendezvények, mint például a Forma-1, NATO-találkozó vagy a különböző tömegrendezvények, sportesemények biztosítása fokozott készenléti jelenlétet, tehát megnövekedett kommunikációs forgalmazást igényeltek. A készenléti szervezeteknek nem egyszerűen a kommunikációja lett fejlettebb a rádiótechnológia használatával, de a mindennapi feladataikat is hatékonyab-

ban végzik. További fontos felhasználói előnye a rádiótechnológiának a műveletirányítás lehetősége. Az EDR segítségével irányítottabb reagálás érhető el például bevetéseknél, nagyobb rendezvények biztosításánál, árvízkárok elhárításánál, mentéseknél, tehát valamennyi, készenléti együttműködést igénylő katasztrófahelyzetnél.

Az EDR hazánkban a TETRA technológiával valósul meg. A TETRA elnevezés egy professzionális felhasználásra tervezett mobiltávközlő rendszer elnevezésének, a *Terrestrial Trunked Radione* (földi trónkölt rádió) a rövidítése. A TETRA olyan, a csoportkommunikációs szolgáltatások, a mobiltelefonia, az üzenetküldés és a mobil adatszolgáltatások egyedi kombinációja, amely egyetlen rádióegységről elérhető.

Az EDR szolgáltatás jelenlegi felhasználói többek között a BM OKE, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, a Magyar Honvédség, a Nemzetbiztonsági Szolgálatok, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a Nemzeti Média és a Hírközlési Hatóság, az OMSZ Légimentő Kht., az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főigazgatóság, az Országos Mentőszolgálat, az Országos Rendőr-főkapitányság.

A rádiórendszer szabványa európai uniós ajánlás, így alkalmas arra, hogy a Schengeni Egyezményhez tartozó országok rendvédelmi szerveinek együttműködését is támogassa.”¹⁰

Az EDR eszköz legnagyobb előnye, hogy a védelmi igazgatás szereplőinek egy független, egységes kommunikációs területet hoz létre, amely támogatja a csoportok közötti kommunikációt. Ez azt jelenti, hogy az EDR eszközt használó szervezetek között pillanatok alatt létrehozható kommunikáció a rendszerben meglévő együttműködési csoportok szerint, függetlenül attól, hogy mely szervezethez (BM, MH, OMSZ stb.) tartozik valaki. Az EDR rendszereken előre programozott, úgynevezett együttműködési csoportok találhatók, amit egyszerűen kiválasztva bárhol kialakítható a megfelelő összeköttetés a beavatkozó szervek között.

Hátránya az EDR rendszernek az, hogy a védelmi igazgatásban érintett szervezetek közül EDR eszköze csak az elsődleges beavatkozóknak van, azaz nem minden szereplő részére érhető el (pl. polgármesterek, szakigazgatási szervek, kormányhivatalok stb.). Alapvetően tisztán kommunikációs eszköz, viszont az új fejlesztéseknek köszönhetően, a meglévő vagy fejlesztés alatt lévő informatikai alkalmazások számára fő, illetve tartalék átviteli közegként szolgálhat.

Mindenképp a védelmi igazgatás egyik legfontosabb kommunikációs eszköze, amely mind normál, mind különleges jogrendben alkalmas az együttműködés és a vezetés kialakítására.

¹⁰ A Pro-M Zrt. hivatalos honlapja alapján (<http://www.pro-m.hu/engine.aspx?page=szolgaltatasok>).

Marathon¹¹

A Marathon Terra a katasztrófavédelem felügyelete alatt működő, védelmi igazgatási célú infokommunikációs rendszer.

MARATHON terra

Története

A Marathon rendszer története egészen 2002-ig nyúlik vissza, amikor a Belügyminisztérium Helyzetelemző-értékelő Központ (BM HÉK) létrejöttét követően felmerült az igény a hazai védelmi igazgatásban egy sokszereplős kommunikációs rendszer kifejlesztésére.

A fejlesztés során kiemelt cél volt, hogy a BM és alárendelt intézményeinek regisztrált védelmi munkatársai között a meglévő e-mail rendszerektől független és megbízható, a méretet és fájltypust nem korlátozó informatikai összeköttetés jöjjön létre.

A teljes rendszer megalkotásával és a szoftver elkészítésével az akkori Belügyminisztérium programozóját, Rác Zoltán szoftverfejlesztő mérnököt bízta meg, aki 2003-ban elkészítette a Marathon rendszer első verzióját, amelynek körülbelül 50 felhasználója volt. Mivel a rendszer több gyakorlaton és „éles helyzetben” is bebizonyította használhatóságát, ezért a BM vezetői a rendszer továbbfejlesztése és bővítése mellett döntöttek.

2004-ben kezdődött meg a „Marathon Globe” informatikai és kommunikációs rendszer fejlesztése, valamint újabb kapcsolódási pontok kiépítése a veszélyhelyzetek kezelésében érintett valamennyi szervezetnél, intézménynél, amelynek során összesen 240 felhasználót, a meglévők mellett a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot és a Rendőrség megyei szervezeteit és egyes közigazgatási hivatalokat kötötték be. 2007-ben elkészült a rendszer újabb és ma is futó verziója, a Marathon Terra. Ez az alkalmazás amellett, hogy megbízható adatkapcsolatot biztosít a felhasználói között, már rendelkezik „közösségi funkciókkal” is. Létre lehet hozni benne szakmai fórumokat, ahol a felhasználók különféle témakörökben oszthatják meg egymással a tapasztalataikat. A rendszer megbízhatóságát tükrözi, hogy ez lett Magyarországon a veszélyhelyzet-kezelés fő informatikai kommunikációs eszköze.

Működése

A Marathon Terra egy olyan Windows operációs rendszereken futó szoftveralkalmazás, amely kapcsolatban áll a többi Marathon Terra klienssel. A kliensek működésének összehangolását a katasztrófavédelem védett szervertermében elhelyezett kommunikációs szerver, a kiszolgáló biztosítja. A kiszolgáló feladata az, hogy tárolja a felhasználók adatait, üzeneteit, valamint a felhasználók által küldött üzeneteket rövid időn belül továbbítsa a címzettek felé.

¹¹ Szerzők: Rác Zoltán, dr. Bognár Balázs (BM OKF).

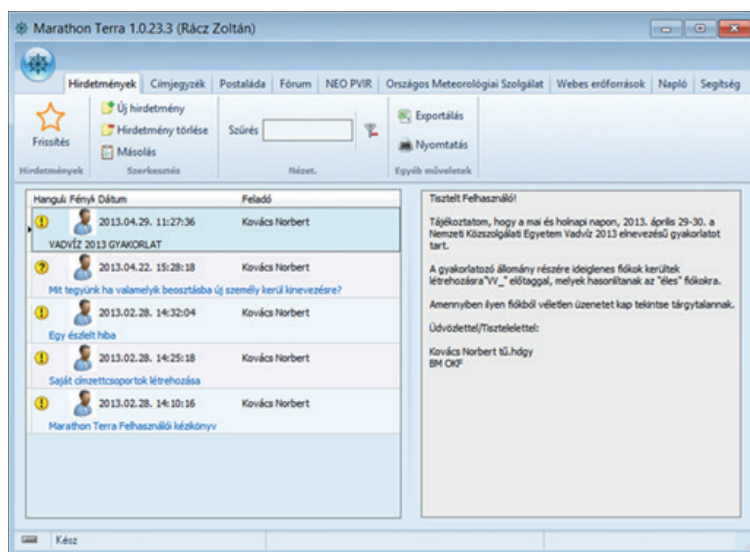
A kiszolgáló minden fontos adatot naplóz, beleértve az üzenet küldésének, kézbesítésének és nyugtázásának időpontját is. Ezenfelül adatokat szolgáltat a felhasználók online státuszáról is, azaz meg tudja mondani azt, hogy a rendszerbe kapcsolt felhasználó be van-e kapcsolva.

A rendszerbe kívülről, más szoftverrel hozzáférni nem lehetséges. Az üzeneteket csak egy másik Marathon Terra klienssel lehet elolvasni. A rendszer tagja csak olyan személy vagy szervezet lehet, akiknek a csatlakozását a BM OKF országos polgári védelmi főfelügyelő jóváhagyta, és az új felhasználónak át kell esnie az illetéktelen hozzáférést kiszűrő regisztrációs eljárás.

Az alkalmazás legfontosabb szolgáltatásai

Hirdetőfal-szolgáltatás

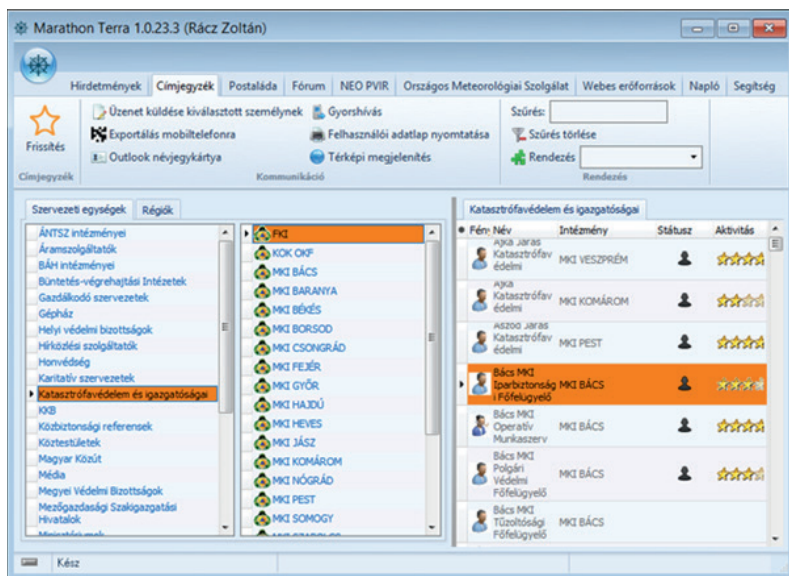
A rendszer-adminisztrátorok által használt kommunikációs felület, amelynek célja az összes felhasználó gyors tájékoztatása. A rendszer-adminisztrátori szintű üzeneteket korlátozás nélkül minden felhasználó megkapja, így megelőzhető egy esetleges karbantartási időszak során fellépő információkiesés.

20. ábra. Hirdetőfal-szolgáltatás

Címjegyzék-szolgáltatás

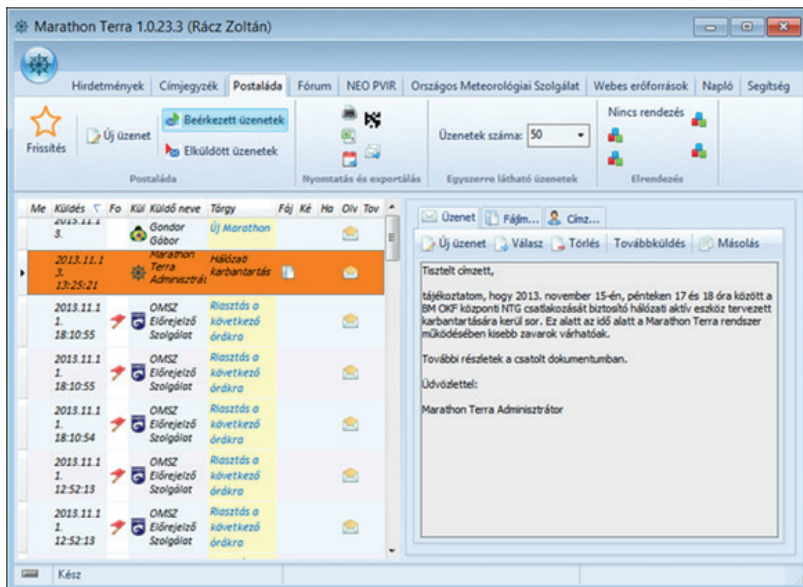
A címjegyzékben megtalálhatóak a rendszerbe kapcsolt résztvevők legfontosabb elérhetőségi adatai, továbbá tájékoztatást nyújt a felhasználó online státuszáról. A beépített Google-alapú helymeghatározás segítségével lehetőség van a felhasználó helyének térképi ábrázolására. A kezelőfelület sok innovatív elemet tartalmaz, például a címjegyzékben található adatok mobiltelefonra exportálhatóak, a kétdimenziós vonalkód (QR Code Matrix) alkalmazásával vagy akár a mobiltelefon monitorra történő irányításával hívást is kezdeményezhetünk.

21. ábra. Címjegyzék-szolgáltatás

Postaláda-szolgáltatás

A postaláda-szolgáltatás hasonló funkcionalitással bír, mint a többi levelező-program. A Marathon Terra alkalmas nagyméretű fájlok, képek, médiatartalmak és térkép-koordináták továbbítására is.

22. ábra. Postaláda-szolgáltatás

Az elmúlt években kezelt veszélyhelyzetek alkalmával, sok esetben kizárólag a Marathon volt képes a megfelelő tartalmú üzenetet továbbítani az egyes operatív törzsek között (pl. a vörösiszap-katasztrófa, illetve az árvízi védekezés során küldött műholdas képek, terjedési modellek).

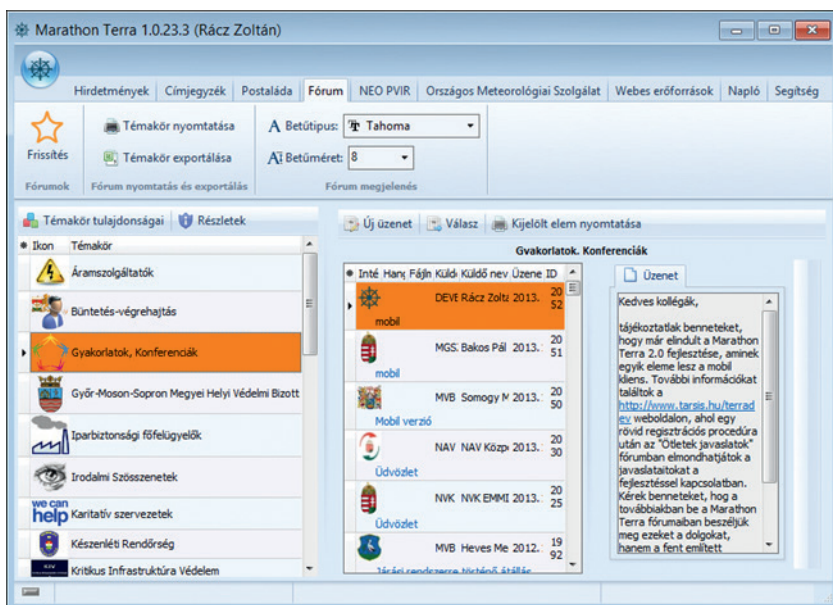
A rendszer további előnye, hogy az üzenetek rövid idő alatt érkeznek meg a címzettekhez, és hatékony, „buborékos” figyelmeztetéssel ad értesítést az új üzenet érkezéséről.

Lehetőség van címzettesoportok létrehozására, így egy üzenet több személynek is elküldhető egy lépésben.

Az üzenet teljes „életútja” nyomon követhető, látható a küldés, a kézbesítés és a nyugtázás időpontja, sőt ha az üzenetnek több címzettje van, akkor a többi címzett nyugtázási időpontja is látható. A Marathon Terra e tulajdonsága nagyon hatékony csapatmunkát tesz lehetővé.

Fórumszolgáltatás

A Marathon Terra fórumai zárt, meghívásos alapú tematikus csoportok, ahol a felhasználók különféle témakörökben oszthatják meg tudásukat a többiekkel.

23. ábra. Fórumszolgáltatás

A fórumba írt üzenet, az oda feltöltött dokumentum minden fórumtag számítógépén megjelenik. Ez a felület kiváló a különböző gyakorlások, gyakorlatok anyagainak megosztására, a közlések továbbítására, valamint közérdekű adatok megjelenítésére.

A NEO PVIR és az Országos Meteorológiai Szolgálat felülete

A Marathon Terrába beépítették a Belügyminisztérium által üzemeltetett Polgári Veszélyhelyzeti Információs Rendszernek (NEO PVIR) a webes linkjét és az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ) riasztási oldalát is. A beépített linkek segítségével – mind normál időszakban, mind veszélyhelyzet esetén – egyszerűen hozzá lehet jutni a BM által gyűjtött adatokhoz, illetve meteorológiai riasztás esetén a riasztási térképekhez.

Naplószolgáltatás

A Marathon Terra rendszere minden eseményt naplóz, beleértve a be- és kijelentkezéseket vagy az üzenetküldések és -olvasások időpontjait. E szolgáltatás kiválóan alkalmas arra, hogy egy gyakorlat vagy éles helyzet eseményeit gyorsan és egyszerűen rekonstruálni lehessen. Az adatok feldolgozását lényegesen megkönnyíti a naplóesemények Excel formátumba való exportálhatósága.

Élő rendszer

Jelenleg a Marathon Terra közel 1200 felhasználóval rendelkezik. Felhasználói között megtalálhatóak a katasztrófavédelmi szervek mellett többek között a megyei és helyi védelmi bizottságok, a büntetés-végrehajtási intézetek, az ÁNTSZ szervei, a Magyar Közút Nonprofit Zrt., a vízügyi szervek, a népegészségügyi szakigazgatási szervek, a kiemelt fontossággal bíró rádiók és televíziók, valamint egyre több, a védelmi igazgatás rendszerében tevékenykedő civil szervezet is bekapcsolódik a rendszerbe.

A rendszer legnagyobb előnye az, hogy a komplex védelmi igazgatási rendszert képes kiszolgálni a kormányzati döntések előkészítéséért felelős központi szintű törzsektől (pl. Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központja) a helyi végrehajtást koordináló műveletirányítási szakterületekig (pl. katasztrófavédelmi kirendeltségek, járási védelmi bizottságok).

A felhasználási köre rendkívül sokrétű: a BM OKF és a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) közötti megállapodás alapján a televíziók számára ezen a kommunikációs csatornán jutnak el az adatok a nézők felé; az OMSZ meteorológiai riasztásait a Marathon Terra rendszeren továbbítják a védelmi igazgatásban részt vevő szervezeteknek, valamint a Marathon Terra az Országos Nukleárisbaleset-elhárítási Intézkedési Terv alapján a nukleárisbaleset-elhárításhoz kapcsolódó esemény kezelésének elsődleges kommunikációs eszköze.

A Marathon Terra a védelmi szféra által megfogalmazott szakmai igényeknek megfelelően folyamatos fejlesztés alatt áll. A fejlesztések legfontosabb jövőbeli célja, hogy a rendszer minden informatikai platformon elérhető legyen, ennek megfelelően készül az Android-alapú, mobiltelefonokon futó kliensprogram, aminek segítségével akár irodán kívül – okostelefonokon, táblagépeken – is olvashatóak lehetnek az üzenetek.

Kormányzati Távközlési és Informatikai Rendszer (K-600/KTIR)

A Kormányzati Távközlési és Informatikai Rendszer (KTIR) fejlesztésének és bevezetésének célja a védelmi igazgatásban érintett szervek tevékenységének, hatékonyságának növelése, a döntés-előkészítők és döntéshozók támogatása. A Honvédelmi Minisztérium Védelmi Hivatal (HM VH), valamint az Informatikai és Hírközlési Minisztérium Védelemszervezési Önálló Osztálya (IHM VÖO) közös fejlesztésében kezdődött meg a rendszer kialakítása. A fejlesztések következtében több lépcsőben, ütemben érte el mai formáját.

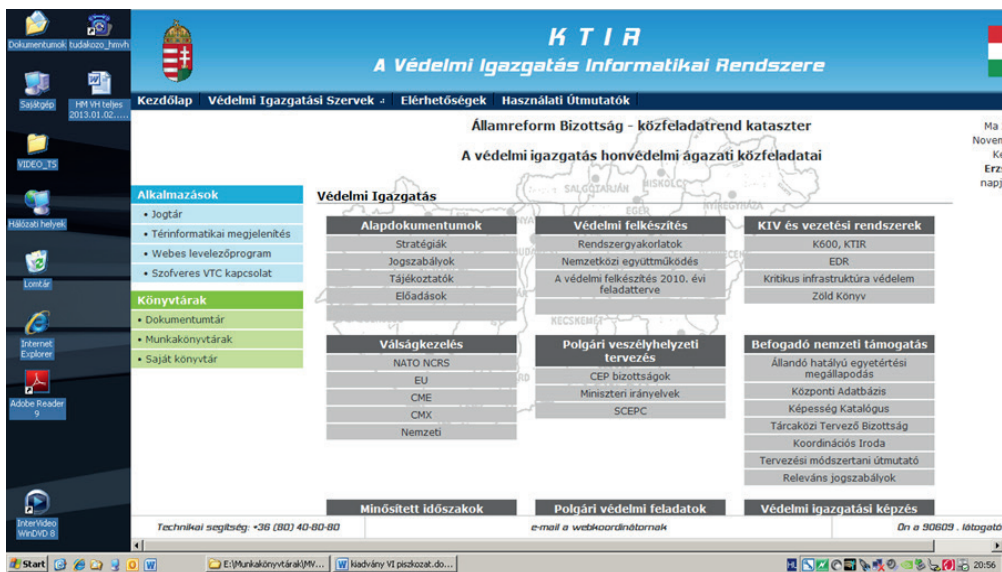
A KTIR rendszer a HM VH üzemeltetésében lévő, két külön, védett helyen található tükrözött szerverrendszerekből, a Minisztériumoknál és az MVB-nél lévő zárt végpontokból, valamint az ezeket a rendszerelemeket összekötő aktív és passzív hálózati elemekből áll. A szolgáltatások központi szervereken futnak, az adatokat a nap végén tükrözik.

A KTIR rendszer szolgáltatásai

- fájlserver-szolgáltatás,
- levelezés (MS Outlook 2010),
- csoportmunka (MS SharePoint 2010 Professional),
- szakértői rendszer,
- térinformatikai rendszer,
- tervezéstámogató modul,
- események és tevékenységek dokumentálása,
- erőforrások kezelésére szolgáló modulokat (Települési Adatok Modulja, TAM) tartalmazó adatbázis,
- videokonferencia-szolgáltatás,
- jogtáralkalmazás,
- az MH központi elektronikus telefon- és szervezetjegyzékének alkalmazása.

A levelezőrendszer, a fájlszolgáltatás és a csoportmunka-szolgáltatások

A KTIR rendszer egy zárt informatikai rendszer, amelyben a felhasználók számára MS Outlook levelezőszolgáltatás érhető el. Az MS Outlook szolgáltatás készen vásárolt levelezőprogram, amely alkalmas a legtöbb szervezet belső és külső levelezésének kiszolgálására. Nemcsak levelezőkliensről beszélünk, hiszen az Outlook tartalmaz feladatkezelőt, naptárat, névjegyalbumot is, emellett együttműködik az MS Office programcsomagon belül kapható alkalmazásokkal (Word, Excel stb.), valamint a csoportmunkát támogató MS SharePoint programmal. Ez az alkalmazás és a hozzá tartozó szerver (Exchange server) lehetőséget biztosít a levelezés, a naptár funkciók és a feladatok kiosztására, kezelésére, illetve találkozók és események összehívására, tervezésére.

24. ábra. A KTIR rendszer

A fájlszolgáltatás azt jelenti, hogy a felhasználók jogosultságuknak megfelelően kereshetnek, méretekhatározás nélkül menthetnek és módosíthatnak a szerveren tárolt adatállományok között. A KTIR kezdőképernyőjén kialakított felület lehetőséget biztosít a védelmi igazgatáshoz szervesen kapcsolódó adatok közötti gyors, tematikus navigációra.

Az MS SharePoint alkalmazás a mai korszerű csoportmunka egyik tagja. Szolgáltatásai között van a dokumentumok megosztása; az ugyanazon a dokumentumon végzett csoportmunka támogatása; verziókövetés; feladatkezelés; naptárfunkciók; események munkaterülettel való megjelenítése. Ez utóbbi azt jelenti, hogy a naptárban nemcsak egy értekezlet ideje, helye jeleníthető meg, hanem a résztvevők teljes anyaga, a meghozott határozatok, a csatolt dokumentumok, a hivatkozások stb. Sőt, a rendszer a felületen bekövetkezett változások esetén e-mailt küld az érintettnek az eseményekről. Továbbá képes kezelni azt is, ha egy feladatot ütemezésekor több felhasználónak kiosztunk, azok helyzetéről és készenléti állapotáról jelentéseket küld, amit a projektvezető elfogad vagy elektronikusan visszaküld újabb határidőt és feladatot szabva.

Összességében a meglévő levelező és fájlkezelő, valamint csoportmunka-alkalmazás alkalmas a mai kor színvonalán kiszolgálni a legtöbb szervezet felmerülő igényeit.

„Szakértői rendszer”

A szakértői rendszer a HM VH védelmi igazgatási szakemberei és a K-600 KTIR rendszert üzemeltető és fejlesztő informatikai rendszermérnökök által kifejlesztett, a döntés-előkészítési folyamat informatikai biztosítását szolgáló

alkalmazások összessége. Így tartalmaz adatbázist az erőforrások nyilvántartására; a megyei tervrendszert digitális formában; jelentő modult; térinformatikai alkalmazást és műveleti naplót, amely a kapott és a tett intézkedéseket, valamint a bekövetkezett események elektronikus rögzítését teszi lehetővé.

A tervezéstámogatási funkció

A tervezéstámogatási funkció rendeltetése az intézkedési tervek és az egyéb tervezési dokumentáció elkészítésének informatikai támogatása:

- a tervezési alapadatok rögzítése és karbantartása;
- névjegyzékek;
- szervezetjegyzékek;
- Települési Adatok Modulja (TAM);
- a tervezési alapadatokban rögzítettek gyors elérése és nyomtathatósága.

Az MVB-k intézkedési és védelmi terveinek a kezelése (az összesen 22 tervet magában foglaló megyei tervstruktúra könnyű pontosítását teszi lehetővé a releváns információk tervekből való gyors kinyerése).

Az események és tevékenységek dokumentálása

Az események bejelentése a térképi pozíció megadásával és a KTIR „bejelentési” funkciójának használatával történik.

- A felvitt jelentéseket a műveleti naplóban rögzítik. A rendszer a megjelölt személyeknek a jelentés egy elektronikus (PDF) példányát a rendszer levelezőszolgáltatásán (MS Outlook) keresztül automatikusan megküldi.
- A 15 pontos jelentési modul segítségével a bekövetkezett eseményeket egy-egy esetben rögzítik a rendszerben, így lehetőség van az esemény fajtája, a bekövetkezés helye és ideje alapján szűrni a térképi felületen. A rendszerben van mód csak egy megye vagy egy időszak, illetve azon belül valamilyen bekövetkezett esemény alapján megjeleníteni a térképen az információkat.

Ezen túlmenően lehetőség van egy bekövetkezett esemény követésére és értékelésére:

- Lehetséges az adott eseményhez rendelt térképi erőforrások megjelenítése.
- Műveleti napló vezethető.
- Lehetőség van a naplózott jelentések és a hozzájuk kapcsolt dokumentumok megtekintésére (a naplózott jelentések és események nem módosíthatók).
- A naplóba felvihetünk új bejegyzéseket, amely időpontot, központi katalógusba felírt és választott eseményt vagy feladatot, a dokumentumkatalógusból választható dokumentumot, illetve megjegyzéseket tartalmazhatnak.
- Készíthetünk új jelentést, ahol a jelentés tárgyát katalógusból kiválasztva adhatjuk meg a jelentés tartalmát és kapcsolhatjuk a jelentésünkhöz tartozó dokumentumokat.
- Az MVB tevékenysége során bekövetkezett eseményeket annak kezdetekor rögzíthetjük, befejezésekor zárhatjuk. Az adott esemény kezelésekor ke-

letkezett jelentéseinket az eseményhez kapcsolhatjuk. (Lezárt, befejezett eseményhez további jelentés nem kapcsolható.)

- Az eseménynapló megjeleníthető és kinyomtatható.
- Ebben a menüben kezelhetjük a különszolgáltatásként fejlesztett műveleti naplókat is. Megtekinthetjük a műveleti naplókat, új műveleti naplót nyithatunk, a művelet befejezésekor pedig a naplót zárhatjuk, megjeleníthetjük és nyomtathatjuk.

A műveleti naplóból a bejegyzést követően azok nem törölhetők, illetve a napló vezetője (üzleti szolgálat) által nem módosíthatók.

Térinformatika

A térinformatika fogalmát Márkus Béla *Bevezetés a térinformatikába* című dolgozatában határozta meg: „A térinformatika tudomány, az informatika egy speciális ága, olyan informatika, amelyben az információ alapjául szolgáló adatok földrajzi helyhez köthetők.”

A térinformatika által vizsgált fő kérdések a következők:

- Mi van egy adott helyen?
- Pontosan hol van?
- Mi és hol változott?
- Mi történik akkor, ha...?

A térinformatika eszköze a GIS (*Geographical Information System*). A GIS fogalmát sokan sokféleképpen fogalmazták meg, ezek közül néhány:

Információs rendszer, amit olyan adatokkal való munkára terveztek, amelyek térbeli vagy földrajzi koordinátákkal vannak összekapcsolva. Más szavakkal a GIS egyrészt egy speciális adatbankrendszer, speciális térbeli vonatkozásokkal rendelkező adatokkal, másrészt egy utasításkészlet, amely ezekkel az adatokkal dolgozni képes. (Jeffrey Star és John Estes, 1990)¹²

Rendszer, amely olyan adatokat gyűjt, tárol, ellenőriz, integrál, kezel, elemez és mutat meg, amelyek térbelileg a Földhöz kötöttek. (Roger Richard Edward Chorley, 1987)¹³

A GIS egyidejűleg teleszkópja, mikroszkópja, számítógépe és xerox-gépe a térbeli adatok elemzésének és szintézisének. (Ron Abler, 1988)¹⁴

Gyakorlatilag a GIS olyan informatikai alkalmazás, amely egy valós térképi alapot tartalmaz, és ehhez hozzárendel egy vagy több adatbázist, amely a térképi rétegeken ábrázolt objektumok tulajdonságait írja le.

¹² Jeffrey STAR–John ESTES: *Geographic Information Systems: An Introduction*. Prentice Hall, 1990.

¹³ Roger Richard Edward CHORLEY: *Handling Geographic Information: Report of the Committee of Enquiry chaired by Lord Chorley*, HMSO. Department of the Environment, 1987.

¹⁴ R.F. ABLER: Awards, rewards and excellence: keeping geography alive and well. *The Professional Geographer*. 1988(40), Wiley.

Nagy előnye egy térinformatikai rendszernek a hagyományos manuális térképi megjelenítéssel szemben, hogy végezhető vele számítások, illetve műveletek. Ráhelyezhetőek különböző rétegek, amelyek egy adott szakterület adatait, információit tartalmazzák. Pl. egy térképi alap csak a domborzati felszínt tartalmazza, míg egy közigazgatási térkép a településeket, a közigazgatási határokat, a telkek tulajdonviszonyait stb.; egy vízügyi réteg és a csatolt adatbázis tartalmazza az álló- és folyóvizeket a hozzájuk tartozó mesterséges és természetes tereptárgyakkal együtt és az azokat leíró adatokat. Számtalan ilyen réteg felhelyezhető egy térképi alkalmazásra. Tetszés szerint kijelölhető és nagyítható egy kijelölt terület vagy objektum, amelyről egy egérkattintással a kiválasztott hely pontos koordinátája vagy GPS-adatai leolvashatóak. Természetesen ez fordítva is igaz, azaz egy hely megkereshető a térképen a koordinátái alapján.

Végezhető számítások, távolságmérések, illetve bizonyos jellemzőkkel rendelkező objektumok és területek megkereshetőek. Ez egy hagyományos térképen egyáltalán nem vagy csak több térkép alkalmazásával lehetséges.

A térinformatikai alkalmazás előnyei a védelmi igazgatásban

- Elterjedt gyakorlatilag az élet egész területén, így mindenki számára ismert, egyszerű és felhasználóbarát felületet jelent.
- Könnyen, gyorsan, központilag frissíthető, menedzselhető. Az adatokat csak egyszer rögzítik, és a köztük kialakított logikai kapcsolat révén változtatják le és használják fel. Így biztosított, hogy egy frissített és pontosított adat minden egyes előfordulása megváltozik, nem maradhat a tervrendszerben térképi felületen régi, rossz információ.
- Gyors, jól áttekinthető felületet nyújt a döntéshozatalhoz. (A kevés információnál csak a túl sok információ jelent nagyobb gondot.) Szükséges a rendelkezésre álló adatok rendszerbe foglalása és szemléletes megjelenítése ahhoz, hogy pontos képet lehessen alkotni a kialakult helyzetről.
- Szelektív megjelenést biztosít, azaz csak azok az információk jelennek meg, amelyekre szükség van az adott helyzetben.
- Csak az arra jogosultak tekinthetnek be az adott tartalmakba. A rendszer a jogosultságkezelésnek köszönhetően csak azoknak a felhasználóknak engedélyezi az adatokhoz való hozzáférést, akiknek betekintési joguk van.
- Számítások végezhetőek a domborzati elemekkel csatolt adatbázisokkal, így könnyebb az adott feladathoz szükséges térképi műveletek elvégzése. Ilyen számítási feladat pl. a nehéz gépjárművek útvonaltervezése, illetve a távolságmérés és a terjedési modellek készítése stb.
- A különböző szakterületek szakemberei saját alkalmazásokat, adatbázisokat (pl. meteorológiai; vízügyi, légi, vízi és közúti közlekedési; közigazgatási; katonai stb.) készítenek. Ezek az adatok átvehetőek, térképi réteggéként megjeleníthetők.

- Valós idejű multimédiás tartalmak (képek, videók stb.) jeleníthetők meg, amelyek elősegítik a helyzetértékelést és a döntéshozatalt.
- Eseményeket lehet vele modellezni; fel lehet mérni a döntések vagy a bekövetkezett események hatásait, következményeit; alkalmas továbbá oktatások, képzések megtartására és valós helyzetek szimulálására.
- Nemcsak az illetékességi terület vagy jogosultság alapján lehet szelektálni az információt, hanem egy megtörtént eseményt idő szerint is lehet modellezni. Így egy bekövetkezett esemény kapcsán a keletkezett tapasztalatokat fel lehet dolgozni, illetve időrendben haladva a döntéseket elemezni lehet.
- A rendszer naplózást végez (logfájlok), amelyeket a rendszergazda sem tud a rendszerből kitörölni, így hiteles módon lehet az eseményeket nyomon követni.

A térinformatikai támogatás helyzete a KTIR-ben

A KTIR-ben létrejött térinformatikai modul a következőkkel jellemezhető:

- A távoli felhasználói munkahelyeken (pl. MVB) kialakítottak egy olyan alkalmazást (vastag kliens), amely biztosítja, hogy a felhasználó helyben megtekinthesse az országos szinten regisztrált események földrajzi helyét és a hozzá kapcsolt információkat. Emellett lehetővé teszi, hogy a felhasználó saját illetékességi területe vonatkozásában térkép-megjelenítéssel, térbeli elemzésekkel kapcsolatos funkciókat hajthasson végre.
- Kialakították a térképkezeléssel kapcsolatos központi, rendszergazdai funkciókat.
- Kialakították egy olyan térképészeti adatbázis struktúráját, amely alkalmas tematikus rétegek megjelenítésére, továbbá térképi szimbólumokat specifikáltak a megjelenítés támogatására.
- Kialakították és telepítették egy ún. térképszerveren a térinformatikai rendszer webes változatát (vékony kliens), amely lehetővé teszi, hogy egy zárt, belső hálózaton (intranet) keresztül a felhasználók közvetlenül hozzáférhessenek a térinformatikai alapfunkciókhoz (pl. térképnagyítás vagy -kicsinyítés, -eltolás, események megjelenítésének be- vagy kikapcsolása).
- Sor került a KTIR központi adatbázisának és a térképszervernek az integrációjára.
- A térinformatikai rendszer mindkét változatánál egy könnyen kezelhető és logikus felhasználói felületet fejlesztettek ki, a térinformatikával támogatott könnyebb és hatékonyabb támogatás érdekében. Ennek részét képezi a bejelentett események földrajzi helyének rögzítését, illetve megjelenítését lehetővé tevő funkció is.

A vastag kliens megoldás GeoMedia desk top térinformatikai szoftverre, a vékony kliens megoldás pedig GeoMedia WebMap térképszerver szoftverre épül.

A térinformatikai adatbázis tartalma

Az adatbázis szerkezete lehetővé teszi, hogy a rendszer céljának megfelelő különböző téradatkészleteket (pl. ortofotó, közúthálózat, települések) rétegenként egymásra vetítsük, ki- vagy bekapcsoljuk és így állítsuk össze az aktuális feladathoz szükséges tematikus térképtartalmat. Egyes adatkészleteken belül további tartalmi felosztás található, pl. a topográfiai térképen belül a vízhálózat, települések, földrajzi nevek stb. Más adatkészleteken belül objektumokra bontott szerkezetet találunk, ahol az egyes objektumokhoz leíró adatokat (attribútum) kapcsolnak. A jelenleg kezelt adatkészletek a következők:

- DTA50 – Magyarország 1:50 000 méretaránynak megfelelő részletezettségű topográfiai térképe, tematikus tartalmakra bontva;
- digitális ortofotó-állomány, helyenként akár kétméteres képfelbontással;
- DDM50 – Magyarország digitális terepmodellje, elsőrendű árvízvédelmi vonalak és magassági adataik, illetve az őket lefedő, 0,5 m felbontású digitális ortofotó;
- belvíz által rendszeresen érintett területek veszélyeztetettségi térképe;
- állami közúthálózat (kilométer-szelvényezés, hidak leíró adatokkal – pl. teherbírás, szélesség);
- vasúthálózat (hidak);
- vízhálózat (folyók, kilométer-szakaszolással);
- a főváros, a megyei városok és a veszélyes üzemekkel érintett települések utcaterképe (DSM10 – utcanév, házszám, topográfiai tartalom);
- energiaszolgáltató (elektromos, gáz, olaj) gerinchálózatok nyomvonalai.

A téradatkészletek kezelése Oracle 10g adatbázis-kezelővel történik.

A térinformatikai rendszer funkcionalitása

A térinformatikai rendszer funkcionalitását egyik oldalról a GeoMedia képességei, másik oldalról pedig a KTIR számára kifejlesztett további webes alkalmazások biztosítják. Ez utóbbiak a következőkben nyilvánulnak meg:

- Alapszintű felhasználói felület, amely a DTA50 és azon az aktuális események megjelenítését teszi lehetővé, természetesen az alapvető webes térképi funkciókkal együtt (pl. zoom in vagy out, bizonyos alaprétegek ki- vagy bekapcsolása).
- Közutak, vasutak és folyók nyomvonalának megjelenítése kilométer-szelvényezéssel és beazonosítható műtárgyakkal.
- Veszélyes üzemek megjelenítése utcaterképen, ortofotóval együtt.
- Kicsinyítés vagy nagyítás térképi terület megadásával.
- Adott sugarú körben objektumok és intézmények, illetve események leválogatása és megjelenítése.
- Útvonal meghatározása és ajánlása egy adott esemény és a szükséges erőforrás helyszíne között (útvonal megjelenítése, távolság, menetidő).

- Nehézgépjárművek útvonaltervezésének támogatása (aktuális híd- és út-adatok figyelembevételével a lehetséges útvonal megtervezése, különböző szempontok szerinti optimalizálása és térképi megjelenítése).
- Az elsőrendű árvízvédelmi vonalak; a védelmi területet, hullámteret és víztározókat lefedő, 0,5 m felbontású digitális ortofotó, illetve a vonalak magassági adatainak együttes megjelenítése.
- UTM34, WGS84 és EOVS vetületi rendszerű koordináták közötti konverzió.
- Terület- és hossz mérés több pont megadásával.
- Események bejelentése térképi pozíció megadásával.
- Adott eseményhez rendelt erőforrások térképi megjelenítése.
- Eseményhez kapcsolódó digitális videofájl, fénykép fogadása, illetve megjelenítése a térképről indítható események tematikus felületéről.

Videokonferencia (VTC)

A videokonferencia ma már akár otthoni körülmények között is elérhető szolgáltatás, sok esetben ingyenes felületek is rendelkezésre állnak. A konferenciában lévők nemcsak látják és hallják egymást, hanem képesek tartalmakat is megosztani. Azaz egy prezentáció megtartható úgy is, hogy az előadó és a hallgatók mindegyike más helyen van, sőt akár más időzónában is.

A korszerű rendszerek képesek hívások rögzítésére és azok visszajátszására: ha valaki nem vett részt egy megbeszélésen, utána megnézi azt, amiről lemaradt. Alkalmas az ilyen rendszer távsegítség nyújtására és a portálon lévő csoportmunka keretén belül megbeszélések gyors, utazás nélküli megtartására. Komplette képzéseket lehet így tartani: az interneten rengeteg online tanfolyam van, azaz mindenki otthon, a gépe előtt ülve vesz részt a foglalkozásokon. Egy ilyen rendszer akár arra is képes, hogy a védelmi igazgatás központi és területi, illetve helyi szintű szervei egy időben úgy tartsanak rendkívüli ülést, hogy mindenki a saját bázisán van. A rendelkezésre álló összes adat megtekinthető a portálon lévő térinformatikai alkalmazáson, beleértve a bekövetkezett esemény online közvetítését is. Az így tartott ülés rögzíthető, az itt hozott döntéseket, határozatokat utólag lehet írásba foglalni és kiadmányozni. Ez a leggyorsabb módja egy kialakult válsághelyzet operatív és szakszerű kezelésének.

A fent vázolt videokonferencia-rendszerek nem érhetők el szabadon az interneten. Fontos kritérium a stabil, nagy sávszélességű kapcsolat; a feladatot kiszolgáló külön szerverek és alkalmazások megléte, amelyek képesek egy időben, nagyszámú felhasználó kiszolgálására; a meglévő vezetékes előfizetői hálózaton keresztül is lehetővé teszik a hagyományos telefonkapcsolat létesítését vagy mobilhídon keresztül mobiltelefonok, táblagépek kiszolgálását, valamint a meglévő informatikai rendszerekkel történő együttműködést.

A VTC-rendszer ugyan drága, de nemcsak a kialakult válságok kezelésére, hanem normál időszaki vezetési és képzési feladatok elvégzésére is alkalmas. Hossz-

szú vagy akár középtávon az utazásokra fordított idő és költségek csökkentése révén gazdaságossá is teheti egy vagy több szervezet tevékenységét. A K-600 KTIR rendszernek része egy ilyen professzionális videokonferencia-rendszer, amelynek végpontjai védett vezetési pontokon, a fővárosi és megyei kormányhivataloknál, illetve a kijelölt minisztériumoknál elérhetőek. A rendszert jelenleg CISCO E90-es eszközök és kliensek alkotják. A tervezett fejlesztések során a K-600 KTIR rendszert kiterjesztik a járási kormányhivatalok (HVB) szintjére is, így a videokonferencia is elérhetővé válik a HVB-elnökök és a bizottságok számára.

Egyéb, nem speciális kommunikációs csatornák

A hagyományos fax, futár, telefon- és mobilhálózatok, a nyilvános internet, a közösségi hálózatok és a meglévő nyílt internetes levelezőrendszerek mind fontos szerepet játszanak a védelmi igazgatási tevékenységben. A felkészülés időszakában a rendszerek megléte, stabil működése nélkül nem képzelhető el vezetési, irányítási, illetve riasztási feladat.

A mai kor egyik legnagyobb vívmánya a korszerű összeköttetések, infokommunikációs rendszerek megléte. Ugyanakkor korunk egyik legnagyobb veszélye is lehet ezeknek a szolgáltatásoknak és az ezeket kiszolgáló, támogató hálózatoknak a tartós vagy rövid kiesése, leállása. Ezt nevezik kritikus infrastruktúrának vagy újabban létfontosságú infrastruktúrának. A válsághelyzetek kezelésénél fel kell készülni arra, hogy leállhatnak ezek a rendszerek, azaz nem lesz telefonhálózat, vagy átmenetileg túlterhelik a felhasználók a mobilhálózatokat, vagy egyszerűen megszűnik a villamosenergia-szolgáltatás. Tartós áramszünet esetén nem működik se számítógép, se hálózat, se nyomtató, se fax, se fűtés, azaz ott ülnek a döntéshozók és döntés-előkészítők a sötétben, elvágva a külvilágtól.

Több megoldás is létezik az ilyen helyzetek kezelésére. Az egyik a meglévő infrastruktúra védelme, aminek több módja is lehet: gyors, azonnali reagálásra képes karbantartó személyzet fenntartása; felhalmozott tartalék eszközök raktározása; rendszerelemek duplikálása; a rendszer szünetmentes eszközzel, aggregátorokkal történő ellátása; párhuzamos, egymástól független rendszerek használata stb. Az ilyen megoldások közös jellemzője, hogy nagyon drágák, és egy fegyveres konfliktus során bekövetkezett fizikai rombolás következményeképpen előbb-utóbb minden szolgáltatás leáll, a legkörülményesebb tervezés ellenére is.

A megoldás az, hogy a vezetési pontok kialakításánál tervezünk a fenti eszközökkel, törekedve arra, hogy minél hosszabb ideig stabil szolgáltatások álljanak rendelkezésünkre. Nem cserélünk le egy szervezetnél minden vezetékes telefont IP-alapú telefonra, hanem meghagyunk egy-egy hagyományos vonalat és eszközt; felkészülünk a hagyományos papíralapú nyilvántartások vezetésére, futár vagy tábori posta alkalmazására, illetve fenntartunk speciális kormányzati vezetési rendszereket, amelyek alkalmasak a kormányzati vezetés biztosítására különleges jogrend esetén.

Területi adatbázisok

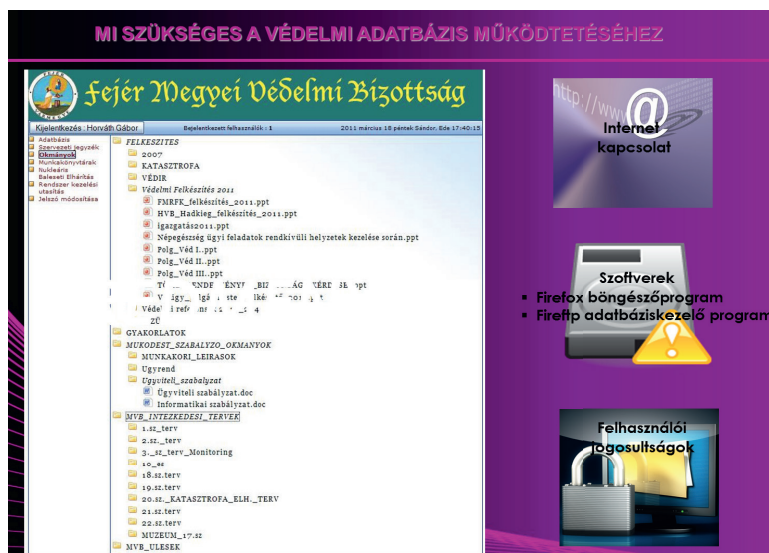
A központi fejlesztésekkel összhangban 2006-tól a területi védelmi igazgatási szerveknél is megindult egy olyan folyamat, amelynek célja volt a megyei védelmi igazgatási rendszerben részt vevők védelmi igazgatási tevékenységének egységesítése, valamint hatékony informatikai támogatásuk biztosítása a különleges helyzetek kezeléséhez.

A központi védelmi igazgatás infokommunikációs eszközei megteremtették a feltételeket az MVB irányába, azonban a HVB-k és a települések ebbe a rendszerbe nem tudtak bekapcsolódni. A rendkívüli helyzetek kezelése során a legnagyobb gondot minden esetben az jelentette, hogy a végrehajtás szintjén nem vagy csak pontatlanul álltak rendelkezésre a döntések meghozatalához nélkülözhetetlen adatok.

Az alábbiakban a fejlesztés eredményeként megvalósult két megoldást mutatunk be.

A területi védelmi igazgatási szervek döntéstámogató rendszere¹⁵

Szükségessé vált egy olyan adatbázis létrehozása, amely dinamikussá és hatékonyabbá teszi a védelmi igazgatásban részt vevők béke- és különleges jogrendi munkáját annak érdekében, hogy a döntések és intézkedések végrehajtása késedelem nélkül megtörténjen.

25. ábra. A területi védelmi igazgatási szervek döntéstámogató rendszere

¹⁵ Fejlesztő: Szentes László (Fejér MVB) és az InFenToth Bt.

Ennek alapján egy olyan megyei kezelésű internetalapú rendszer kidolgozása kezdődött meg, amely lehetőséget adott a területi védelmi igazgatási szervek részére, hogy a rendszer minden szereplője rendelkezzen a feladatkörének megfelelő döntés előkészítéséhez, valamint a döntések meghozatalához szükséges információval, és ezt egy felületen érje el.

A követelmények között szerepelt az, hogy legyen könnyen kezelhető; a tárolt adatok változásainak bevitelére azon a szinten történjen, ahol a változás bekövetkezett, és ezt a rendszer minden szereplője érzékelni tudja.

A rendszer nem más, mint a KTIR TAM adatbázisszintű megvalósítása.

A rendszer alapja VPN, azaz Látszólagos Magán Hálózat. A VPN-összekötéssel átmenő forgalom csak a végpontok számára látható, a hordozó hálózat csomópontjai számára nem. Ezen a hálózaton egy https (biztonságos) internetkapcsolat és egy FTP TCP/IP hálózatokon történő állományátvitel (letöltés vagy feltöltés nyilvánosan hozzáférhető állományokból vagy állományokba) biztosítja a folyamatos kapcsolattartást.

A VPN alkalmas arra, hogy a védelmi igazgatás területi és helyi szervei hozzáférjenek a központ hálózatához. Az interneten keresztül biztonságos alagút építhető ki a távdolgozó és a központi VPN forgalomirányító számítógépe között. A rendszer a védelmi igazgatáshoz szükséges adatok tárolását és módosítását teszi lehetővé webes felületen. **Előnyei:**

- a védelmi igazgatás adatai egy platformon tárolódnak;
- könnyen elérhető a megyei és helyi védelmi igazgatásban a felhasználók számára, illetve a kapcsolódó szervezeteknek;
- naprakész információkhoz való gyors és egyszerű hozzáférést biztosít;
- az információk és tervek változása késedelem nélkül megjeleníthető.

A rendszer biztosítja:

- a kidolgozott adatbázis önálló szerveren történő tárolását és futtatását, az adatok hozzáféréseinek folyamatos biztosítását;
- a prioritások beállítását, az adatbázis differenciált feltöltését a hozzáférésre jogosultak részére;
- a területi szintű adatok bevitelét és annak adatbázisszintű kezelését a települések, a HVB és az MVB részére, valamint a védelmi igazgatási feladatokban részt vevő szervek részére;
- a gyors riasztáshoz szükséges adatbázis és a bevitt adatok pontosításának, módosításának, illetve új adatok felvitelének lehetőségét;
- a szervezeti jegyzék alapján a résztvevők adatainak adatbázisszintű kezelését;
- a munkakönyvtárak kezelését;
- a rendszerben olyan okmányok elhelyezését és kialakított struktúra szerinti kezelését, amelyek a területi védelmi igazgatási szervek részére szükséges információkat tartalmaznak;
- a hozzáférésre jogosultak részére az egymás közötti elektronikus levelezést és a rendszeren belüli kommunikációs lehetőségek megteremtését.

Az adatok lehetnek adatbázisban tárolt táblázatos adatok, illetve könyvtárstruktúrában tárolt és számítógépen megjeleníthető, a tervezéshez szükséges egyéb fájlok (pl. Word, Excel, PowerPoint és képfelkészítő).

A rendszer képes az adatokat települési szinttől kezdve a HVB és az MVB szintjén csoportosítani, exportálni és importálni.

A dokumentumok jól kezelhetők könyvtárstruktúra alapján, és az egységes kialakítás eredményeként a felhasználók részére hozzáférhetők.

A kiépített rendszer önálló szerveren fut, a hozzáférés felhasználói név és jelszó megadásával lehetséges.

A kidolgozott és évek óta Fejér, Komárom-Esztergom, Vas, Tolna és Somogy megyében üzemelő rendszert képek alapján mutatjuk be. Elérhető: <https://vedig.datatrans.hu> oldalon, a megyenév – /kom, /vas, /somogy – megadásával.

26. ábra. Kezdőlap

A rendszerbe az érvényes, rendszergazda által generált felhasználói név és jelszó megadásával lehet bejelentkezni. A jelszó a felhasználó igénye szerint megváltoztatható. A belépést követően egy menüsorból lehet választani.

Adatbázis

Az adatbázisban kezeljük a védelmi igazgatás szempontjából szükséges információkat a vonatkozó jogszabályi előírások által meghatározott tartalmi követelményekkel.

1.1. Állatállomány	1.2. Közmű ellátottság
1.3. Területi népességi adatok	2.1. Egyházak
2.2. Intézmények	2.3. Karitatív szervezetek
2.4. Kulturális és sportlétesítmények	3.1. Orvosi alapellátás
3.2. Orvosi szakellátás	3.3. Gyógyszertárak
3.2. Mentőszolgálat	4.1. campingek
4.2. Kollégiumok	4.3. Szállodák
4.4. szűksegelhelyezésre igénybe vehető objektumok	5.1. Étkeztetés, vendéglátás
5.2. Konyhák	6.1. Autóbusz közlekedés
6.2 Kikötők	6.3. Repülőterek, vészleszállók
6.4 Vasúti megállóhelyek	7.1 Bányák
7.2 Állati hulladék lerakók	7.3. Logisztikai szolgáltató központok
7.4. Nyomdák	7.5. Raktárak
7.6. Szolgáltatást folytató gazdálkodó szervek	7.7. Termelést folytató gazdálkodó szervek
7.8. Tömegtájékoztatók	7.9. Üzemanyag töltőállomások
8.0 Műemlékek	9.1 Polgárőrség
9.2 Rendőrség	9.3. Tűzoltóságok
10.1. szakértők	11.0. Veszélyes anyagok
12.0. Ingatlanok, anyagi szolgáltatás	12.1. Gépjárművek
12.2. Munkagépek	12.3. Tárolók
12.4 Hajók	13.0. Gázfogadók

27. ábra. Az adatbázis

A kezelni kívánt adatállományra kattintva a konkrét táblázat adatait kapjuk, amelyen a kívánt művelet végrehajtható. Az adatbázisban történő adatkezelés csak megfelelő írási jogosultság esetén biztosított.

Új adatfelvétele

Meglévő adat javítása

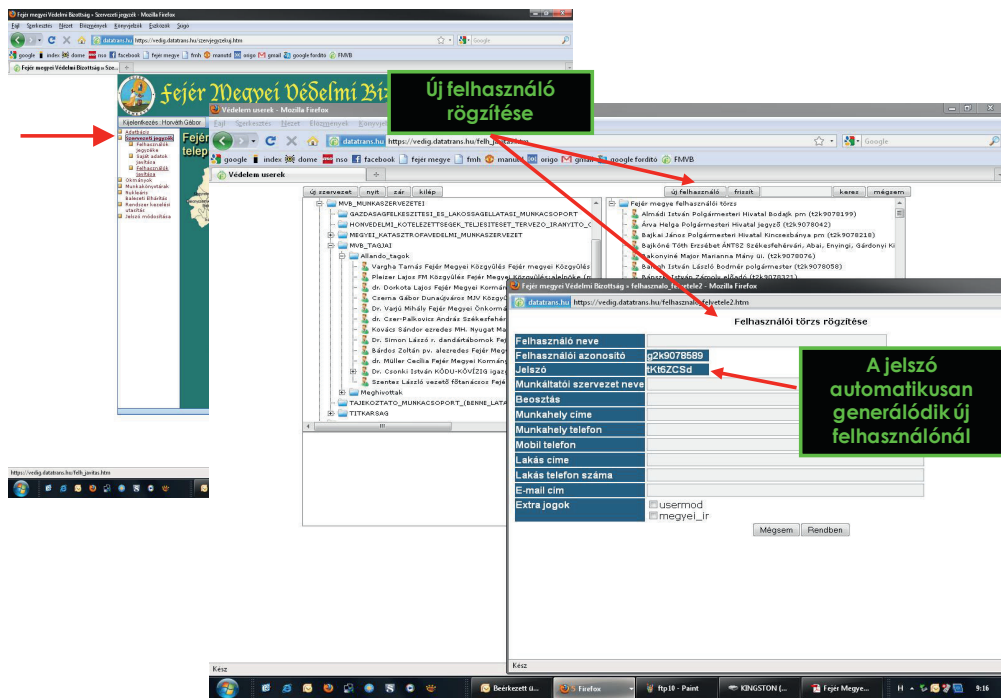
Meglévő adat törlése

	sorszam	gepjamu_neme	tipus_gyartasi_ev	menyiseg	teherbiris	hajtoanyag	rafelulet_tipusa	tulajdonos	telepules	iranyitoszam
	3795	0	szkg		5 f6			Nagy Zolt (forg: remsz: JAS 409)	Aba	8127
	3796	0	szkg		5 f6			Kozma Zoltán (frsz: JAZ-219)	Aba	8127
	3797	0	szkg		5 f6			Bódis János frsz: JCR-739	Aba	8127
	3798	0	szkg		5 f6	gázolaj		Németh László (frsz: JKA-049)	Aba	8127
	3799	0	szkg		5 f6			Merceslne Béres Szilvia (frsz: JTV-167)	Aba	8127
	3800	0	szkg		5 f6			Kertész Attila JWCX-770	Aba	8127
	3801	0	szkg		5 f6	gázolaj		Kamenczi András JM-045	Aba	8127
	3802	0	szkg		5 f6			Kllyay Zolt Lászlóné (frsz: JDS-369)	Aba	8127
	3803	0	szkg		5 f6			László Zoltán KCT-903	Aba	8127
	3804	0	szkg		5 f6			Galambos József (frsz: JSM-830)	Aba	8127
	3805	0	terepjáró		1 t, 1 f6	gázolaj	nyitott	Vadász Tamás (frsz: JBF-118)	Aba	8127
	3806	0	terepjáró		1 t, 5 f6	gázolaj	nyitott	Nyireti István (frsz: ISK-234)	Aba	8127
	3807	0	terepjáró		1 t, 5 f6	gázolaj	nyitott	Druza Kornél (frsz: HBR-690)	Aba	8127
	3808	0	tgk		1 t, 3 f6	gázolaj	zár	Varga Zoltán GOC-597	Aba	8127
	3809	0	dgk. közúti		2 f6	gázolaj	nyitott	Nagy László (frsz: GBU-990)	Aba	8127
	3810	0	dgk. közúti		1 t, 5 f6	gázolaj	zár	Csillag János (frsz: HLY-453)	Aba	8127
	3811	0	tgk. terepjáró		1,7 t, 5 f6	gázolaj	zár	Agrokéma KR (frsz: JBM-261)	Aba	8127
	3812	0	tgk terepjáró		1 t, 5 f6	TD	nyitott	Bor István (frsz: HDX-205)	Aba	8127
	3813	0	tgk. közúti		1,8 t, 5 f6	gázolaj	zár	Bácsi Ferenc ifj. (frsz: JFF-963)	Aba	8127
	3814	0	tgk. közúti		1,7 t, 3 f6	gázolaj	zár	Bácsi Ferenc ifj. IPD- 861	Aba	8127
	3815	0	tgk. közúti		9,4t, 3 f6	gázolaj	nyitott billend	Csopó István (frsz: JST-070)	Aba	8127
	3816	0	pótkocsi		13,8 t		nyitott billend	Bor István (frsz: XSE- 522)	Aba	8127
	3817	0	pótkocsi		27 t		nyitott	Aba Trans BL / frsz: XUN-964)	Aba	0

28. ábra. Az adatbázis javítása

Szervezeti jegyzék

A szervezeti jegyzéket a védelmi igazgatásban részt vevő szervezeteknek megfelelően alakították ki. A menürendszerben a rendszert használó szervezeteket és felhasználókat nézhetjük meg:

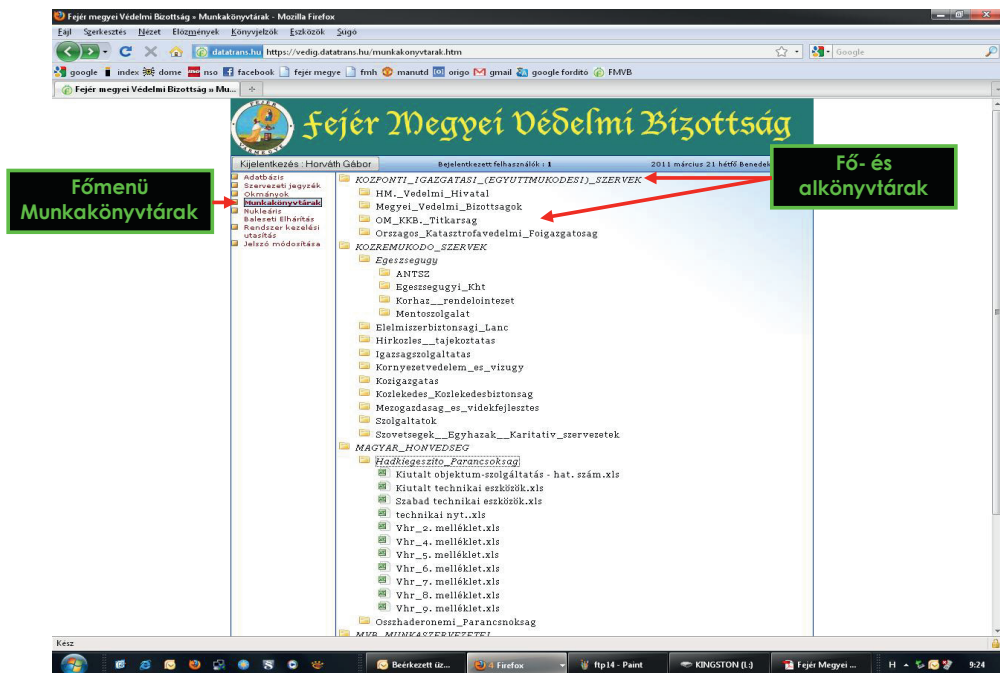
29. ábra. A szervezeti jegyzék

A szervezeti jegyzék egyik sajátossága, hogy telefonkönyvként is használható. A szervezeti jegyzék struktúrája megegyezik a munkakönyvtárakéval.

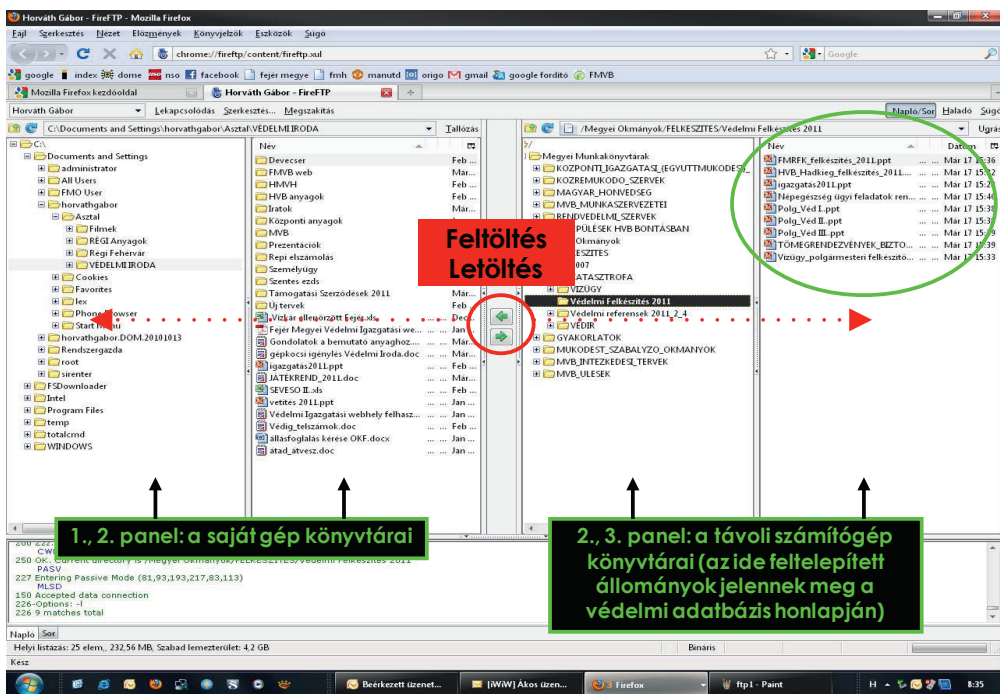
Munkakönyvtárak

Minden szervezeti jegyzékbe felvett felhasználó saját munkakönyvtárat és annak alkönyvtárait hozhatja létre, amelyeket önállóan kezel. Írásjogosultsággal csak a könyvtár kezelője rendelkezik, az elhelyezett anyagokhoz azonban minden felhasználó hozzáfér. A munkakönyvtárakban elhelyezett dokumentumok, képek és prezentációk letölthetők a rendszer felhasználói számára.

A munkakönyvtárak menüszerűen kezelhetők. A munkakönyvtárak feltöltését a szervezeti egységek végzik, ftp felületen.

30. ábra. Munkakönyvtárak

31. ábra. Adatok fel- és letöltése

Okmányok

Ez a menüpont azt a célt szolgálja, hogy az MVB a területi védelmi igazgatási szervek részére közzétegyen minden olyan információt, amely elősegíti a közös gondolkodást és feladat-végrehajtást. Az okmányok kezelésére az MVB jogosult. A menüpontban elhelyezett dokumentumok, az MVB-ülések anyagai, jogszabályok, intézkedési tervek, képek és prezentációk letölthetők a rendszer felhasználói számára a munkakönyvtárak menüpontban ismertetett eljárás szerint. Különleges jogrend bevezetése esetén ezen a felületen biztosítható a vonatkozó határozatok közzététele.

A jelszó módosítása

Ez a menüpont biztosítja a felhasználó részére, hogy minden tevékenysége és a rendszerhez való hozzáférése mások számára elérhetetlenné váljon.

Területi Védelmi Igazgatási Információs Rendszer (TEVIR)¹⁶

A rendszer lehetőséget biztosít az MVB és a HVB, valamint a polgármesterek számára a jogszabályokban előírt védelmi igazgatási tevékenységük hatékonyabb végzésére, ezen belül:

- az adatok, információk és jelentések gyors eljuttatására;
- a felkészülési tevékenység koordinációjának és a tervezési feladatok elvégzésének támogatására;
- az intézkedési és védelmi tervek egységes követelmények szerinti elkészítésére;
- a tevékenységhez szükséges tervezési adatok egységes adatbázisban történő kezelésére;
- a felügyeleti és az ellenőrzési tevékenységek egyszerűsítésére;
- a tevékenységet szabályozó jogszabályi változások gyors követésére;
- a szükséges dokumentáció elkészítésére.

A rendszer a megyei védelmi igazgatás számítógépes szakértői rendszere. Szakértői rendszerként a különböző típusú veszélyhelyzetek esetén szükséges intézkedéseket, az intézkedések megtételéért és végrehajtásáért felelős szerveket és személyeket, valamint a rendelkezésre álló erő-eszköz számvetéseket tartalmazza.

A rendszer a rendkívüli helyzetek kezeléséhez nyújt informatikai támogatást, belső felépítése nem kötődik mereven a megyei védelmi igazgatás szervezeti és feladatstruktúrájához.

Az MVB interneten kellő biztonsággal működő rendszere megkönnyíti az információ gyors áramlását, a védelmi igazgatási szervezetek közti kommunikációt és a tartalomszolgáltatást.

¹⁶ A rendszer fejlesztője: Terecskei Tibor nyugállományú vezérőrnagy (Jász-Nagykun-Szolnok MVB).

Magá a TEVIR három nagy területre osztható: tartalomszolgáltatás, tervezéstámogatás és csoportmunka-szolgáltatás. A rendszer alkalmas az interneten keresztül arra, hogy minden érintett együttműködő elérje. Ez az MVB elnökének a rendszere, amely a megyei kormányhivatalnál található, de a filozófiája az, hogy minden érintett részére a szükséges szolgáltatásokat biztosítsa a felesleges párhuzamosságok elkerülésével.

32. ábra. A TEVIR kezdőfelülete

Tartalomszolgáltatás

A rendszer regisztrált felhasználói ismereteket szerezhetnek a megyei védelmi igazgatási rendszeréről, a helyi védelmi igazgatási szervek működésének alapjairól, feladatrendszeréről és a megyére jellemző legfontosabb adatokról, illetve hozzájuthatnak a hálózati erőforrásokhoz.

A tartalomszolgáltatás egy portál, ami annyiban különbözik egy normál weboldaltól, hogy nemcsak cikkeket, képeket, valamint linkeket és hivatkozásokat tartalmaz, hanem a felhasználó azonosítása után elérhető több önálló alkalmazás és program (pl. csoportmunka, tervezéstámogató modul, vízállásfigyelő rendszer stb.). A jogosultsági szintnek megfelelően betekintést nyer a látogató a település vagy települések, a HVB-k MVB-terveibe és az erőforrásokat tartalmazó adatbázisba. Térinformatikai eszközökön keresztül a megyében bekövetkezett eseményekről pontos, hiteles információhoz juthat, valamint elérheti a térképi felületen is az adatbázisban a kijelölt településről nyilvántartott adatokat.

Az MVB honlapján az alábbi menüpontokból választhat a felhasználó:

- Kezdőlap
- A Megyei Védelmi Bizottság
- Az MVB tagjai
- Az MVB elérhetősége
- Helyi Védelmi Bizottságok
- A HVB-k elnökei
- A HVB-k elérhetősége
- Általános információk
- A védelmi igazgatási szervek feladatai
- A megye veszélyeztetettsége
- A megye egészségügyi helyzete
- Árvizek összefoglalói
- Kapcsolódó hivatkozások
- Érdekességek
- Címkereső térkép
- Időjárási adatok
- MVB munkakönyvtárak
- HVB munkakönyvtárak
- Települési munkakönyvtárak
- Belépés az adatbázisba
- Levelezés és csoportmunka.

Tervezéstámogatás

A rendszer szakértői szolgáltatásai kiterjednek:

- a védelmi igazgatási tevékenységhez szükséges tartalmak (információk) megosztására;
- a védelmi igazgatási tevékenységek végzéséhez szükséges kapcsolódó hivatkozások elérésének biztosítására;
- a regisztrált felhasználók részére történő munkakönyvtárak biztosítására;
- a honvédelmi és katasztrófavédelmi típusú helyzetek kezeléséhez szükséges tervezés támogatására;
- az MVB, a HVB és a polgármesterek védelmi igazgatási feladatainak támogatására;
- a védelmi tevékenység területi szintű koordinálására (levelezés és csoportmunka);
- a tartalomszolgáltatás és a szerver adminisztrációs feladatainak támogatására;
- a bekövetkezett események térinformatikai alkalmazással történő megjelenítésére.

33. ábra. A TEVIR szakértői felülete

A rendszer szolgáltatásként biztosítja az előírt tervrendszer informatikai kezelését; az intézkedési, illetve feladattervek nyilvántartását és szerkesztését; a munkához szükséges dokumentumok nyilvántartását, valamint a tevékenységben érintett személyek és szervezetek adatainak kezelését.

A rendszer felépítése és működési elve

A rendszer az adatokat, információkat objektumszemlélettel kezeli. Az egyes információs entitásokat a rendszer egyedi objektumként kezeli, szakértői szolgáltatásait az objektumok tartalma és az objektumok közötti kapcsolódások együttesen határozzák meg.

Objektumként kezelt adatok és információk:

- jogszabály-hivatkozások
- szervezetek
- intézkedési tervek
- feladatok
- személyek
- adatbázisok
- dokumentumok
- jelentések
- fogalmak.

A területi önállóság és a központi egységesség támogatása során a rendszer az egyes megyei sajátosságok érvényesítéséhez rugalmas lehetőségeket biztosít az eltérő szervezeti struktúrák kezelésére, az intézkedési tervek és helyi adatbázisok egyedi kialakítására. Ugyanakkor lehetőséget ad a megyei védelmi igazgatási tevékenység általános kereteit biztosító információk központi adatbetöltésére.

Az előírt jelentési kötelezettségek és adatszolgáltatások egységessége és központi feldolgozhatósága érdekében a rendszer belső szabványként előírható jelentési űrlapokat kezel.

Az információk kezelése normál és különleges jogrendi időszak esetén eltérő. Normál (felkészülési) időszakban a rendszer kezelése a védelmi tervek logikáját követi.

Különleges jogrend bevezetése esetén a rendszert használó szakértő csak a helyzetnek és a védekezési ütemnek megfelelő konkrét intézkedési tervet, valamint az egyes intézkedésekhez közvetlenül kapcsolódó adatbázisokat kezeli.

Az események és megtett intézkedések naplózása, valamint az előírt jelentési kötelezettségek teljesítésének kezelése normál és különleges jogrendi időszakában azonos.

A rendszer az intézkedési tervekhez kapcsolódóan kezel intézkedési terveket (feladatterveket) és szöveges információkat; jogszabályi előírásokat; a védelmi tevékenység végrehajtásában közreműködő megyei szervek és szervezetek feladatait; személyek név- és címjegyzékét; adatbázisokat, valamint a védelmi tevékenység dokumentumait és a védelmi tevékenység nyilvántartásait.

A védelmi tervekhez kapcsolódóan a rendszer lehetőséget ad az egyes veszélyhelyzetek elhárítására vonatkozó előzetes feladattervek (forgatókönyvek) elkészítésére, naprakész vezetésére. Az előzetes tervek alapján a rendszer hatékony támogatásával az adott helyzet kezeléséhez igazodó konkrét intézkedési terv minimális idő alatt elkészíthető.

A rendszer tudásbázisában és kezeléstechnikai kialakításában a védelmi igazgatás intézkedési terveire épül. Az intézkedési tervek elkészítéséhez, az intézkedések jogszerűségének megítéléséhez az esetfüggően kezelt jogi háttéranyagok segítséget nyújtanak.

A tervezéstámogató modul alkalmas egy teljesen új tervstruktúra kezelésére is anélkül, hogy a rendszerben tárolt tervezési alapadatok (névjegyzék, szervezetjegyzék), valamint a TAM-modulok, a települések erőforrásadatai elvesznének.

A rendszer egyik alapvető szolgáltatása a tárolt információk és adatok összekapcsolhatósága, csoportosítása, illetve az információk helyzetfüggő elérhetősége.

Az adatbázisok kezelése

Az adatbázisok kezelése a korábbi fejlesztések, elsősorban az ún. Települési Adatok Modulja (TAM) fejlesztése keretében kialakított adatbázisokra épül. Az adatbázisokban tárolt adatok megjelenítése, karbantartása a kezelt tervrendszer struktúráját követi, az adatok kezelési helyét, információk kapcsolódását a kezelő határozhatja meg a rendszer biztosította kereteken belül. Alapvetően a települések az adatszolgáltatók, de van több olyan TAM-modul, amit célszerűbb központilag pontosítani, így ezeket a központi állomány végzi.

A fogalmak nevű szolgáltatás tartalmazza a védelmi igazgatásban érintett szakterületeket szabályozó jogszabályokban meghatározott fogalmakat témakörönként, illetve azon belül alfanumerikus sorrendben.

Csoportmunka

A TEVIR csoportmunka-szolgáltatását a Microsoft SharePoint 2010 Foundation alkalmazása biztosítja. Ez a funkció hivatott megoldani a TEVIR rendszeren belül az olyan előre nem tervezhető feladatok kezelését, amely előre nem programozható. Képes a rendszer a meglévő hierarchiának megfelelően előre kialakított szervezeti struktúrát követve külön felületeket (weblapokat) létrehozni, de alkalmas arra is, hogy akár csak néhány ember számára egy adott feladat elvégzésére közös felületet biztosítson, amelyet egy felhasználó is könnyen létre tud hozni kis gyakorlással.

Verziókövetés

A program alkalmas arra, hogy egy adott, mondjuk Word-dokumentumon több ember is dolgozzon akár egy időben. Ez azt jelenti, hogy a csoportba meghívott személyek a rendszerben elérik az adott dokumentumot, amit letölthetnek, módosíthatnak. A rendszer kezeli és verziószámmal látja el az aktuális legfrissebb változatot. Így a rendszerben mindig a legfrissebb dokumentum érhető el. Arra is van mód, hogy a régebbi verziót visszaállítsuk, így bátran lehet dolgozni, módosítani adatvesztés nélkül.

Változáskövetés

A hagyományos e-mailen történő interakció során valakinek manuálisan mindig összesítenie kell a változásokat, és azokat újra és újra köröztetnie kell, azaz minden csoporttagnak meg kell küldenie. A SharePoint alkalmazás, akár csak a többi portálszolgáltatás alkalmas arra, hogy a felhasználó beállítsa, mely felület változása esetén kér a rendszertől értesítést. Ez azt jelenti, hogy ha egy adott csoport munkájához kialakított felületen valamely tag befejezte a bedolgozását és azt felteszi a portálra, a rendszer az érintett felhasználóknak automatikusan e-mailt küld.

Munkafolyamatok

A csoportmunka talán az egyik legizgalmasabb szolgáltatása a portáloknak. Mód van arra, hogy a rendszerben bizonyos tevékenységeket automatizáljunk. Képes egy feladatot a teljes ciklusán keresztül végigvinni, azaz a tervezéstől a jóváhagyáson keresztül a végrehajtásig. Mindezt úgy, hogy ütemezni lehet a részfeladatokat és meghatározni a résztvevők körét és funkciójukat (kidolgozó, javaslattevő, jóváhagyó, végrehajtó stb.).

Hirdetmény

Ez a szolgáltatás szintén egy hasznos alkalmazás. Minden felhasználót vagy nagy csoportot érintő feladat esetén nem figyelmeztető e-mailt küldünk, hanem a portál kezdőképernyőjén hirdetményt helyezünk el. Ennek lényege, hogy megadjuk a hirdetmény címét és az érintetteket, csatolhatunk hozzá dokumentumot, hivatkozást (vagy más), és ami fontos: megadhatjuk a hirdetmény lejáratát idejét.

Jövőkép

A védelmi igazgatás önmagával szemben támasztott alapvető igénye, hogy egy egységes tervstruktúra, egyazon erőforrás-nyilvántartásra épülő országos informatikai rendszer működjön a védelmi igazgatási szervek döntés-előkészítési, tervezési és erőforrás-nyilvántartási feladataira. Ez a rendszer elérhető kell hogy legyen a döntési centrumokban, illetve az együttműködő szervezeteknél, és alkalmas kell legyen a védelmi igazgatási feladatok teljes körű kiszolgálására: azaz a riasztási, a tervezési, a jelentési és a tájékoztatási feladatok támogatására is.

Mindezek mellett szükséges az is, hogy az együttműködők azonos ismeretekkel és eszközökkel rendelkezzenek, így a közös felkészítés és képzés is kiemelt szerepet kell hogy kapjon.

A meglévő területi rendszerek mindegyikéről elmondható, hogy nem életképesek, ha csak elszigetelten, néhány helyen működnek és a szűkös pénzügyi keretek sem teszik lehetővé, hogy hosszú ideig fennmaradjanak. Ezért szükséges a meglévő eszközök kormányzati szintű centralizálása.

The screenshot displays the official website of the Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Védelmi Bizottság (JNVB). The browser window title is 'Területi Védelmi Igazgatási Információs Rendszer'. The website header includes the county's coat of arms and the name of the committee. A navigation bar lists various HVB (Helyi Védelmi Bizottság) units across the county. The main content area features a calendar for September 2013, detailing events such as TEVIR (Térvédelmi Értékelési és Válságkezelési) meetings, consultations, and conferences. The calendar is organized by week, with specific dates and times for each event. The desktop environment shows a Windows XP interface with a taskbar at the bottom containing icons for various applications and the system clock showing 17:50 on 2013.11.20.

34. ábra. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Védelmi Bizottság kezdőlapja
a TEVIR SharePoint portálon

VII. A RIASZTÁS-ÉRTESÍTÉS FELADATAI

Váratlan természeti katasztrófák bekövetkeztekor vagy hadiállapot kinyilvánítását követően – esetlegesen ezt megelőzően –, idegen ország repülő eszközei által végrehajtott, hazánkat ért légitámadáskor a hatások csökkentésére, a lakosság életének és anyagi javainak megóvására csak abban az esetben van lehetőség, ha rendelkezésre állnak mindazon erők és eszközök, amelyek szabályozott kereteken belül az ország egész területén képesek a lakosság azonnali riasztására.

Ennek egyik feltétele, hogy jogszabályokban, belső rendelkezésekben rögzített jog- és hatáskörök konkrét meghatározásával és szükség esetén ezek alkalmazásával egyrészt lehetővé tegyék a lakosság riasztását, másrészt kidolgozzák és működtessék azokat a rendszereket, amelyek biztosítják a védelmi igazgatásban részt vevő központi és területi szervek aktivizálását.

A légiriasztás rendszere

Légitámadás vagy várható bekövetkezésének esetére a légiriasztási rendszert úgy kell kialakítani és készenlétben tartani, hogy az az ország egész területén vagy meghatározott részén képes legyen az állami szervek, a helyi önkormányzatok, a jogi személyek, a jogi személyiség nélküli szervezetek és az emberek riasztására, továbbá a NATO integrált légvédelmi rendszerével és más államok légiriasztási rendszerével történő együttműködésre.

A lakosság riasztásának megszervezése és feltételeinek biztosítása **a Kormány felelőssége.**

Az államnak a személyi veszteségek és az anyagi károk csökkentése, megelőzése, valamint az élet- és vagyonmentés céljából riasztási és tájékoztatási rendszert kell fenntartania. Ennek érdekében a kormányzat meghatározza a rendszer kialakításának elveit és követelményeit, a jelző- és riasztási rendszerek működőképességének biztosítása érdekében szükséges feladatokat, illetve a riasztásban részt vevők közötti együttműködés rendjét.

A miniszterek felelőssége a következők szerint valósul meg:

A honvédelemért felelős miniszter gondoskodik a kijelölt katonai szervezet és a BM OKF, továbbá a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (a továbbiakban: MTVA) közötti összeköttetés létesítéséről és fenntartásáról.

A belügyminiszter mint a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter irányítja a légiriasztással kapcsolatos polgári védelmi feladatok végrehajtását, illetve a BM OKF útján biztosítja a légierő ügyeletes parancsnokától érkező vagy a műsorszolgáltatók által sugárzott légiriasztási jelzés továbbítását a hivatásos katasztrófavédelmi szervek részére. Utasításában szabályozza a települések riasztását szolgáló berendezések telepítésével, működtetésével, karbantartásával, valamint időszakos hangos próbájával kapcsolatos feladatok végrehajtását. Megelőző védelmi helyzetben és rendkívüli állapotban a katasztrófavédelem riasztási rendszerében gondoskodik a lakosság légiriasztásáról.

Az elektronikus hírközlésért felelős miniszter kijelöli a légiriasztás honvédelmi feladatainak végrehajtásában részt vevő műsorszolgáltatókat és elektronikus hírközlési szolgáltatókat, meghatározza feladataikat, gondoskodik ezen szervezetek felkészítéséről, a technikai rendszer korszerűsítéséről, valamint a működőképesség rendszeres ellenőrzéséről.

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság hatáskörében közreműködik a légiriasztási rendszer működtetésével, fenntartásával, illetve korszerűsítésével kapcsolatos tervezési és szervezési feladatokban. Együttműködik a Honvédelmi Minisztériummal, a BM OKF-fel és az MTVA-val. Ez utóbbival egyeztetve szervezi és felügyeli a műsorszóró hálózatra telepített átkapcsolórendszer üzempróbáit, felügyeli az átkapcsolórendszerbe bevont műsorszolgáltatók és elektronikus hírközlési szolgáltatók légiriasztással kapcsolatos tevékenységét.

A BM OKF előkészíti a lakosság riasztásához szükséges okmányokat, a veszély jellegére utaló tájékoztatót és a követendő magatartási szabályokat tartalmazó közleményt; szervezi a lakosság riasztásának és tájékoztatásának területi, illetve helyi feladatait. Folyamatos készenléti szolgálat fenntartásával felkészül a légiriasztás elrendelésének és feloldásának vételére.

Ezenkívül tájékoztatja a lakosságot a légítámadás következményeinek károsító hatásairól, az ellenük való védekezésről és a légiriadó feloldását követően tanúsítandó magatartási szabályokról.

Az OKF a részére meghatározott feladatokat a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság bevonásával hajtja végre.

A légiriasztásért felelős – a honvédelmi miniszter által kijelölt – **katonai szervezet vezetője** a BM OKF-fel és az MTVA-val kötött együttműködési megállapodásban meghatározza az együttműködés rendjét és elemeit, a légiriasztás elrendelésére és feloldására jogosult személyeket, valamint az összeköttetés rendjét. Kidolgozza mindazon okmányokat, amelyek a légiriasztás elrendelésére, illetve feloldására vonatkoznak.

Ügyeleti szolgálat útján biztosítja a légiriasztás elrendelését, illetve feloldását.

Légítámadás vagy annak közvetlen veszélye esetén a **légierő ügyeletos parancsnoka** jogosult elrendelni a légiriasztást, annak elmúltával – a BM OKF-fel történt egyeztetést követően – pedig feloldja azt.

Az **MTVA** műsoridőben folyamatos ügyeleti szolgáltatásokat működtet. A riasztás elrendelését követően gondoskodik a légiriasztás technikai végrehajtásáról. Az adás megszakításával haladéktalanul közli a légiriasztásra vagy annak feloldására vonatkozó jelzést minden közszolgálati műsorcsatornán, gondoskodik a légiriasztással kapcsolatos közlemények közzétételéről, és közreműködik a lakosság magatartási szabályainak ismertetésében.

Az **MTVA** közszolgálati műsorszolgáltatásában és a külön jogszabályban kijelölt országos vagy helyi műsorszolgáltatók műsorában, a polgári védelem riasztási rendszere helyi riasztási eszközein a légiriasztást azonnal végre kell hajtani.

A légiriasztás jelzései

Az **MTVA stúdióiból** a légiriadó elrendelése vagy feloldása – öt másodperces megszakításokkal, háromszor megismételve az alábbi szöveg leadásával történik.

Magyarország egész területére:

„ADÁSUNKAT MEGSZAKÍTJUK,

ADÁSUNKAT MEGSZAKÍTJUK.

FIGYELEM! FIGYELEM!

AZ ORSZÁG EGÉSZ TERÜLETÉRE LÉGIRIADÓ!

AZ ORSZÁG EGÉSZ TERÜLETÉRE LÉGIRIADÓ!”

vagy

„ADÁSUNKAT MEGSZAKÍTJUK,

ADÁSUNKAT MEGSZAKÍTJUK.

FIGYELEM! FIGYELEM!

LÉGIRIADÓ ELMÚLT!

LÉGIRIADÓ ELMÚLT!”

A légiriadó elrendelése az ország egyes területére is meghatározható.

A **katasztrófavédelem** rendszerébe történő **elrendelés** esetén következő a jelzés: háromszor egymás után megismételt, harminc másodpercig tartó, 280 Hz és 400 Hz közötti hangmagasságú szirénahang, a jelzések között harminc másodperces szünetekkel.

A légiriasztás **feloldásának** jele a katasztrófavédelem rendszerében: kétszer egymás után megismételt harminc másodpercig tartó 400 Hz hangmagasságú szirénahang, a jelzések közötti harminc másodperces szünettel.

Katasztrófaveszély vagy veszélyhelyzet (katasztrófariasztás)

A BM OKF mint a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi hivatala előkészíti a közszolgálati műsorszolgáltatók által végzett, a lakosság riasztásához szükséges okmányokat, a veszély jellegére utaló tájékoztatót és a követendő magatartási szabályokat tartalmazó közleményeket; figyelemmel kíséri a tájékoztatással és riasztással kapcsolatos közlemények védelmi feladatokban részt vevő közszolgálati műsorszolgáltatók általi megjelentetését.

Koordinálja a lakossági riasztórendszer végpontjainak kiépítésével összefüggő feladatokat, szükség esetén igénybe veszi a belföldi vezetékes és mobil telekommunikációs szolgáltatást nyújtó gazdálkodó szervezetek szolgáltatását és eszközeit a lakosság riasztására, illetve veszélyhelyzeti tájékoztatására.

A lakosság riasztása érdekében **a megyei, illetve fővárosi hivatásos katasztrófavédelmi szerv** a területi és helyi katasztrófavédelmi operatív feladatok ellátásához – az illetékes védelmi bizottság elnökével együttműködve –, a célnak megfelelően kialakított és felszerelt, folyamatosan üzemképes állapotban tartott vezetési pontot biztosít.

Az ügyeleti szolgálat útján végzi a lakosság riasztásának, valamint veszélyhelyzeti tájékoztatásának területi és helyi feladatait, folyamatosan biztosítja a riasztórendszer végpontjainak üzemképességét. A lakossági riasztórendszer végpontjaiban bekövetkezett változást, a változást követő 72 órán belül bejelentik az áramszolgáltatónak és egyidejűleg a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi hivatalának.

A **polgármester** gondoskodik a lakosság riasztására szolgáló és a közigazgatási területén lévő saját, illetve rendelkezésre bocsátott lakossági riasztó-tájékoztató végpont működtetéséről, üzemképességéről és folyamatos karbantartásáról; a lakossági riasztó, riasztó-tájékoztató végpont működtetéséhez szükséges üzemeltetési készlet összeállításáról, illetve azok hozzáféréseinek helyi szabályozásáról; a riasztó, tájékoztató polgári védelmi szakalegységek megalakításáról és felkészítéséről. Biztosítani kell a hangos próbákra a felkészített személyeknek és az illetékes áramszolgáltató szakembereinek a részvételét.

Katasztrófaveszély vagy veszélyhelyzet időszakán kívül a települési önkormányzat azon lakossági riasztó-tájékoztató végpontok esetében, ahol a települési önkormányzatnak közvetlen vezérlési lehetősége van, a lakossági riasztó-tájékoztató végpontokat általános közlési célra, kizárólag közérdekű információ leadására is felhasználhatja.

A jogszabály szerinti felső küszöbértékű veszélyes ipari üzemek környezetében, továbbá Paks és 30 km-es körzetében telepített lakossági riasztó-tájékoztató rendszer, valamint kiépített riasztó alrendszerek eszközeinek működtetését országos szinten a BM OKF, területi szinten a megyei, illetve fővárosi hivatásos katasztrófavédelmi szerv biztosítja.

A lakosság riasztására szolgáló rendszereket, valamint a riasztó eszközök meglétét, állapotát, karbantartottságát és működőképességét legalább évente egy alkalommal ellenőrzik. Az ellenőrzés során az ellenőrzést végrehajtó hangos próbával győződik meg az eszköz működőképességéről. A hangos próba időpontját és a hangos próba alkalmával kiadásra tervezett szignálok és szövegek leírását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve tíz nappal a hangos próba végrehajtása előtt megküldi a területileg illetékes helyi önkormányzatnak. A hangos próbát, annak megtartása előtt öt nappal, a helyben szokásos módon a területileg illetékes települési önkormányzat hirdeti ki.

A lakossági katasztrófariasztásnak rendkívül fontos eszközei a településeken telepített lakossági riasztó és lakossági riasztó-tájékoztató végpontok. Azokon a településeken, ahol nincs központi vezérlőrendszer, a telepített lakossági riasztó végpontok működtetésének és megszólaltatásának biztosítása érdekében riasztó őrsöket (két fő) kell szervezni és működtetni.

A lakossági riasztás és tájékoztatás általános feladatai

Az az állampolgár, aki a katasztrófát vagy a katasztrófa veszélyét észleli, vagy arról tudomást szerez, haladéktalanul köteles bejelenteni azt a hivatásos katasztrófavédelmi szervnek, illetve az önkormányzati tűzoltóságnak és a polgármesteri hivatalnak.

Veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset vagy üzemzavar bejelentését követően a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének ügyeleti szolgálata tájékoztatja az üzemzavarban érintett üzemeltető felügyeletét ellátó hatóságot, továbbá az MVB elnökét és a veszélyeztetett települések polgármestereit.

A bejelentés értékelése után, valamint katasztrófaveszély esetében a felkészülés során, veszélyhelyzet esetében az emberi élet- és létfenntartáshoz szükséges anyagi javak mentése érdekében a rendelkezésre álló riasztó-, illetve tájékoztatórendszertől függően szöveges közléssel, illetve meghatározott szírnajelekkkel jelezni kell az esemény valószínű bekövetkezését vagy annak elmulását, és haladéktalanul közölni kell a lakossággal a követendő magatartási szabályokat.

A lakosság riasztásának és veszélyhelyzeti tájékoztatásának módjai a következők lehetnek:

- elsősorban közérdekű közlemény közzétételével, a közszolgálati műsor-szolgáltatók útján, a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló törvény rendelkezéseinek megfelelően;
- a lakossági riasztórendszer eszközeivel;
- a technikai feltételek megléte esetén telekommunikációs szolgáltatások igénybevételével, rövid szöveges üzenettel (SMS), elektronikus levéllel (e-mail), rádió adatrendszeren (RDS) és interneten;

- a helyben szokásos módon (hangosbemondó, hírvívó, falragaszok) és egyéb, helyben rendelkezésre álló eszközökkel, így a rendvédelmi szervek és magánszemélyek élőbeszéd sugárzására alkalmas hangosító eszközökkel, valamint kézi hangosító eszközök alkalmazásával.

A lakosság részére kiadott közérdekű közleményt a BM OKF által meghatározott tartalommal kell közzétenni, amely magában foglalja a bekövetkezett esemény pontos helyét és idejét, az esemény várható hatásait, az okozott hatás kiterjedését, várható időtartamát, a követendő magatartási szabályokat, valamint a további tájékoztatási lehetőségeket.

A katasztrófariasztás elrendeléséért felelős:

- országos vagy több megyét érintő veszélyeztetettség esetén a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter – a Kormány utólagos tájékoztatásával – a BM OKF útján;
- megyei, illetve fővárosi szintű veszélyeztetettség esetén az MVB elnöke – a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter utólagos tájékoztatásával –, a megyei, illetve fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóság útján;
- település veszélyeztetettsége esetén a polgármester – az MVB elnökének utólagos tájékoztatásával –, a katasztrófavédelmi kirendeltség útján;
- a gazdálkodó szerv területén a gazdálkodó szerv vezetője, a polgármesternek és a katasztrófavédelmi kirendeltségnek az egyidejű tájékoztatásával.

Szirénajelek és jelzések:

KATASZTRÓFARIADÓ: 120 másodpercig tartó, váltakozó hangmagasságú (133 Hz és 400 Hz közötti) folyamatos szirénahang.

RIADÓ ELMÚLT: kétszer egymás után megismételt, 30 másodpercig tartó egyenletes hangmagasságú (400 Hz) szirénahang, a jelzések közötti 30 másodperces szünettel.

A riadó elmúlt jelzés a légiriadó, valamint a katasztrófariadó jelzés feloldására is vonatkozik.

MORGATÓ PRÓBA: A próba során alkalmazott jelalak első részében hat másodperces időtartamban, 400 Hz-ig felfutó jelzés, amelyet a jel lefutása követ.

A területi és a helyi védelmi igazgatási szervek készenlétbe helyezése

A védelmi igazgatási szervek értelmezésében az értesítés nem más, mint az erre feljogosított szervek által más szervhez vagy személyhez szóban, írásban vagy más módon eljuttatott információ, amelynek hatására a közlés tartalmához igazodóan az érintett valamely cselekvésbe kezd.

A **berendelés** az az információ, amelynek eredményeként az érintett a védelmi igazgatásban kijelölt munkahelyére bevonul, illetve ott tartózkodik.

A **készenlétbe helyezés** a védelmi igazgatás szerveinek olyan állapota, amelyben a kijelölt munkahelyen képesek tevékenységük meghatározott időn belüli megkezdésére.

Az **ellenőrzés** a kiértékelési, illetve elérhetőségi adatok pontosságának, a védelmi igazgatás szervei felkészültségének felmérése a riasztás, berendelés, készenlétbe helyezés egyes feladatainak végrehajtásával (pl. ellenőrző hívás, berendelés, a kijelölt helyen való megjelenés, a készenlét elérése).

A területi és a helyi védelmi igazgatás tevékenységének megkezdése (értesítése, berendelése, készenlétbe helyezése) az alábbi események miatt válik szükségessé:

- hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye esetén kihirdetett rendkívüli állapot – Alaptörvény 48. cikk (1) bekezdés, a) pont esetén;
- a törvényes rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett erőszakos cselekmények idején bevezetett szükségállapot esetén – Alaptörvény 48. cikk (1) bekezdés, b) pont;
- külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy a szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében meghatározott időre kihirdetett megelőző védelmi helyzetben – Alaptörvény 51. cikk (1) bekezdés;
- külső fegyveres csoportoknak Magyarország területére történő váratlan betörése esetén – Alaptörvény 52. cikk (1) bekezdés;
- az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságát veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén kihirdetett veszélyhelyzet idejére – Alaptörvény 53. cikk (1) bekezdés;
- a Kat. tv. 3. § 9. pontjában meghatározott katasztrófaveszély elhárításának és megszüntetésének idejére;
- felkészülés és megelőzés időszakában gyakorlatok (gyakorlások, ellenőrzések) esetén.

A riasztás és értesítés elvi vázlatát követve a területi és helyi védelmi igazgatás szervei, személyei a fenti események bekövetkezéséről az alábbi értesítési rendszereken keresztül szerezhetnek tudomást.

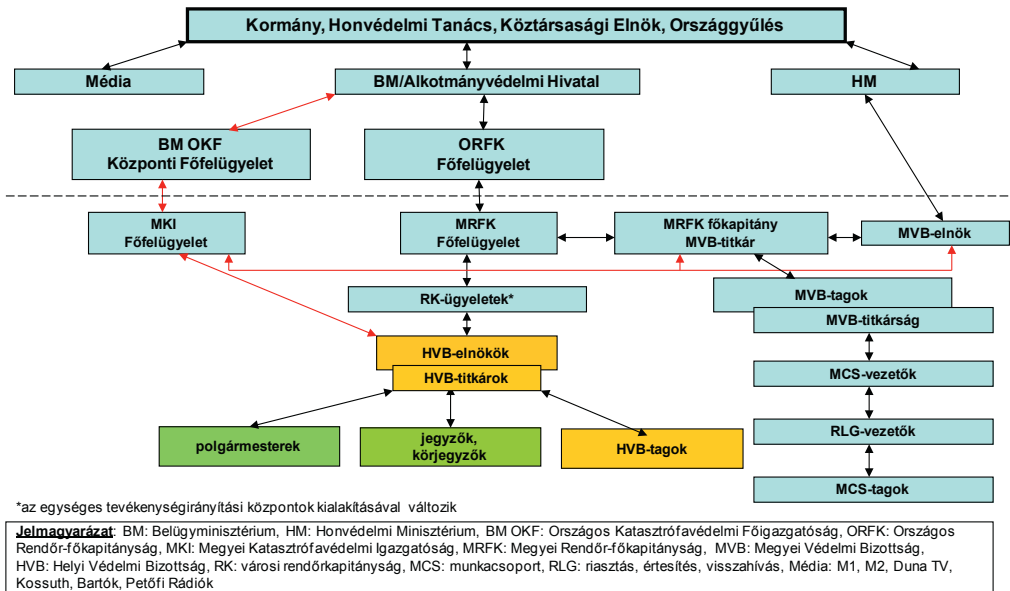
Rendkívüli kihirdetés esetén

- az Országgyűlés, a Honvédelmi Tanács, a köztársasági elnök vagy a Kormány döntéséről a közszolgálati média központi elemei útján, minden rendelkezésre álló csatornán;
- a szakirányítást végző illetékes minisztérium értesítési rendszerén keresztül a különleges jogrendi időszakok kinyilvánításáról, a Magyar Honvédség

magasabb készenlétbe (alkalmazási fokozatba) helyezéséről, valamint rendkívüli kormányzati intézkedések bevezetéséről;

- a Kormány egyedi döntéséről a Honvédelmi Minisztérium, valamint a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság ügyeleti rendszere útján.

A felső szintű igazgatási egységek értesítésének alapvető elemei azok a szervezetek (BM, Alkotmányvédelmi Hivatal, HM), amelyek alárendeltjeinél biztosított a folyamatos ügyeleti szolgálat, ezáltal képesek a megkapott információk azonnali továbbítására és a jelentések vételére.

35. ábra. A védelmi igazgatási szervek riasztás-értesítési rendszere

A BM OKF és az ORFK Főfelügyelet kapcsolata az alárendelt szolgálatok útján megyei szintig (majd a kialakított szervezeti struktúrának megfelelően HVB szintig) biztosítja az értesítési feladatok végrehajtását.

A Magyar Honvédség ügyeleti rendszere alapvetően az alárendelt katonai szervezetek feladatainak végrehajtását szolgálja. Sajátos szerepet tölt be a HM VH, amelynek közvetlen értesítése, riasztása a HM ügyeleti rendszere révén biztosított. A HM VH tart közvetlen kapcsolatot az MVB-titkárságokon dolgozó munkatársaival (MVB-titkárok vagy -referensek) közvetlenül biztosítva a rendelkezésre álló információk azonnali továbbjuttatását, egyúttal megvalósítva az elsődleges feladatszabást az azonnal fogánatosítandó rendszabályok bevezetésére.

A területi védelmi igazgatási szervek készenlétbe helyezésének célja, hogy az MVB és szervei teljes vagy részleges értesítésével, tagjainak berendelésével,

értékelést követően a vezetők tájékoztatják az MVB elnökét és titkárát a kapott feladról. Az elnöki döntést követően indítják el a folyamatot. Az elnöki döntés azért fontos, mert az értesítéssel együtt olyan kiegészítő információkat is meg lehet az értesített (berendelt) részére határozni, amelyek elősegítik a gyors és dinamikus munkavégzést (pl. az MVB-ülés helye és ideje).

Mindkét esetben a riasztási rendszer egyik meghatározó szereplője az MVB-titkárság. Egyrészt végzi a területi védelmi igazgatási rendszer működtetésével kapcsolatos koordináló munkát, végrehajtja az MVB elnöki döntéseinek a kidolgozását, megteremti az MVB munkafeltételeit, bevezeti az MVB ügyeleti rendszerét, fogadja a jelentéseket, másrészt végrehajtja az MVB munkaszervezeteinek készenlétebe helyezését. Az MVB-titkárság (mint az MVB különleges jogrend idején működő munkaszervezete) készenléte elérése után ügyeleti szolgálata útján végzi a területi védelmi igazgatási szervek és személyek értesítésének, berendelésének, valamint a részletes tennivalóknak a meghatározását a kialakított szolgálati rendnek megfelelően.

A munkacsoport vezetőinek feladata a munkacsoportba beosztott állomány értesítése és berendelése. A riasztáskor közli a riasztás tényét, a bevonulás idejét, a munkacsoport megalakulási helyszínét, valamint a működést érintő egyéb információkat.

A munkacsoport vezetője felelős a munkacsoport személyi állománya tagjainak nyilvántartásáért és elérhetőségeik pontosításáért. A munkacsoport tagjai kötelesek az értesítésükhöz, riaszthatóságukhoz megadott elérhetőségekben beállt változásról haladéktalanul tájékoztatni a munkacsoport vezetőjét, valamint az MVB titkárságát.

A HVB tagjainak és munkaszervezeteinek riasztása, értesítése és berendelése alapesetben a HVB-titkár feladata a HVB elnökének döntését követően. A HVB tagjainak kiértesítése – amennyiben a rendőrkapitányságok és katasztrófavédelmi kirendeltségek kapacitása lehetővé teszi – megvalósítható az említett ügyeleti rendszerekben, de csak abban az esetben, ha erről a HVB elnöke intézkedik.

Ha a helyi és a területi jellegű veszélyhelyzet, katasztrófa vagy katasztrófaveszély bekövetkezése esetén az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságának megvédése, az anyagi értékek megóvása és megőrzése céljából, tömegszerencsétlenség esetén, illetve váratlanul jelentkező feladatok erő-eszköz szükségletének biztosításához szükséges idő miatti késedelem különösen jelentős hátrányt okozna az érintettek kiértesítése és berendelése vonatkozásában, akkor a kiértesítés és a berendelés a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság ügyeleti rendszerén keresztül történik. A feladat elrendelésére a megyei katasztrófavédelmi igazgató – mint az MVB elnökének katasztrófavédelmi helyettese – jogosult az MVB elnökének tett azonnali jelentés (tájékoztatás) mellett. A feladat elrendeléséről az MVB titkárát tájékoztatni kell, egyben közölni kell vele azokat – az elnök által jóváhagyott – döntéseket, amelyek végrehajtása a titkárság és az MVB feladata.

A védelmi igazgatásban részt vevők értesítése lehet:

- részleges, ha az értesítés az állomány meghatározott vagy kijelölt részére vonatkozik;
- teljes, ha az értesítés a teljes állományra kiterjed.

Az MVB és szervei értesítésének elrendelésére jogosultak:

- az Országgyűlés, a Honvédelmi Tanács, a köztársasági elnök és a Kormány döntése alapján a szakirányítást végző illetékes miniszter (távolléte vagy akadályoztatása esetén a meghatározott helyettese) a szakirányítást végző illetékes minisztérium ügyeleti rendszerén, személyesen szóban vagy az erre meghatalmazottak által kirendelt – megbízólevéllel, illetve nyílt parancssal ellátott – személyek útján;
- kormányzati döntés alapján a Kormány tagja által kijelölt szerv útján;
- az MVB elnöke a területi védelmi igazgatás teljes rendszere részére – az MVB-titkárság útján – személyesen vagy távbeszélőn szóban, vagy írásos módon (telefax, e-mail) közölt rendelkezés alapján;
- a HVB elnöke és a polgármester illetékességi területén az MVB elnökével megegyező módon;
- a helyi és a területi jellegű veszélyhelyzet, katasztrófa vagy katasztrófaveszély bekövetkezése esetén a megyei katasztrófavédelmi igazgató.

Az elrendelés és az elrendelő személyének jogosságát ellenőrizni szükséges, amely **közvetlen (helyszíni) elrendelés** esetén a személyi azonosság igazolásával valósul meg. Amennyiben az elrendelést nem az elrendelésre jogosult vagy annak meghatalmazottja hajtja végre, akkor a személyi azonosság igazolása mellett az elrendelő által aláírt okmánnyal kell azt igazolni.

Az elrendelés jogosságáról távbeszélőn, más technikai eszközön történt elrendelés esetén visszahívással, az elrendelt feladat megismételtetésével kell meggyőződni.

Az elrendelés közleményei

Az Alaptörvényben meghatározott **különleges jogrendi időszakok** esetén:

„Itt a megyei/városi rendőr-főkapitányság/kapitányság ügyelete, X. Y. százados ügyeletes a telefonszámról.

Riadó! A Védelmi Bizottságban kijelölt munkahelyére vonuljon be!”

Katasztrófavédelmi riasztás esetén értelemszerűen az elrendelő szolgálat nevét kell használni.

Megjegyzés: mindkét esetben az elrendelő egyéb fontos információk közlését is meghatározhatja (pl. a Védelmi Bizottság ülésének helyszínét, időpontját, témáját; saját tartózkodási helyét, a személyes vagy telefonos bejelentkezés idejét stb.).

Gyakorlat vagy ellenőrzés esetén:

„Itt a megyei/városi rendőr-főkapitányság/kapitányság ügyelete, X. Y. ügyeletes a telefonszámról.

Gyakorlat! A Védelmi Bizottságban kijelölt időszaki munkahelyéreig vonuljon be!”

A berendelt az értesítés vétele után visszahívással vagy személyesen győződjön meg az elrendelés jogosságáról (jogosulatlan elrendelés esetét azonnal jelezze az MVB titkárának) és a meghatározott időnormának megfelelően (általánosságban 1-2 óra alatt) érkezzen be a kijelölt munkahelyre, és jelentkezzen az illetékes vezetőnél.

A riasztás, értesítés, berendelés és készenlétbe helyezés rendszabályai az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- az elrendelt feladatok szakszerű és eredményes végrehajtása csak akkor valósítható meg, ha a feladatba bevont szervezetet és személyeket tennivalóikra évente felkészítik az MVB titkárának vezetésével, a katasztrófavédelmi igazgatóság és a megyei rendőr-főkapitányság bevonásával;
- az értesítés, illetve berendelési készenlét fokozásába bevont személyek azonnal kötelesek jelezni az MVB titkárának akadályoztatásukat és a helyettesítésük rendjét;
- az értesítés és berendelési készenlét fokozása érdekében az MVB elnöke elrendelheti az állandó lakóhelyen (munkaidőn túl lakáson) való tartózkodást, illetve a távollét és munkaidőn kívüli tartózkodási hely bejelentését – az ehhez szükséges adatokat az MVB titkára gyűjti össze és folyamatosan pontosítja;
- indokolt esetben a vezetők meghatározott körére az MVB elnöke elrendelheti a folyamatos összeköttetés biztosítását (pl. lakáson biztosított telefonügyelet);
- rendkívüli kihirdetés esetén, amennyiben az érintett a tömegtájékoztató útján szerez információt, az MVB tagjai kötelesek szabadságukat megszakítani, hazatérni és az MVB elnökével a legrövidebb időn belül a kapcsolatot felvenni; veszélyhelyzet, katasztrófa, katasztrófaveszély vagy más esetekben erre vonatkozóan külön intézkedésre (értesítésre) kerül sor.

Az MVB tagjai az értesítést követő első ülés után általában eredeti munkahelyükön (szolgálati) tartózkodnak. Az MVB ülésre, konzultációra vagy egyéb feladatra való berendelésükre, illetve tevékenységükre az MVB elnökének intézkedése (a testület döntése) az irányadó. Amennyiben a védelmi igazgatás rendszere különleges jogrend idején működik, az értesítés és berendelés feladatait az MVB ügyelete továbbítja az alárendelt ügyeleti szolgálatok és a polgármesteri hivatalok felé.

VIII. A VÉDELMI IGAZGATÁS MŰKÖDÉSE KÜLÖNLEGES JOGREND IDŐSZAKAIBAN

A védelmi igazgatás központi szervezeteinek irányítási és vezetési tevékenysége

Az Országgyűlés:

- hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén kihirdeti a rendkívüli állapotot, és Honvédelmi Tanácsot hoz létre;
- a törvényes rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén szükségállapotot hirdet ki;
- külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében meghatározott időre kihirdeti a megelőző védelmi helyzetet.

A hadiállapot kinyilvánításához, a békekötéshez, valamint a rendkívüli állapot és a szükségállapot szerinti különleges jogrend kihirdetéséhez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

A köztársasági elnök jogosult a hadiállapot kinyilvánítására, a rendkívüli állapot kihirdetésére és a Honvédelmi Tanács létrehozására, valamint a szükségállapot kihirdetésére, ha az Országgyűlés e döntésének meghozatalában akadályoztatva van. Az Országgyűlés e döntések meghozatalában akkor van akadályoztatva, ha nem ülésezik, és összehívása az idő rövidsége, továbbá a hadiállapotot, a rendkívüli állapotot vagy a szükségállapotot kiváltó események miatt elháríthatatlan akadályba ütközik. Az akadályoztatás tényét, továbbá a hadiállapot kinyilvánításának, a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot kihirdetésének indokoltságát az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíróság elnöke és a miniszterelnök egybehangzóan állapítja meg.

Az Országgyűlés a hadiállapot kinyilvánításának, a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot kihirdetésének indokoltságát az akadályoztatásának megszűnése utáni első ülésén felülvizsgálja, és dönt az alkalmazott intézkedések jogszerűségéről. E döntéshez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

Rendkívüli állapot vagy szükségállapot idején az Országgyűlés nem mondhatja ki feloszlását, és nem oszlatható fel. Az országgyűlési képviselők általános választását rendkívüli állapot és szükségállapot idején nem lehet kitűzni és nem lehet megtartani; ilyen esetben a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot megszűnésétől számított kilencven napon belül új Országgyűlést kell választani. Ha az országgyűlési képviselők általános választását már megtartották, de az új Országgyűlés még nem alakult meg, a köztársasági elnök az alakuló ülést a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot megszűnésétől számított harminc napon belüli időpontra hívja össze.

A feloszlott vagy feloszlatozott Országgyűlést rendkívüli állapot idején a Honvédelmi Tanács, szükségállapot idején a köztársasági elnök is összehívhatja.

A különleges jogrend egyes fajtái

A rendkívüli állapot

Az Országgyűlés létrehozza a Honvédelmi Tanácsot, amelynek

- elnöke: a köztársasági elnök;
- tagjai: az Országgyűlés elnöke,
 - az országgyűlési képviselőcsoportok vezetői,
 - a miniszterelnök,
 - a miniszterek,
 - a Honvéd Vezérkar főnöke (tanácskozási joggal).

A Honvédelmi Tanács

- gyakorolja az Országgyűlés által rá átruházott jogokat, a köztársasági elnök jogait és a Kormány jogait;
- dönt a Magyar Honvédség külföldi vagy magyarországi alkalmazásáról, békefenntartásban való részvételéről, külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenységéről, valamint külföldi állomásozásáról; a külföldi fegyveres erők magyarországi vagy Magyarország területéről kiinduló alkalmazásáról, valamint magyarországi állomásozásáról; továbbá a sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetéséről;
- rendeletet alkothat, amellyel – a Hvt.-ben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. Rendelete a rendkívüli állapot megszűnésével hatályát veszti, kivéve, ha az Országgyűlés a rendelet hatályát meghosszabbítja.

A Honvédelmi Tanács hatásköre az Alaptörvényben meghatározott feladatain túl kiterjed:

- a kormányzás szervezetének, irányításának és feltételeinek meghatározására;
- a nemzetközi szerződések megkötésére (kivéve a békeszerződéseket);
- a nemzetközi szerződésen alapuló szövetségi kötelezettségvállalásból eredő feladatok ellátásáról történő gondoskodásra;
- az Alaptörvénnyel vagy a Honvédelmi Tanács rendeletével ellentétesen működő képviselő-testület feloszlására;
- a közigazgatás területszervezési rendkívüli rendszerének meghatározására;
- a közkegyelem gyakorlására.

A Honvédelmi Tanács ellátja és gyakorolja az Országgyűlés feladat- és hatáskörébe tartozó valamennyi feladat- és hatáskört, ha azokat az Országgyűlés – akadályoztatása miatt – nem tudja ellátni vagy gyakorolni.

A Honvédelmi Tanács az Alaptörvény és a Hvt. keretei között állapítja meg az ügyrendjét. A hatáskörét – az elnök vezetésével – testületként gyakorolja, döntéseit zárt ülésen hozza. Rendkívüli vagy azonnali döntést igénylő esetben a Honvédelmi Tanács ülésen kívül is határozhat. Az így hozott döntés indokoltságát és jogszerűségét a soron következő ülésén felülvizsgálja.

A szükségállapot

A köztársasági elnök a bevezetett rendkívüli intézkedésekről haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlés elnökét. A szükségállapot idején az Országgyűlés – akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága – folyamatosan ülésezik. A köztársasági elnök által bevezetett rendkívüli intézkedések alkalmazását az Országgyűlés – akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága – felfüggesztheti.

A Magyar Honvédséget szükségállapot idején akkor lehet felhasználni, ha a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok alkalmazása nem elegendő. Szükségállapot idején – az Országgyűlés akadályoztatása esetén – a köztársasági elnök dönt a Magyar Honvédség felhasználásáról.

Szükségállapot idején a Hvt. által meghatározott rendkívüli intézkedéseket rendeleti úton a köztársasági elnök vezeti be. A köztársasági elnök rendeletével egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.

A rendeleti úton bevezetett rendkívüli intézkedések 30 napig maradnak hatályban, kivéve, ha hatályukat az Országgyűlés – akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága – meghosszabbítja. A köztársasági elnök rendelete a szükségállapot megszűnésével hatályát veszti.

A megelőző védelmi helyzet

A megelőző védelmi helyzet kihirdetésekor az Országgyűlés felhatalmazza a Kormányt a Hvt.-ben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetésére. A megelőző védelmi helyzet időtartama meghosszabbítható.

A Kormány rendeletben – a megelőző védelmi helyzet kihirdetésének kezdeményezését követően – a közigazgatás, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek működését érintő törvényektől eltérő intézkedéseket vezethet be, amelyekről a köztársasági elnököt és az Országgyűlés tárgykör szerint feladat- és hatáskörrel rendelkező állandó bizottságait folyamatosan tájékoztatja.

A Kormány által bevezetett intézkedések hatálya az Országgyűlés megelőző védelmi helyzet kihirdetésére vonatkozó döntéséig, de legfeljebb hatvan napig tart. A megelőző védelmi helyzet idején a Kormány rendeletet alkothat, amellyel – a Hvt.-ben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Kormány rendelete a megelőző védelmi helyzet megszűnésével hatályát veszti.

A váratlan támadás

Váratlan támadás esetén a Kormány a szükségállapot vagy a rendkívüli állapot kihirdetésére vonatkozó döntésig – a támadással arányos és arra felkészített erőkkkel – azonnal intézkedni köteles. Intézkedéseiről haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlést és a köztársasági elnököt.

A Kormány váratlan támadás esetén a Hvt.-ben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezetheti be, továbbá rendeletet alkothat, amellyel – a Hvt.-ben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Kormány rendelete a váratlan támadás megszűnésével hatályát veszti.

A rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet és váratlan támadás idején alkalmazható szabályokat, nemzeti intézkedéseket a Hvt. Harmadik rész IX. fejezete állapítja meg. A NATO Válságreakálási Rendszerrel összhangban álló nemzeti intézkedések önállóan, illetve a bevezetett rendkívüli intézkedésekkel összhangban alkalmazhatók.

A Hvt. Harmadik rész IX. fejezete tartalmazza a honvédelmi igazgatásra, a közigazgatásra, közrendre és közbiztonságra, az igazságszolgáltatásra, valamint a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségre vonatkozó rendkívüli intézkedéseket, továbbá a megelőző védelmi helyzet bevezetésével összefüggő rendszabályokat és intézkedéseket. Ezeket az intézkedéseket az 1. számú táblázat tartalmazza (lásd 356–7. oldal).

A Honvédelmi Tanács rendkívüli állapot idején a Hvt.-ben meghatározott összes rendkívüli intézkedést bevezetheti.

A köztársasági elnök szükségállapot idején, a Kormány megelőző védelmi helyzetben és váratlan támadás esetén csak a Hvt.-ben a meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezetheti be. A Kormány a megelőző védelmi helyzet kihirdetését megelőzően, annak kezdeményezését követően, az alapvető jogok lényeges tartalmát nem érintve csak a meghatározott intézkedéseket vezetheti be.

Rendkívüli állapot idején a Honvédelmi Tanács rendeletét, szükségállapot idején a köztársasági elnök rendeleti úton bevezetett rendkívüli intézkedését, megelőző védelmi helyzetben és váratlan támadás esetén a Kormány rendeletét kell követni. Az ezekkel ellentétes jogszabály nem alkalmazható.

A rendeletet az országban működő rádiók és televíziók adásaiban, a napilapokban, valamint hirdetmény útján térítésmentesen, az aláírás napján ki kell hirdetni.

A Kormány a jogalkotás rendjére előírt szabályok megfelelő alkalmazásával, kihirdetésre alkalmas állapotba hozva előkészíti a Honvédelmi Tanács, illetve a köztársasági elnök rendeletének tervezeteit. A tervezeteket a döntésre jogosult, illetve a végrehajtásért felelős személyek, szervek részére kell megküldeni.

A veszélyhelyzet

A Kormány veszélyhelyzetben rendeleti úton rendkívüli intézkedéseket vezetheti be, továbbá rendeletet alkothat, amellyel – a Kat.-ban meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat, és ezek felhatalmazására adhat felhatalmazást. A Kormány rendelete tizenöt napig marad hatályban, kivéve, ha a Kormány – az Országgyűlés felhatalmazása alapján – a rendelet hatályát meghosszabbítja.

A Kormány rendelete a veszélyhelyzet megszűnésével hatályát veszti.

A Kormány rendeleteinek kihirdetésére veszélyhelyzetben is a jogalkotásról szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni. Ez alól kivétel a halasztást nem tűrő eset, amikor a Kormány rendeletei a közszolgálati műsorszórók útján is kihirdethetők, és a nap meghatározott időpontjától hatályba léptethetők. Az így kihirdetett rendeletet a kihirdetés napján vagy az azt követő napon megjelenő országos és helyi napilapokban meg kell jelentetni.

A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter miniszteri biztost nevezhet ki, ha a veszélyhelyzet több megyét érint, vagy a katasztrófa elhárítása érdekében ez szükséges.

A miniszteri biztos feladata az érintett területen a védekezési feladatok összehangolása. A miniszteri biztos az MVB elnökét utasíthatja.

Az alapvető jogok gyakorlása különleges jogrendben

A kiadványban már említés történt arról, hogy különleges jogrend időszakában az Alaptörvényben meghatározott egyes alapvető jogok nem függeszthetők fel, aránytalanul nem korlátozhatóak, továbbá az Alaptörvény alkalmazása nem függeszthető fel és az Alkotmánybíróság működése sem korlátozható.

Az Alaptörvény rögzíti, hogy az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. A korlátozás mértékén túllépni csak különleges jogrendben lehet.

Az alábbiakban nevesített alapvető jogok még különleges jogrendben sem függeszthetők fel:

- az emberi méltóság sérthetetlenségéhez, az élethez és az emberi méltósághoz való jog;
- senkit nem lehet kínzásnak, illetve embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgátságban tartani;
- tilos az emberkereskedelem, emberen – önkéntes hozzájárulása nélkül – orvosi vagy tudományos kísérletet végezni, az emberi fajnemesítést célzó gyakorlat, az emberi test és testrészek haszonszerzési célú felhasználása, valamint az emberi egyedmásolás;
- senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg (ártatlanság vételeme);
- a büntetőeljárás alá vontnak joga van a védelemhez;
- a védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt;
- senki nem nyilvánítható bűnösnek és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején nem volt bűncselekmény (nincs bűncselekmény törvény nélkül, nincs büntetés törvény nélkül);
- senki nem vonható büntetőeljárás alá, és nem ítéltet el olyan bűncselekményért, amely miatt a törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték (ítélt dolog).

A területi irányítás megváltozott szabályai

A különleges jogrend kihirdetése együtt jár az MVB működésének átalakításával, rendkívüli intézkedések fogantatásával. Ennek részletes szabályait a rendkívüli állapot, megelőző védelmi helyzet, szükségállapot és váratlan támadás esetén a Hvt. Harmadik rész IX. fejezete; katasztrófaveszély és veszélyhelyzet esetében a Kat. V. fejezete tartalmazza.

A honvédelmi feladatok végrehajtásakor a rendkívüli állapot, megelőző védelmi helyzet, szükségállapot és váratlan támadás idején bevezetett intézkedések végrehajtása során a fővárosi, illetve megyei védelmi bizottság teljes jogkörét annak elnöke a Honvédség állományába tartozó elnökhelyetttessel egyetértésben gyakorolja.

Az MVB javaslattevő, döntés-előkészítő jogkörrel segíti elnökét hatáskörének ellátásában, illetve közreműködik a döntések végrehajtásának megyei irányításában.

Az irányítási rendszer sajátossága, hogy egyrészt az MVB mint testület elveszti döntéshozói jogkörét, másrészt a honvédelmi elnökhelyettes sajátos szerepet kap, egyetértési jogot gyakorol. Az egyetértési jog jelenti a szakmai kontrollt, amely lehetővé teszi a megalapozott döntéshozatalt. Ez az egyetértési jog veszélyhelyzetben a katasztrófavédelmi elnökhelyettest nem illeti meg.

A veszélyhelyzet kihirdetése is sajátos irányítási szabályokat vezet be.

Amennyiben a veszélyhelyzet több megyét érint, vagy ha a katasztrófa elhárítása érdekében ez szükséges, a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter – legfeljebb a veszélyhelyzet fennállásáig – miniszteri biztost nevezhet ki, aki összehangolja az érintett területen a védekezési feladatokat. Ezen feladata során az MVB elnöke részére feladatot határozhat meg, neki utasítást adhat. Veszélyhelyzetben az önkéntes mentőszervezetek védekezésbe történő bevonását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője rendeli el.

Az MVB elnökének távolléte vagy akadályoztatása esetén – különleges jogrendi időszakban – a Honvédség állományába tartozó elnökhelyettese vagy a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője mint elnökhelyettes szakterületüknek megfelelően jogosultak intézkedni.

Az MVB elnöke honvédelmi és katasztrófavédelmi igazgatási jogkörében eljárva irányítja a helyi védelmi bizottságokat és polgármestereket. A polgármester és a jegyző a honvédelmi igazgatási, valamint a rendkívüli intézkedésekből adódó feladatait az MVB elnökének utasításai szerint látja el.

Települési szinten is alapvető változás következik be. Az Alaptörvényben meghatározott és kihirdetett különleges jogrendi időszakokban a települési önkormányzat képviselő-testületének feladat- és hatáskörét a polgármester gyakorolja. Ennek keretében azonban nem foglalhat állást önkormányzati intézmény átszervezéséről, megszüntetéséről, annak ellátási, illetve szolgáltatási körzeteiről, ha a szolgáltatás a települést is érinti. A feladatok ellátása érdekében, a szükséges mértékben, munkaidő-korlátozás nélkül a polgármesteri hivatal minden köztisztviselője, közalkalmazottja és munkavállalója rendkívüli túlmunkára kötelezhető.

A polgármester önkormányzati feladatain kívül törvény vagy törvényi felhatalmazáson alapuló kormányrendelet alapján kivételesen államigazgatási feladat- és hatáskört is elláthat. A polgármester a katasztrófavédelmi feladatait a hivatásos katasztrófavédelmi szerv közreműködésével látja el. Veszélyhelyzet-

ben a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenység irányítását – a helyszínre érkezésétől – a polgármestertől a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője által kijelölt személy veszi át.

Az általános irányítási egyben döntési jogosítványok a településen a polgármestert illetik meg. Ennek alapja, hogy a polgármester a honvédelmi igazgatási és katasztrófavédelmi feladatoknak irányítása és végrehajtása során államigazgatási jogkörben jár el. Ez többek között kiterjed a polgári védelmi kötelezettséggel, a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettséggel kapcsolatos, valamint az állampolgárok magatartását szabályozó intézkedések kiadására. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője által kijelölt személy jogosultsága a konkrét védekezési tevékenység szakmai irányítására, a védekezésbe bevont személyek és eszközök tevékenységének koordinálására korlátozódik.

Az MVB honvédelmi feladatai tekintetében a honvédelemért felelős miniszter – a HM VH útján – felügyeletet gyakorol az MVB felett. A honvédelemért felelős miniszter e jogkörében megváltoztatja vagy megsemmisíti az MVB jogszabálysértő döntését.

Az MVB elnöke a katasztrófavédelmi feladatok ellátásával kapcsolatos előterjesztéseket és döntéseket a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője útján felterjeszti a kormányzati koordinációs szerv elnökének.

Különleges jogrend bevezetését követően az MVB rendkívüli ülést tart, ahol az elnök bejelenti a különleges jogrend időszaki működési rendre való áttérést, meghatározza a védelmi bizottság részére az azonnal végrehajtandó feladatokat, és az MVB munkaszervezetei számára a követendő működési rendjét. Az ülésekről hangfelvétel és részletes (szó szerinti) jegyzőkönyv készül 24 órán belül.

Az ülésen az előterjesztés – sürgős esetben – szóban is megtehető. Az MVB az elnöke által előterjesztett ügyekben állást foglal és javaslatot tesz.

Az elnöki döntés formája egyedi határozat, megjelenési formája lehet szóbeli is, de ennek tartalmát a szó szerinti jegyzőkönyvben rögzíteni kell.

A bizottság elnöke által meghatározott feladatok megyei irányítását a bizottság kijelölt tagjai és apparátusa végzik, a munkacsoportok aktivizálásának elrendelése az elnök jogosultsága.

Az MVB és a HVB munkaszervezetei, feladataik és működési rendjük

A munkacsoportokba beosztott személyeket a védelembe bevont szervek vezetői javaslatára, az elnök döntése (határozata) alapján jelölik ki. A munkacsoport vezetőjének és tagjainak név szerinti kijelölését a Magyar Honvédség, illetve a rendvédelmi szervek hivatásos és szerződéses állományú tagjai esetén az állományilletékes parancsnok (vezető), a kormánytisztviselő, a köztisztvis-

selő, a közalkalmazott és a gazdálkodó szervezetek munkavállalói jogviszonyú (munkaviszonyú) tagjait a munkáltatói jogkört gyakorló szerv vagy szervezet vezetőjének javaslata alapján az MVB elnöke végzi. A munkacsoportba kijelölt személyek változása esetén az új személyek kijelöléséről az illetékes szerv vagy szervezet vezetője a változást követő nyolc napon belül köteles gondoskodni, és az arról szóló tájékoztatást megküldeni az MVB titkárság részére.

Az MVB a honvédelmi és katasztrófavédelmi operatív tevékenységének támogatása érdekében operatív munkacsoportokat működtet. A munkacsoportokat a végrehajtandó feladatoknak megfelelően célszerű létrehozni. Természetesen ez nem kötelező érvényű előírás, más csoportok is kialakíthatók, hiszen a védelmi bizottságok ügyrendjükről, működési rendjükről önállóan döntenek, célszerű azonban az alábbi munkaszervezeteket létrehozni:

- általános munkacsoport,
- honvédelmi kötelezettségek végrehajtását irányító munkacsoport,
- katasztrófavédelmi operatív munkacsoport (nukleáris operatív részleggel),
- lakosságtájékoztatási és kommunikációs munkacsoport,
- humanitárius feladatokat ellátó csoport.

Általános munkacsoport

A munkacsoport az MVB, illetve elnöke és annak elnökhelyettesei részére az általános védelmi igazgatási feladatok végrehajtása során döntés-előkészítő, javaslattevő és koordináló feladatokat végez, önálló irányítási jog- és hatásköre nincs. Az általános munkacsoportot az MVB teljes vagy részleges aktivizálását követően teljes szervezetével vagy a feladat függvényében részeivel alkalmazzák.

Ideiglenes szervezeti egységként készenlétbe helyezésére az MVB elnöke, valamint – feladattól függően – a feladatkörében érintett elnökhelyettes jogosult.

Ellátja a különleges jogrendi működés során az MVB titkársági feladatait.

Az általános munkacsoport **alapvető feladatai:**

- a döntések megalapozásához szükséges általános és szakmai információk gyűjtése, elemzése;
- kapcsolattartás a központi szervek ügyeleti rendszerével, a HVB-vel, a védelembe bevont más szervekkel, a polgármesterekkel, az együttműködő más megyékkel, tájékozódás és tájékoztatás, valamint az ügyeleti szolgálat ellátása;
- a döntés-előkészítés jogi megalapozásának segítése, a hozott döntések kidolgozásában való részvétel, valamint a kiadmányozás, expedálás és ügykezelés feladatai;
- a védelmi igazgatás működéséhez szükséges pénzügyi, anyagi, technikai és egyéb ellátási feladatok tervezése, szervezése és biztosítása;
- a híradó- és informatikai feladatok koordinálása és ellátása.

Az általános munkacsoport részlegekre tagozódik, amelyeknek feladatai az alábbiak:

Ügyeleti-információs részleg (információs központ)

- kidolgozza a különleges jogrend idején végrehajtandó feladatok és az ezekhez szükséges személyi és tárgyi feltételek rendjét;
- aktualizálja, nyilvántartja az MVB elnökének és tagjainak, illetve a HVB-elnökök tartózkodási helyét, elérhetőségét, továbbá végrehajtja az MVB elnöke vagy titkára utasítására a szükséges riasztási és berendelési feladatokat;
- végzi a megye veszélyeztetéséből adódó adatok értékelését, a várható kockázatok elemzését, a kockázati tényezők nyomon követését, fogadja a más szervektől érkező információkat és gyűjti a monitoring rendszeren beérkező jelentéseket;
- végrehajtja az elnöki döntések és a belső tájékoztatást szolgáló anyagok eljuttatását az érintett szerveknek;
- kapcsolatot tart a központi szervek, a szomszédos megyék, illetve a közreműködő szervek ügyeleti szolgálataival;
- eseménynaplót (műveleti naplót) vezet a továbbított, illetve vett információkról, döntésekről, történésekről, valamint vezeti az MVB elnökének munkatérképét és egyéb okmányait.

Az ügyeleti-információs részleg aktivizálását követően feladatát 24 órás szolgálati váltásban végzi.

Jogi-igazgatási részleg

- folyamatosan nyomon követi a jogszabályok módosulását és változásait, aktualizálja a rendelkezésre álló adatbázisokat, illetve elemzi a kialakult helyzet jogi vonatkozásait;
- az elrendelt rendkívüli intézkedések, valamint a területi követelmények és feladatok ismeretében közreműködik az MVB elnöki döntésének előkészítésében, illetve jogi-szakmai javaslatot tesz az elnök egyedi határozatának kiegészítésére és módosítására, továbbá részt vesz az egyedi határozat kidolgozásában;
- figyelemmel kíséri, és törvényességi szempontból ellenőrzi a HVB-k és a polgármesterek döntéseit, szükség esetén elnöki beavatkozást kezdeményez.

Ez a részleg tevékenységét szükség szerint látja el; az elérhetőség folyamatos biztosítása mellett.

Informatikai, távközlési részleg

- folyamatosan nyomon követi és a munkacsoportok összetételének, illetve létszámának megfelelően aktualizálja a kiépített infokommunikációs hálózatot, továbbá részt vesz az MVB híradórendszerének kimunkálásában, és biztosítja ennek technikai feltételeit;
- biztosítja az MVB és operatív munkaszervezete különleges jogrend időszaki működésének informatikai és híradófeltételeit;
- üzemelteti a KTIR- és MARATHON-rendszerek helyi végpontjait és a védelmi igazgatás helyi EDR-hálózatát;
- javaslatot tesz az adott szituációnak megfelelően a távközlés lehetőségeinek felhasználására (új kommunikációs vonalak kiépítése, mobil eszközök átcsoportosítása, technikai lehetőségek felhasználása), továbbá végzi ezek megvalósításának koordinálását.

Ellátási, szállítási részleg

- folyamatosan nyomon követi és biztosítja az MVB-munkacsoportok, illetve részlegek különleges jogrend idején történő működésének feltételeit;
- végzi az MVB és a munkacsoportok működéséhez szükséges elhelyezési, étkeztetési, szállítási, valamint anyagi és technikai biztosítási feladatokat (az ellátás biztosítása bevont vállalkozókkal szerződéskötés és/vagy szolgáltatás elrendelésével történik);
- biztosítja a rendkívüli szállítási feladatok feltételeit, illetve futárjáratok szervezésével biztosítja a fontos küldemények címzettekhez történő továbbítását.

Az általános munkacsoport vezetésével célszerű az MVB titkárát megbízni. Az általános munkacsoport állományát döntően a megyei kormányhivatal törzshivatal állományából lehet kijelölni, bevonva az ügyeleti feladatok ellátásába a katasztrófavédelmi igazgatóság tagjait, illetve az informatikai és híradó-biztosítási feladatok megvalósításába pedig annak szaktisztjeit.

Honvédelmi kötelezettségek végrehajtását irányító munkacsoport

A munkacsoport szakmai irányítója és vezetője az MVB elnökének honvédelmi helyettese.

Rendeltetése a megyei és helyi védelmi igazgatás, a Magyar Honvédség, illetve a rendvédelmi szervek hadkiegészítéssel, ingatlanokkal, szolgáltatásokkal és technikai eszközökkel kapcsolatos igényeinek és tevékenységének az összehangolása.

Feladatai közé tartozik továbbá a gazdaságfelkészítés és a lakosságellátás békeidejű tervezése, szervezése, a vonatkozó intézkedési terv elkészítése, a különleges jogrend időszaki tervezés és szervezés, információgyűjtés és -elemzés, illetve a döntés-előkészítés megalapozása.

Alapvető feladatai:

- a megyei és helyi védelmi igazgatás, a Magyar Honvédség, illetve a rendvédelmi szervek hadkiegészítéssel, objektumokkal, szolgáltatásokkal és technikai eszközökkel kapcsolatos igényeinek és tevékenységének az összehangolása;
- a gazdaságfelkészítés, illetve a lakosságellátás békeidejű tervezése és szervezése, valamint a vonatkozó intézkedési terv elkészítése;
- a különleges jogrend időszaki tervezés, szervezés, információgyűjtés és -elemzés, valamint a döntés-előkészítés megalapozása;
- a befogadó nemzeti támogatásból eredő területi feladatok végzésének segítése, és a kapcsolódó intézkedési terv elkészítése, továbbá a végrehajtás során folyamatos kapcsolattartás az MH Hadkiegészítő és Központi Nyilvántartó Parancsnokság területileg illetékes szervével;
- hadkiegészítési feladat esetén folyamatos kapcsolatot tart fenn a katonai igazgatás megyei szervezetével, az érintett HVB-vel, illetve a közreműködő rendőrségi, szállítási és gazdálkodó szervezetekkel, a központi irányító szervekkel és a szomszédos megyék szakmai munkacsoportjaival;
- a beérkező információk alapján elemzi és értékeli a hadkiegészítési feladatok végrehajtásának helyzetét, továbbá szükség szerint javaslatot tesz döntésekre és a végrehajtást segítő intézkedésekre;
- előkészíti az ingatlanok és szolgáltatások soron kívüli kiutalását célzó határozatokat, illetve javaslatot tesz az igény kielégítésére.

A speciális feladatok elkülönítése érdekében a munkacsoporton belül két önálló egységet (részleget) célszerű kijelölni:

- a katonai igazgatási részleget,
- a gazdaságmozgósítási és lakosságellátási részleget.

Katonai igazgatási részleg

Honvédelmi és azon belül katonai igazgatási feladatait a vonatkozó jogszabályok, illetve a védelmi bizottság meghagyással, a hadkötelezettség bevezetésével, valamint a gazdasági és anyagi szolgáltatásokkal kapcsolatos feladatai végrehajtására vonatkozó intézkedési terve alapján végzi.

A részleg fő feladata békeidőben, hogy a területi és helyi védelmi igazgatási szerveket, polgármestereket és jegyzőket, illetve a rendvédelmi és a honvédelemben közreműködő szerveket és szervezeteket felkészítse a béke- és különleges jogrend idején végrehajtásra kerülő katonai igazgatási feladatokra.

Végzi a Magyar Honvédség hadkiegészítésével, a hadkötelesek sorozásával és behívásával kapcsolatos területi és helyi feladatok előkészítését, valamint szükség szerint részt vesz a sorozási helyek kijelölésének előkészítésében. Koordinálja a meghagyással kapcsolatos feladatokat és a meghagyásba bevont szervek tevékenységének segítését. A védelmi bizottság felhatalmazása alapján részt vesz a meghagyásba bevont szervek ellenőrzésében.

Összehangolja a gazdasági és anyagi szolgáltatások kijelölésével kapcsolatos feladatokat, és részt vesz az MVB elnökének elrendelő határozata alapján a kijelölésre tervezett, illetve a kijelölt ingatlanok, illetve szolgáltatások ellenőrzésében és szemléjében.

Különleges jogrend kihirdetését követően végzi a befogadó nemzeti támogatással összefüggő területi feladatok előkészítését, az MVB-re háruló feladatok végrehajtásának irányítását, valamint az önkéntes tartalékosok különleges jogrendben történő behívásával kapcsolatos területi és helyi feladatok koordinálását. Irányítja a területi védelmi igazgatási szerveknél szolgálatot teljesítő önkéntes művelti tartalékosok tevékenységét.

Veszélyhelyzetben összehangolja a katasztrófavédelmi feladatokban részt vevő MH katonai szervezetek részére szükséges gazdasági és anyagi szolgáltatások igénybevételével kapcsolatos feladatokat.

Igény bejelentését követően biztosítja a Magyar Honvédség katonai szervezetei, valamint a rendvédelmi szervek és a honvédelemben közreműködő szervek részére a szükséges gazdasági és anyagi szolgáltatások honvédelmi célú igénybevételét, továbbá részt vesz az ingatlanok, szolgáltatások és technikai eszközök igénybevételének átadásra történő előkészítésében.

Előkészíti a védelmi bizottság, illetve elnökének a hadkiegészítési és katonai igazgatási feladatokkal kapcsolatos döntéseit, továbbá részt vesz a hadkötelesek sorozásával, katonai szolgálatra történő behívásával és bevonultatásával kapcsolatos területi és helyi szintű feladatok végrehajtásában. Részt vesz a meghagyásba bevont szervek ellenőrzésében.

Békeidőben a munkacsoportba beosztott személyek a katonai igazgatási feladataikat a saját szolgálati (munka-) helyükön látják el. Különleges jogrendben a munkacsoport működési helyét a védelmi bizottság elnöke – a honvédelmi elnökhelyettes egyetértésével – a különleges jogrend időszakára kialakított munkahelytől eltérő helyen is meghatározhatja. A munkacsoport működési helyét a védelmi bizottság elnöke, mint igénybevételi hatóság a gazdasági és anyagi szolgáltatások keretében is kijelölheti.

A részleg vezetésével célszerű megbízni az MH HKNYP megyei szervezetének vezetőjét, vagy a feladatot az MVB-hez bevonuló önkéntes művelti tartalékos is elláthatja. A részleg tagjai a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek összekötő tisztjei, illetve a katonai igazgatási központ kijelölt állománya lehetnek.

Gazdaságmozgósítási és lakosságellátási részleg

A gazdaság működésére jelentősen ható, a lakosság nagyobb tömegeit érintő helyzet kialakulása esetén aktivizálják.

Katasztrófa helyzetben szervezi – az előszerződéssel bevont – gazdasági szervezetek közreműködésével az ellátatlanná vált lakosság szükségellátásához nélkülözhetetlen alapvető élelmiszerek biztosítását, továbbá felméri a katasztrófa gazdaságra gyakorolt hatásait, és javaslatot tesz – az elnök útján – köz-

ponti intézkedések megtételére, valamint a helyi lehetőségek felhasználására. A Magyar Honvédség hadkiegészítése esetén elemzi ennek a megye gazdaságára gyakorolt hatásait, és javaslatot tesz elnöki döntésekre.

Különleges jogrend bevezetését követően megszervezi a megye kijelölt gazdasági szervezetei lehetőségeinek gyors helyzetfelmérését, illetve értékeli, elemzi, és az elnöknek jelenti annak eredményét és javaslatait. Központi rendelkezések és/vagy az elnök döntése alapján szervezi a lakosság alapvető élelmiszerekkel és kiegészítő fogyasztási cikkekkel való ellátását, valamint ellenőrzi annak megvalósulását.

Végzi a központi döntések területi adaptációját, illetve a végrehajtás megszervezését, koordinációját és ellenőrzését; közreműködik a rendkívüli intézkedések megyei követelményeit és feladatait szabályozó elnöki határozatok szakmai előkészítésében, valamint a szerződések megkötésében.

Folyamatos kapcsolatot tart fenn a feladatkörben érintett hatóságokkal és a szomszéd megyék szakmai munkacsoportjaival.

A szükségletnek megfelelően közreműködik a megyében lévő védelmi erők helyzettől függő ellátásának biztosításában.

A részleg vezetésével a megyei kormányhivatal olyan vezető beosztású tagját ajánlott megbízni, aki a gazdálkodással kapcsolatos kérdésekben járatos; tagjai közé kijelölni azon szervezetek képviselőit, akik rálátással bírnak a megye gazdasági lehetőségeire (Gazdasági és Iparkamara, Földművelésügyi Igazgatóság), és adatokat tudnak szolgáltatni a lakosság ellátásának tervezéséhez (KSH megyei vezetője).

Katasztrófavédelmi operatív munkacsoport

A katasztrófavédelmi operatív munkacsoport az MVB operatív munkacsoportja, az MVB operatív munkaapparátusának része, annak döntés-előkészítő, döntéstámogató szerve, amelynek aktivizálására az MVB elnöke, valamint – feladattól függően – a feladatkörében érintett katasztrófavédelmi elnökhelyettes jogosult. A feladata fontosságára való tekintettel javasolt, hogy a munkacsoportot a megyei katasztrófavédelmi igazgató vezesse.

A munkacsoportba beosztott személyek részére az MVB elnöke – az illetékes vezető egyidejű tájékoztatása mellett – utasítást adhat. A munkacsoport tagjai eredeti beosztásukból adódóan az őket megillető szakmai feladatkörökben intézkedési jogkörrel rendelkeznek. Intézkedéseiket a katasztrófaelhárításba bevont területi és helyi erők, valamint szervek kötelesek végrehajtani, illetve döntéseiknél figyelembe venni.

Rendeltetése: a katasztrófák (ideértve a különleges jogrendi időszakok katasztrófa típusú eseményeit is) megelőzésére és következményeinek elhárítására vonatkozó intézkedési és végrehajtási tervek elkészítése; a bekövetkezett katasztrófáknál a következmények felszámolására irányuló operatív munka végzése, il-

letve a mentés irányítását ellátó elnök által meghatározott feladatok ellátása. A megye közigazgatási területén az életet és a vagyonbiztonságot, a természetes és épített környezetet veszélyeztető természeti és civilizációs katasztrófák megelőzése és azok károsító hatásai elleni védekezés irányítási rendszerének kialakítása és működtetése, továbbá veszélyhelyzetben, illetve a katasztrófaveszély károsító hatása által sújtott területeken alkalmazható szabályok bevezetése.

A nukleáris operatív részleg rendeltetése a nukleáris veszélyhelyzetre való felkészülésre és következményeinek elhárítására hozott területi (helyi) döntések tudományos megalapozása, illetve a kialakult várható helyzet értékelése és elemzése, továbbá területi jellegű intézkedések kezdeményezése.

Alapvető feladatai:

- a döntések megalapozásához szükséges általános és szakmai információk gyűjtése, valamint a veszélyeztetettség elemzése, értékelése és jelentések összeállítása, továbbá a katasztrófaveszély hatásainak csökkentésére és felszámolására irányuló intézkedések kidolgozása, illetve kiadásra történő előkészítése;
- a katasztrófák megelőzésére, a katasztrófaveszély elhárítására, következményeinek csökkentésére, illetve megszüntetésére hozandó döntések előkészítése;
- katasztrófa bekövetkezése esetén az MVB döntéseinek megfelelően egyes irányítótevékenységek végzése, javaslatok kidolgozása a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásában érintett szervezetek alkalmazására, valamint a beavatkozó szervek és szervezetek támogatása, illetve a védekezési feladatokba bevont erők tevékenységének koordinálása;
- katasztrófa helyzet kialakulása esetén a területi és a helyi katasztrófaelhárítási szervezetek és HVB-k segítése, illetve tevékenységük irányítása.

A munkacsoport a felkészülés időszakában végzi a megye veszélyeztetettségéből adódó adatok gyűjtését, a várható események bekövetkezése esetére kockázatelemzéseket készít, az MVB bázisán kialakítja működési helyét, valamint a szükséges infokommunikációs feltételeket, illetve feltölti és pontosítja adattárait.

Katasztrófaveszély és veszélyhelyzet esetén a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének – a katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében meghozott – döntése alapján a megyei veszélyelhárítási tervben foglaltak végrehajtása során:

- intézkedik az emberi élet- és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak, illetve a kritikus infrastruktúra elemeinek védelméről, a lakosság alapvető ellátásának biztosításáról, valamint a katasztrófa következményeinek lehető legkisebbre csökkentése érdekében végrehajtandó feladatokról;
- folyamatosan gyűjti a megyében élő lakosság, valamint az átutazók életének és anyagi javainak veszélyeztetésére vonatkozó információkat, értékeli és feldolgozza azokat;

- a helyzet várható alakulásának függvényében szakmailag előkészíti és kidolgozza a bevezetendő lakosságvédelmi rendszabályokat, és javaslatot tesz az MVB elnökének ezek szükség szerinti bevezetésére;
- javaslatot tesz a veszélyeztetettségnek megfelelően a lakosság riasztására, illetve tájékoztatására, és az anyagi javak, valamint az állatállomány és takarmánykészletek kitelepítésére és kimenekítésére, továbbá az elzárkóztatásra és a kollektív védelem biztosítására;
- javaslatot tesz az önkéntes és köteles területi polgári védelmi szervezetek alkalmazási készenlétbe helyezésére és a szervezetek alkalmazására, illetve igény esetén javaslatot dolgoz ki a területi polgári védelmi szervezetek megyén kívüli alkalmazására;
- előkészíteti a befogadásra alkalmas helyeket, és javaslatot tesz az ellátás biztosítására, valamint a további helyi védekezési feladatok folytatására;
- szervezi és összehangolja a katasztrófavédelemben részt vevő erők tevékenységét, a helyi védelmi bizottságok mentési tevékenységét, valamint a helyszíni műveletirányítókon keresztül javaslatot dolgoz ki a kárelhárítási feladatok hatékony végrehajtásához, és irányítja a védekezésben részt vevő szervek tevékenységét;
- javaslatot dolgoz ki az elsődleges beavatkozó szervezetek mentési és kárfelszámolási lehetőségeit meghaladó esetekben a Honvédség és más közreműködő szervezetek alkalmazására, továbbá kezdeményezheti más megyék vagy a főváros polgári védelmi szervezeteinek alkalmazását;
- az MVB (és annak elnökének) intézkedéseiről folyamatosan tájékoztatja a kormányzati koordinációs szervet és kijelölése esetén a miniszteri biztost, illetve részt vesz a kormányzati szervek részére készített jelentések összeállításában;
- javaslatot dolgoz ki a létfontosságú közművek sürgős megjavítására és a halaszthatatlan helyreállítási feladatok végrehajtására;
- szükség esetén kezdeményezi az önkéntes mentőszervezetek speciális képességeinek bevonását, valamint a lebiztosított szolgáltatások igénybevételeinek elrendelésével speciális technikai eszközök alkalmazását;
- különleges jogrendben javaslatot dolgoz ki a lakosság védelme érdekében a polgári védelmi feladatok ellátására; a fegyveres összeütközések és a fegyveres erők tevékenységének idején feladata a lakosságvédelmi intézkedések bevezetésére és az ellátás megszervezésére vonatkozó javaslatok kidolgozása;
- az MVB a katasztrófavédelmi feladatainak végrehajtása során felügyeli a lakosság tájékoztatásával kapcsolatos tevékenységet.

A helyreállítás időszakában:

- az MVB elnökének utasítására javaslatot dolgoz ki a helyszíni kárfelmérő csoportok személyi összetételére;
- közreműködik a kárfelmérők felkészítésében;

- javaslatot dolgoz ki a kárterület mentesítésére és fertőtlenítésére;
- koordinálja a kitelepített, illetve kimenekített lakosság eredeti lakóhelyére történő visszatelepítést;
- javaslatot tesz az eredeti helyzet visszaállítása érdekében foganatosítandó rendszabályok bevezetésére.

A helyreállítás időszakában a munkacsoport a végrehajtandó feladatokban korlátozott mértékben és csak a szükséges összetételben vesz részt.

Nukleáris operatív részleg

A munkacsoportból alakítják meg.

A felkészülés időszakában elkészíti és aktualizálja intézkedési tervét, illetve gyűjti a megye nukleáris veszélyeztetettségéből adódó adatokat.

Alkalmazását követően (nukleáris veszélyhelyzetben):

- a Paksi Atomerőmű Zrt.-től és a katasztrófavédelem központi szervétől érkező tájékoztatók vételét követően helyzetértékelést készít, és szakmai javaslatot tesz a bevezetendő azonnal foganatosítandó óvintézkedésekről és egyéb bevezetendő rendszabályokról;
- a rendelkezésére álló eszközök alkalmazásával széles körű információgyűjtést végez a sugárszennyezés mértékéről, illetve a meteorológiai adatokról, és együttműködik a radiológiai felderítésben, valamint mérésben közreműködő szervezetekkel;
- értékeli és elemzi a rendelkezésére álló adatokat, továbbá a lakosság sugárvédelmének és a várható egészségkárosító hatások csökkentése érdekében intézkedéseket kezdeményez, és javaslatot tesz a lakosságvédelmi rendszabályok bevezetésére;
- javaslatot dolgoz ki a lakossági tájékoztatók tartalmi összeállítására.

Készenlétbe helyezését követően a munkacsoport folyamatos munkarendben dolgozik. A bekövetkezett eseményekről a továbbított, illetve vett információkról, döntésekről és történésekről eseménynaplót (műveleti naplót) vezet.

A munkacsoport a védekezés, a következmények felszámolása, valamint azok helyreállítása időszakában szorosan együttműködik a tagjai által képviselt területi szervek bázisán létrehozott védekezési munkacsoportokkal.

A munkacsoport állományát a katasztrófák elleni védekezésben érintett szervek és szervezetek állományából kell kijelölni. Ennek szellemében képviselőket biztosít a megyei kormányhivatal és a szakigazgatási szervek közül a népegészségügyi szakigazgatási szerv, a földművelésügyi igazgatóság, a növény- és talajvédelmi igazgatóság, a közlekedési felügyelőség, az élelmiszerlánc-biztonsági és az állat-egészségügyi igazgatóság.

A megyei rendőr-főkapitányság és a kijelölt katonai szervezet képviselői – akik más munkaszervezetek tevékenységében is részt vesznek – végzik szervezeteik felé az összekötői feladatokat. Tagja a munkaszervezetnek a te-

rületileg hatáskörrel rendelkező vízügyi igazgatóság; a Magyar Közút Állami Közútkezelő; a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség; az OMSZ megyei mentőszervezete, valamint a telefonszolgáltatást (mobil, vezetékes) biztosító társaság képviselője.

A munkacsoport tevékenységébe bevonják az áram- és gázszolgáltató, valamint a MÁV és a Volán vállalatok képviselőit.

A munkaszervezet összetétele lehetővé teszi, hogy bármilyen bekövetkezett katasztrófa kezelésére rendelkezésre álljanak azok a szervezetek, amelyek képesek szakterületüknek megfelelően segíteni az operatív döntések meghozatalát, illetve azonnal intézkedni a végrehajtandó feladatok megkezdésére.

Lakosságtájékoztatási és kommunikációs munkacsoport

A honvédelmi és a katasztrófavédelmi törvénnyel összhangban a megyei védelmi bizottság a Kormány területi szerveként illetékességi területén közreműködik a tömegtájékoztatással kapcsolatos feladatok összehangolásában, illetve a döntések érvényesítésében. A tájékoztatás a hírközlő szerveken és a kijelölt szolgáltatókon keresztül valósul meg.

Az MVB és elnökének tájékoztatási feladatait a munkacsoport készíti elő. Kidolgozza a tájékoztatás prioritásait, koordinálja a megyei tájékoztatási tevékenységet, meghatározza az MVB kommunikációs feladatainak ellátásához szükséges tájékoztatási eszközöket és módszereket. Összegyűjti, illetve rendszerezi a jóváhagyott lakossági tájékoztatási csomagokat és bejelentett közleményeket. Igény szerint intézkedik az információk kapcsolatok megteremtésére, továbbá létrehozza és működteti a lakossági információk telefonvonalakat, és megszervezi a hívások rögzítését, amelynek alapján elemezni és értékelni lehet a lakosság információigényeit és a lakosságot foglalkoztató főbb kérdéseket.

A munkacsoport **működése** során:

- kidolgozza a tájékoztató anyagokat és a tájékoztatás prioritásait az adott helyzet függvényében, illetve a különleges jogrend időszakának megfelelően;
- kapcsolatot tart az országos és megyei média összekötőivel, valamint koordinálja a megyei tájékoztatási tevékenységet;
- meghatározza a kommunikációs feladatainak ellátásához szükséges tájékoztatási eszközöket és módszereket;
- szakmailag előkészíti a megyei szintű médiabejelentéseket és sajtótájékoztatásokat;
- tervezi az MVB elnökének vagy az elnök által felhatalmazott MVB-tagnak – a rendszeres személyes megnyilatkozásait;
- kijelöli a média részére a soron következő sajtótájékoztató idejét;
- előkészíti, megtervezi és koordinálja a lakosságvédelmi rendszabályokra vonatkozó információk anyagainak terjesztését;

- megszervezi és elvégzi a regionális és helyi média közleményeinek figyélését és értékelését.

A munkacsoport tevékenységével szemben támasztott legfontosabb követelmény egyrészt, hogy a közvélemény a lehető legpontosabb, leghitelesebb képet kapja az eseményekről, másrészt meg kell akadályoznia a hírtorzulást, a rémhír kialakulását és terjedését, illetve felmerülésük esetén azonnal javaslatot kell tennie a helytelen információk korrekciójára.

A munkacsoport vezetésével célszerű a kormányhivatal sajtóreferensét megbízni, mindenképpen szükséges a katasztrófavédelmi igazgatóság és a rendőrfőkapitányság kijelölt szóvivőit bevonni. A tájékoztatási feladatokat érdemes a körzeti rádió- és televízióstúdiók, az országos és helyi lapok, a kereskedelmi rádió- és televízióállomások, valamint a közösségi és kábeltelevíziós rendszerek munkatársainak bevonásával végrehajtani.

Különleges jogrend idején – a törvényben meghatározott személyek és szervek – a helyzetnek megfelelő, szükséges mértékben kötelezhetik a műsorszolgáltatót a fennálló állapottal, helyzettel kapcsolatos közérdekű közleményeknek az általuk meghatározott formában és időben történő ingyenes közzétételére, illetőleg közzétételt megtilthatnak.

Humanitárius feladatokat ellátó részleg

Ez az MVB ideiglenes munkaszervezete, amelyet rendkívüli esetek bekövetkezése esetén hoznak létre.

Létjogosultságát a vörösiszap-katasztrófa során szerzett tapasztalatok indokolják. Az emberek segítőkészsége és segíteni akarása súlyos helyzetekben mutatkozik meg. A Kolontárra és Devecserbe érkező hatalmas mennyiségű anyagok (ruha, háztartási eszköz, bútor, élelmiszer, tisztító és egyébek) átvétele, raktározása és a rászorulóknak részére történő átadása csak olyan szervezet által volt biztosítható, amely működése során már kialakította, a feladat megoldásához szükséges eljárási rendet, a személyi és tárgyi feltételekkel együtt.

E nemes, de nehéz munka nem kerülhet ki a védelmi igazgatási szervek felügyelete alól.

A részleg alapvető feladata a beérkező humanitárius segélyek fogadása, bevételezése, raktározása és a szükségleteknek megfelelően a rászorultak részére történő kiosztása.

A munkaszervezet vezetője – önkéntes alapon – a Magyar Vöröskereszt megyei szervezetének vezetője, tagjai pedig a munkaszervezet vezetője által felkért karitatív szervezetek munkatársai.

A területi védelmi igazgatási szerveknél kialakított munkaszervezeteknél beosztott személyek mögött ott van egy szakmai szervezet, amely a döntések

megalapozását támogatja, és irányítja a szakmai szervezet végrehajtó tevékenységét. A munkaszervezetbe beosztott személy a szervezetét képviseli a ráruházott jog- és hatáskör érvényesítésével. Huzamosabb munkavégzés esetén váltását saját szervezetétől kell biztosítani.

A munkaszervezetek alkalmazása esetén törekedni kell arra, hogy a végrehajtandó eseménykezelés során csak azokat a személyeket vonják be, akik az adott feladat megoldásához szükségesek. Ez a döntés a munkaszervezet vezetőjének kompetenciája.

A felkészülés időszakában a munkacsoportokat a feladatok megismerése és gyakorlása céljából az MVB által elfogadott éves munkaterv alapján rendszeresen, illetve elnöki döntésre szükség szerint felkészítik. Közreműködnek a testület elé kerülő, ügykörükbe tartozó napirendi anyagok, gyakorlatok és gyakorlások előkészítésében; a rájuk tartozó intézkedési tervek kidolgozásában és pontosításában; az adatbázisok naprakészségének fenntartásában, illetve együttműködnek más munkacsoportokkal. Szakterületüknek megfelelően figyelemmel kísérik a megjelent jogszabályokat, a területi eseményeket és információkat. Önkéntes alapon részt vesznek, a helyi védelmi bizottságok, a polgármesteri hivatalok, valamint a védelemben részt vevő más szervek szakterületüknek megfelelő felkészítésében és védelmi igazgatási munkájuk segítésében.

Az MVB különleges jogrendi időszaki működésének munkahelye

Az MVB vezetési pontjára, illetve annak kialakítására vonatkozóan nincsenek általános érvényű előírások. A védett vezetési pontok megszüntetését követően a területi védelmi igazgatási szervek részére meg kellett találni azokat az infrastrukturális feltételeket, amelyek képesek biztosítani a huzamosabb időn keresztüli munkavégzést. Kísérletek történtek a rendőrség, a katasztrófavédelem, illetve a megyei önkormányzat bázisán kialakított vezetési pontok alkalmazására, és a munkacsoportok egymástól különálló helyeken történő elhelyezésére az adott MVB, illetve HVB lehetőségeinek maximális kihasználásával.

Néhány alapvető tudnivaló, amely a vezetési pont kiválasztását befolyásolhatja:

- Az MVB és munkaszervezetei részére a munkahelyeket lehetőség szerint a kormányhivatal béke működési objektumában alakítsák ki, hiszen a munkacsoportokba beosztottakat jelentős számban a kormányhivatal szervezetéből jelölik ki, ezáltal részükre a munkafeltételek adottak. A hivatal helyiségeinek szükségyszerű átcsoportosításaival a helyiségek elosztását nem vagy csak kismértékben kell megváltoztatni. A hivatal híradó- és informatikai rendszere kialakított, az MVB működéséhez szükséges, megnövekedett igények kevés ráfordítással biztosíthatók.
- Az objektumokat az állami vezetésben betöltött szerepük, valamint rendeltetésük és az általuk használt technikai eszközök jellege alapján a kriti-

kus infrastruktúra elemei közé kell sorolni. Ennek megfelelően biztosítani kell a folyamatos őrzésüket és védelmüket, illetve szabályozni szükséges az objektumba való belépés rendjét.

- A vezetési pont működési feltételei (kommunikációs, elhelyezési, ellátási és karbantartási feltételek kialakítása és elvégzése, illetve a tartalékkészletek biztosítása,) a normál időszaki működés során ráfordítás nélkül vagy csak csekély ráfordítással kialakíthatók és fenntarthatók.
- A munkavégzés zavartalanságának garanciája a pihentetés és étkeztetés feltételeinek megteremtése is.
- Lehetőleg törekedni kell arra, hogy a kijelölt helyiség(ek) békeműködési funkciói maradéktalanul teljesüljenek.

A megfogalmazott elvek mentén kialakított vezetési pontot egy változatban a 37. ábra mutatja be.

A kijelölt terem méreténél és elhelyezkedésénél fogva lehetővé teszi az MVB és az összes munkaszervezetének egy légtérben történő kialakítását.

A munkahelyek mindegyike rendelkezik kiépített híradó- és informatikai gerinccel, amelyre ha rácsatlakoznak, részükre biztosított a folyamatos összeköttetés.

A munkacsoportok által kidolgozott anyagok és jelentések egy közös számítógépre kerülnek, ahol a jogosultságnak megfelelően az érintettek hozzáférhetnek.

A munkacsoportok egymástól elkülönített, de nem elválasztott helyen dolgoznak, amely segíti a munkacsoportok közötti együttműködést, egyben az együttgondolkodás megvalósulását.

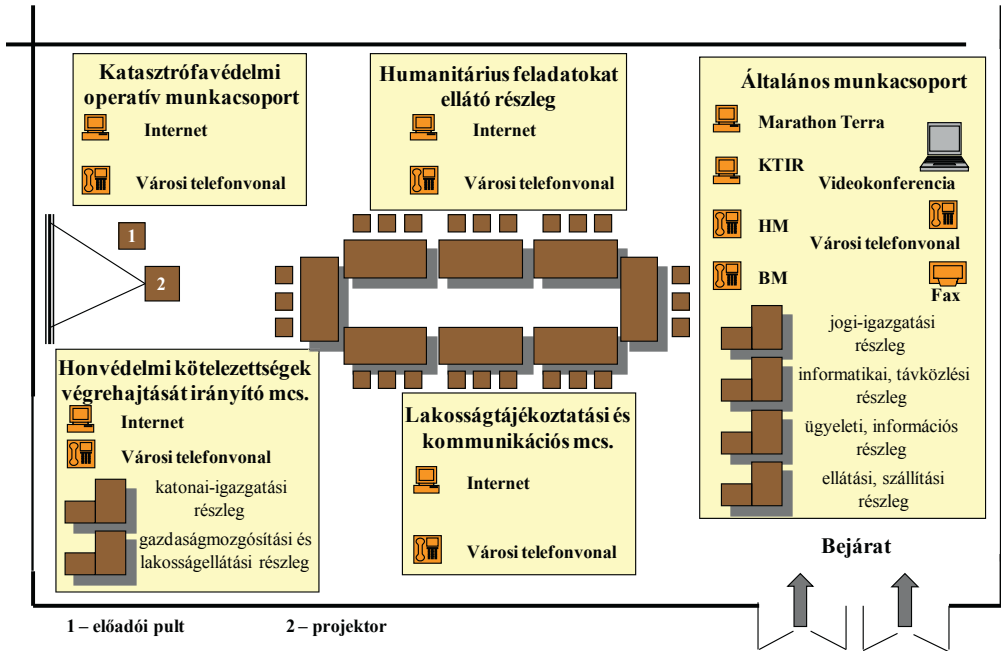
Az MVB üléseinek megtartását lehetővé teszi a terem középső részén kialakított tárgyaló rész. Ez a megoldás egyrészt biztosítja a folyamatos ülésezést (amennyiben a helyzet megköveteli), másrészt az érkezett információk és a munkaszervezetek által kidolgozott javaslatok azonnal feldolgozhatók, illetve szükség szerint számvetésekkel alátámaszthatók. A kidolgozók közül bármelyik szakterület képviselője javaslatáról meghallgatható, továbbá a rendelkezésre álló adatok kivetíthetők, így az MVB döntés-előkészítése dinamikussá válhat.

A központi kivetítő biztosítja a beérkező anyagok, tájékoztatók, közlések, utasítások és előjárói intézkedések kivetítésével a közös feladattisztázást és az előzetes elgondolás kialakítását.

Mindenki részére hozzáférhető a védelmi bizottság adatbázisa, a központi szervekkel történő kapcsolattartás híradó vonalai, illetve infokommunikációs eszközei, továbbá követhető a közszolgálati média adása.

A vezetési pont rendeltetésszerű működését a megfelelő személyek kijelölése, a tervszerű tevékenység, az ügyeleti rendszer, az őrzésvédelem megszervezése, és a meghatározott magatartási rendszabályok érvényesülése biztosítja. A vezetési pont vezetője az MVB elnöke, aki e jogkörét átruházhatja a védelmi

bizottság titkárára, hiszen a titkár felelőssége a működés feltételeinek megteremtése és azok folyamatos biztosítása.

37. ábra. Az MVB munkaszervezetének működési helye (elvi vázlat)

A vezetési pont elhagyása, illetve más objektum elfoglalása csak az MVB elnökének engedélye (utasítása) alapján történhet.

A végrehajtandó feladat jellegétől függően igénybe vehető kerülhet más szerv objektuma is. Ebben az esetben a működési feltételeket a felkért szerv biztosítja.

A vezetési pontra beosztott személyi állomány ellenőrző-átesztző pontokon keresztül, névjegyzék vagy külön elrendelt és kiosztott belépési engedély alapján léphet be.

A védelmi igazgatás monitoring rendszere

A védelmi igazgatás komplex rendszere működésének alapvető feltétele, hogy rendelkezésre álljanak azok az információk, amelyek alapján a hatékony működés biztosítható. Ennek érdekében a Kormány az állami szervek rendszeres működését, illetve az állampolgárok személyi és vagyonbiztonságát fenyegető veszélyek, valamint azok következményeinek elhárításához szükséges döntések előkészítése érdekében országos eseménykövető és jelzőrendszert hozott létre.

A monitoring rendszer célja, hogy az Alaptörvényben meghatározott különleges jogrend idején, valamint az ezek kialakulását eredményezhető eseményekről olyan megbízható információkat biztosítson a védelmi igazgatás szintjeinek vezetői részére, amelyek alapján a védelmi felkészítés feladatainak végrehajtásához meghozhatók a szükséges operatív döntések, és biztosítható a kormányzati szándék gyors érvényesülésének lehetősége.

Az eseménykövető és jelzőrendszer két készenléti fokozatában működik:

- MONITORING-I.
- MONITORING-II.

A MONITORING-I. készenléti fokozat elrendelésére a meghatározott, honvédelemben közreműködő szervek részére az illetékes, honvédelemben közreműködő szerv vezetője; a megyei védelmi bizottság irányítása alá tartozó szervek és szervezetek részére pedig a megyei védelmi bizottság elnöke jogosult.

A MONITORING-II. készenléti fokozatot az országos eseménykövető és jelzőrendszer összes résztvevője részére a miniszterelnök rendelheti el.

MONITORING-I.

Feladata, hogy az elrendelők részére naprakész, folyamatos információk és tájékoztatási adatok álljanak rendelkezésre a szükséges döntések meghozatalához.

A készenléti fokozat két változatban működik:

- alkalmoszerű tájékoztatás (jelentés), amely során az események bekövetkezéséről, illetve várható következményeiről a honvédelemben közreműködő szervek vezetői (üzleti szolgálati, üzleti) tájékoztatják a megyei védelmi bizottság elnökét, valamint annak titkárságát;
- rendszeres tájékoztatás, jelentés (egy adott feladatra vonatkozóan), amely során az esemény kezelésével kapcsolatban az elrendelő által meghatározott időben és tartalommal kell információt biztosítani az azonnali döntések meghozatalához.

A jelentéseket az esemény bekövetkezését, vagy annak tudomásra jutását követően kell megtenni az alábbi események bekövetkezése vagy veszélyének fennállása esetén.

Az ország szuverenitását, illetve alkotmányos rendjét veszélyeztető rendkívüli események vonatkozásában:

- idegen hatalomnak Magyarország alkotmányos rendje, függetlensége, illetve területi sérthetatlensége elleni fegyveres támadásáról, vagy annak közvetlen veszélyére utaló cselekményéről;
- a szomszédos országokban kirobbant háborúval vagy fegyveres konfliktussal (polgárháborúval) kapcsolatos, Magyarország államhatárának vagy légterének közvetett veszélyeztetettségére utaló eseményről;

- az ország alkotmányos rendjének megdöntésére irányuló fegyveres, illetve erőszakos cselekményről, vagy az alkotmányos rend megzavarása céljából közmű-, termelő-, közforgalmi vagy hírközlő üzem, valamint annak berendezése, továbbá középület, építmény, termékkészlet, hadianyag, vagy rendeltetésénél fogva hasonlóan fontos, más vagyontárgyak megsemmisítéséről, használhatatlanná válásáról vagy megrongálásáról, illetve ezek közvetlen veszélyéről;
- az állampolgárok életét és vagyonát tömeges méretekben veszélyeztető, súlyos cselekményről, valamint ezek közvetlen veszélyéről;
- a jelentősebb mennyiségű vagy veszélyes fegyver, lőszer, valamint robbanó, radioaktív, sugárzó vagy mérgező anyag, illetve kábítószer felderítéséről és eltűnéséről, illetéktelenek kezébe jutásáról;
- a választás, a népszavazás és a népi kezdeményezés rendje elleni bűncselekményről.

A közrendet, közbiztonságot súlyosan veszélyeztető rendkívüli események vonatkozásában:

- az állam és emberiség elleni bűncselekményekről, azok kísérletéről, illetve előkészületéről;
- a lőfegyverrel, robbanóanyaggal, illetve robbanószerrel elkövetett szándékos támadásról;
- az emberrablásról;
- a segítségnyújtás halált okozó elmulasztásáról, továbbá két vagy több személy halálát, illetve tömegszerencsétlenséget okozó közlekedési bűncselekményről, illetve eseményről;
- a közúton közlekedő gépjárművek összeütközéséről, ha az a közlekedés biztonságát súlyosan veszélyeztette, vagy ha a forgalomban jelentős zavart okozott;
- a veszélyes anyagot szállító járművek közúti és vasúti közlekedési balesetéről;
- légi jármű hatalomba kerítéséről, illetve annak előkészületéről vagy kísérletéről, továbbá légi jármű balesetéről;
- vízi jármű balesetéről, amennyiben az jelentős környezetszennyezést vagy halálos tömegszerencsétlenséget okozott;
- a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvény bejelentés nélküli vagy tiltás ellenére történő megtartásáról továbbá a gyülekezési jog hatálya alá nem tartozó sport-, kulturális és egyéb rendezvényeken, munkabeszüntetésen, munkamegtagadáson és sztrájkon bekövetkezett jogsértések miatt szükségessé vált rendőri beavatkozásról;
- a hivatalos személy elleni erőszakról, ha az esemény során halálos vagy életveszélyt okozó sérülés történt, vagy ha annak elhárítására lőfegyvert használtak;
- a büntetés-végrehajtási intézetben, illetve rendőrségi fogdában bekövetkezett rendkívüli események közül a terrorcselekményekről, a fegyveresen

elkövetett egyéni vagy csoportos szökésről, zendülésről, továbbá katonai objektumokban, menekülttáborokban, közösségi szállásokon, illetve a Vöröskereszt, egyházi vagy egyéb, emberi jogi szervezetek által fenntartott szállásokon történt rendkívüli eseményekről;

- közveszély okozásáról, ha két vagy több ember meghalt, és különösen nagy vagyoni hátrány keletkezett;
- a garázdaság büntetéről, abban az esetben, ha a köznyugalmat súlyosan zavarva követik el, vagy ha a garázdaság megszüntetése rendőri csapaterő igénybevételével történt;
- a pénzügyi intézet sérelmére, illetve pénzfeladást végző személy vagy pénzszállító jármű ellen elkövetett fegyveres rablásról, kárértéktől függetlenül;
- templom, múzeum vagy gyűjtemény kárára elkövetett bűncselekményről, amennyiben az muzeális tárgyra vagy annak megszerzésére irányul;
- különösen nagy anyagi kárt okozó, emberéletet követelő vagy azt tömegesen veszélyeztető elemi csapásról, ipari katasztrófáról, illetve tüzesetről.

A határforgalommal és határrenddel kapcsolatos rendkívüli események vonatkozásában:

- a határforgalom jelentős korlátozásáról, akadályozásáról, valamint szüneteltetéséről;
- az ország határán történt provokációról, fegyveres vagy egyéb erőszakos területsértésről, valamint az idegen légi járművek szándékos, engedély nélküli berepüléséről;
- az erőszakos, fegyveres vagy tömeges határátlépésről.

Az állami, társadalmi szervek vezetőivel, valamint családtagjaival összefüggő rendkívüli események vonatkozásában:

- állami beosztású vezetővel, országgyűlési képviselővel, közéleti személyiséggel, diplomatával, külföldi delegáció tagjával, valamint mindezek lakóhelyével, munkahelyével, szerveik épületével, illetve e személyek közvetlen hozzátartozóival kapcsolatos rendkívüli eseményekről, az ezekre tett kísérletről, illetve előkészületről (a személyükkel kapcsolatos bűncselekményekről, közlekedési balesetekről, lakásaik elleni támadásról, lakásaikban történt tüzesetről);
- az államhatalmi, államigazgatási és diplomáciai testületek épületeivel, illetve a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek objektumaival, valamint a pártok és társadalmi szervezetek helyiségeivel kapcsolatos rendkívüli eseményekről, kiemelten a robbantással történő fenyegetésről, amennyiben az követelést tartalmaz;
- a fenti személyek rendkívüli halálesetéről vagy annak kísérletéről;
- a hazai, illetve hazánkba érkező külföldi védett személyek biztonságát veszélyeztető cselekményekről, vagy tevékenységüket zavaró, illetve akadályozó eseményről, továbbá az e személyek határállomásokon történő ki- és beléptetéséről.

A Belügyminisztérium hivatali egységei, a minisztérium tevékenységét segítő szervek és az önálló belügyi szervezetek munkatársaival és személyi állományával kapcsolatos rendkívüli események vonatkozásában:

- a bűneselekmény alapos gyanúja miatti őrizetbe vételről vagy előzetes le tartóztatásba helyezésről;
- a szolgálat ellátása során történt fegyverhasználatról;
- a munkavégzés (szolgálati feladatok) során okozott vagy elszenvedett halálos kimenetelű vagy különösen nagy kárt okozó balesetről;
- szolgálati fegyver ellopásáról, eltűnéséről vagy megsemmisüléséről;
- minden közlekedési balesetről, amennyiben halálos vagy súlyos sérülés történt, továbbá szolgálati járművel történő ütközésről, abban az esetben is, ha a keletkezett kár értéke jelentős;
- öngyilkosságról vagy annak kísérletéről;
- a személyi állomány riasztása, illetve készenlétbe helyezése alkalmával bekövetkezett rendkívüli eseményekről.

Az MVB tagjai, a HVB-k elnökei és a polgármesterek, valamint a honvédelemben részt vevő más szervek a fenti előfeltételek bekövetkezését (annak közvetlen veszélyét) kötelesek a legrövidebb időn belül az MVB elnökének és a védelmi bizottság titkárságának jelezni.

Katasztrófaveszély esetén a területileg illetékes polgármester köteles a megyei katasztrófavédelmi igazgatót tájékoztatni, aki dönt az esemény katasztrófává minősítéséről, és egyidejűleg tájékoztatja az MVB elnökét, valamint titkárát.

MONITORING-II.

Ezt a fokozatot a miniszterelnök különleges jogrend kihirdetését követően, rendelet kiadásával vezeti be, meghatározza a jelentésre kötelezettek körét, illetve az általuk biztosítandó információk tartalmát és idejét.

A működés elrendelése a BM riasztási rendszerén keresztül valósul meg.

Az elrendelő meghatározza:

- a MONITORING-rendszert elrendelő rendelet számát, valamint aktivizálásának célját és idejét;
- az információ áramlásához szükséges kommunikációs csatornákat, a futárrendszer működésének rendjét;
- a jelentések rendjét (esetleg főbb tartalmát);
- az elrendelt szervezetek körét;
- az elrendelésre jogosult megnevezését;
- az értesítést (aktivizálást) adó nevét és telefonszámát.

Az elrendeléséről kapott értesítést követően – a további intézkedések előtt – az elrendelés jogosságáról visszahívással kell meggyőződni.

A MONITORING-II. készenléti fokozat elrendelése után a jelentésre kötelezett szervek a jelentéseiket (információikat) az alábbi rend szerint teszik meg:

- az MVB ügyeleti és informatikai részlegének (információs központjának) jelentenek:
 - a helyi védelmi bizottságok,
 - a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek,
 - a centrális alárendeltségű szervek,
 - a megyei hatáskörű, közszolgáltatást végző szervek;
- a HVB-k ügyeleti és informatikai részlegének jelentenek:
 - a HVB-hez tartozó önkormányzatok hivatalai,
 - a helyi védelmi bizottságok tagjai által képviselt szervek,
 - a lakosság alapvető élelmiszerekkel történő ellátását biztosító III. meg-hagyási kategóriába sorolt gazdálkodó szervek,
 - a lakossági szolgáltatást végző szervek;
- a polgármester részére jelentenek:
 - az illetékességi területükön működő és jelentésre kötelezett gazdálko-dó szervek és egyéb szervezetek.

A jelentési kötelezettség az alábbi szervezetek megyei, illetve járási szintű szerveire terjed ki:

- központi államigazgatási szervek;
- a települési önkormányzatok irányítása alatt álló szervek;
- a bírósági és az ügyészi szervezet;
- az egészségügyi szolgáltatók és a gyógyszerellátást végző szervek;
- az oktatási és kulturális intézmények;
- a műsorszóró rádió- és televízióállomások;
- a közlekedési, szállítási, elektronikus hírközlési, illetve informatikai szer-vek és a Magyar Posta szervei;
- a közellátást, illetve a közüzemi szolgáltatást végző szervek;
- minden olyan szerv, amely jogszabály alapján honvédelmi feladat ellátására vagy honvédelmi kötelezettség teljesítésében való közreműködésre köteles.

Az MVB ügyelete a beérkezett jelentések alapján összesített jelentést készít az MVB elnökének, és azt megküldi a Kormány vagy az általa meghatározott irányító szerv részére.

IX. A NEMZETGAZDASÁG VÉDELMI CÉLÚ FELKÉSZÍTÉSE, A TARTALÉKOLÁS ÉS A LAKOSSÁG KÜLÖNLEGES JOGRENDI IDŐSZAKI ELLÁTÁSA

Napjainkra alapvetően megváltoztak a nemzetközi biztonságpolitikai és katonai erőviszonyok, minimálisra csökkent egy Európát, valamint hazánkat érintő globális háború lehetősége, alapjaiban változtak a korszerű hadviselésre vonatkozó nézetek, azok honvédelmi és biztonságpolitikai összetevői, valamint a katonai műveletekkel kapcsolatos elméletek és gyakorlati igények.

Erősödött az új kihívásokkal – különösen a terrorizmussal – való szembenézés igénye.

Az egyre gyakoribb és pusztításában erősebb természeti katasztrófák (Katrina hurrikán, cunami, atomerőmű baleset Japánban), hazánkban a 2010. évi Borsod-Abaúj-Zemplén megyei árvíz, a vörösiszap-katasztrófa, 2009-ben az import földgáz kimaradása miatti földgázellátási válsághelyzet vagy az E.ON észak-dunántúli területén bekövetkezett elosztó hálózati kimaradása, valamint a 2013. márciusi rendkívüli hóhelyzet, majd azt követően a dunai árvízi védekezés nyomán előállt körülmények ráirányították a figyelmet a gazdaság biztonságos működésének fontosságára.

A reagálóerők igényeinek kielégítése mellett biztosítani kell a közigazgatás és a közszolgáltatási rendszerek, illetve a nemzetgazdaság működését, továbbá tartósan biztosítani kell a lakosság ellátásához szükséges alapvető létfenntartási cikkeket, rendelkezni kell a válsághelyzetek kezeléséhez szükséges képességekkel, valamint az ezek megvalósításához szükséges megfelelő mennyiségű tartalék-erőforrással. Az elmúlt évek jelentős katasztrófatípusú válsághelyzetei rámutatnak arra, hogy a rendkívüli helyzetek kezelésénél a reagáló erők nem mindig tudtak gyorsan és hatékonyan támaszkodni a nemzetgazdaság nyújtotta erőforrásokra és tartalékkészletekre.

A gazdaság csak abban az esetben képes a rendkívüli helyzetek kezelésében részt vevő szervezetek és reagáló erők szükségletének elegendő szintű és színvonalú kielégítésére, ha az állam biztonságos működése garantált. Ennek alapeleme a kialakított gazdaságfelkészítési rendszer. A gazdaság működésének biztonsága ezért nemcsak gazdaságbiztonsági, hanem nemzetbiztonsági kérdés is.

A nemzetgazdaság védelmi célú felkészítése

„A nemzetgazdaság védelmi felkészítése (gazdaságfelkészítés) a biztonság- és védelem-, illetve a gazdaságpolitika részét képező, a gazdaság biztonsága és védelme érdekében kifejtett tervszerű, folyamatos, békeidőben folytatott tervezési, szolgáltatási és szabályozási tevékenység, amelynek során a feladatok végrehajtásába bevont közigazgatási szervek felkészítik a nemzetgazdaságot az erőforrások védelmi célú felszabadítására, a civil szervezetek és a kijelölt szolgáltatók felkészülnek a szükség esetén elrendelhető gazdaságmozgósítási feladatok végrehajtására.”¹⁷

A **gazdaságmozgósítás** első világháború alatt kialakult fogalma a hadigazdasági potenciál háborúra való felkészítését, illetve a gazdaság hadigazdálkodásra való átállítását jelentette, az ország békegazdaságának a háború követelményei szerinti áttérését a hadigazdálkodás rendszerére. Mai értelmezése: a külön jogszabály alapján, kormánydöntéssel elrendelhető intézkedés vagy intézkedések rendszere, amely a nemzetgazdasági erőforrásoknak a gazdaságmozgósítási helyzet hatékony kezelésére irányuló igénybevételét (felhasználását) szabályozza.

A **gazdaságvédelem** a nemzetgazdaság alapvető érdekeinek és értékeinek védelme érdekében kifejtett állami irányítási tevékenységet jelent a káros külső és belső hatásokkal szemben.

A nemzetgazdaság védelmi célú felkészítésével – mint a honvédelmi rendszer részével, a honvédelem alapvető fontosságú civil elemével – szemben támasztott követelmény, hogy mindenkor szervesen illeszkedjen a honvédelem komplex rendszerébe, kapcsolódjon a honvédelmi, illetve szövetségi követelmény- és feladatrendszerbe.

A nemzetgazdaság védelmi felkészítése és biztonságának védelme állami feladat, azonban meg kell teremteni az állami szerepvállalás mérséklésére irányuló törekvésekkel összhangban a magánszféra üzleti és érdekeltségi alapon történő bevonásának lehetőségét.

A gazdaság biztonságos működése fenntartásának védelmére a teljes közigazgatásnak rendelkezésre kell állnia. A központi koordináló feladatrendszer kormányzati koordinációjáért az Nemzetgazdasági Minisztérium (a továbbiakban: NGM) és a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (a továbbiakban: NFM), – illetve jogelődjeik – felelősek. A szabályozási feladatokból valamennyi minisztérium kiveszi a részét.

A közigazgatás részét képező védelmi igazgatás feladata a biztonság megóvása, a rendkívüli intézkedések végrehajtásának koordinálása. A védelmi igazgatás feladatainak ellátására jelentős hatással van, hogy a közigazgatásban az utóbbi években végrehajtott átszervezések hatására megbomlott a központosított

¹⁷ A védelmi tartalékolás stratégiája 2012–2020. – előterjesztés a Kormány részére.

(NGM vezette) irányítási rendszer, nem vagy csak részben alakultak ki a feladattal foglalkozó szervezeti elemek. Az utóbbi években jelentősen csökkent a védelmi szervezeti egységek létszáma és súlya mind a minisztériumokban, mind pedig a megyei védelmi bizottságoknál. A minisztériumok védelmi szervezeti egységeinél és a védelmi bizottságok titkárságain nincsenek gazdaságfelkészítéssel foglalkozó önálló referensek, a tervezési feladatokat jellemzően csatolt munkakörben, illetve megbízott külső munkatársakkal tudják végrehajtani.

A nemzetgazdaság védelmi célú felkészítésének alapvető célja:

- a nemzetgazdaság folyamatos működésének fenntartása különleges jogrendi helyzetekben, valamint a feladatot végrehajtó erők működési feltételeinek teljes körű biztosítása;
- az alapvető létfenntartási termékek és szolgáltatások biztosítása;
- az energiaellátás biztosítása;
- a reagáló erők szükségleteinek kielégítése;
- a közszolgáltatások elégséges szintjének meghatározása;
- a stratégiai erőforrás-tartalékok, illetve a védelmi és helyreállító képességek késedelem nélküli rendelkezésre állásának biztosítása;
- a gazdaság működése szempontjából alapvető szolgáltatások garantálásához szükséges infrastruktúrák kritikus elemeinek hatékony védelme;
- együttműködés nemzetközi és magán szereplőkkel a válság kezelésében;
- a kis- és középvállalkozások szerepének megerősítése a nemzetgazdaság folyamatos működésének fenntartásában.

A gazdaság mozgósításának alapfeladata a vagyoni szolgáltatások biztosítása:

- a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állománya magasabb készenléti fokozatba helyezéséhez és az ezt követő működéséhez;
- a szövetségi kötelezettség alapján kollektív védelmi feladatot Magyarország területén végrehajtó, illetve állomásozó szövetséges fegyveres erők ellátásához;
- a lakosság alapvető élelmiszerrel, gyógyszerrel, ruházati, ipar- és közszükségleti cikkekkel, valamint alapvető köz- és egészségügyi szolgáltatásokkal történő ellátásához;
- az ország közigazgatási rendszerének zavartalan működéséhez;
- a társadalom és a nemzetgazdaság működőképességének fenntartásához, továbbá szükség esetén e funkciók helyreállításához.

A gazdaság működése szempontjából rendkívüli helyzetként (gazdaságbiztonsági válsághelyzet) kell kezelni az állam, a társadalom, illetve a gazdaság működésének olyan kivételes eseteit, amelyekben a kialakult helyzet kezeléséhez az Alaptörvényben meghatározott különleges jogrend bevezetésére vagy kormányzati intézkedés alapján erőforrások mozgósítására (igénybevételére) van szükség.

Ilyen kivételes eseteket előidézhetnek:

- az Alaptörvényben megállapított és kihirdetett különleges jogrend időszaka;
- a különleges jogrendi időszaki fenyegetettség kialakulásának közvetlen kockázatát jelentő esemény – ha okszerűen lehet számolni a minősített időszak kihirdetését indokoló esemény bekövetkezésének valószínűségével;
- egyéb – a különleges jogrend kihirdetését nem indokoló olyan hazai vagy nemzetközi esemény vagy állapot, amely veszélyezteti az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságát, a természetes és az épített környezetet, a közrendet és közbiztonságot, az alkotmányos rendet, illetve a nemzetközi stabilitást (pl. katasztrófaveszély);
- a gazdaság működőképességét tartósan korlátozó, esetleg azt ellehetetlennítő esemény.

A nemzetgazdaság védelmi felkészítésénél – a háborús helyzetek mellett – ma már egyre jobban kell összpontosítanunk az egyéb, új típusú válsághelyzetekre. Napjainkban ezek jelentik a gyakoribb és nagyobb valószínűséggel előforduló kihívást.

Az ország gazdaságbiztonsági rendszere

Az ország gazdasági biztonsága nem más, mint az ország stabil környezete, amelyen keresztül:

- le tudja bonyolítani sokoldalú gazdasági, kereskedelmi és pénzügyi tranzakcióit, ezáltal biztosítva a közlekedési és szállítási útvonalak szabályozott használatát, illetve a piachoz és nyersanyaghoz való szabad, akadálytalan hozzájutását;
- biztosítja a nemzetgazdaság biztonságos működését rendkívüli helyzetekben, valamint az arra való hatékony felkészítést szolgáló normál időszaki tevékenységet;
- a közigazgatás által végzett intézkedési és feltételrendszert, amely a válsághelyzetek megelőzési, felkészülési, védekezési és helyreállítási folyamatainak gazdasági erőforrás szükségletét hivatott kielégíteni.

A tartalékolás rendszere

A gazdaság biztonsága abban az esetben szavatolható – vagy legalább minimális szinten fenntartható –, ha a gazdaságbiztonsági rendszer keretein belül megfelelő mennyiségű és minőségű tartalékokkal rendelkezik.

A nemzetgazdaság védelmi felkészítésének meghatározó eleme a tartalékolás, a különböző gazdaságbiztonsági válsághelyzetekben a felelős beavatkozó szervek szükségletei kielégítésének legfontosabb módja. A váratlanul bekövet-

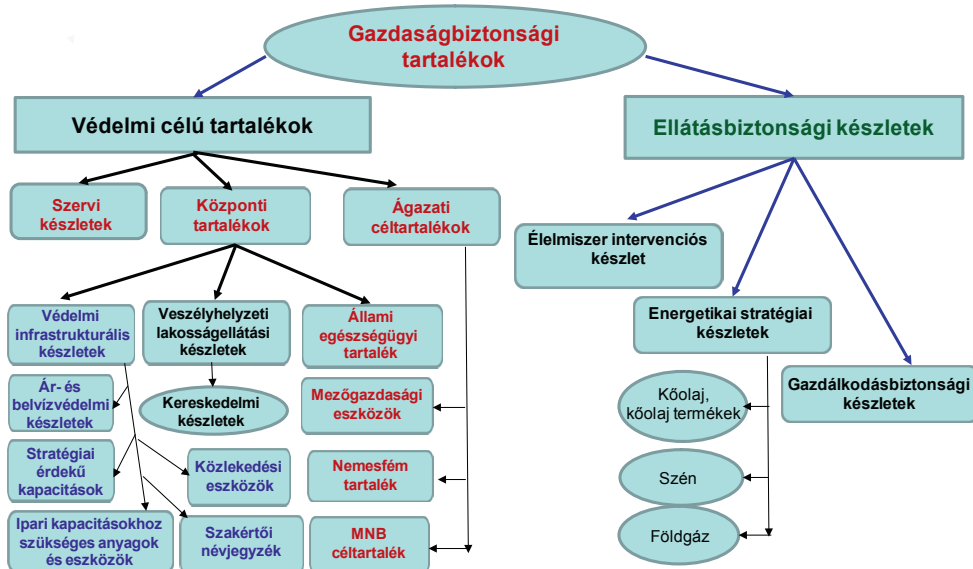
kező rendkívüli helyzetekre való azonnali, hatékony reagálás fontos eleme a nemzetgazdaságban tudatosan és célirányosan képzett, hatékonyan felhasználható tartalékok rendszere. A Kormány 84/1994. (V. 27.) rendeletében a Gazdaságbiztonsági Tartalék (a továbbiakban: GT) szabályozásáról intézkedett.

A GT a bármely okból keletkező átmeneti vagy tartós piaci zavar vagy a külön jogszabályban meghatározott gazdaságmozgósítási helyzet esetén elősegíti a lakosság, valamint a gazdaságmozgósítási helyzet kezelésében részt vevő Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerveinek és nyomozóhatósági szerveinek biztonságos ellátását.

A GT árukészletből és pénzeszközökből tevődik össze.

A GT működtetését és összetételét tekintve a következőkből áll:

- a lakossági ellátást érintő átmeneti vagy tartós piaci zavarok megelőzésére, illetve megszüntetésére vagy mérséklésére szolgáló, azaz piaci zavarelhárító funkciót ellátó hányadból;
- gazdaságmozgósítási helyzet esetén az ellátatlanná vált lakosság, valamint a gazdaságmozgósítási helyzet kezelésében részt vevő Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerveinek és nyomozóhatósági szerveinek ellátását biztosító védelmi célú hányadból;
- a gazdaságos működés érdekében a tartalékokat kezelő szervezet részére üzleti célú hasznosításra (taktikai eladás, vétel stb.) rendelkezésre bocsátott hányadból.

38. ábra. A tartalékolás rendszere¹⁸

¹⁸ Forrás: az NGM munkaanyaga.

A gazdaság tartalékai sokfélék. Magukban foglalják a termelés folyamatosságának, valamint a kereskedelem és az ellátás zavartalanságának biztosításához, a piaci és pénzügyi folyamatok biztonságához, a nagyobb zavarok megelőzéséhez, a kritikus infrastruktúra védelméhez, valamint a gazdaságbiztonsági válsághelyzetek kezeléséhez, ezen belül az elsődleges beavatkozáshoz, valamint az érintett területek lakosságának ellátásához szükséges tartalékokat.

A gazdaságbiztonsági rendszer fő tevékenységeinek megfelelően a gazdaságbiztonsági tartalékolást két csoportra oszthatjuk:

- a gazdaság működőképességét biztosító, piaci zavarelhárító **ellátásbiztonsági** tartalékolásra,
- a rendkívüli helyzetekben az elsődleges beavatkozást támogató **védelmi célú** tartalékolásra.

Az ellátásbiztonsági tartalékok fő csoportjai

(védelmi célra is igénybe vehetők)

- az energetikai tartalékok (a külön jogszabályok alapján készletezett stratégiai szénhidrogén-tartalék);
- az élelmiszer, illetve a mezőgazdasági intervenciók tartalékok (a Gazdaságbiztonsági Tartalék piaci zavarelhárító hányada);
- a gazdasági társaságoknál tárolt, a védelemhez is igénybe vehető üzem- és üzletviteli célú gazdálkodói biztonsági tartalékok (pl. a kritikus infrastruktúra védelem, KIV céljára készletezett tartalékok).

A gazdaság biztonságos működésének egyik alappilléret képező kritikus infrastruktúrák védelme új feladatokat testál az államra és a gazdálkodókra egyaránt.

Kritikus infrastruktúrának minősülnek azon hálózatok, erőforrások, szolgáltatások, termékek, fizikai vagy információtechnológiai rendszerek, berendezések, eszközök és azok alkotórészei, amelyek működésének meghiúsulása, megzavarása, kiesése vagy megsemmisítése, közvetlenül vagy közvetetten, átmenetileg vagy hosszú távon súlyos hatást gyakorolhat az állampolgárok gazdasági és szociális jólétére, a közegészségre, a közbiztonságra, a nemzetbiztonságra, illetve a nemzetgazdaság és a kormányzat működésére.

A gazdaság egyéb biztonsági céllal – elsősorban a saját biztonságos működése feltételeinek folyamatos biztosítása érdekében – további ellátásbiztonsági tartalékokat is készletez, amelyeknek védelmi célra is bevethetőknek kell lenniük.

Az elsődleges beavatkozást segítő, kifejezetten védelmi célra képzett tartalékok

- A Gazdaságbiztonsági Tartalék védelmi hányada a nemzetgazdaság vagy egy ágazat gazdaságmozgósítási helyzeti működését, a lakosság alapvető ellátását és védelmét, valamint a mozgósított fegyveres erők és rendvédelmi szervek feladatainak végrehajtását szolgáló, lehetőleg több felhasználói

igény kielégítésére alkalmas áruk – elsősorban ipari termékek, félkész termékek, illetve alapanyagok – és pénzeszköz.

- Az Állami Egészségügyi Tartalék a külön jogszabályban meghatározott rendeltetésű orvostechikai eszközök, műszerek, gyógyszerek, kötszerek, illetve egyéb egészségügyi fogyóanyagok, valamint szükséggyógyintézetek működtetéséhez szükséges felszerelések. Az Állami Egészségügyi Tartalék rendeltetése, hogy a katasztrófa-egészségügyi ellátáshoz szükséges több-letigények kielégítését szolgáló egészségügyi fogyóanyagok, gyógyszerek, valamint a szükségkórházak és orvosi segélyhelyek telepítéséhez és felszereléséhez szükséges berendezések, orvostechikai eszközök és egyéb anyagok felhasználásra alkalmas állapotban rendelkezésre álljanak.
- Az Állami Céltartalékok az érintett miniszterek gazdaságfelkészítési és -mozgósítási feladataiban meghatározott fontosabb termelési, szolgáltatási, védelmi és helyreállítási tevékenységek végrehajtásához nélkülözhetetlen anyagok, alkatrészecskék, félkész és késztermékek, tárgyi eszközök, valamint speciális célú termékek különleges jogrendi időszakai beszerzését szolgáló nemesfém-tartalékok.
- A Pénztartalékkészlet, amely az ország pénzforgalmának mindenkor zavartalan biztosításához szükséges bankjegytartalék.
- A Rögzített ipari kapacitások a vállalkozások által fenntartott honvédelmi, illetve nemzetbiztonsági szempontból stratégiai kapacitások. Ezek közé soroljuk a rögzített hadiipari kapacitásokat is, amelyek a Kormány által kijelölt gyártó vagy javító infrastruktúrák. Ezek működőképes állapotban tartása – a különleges jogrendi időszakai szolgáltatás biztosítása érdekében – állami támogatással történik.

A védelmi tartalékolás

A nemzetgazdaság védelmi felkészítésének meghatározó eleme a védelmi tartalékolás.

A védelmi célú tartalékolás az államot és a társadalmat fenyegető, előre nem látható helyzetek kezelésében, az adott szituációk felszámolásában kulcsszerepet játszó, elsődleges beavatkozó honvédelmi és rendvédelmi szervek, illetve speciális feladatkörre létrejött civil szervezetek működéséhez, az ellátatlanná váló lakosság ellátásához, valamint a gazdaság válsághelyzeti működőképeségének fenntartásához nyújt segítséget. Az előzők alapján a védelmi tartalékok körébe egyrészt az elsődleges beavatkozó szervek által azonnal igénybe vehető, kifejezetten védelmi célra képzett tartalékok, másrészt a gazdaság válsághelyzeti működésének fenntartásához és a lakosság különleges jogrendi időszakai ellátásához szükséges tartalékok sorolhatók.

A védelmi tartalékok – a GT részeként – a társadalom és a gazdaság normál működését fenyegető helyzetekben igénybe vehető, az elégséges biztonság

szavatolásának elve szerint képzett eszköztár egyik elemét jelentik. Védelmi célú tartalékba azt a szükségletet lehet tervezni, amely a nemzetgazdaságból egyéb módon (folyó termelésből, készletből, kereskedelemből, illetve igénybevétellel) megfelelő időn belül nem biztosítható.

A védelmi tartalékok képzése törvényi és egyéb jogszabályi előírások alapján, piaci eszközök alkalmazásával, hatósági eljárásokkal és ellenőrzésekkel, alapvetően költségvetési forrásokból, közbeszerzési eljárással történik.

A védelmi célú (állami) tartalékolás **stratégiai célja**, hogy az elsődleges beavatkozó szervezetek részére – kormányzati döntéssel képzett –, a rendkívüli helyzetek kezeléséhez azonnal és hatékonyan felhasználható (igénybe vehető) képességek, valamint erőforrás készletek álljanak rendelkezésre. A stratégiai cél abban az esetben teljesíthető, ha a rendelkezésre álló tartalékok és képességek megfelelő csoportosításba összerendezhetők, és lehetővé teszik a hatékony és a megoldandó feladathoz igazodó, megfelelő idejű alkalmazást. Ehhez hozzá kell rendelni a szükséges logisztikai biztosítási feladatokat, illetve az alkalmazáshoz szükséges egyéb segédanyagokat és a képzett szakembereket. Ez nem más, mint a **tartalékolás képességekatalógusa**, amelynek rendeltetése, hogy a nemzetgazdaság védelmi felkészítéséért felelős kormányzati szerveknek a gazdaságbiztonsági válsághelyzetek bekövetkeztekor reális információt adjon a tartalékokból elérhető erőforrásokról, azok nagyságáról, bevethetőségéről és várható hatékonyságáról.

A védelmi tartalékolással lefedhető képességesoportokat a következőkben lehet meghatározni.

Honvédelmi típusú képességesoportok különleges jogrend idején

- rendszerben lévő haditechnikai eszközök javítási kapacitásai;
- haditechnikai termelést biztosító kapacitások;
- a honvédségi, polgári védelmi és rendvédelmi állomány felszerelésére, ellátására tervezett eszközesoportok.

Katasztrófavédelmi típusú képességesoportok

- ár- és belvízvédelmi képességek;
- ipari és természeti katasztrófák következményeinek felszámolását segítő képességek.

Gazdasági (közlekedési, közszolgálati, energetikai) biztonsági típusú képességesoportok

- közlekedési zavarok ideiglenes enyhítését és felszámolását biztosító képességek;
- védelmi helyzetben alkalmazható hírközlési és informatikai képességek;
- energetikai védelmi helyzet enyhítését szolgáló eszközrendszer.

Katasztrófa-egészségügyi ellátási képességek csoportja

- komplex ellátást biztosító képességek;
- egyes egészségügyi célfeladatok (pl. tömeges oltások) ellátását biztosító képességek.

Válsághelyzeti lakosságvédelmi és -ellátási képességcsoportok

- a lakosság komplex csoportos és egyéni védelmét szolgáló képességek;
- a lakosság alapvető létfenntartási szükségleteinek ellátását szolgáló képességek;
- alapvető anyagi javak védelmét és mentését szolgáló képességek.

A fenti csoportosításból következik, hogy a védelmi tartalékok a védelmi felkészülés valamennyi elemét – a honvédelmi, a katasztrófavédelmi, a rendészeti, az egészségügyi, a gazdaságbiztonsági stb. –, vagyis a védelmi tevékenység érdekében megteendő intézkedések által felhasználható, illetve igénybe vehető képességeket és eszközöket magukban foglalják.

A védelmi célú tartalékok közé sorolhatók az MH, a rendvédelmi szervek és a vízügyi igazgatóságok által tárolt – az elsődleges beavatkozást segítő – készletek is, amelyek a válsághelyzeti beavatkozás megkezdéséhez azonnal igénybe vehető anyagokat, illetve eszközöket tartalmaznak.

Az elsődleges beavatkozást segítő, védelmi célú tartalékok készletezése a potenciális felhasználó, alapvetően állami szervezetek (katasztrófavédelem, Honvédség, valamint a rendvédelmi és árvízvédelmi szervek) koordinált igényére, illetve a tömeges egészségügyi ellátáshoz szükséges anyag- és eszköz-többlet biztosítására, és döntően költségvetési forrásból történik.

A védelmi tartalékokra vonatkozó igény megfogalmazása; a készletképzés elrendelése; formájának, nagyságának és forrásának meghatározása; ennek jogszabályi előírásai és költségvetési lehetőségeinek biztosítása; a tartalékokkal kapcsolatos adatgyűjtés és az információs rendszer működtetése állami feladat. Az állammal szembeni biztonsági kihívások állandó változása szükségessé teszi a védelmi tartalékolás elveinek és módszertanának időszakos felülvizsgálatát, valamint a tartalékolás rendszerének a reálisan várható veszélyeztetettség helyzetekhez való igazítását.

Az elmúlt két-három évben lényegesen módosult a védelmi felkészítés szervezeti rendszere. Párhuzamos szervezeti struktúrák alakultak ki az egyes ágazatokat felügyelő tárcáknál, erősödött az ágazati jelleg és ezzel együtt az ágazati felelősség. A védekezés válsághelyzeti irányíthatóságának és az annak érdekében végzett felkészülés hatékonyságának javításához viszont elengedhetetlen a több központúvá vált felkészülési tevékenység – benne a védelmi tartalékolás – markáns kormányzati koordinációja.

A védelmi tartalékolás koordinációjáért a Kormány ágazati felelősséget hataroz meg az NGM irányításával.

Az elmúlt másfél évtized gazdasági kihívásainak következményeként megnövekedett a nem kifejezetten védelmi rendeltetésű, de a gazdaság működését is befolyásoló válsághelyzetekben is szükséges, többcélúan felhasználható gazdaságbiztonsági tartalékok (pl. energetikai, illetve élelmiszer-tartalékok) szerepe. Mérséklődött a honvédelmi célú tartalékok súlya, növekedett a katasztrófavédelmi és egyéb rendvédelmi szervek készleteinek jelentősége. A fegyveres konfliktus veszélyének csökkenését követően az egyéb válsághelyzetekben felhasználható tartalékok fontossága érezhetően nőtt.

A honvédelmi felkészítés védelemgazdasági igényei

A honvédelmi felkészítés védelemgazdasági igényei a békeidőszaki ellátásukhoz képest többletként igényelt erőforrás-szükségletüket elégítik ki.

A lakosság különleges jogrendi időszaki ellátása, valamint a nemzetgazdaság működésének fenntartása céljából a többlet a rendkívüli helyzetek következményeként kieső legfontosabb erőforrások pótlásaként vagy a meglévő erőforrásokat meghaladó, többletként jelentkező szolgáltatási igények teljesítéseként értelmezendő.

A védekezésben részt vevő elsődleges beavatkozók védekezéshez szükséges többletigényei a védelmi tartalékok felhasználásával elégíthetők ki az alábbi módokon.

Igénybevétellel történő igénykielégítés

Idetartoznak a nemzetgazdaságban meglévő és honvédelmi vagy egyéb védelmi célból igénybevételre kijelölt ingatlanok (beleértve a közlekedési, hírközlési, távközlési, infrastrukturális hálózatokat és létesítményeket is); ingó dolgok (gépek, illetve közúti, vízi és légi járművek, vasúti gördülőanyagok és más technikai eszközök és tartozékaik, pótalkatrészek); a tartalékos személyi állomány, valamint a meghagyásban részesített szakemberek. A honvédelmi és a polgári védelmi célú igénybevétellel kapcsolatos előkészületi, tervezési és nyilvántartási tevékenységeket az MH, a BM OKF valamint a Rendőrség igénybejelentése alapján a Hvt. és a végrehajtásáról szóló 178/1993. (XII. 27.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) vonatkozó szakaszai szerint a megyei, illetve fővárosi hadkiegészítő parancsnokságok és védelmi bizottságok végzik.

Folyó termelésből és készletekből történő igénykielégítés

A vagyoni szolgáltatások közül azokat soroljuk ide, amelyek teljesítésekor a gazdasági erőforrást folyamatosan üzemelő hazai termelő, illetve szolgáltató kapacitásokon állítják elő, vagy belföldi kereskedelmi szervezetek forgalmazzák (és/vagy készletezik), és amelyekből a szükséges feltételek biztosítása esetén a gazdaságmozgósítási igény megfelelő időben és mennyiségben kielégíthetőnek minősíthető. Ebbe a csoportba tartozik a működő hazai kapa-

citásokon, ismert átfutási idővel előállított, vagy a belföldi kereskedelembe folyamatosan forgalmazott, elsősorban polgári termékek többsége, az energia-hordozók, az élelmiszerek, egyéb ipari és mezőgazdasági termékek, valamint a hazai gyártású, illetve forgalmazású gyógyszerek. Idesorolhatók a forgalmazónál készletezett anyagok (pl. üzemanyagok), a termeléshez vagy szolgáltatáshoz szükséges egyes alapanyagok és fogyasztási cikkek, de idetartoznak egyes honvédelmi célú anyagok, illetve eszközök belföldi gyártó- és javítókapacitásai.

Védelmi célú tartalékokból történő igénykielégítés

Ezt akkor vonják be, ha az előzőekben leírt két módon a megfelelő szükségletek nem biztosíthatók. Az igényelt gazdasági erőforrás (pl. egy gépipari termék) meghatározott időpontban való biztosítása történhet az előállítási ciklus különböző fázisainak (kész- vagy félkész termék, nyersanyag, gyártó-eszköz) tartalékolásával, és szükség esetén a félkész terméknek a meglévő kapacitáson az átfutási időnek megfelelő időpontban beindított készregyártásával. Az egyes speciális termékek minősített időszakai gyártására fenntartott, úgynevezett rögzített ipari kapacitásokat a védelmi célú tartalékolás speciális eseteihez soroljuk, tervezési szempontból azonban külön igénykielégítési módnak tekintjük. A tartalékból való kielégítési formába az ipari termékek és eszközök, különösen a haditechnikai, hadfelszerelési és közlekedési eszközök, a hírközlési és informatikai eszközök, a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari termékek, az egészségügyi és gyógyszeripari termékek, a gyógyászati eszközök, valamint a vízügyi és árvízvédelmi termékek és pénzeszközök sorolhatók.

Rögzített ipari kapacitásokról történő igénykielégítés

Egyes, nagy tömegben alkalmazott, honvédelmi vagy egyéb védelmi szempontból alapvető fontosságú termékfeleségek gyártására vagy javítására változtatható volumenű vagy adott időszakban aktivizálható kapacitást biztosítanak és rögzítenek. A kapacitások folyó időszaki fenntartására a Kormány évente szerződés alapján költségvetési forrást biztosít. A szolgáltatásra kötelezett gazdasági megfontolás és a termék előállítási és/vagy eltarthatósági ideje (gyártás felfuttatás 90–180 nap) alapján dönti el, hogy a készterméket fizikailag készletezi és tárolja, vagy pedig a készre gyártó kapacitást szerződéssel rögzíti, esetleg a kettő kombinációját alkalmazza. A kötelezett kapacitásfenntartási szerződésben vállalja az adott igény minősített időszakai szállítására vonatkozó szerződéskötési kötelezettséget.

Export-importból történő igénykielégítés

Ezt akkor alkalmazzák, ha a nemzetgazdaság nem vagy csak részben képes az igények biztosítására.

A különleges jogrendi időszakban megvásárolható vagyoni szolgáltatások fedezetéhez **költségvetési előirányzatokra** van szükség, amelyek rendelkezésre állását a költségvetési átcsoportosítások tervezésével lehet biztosítani. Költsé-

ségvetési előirányzatot tervezhetnek a tervező szervek a saját fejezeti, illetve önkormányzati költségvetésük átcsoportosításával, a fejezeti tartalék felhasználásával, fejezetek közötti átcsoportosítással, valamint a költségvetés általános tartaléka, illetve a *vis maior* keret terhére.

Szövetségi támogatás, külföldi segítségnyújtás

Szövetségi tagságunk alapján számíthatunk – minősített időszakban vagy egyéb gazdaságmozgósítási helyzetben – a szövetséges NATO-tag- és egyéb államok segínyt nyújtó támogatására. A külföldi segítségnyújtások fogadása és elosztása a speciális válságkezelési feladatokhoz tartozik. Válsághelyzetben a kezdeti időszakot követően forrásbővülést jelenthet a külföldi segítség. Ennek mértéke és rendelkezésre állási ideje azonban reálisan nem tervezhető. Globális vagy regionális válság esetében a nemzetközi segítyezés megindulása további késedelmet szenved, mivel az országok elsődlegesen saját igényük kielégítésére koncentrálnak.

A gazdasági válsághelyzetek kezelésében részt vevők különböző egyedi igényeit a konkrét szakmai és gazdasági szempontok mérlegelésével kell kijelölni. Az egyes kielégítési módok megválasztásánál a nemzetgazdaság teljesítőképessége és/vagy a költségvetés helyzete az igényelt költségvonzat miatt korlátot szabhat. Ilyen esetekben a tervező szerveknek mérlegelniük kell egy másik igénykielégítési módra való átsorolás lehetőségét.

A nemzetgazdasági igények összeállításánál az adott szervezet rendeltetésének megfelelő feladatok végrehajtása szempontjából kiemelt fontosságú vagyoni szolgáltatások vehetők figyelembe. Az elmúlt évek rendkívüli helyzetek kezelése során a nemzetgazdaság a rendvédelmi szervek védelemgazdasági igényeinek kielégítésére összpontosította képességeit.

Jelentősen megnöttek a rendőrség feladatai a különféle természeti vagy civilizációs katasztrófák bekövetkezésekor, hiszen – a katasztrófaesemény jellegétől függetlenül – a rendőrség első beavatkozóként vagy biztosítóként a szükséges létszámban mindig azonnal jelen van. A rendőrök személyes védelmi felszereléssel vagy védekezési eszközzel való ellátottsága szempontjából kiemelten fontos a gazdaságbiztonsági készletek megfelelő feltöltöttségének megléte.

A katasztrófavédelem válsághelyzeti szükséglete jelentős hányadot képvisel a teljes védelmi tartalékolási halmazában. Az elmúlt évek nagy hazai természeti és civilizációs katasztrófái azt bizonyították, hogy a reagáló erők gazdaságtól igényelt eszközökkel és szolgáltatásokkal való ellátása nem volt mindig gyors és zavarmentes. Ugyanez elmondható az egyes beavatkozó szervek – anyagi, illetve technikai jellegű – együttműködésére is. Nem megoldott a katasztrófatípusú válsághelyzetek kezelésének azonnali finanszírozása sem. A beavatkozó szerveknek a havi költségvetési kereteikből kell – gyakran szabályokat megszegve – kigazdálkodniuk a védekezés és kárfelszámolás többletköltségeit, majd ezek visszatérítésére csak hónapok múltán kerül sor. Nem

elegendőek az azonnal igénybe vehető, a *vis maior* események azonnali kezelésére, illetve elhárítására fordítható források sem.

A hazai kereskedelemben a minősített időszakban is nagy valószínűséggel beszerezhető termékek és szolgáltatások biztosítására költségvetési forrást kell igényelni a követelménytámasztó költségvetésében.

A rendszer finanszírozása jelenleg a következő forrásokból történik:

- központi költségvetési forrás a „Honvédelmi, katasztrófavédelmi és gazdasági felkészülés központi kiadásai” előirányzaton a Nemzetgazdasági Minisztérium fejezetben (a több tárca tevékenységét érintő feladatok finanszírozására);
- ágazati költségvetési forrás az egyes tárcák fejezetében (ágazati jellegű és felelősségű honvédelmi, katasztrófavédelmi, valamint egyéb védelmi feladatok finanszírozására);
- települési önkormányzatok saját forrása;
- a gazdasági felkészülésbe bevont vállalkozások (pl. tartalékkezelő társaságok) saját forrásai.

Gazdaságfelkészítési tervezés

A gazdaságfelkészítési tervezés a nemzetgazdaság védelmi célú felkészítésének része, amely magában foglalja az intézkedési tervek elkészítését, a gazdaságfelkészítési feladatok ellátását, valamint a jogszabály-előkészítő tevékenységet.

Az igények tervezése kiterjed:

- a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek (ideértve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerveit és nyomozóhatósági szerveit is) által a nemzetgazdaságtól igényelt, a békeidőszaki alapfeladataik ellátásához megállapított békeszükséglethez vagy átlagos békefelhasználáshoz képest számított többleterőforrás-igény tételes felmérésére (követelménytámasztók);
- a nemzetgazdaság gazdaságmozgósítási helyzetben való működéséhez, valamint a követelménytámasztók erőforrásigényének biztosításához szükséges ágazati és importigények felmérésére (ágazati tervező szervek);
- a lakosság különleges jogrendi időszaki és egyéb gazdaságmozgósítási helyzetben való ellátása szükségletének tervezésére (területi tervező szervek).

Tervező szervek és legfontosabb feladataik

A központi tervező szerv: a Nemzetgazdasági Minisztérium

Az NGM minisztere az ágazati miniszterre vonatkozó tervezési feladatok ellátása mellett végzi:

- a befogadó nemzeti támogatás keretében a honvédelmi minisztérium közreműködésével érkezett NATO-, illetve EU-szövetségi nemzetgazdasági

erőforrásigény fogadását, és azok szerződéses alapon történő kielégítésének biztosítását;

- az ágazati és területi védelemgazdasági alaptervek nemzetgazdasági szintű összesítését, a tervek elemzését és a szükséges intézkedések megtételét, illetve kezdeményezését;
- a gazdaságmozgósítási célú adatgyűjtések koordinálását, a központi adatgyűjtés lebonyolítását, az adatok feldolgozását, összesítését, valamint az összesített adatok tervező szervek részére történő továbbítását;
- a Kormány tájékoztatását a tervezés főbb előirányzatairól és megállapításairól, a gazdaság különleges időszaki teljesítőképességéről, valamint a döntést igénylő kérdésekről;
- a követelménytámasztó szervek import igényei teljesíthetőségének vizsgálatát, a közigazgatási rendszer, a nemzetgazdaság és a társadalom működőképességének fenntartását szolgáló export-import igények felülvizsgálatát.

Ágazati tervező szervek

A minisztériumok és az irányításuk vagy felügyeletük alá tartozó országos hatáskörű szervek, valamint az MNB, továbbá az OBH elnöke végzik:

- a követelménytámasztó szervek gazdaságmozgósítási helyzetre vonatkozó igényei teljesíthetőségének vizsgálatát és visszaigazolását;
- a társadalom, a nemzetgazdaság és a közigazgatási rendszer különleges jogrendi működőképességének fenntartását szolgáló, valamint az export-import igények tárcaszintű tervezését és az igények megküldését az illetékes teljesítő szervek részére;
- a közvetlen irányításuk alá tartozó országos hatáskörű és területi tervező szervek tervezői munkájának irányítását;
- a gazdaságfelkészítési tervezés szempontjának megfelelő adatgyűjtések koordinálását;
- a tárcaszintű igénykielégítési tervek ágazati és területi bontásban történő elkészítését.

A rendvédelmi szervek (ideértve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerveit és nyomozóhatósági szerveit is) gazdaságmozgósítási helyzetre vonatkozó igényei tervezésének ki kell terjednie az egyéb gazdaságmozgósítási helyzetre vonatkozó – központi beavatkozást igénylő – tervkivonat elkészítésére is.

Az NGM koordinálja a követelménytámasztó szervek gazdaságmozgósítási helyzeti igényeinek kielégítésére, a társadalom és a nemzetgazdaság különleges jogrendi időszaki működtetésének finanszírozására, valamint a költségvetési előirányzatok szükséges átcsoportosításaira vonatkozó pénzügyi intézkedések tervezését, továbbá tájékoztatja a Kormányt a különleges időszaki költségvetés főbb sarokszámairól, megállapításairól, valamint a döntést igénylő kérdésekről.

A **honvédelmi miniszter** feladata az MH különleges jogrendi időszak működéséhez és mozgósításához, illetve kiegészítéséhez szükséges anyagi javakra, erőkre és szolgáltatásokra vonatkozó igényeinek összeállítása, és az illetékes tervező szervek részére történő megküldése.

Végzi a BNT keretében beérkező szövetségi erőforrásigény fogadását, azok kielégítésének tervezését, koordinálását, illetve segítségét. A BNT képességkatalógusának összeállítása, frissítése, valamint a NATO-tagállamok és a küldő államok logisztikai tervezői számára történő átadása is az ő feladata.

A **közigazgatási és igazságügyi miniszter** feladata az irányítása és felügyelete alá tartozó rendvédelmi szervek nemzetgazdasággal szembeni különleges jogrendi igényei tervezésének összefogása, és az illetékes ágazati tervező szervek részére történő megküldése, továbbá a központi beavatkozást igénylő tárcaszintű tervkivonatok elkészítése.

A területi (helyi) tervező szervek

Az MVB-k, a HVB-k, a polgármesterek és az ágazati tervező szervek területi szervei a gazdaságfelkészítési tervezés keretében elvégzik:

- az illetékességi terület lakosságának különleges jogrendi időszak, alapvető élelmiszerekkel, közszükségleti cikkekkel és egészségügyi szolgáltatással való ellátásának tervezési feladatait;
- az MH és a rendvédelmi szervek (ideértve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerveit és nyomozóhatósági szerveit is) részéről, valamint a BNT keretében a közigazgatási egységre háruló igények kielégítésének tervezését;
- az illetékességi területen működő és az alapterv végrehajtásában érintett szolgáltatásra kötelezettek kijelölésével kapcsolatos feladatokat;
- a HVB és a kijelölt szolgáltatásra kötelezettek tervezési és adatszolgáltatási tevékenységének szabályozását,
- az életvédelemmel és vagyonmegórással kapcsolatos feladatok ellátását.

A **honvédelmi kötelezettség alapján kijelölt szolgáltatók** a Hvt.-ben meghatározott gazdasági és anyagi szolgáltatásra kötelezhetők. A külföldi tulajdonú magán- vagy társas vállalkozások esetében a Magyarországon bejegyzett telephely alapján rendelhető el a vagyoni szolgáltatás.

A szolgáltatókat gazdaságmozgósítási feladat teljesítésére központi hatáskörben az NGM, illetve NFM miniszterei, ágazati hatáskörben az ágazati miniszter, területi hatáskörben a megyei védelmi bizottság elnöke, helyi hatáskörben – a polgármester javaslatára – az illetékes megyei védelmi bizottság elnöke jelöli ki. A szolgáltatókat a kijelölésükről és a számukra meghatározott általános feladatról az illetékes miniszter rendeletben, az illetékes megyei védelmi bizottság határozatban értesíti.

A gazdaságmozgósítási feladat végrehajtásához szükséges gazdasági feltételek biztosítása érdekében – szükség szerint a számukra meghatározott gazdaságmozgósítási feladattal kapcsolatos – a védelemgazdasági alapterv részét

képező igénykielégítési tervet, illetve – gazdaságmozgósítási célú – intézkedési tervet készítenek.

A tervező szervek a tervezés során követelménytámasztó és/vagy felelős teljesítő minőségben terveznek. A gazdaságfelkészítési tervezés során a tervező szervek **védelemgazdasági alaptervet** készítenek. Az alapterv összeállítása során a követelménytámasztó szervek összesítik a gazdaságmozgósítási helyzetre vonatkozó terveik végrehajtásához szükséges – a nemzetgazdaságtól igényelt – vagyoni szolgáltatásokat és erőforrásokat; a felelős teljesítő szervek megvizsgálják, illetve egyeztetik a kielégítés lehetőségét, és előkészítik az igények teljesítéséhez szükséges dokumentumokat. A központi tervező szerv értékeli a tervezés eredményeit, és jelentést készít a Kormánynak a gazdaság minősített időszaki teljesítőképességéről.

A védelemgazdasági alapterv elkészítésének folyamata magában foglalja:

- a követelménytámasztó szervek által a nemzetgazdaságtól igényelt, a békeidőszaki alapfeladataik ellátásához megállapított, békeszükséglethez vagy átlagos békefelhasználáshoz képest számított többleterőforrás-igény felmérését;
- a nemzetgazdaság gazdaságmozgósítási helyzetben való működéséhez, valamint a követelménytámasztó szervek szerinti többleterőforrás-igényének biztosításához szükséges ágazati és importigények felmérését;
- a lakosság különleges jogrendi időszaki és egyéb gazdaságmozgósítási helyzetben való ellátásához a szükségletek tervezését;
- az igények kielégítésére vonatkozó tervek elkészítését;
- a gazdaságfelkészítés békeidőszaki egyszeri és folyamatos ráfordításainak költségvetési tervezését;
- a különleges jogrendi időszaki és egyéb gazdaságmozgósítási helyzetben felmerült igények kielégítéséhez a pénzügyi fedezet tervezését, az ehhez szükséges költségvetési átcsoportosítási javaslatok elkészítését;
- a nemzetgazdaság gazdaságmozgósítási teljesítőképességének ellenőrző vizsgálatát;
- a gazdaságfelkészítési szerződések és a gazdaságmozgósítási előszerződések megkötését, valamint a gazdaságmozgósítási szerződések előkészítését;
- a védelmi célú tartalékok összetételének, forrásának és minőségmegővő cseréjének tervezését;
- a kijelölt szolgáltatók gazdaságmozgósítási feladatainak végrehajtásához szükséges erőforrásigény kielégítésének tervezését;
- a statisztikai tényadatok gyűjtését a nemzetgazdaság békeidőszaki folyamatairól.

A védelemgazdasági alapterv elkészítésének és rendszeres felülvizsgálatának folyamatát a központi tervezőszerv koordinálja. Az ágazati tervezőszervek az irányításuk vagy felügyeletük alá tartozó országos és területi szervek részére,

az MVB-k a helyi tervezőszervek részére határozzák meg a védelemgazdasági alapterv elkészítéséhez szükséges tervezési feladatokat.

A tervezőszervek a védelemgazdasági alapterv összeállítása során a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek (ideértve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerveit és nyomozóhatósági szerveit is) igényei esetén a **felülről lefelé tervezés**, míg a lakossági igények, valamint a területi, ágazati és nemzetgazdasági igénykielégítés tervezésekor az **alulról felfelé tervezés** módszerét alkalmazzák.

A kétirányú tervezést szervesen kiegészíti a nemzetgazdaság különleges jogrendi időszaki működőképességének fenntartását szolgáló – az ágazati kapcsolatokból eredő – tárcaszintű, valamint a nemzetközi együttműködést, illetve a külkereskedelmi forgalom minősített időszaki fenntartását szolgáló export-import tervezése.

A területi védelmi igazgatási szervek tervezési feladatai

A gazdaságfelkészítési tervezés területi feladatait az MVB titkárságai végzik az MVB elnökének irányításával; az ágazati tervező szervek területi szervei pedig a szervezeti egységek vezetőjének irányításával. A tervezési feladatokba bevonják a HVB-eket az MVB elnökének irányításával.

Az MVB és elnökének feladatai

- irányítja a gazdaságfelkészítési tervezés megyei feladatait, illetve gazdaságmozgósítási helyzetekben irányítja és vezeti a tevékenység végrehajtását;
- kidolgozza a védelemgazdasági alaptervet és a BNT feladatai végrehajtásának tervét, továbbá rendszeresen felülvizsgálja, pontosítja azokat;
- a feladatok végrehajtásához megalakítja a munkacsoportokat;
- meghatározza az adatgyűjtés, az adatkikérés rendjét, illetve statisztikai tényadatokat gyűjt a nemzetgazdaság békeidejű működéséről;
- megállapítja a békeszükséglethez képest számított többleterőforrás-igényeket, az erőforrásigények biztosításához az ÁNTSZ bevonásával felméri az egészségügyi ellátási igényeket, valamint tervezi a lakosság gazdaságmozgósítási helyzetekben történő ellátását, továbbá szerződéseket köt és készít elő;
- a helyi tervező szervek részére meghatározza a védelemgazdasági alapterv elkészítéséhez szükséges tervezési feladatokat, irányítja adatszolgáltatási tevékenységüket, illetve jóváhagyja a terveiket;
- végzi a meghagyással érintett szervek sorolását, a szolgáltatásra kötelezettek kijelölésével kapcsolatos feladatokat, ezenkívül meghatározza az adatszolgáltatás tartalmát, illetve a feladatok végrehajtásához kapcsolódó adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítését;
- jóváhagyja a kijelölt szolgáltatók terveit, és megkötí az előszerződéseket;

- szervezi a közigazgatási szervek, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek, valamint a küldő államok fegyveres erőinek és más szerveinek helyi együttműködését, továbbá összehangolja a BNT területi feladatait;
- végzi a HVB, valamint a polgármesterek gazdaságfelkészítési feladatokra történő felkészítését.

A felsorolt feladatokból egyértelműen látható, hogy a nemzetgazdaság védelmi célú felkészítése területi szinten a védelmi igazgatás területi szervei nélkül végrehajthatatlan feladat.

A területi szintű tervezés problematikája az, hogy a területi védelmi igazgatási szervekre háruló bonyolult és sokrétű tervezési feladatokat úgy kell elvégezni, hogy szervezetükből hiányoznak a gazdaságfelkészítési referensek, illetve a központi tervező szervezetője gazdaságfelkészítési tevékenysége során – az irányítási rendszert figyelembe véve – nem rendelkezik közvetlen hatáskörrel az MVB-k felé.

A 2003-ban elfogadott, a nemzetgazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása feladatai végrehajtásának szabályozásáról szóló 131/2003. (VIII. 22.) Korm. rendelet és a mellékletében kiadott módszertani szabályok bonyolultak, a jelen kor kihívásait meghaladták. A gazdaság védelmi felkészítésének információs bázisa hiányos, nincs központilag kialakított információs adatbázis. Az MVB-nél alkalmazott adatbázisok képesek biztosítani a szükséges adatokat, ám ezek folyamatos pontosítása időigényes. Az adatszolgáltatásba bevont szolgáltatók köre a vállalatok átszervezésével, és/vagy a tulajdonosi szerkezetében bekövetkezett változások hatására nehezen követhető. Nem minden esetben egyértelmű a szolgáltatásokra vonatkozóan az ágazati és/vagy a területi tervezési jelleg, illetve nem világos minden esetben az ágazati és a területi tervező szervek hatásköre, gyakran fennáll az átfedés lehetősége. (Pl. az MH különleges jogrendi többletigénye kielégítésének tervezése területi szinten.)

Bonyolítja a tervezés módszertanát és hatékonyságát a szolgáltatók központjainak, telephelyeinek, valamint raktárainak eltérő területi (regionális, országos) elosztottsága. A nagy üzletláncok termékazonosítási rendszerei nem egyeztetethetők össze a tervezési nomenklatúra tételeivel. A tervezéshez irányadónak használt kiemelt és kiegészítő cikkek jegyzéke és normái – egyes esetekben – felülvizsgálatra szorulnak, hiszen megállapításuk óta több mint egy évtized telt el.

A tervezés jelenleg jóformán a hatályos, bár már elavult szabályzók mentén, a még meglévő szakapparátus ismeretanyagán, lelkesedésén és kapcsolatrendszerén alapul.

A kialakult helyzet jelenlegi állapotát területi szinten összefoglalva az alábbi mondat fejezi ki legjobban:

„A terület, amelyet sokan ismernek, még többen beszélnek róla, néhány embernek munkát ad a központi szerveknél, de a mi életünkben, a valóságban még nem kellett, hogy működjön. Hála istennek!”¹⁹

¹⁹ Milos Attila nyugállományú ezredes, volt Baranya Megyei MVB-titkár.

Az MVB-k kormányhivatalokhoz történő átszervezésével összhangban megoldható a megye gazdaságfelkészítési tervezési feladata, abban az esetben, ha – mint ahogy 8-10 éve volt – a kormányhivatal munkatársat biztosít e feladatkör ellátására a védelmi bizottságok titkárságának állományába.

A kialakult helyzet azonban nem mentesíti a területi védelmi igazgatási szervezet kötelezettségeik teljesítése alól.

Az MVB irányításával végrehajtott tervezési folyamat során figyelembe kell venni néhány **alapkövetelményt**.

A legfontosabbak:

- a lakosság alapvető élelmiszerrel, ruházati és iparcikkkel, valamint egyéb közszükségleti cikkekkal történő ellátása érdekében rendeleti úton jegy- vagy utalványrendszer vezethető be;
- a harctevékenységgel érintett területeken, illetve az egyéb katasztrófaterületeken a védelmi tevékenységnek úgy kell elsődlegességet biztosítani, hogy az még biztosítsa az ott tartózkodó lakosság minimális lét- és életfeltételeit;
- a nemzetgazdaság védelmi felkészítésének és biztonságos működésének a 2010–2020 évek közötti időszakra vonatkozó átfogó koncepciója szerint: „A gazdasági biztonság szempontjából kiemelkedő fontosságú terület a lakosság ellátásának minden körülmények közötti biztosítása. Ezalatt a természetes személyek alapvető élelmiszerhez, ivóvízhez, közszükségleti cikkhez, gyógyszerhez való alanyi jogon járó hozzáférését értjük. Idetartozik még, hogy biztosítva legyenek a lakosság számára az alapvető közszolgáltatások (villamos energia, távfűtés, ivóvíz- és csatornaszolgáltatás, szemétszállítás, alapvető egészségügyi szolgáltatás, posta- és hírközlési szolgáltatás).”

Különleges jogrendi időszakban a **lakosságellátás** alatt – a termékek szűkebb körére érvényesített – azon jogi, pénzügyi, szervezési stb. intézkedések eredményeként fellépő állapotot értjük, amely lehetővé teszi – alapvetően piaci, forrás és kereslet-kínálat viszonyán alapuló feltételek között – a lakosság, a fogyasztók ellátását az élet fenntartásához szükséges cikkekből. A lakosság ellátásának tervezése és szervezése metodikailag igényli, hogy figyelmünket a fogyasztási javak egy meghatározott, a normál időszakhoz képest szűkített körére fordítsuk.

Az érvényben lévő szabályzó dokumentumokat alapul véve megállapítható, hogy az MVB számára a lakosságellátási kötelezettség tartalma nem vezethető le egyértelműen. A jogszabályi előírások ma még nem alkalmaznak olyan egységes fogalmat, amelyre támaszkodva körülhatárolható lenne az ellátáshoz elengedhetetlenül szükséges termékek köre és mennyisége. A jogszabályilag meghatározott kiemelt és kiegészítő termékek körének és mennyiségének, vagyis a normáknak a korábbi vizsgálatok, elemzések ugyan hivatkoznak a lakossági fogyasztásra illetve a statisztikai adatokra (létminimumra), de azok

nak a normákkal való kapcsolatát, illetve összefüggéseit számszerűen nem mutatják be.

A lakosságellátás tervezésének alapját ma még a saját készletezés és a helyi termelési kapacitás felmérése, valamint az erre alapozott tervezés képezi. Ha a megyén belül csak a termelő és szolgáltató kapacitásokat vesszük számba, akkor az MVB hatáskörében a 21 kiemelt és kiegészítő termékesoport vonatkozásában megyénként átlagosan 7-8 termékből teljesen kielégíthető a lakossági szükséglet, ugyanakkor 11-14 termék előállítására egyáltalán nincs megfelelő kapacitás. A kiemelt cikkek esetében zömében (egy-egy termék kivételével) megvan a termelőkapacitás, a kiegészítő termékekből azonban szinte egyik megyében sincs gyártás. Ezeket a tényeket is alapul véve a megváltozott gazdasági körülmények miatt lényegesen nagyobb szerepet kell hogy kapjon a hazai és a nemzetközi kereskedelmi láncok raktári készletének, illetve ellátási kapacitásának figyelembevétele.

A hazai kereskedelmi láncok mind forgalmuk méretét, mind hálózatuk kiterjedtségét tekintve alkalmasak a különleges jogrendi időszakok lakossági ellátásra, és így a tervezési folyamatba történő bevonásra. Forgalmuk és készleteik nagyságrendje hosszabb időszakra is képes biztosítani lokálisan, sőt regionálisan a lakosság válsághelyzetben történő ellátását. A tervezésnél gondot jelent, hogy a kereskedelmi üzletláncok fióktelephelyei gyakran megtagadják az adatszolgáltatást a központi vezetői utasítás hiányára hivatkozva.

Új, kezelendő helyzetet jelent egyes termékeknél az ellátás külföldi forrásokra alapozása (a hazai termelőkapacitások megszűnése miatt). A lakosság válsághelyzeti ellátását ezekre a hálózatokra alapozva, kormányzati felelősséggel kell biztosítani. Ugyanakkor a kereskedelmi ellátásban szükség- és rendkívüli állapotban fellépő esetleges zavarok miatt rendszeresen ellenőrizni kell a kiemelt és a kiegészítő fogyasztási cikkek előállítási lehetőségét, a gyártókapacitások meglétét, valamint az alapvető cikkek szerződéses lebiztosítását az adott regionális területen. Ez utóbbi feladat a területi tervezők felelőssége marad.

Veszélyhelyzet (katasztrófa helyzet) esetén alapnak kell tekinteni a meglévő és működő szolgáltatási rendszert (piacgazdasági alapon). A többletigényeket a Hvt. Vhr. által biztosított jogi lehetőségek mentén, szolgáltatást elrendelő határozattal lehet szavatolni. Ezenkívül:

- a békeműködési piaci-gazdasági környezet az állami tartalékok és a Kormány pénzügyi fedezete mellett fenntartható és megoldható;
- az erőik és eszközök biztosítását a Hvt. és a Kat. szabályozása mellett (szolgáltatások elrendelése) hajtják végre;
- a katasztrófa sújtotta lakosság ellátása szabályozott keretek mentén vagy normatívák alapján biztosítható;
- az ország erőforrásai (és a nemzetközi segítség) lehetővé teszik a katasztrófa helyzet kezelését.

Az egyéb, különleges jogrendi időszakokban az ellátást rendeleti úton szabályozzák, meghatározott normakövetelmények alapján jegy- vagy utalványrendszer alkalmazásával.

A tervezés folyamata

A védelmi bizottságok, az ágazati minisztériumokhoz hasonlóan a tervezés során követelménytámasztói és felelős teljesítő minőségben is terveznek.

Követelménytámasztói minőségben tervezik

- a lakosság kiemelt és kiegészítő fogyasztási cikkekre vonatkozó különleges jogrendi időszaki (a rendkívüli állapot helyzetét alapul vevő) ellátásának szükségletét;
- a lakosság különleges jogrendi időszaki (rendkívüli állapotbeli) egészségügyi ellátásának szükségletét;
- a követelménytámasztók igényeinek kielégítését (ők visszaigazolják az igények teljesíthetőségét);
- az igénykielégítési tervjavaslatokat.

A tervezési utasítás így fogalmaz: „A kiemelt cikkek azon – általában élelmezési – anyagokat foglalják magukban, amelyek a norma szerinti mennyiségben (egy hónapra számítva) szükségképpen elegendőek az élet fenntartásához. A kiegészítő cikkek pedig azon anyagokat foglalják magukban, amelyek a norma szerinti mennyiségben (egy hónapra számítva) a legalacsonyabb elfogadható szinten biztosítják az életvitel fenntartását.”

A lakosság minősített időszaki egyszerűsített szervezett ellátásának igényeit a kiemelt és kiegészítő fogyasztási cikkekre vonatkozóan a védelmi bizottságok a főváros, illetve a megye lakosságának lélekszáma, valamint a havonta egy főre megállapított normatívák alapján tervezik.

Az ágazati tervezőszervek (illetve a központi tervezőszerv) csak a területi ellátatlansági esetekben kapcsolódnak be a tervezési folyamatba.

Kiemelt fogyasztási cikkek (és azok havonta egy főre megállapított normája):

Csontos nyers hús és vágott baromfi, 3 kg

Szarvasmarhafélék húsa frissen vagy hűtve

Szarvasmarhafélék húsa, fagyasztott

Sertéshús frissen vagy hűtve

Sertéshús, fagyasztott

Vágott baromfi, egészben, frissen vagy hűtve

Vágott baromfi, egészben, fagyasztva

Zsiradékok, 2 kg

Étkezési sertészsír

Étkezési baromfiszír

Finomított étolaj

Margarin (folyékony margarin nélkül)

Liszt, 2 kg

Cukor, 2 kg

Kenyér, 9 kg

Tej, legfeljebb 6 tömegszázalék zsírtartalommal, 11 liter

Mosó- és mosogatószer, 1 kg

Mosó-, mosó-fertőtlenítő és tisztítószerek

Ivóvíz, ásványvíz és szénsavas víz, 120 liter

Kiegészítő fogyasztási cikkek (és azok havonta egy főre megállapított normája):*Szárazkolbász – sertés, marha, ló, egyéb állat húsból, 1 kg*

Szalámi, húspépből készült töltött termék,

egyéb, baromfihús elkészítve vagy konzerválva,

húskészítmények

*Étkezési tyúktojás, 15 db**Főzelék- és ételkonzerv, 1 kg*

Egynemű zöldség- és főzelékkonzerv, nem fagyasztott (burgonyakonzerv nélkül)

Egyéb baromfihús elkészítve vagy konzerválva

Húskonzerv, 0,5 kg

Hőkezeléssel tartósított sertéshúsos konzerv

Hőkezeléssel tartósított marha- és borjúhúsos konzerv

*Élesztő, 0,25 kg**Étkezési só, 0,25 kg**Petrólium, 2 liter**Szappan, 0,08 kg*

Szappan és szappanként használt szerves, felületaktív termékek

és készítmények

*Gyertya, 1 kg**Gyufa, 4 doboz**Toalettpapír, 3 tekercs**Egészségügyi vatta, 0,3 kg**Cigaretta, 300 db*

A lakosságellátási tervezéshez irányadónak használt, 20 éve megállapított, kiemelt és kiegészítő cikkek jegyzéke is korszerűsítésre szorul. A listák kialakítása óta eltelt idő alatt a technikai fejlődés következtében új termékek jelentek meg a lakosság fogyasztásában, ezzel egyidejűleg egyes cikkek kereskedelmi forgalma minimálisra csökkent. Változtak a lakosság fogyasztási szokásai, és számottevővé vált a speciális étrendet igénylő lakossági rétegek aránya. Ezért

indokolt a terméklista kibővítése, illetve abból néhány cikk törlése, továbbá a kezelhetőség érdekében a kijelölt termékek csoportokba rendezése.

Célszerű és hasznos lenne néhány kiemelt cikkre (nyers hús, tej) vonatkozóan tervezési kísérletet elvégezni, amely a termelői lehetőségektől kiindulva, a feldolgozó kapacitásokat (pl. vágóhidak, tejfeldolgozók, malmok, kenyérgyárak, sütődék stb.) figyelembe véve vizsgálja a lakosság ellátásának lehetőségeit. Amennyiben termelési kapacitásokból a szükséges igény nem biztosítható, a kereskedelmi láncok készletállományának figyelembevételével kell a tervezési feladatokat végrehajtani.

Ez a kísérlet várhatóan számos tapasztalattal szolgálhatna. Többek között előmozdíthatná azt a szemléleti változást, amely szükséges a kereskedelmi láncoknak a tervezésben és az igények kielégítésében történő alkalmazásához, továbbá felszínre hozná a tervezés során felmerülő információs igényeket és problémákat. A kísérlet keretében szükség volna annak felmérésére, hogy a termelőtől a fogyasztóig terjedő úton mely gazdálkodó szervezeteknél és mekkora készletek állnak rendelkezésre.

Ez a kísérlet feloldaná azt a problematikát, hogy egyes termékekből hazánkban egyáltalán nincs termelői kapacitás (pl. gyufa), ezáltal a területi tervező szerv csak kapacitáshiányt tud megállapítani, segítségért a központi tervezőszervhez kell fordulnia, holott a kereskedelmi lehetőségek biztosítják a lakosság ellátását.

A kereskedelmi láncok készleteit felmérve olyan készletállományokat lehetne feltárni, amelyekről eddig nem rendelkezünk kellő információval, és amelyek nagyságrendje meghaladná akár a termelői kapacitások, akár a kereskedelmi láncok készleteit. Így ezek a készletek egyértelműen hozzájárulhatnak az ellátás biztonságának növeléséhez.

A kereskedelmi láncok és a hozzájuk kapcsolódó raktárhálózatok, valamint logisztikai központok kihasználásával a lakosság különleges jogrendi időszaki ellátása területi szinten tervezhetővé válik, a központi tervező szerv feladata jelentősen csökken. Az alapvető cikkekből tárolt kereskedelmi készletek meggyénként, illetve régióként jelentős szóródást mutatnak ugyan, de összességében megfelelnek az ellátás folyamatossága biztosításának, és lehetőséget adnak a helyi jellegű válsághelyzetek idejére az ellátás garantálásához. Mindezek mellett nem mellőzhető, sőt továbbra is elsőbbséget élvez a folyó termelésből történő igénykielégítés lehetősége.

Mindezeket alapul véve a megye területén a HVB-k illetékességi területére lebontva a tervezés menetében kialakítható egy olyan ellátási terv, amely a HVB-hez tartozó településekre és az ott élő lakosság számarányára tekintettel hozzárendeli a termelői és/vagy kereskedelmi lehetőségeket. *(lásd 39. ábra)*

A vázolt elgondolás csak abban az esetben biztosítható, ha a lakossági ellátás tervezésében a saját készletezés és a helyi termelési kapacitás mellett, a megváltozott gazdasági körülmények miatt lényegesen nagyobb szerepet kapnak elsősorban a hazai kereskedelmi láncok raktári készletei, illetve ellátási kapacitásai.

Be kellene vonni ezeket a kereskedelmi láncokat az ellátás tervezésébe, és szükséges lenne az adatszolgáltatásukat úgy kialakítani, hogy az megfeleljen a tervezési nomenklatúra azonosítási követelményeinek.

Ebből következőleg jelentősen megnő az egyes területi irányító szervek közötti együttműködés szerepe, és érdemi koordinációs feladata lesz a központi tervezőszervnek is, amely a nagy kereskedelmi láncokkal történő egyeztetéseknél jelentkezik.

A védelmi bizottságok felelős teljesítői minőségben végzik a következő feladatokat:

- tervezik a követelménytámasztók igényeinek kielégítését, és visszaigazolják az igények teljesíthetőségét;
- elkészítik az igénykielégítési tervjavaslatokat;
- tervezik a lakosság rendkívüli időszaki (szervezett) ellátása igényeinek a főváros, illetve a megye hatáskörében megvalósítható kielégítését, amely támpontul szolgálhat javaslattételre az adatszolgáltatásba bevontak körének szükség szerinti bővítéséhez;
- megállapítják az igénykielégítéshez szükséges költségvetési előirányzatok átcsoportosítását;
- előállítják a gazdaságmozgósítási célú adatgyűjtések alapján a védelemgazdasági alapterv területi igénykielégítési bázisadatait;
- előszerződést kötnek az igények rendkívüli időszaki teljesítésére a kijelölt beszállítóval;
- összeállítják a szerződések jegyzékét.

	Kistérség és települések megnevezése	Ellátási egységek (szolgáltatók), címe	Termékcsoportok megnevezése					Megjegyzés
			hús	kenyér	tej	ivóvíz	élelmiszer	
	Székesfehérvár központ	Parmalat Hungária Rt. - Székesfehérvár, Seregélyesi u. 127. *			x			
		Szent István Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakközépiskola Húsüzeme - Szfár., Szeder u.	x					
		Auchan Áruház - Székesfehérvár, Holland fasor 2.		x			x	
		MATCH Áruház (Alba Plaza) - Székesfehérvár, Palotai u. 1. *		x			x	
		Seregtejt Kft. - Seregélyes, Pálínkaháza puszta			x			
		FEJÉRVÍZ Rt. Vízmű - Székesfehérvár, Királysor 3-15. *				x		
		DRV Üzem - Moha, Bakony u. 8.				x		
		DRV Üzem - Sárkeresztes				x		
		METRO Áruház - Székesfehérvár, Szent Flórián krt.					x	
		SPAR Supermarket - Székesfehérvár, Sziget u. 1. *					x	
		SPAR Supermarket - Székesfehérvár, Balatoni u. *					x	
		INTERSPAR Áruház - Székesfehérvár, Budai út 41. *						

39. ábra. Az MVB és a HVB ellátási terve (HVB)

A lakosság különleges jogrendi időszakban való egészségügyi ellátásának tervezése

A felülről lefelé irányuló tervezés keretében, az EMMI által a Tervezési munkaprogramban megadott határidőre megküldött tervezési irányszámok alapján – a fővárosi, illetve megyei Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ) bevonásával – kialakítják a lakosság rendkívüli állapotra tervezett egészségügyi ellátásának igényeit. A tervezési irányszámoknak tartalmazni kell a fővárosi, illetve megyei kórházakra vonatkozó (gyógyszer, kötszer, kórházi ágy stb.) minősített időszakai tervelőirányzatokat.

Az MVB-k a lakosság minősített időszakai egészségügyi ellátásának igényeit az EMMI részére küldik meg.

Gazdaságfelkészítési szerződések, gazdaságmozgósítási előszerződések és szerződések

A gazdaságfelkészítési feladat ellátására az illetékes miniszter, illetve az MVB elnöke – mint megrendelő – a kijelölt szolgáltatóval **gazdaságfelkészítési szerződést** köt, amelynek teljesítése során felmerülő kiegészítő költségek tervezésekor a külön jogszabályok alapján kell eljárni.

A gazdaságmozgósítási feladat teljesítésére a felelős teljesítő és a követelménytámasztó szerv – megrendelők – a kijelölt szolgáltatóval **gazdaságmozgósítási előszerződést** kötnek. A gazdaságmozgósítási előszerződés megkötése után a követelménytámasztó szerv elkészíti a kijelölt szolgáltatóval a gazdaságmozgósítási szerződés tervezetéhez az igényspecifikációt.

A megrendelők és a kijelölt szolgáltató a gazdaságmozgósítási helyzetre vonatkozó döntést követően – a gazdaságmozgósítási előszerződés alapján – megkötik a gazdaságmozgósítási feladat teljesítésére előkészített **gazdaságmozgósítási szerződést**.

A rögzített hadiipari kapacitások gazdaságmozgósítási helyzeti működésének biztosítása érdekében az illetékes miniszter a kapacitás fenntartójával – a költségvetési törvényben erre a célra rendelkezésre álló előirányzat terhére – **kapacitásfenntartási szerződést** köt.

A szolgáltatóknak az illetékes miniszter vagy az MVB általi kijelölésénél, valamint a gazdaságmozgósítási előszerződések, a gazdaságmozgósítási szerződések, a kapacitásfenntartási és -fejlesztési szerződések, illetve a védelmi célú állami tartalékok kezelésére (beszerzés, tárolás, minőségmegővő csere) vonatkozó szerződések megkötésénél közbeszerzési eljárást nem kell alkalmazni.

A gazdaságmozgósítási szerződések teljesítésének pénzügyi fedezetét a követelménytámasztó szervek részére a gazdaságmozgósítási költségvetési átcsoportosítások biztosítják.

A gazdaságmozgósítási előszerződéssel nem biztosított szolgáltatások esetében a követelménytámasztó szervek a gazdaságmozgósítási helyzetben megvásárolják a feladataik végrehajtásához szükséges vagyoni szolgáltatásokat.

A területi tervező szervek javaslatai a tervezés korszerűsítésére

A nagy kereskedelmi láncok tervezésbe történő bevonásával és a termelőkapacitások tervezésbe vonásának fenntartásával megváltozik a tervezés folyamata, metodikája. A szabályozásban rögzíteni kell a korszerű tervezési rendszer feladatait. Újra kell szabályozni az információszolgáltatás szabályait is, pontosan ki kell jelölni a felelősségi köröket és megnevezni a felelősöket (a szervezet, a szervezeti egység, illetve a beosztás szintjéig).

A „meghagyás” rendszere szabályozott. Ezt kell alkalmazni a kijelölt szolgáltatókkal és/vagy szervezetekkel szemben. A kijelölt szolgáltatók és/vagy termelő egységek részére a stratégiai energiakészletek és a védelmi tartalékok felhasználásával biztosítani kell a termelés, illetve a szolgáltatás fenntartásához szükséges energiát.

A tervezésben meg kell teremteni a helyi (területi) és országos szintek hatékonyabb együttműködésének feltételeit. Mindez az adatszolgáltatási és nyilvántartási rendszer szabályozásának átalakítását is maga után vonhatja. Szükség van annak felmérésére, hogy a termelőtől a fogyasztóig terjedő úton, mely gazdálkodó szervezeteknél és mekkora készletek állnak rendelkezésre.

A tervezés és megvalósulás módszertanának középpontjában az operatív intézkedések alapján megvalósuló tervezés hatékonyságának növelését kell előtérbe helyezni. Ez felértékeli a területi tervezés jelentőségét, az adatszolgáltatási kötelezettség feszítettebb végrehajtását, valamint az adatbázisok meglétét. Az alapterv csak az eljárási rendeket (békeidőszak és különleges jogrend időszakának feladatai) és a tervezési adatokat tartalmazza (kijelölt szolgáltatók, meghagyás, ellátási körzetek és az ide tervezett szolgáltatók, normatívák és az ez alapján meghatározott, tervezett kapacitások) a többlet és hiány meghatározásával.

A honvédelmi kötelezettségek rendszerében és annak szabályozása mellett akár területi szinten is felépíthető olyan termelői-szolgáltatói lánc, amely meghatározott értékarányok mentén, a piac szabályozó szerepét befolyásolva biztosíthatja a lakosság ellátását.

Az ellátásban részt vevő és kijelölt minden szereplő közszolgáltatási szerződés alapján „védett szereplővé” válik, a Hvt. és a Vhr. vonatkozó pontjai alapján adatszolgáltatási kötelezettségének évente tesz eleget, növelve ezáltal a tervezés megbízhatóságát és az ellátás esetleges biztonságát.

A befogadó nemzeti támogatás (BNT)

„Magyarország NATO-tagsága egy sor olyan követelményt és kötelezettséget ró a magyar államra, és annak részét képező haderőre, a civil közigazgatás szerveire, amelyek maradéktalan megoldása új feladatot jelent a közigazgatás, a védelmi igazgatás és a haderő személyi állománya, a védelem tervezésével foglalkozók számára.”²⁰

A befogadó nemzeti támogatás egy befogadó állam által a területén elhelyezkedő, átvonuló vagy alkalmazásra kerülő szövetséges fegyveres erők vagy szervezetek számára, két- vagy többoldalú kötelezettségvállalás alapján nyújtott polgári és katonai logisztikai támogatás.

Befogadó állam, amely befogadja a küldő állam(ok) fegyveres erőit, szervezeteit vagy anyagi készleteit; részükre elhelyezést biztosít, illetve lehetővé teszi a területén való áthaladásukat vagy működésüket.

Küldő állam az erőit, szervezeteit, anyagi készleteit vagy a többnemzetiségű erők nemzeti komponenseit felvonultató ország, amely a befogadó állam területén való elhelyezése, átvonulása vagy alkalmazása során annak polgári és katonai logisztikai támogatását igényli.

A BNT feladatrendszere magában foglalja:

- a védelmi igazgatási, valamint a honvédelemben részt vevő más szervek tervezési, koordinációs, irányítási és végrehajtási tevékenységét;
- a BNT-vel kapcsolatos tervek kidolgozását;
- a feladatban részt vevő állomány, az anyagi javak, az ingatlanok és ingó dolgok, illetve a gazdasági és anyagi szolgáltatások szerződéses alapon történő biztosítását.

A központi szervek feladatai

Az Országgyűlés az Alaptörvényben meghatározottak szerint dönt a fegyveres erők országon belüli vagy külföldi alkalmazásáról, külföldi fegyveres erők magyarországi vagy az ország területéről kiinduló alkalmazásáról, a fegyveres erők békefenntartásban való részvételéről, külföldi hadművelleti területen végzett humanitárius tevékenységéről, valamint a Magyar Honvédség külföldi, illetve a külföldi katonai erők magyarországi állomásozásáról.

A Kormány dönt a nemzetközi szerződésen alapuló katonai kötelezettségek teljesítéséről, összehangolja azok kormányzati megvalósítását, gondoskodik a szövetségi kötelezettségből eredő védelmi tervezési feladatok elvégzéséről, valamint az Alaptörvényben meghatározott esetek kivételével dönt a Honvédség és a külföldi fegyveres erők határátlépéssel járó csapatmozgásainak engedélyezéséről.

²⁰ 55/2010. (III. 11.) Korm. rendelet a befogadó nemzeti támogatás kormányzati feladatairól.

A Kormány a BNT irányítása érdekében meghatározza a BNT feladat- és szervezetrendszerét, létrehozza munkabizottságát és gondoskodik a küldő állam(ok) fegyveres erőinek és más szervezeteinek Magyarország területén történő állomásozásával, alkalmazásával vagy átvonulásával kapcsolatos megállapodások megkötéséről.

A **honvédelmi miniszter** összehangolja a honvédelemben részt vevő szervek honvédelmi feladatokra való felkészítését, illetve a szövetséges fegyveres erőkkel történő kollektív védelmi tervezéssel és haderőfejlesztéssel kapcsolatos tevékenységet.

A miniszter vagy a Kormány alá tartozó **országos hatáskörű szerv** vezetője irányítja az alárendelt, az irányítása vagy felügyelete alá tartozó szervek és a feladatkörébe tartozó szakágazatok honvédelemmel kapcsolatos tevékenységét. Az MVB a honvédelemben közreműködő szervtől a törvényben meghatározott személyes, valamint egyéb adatot kérhet. Meghatározzák a hatáskörébe tartozó honvédelmi feladatok végrehajtásának szakmai követelményeit, valamint az irányítása alá tartozó szervek és a helyi védelmi igazgatási szervek együttműködésének rendjét. Kijelöli az irányításuk alá tartozó önálló szervezeteket, valamint ezek területi szerveit az ágazati feladatok végrehajtására.

A területi védelmi igazgatási szervek feladatai

Az **MVB** összehangolja a BNT megyei szintű feladatait, és irányítja a HVB-k és a polgármesterek BNT-tevékenységét, illetve összeállítja az MVB vonatkozó tervét. A hatáskörébe tartozó feladatokat illetően szükség szerint koordinálja a közigazgatási szervek, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek, valamint a küldő államok katonai és más erőinek területi szintű együttműködését.

A **HVB** illetékességi területén összehangolja a BNT feladatait és irányítja a polgármesterek tevékenységét. A HVB-k kapcsolatot tartanak a járás területén tevékenykedő szövetséges (katonai) erőkkel; szervezik a lakosság tájékoztatását a külföldi (katonai) szervezetek tevékenységéről és aktuális feladatairól; végzik a lakossági bejelentések kivizsgálását, valamint a környezetvédelmi és egyéb károk felmérését, továbbá rendezik az önkormányzatra vonatkozó ügyeket.

A **polgármesterek** megszervezik és irányítják a BNT települési feladatainak végrehajtását, illetve a helyi szintű erőforrások és az ellátás szükség szerinti biztosítását. A hatáskörükbe tartozó feladatokat illetően koordinálják a közigazgatási szervek, az MH és a rendvédelmi szervek, valamint a küldő államok fegyveres és más erőinek település szintű együttműködését. Végzik a lakossági bejelentések kivizsgálását, a környezetvédelmi és egyéb károk felmérését, továbbá rendezik az önkormányzatra vonatkozó ügyeket.

X. A GAZDASÁGI ÉS ANYAGI SZOLGÁLTATÁSI KÖTELEZETTSÉG, VALAMINT A MEGHAGYÁS FELADATAI

A gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségekkel kapcsolatos feladatok

A honvédelmi célú gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettséggel kapcsolatos feladatok esetén – időszak szerinti felosztásban – békeidőszaki és különleges jogrendi feladatokról beszélhetünk.

A békeidőszak fő feladata a gazdasági és anyagi szolgáltatások honvédelmi célú igénybevételre történő kijelölése, a különleges jogrendi időszak fő feladata pedig a kijelölt gazdasági és anyagi szolgáltatások igénybevétele.

A honvédelmi célú igénybevételre megelőző védelmi helyzetben, rendkívüli állapotban, szükségállapotban és váratlan fegyveres támadás idején kerülhet sor.

A gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségek rendszerét a 40. ábra szemlélteti.

40. ábra. A gazdasági és anyagi szolgáltatás rendszere

Békeidőszaki feladatok

A gazdasági és anyagi szolgáltatások különleges jogrendben történő igénybevételének előkészítése érdekében ebben az időszakban hajtják végre a nyilván tartással és az ezzel kapcsolatos adatszolgáltatásokkal, a helyszíni szemlékkel, a honvédelmi célú igénybevételre történő kijelöléssel és a kapcsolódó adatszolgáltatásokkal, valamint a kijelölés megszüntetésével kapcsolatos feladatokat.

A honvédelmi célú igénybevételre a nemzetgazdasági ingatlanokat és azok infrastrukturális szolgáltatásait, a szolgáltatásokat, valamint a technikai eszközöket lehet kijelölni. A kijelölhető ingatlanokat és szolgáltatásokat a Hvt. Vhr. 5. számú melléklete, a kijelölhető technikai eszközöket pedig a Hvt. Vhr. 6. számú melléklete tartalmazza.

Az ingatlan, a szolgáltatás vagy a technikai eszköz igénybevételének biztosítása kétféle módon történhet:

- az igénybe vevő az ingatlan, a szolgáltatás vagy a technikai eszköz tulajdonosával (birtokosával vagy az azzal rendelkezni jogosulttal) **polgári jogi szerződést** köthet;
- az ingatlant, a szolgáltatást vagy a technikai eszközt jogszabály alapján, **határozatban jelölik ki.**

Amennyiben az ingatlant, szolgáltatást vagy technikai eszközt szerződéssel biztosítják le, az igénybe vevőnek a szerződés egy hitelesített másolati példányát 30 napon belül meg kell küldenie a székhelye szerint **területileg illetékes katonai igazgatási központ** (a továbbiakban: KIK) részére.

Az ilyen módon lebiztosított ingatlant, szolgáltatást vagy technikai eszközt határozattal nem lehet kijelölni. Ha a szerződés megszűnik, arról az igénybe vevő haladéktalanul köteles tájékoztatni a székhelye szerint KIK-et.

A gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségek alól mentesülnek:

- az Országgyűlés, az Alkotmánybíróság, a Köztársasági Elnöki Hivatal, az Állami Számvevőszék, az Alapvető Jogok Biztosának munkaszervezete, a Miniszterelnökség, a minisztériumok, a Kúria, a Legfőbb Ügyészség és a Magyar Nemzeti Bank;
- a Honvédség és a rendvédelmi szervek, a közigazgatási, bírósági és ügyészségi szervek alaprendeltetésük, valamint honvédelmi feladataik ellátásához szükséges mértékben;
- a vallási közösségek azon dolgok és jogok tekintetében, amelyek közvetlenül a hitéleti feladatokat szolgálják;
- az országgyűlési képvisellel rendelkező pártok, az országgyűlési képviselői tevékenységhez szükséges mértékben;
- az országos munkavállalói és munkaadói érdek-képviselői szervezetek országos szövetségei azon dolgok és jogok tekintetében, amelyek érdek-képviselői feladatuk ellátásához nélkülözhetetlenek;

- azok a közforgalmú személyszállító, továbbá árufuvarozó szervezetek – köztük a légi személyszállítást és árufuvarozást ellátó szervezetek is – amelyeket kifejezetten a felsorolt tevékenységek ellátására hoztak létre, vagy amelyek a tevékenységet szerződés alapján végzik, a létfontosságú közlekedés és szállítás fenntartásához szükséges mértékben, valamint a légi navigációs szolgáltatást ellátó szervezet;
- a közszolgáltató vagy közüzemi tevékenységet folytató szervezetek, személyek, kiemelten az áram-, víz-, gáz-, távhőszolgáltatást, szennyvízelvezetést, kommunális hulladék szállítást végzők, és az ezek üzemvitelét biztosító üzemek, a rendeltetésszerű feladataik teljesítéséhez nélkülözhetetlenül beleértve a hozzájuk tartozó védő és biztonsági területeket is;
- a lakosság létfenntartása szempontjából nélkülözhetetlen egyéb termelési és szolgáltatási tevékenységet végzők, amennyiben mentesítették őket;
- a tulajdoni formától és fenntartótól függetlenül minden, az egészségügyi szolgáltatás nyújtására és az egészségügyi hatóság által kiadott működési engedély alapján jogosult egyéni egészségügyi vállalkozó, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet (egészségügyi szolgáltatók) ebben a minőségükben; a gyógyszertárak, valamint ezek egészségügyi célt szolgáló berendezései csak egészségügyi szolgáltatás céljára vehetők igénybe.

Az adatok nyilvántartása és a kapcsolódó adatszolgáltatások

A honvédelmi feladatokhoz szükséges gazdasági és anyagi szolgáltatási igények teljesítése érdekében a **Honvédség központi adatfeldolgozó szerve** (MH HKNYP), és az alárendeltségében lévő KIK a Hvt. Vhr.-ben meghatározott ingatlanokról, technikai eszközökről és szolgáltatásokról már békeidőben nyilvántartást vezetnek.

A toborzó- és érdekvédelmi központok, valamint a katonai igazgatási iroda – mint a katonai igazgatás területi szervei – illetékességi területük vonatkozásában a nyilvántartásokban adatkezelői feladatokat láthatnak el.

Az ingatlanokról és szolgáltatásokról nyilvántartható adatokat a honvédségi adatkezelésről, az egyes honvédelmi kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos katonai igazgatási feladatokról szóló 2013. évi XCVII. törvény 11. melléklete, a technikai eszközökről nyilvántartható adatokat ugyanennek 12. melléklete tartalmazza. Ezek a nyilvántartások közhiteles nyilvántartásnak minősülnek.

Az MH HKNYP adatfeldolgozó szervének megkeresése alapján az igénybevétel tervezéséhez – a törvényben meghatározott adatkörben – adatszolgáltatást teljesít a közúti forgalomban részt vevő gépjárművek vonatkozásában a központi közúti közlekedési nyilvántartó szerv, a vízi járművek vonatkozásában pedig a hajózási hatóság.

A KIK megkeresése alapján adatszolgáltatást teljesít a 11. és a 12. mellékletben meghatározott adatokról az ingatlanok, szolgáltatások és technikai eszköz-

zők vonatkozásában annak tulajdonosa (birtokosa, illetve az azzal rendelkezni jogosult), valamint az illetékességi területén lévő ingatlanokra és szolgáltatásokra vonatkozóan – a gazdasági és anyagi szolgáltatásra kötelezett adatszolgáltatása alapján – a járási hivatal vezetője.

Az adatszolgáltatás során – a rendkívüli állapot és szükségállapot időszakát kivéve – a szolgáltatásra kötelezettől nem lehet kérni az üzletvitelével kapcsolatos olyan adatot, amely nem függ össze a szolgáltatás teljesítésével. Ennek megfelelően nem kérhetők a vállalkozás gazdaságossági mutatóira, a hitel- és tőkekapcsolatokra, az adózással összefüggő pénzügyi mutatókra, a jogvédelem alá eső szellemi alkotásokra, a szerződéssel leköötött kapacitásokra vonatkozó, valamint a kártalanítással össze nem függő bér- és társadalombiztosítási adatok.

A KIK a katasztrófavédelmi feladatok tervezése érdekében a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet illetékes szervét – annak kérelmére – tájékoztatja az igénybevételre kijelölt ingatlanokról és szolgáltatásokról, valamint a bejelentett és kijelölt technikai eszközökről.

A honvédelmi és a BNT-feladatok tervezése érdekében a KIK a gazdaságfelkészítési rendszerbe bevont tervező szervek részére – azok kérelme alapján – adatot szolgáltat a bejelentett és a kijelölt technikai eszközökről.

Az MH HKNYP adatfeldolgozó szerve, illetve az alárendeltségében lévő KIK a nyilvántartásból törli a kijelölt ingatlanra, szolgáltatásra és technikai eszközre vonatkozó adatokat, ha azokra az igénybevevőnek a honvédelmi feladataihoz a továbbiakban már nincs szüksége. Törölni kell az adatokat akkor is, ha a szolgáltatásra kötelezett bejelenti, hogy az ingatlannal, illetve a szolgáltatással már nem rendelkezik, vagy ha a technikai eszközt a forgalomból időközben kivonták.

Az igénybevételre történő kijelölés

A gazdasági és anyagi szolgáltatások (a továbbiakban: szolgáltatások) különleges jogrendben történő, honvédelmi célú igénybevételének előkészítése érdekében azokat már békeidőben ki kell jelölni.

A szolgáltatások igénybevételére a Honvédség, a rendvédelmi szervek és a honvédelemben közreműködő szervek (együtt: igénybe vevők) jogosultak.

Amennyiben az igénybevételi hatósági jogkört miniszter gyakorolja, és az igénybe vevő a Honvédség vagy rendvédelmi szerv, a szolgáltatás igénylésére a Honvédséget, illetve a rendvédelmi szervet irányító miniszter jogosult.

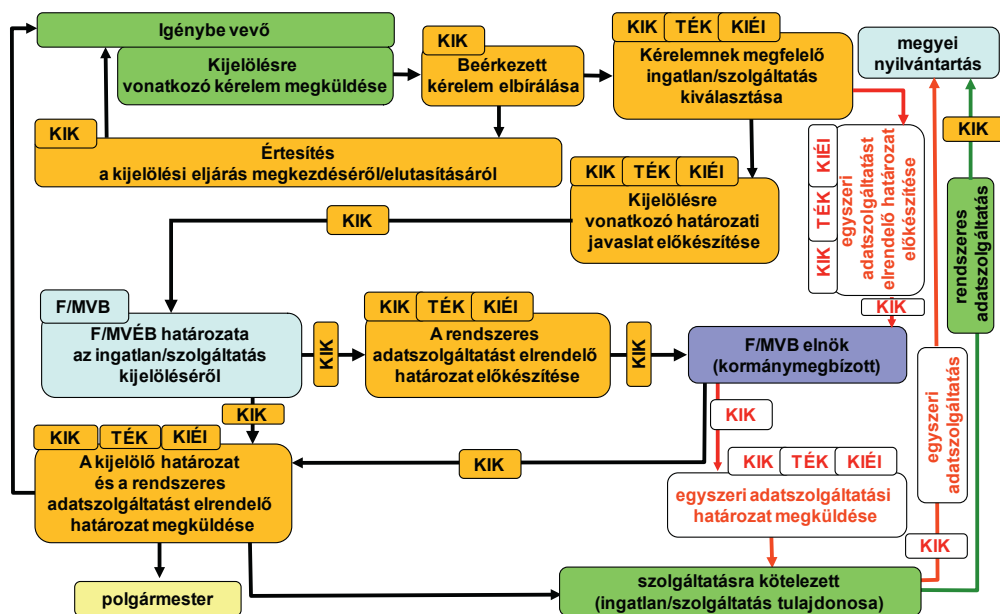
Egyéb esetekben a szolgáltatás igénylésére jogosult:

- a Honvédség kijelölt egység- vagy annál magasabb szintű parancsnoka;
- a rendvédelmi szerv területi, megyei, illetve fővárosi szintű vezetője (parancsnoka, igazgatója);
- a honvédelemben közreműködő szerv vezetője.

Az ingatlanok és szolgáltatások honvédelmi célú kijelölésének folyamata a *41. ábra* alapján a következő: az igénybe vevő az ingatlan, illetve a szolgáltatás honvédelmi célú igénybevitelre történő kijelölésére vonatkozó kérelmét – az erre rendszeresített formanyomtatványon – a székhelye szerinti KIK vezetőjéhez postai vagy elektronikus úton küldi meg, megjelölve az igénybevitel célját és helyét (a település megnevezésével), az igénybe venni kívánt ingatlan nagyságát és befogadóképességét, illetve szolgáltatás esetén annak jellegét és mennyiségét.

Igénybevételi célra kizárólag a Hvt. Vhr. 5. mellékletében felsorolt ingatlanok és szolgáltatások igényelhetők.

A KIK vezetője a benyújtott kérelmet nyolc napon belül elbírálja, és tájékoztatja az igénybe vevőt a kijelölési eljárás megkezdéséről vagy annak elutasításáról.

41. ábra. Ingatlanok és szolgáltatások kijelölési folyamata (honvédelmi célra)

A kijelölési eljárás első lépéseként a KIK a nyilvántartásából kiválasztja a kijelölési kérelemnek megfelelő ingatlanokat, illetve szolgáltatásokat, és erről nyolc napon belül tájékoztatja az igénybe vevőt. Ha a nyilvántartásban lévő adatok alapján nem választható ki a kérelemnek megfelelő ingatlan vagy szolgáltatás, a területileg illetékes KIK vezetőjének javaslata alapján az MVB elnöke határozatban egyszeri adatszolgáltatásra kötelezi az ingatlan, illetve szolgáltatás tulajdonosát (birtokosát vagy az azzal rendelkezni jogosultat), aki az adatszolgáltatást – a meghatározott határidőn belül – a határozathoz csatolt formanyomtatvány elektronikus vagy postai úton történő megküldésével teljesíti.

Ha a nyilvántartás alapján a KIK illetékességi területén a kérelemnek megfelelő ingatlan, illetve szolgáltatás nem jelölhető ki igénybevételre, a KIK nyolc napon belül másik katonai igazgatási központot keres meg, és erről tájékoztatja az igénybe vevőt.

Ezt követően a KIK vezetője (képviselője) és az igénybe vevő szerv vezetője (képviselője) kiírja a kérelemnek megfelelő, a nyilvántartásból kiválasztott ingatlanokat és szolgáltatásokat, amelyet az igénybevételi tervben rögzítenek.

Az MVB – a KIK vezetőjének javaslata alapján – a kérelem beérkezését követő naptól számított 90 napon belül határozatában jelöli ki az ingatlanokat és szolgáltatásokat honvédelmi célú igénybevételre.

A határozatot az igénybe vevő székhelye szerinti KIK vezetője megküldi az igénybe vevőnek, az ingatlan, illetve a szolgáltatás tulajdonosának (birtokosának vagy az azzal rendelkezni jogosultnak), továbbá az ingatlan fekvése, szolgáltatás esetén a szolgáltatásra kötelezett székhelye (telephelye, fióktelepe) szerint illetékes polgármesternek.

Abban az esetben, ha a kijelölt ingatlan, illetve szolgáltatás nem az igénybe vevő székhelye szerinti KIK területén fekszik, a határozatot az igénybe vevő székhelye szerinti KIK-nek is meg kell küldeni.

A kijelölt ingatlan, illetve szolgáltatás tulajdonosát, birtokosát vagy az azzal rendelkezni jogosultat (szolgáltatásra kötelezettet) az MVB elnöke – a kijelölés időtartamára – határozatban rendszeres adatszolgáltatásra kötelezi, amelyet a KIK készít elő, és ehhez csatolja az adatszolgáltatáshoz szükséges formanyomtatványt is.

A szolgáltatásra kötelezett a rendszeres adatszolgáltatási kötelezettségét **évente március 1-jéig**, a formanyomtatványnak a KIK részére elektronikus vagy postai úton történő megküldésével teljesíti.

A KIK a rendszeres adatszolgáltatás alapján pontosítja a nyilvántartását, és **évente június 30-ig** tájékoztatja a kijelölt ingatlan, illetve szolgáltatás adataiban bekövetkezett változásokról az igénybe vevőt, valamint az igénybe vevő székhelye szerinti KIK-et (ha az ingatlant, illetve szolgáltatást nem az igénybe vevő székhelye szerinti KIK illetékességi területén jelölték ki).

Az ingatlanok és szolgáltatások kijelölésének megszüntetése

Amennyiben az igénybe vevőnek a honvédelmi feladataihoz a továbbiakban már nincs szüksége a részére kijelölt ingatlanra, illetve szolgáltatásra, erről haladéktalanul értesítenie kell a KIK-et.

A szolgáltatásra kötelezettnek szintén értesítési kötelezettsége van abban az esetben, ha a kijelölt ingatlant, illetve szolgáltatást nyolc napon belül, az erről szóló okiratok másolatának megküldésével kell megtennie a KIK részére.

A KIK vezetőjének javaslata alapján az MVB bizottság **határozatában** dönt a kijelölés megszüntetéséről, és erről tájékoztatja az igénybe vevőt, valamint az ingatlan tulajdonosát, illetve a szolgáltatásra kötelezettet, továbbá az ingatlan fekvése, szolgáltatás esetén a szolgáltatásra kötelezett székhelye (telephelye, fióktelepe) szerint illetékes polgármestert.

Az ingatlanok és szolgáltatások helyszíni ellenőrzése

Az MVB elnöke – az adatszolgáltatások során bejelentett adatok valódiságának ellenőrzése, illetve az ingatlan vagy szolgáltatás igénybevételre történő alkalmasságának megállapítása érdekében – a KIK vezetőjének javaslata alapján határozatban elrendelheti a helyszíni ellenőrzés (szemle) végrehajtását. A határozatot a KIK készíti elő.

A határozatot a helyszíni ellenőrzés (szemle) időpontja előtt legalább 30 nappal meg kell küldeni a szolgáltatásra kötelezettnek, a KIK-nek, valamint annak vezetője útján az ingatlan fekvése szerint, szolgáltatás esetén a szolgáltatásra kötelezett székhelye, telephelye, illetve fióktelepe szerint illetékes polgármesternek és az igénybe vevőnek.

A helyszíni ellenőrzés (szemle) végrehajtására bizottságot kell létrehozni, amelynek elnöke a KIK állományába tartozó katona; tagjai az igénybe vevő és az ingatlan fekvése szerint, szolgáltatás esetén a szolgáltatásra kötelezett székhelye, telephelye, illetve fióktelepe szerint illetékes polgármesteri hivatal képviselője.

A helyszíni ellenőrzésről jegyzőkönyvet kell készíteni, amely tartalmazza:

- az ellenőrzést elrendelő hatóság megnevezését;
- az ellenőrzést elrendelő határozat számát;
- a bizottság tagjainak és a szolgáltatásra kötelezettnek az adatait;
- az ingatlan, illetve szolgáltatás azonosítására alkalmas adatokat, valamint az ingatlan, illetve szolgáltatás állapotát és az igénybevételre való alkalmasságát;
- harmadik személynek az ingatlanra vagy a szolgáltatás tárgyára vonatkozó jogát;
- minden olyan tényt vagy adatot, amelyet a bizottság az igénybevételre való alkalmasság szempontjából lényegesnek tart.

A jegyzőkönyvet a KIK készíti el, és azt a bizottság elnöke, tagjai, a jegyzőkönyvvezető, valamint a szolgáltatásra kötelezett vagy annak képviselője írja alá.

Ha a jegyzőkönyv aláírását a szolgáltatásra kötelezett vagy képviselője megtagadja, ennek tényét és okát a jegyzőkönyvben – két tanú jelenlétében – kell rögzíteni.

A technikai eszközök honvédelmi célú igénybevételre történő kijelölése

A Honvédség és a rendvédelmi szervek honvédelmi feladataihoz szükséges technikai eszközök igénybevételi célra történő kijelölésére a KIK vezetője jogosult.

Az igénybe vevő a technikai eszközök kijelölésére vonatkozó kérelmét – a rendszeresített formanyomtatványon – a székhelye, telephelye, illetve fióktelepe szerint illetékes KIK vezetőjéhez postai vagy elektronikus úton (az ügyfélkapus regisztrációval rendelkező igénybe vevők a központi elektronikus szolgáltató rendszeren keresztül) küldi meg (a Honvédség szervezetei a kérelmet a Honvédség belső, zárt informatikai hálózatán is megküldhetik).

Az igénybevevőnek a kérelemben meg kell jelölnie az igénybevétel célját, az igénybevétel módját (technikai eszköz átadásra történő előállítása, illetve az azzal végzett szolgáltatás), valamint az igénybevétel vagy az előállítás helyét (a pontos cím megjelölésével). Ezen túlmenően közölni kell az igénybe venni kívánt technikai eszköz megnevezését, mennyiségét és fontosabb paramétereit (teherbírását, a szállítandó személyek számát, munkavégző teljesítményét stb.), valamint a technikai eszközzel végzendő szolgáltatási tevékenység tartalmát (személyszállítás, teherfuvarozás, munkavégzés) és mennyiségét.

Honvédelmi igénybevételi célra kizárólag a Hvt. Vhr. 6. mellékletében felsorolt technikai eszközök igényelhetők.

A KIK vezetője a beérkezett kérelmet nyolc napon belül elbírálja, és tájékoztatja az igénybe vevőt a kijelölési eljárás megkezdéséről vagy annak elutasításáról.

A kijelölési eljárás első lépéseként a KIK a nyilvántartásából kiválasztja a kijelölési kérelemnek megfelelő technikai eszközöket, és erről nyolc napon belül tájékoztatja az igénybe vevőt.

Ha a nyilvántartásban lévő adatok alapján nem választható ki a kérelemnek megfelelő technikai eszköz, a KIK határozatban **egyszeri adatszolgáltatásra kötelezi** a technikai eszköz tulajdonosát (birtokosát vagy az azzal rendelkezni jogosultat), aki az adatszolgáltatást – a meghatározott határidőn belül – a határozathoz csatolt formanyomtatvány elektronikus (az ügyfélkapus regisztrációval rendelkező szolgáltatásra kötelezettek a központi elektronikus szolgáltató rendszeren keresztül) vagy postai úton történő megküldésével teljesíti.

Amennyiben a KIK illetékességi területén a kérelemnek megfelelő technikai eszköz nem jelölhető ki igénybevételre, a KIK nyolc napon belül másik KIK-et keres meg, és erről tájékoztatja az igénybe vevőt.

Ezt követően a KIK vezetője (képviselője) és az igénybe vevő szerv vezetője (képviselője) végrehajtja a kérelemnek megfelelő technikai eszközök kiírását (kiválasztását), amelyet az igénybevételi tervben rögzítenek.

A KIK a kérelem beérkezését követő naptól számított 60 napon belül határozatában a kiírt technikai eszközöket honvédelmi célú igénybevételre kijelöli,

és egyben a technikai eszköz tulajdonosát, birtokosát vagy az azzal rendelkezni jogosultat (szolgáltatásra kötelezettet) – a kijelölés időtartamára – **rendszeres adatszolgáltatásra kötelezi**, továbbá a kijelölésről tájékoztatja az igénybe vevőt is.

A szolgáltatásra kötelezett a rendszeres adatszolgáltatást – a határozathoz csatolt formanyomtatvány szerint – évente március 1-jéig postai vagy elektronikus (az ügyfélkapus regisztrációval rendelkező szolgáltatásra kötelezettek a központi elektronikus szolgáltató rendszeren keresztül) úton küldi meg a katonai igazgatási központ részére, aki ennek alapján a kijelölt technikai eszközök adataiban történt változásokról évente június 30-ig tájékoztatja az igénybe vevőt.

A technikai eszközök honvédelmi célú igénybevételre történő kijelölésének megszüntetése

Az igénybe vevőnek haladéktalanul értesítenie kell az illetékes KIK-et, ha a honvédelmi feladataihoz a továbbiakban már nincs szüksége a részére kijelölt technikai eszközre.

A szolgáltatásra kötelezettnek szintén értesítési kötelezettsége van abban az esetben, ha a kijelölt technikai eszközt elidegenítette, a forgalomból kivonta, vagy azzal más ok miatt már nem rendelkezik. Az értesítést nyolc napon belül, az erről szóló okiratok másolatának megküldésével kell megtennie az illetékes katonai igazgatási központ részére.

A KIK vezetője határozatában megszünteti a technikai eszköz kijelölését, és erről tájékoztatja az igénybe vevőt és a szolgáltatásra kötelezettet.

A technikai eszközök helyszíni ellenőrzésének elrendelése

A KIK vezetője – az adatszolgáltatások során bejelentett adatok valódiságának ellenőrzése, illetve a technikai eszköz igénybevételre történő alkalmasságának megállapítása érdekében – határozatban elrendelheti a helyszíni ellenőrzés (szemle) végrehajtását.

A határozatot a helyszíni ellenőrzés (szemle) időpontja előtt legalább 30 nappal meg kell küldeni a szolgáltatásra kötelezettnek és az igénybevevőnek.

A helyszíni ellenőrzés (szemle) végrehajtására bizottságot kell létrehozni, amelynek elnöke a KIK állományába tartozó katona, tagja az igénybe vevő.

A helyszíni ellenőrzésről jegyzőkönyvet kell készíteni, amelynek tartalmaznia kell:

- az ellenőrzést elrendelő hatóság megnevezését;
- az ellenőrzést elrendelő határozat számát;
- a bizottság tagjának és a szolgáltatásra kötelezettnek az adatait;

- a technikai eszköz azonosítására alkalmas adatokat, az állapotát, valamint az igénybevételre való alkalmasságát;
- harmadik személynek a technikai eszközre vonatkozó jogát;
- minden olyan tényt vagy adatot, amelyet a bizottság az igénybevételre való alkalmasság szempontjából lényegesnek tart.

A jegyzőkönyvet a KIK készíti el, és a bizottság elnöke, tagja, a jegyzőkönyvvezető és a szolgáltatásra kötelezett (vagy képviselője) írja alá.

Ha a jegyzőkönyv aláírását a szolgáltatásra kötelezett (vagy képviselője) megtagadja, ennek tényét és okát – két tanú jelenlétében – a jegyzőkönyvben rögzíteni kell.

Különleges jogrendi feladatok

Megelőző védelmi helyzetben, rendkívüli állapotban, szükségállapotban, valamint váratlan támadás esetén kerülhet sor az igénybe vevő honvédelmi feladataihoz szükséges – békeidőben kijelölt – ingatlanok, szolgáltatások és technikai eszközök igénybevételének elrendelésére és igénybevételére (a továbbiakban: a szolgáltatás teljesítésére).

Az ingatlanok és szolgáltatások honvédelmi célú igénybevételének elrendelése

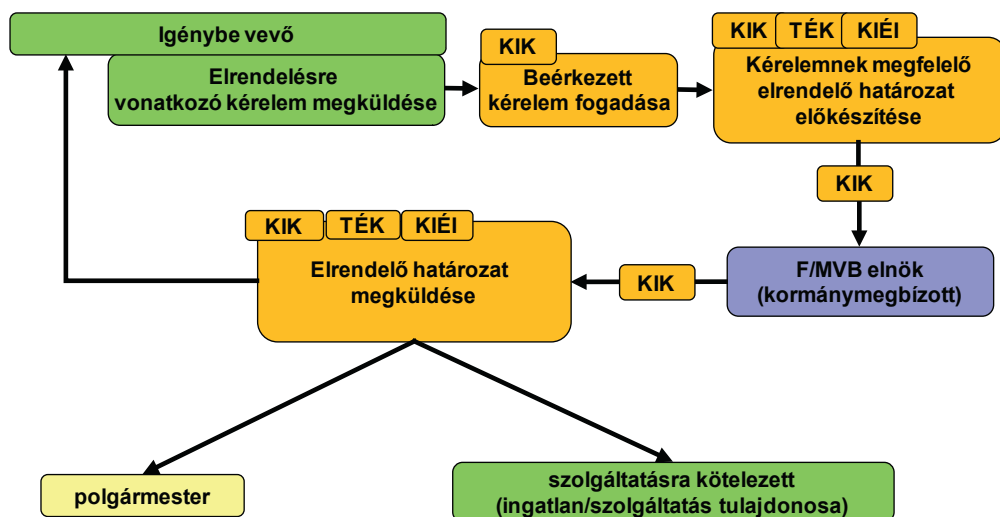
Az igénybe vevő az ingatlan, illetve szolgáltatás honvédelmi célú igénybevételének elrendelésére vonatkozó kérelmét – a rendszeresített formanyomtatványon – az igénybe vevő székhelye szerint illetékes KIK vezetőjének postai vagy elektronikus (az ügyfélkapus regisztrációval rendelkező igénybe vevők a központi elektronikus szolgáltató rendszeren keresztül) úton küldi meg.

Az igénybevétel elrendelésére vonatkozó kérelemben meg kell jelölni az ingatlan, illetve szolgáltatás megnevezését és helyét; az ingatlan, illetve szolgáltatás igénybevételének kezdőnapját és az igénybevétel várható időtartamát.

Az illetékes **MVB elnöke** – a KIK által előkészített – **határozatban rendeli el** az ingatlan, illetve szolgáltatás honvédelmi célú igénybevételét.

A szolgáltatás teljesítésére az ingatlan, illetve szolgáltatás tulajdonosa (birtokosa vagy az azzal rendelkezni jogosult) kötelezhető.

A szolgáltatás időbeni teljesítése érdekében az igénybevételi hatóság elrendelheti a szolgáltatás tárgyának legfeljebb 30 napos készenléthben tartását (készenléthben tartási határozat), ebben az esetben külön határozatban kell elrendelni a szolgáltatás tényleges teljesítését.

42. ábra. Ingatlanok és szolgáltatások igénybevételének elrendelése (honvédelmi célra)

Az igénybevételt elrendelő határozat egy-egy példányát az MVB elnöke megküldi az igénybe vevő székhelye szerint illetékes KIK, valamint annak vezetője útján az igénybe vevőnek, a szolgáltatásra kötelezettnek, valamint az ingatlan fekvése, illetve a szolgáltatásra kötelezett székhelye, telephelye, illetve fióktelepe szerint illetékes polgármesternek.

A szolgáltatásra kötelezettnek a szolgáltatást az igénybevételt elrendelő határozatban megállapított helyen és időpontban vagy a határozat átadásakor haladéktalanul teljesítenie kell, valamint a teljesítést befolyásoló minden változást, valamint tényt az igénybevételt elrendelő hatóságnál késedelem nélkül be kell jelentenie.

A szolgáltatás tárgyának (ingatlan) átadásakor, átvételekor, illetve a szolgáltatás teljesítésekor jegyzőkönyvet kell felvenni.

A jegyzőkönyvben rögzíteni kell:

- a szolgáltatásra kötelezett nevét, illetve székhelyét, telephelyét, fióktelepét;
- az igénybevételt elrendelő hatóság megnevezését;
- az igénybevevő adatait;
- a szolgáltatás tárgyát, illetve teljesítésének helyét és idejét;
- az igénybevételt elrendelő határozat számát;
- harmadik személynek a szolgáltatás tárgyára vonatkozó esetleges jogát;
- minden olyan tényt vagy adatot, amelyet bármelyik fél a kártalanítás szempontjából lényegesnek tart.

Ha a szolgáltatás ellenértéke megállapítható, azt a jegyzőkönyvben rögzíteni kell.

Ingó vagy ingatlan dolog átadása esetén a jegyzőkönyvben rögzíteni kell:

- az azok azonosítására alkalmas adatokat;
- pontos vagy becsült értéküket;
- állapotukat;
- a célra való alkalmasságukat.

A jegyzőkönyvet a jegyzőkönyvvezető, a szolgáltatásra kötelezett (vagy képviselője) és a szolgáltatás átvevője írja alá, annak megtagadása esetén ennek tényét és okát a jegyzőkönyvben, két tanú jelenlétében rögzíteni kell.

A jegyzőkönyv egy-egy példányát át kell adni vagy meg kell küldeni az igénybe vevőnek, a szolgáltatásra kötelezettnek vagy képviselőjének, illetve az igénybevételei hatóságnak és a jegyzőkönyvben megnevezett más olyan személynek, akinek a szolgáltatás teljesítése jogát vagy jogos érdekét érinti.

A szolgáltatási kötelezettség megszűnésének okai az alábbiak lehetnek:

- megszűnik a szolgáltatás teljesítését elrendelő határozat kiadásának indoka,
- a teljesítés megkezdését követően olyan körülmény merült fel, amelynek alapján a szolgáltatás teljesítését elrendelő határozatot nem lehetett volna meghozni,
- lejár a szolgáltatás teljesítését elrendelő határozatban megjelölt határidő.

Az igénybe vevőnek az előzőekben felsorolt körülményekről való tudomásszerzést, illetve a határidő lejártát követő nyolc napon belül a szolgáltatás tárgyát vissza kell adnia a szolgáltatásra kötelezett részére.

Amennyiben az igénybe vevő tudomást szerez arról, hogy a szolgáltatásra kötelezett már nem jogosult a szolgáltatás tárgyának visszavételére, a szolgáltatás tárgyát az igénybevételei hatóság rendelkezésére kell bocsátania.

Az igénybevételei hatóság – az átvételi jogosultság megállapításával – a szolgáltatás tárgyát az átvételre jogosult személynek átadja.

A szolgáltatási kötelezettség megszűnésekor vagy a szolgáltatás tárgyának visszaadásakor jegyzőkönyvet kell felvenni az azok átvételére meghatározott tartalommal.

A technikai eszközök honvédelmi célú igénybevételeinek elrendelése

Az igénybe vevőnek a békeidőben kijelölt technikai eszközök igénybevételeinek elrendelését a KIK vezetőjének postai vagy elektronikus úton (az ügyfélkapus regisztrációval rendelkező igénybe vevők a központi elektronikus szolgáltató rendszeren keresztül) megküldött kérelemben kell kezdeményeznie, amelyben meg kell jelölnie:

- a technikai eszköz átadásának, vagy az azzal végzendő szolgáltatás teljesítésének helyét és idejét;
- a feladatokhoz szükséges technikai eszközök megnevezését és mennyiségét;

- az igénybevétel módját, amely jelentheti a technikai eszköz átadását vagy az azzal végzendő szolgáltatás (személy-, illetve teherszállítás vagy munkavégzés) teljesítését.

A beérkezett kérelem alapján a KIK vezetője határozatban rendeli el a technikai eszköz átadását vagy a technikai eszközzel végzett szolgáltatás teljesítését, amelyre a technikai eszköz tulajdonosa (birtokosa vagy az azzal rendelkezni jogosult) kötelezhető.

A technikai eszközöket a Hvt. Vhr. 7. mellékletében meghatározott követelmények szerint kell átadni.

A technikai eszközök átadás-átvételét az igénybe vevő által létrehozott bizottság – jegyzőkönyv alapján – hajtja végre. Ennek során rögzíteni kell a technikai eszköz állapotával, használhatóságával, a feltárt hibákkal, az esetleges rongálódásokkal és hiányokkal kapcsolatos megállapításokat, valamint az átadott tartalékeszközök és a rendszeresített tartozékok mennyiségét és állapotát.

A gazdasági és anyagi szolgáltatásokkal kapcsolatos kártalanítási eljárás

A gazdasági és anyagi szolgáltatások honvédelmi célú igénybevétele esetén az igénybe vevőt – a szolgáltatás teljesítése miatt felmerült vagyoni hátrányért – kártalanítási kötelezettség terheli.

Az elsőfokú kártalanítási eljárást a szolgáltatásra kötelezett kérelme alapján az igénybevételt elrendelő hatóságnak kell lefolytatnia.

Nem jár kártalanítás azokban az esetekben, amikor az igénybevétel nem akadályozta a szolgáltatás tárgyának rendeltetésszerű használatát, vagy a kár az igénybevételtől függetlenül is bekövetkezett volna, továbbá akkor sem, ha azt idegen hatalom a fegyveres összeütközés során okozta, vagy ha azzal összefüggésben a katonai szükségszerűség miatt következett be.

A kártalanítási eljárás során az igénybevételt elrendelő hatóság elsősorban az igénybe vevő és a szolgáltatásra kötelezett közötti egyezség létrehozására törekszik.

Ennek meghíúsulása esetén határozatban állapítja meg a kártalanítás összegét, amelynek meghatározásakor figyelembe veszi a szolgáltatásért járó szokásos díjat; a használat miatti értékesökkenés mértékét; az ingatlanban bekövetkező kár esetén a helyreállítás, illetve javítás költségét; a szolgáltatás tárgyának megsemmisülése esetén az átvételkor meglévő forgalmi értékét; az elmaradt vagyoni előnyt, valamint a szolgáltatás teljesítéséért addig kifizetett összeget.

A kártalanítási ügyben hozott határozat ellen az igénybe vevő vagy a szolgáltatásra kötelezett 30 napon belül keresetet nyújthat be a bírósághoz.

Az igénybe vevőnek a kártalanítás összegét Magyarország hivatalos pénznemében kell megfizetnie a jogerős határozat vagy a bírósági ítélet kézhezvételétől számított 15 napon belül.

A honvédelmi bírság

Honvédelmi bírság kiszabásának van helye abban az esetben, ha a szolgáltatásra kötelezett nem teljesíti a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségét, vagy megtagadja a technikai eszköz igénybevételét elrendelő határozat átvételét. Ugyanígy kell eljárni akkor is, ha a gazdasági és anyagi szolgáltatásokkal kapcsolatosan a kötelezett nem vagy nem megfelelően teljesíti a számára elrendelt adatszolgáltatási kötelezettséget, vagy nem tesz eleget a kijelölt gazdasági és anyagi szolgáltatásokkal kapcsolatos karbantartási kötelezettségének.

A honvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos eljárást – az MH HKNYP, az MVB elnöke vagy a polgármester kezdeményezése alapján – a fővárosi, illetve megyei kormányhivatal folytatja le az azt kezdeményező indítvány beérkezésétől számított 45 napon, de legkésőbb a jogsértés bekövetkezését követő egy éven belül.

A honvédelmi bírság – amelynek legkisebb összege százezer forint, legmagasabb összege hárommillió forint, természetes személy esetében háromszázezer forint – kiszabásánál figyelembe kell venni a honvédelmi érdek sérelmének, illetve veszélyeztetettségének nagyságát, továbbá a jogsértés súlyát és ismétlődését.

A honvédelmi bírság kiszabása esetén a szolgáltatásra kötelezett nem mentesül a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítése alól, valamint a kötelezettség ismételt megszegése esetén a bírság újra kiszabható.

Amennyiben az eljárást kezdeményező tájékoztatja a kormányhivatalt arról, hogy a szolgáltatásra kötelezett időközben eleget tett a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségének, a kormányhivatal visszavonja a bírság kiszabásáról szóló határozatot.

A honvédelmi bírságot a határozat jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül kell befizetni, amelyre az annak megfizetésére kötelezett 12 havi részletfizetést kérhet.

Ha a megfizetésre kötelezett a határidőn belül nem fizeti be a kiszabott honvédelmi bírságot, a kormányhivatal kezdeményezi a végrehajtási eljárás megindítását az illetékes adóhatóságnál, amely azt köztartozásként, adók módjára hajtja be.

A katasztrófavédelmi célú gazdasági és anyagi szolgáltatásokkal kapcsolatos feladatok

A katasztrófavédelmi feladatok végrehajtása érdekében a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség az igénybevétel tervezéséhez szükséges adatok közlésére, az igénybevételhez szükséges előkészületi tevékenységre, valamint a gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére, vagy az igénybevételének tűrésére, vagy valamely tevékenységtől való tartózkodásra terjed ki.

A katasztrófavédelmi tevékenységhez szükséges gazdasági és anyagi szolgáltatások teljesítésével kapcsolatos feladatok időszak szerint megegyeznek a honvédelmi célú kijelölés és igénybevétel feladataival.

A békeidőszak fő feladatai itt is az igénybevételre alkalmas ingatlanok, illetve szolgáltatások és technikai eszközök nyilvántartása és katasztrófavédelmi célú kijelölése; a veszélyhelyzet fő feladatai pedig az igénybevétel elrendelése, illetve a gazdasági és anyagi szolgáltatások igénybevétele, valamint szükség szerint a kártalanítási eljárás lefolytatása.

A katasztrófavédelmi célú igénybevétel elrendelésekor tekintettel kell lenni a közigazgatási, közszolgáltatási és közellátási feladatokra, illetve a szolgáltatásra kötelezett méltányos érdekeire is.

A szolgáltatás alól mentesülők köre megegyezik a honvédelmi célú gazdasági és anyagi szolgáltatások alól mentesülők körével.

A lényeges különbség a nyilvántartást vezető szervezetben, a kijelölés- és az igénybevétel folyamatában, a kijelölő és az igénybevételt elrendelő hatóságokban, illetve a kártalanítási eljárás lefolytatásában mutatkozik.

Az ezekkel kapcsolatos feladatok és különbségek részletes ismertetése az alábbiakban következik.

A gazdasági és anyagi szolgáltatások nyilvántartása

A veszélyelhárítási terv végrehajthatósága érdekében a katasztrófavédelmi célú igénybevételre alkalmas ingatlanokra, szolgáltatásokra, illetve technikai eszközökre vonatkozó nyilvántartás vezetése a hivatásos katasztrófavédelmi szervek területi és helyi szerveinek (a fővárosi, illetve megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok és a katasztrófavédelmi kirendeltségek) feladata. Az igazgatóságok a nyilvántartáshoz a munkáltatóktól, az egyéni vállalkozóktól, a hadkiegészítő parancsnokságtól, a személyi adat- és lakcímnnyilvántartás központi szervétől, valamint a központi közúti közlekedési nyilvántartó szervtől kérhetnek adatokat. Az adatszolgáltatást 15 napon belül térítésmentesen teljesítik.

Ha a nyilvántartás alapján nem jelölhető ki a veszélyelhárítási tervben szereplő ingatlan, szolgáltatás vagy technikai eszköz, a kijelölésre vonatkozó javaslattétel érdekében – amennyiben az adatot más módon nem lehet begyűjteni – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének javaslatára a

polgármester a szolgáltatásra feltehetően alkalmas ingatlan, szolgáltatás vagy technikai eszköz tulajdonosa, birtokosa, illetve az azzal rendelkezni jogosult (szolgáltatásra kötelezett) részére határozatban egyszeri adatszolgáltatási kötelezettséget írhat elő, illetve az igénybevételre való alkalmasság megállapítása érdekében helyszíni szemlét rendelhet el.

Az adatszolgáltatás során a szolgáltatásra kötelezettől nem kérhető az üzletvitelével kapcsolatosan olyan adat, amely közvetlenül nem függ össze a szolgáltatás teljesítésével.

Ennek megfelelően nem kérhetőek a vállalkozás gazdaságossági mutatóira, a hitel- és tőkekapcsolatokra, az adózással összefüggő pénzügyi mutatókra, a jogvédelem alá eső szellemi alkotásokra, a szerződéssel lekötött kapacitásokra, valamint a kártalanítással össze nem függő bér- és társadalombiztosításra vonatkozó adatok.

A gazdasági és anyagi szolgáltatások kijelölése

A katasztrófavédelmi célú gazdasági és anyagi szolgáltatások kijelölése érdekében az MVB elnöke, a polgármester, illetve a hivatásos katasztrófavédelmi szerv kezeli a szolgáltatásra kötelezett tulajdonában (birtokában) lévő technikai eszközökre, illetve a szolgáltatásra kötelezettre vonatkozó (megnevezése; székhelye, telephelye, illetve fióktelepe; lakóhelye) adatokat.

Az ingatlan fekvése, illetve a szolgáltatásra kötelezett székhelye (telephelye, fióktelepe, illetve lakóhelye) szerint illetékes főpolgármester vagy polgármester – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve vezetőjének javaslatára – hatósági határozatban jelöli ki a katasztrófavédelmi célú igénybevételre alkalmas ingatlanokat, szolgáltatásokat és technikai eszközöket, és azokról naprakész nyilvántartást vezet, amelyet az összesített veszélyelhárítási terv elkészítése érdekében megküld a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve részére.

A szolgáltatásra kötelezett a kijelölt gazdasági és anyagi szolgáltatásokkal kapcsolatos, az igénybevételt befolyásoló adatokban történő változásokat azonnal, de legkésőbb nyolc napon belül köteles bejelenteni a főpolgármester vagy a polgármester részére.

A gazdasági és anyagi szolgáltatások igénybevételének elrendelése

A szolgáltatások igénybevételét elrendelheti az ország egész területére, illetve több megyét érintően a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter **(belügyminiszter)**; a megye, illetve a főváros területén **az MVB elnöke**; a főváros vonatkozásában a főpolgármester; a fővárosi kerület vonatkozásában a **kerületi polgármester**, valamint a település vonatkozásában a **polgármester**.

A szolgáltatás időbeni teljesítése érdekében, legfeljebb 15 napig elrendelhető a szolgáltatás készenlétkben tartása, amely még további 15 nappal meghosszabbítható.

A szolgáltatás készenlétkben tartását, illetve igénybevételét határozatban kell elrendelni, amely alapján a gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére az ingatlan, a szolgáltatás, illetve a technikai eszköz tulajdonosa, birtokosa valamint az azzal rendelkezni jogosult (szolgáltatásra kötelezett) kötelezhető.

Az igénybevétel – halasztást nem tűrő esetben – szóban is elrendelhető, ebben az esetben a határozatot az elrendelést követő nyolc napon belül kell a szolgáltatásra kötelezettel közölni.

A szolgáltatásra kötelezettnek az igénybevételt elrendelő határozatban szereplő szolgáltatást az abban megállapított helyen és időpontban, vagy az igénybevétel szóbeli elrendelése esetén haladéktalanul teljesítenie kell, a határozat fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható.

Az ingatlant, szolgáltatást, illetve technikai eszközt (a rendszeresített tartozékokkal együtt) használatra alkalmas állapotban, jegyzőkönyv alapján kell átadni-átvenni. A jegyzőkönyvet az igénybevételt elrendelő (vagy megbízottja) készíti el.

A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell:

- az igénybevételt elrendelő adatait (megnevezését, székhelyét);
- a szolgáltatásra kötelezett adatait (megnevezését, nevét, székhelyét, telephelyét, fióktelepét, lakóhelyét);
- az átvevő adatait (megnevezését, székhelyét);
- az igénybevételt elrendelő határozat számát;
- a szolgáltatás tárgyát és az azonosítására vonatkozó adatokat (ingatlan, szolgáltatás, illetve technikai eszköz megnevezését, mennyiségét és azonosító adatait), valamint az igénybevételre való alkalmasságra vonatkozó megállapításokat;
- amennyiben harmadik személynek joga van a szolgáltatás tárgyára, akkor az erre vonatkozó tény;
- a kártalanítás szempontjából fontos adatokat vagy megállapításokat;
- a szolgáltatás tárgyának állapotával, használhatóságával, felszerelésével kapcsolatos tényeket, a feltárt hibákat, rongálódásokat és hiányokat.

A gazdasági és anyagi szolgáltatások igénybevételének megszüntetése, illetve megszűnése

A gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettséget az igénybevételt elrendelőnek – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv véleményének kikérése mellett – határozatban kell megszüntetnie, és a szolgáltatás tárgyát a szolgáltatásra kötelezettnek vissza kell adnia, ha:

- megszűnt az igénybevétel elrendelésének oka;
- lejárt az igénybevételt elrendelő határozatban megjelölt határidő;

- ellehetetlenült a szolgáltatás teljesítése;
- a kötelezett azt méltányolható okból kéri.

A megszüntetést követően a szolgáltatás tárgyát az átadásnál felvett jegyzőkönyv tartalmi követelményeinek megfelelően kell visszaadni.

A gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség megszűnik, ha a teljesítés elrendelésének indoka már nem áll fenn, vagy a teljesítés megkezdése után olyan körülmény merült fel, amelynek alapján a szolgáltatás teljesítésének elrendelése kizárt lett volna, vagy ellehetetlenült a szolgáltatás teljesítése.

A kártalanítási eljárás

A gazdasági és anyagi szolgáltatások katasztrófavédelmi célú igénybevétele esetén – a honvédelmi célú igénybevételéhez hasonlóan –, amennyiben a szolgáltatásra kötelezettet a szolgáltatás teljesítése miatt vagyoni hátrány érte, kártalanítás illeti meg. Nagyon fontos különbség, hogy ebben az esetben a kártalanítási kötelezettség az igénybevételt (szolgáltatást) elrendelőt terheli, ezzel szemben a honvédelmi célú igénybevételnél a kártalanítási kötelezettség az igénybevevőt terheli!

Nem jár kártalanítás, ha az igénybevétel tárgyának rendeltetésszerű használatát az igénybevétel nem akadályozta.

A kártalanítási eljárást a szolgáltatásra kötelezett kérelme alapján folytatják le, a kérelmet a szolgáltatás helye szerint illetékes polgármesternek kell megküldeni, aki a kérelmeket a teljesítés elrendelésétől számított 60 napon belül összesíti, és ezt követően megküldi az illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve (fővárosi, illetve megyei katasztrófavédelmi igazgatóság) részére, amely első fokon lefolytatja az eljárást, és megállapítja a kártalanítás összegét, amelynél figyelembe veszi:

- a hasonló szolgáltatásért felszámítható, szokásos díjat;
- a szolgáltatás tárgyának a teljesítés miatt bekövetkezett értékesökkenésének a mértékét;
- a szolgáltatás tárgyában okozott kár esetén a helyreállítás, kijavítás költségét, illetve elvesztése vagy megsemmisülése esetén az átvételkor meglévő forgalmi értékét;
- a szolgáltatás teljesítése miatt elmaradt üzleti hasznot (csökkentve a szolgáltatás szokásos díjának összegével);
- a szolgáltatás tárgyára kötött biztosítás esetén a megtérülő összeget.

A kártalanítás összegét a hivatalos pénznemben kell megállapítani, és azt a megfizetésre kötelezettnek a jogerős határozat vagy a bírósági ítélet kézhezvételétől számított 15 napon belül kell megfizetnie a kártalanításra kerülő szolgáltatásra kötelezett részére.

Az eljárásban meghozott határozat elleni fellebbezést másodfokon a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve (BM OKF) bírálja el.

Az eljárásban hozott jogerős határozat ellen, az annak közlésétől számított 30 napon belül a döntést sérelmező felek – jogszabálysértésre hivatkozva – keresetben bírósághoz fordulhatnak.

Fontos szabály, hogy a fellebbezésnek, illetve a kereset benyújtásának a szolgáltatás teljesítésére nincs halasztó hatálya.

A meghagyással kapcsolatos feladatok

A meghagyás célja, hogy a hadkötelezettség különleges jogrendben történő bevezetését követően a honvédelem irányításához, vezetéséhez; a törvényhozás, az igazságszolgáltatás, a közigazgatás, valamint a gazdaság működőképességének biztosításához, továbbá a hadiipari termeléshez, illetve a legfontosabb lakosságellátási feladatokhoz, valamint a honvédelmi és a rendvédelmi feladatok végzéséhez nélkülözhetetlen munkakörben foglalkoztatott hadkötelesek, az előzőekben felsorolt feladatokat ellátó és jogszabály vagy egyedi határozat alapján meghagyásba bevont szerveknél az eredeti munkakörükben folytatásuk tovább munkájukat.

A munkakörükben történő meghagyásuk idején őket nem hívják be katonai szolgálatra.

A fentiekből is látható, hogy a meghagyási feladatok végrehajtása szorosan összefügg a hadkötelezettség megelőző védelmi helyzetben és rendkívüli állapotban történő bevezetésével kapcsolatos hadkiegészítési feladatokkal.

A meghagyási feladatok azonban csak akkor végezhetők el eredményesen, ha azokat már békeidőszakban megfelelően előkészítették.

A meghagyás békeidőszaki előkészítése

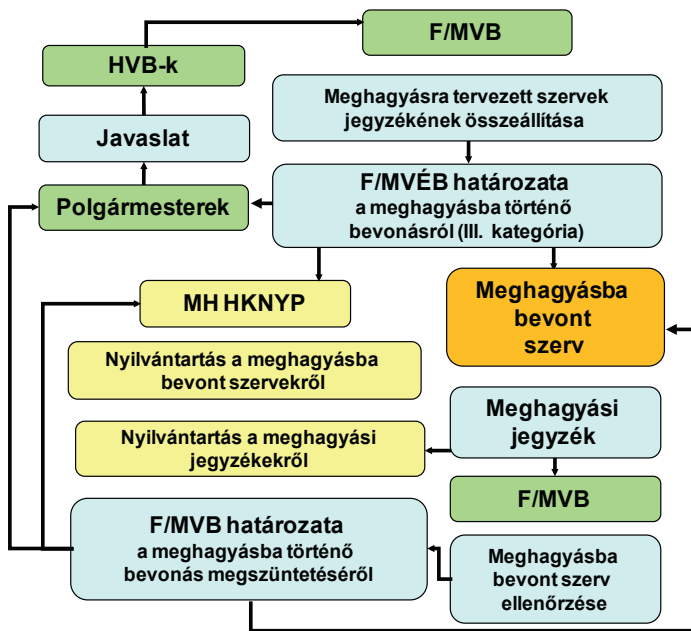
A meghagyás békeidőszaki előkészítése a meghagyásba bevont szervek feladata, akiket vagy jogszabály (Kormányrendelet) alapján, vagy az MVB által egyedileg, határozatban vonják be a meghagyásba.

A meghagyásba bevonás során három meghagyási kategóriáról beszélhetünk.

Az I. meghagyási kategóriába tartoznak a jogszabály alapján munkakörükben meghagyásban részesülő alábbi hadkötelesek:

- a köztársasági elnök;
- az alapvető jogok biztosa;
- az Állami Számvevőszék elnöke és alelnökei;
- a Magyar Nemzeti Bank elnöke és alelnöke;

- a legfőbb ügyész és helyettesei;
- az Alkotmánybíróság elnöke és tagjai;
- az Országos Bírósági Hivatal elnöke;
- a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvényben meghatározott állami vezetők;
- az MVB titkára;
- a II. kategóriájú meghagyásba bevont szervek vezetői.

43. ábra. A meghagyás előkészítése

A II. meghagyási kategóriába a következő, meghagyásba bevont szervek tartoznak:

- az Országgyűlés Hivatala;
- a Köztársasági Elnök Hivatala;
- az Alkotmánybíróság Hivatala;
- az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala;
- a Magyar Tudományos Akadémia;
- az Állami Számvevőszék;
- a Magyar Nemzeti Bank;
- a bíróságok;
- az ügyészségek;
- a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvény szerinti központi államigazgatási szervek;
- a fővárosi és megyei kormányhivatalok;

- a körjegyzőség, a polgármesteri hivatalok (a képviselő-testület hivatala, a megyei jogú város kerületi hivatala, a fővárosi kerületi képviselő-testület hivatala), a megyei közgyűlés hivatala, a főpolgármesteri hivatal (a fővárosi közgyűlés hivatala), az önkormányzati hatósági igazgatási társulások;
- a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap, a Magyar Rádió Zártkörűen Működő Részvénytársaság, a Duna Televízió Zártkörűen Működő Részvénytársaság, a Magyar Távirati Iroda Zártkörűen Működő Részvénytársaság, a Magyar Televízió Zártkörűen Működő Részvénytársaság;
- a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság;
- a Magyar Honvédség;
- a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat;
- a rendvédelmi szervek;
- a miniszterek által honvédelmi feladat ellátására kijelölt, honvédelemben közreműködő szervek;
- az egyházi jogi személyek;
- a lakosság részére alapvető közüzemi szolgáltatást nyújtó szervek.

A III. meghagyási kategóriába azok – az MVB által egyedileg, határozattal kijelölt – a meghagyásba bevont szervek tartoznak, amelyek a különleges jogrendek fennállása idején nélkülözhetetlen lakosságellátási feladatokat végeznek, de nem tartoznak a II. kategóriában nevesített, jogszabály alapján meghagyásba bevont, a lakosság részére alapvető közüzemi szolgáltatást nyújtó szervek közé.

A meghagyásba történő bevonásra vonatkozó MVB határozati javaslat előkészítését annak munkaszerve, az MVB titkársága végzi, figyelembe véve a lakosság különleges jogrendi ellátásának biztosítására vonatkozó tervben szereplő szerveket, továbbá a helyi védelmi bizottságok és a polgármesterek javaslatait is.

Az MVB a soros ülésén elfogadott, meghagyásba bevonásra vonatkozó határozatát megküldi a III. kategóriában meghagyásba bevont szerv, az annak székhelye (telephelye) szerint illetékes polgármester, valamint az MH HKNYP részére, amely a meghagyásba bevont szervekről nyilvántartást vezet.

Amennyiben az MVB meghagyásba bevonásra vonatkozó határozata elleni fellebbezést nyújtanak be, azt másodfokon a honvédelemért felelős miniszter bírálja el.

A meghagyásba bevont szerv megszűnése vagy honvédelmi feladatainak megszűnése esetén az MVB határozatban dönt a meghagyásba bevonás megszüntetéséről, amelyet megküld az érintett szerv, az annak székhelye (telephelye) szerint illetékes polgármester, valamint az MH HKNYP részére.

A II. meghagyási kategóriába tartozó, jogszabály alapján meghagyásba bevont szervek és a III. kategóriában lévő, az MVB által meghagyásba bevont szervek (együttesen: meghagyásba bevont szervek) vezetői kötelesek kijelölni a meghagyás előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatos feladatokat végző személyt (ügymintézőt).

Az ügyintéző elkészíti a **meghagyási jegyzéket**, amely tartalmazza:

- a meghagyásba bevont szerv megnevezését, meghagyási kategóriáját, székhelyét, telephelyét, illetve fióktelepének pontos címét;
- a meghagyással kapcsolatos feladatok elvégzéséért felelős személy nevét és elérhetőségét.

A meghagyásba bevont szerv a meghagyási jegyzéket békeidőszakban három-évente, január 31-ig, a meghatározott formátumban, elektronikus úton (vagy az elektronikus adathordozó postai úton történő megküldésével) megküldi az MH HKNYR részére, amely nyilvántartást vezet a meghagyásba bevont szervekről.

Az adatokban történt változás esetén nyolc napon belül teljes adatszolgáltatást kell küldeni.

A III. kategóriában meghagyásba bevont szerv a meghagyási jegyzéket az MVB részére is megküldi, amely alapján az MVB titkársága nyilvántartást vezet az MVB által meghagyásba bevont szervekről.

A meghagyási névjegyzék előkészítése érdekében a meghagyásba bevont szerv vezetője okiratban köteles kijelölni a meghagyással érintett munkaköröket, amelyek csak a következők lehetnek:

- a meghagyásba bevont szerv alaprendeltetéséhez fűződő honvédelmi érdek megvalósulásához nélkülözhetetlen munkakörök;
- a meghagyásba bevont szerv alaprendeltetése alapján – megelőző védelmi helyzet, illetve rendkívüli állapot esetére – meghatározott honvédelmi feladatai ellátásához feltétlenül szükséges munkakörök.

A meghagyásba bevont szerv vezetőjének a kijelölő okiratban meg kell indokolnia a munkakörök kijelölését.

Fontos szabály, hogy a kijelölt munkakört betöltő munkavállalóval – a munkakör betöltésének időtartama alatt – a Honvédség nem létesíthet, illetve nem tarthat fenn önkéntes tartalékos szolgálati jogviszonyt.

A meghagyás előkészítésének ellenőrzése békeidőszakban

A II. kategóriában meghagyásba bevont szerveknél a HVKF általi kijelölés és meghatalmazás alapján az MH HKNYR – a Honvédség, a rendvédelmi szervek, továbbá a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat kivételével – már békeidőszakban elvégzi a meghagyás előkészítésének ellenőrzését, amely során megvizsgálja, hogy a meghagyásba bevont szerv a meghagyás előkészítésével kapcsolatos feladatait a jogszabályban meghatározottak szerint látja-e el.

A III. kategóriában meghagyásba bevont szerveknél az MVB által kijelölt és meghatalmazott személy végzi el a békeidőszaki ellenőrzést, amely során megvizsgálja, hogy a meghagyásba bevont szerv a meghagyás előkészítésével kapcsolatos feladatait a jogszabályban meghatározottak szerint látja-e el, to-

vábbbá azt is, hogy a meghagyásba bevonás jogszabályban meghatározott feltételei fennállnak-e.

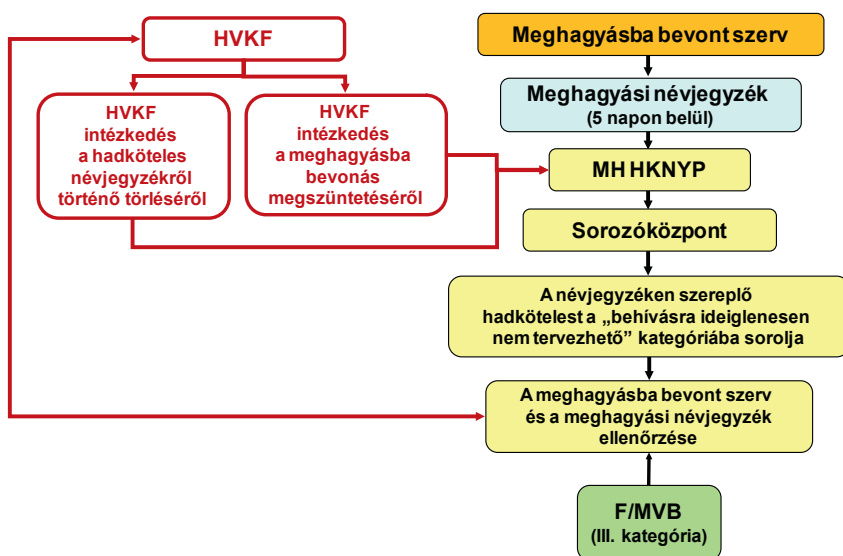
Az ellenőrzésekre vonatkozó közös szabály, hogy azokat a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény (a továbbiakban: Ket.) hatósági ellenőrzésre vonatkozó szabályai szerint kell elvégezni, továbbá a helyszíni ellenőrzés végrehajtására kijelölt személynek rendelkeznie kell a Honvéd Vezérkar főnöke vagy az MVB elnöke által kiadott megbízólevéllel.

Amennyiben az ellenőrzés során megállapítják, hogy a meghagyásba bevont szerv a meghagyás előkészítésével kapcsolatos feladatait nem végezte el, vagy azokat nem a jogszabálynak megfelelően hajtotta végre, a Ket.-ben foglalt intézkedéseken kívül a Honvéd Vezérkar főnöke vagy az MVB elrendeli a meghagyásra kijelölt munkakör törlését. A jogerős döntésről tájékoztatni kell az MH HKNYP-t is.

Ha az MVB az általa lefolytatott ellenőrzésen azt is megállapítja, hogy az általa a III. kategóriában meghagyásba bevont szerv meghagyásba bevonásának jogszabályi feltételei nem állnak fenn, határozatban dönt a szerv meghagyásba bevonásának megszüntetéséről. Erről a jogerős döntésről szintén tájékoztatni kell az MH HKNYP-t is.

Ha az ellenőrzést követően meghozott döntés ellen fellebbezést nyújtottak be, annak elbírálását a honvédelemért felelős miniszter végzi. A jogerős döntést az MH HKNYP részére is meg kell küldeni.

A meghagyás végrehajtásának feladatai a hadkötelezettség bevezetését követően

44. ábra. A meghagyás feladatai a hadkötelezettség bevezetését követően

A meghagyásba bevont szerv csak azokat a hadköteleseket jelölheti ki a meghagyási névjegyzéken, akik a meghagyásba bevont szerv alaprendeltetéséhez fűződő honvédelmi érdek megvalósulásához nélkülözhetetlen, vagy a meghagyásba bevont szerv alaprendeltetése alapján – megelőző védelmi helyzetre, illetve rendkívüli állapotra – meghatározott honvédelmi feladatai ellátásához feltétlenül szükséges munkakört töltenek be.

Fontos szabály, hogy a meghagyási névjegyzéken nem kell feltüntetni a Honvédségnél, a rendvédelmi szerveknél, továbbá a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatnál foglalkoztatott hadkötelesek munkakörét.

Az I. meghagyási kategóriába tartozó hadkötelesek a felsorolt munkakörökben kerülnek meghagyásra.

A meghagyásba bevont szerv a meghagyási névjegyzéket a hadkötelezettség bevezetését követő öt napon belül a meghatározott formátumban, elektronikus úton (vagy az elektronikus adathordozó postai úton történő megküldésével) megküldi az MH HKNYP részére, amely ennek alapján tájékoztatja a hadköteles bejelentett lakóhelye szerint illetékes sorozó központot a hadköteles meghagyásba helyezéséről.

A sorozó központ ennek megfelelően a meghagyásba helyezett hadköteleseket a „behívásra ideiglenesen nem tervezhető” kategóriába sorolja, és a meghagyás időtartamára nem hívja be őket katonai szolgálatra.

Amennyiben a meghagyásba helyezett hadköteles munkaköre megváltozik, és emiatt a meghagyásba helyezése a továbbiakban nem indokolt, vagy már nem dolgozik a meghagyásra kijelölt munkakörben, továbbá ha a HVKF – az általa elrendelt ellenőrzést követően – dönt a hadkötelesnek a meghagyási névjegyzékről történő törléséről, a meghagyásba bevont szerv köteles végrehajtani az érintett hadköteles adatainak a meghagyási névjegyzékről való törlését és a változásról haladéktalanul tájékoztatni az MH HKNYP-t.

Ennek alapján az MH HKNYP a katonai nyilvántartásból törli az érintett hadköteles meghagyására vonatkozó adatokat, és erről tájékoztatja az érintett hadköteles bejelentett lakóhelye szerint illetékes sorozó központot, amely a hadkötelest „a behívásra tervezhető kategóriába” sorolja, és végrehajtja a katonai szolgálatra való behívását.

A meghagyás végrehajtásával kapcsolatos feladatok ellenőrzése a hadkötelezettség fennállásának időszakában

Annak megállapítása érdekében, hogy a meghagyási névjegyzéken szereplő hadkötelesek meghagyása a jogszabályban meghatározottaknak megfelelően történt-e meg, a HVKF által kijelölt és meghatalmazott személy helyszíni ellenőrzést végez a meghagyásba bevont szervnél.

Az MVB által a III. kategóriában meghagyásba bevont szerveknél a helyszíni ellenőrzést – a HVKF által kijelölt személy mellett – az MVB elnöke által ki-

jelölt és meghatalmazott személy is elvégezheti, akinek azt is vizsgálnia kell, hogy fennállnak-e a szerv meghagyásba bevonásának a jogszabályban meghatározott feltételei.

Az ellenőrzést a Ket. hatósági ellenőrzésre vonatkozó szabályai szerint kell lefolytatni, valamint a helyszíni ellenőrzésre kijelölt személy megbízólevéllel köteles igazolni az ellenőrzés végzésére való jogosultságát.

Amennyiben az ellenőrzés során megállapítják, hogy a meghagyási névjegyzéken szereplő hadköteles nem a meghagyásra kijelölt munkakörben dolgozik, a HVKF elrendeli a hadköteles adatainak a meghagyási névjegyzékről való törölését. A jogerős döntésről tájékoztatni kell az MH HKNYP-t is.

Ha HVKF vagy az MVB az általa lefolytatott ellenőrzésen azt is megállapítja, hogy az MVB által a III. kategóriában meghagyásba bevont szerv meghagyásba bevonásának jogszabályi feltételei nem állnak fenn, a HVKF dönt a szerv meghagyásba bevonásának megszüntetéséről. Erről a jogerős döntésről szintén tájékoztatni kell az MH HKNYP-t is.

Ha az ellenőrzést követően meghozott döntés ellen fellebbezést nyújtottak be, annak elbírálását a honvédelemért felelős miniszter végzi. A jogerős döntést az MH HKNYP részére is meg kell küldeni.

Összefoglalva: a meghagyási eljárás békeidőszaki előkészítése és a hadkötelezettség különleges jogrendi bevezetését követő végrehajtás rendkívül fontos eleme a katonai igazgatási feladatrendszernek. Alapvető célja az, hogy a meghagyásba helyezett hadkötelesek továbbra is a meghagyásba bevont szervezetnél, eredeti munkakörükben végezzék tovább a szervezet részére meghatározott honvédelmi feladatok teljesítésével kapcsolatos munkájukat.

Ennek érdekében a meghagyási feladatok előkészítése, végrehajtása és ellenőrzése során a katonai igazgatási szervezeteknek, a területi védelmi igazgatási szervezeteknek és a meghagyásba bevont szervezeteknek szoros együttműködésben kell tevékenykedniük, mert csak így biztosítható a meghagyási feladatok sikeres elvégzése.

Tisztelt Olvasó!

A védelmi igazgatásban dolgozó és e területhez feladatvégzésükkel szervesen kapcsolódó emberek munkája a mindennapokban nem látványos tevékenység.

Ez jó, mert azt jelenti, hogy béke és nyugalom van, életünket nem keserítik meg természeti és emberi mulasztásból eredő katasztrófák. Ezek bekövetkezése esetén azonban azonnali cselekvésre képes szervezetnek kell késznek állni és haladéktalanul megkezdeni azt a feladatot, amely az emberek életének megővésére, az anyagi javaink védelmére kell hogy irányuljon.

Az életünk minden területét átfogó feladatrendszer csak a múlt alapjaira építkező és a jelen tevékenységét jól támogató jogszabályi előírások mentén létrehozott szervezeti kereteken belül, felkészült szakemberekkel valósítható meg.

Jövőnk záloga pedig a múlt és a jelen tapasztalatainak feldolgozása, valamint felkészültségünk növelése.

„Senki sem külön sziget;
minden ember a kontinens egy része, a szárazföld egy darabja;
ha egy göröngyöt mos el a tenger, Európa lesz kevesebb, éppúgy, mintha egy
hegyfokot mosna el, vagy a te birtokod;
minden halállal én leszek kevesebb, mert egy vagyok az emberiséggel;
ezért hát sose kérdezd kiért szól a harang: érted szól.”

John Donne, 1641

II. RÉSZ

1. MELLÉKLET

A könyv képekben

MAGYARORSZÁG VÉDELMI IGAZGATÁSA A KÖZIGAZGATÁS ÚJ KÖRNYEZETÉBEN

„Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent,
és munkálkodhass a jövőn.”

(Széchenyi István)

1

A rendszer piramisa

2

Történeti áttekintés 1.

A kezdetek

1989–1990: rendszerváltozás.

1989: az Alkotmány módosítása → új minősített időszakok: rendkívüli állapot, szükségállapot, veszélyhelyzet.

1990. szeptember 1.: a HM szervezetében megalakul a Védelmi Koordinációs Iroda.

1991. február 25.: a Varsói Szerződés megszűnése.

A rendszerépítés első szakasza

1993. évi CX. tv. – a védelmi felkészítés és védelmi igazgatás jogi alapjainak megteremtése.

A HM kizárólagos irányítási jogosultsága a minősített időszakokban.

Területi szinten a Köztársasági Megbízottak vezette Régiós Védelmi Bizottságok kialakítása a Kormány közvetlen alárendeltségében.

Az Országgyűlés Honvédelmi Bizottsága és a Honvédelmi Tanács szerepének erősödése.

3

Történeti áttekintés 2.

1041/1994. (V. 1.) Korm. határozat a nemzetgazdaság védelmi célú felkészítéséről és a védelmi célú tartalékolásról.

A minisztériumok (HM, BM, GM, PM) koordináló szerepe megerősödik.

1995: a köztársasági megbízotti rendszer megszűnik, funkcióit a fővárosi, megyei önkormányzatok veszik át.

A védelmi igazgatás az önkormányzati vonalra kerül.

Megyei Védelmi Bizottságok átalakítása.

július 1.: a HM Védelmi Hivatal megalakítása.

IFOR műveletek a taszári bázison.

1998. november 1.: a védelmi igazgatás központi koordinációja a Miniszterelnöki Hivatal Védelmi Koordinációs Titkárságra kerül.

november 5.: a felső-tiszai árvíz az új szervezet első próbatétele.

167/1999. (XI. 19.) Korm. rendelet a MeH Védelmi Koordinációs Titkárságot megszűnteti, feladatait a HM, BM és GM között felosztják.

1999: NATO-csatlakozás → jogok és kötelezettségek a védelmi igazgatás területén.

4

Történeti áttekintés 3.

2001.szeptember 11.: USA elleni terrortámadás. Védelmi intézkedések hazánkban.

A védelmi igazgatás teljes rendszerének felkészítése.

Védelem–2003 rendszergyakorlat, vasúti uszályhíd, Acélos Akarat gyakorlatok.

K-600/ KTIR információs rendszer alapjainak megteremtése.

131/2003. (VIII. 22.) Korm. rendelet a nemzetgazdaság védelmi felkészítéséről.

A befogadó nemzeti támogatás (BNT) kormányrendeletének kidolgozása.

2004. évi CV. tv. elfogadása.

71/2006. (IV. 1.) Korm. rendelet:

- a védelmi igazgatás fogalmának meghatározása,
- válságreakálási és rendkívüli intézkedések,
- gazdasági-anyagi és szolgáltatási kötelezettségek szabályozása.

2006:

- a védelmi igazgatás valós vizsgálja – a KKB koordináció kialakítása,
- a duna–tiszai árvízi védekezés.

5

Történeti áttekintés 4.

- szlovák An–14 repülőgép-szerencsétlenség,
- madárinfluenza-járvány,
- MVB-k részére külön pénzügyi források biztosítása.

2008: a kritikus infrastruktúra-védelem nemzeti programjának megalkotása.

2009: nukleáris baleset-elhárítási gyakorlat (sürgős óvintézkedések végrehajtása Fejér megyében).

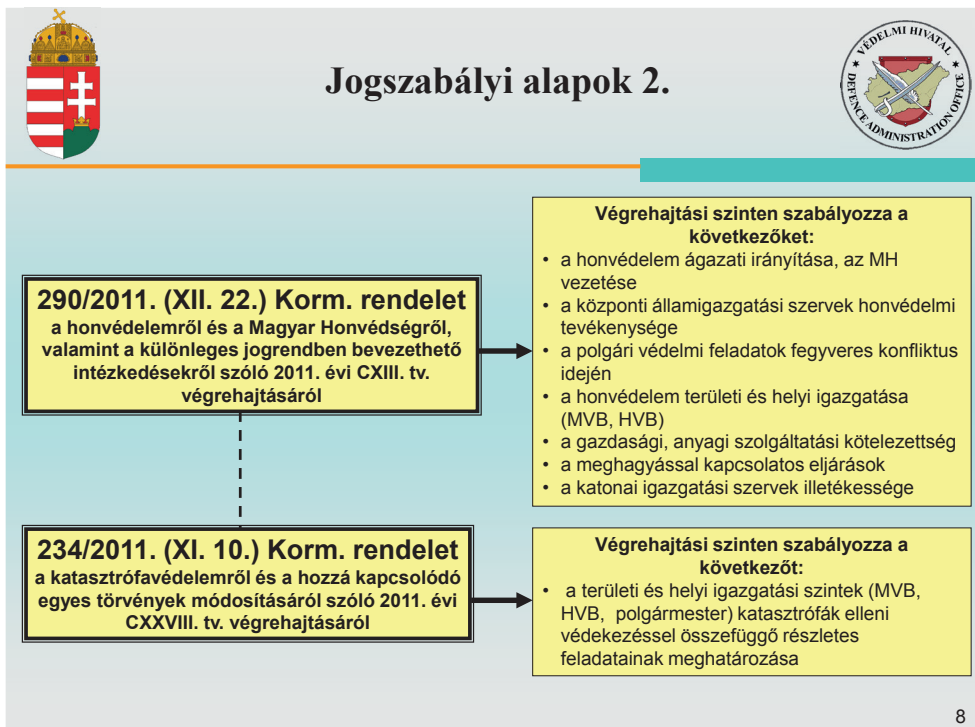
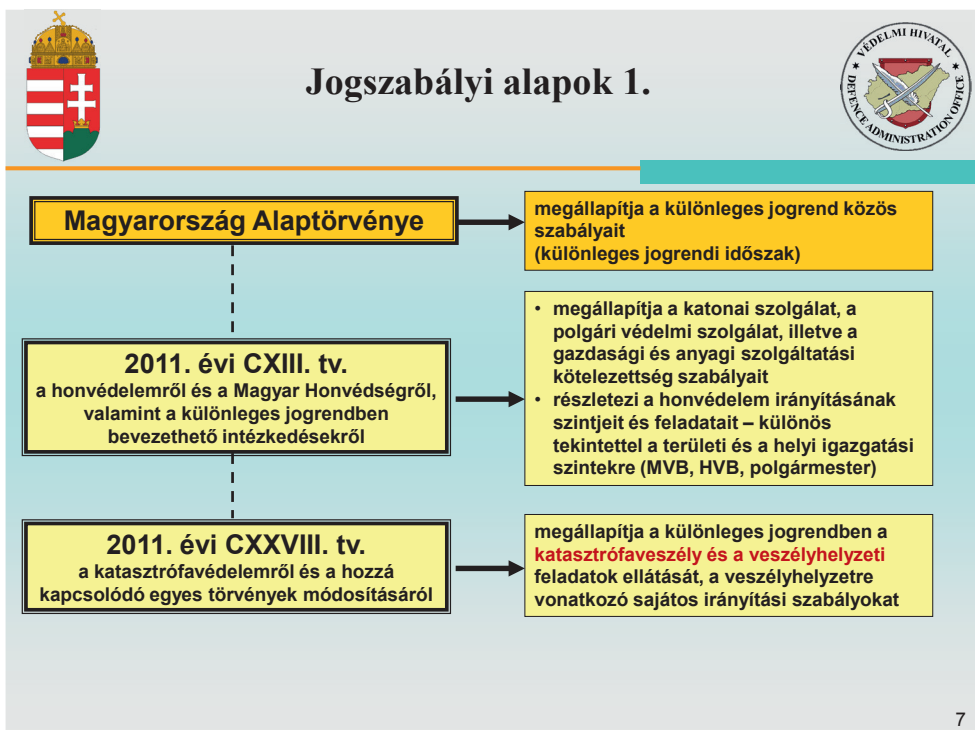
2010: felső-tiszai árvíz és vörösiszap-katasztrófa.

2011: új sarkalatos törvények megalkotása – **Alaptörvény, 2011. évi CXIII. törvény (Hvt.), 2011. évi CXXVIII. törvény (Kat.)** és végrehajtási rendeleteik.

2012: a védelmi igazgatás rendszerének profiltisztítása

- funkcionális irányítás: KIM,
- szakmai irányítás: HM és BM.

6

A védelmi igazgatás rendszere

A honvédelem

Az ország külső fegyveres támadástól való megvédésével kapcsolatos elvek, szervezetek, tevékenységek és az azt meghatározó tényezők összessége.

A biztonság

Nemzeti létünk alapfeltétele az ország és polgárainak biztonsága.

Magyarország a biztonságot átfogóan értelmezi, amely a hagyományos politikai és katonai tényezőkön túl egyebek között magában foglal jogi, gazdasági, pénzügyi és szociális, technológiai és információs, környezeti és biztonsági elemeket is, valamint az emberi és kisebbségi jogok érvényesülését.

A biztonság oszthatatlan: Magyarország biztonsága elválaszthatatlanul kötődik szűkebb és tágabb környezetéhez, szövetségeseinek biztonságához.

A biztonság átfogó értelmezéséből következik, hogy a Nemzeti Biztonsági Stratégia végrehajtásából adódó feladatok számos kormányzati és nemkormányzati szervet érintenek.

A biztonság összkormányzati megközelítéséből adódóan ezeket a feladatokat – a kormányzati szervek vonatkozásában – az állami intézményrendszer összehangolt munkájával és a rendelkezésre álló legszélesebb körű eszközrendszer igénybevételével kell végrehajtani.

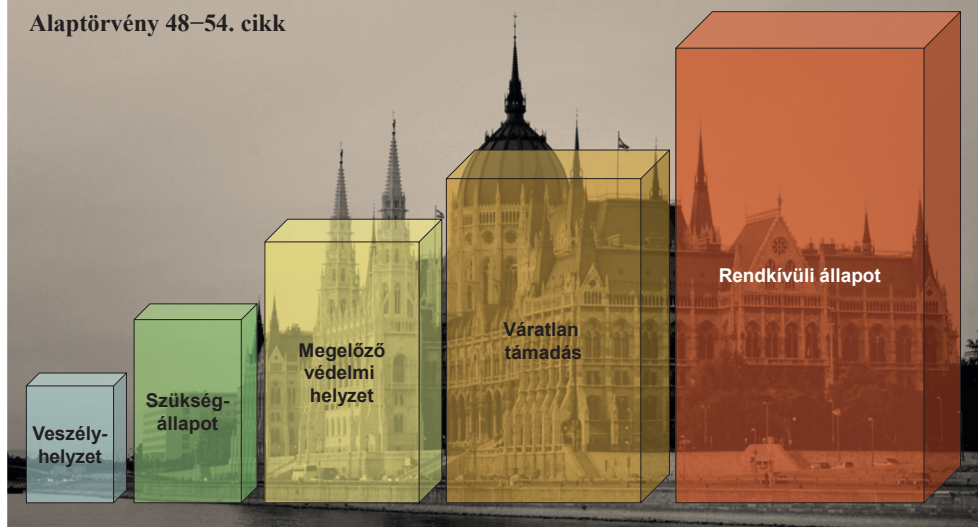
9

A különleges jogrend időszakai

Alaptörvény 48–54. cikk

A különleges jogrend időszakai

Veszélyhelyzet: a Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek elhárítása érdekében hirdeti ki.

Megelőző védelmi helyzet: az Országgyűlés külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében meghatározott időre hirdeti ki.

Váratlan támadás: a Kormány külső fegyveres csoportok Magyarország területére történő váratlan betörése esetén, a támadás elhárítására hirdeti ki.

Szükségállapot: az Országgyűlés a törvényes rend megdöntése vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén hirdeti ki. (A Magyar Honvédséget csak akkor lehet felhasználni, ha a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok alkalmazása nem elegendő.)

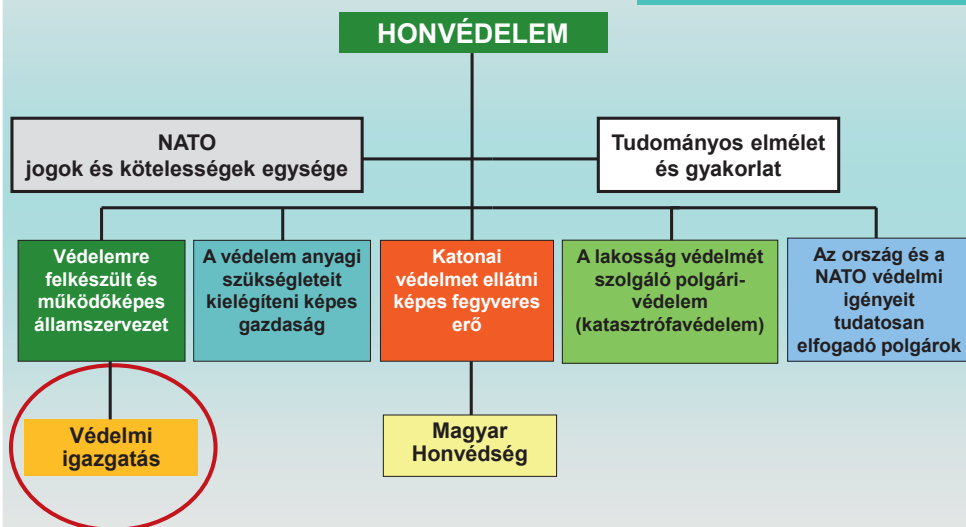
Rendkívüli állapot: az Országgyűlés hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén hirdeti ki, és Honvédelmi Tanácsot hoz létre.

11

A hon- és országvédelem rendszere

A honvédelem nemzeti ügy

12

A honvédelem rendszere 1.

A honvédelem főbb funkciói

- az államigazgatás és a közigazgatás működtetése
 - **kormányzati igazgatás**
Országgyűlés
Honvédelmi Tanács
Köztársasági Elnök
Kormány
 - **védelmi igazgatás**
Megyei Védelmi Bizottságok
Helyi Védelmi Bizottságok
polgármesterek
- a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek támogatása
 - tevékenységükhöz szükséges feltételek biztosítása
- az állampolgárok létfeltételeinek, élet- és vagyonbiztonságának, valamint a közjavaknak a védelme (polgári védelem – oltalmazás)
- a nemzetgazdaság stratégiai erőforrásainak igénybevétele (gazdaságmozgósítás)

13

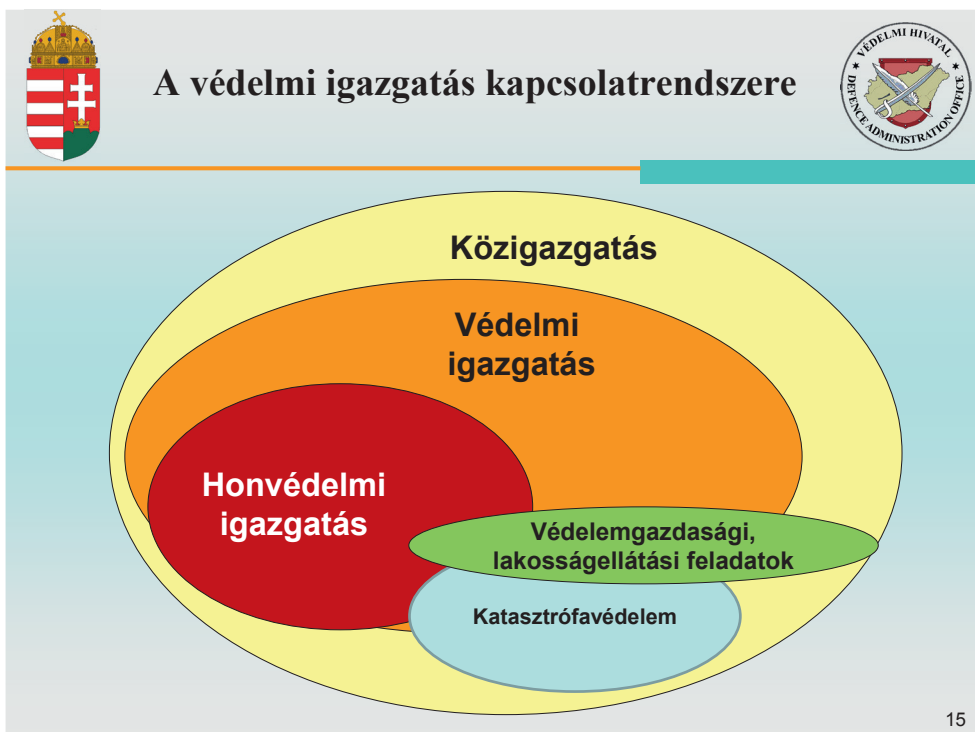

A honvédelem rendszere 2.

A hon- (ország-) védelmi rendszer kialakításának és működtetésének követelményei:

- a jogállamiság érvényesítése,
- a különleges jogrend kezelésére képes integrált rendszer kialakítása,
- a védelemre rendelt elemek modulszerűen egymásra épülő rendszere,
- a piacgazdaság jellemzőinek dominanciája a gazdasági erőforrások biztosításában,
- a béke időszakában működő szervezet- és intézményrendszerben az arányos és szükséges mértékű változtatások megengedhetősége,
- minimális ráfordítások biztosításával az elégséges védelem szintjének elérése.

14

Alapfogalmak 1.

Közigazgatás

Szervezetrendszer – a közfeladatok megvalósításának rendszere, amelynek alapvető feladata, hogy a jogszabályokban és a közjogi szervezetszabályozó eszközökben meghatározottakat végrehajtsa és végrehajtassa, hatósági és egyéb közszolgáltatások ellátásával a részére biztosított szabályzó és hatósági eszközök alkalmazásával.

Védelmi igazgatás

A közigazgatás részét képező feladat- és szervezeti rendszer, amely az állam védelmi feladatainak megvalósítására létrehozott, valamint e feladatra kijelölt közigazgatási szervek által végzett végrehajtó, rendelkezőtevékenység: magában foglalja a különleges jogrendre történő felkészülést, továbbá az említett időszakok és helyzetek honvédelmi, polgári védelmi, katasztrófavédelmi, védelemgazdasági, lakosságellátási feladatainak tervezésére, szervezésére, valamint a feladatok végrehajtására irányuló állami tevékenységek összességét.

[A 290/2011. \(XII. 22.\) a Hvt. Végrehajtásáról szóló kormányrendelet 1. § n\) pontja alapján.](#)

Honvédelmi igazgatás

A védelmi igazgatás részét képező feladat- és szervezetrendszer, amelynek keretében az ország védelmére létrehozott, valamint e feladatra kijelölt közigazgatási szervek, továbbá a

16

Alapfogalmak 2.

honvédelemben közreműködő más szervek ellátják a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló **2011. évi CXIII. tv. (Hvt.)** 1. § (3) bekezdésében meghatározottak honvédelemre való felkészítésével, az országvédelemmel és a honvédelmi kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos feladatokat.

A 290/2011. (XII. 22.) a Hvt. végrehajtásáról szóló kormányrendelet 1. § b) pontja alapján.

Katasztrófavédelem

A különböző katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összessége, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, a károsító hatásuk csökkentését, a lakosság élet- és anyagi javainak védelmét, az alapvető életfeltételek biztosítását, valamint a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják.

A 2011. évi CXCVIII. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó törvények módosításáról szóló törvény 3. § 8. pontja alapján.

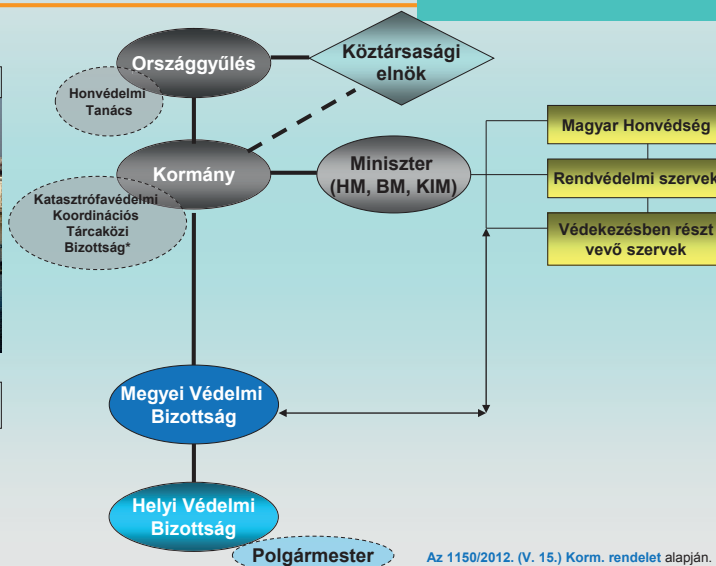
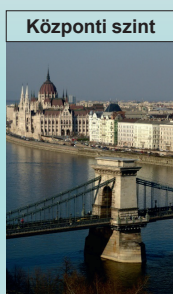
Védelemgazdaság

A nemzetgazdaság azon része, amely a honvédelmi célú erőforrások összegyűjtését, azok rendeltetésszerű felhasználását, azaz védelmi képességgé történő átalakítását végzi.

17

A védelmi igazgatás struktúrája

Az 1150/2012. (V. 15.) Korm. rendelet alapján.

A védelmi igazgatás feladatrendszere

A védelmi igazgatás feladatrendszere átfogja a következőket:

- a rendszer elmeinek átfogó irányítását;
- a polgári védelmi és katasztrófavédelmi feladatokra való felkészülés tervezését, begyakorlását;
- a létfontosságú infrastruktúra elemek védelmével és a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatokat;
- a honvédelmi munkakötelezettséget, a gazdasági-anyagi szolgáltatások teljesítését, a katonai műveletek polgári támogatásának megszervezését;
- a meghagyással összefüggő feladatokat;
- a nemzetgazdaság stratégiai erőforrásainak igénybevételét, a gazdaságmozgósítási feladatok végzését, a befogadó nemzeti támogatási tevékenységet;
- a lakosság közszolgálati média általi rendszeres tájékoztatását;
- a hadkötelezettségek bevezetésével kapcsolatos feladatokat;
- a kulturális javak védelmének megszervezésével összefüggő feladatokat.

19

A védelmi igazgatás irányítási rendszere

20

A védelmi igazgatás központi irányítása 1.

A védelmi igazgatás központi irányítását az Országgyűlés, a köztársasági elnök és a Kormány végzi.

Az Országgyűlés a legfőbb népképviselői szerv. Az Országgyűlés honvédelemmel kapcsolatos sajátos feladat- és hatásköre alapján megállapítja az ország biztonság- és védelempolitikájának alapelveit, a Honvédség részletes bontású létszámát – ideértve az önkéntes tartalékosokat is, illetve a főbb haditechnikai eszközeit, és biztosítja az ehhez szükséges anyagi forrásokat.

Magyarország államfője **a köztársasági elnök**, aki kifejezi a nemzet egységét, és örökdik az államszervezet demokratikus működése felett. A köztársasági elnök a Magyar Honvédség főparancsnoka.

A Kormány a végrehajtó hatalom általános szerve, amelynek feladat- és hatásköre kiterjed mindarra, amit az Alaptörvény vagy jogszabály kifejezetten nem utal más szerv feladat- és hatáskörébe. A Kormány az Országgyűlésnek felelős.

A Kormány a közigazgatás legfőbb szerve, törvényben meghatározott tárgykörben, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján rendeletet alkot.

21

A védelmi igazgatás központi irányítása 2.

A honvédelemben közreműködő szervek

A honvédelem átfogja az állam életének valamennyi területét. A honvédelmi felkészülés feladatainak ellátásában részt vevő szerveket a **Hvt.** nevesíti:

- a központi államigazgatási szervek;
- a települési önkormányzatok irányítása alatt álló szervek;
- a bírósági és az ügyészi szervezetek;
- az egészségügyi szolgáltatók és a gyógyszerellátást végző szervek;
- az oktatási, kulturális és tudományos intézmények;
- a műsorszóró rádió- és televízióállomások;
- a nemzeti hírügyenökség;
- a közlekedési, szállítási, elektronikus hírközlési és informatikai szervek;
- a Magyar Posta szervei;
- a Magyar Nemzeti Bank;
- a közellátást, illetve a közüzemi szolgáltatást végző szervek;
- minden olyan szerv, amely jogszabály alapján honvédelmi feladat ellátására vagy honvédelmi kötelezettség teljesítésében való közreműködésre köteles.

22

A védelmi igazgatás központi irányítása 3.

A központi államigazgatási szervek

A központi államigazgatási szervek meghatározó szerepet töltenek be a honvédelmi feladatok végrehajtásában. A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjainak és az államtitkárok jogállásáról a **2010. évi XLIII. törvény** rendelkezik. E szerint központi közigazgatási szerv:

- a Kormány;
- a kormánybizottságok;
- a Miniszterelnökség és a minisztériumok (Közigazgatási és Igazságügyi, Belügy-, Honvédelmi, Külügy-, Nemzetgazdasági, Nemzeti Fejlesztési, Vidékfejlesztési Minisztérium, Emberi Erőforrások Minisztériuma);
- az autonóm államigazgatási szervek (Közbeszerzési Hatóság, Egyenlő Bánásmód Hatóság, Gazdasági Versenyhivatal, Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság);
- a kormányhivatalok (Központi Statisztikai Hivatal, Magyar Energia Hivatal, Országos Atomenergia Hivatal, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Nemzeti Adó- és Vámhivatal);
- a központi hivatalok;
- a rendvédelmi szervek (rendőrség, büntetés-végrehajtási szervezet, hivatásos katasztrófavédelmi szerv, polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, Nemzeti Adó- és Vámhivatal),
- a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat;
- az önálló szabályozó szervek (pl.: Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság).

23

A védelmi igazgatás központi irányítása 4.

A védelmi igazgatás, illetve a honvédelmi igazgatás terén feladatot ellátó szervek, szervezetek szempontjából két kormány szervnek van meghatározó szerepe:

- a **Honvédelmi Igazgatási Koordinációs Tárcaközi Munkacsoportnak (HIKOM)**,
- a **Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottságnak (KKB)**.

A Kormány javaslattevő, véleményező, tanácsadói tevékenységet végző szervként hozta létre a HIKOM-ot.

A HIKOM szervezeti és működési rendjét kormányhatározat tartalmazza, amely értelmében döntés-előkészítő feladatokat lát el a munkacsoport.

A Kormány javaslattevő, véleményező, tanácsadói tevékenységet végző szervként hozta létre a KKB-t.

A KKB szervezeti és működési rendjét kormányhatározat tartalmazza, amely értelmében a bizottság a katasztrófavédelemmel összefüggésben döntés-előkészítő, valamint a katasztrófák elleni felkészüléssel, megelőzéssel, védekezéssel és helyreállítással kapcsolatban koordinációs feladatokat lát el.

24

A védelmi igazgatás központi irányítása 5.

A rendvédelmi szervek

A rendvédelmi szerveket kiemeli a **Hvt.**, amikor arról rendelkezik, hogy e szervek a jogszabályban meghatározott hatáskörükben, illetékességi területükön ellátják a honvédelem érdekében meghatározott feladataikat, a részükre kijelölt személyek és létesítmények védelmét, illetve támogatják a Magyar Honvédséget egyes feladatainak végrehajtásában.

Részt vesznek a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátásában, közreműködnek a rendkívüli intézkedések végrehajtásában, és együttműködnek a helyi védelmi igazgatás szerveivel a honvédelmi feladatok ellátásában.

A társadalmi szervezetek, egyházak és karitatív szervezetek

A társadalmi szervezetek, egyházak és karitatív szervezetek – önkéntes alapon – a védelmi igazgatás szervei által koordináltan vehetnek részt a honvédelmi feladatok ellátásában.

25

A védelmi igazgatás központi irányítása 6.

A HM Védelmi Hivatal (HM VH)

A honvédelemért felelős miniszter irányítása alatt álló központi hivatal, amely a honvédelmi igazgatás központi döntés-előkészítő és végrehajtás-koordináló szakmai szerveként honvédelmi igazgatási feladatokat lát el.

A HM VH a honvédelmi igazgatási feladatok mellett a jogszabályokban, valamint a szervezeti és működési szabályzatában meghatározott feladat- és hatáskörébe tartozó egyéb védelmi igazgatási feladatokat is ellát.

A HM VH rendeltetése az **Alaptörvény** szerinti különleges jogrend időszakaira, továbbá más, jogszabályokban meghatározott válsághelyzetekre történő honvédelmi felkészítéssel és válságkezeléssel kapcsolatos központi döntések előkészítésének és végrehajtásának koordinálása.

A HM VH igazgatóságokra tagozódik.

26

A védelmi igazgatás központi irányítása 7.

A Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (BM OKF)

A hivatásos katasztrófavédelmi szervezetek feladata, hogy a katasztrófák, balesetek vagy tűz esetén reagáljanak, illetve az emberi élet, az anyagi javak és a környezet megmentésére törekedjenek.

A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter irányítása alatt álló hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, amely országos illetékességű, önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv.

Vezetője a főigazgató, aki irányítja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi és helyi szerveinek működését és szakmai tevékenységüket.

A Kormány a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerveiként a megyei, illetve fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóságokat jelöl ki. A katasztrófavédelmi kirendeltség a megyei, illetve fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóság helyi szerveként, önálló feladat- és hatáskörrel működik.

27

Honvédelmi kötelezettségek 1.

Hadkötelezettség

Megelőző védelmi helyzetben és rendkívüli állapotban kerülhet bevezetésre.

Honvédelmi munkakötelezettség

Rendkívüli állapot idején a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú, magyar állampolgárookra honvédelmi munkakötelezettség teljesítése vonatkozik.

Polgári védelmi kötelezettség

Az emberi élet és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme érdekében teljesítendő személyes kötelezettség.

Gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség

Gazdasági és anyagi szolgáltatások teljesítésére a honvédelmi és a katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében mindenki (az egyéni vállalkozó, a jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet, illetve minden, Magyarországon tartózkodó ember) kötelezhető.

A honvédelmi kötelezettségek teljesítése az érintettek számára békében nem okozhat aránytalan megterhelést vagy hátrányt.

28

Honvédelmi kötelezettségek 2.

Minden magyar állampolgár köteles a haza védelmére.

Alaptörvény XXXI. cikk

Rendkívüli állapot esetén vagy megelőző védelmi helyzetben

a magyarországi lakóhellyel rendelkező nagykorú, magyar állampolgárságú férfit

HADKÖTELEZETTSÉG TERHELI!

adatszolgáltatási
bejelentési
megjelenési } kötelezettség

Lelkiismereti okok miatt: **fegyver nélküli szolgálat**

29

Honvédelmi kötelezettségek 3.

A Magyarországon lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárt

polgári védelmi kötelezettség
terheli

Rendkívüli állapot idején

honvédelmi munkakötelezettség
terheli

MINDENKI

gazdasági és anyagi
szolgáltatásra
kötelezhető

30

Hadkötelezettség

Hvt. 1. A hadkötelezettség

2. § (1) A katonai szolgálati kötelezettség járulékos kötelezettségét képezi

- a) az adatszolgáltatási,
- b) a bejelentési,
- c) a megjelenési

kötelezettség.

A katonai szolgálati kötelezettség és a járulékos kötelezettségek együtt: hadkötelezettség.

Hvt. 2. A katonai szolgálati kötelezettség

3. § A katonai szolgálatot a Honvédség szervezeteinél kell teljesíteni.

31

A katonai szolgálati kötelezettség formái

FEGYVERES KATONAI SZOLGÁLAT

Hvt. 4. § (1)

A fegyveres katonai szolgálat célja a nemzeti és szövetségi védelmi feladatok végrehajtása érdekében a hadkötelesek kiképzése, felkészítése a katonai feladatokra és a Honvédség védelmi képességének erősítése.

FEGYVER NÉLKÜLI KATONAI SZOLGÁLAT

Hvt. 4. § (2)

A katonai szolgálat teljesítésére kötelezett (a továbbiakban: hadköteles) fegyver nélküli katonai szolgálatot csak az azt engedélyező jogerős határozat alapján teljesíthet.

(4) A parancsnoknak törekednie kell arra, hogy a fegyver nélküli katonai szolgálatot teljesítő katonát a fegyveres érintkezésből kivonja.

(5) A fegyver nélküli katonai szolgálatot teljesítő katona a katonai szervezetek fegyveres tevékenységet nem igénylő beosztásaiban teljesít szolgálatot.

(6) A fegyver nélküli katonai szolgálatot ellátó katonát e szolgálat ellátására kell kiképezni.

32

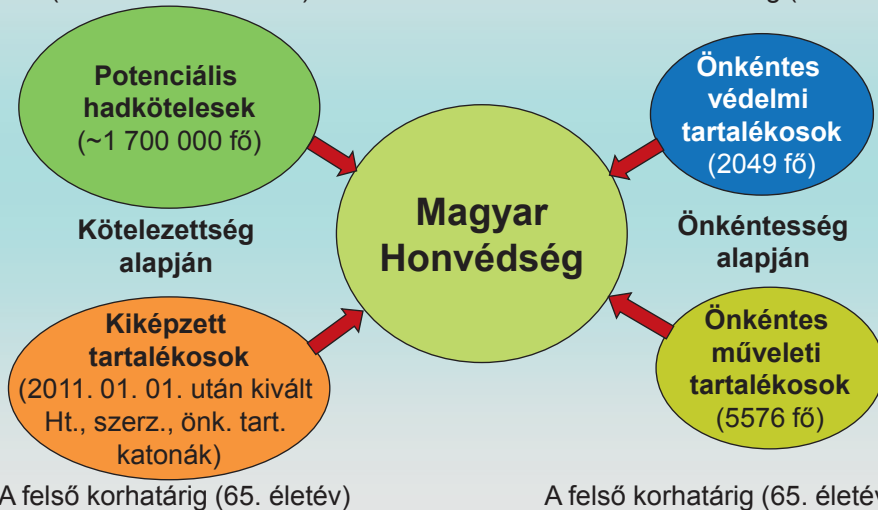

A Magyar Honvédség személyi hadkiegészítése

(18–40. életév között)

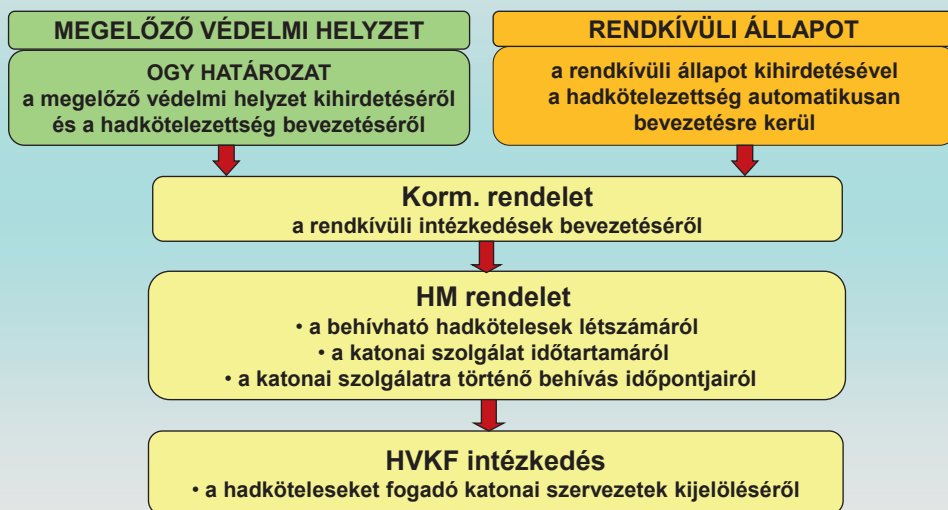
A felső korhatárig (65. életév)

33

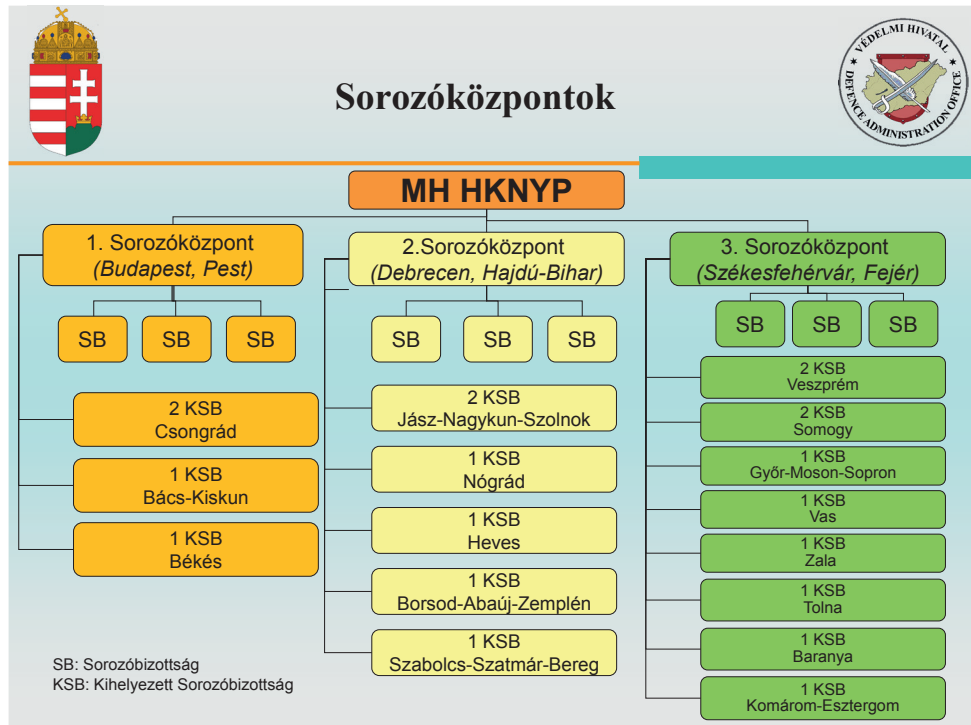
A hadkötelezettség bevezetése

34

35

A honvédelmi munkakötelezettség

Rendkívüli állapot idején a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú, magyar állampolgárokra honvédelmi munkakötelezettség teljesítése vonatkozik, ennek szabályait sarkalatos törvény állapítja meg.

Célja az ország működőképességének fenntartásában és helyreállításában történő részvétel, amelynek érdekében a kötelezettnek tartósan vagy időlegesen – képességeinek és egészségi állapotának megfelelően – fizikai vagy szellemi munkát kell teljesítenie a számára meghatározott munkahelyen.

Rendkívüli állapot idején rendeletben – a honvédelmi munkakötelezettség körében – kötött munkaerő-gazdálkodás vezethető be; továbbá elrendelhető, hogy munkaviszonyt csak a kijelölt szerv közvetítésével lehet létesíteni.

A kötelezettség életkor szerint a **18–55. életév közötti nőkre és a 18–65. életév közötti férfiakra** terjed ki.

37

A polgári védelem

Genfi Egyezmény I. jegyzőkönyv 61. cikk

A jelen Jegyzőkönyv alkalmazása szempontjából:

„**polgári védelem**” alatt az alább említett emberbaráti feladatok mindegyikének vagy némelyikének az ellátása értendő, amelyek a polgári lakosságnak az **ellenségeskedések vagy katasztrófák** veszélyeitől való védelmezésére és közvetlen következményeitől való megóvására, valamint életben maradása feltételeinek biztosítására irányulnak.

38

A polgári védelmi kötelezettség

A honvédelmi és a katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében a magyarországi lakóhellyel rendelkező, magyar állampolgárokat polgári védelmi kötelezettség teljesítésére lehet kötelezni, amelynek szabályait sarkalatos törvény határozza meg.

A polgári védelmi kötelezettség az emberi élet és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme érdekében teljesítendő személyes kötelezettség, amely magában foglalja az adatszolgáltatási, a bejelentési, a megjelenési kötelezettségeket, valamint a polgári védelmi szolgálatot, amelyre a polgári védelmi szervezetekbe beosztott állampolgárokat lehet kötelezni.

A polgári védelmi szervezetek lehetnek köteles és önkéntes szervezetek; a köteles szervezeteken belül központi, területi, települési és munkahelyi szervezetek.

A polgári védelmi kötelezettséggel kapcsolatos ügyekben első fokon a polgármester jár el, aki határozataiban elrendelheti a polgári védelmi megjelenési és szolgálati kötelezettség teljesítését, továbbá a településen az azonnali mentési feladatokra való beosztást.

39

A polgári védelmi szervezetek típusai

A katasztrófavédelem polgári védelmi szervezetei

központi	területi	települési	munkahelyi
önkéntes állampolgár	társadalmi és karitatív szervezetek	önkéntes mentőszervezetek	

„Magyarország szolgálatában a biztonságért”

40

Fegyveres összeütközés időszakának polgári védelmi feladatai

I.	figyelmeztetés
II.	kiürítés
III.	óvóhelyek kezelése
IV.	elsötétítési rendszabályok bevezetése
V.	mentés
VI.	orvosi ellátás, az elsősegélynyújtást és a lelkipogozást is ideértve
VII.	tűzoltás
VIII.	veszélyeztetett területek felmérése és megjelölése

41

41

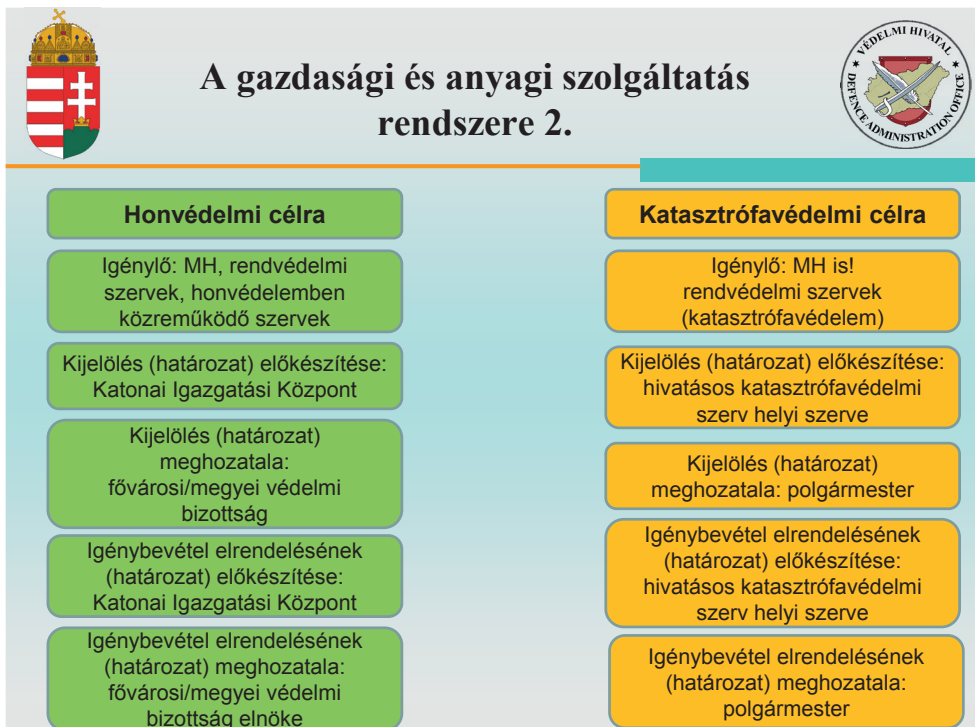

Fegyveres összeütközés időszakának polgári védelmi feladatai

IX.	fertőtlenítés és hasonló óvintézkedések
X.	szükségelszállás és ellátás
XI.	szükségintézkedések az ellenséges csapás vagy katasztrófa által sújtott területek rendjének helyreállítására és fenntartására
XII.	létfonosságú közművek sürgős megjavítása
XIII.	halottak sürgős elszállítása
XIV.	közreműködés a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen létesítmények megmentésében
XV.	a fenti feladatok tervezése és szervezése

42

A védelmi igazgatás területi és helyi szervei

A honvédelem területi és helyi igazgatása a területi és helyi szervek feladatkörébe tartozik, amelyek a közigazgatás részei, és biztosítják a felmerülő honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok végrehajtását.

A területi igazgatás szerve a Megyei Védelmi Bizottság (MVB).

Az MVB az illetékességi területén – erre irányuló megkeresés alapján – együttműködik a katonai igazgatási szervekkel a feladatok végrehajtásában.

Az MVB döntése alapján az illetékességi területén működő védelmi igazgatási szervek, valamint a honvédelemben közreműködő szervek közreműködnek az MVB honvédelmi és katasztrófavédelmi igazgatási feladatainak végrehajtásában.

A helyi igazgatás szervei: a Helyi Védelmi Bizottságok (HVB) és a települések, amelyek hatáskörében a polgármester jár el.

45

A megyei védelmi bizottság helye a védelmi igazgatás rendszerében

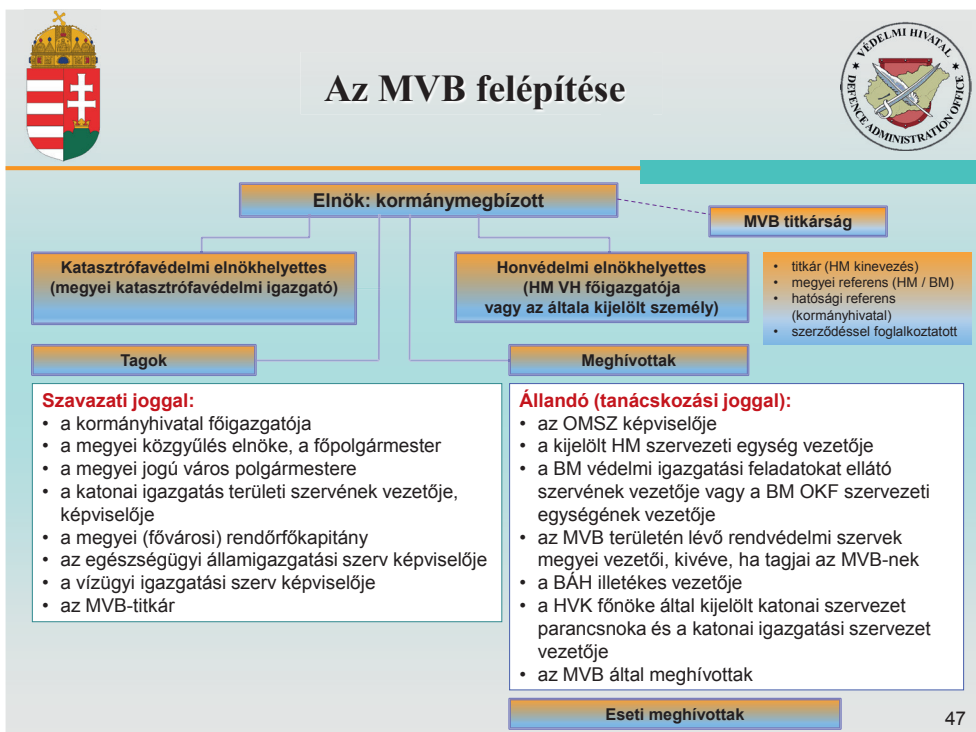
A Megyei Védelmi Bizottság a **Kormány irányítása alatt működő közigazgatási szerv**, amely az illetékességi területén ellátja a törvényben és kormányrendeletben számára megállapított honvédelmi felkészítéssel és katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatokat. A Kormány a honvédelemért felelős miniszter útján irányítja a megyei védelmi bizottságok honvédelmi feladatainak végrehajtását.

Hvt. 25. § (1)

A megyei, illetve fővárosi védelmi bizottság honvédelmi feladatai tekintetében a honvédelemért felelős miniszter a HM VH útján felügyeletet gyakorol a megyei, illetve fővárosi védelmi bizottság felett. A honvédelemért felelős miniszter e jogkörében megsemmisíti a megyei, illetve fővárosi védelmi bizottság jogszabálysértő döntését, szükség esetén új eljárásra utasítja a megyei, illetve fővárosi védelmi bizottságot.

Vhr. 24. §

46

A megyei védelmi bizottság (MVB)

- A Kormány irányítása alatt működő közigazgatási szerv;
- illetékességi területén ellátja a törvényekben és kormányrendeletekben megállapított honvédelmi felkészítéssel és katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatokat;
- testületi szerv;
- Szervezeti és Működési Szabályzatát a honvédelmi miniszter és a belügyminiszter előzetes hozzájárulásával maga állapítja meg;
- működési költségeit a kormányhivatal részére az egyes honvédelmi feladatokra biztosított költségvetési összegből, céltámogatásból, az illetékességi területhez tartozó településekre háruló honvédelmi feladatok és a lakosság létszámának arányában meghatározott normatív állami támogatásból kell biztosítani.

48

Az MVB elnöke

- A honvédelmi igazgatási feladatok vonatkozásában **hatósági jogkört gyakorol**;
- **elrendeli** a területi közigazgatás működéséhez, a Honvédség és a rendvédelmi szervek működéséhez szükséges ingóságok és ingatlanok igénybevételét;
- **megállapítja** a területi jellegű szolgáltatások és a szolgáltatásra kötelezettek körét, valamint elrendeli a szolgáltatás igénybevételét;
- **felelős** a honvédelmi igazgatás megyei szintű feladatainak összehangolásáért;
- **gondoskodik** az MVB és munkaszervezeté(i)nek működési feltételeiről;
- **felelős** a vezetési rendszer (K-600/KTIR, MARATHON) megyei védelmi bizottságnál történő folyamatos működéséért és használatáért.

49

A kormányhivatal

Az MVB elnöke a védelmi igazgatási feladatait a **kormányhivatal közreműködésével** látja el.

A kormányhivatal:

- az MVB elnökét védelmi igazgatási feladatai ellátásában javaslattevő, döntés-előkészítő jogkörrel **segíti, és közreműködik** a döntések végrehajtásában;
- **intézi** az MVB gazdasági ügyeit;
- **kormánytisztviselője és munkavállalója** a honvédelmi feladatok ellátása érdekében, a szükséges mértékben, munkaidő-korlátozás nélkül rendkívüli munkavégzésre kötelezhető.

50

Az MVB honvédelmi feladatai 1.

Igazgatási jogkörben:

- **irányítja** a helyi védelmi bizottságokat;
- **irányítja** a polgármesterek honvédelmi tevékenységét;
- **ellátja** a hatáskörébe utalt, a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatokat;
- **biztosítja** a védelmi igazgatási szervek működésének feltételeit, és irányítja a rendkívüli intézkedésekkel hatáskörébe utalt feladatok végrehajtását;
- meghagyásba bevont szervként a honvédelmi feladat ellátásában – jogszabály, hatósági határozat vagy szerződés alapján – **közreműködő szervezet jelöl ki**, dönt a meghagyásba történő bevonás megszüntetéséről.

51

Az MVB honvédelmi feladatai 2.

Gazdasági-anyagi szolgáltatások terén:

- **kijelöli** a Honvédség és a rendvédelmi szervek, valamint a honvédelemben közreműködő egyéb szervek számára szükséges ingatlanokat, és erről a polgármestert értesíti;
- **megállapítja** a területi gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségeket.

Felkészítés terén:

- egyedi határozattal **megállapítja** a honvédelemben közreműködő szervek részére a honvédelmi felkészítés követelményeit és feladatait, összehangolja azok végrehajtását;
- a honvédelmi felkészítés feladatainak gyakorlása és ellenőrzése céljából a Kormány jóváhagyásával **gyakorlatot vezethet** a polgármesterek, valamint a honvédelemben közreműködő szervek közreműködésével.

52

Az MVB katasztrófavédelmi feladatai

Összehangolja a katasztrófavédelemben érintett szervek felkészülési feladatait.

Irányítja:

- a polgármester védelmi felkészülési tevékenységét;
- a hatáskörébe tartozó katasztrófavédelmi tervezőtevékenységet.

Gondoskodik:

- más megyékkel és a fővárossal történő együttműködés, kölcsönös segélynyújtás feltételeinek biztosításáról.

Szervezi:

- a közigazgatási szervek, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, valamint a társadalmi szervezetek területi szintű együttműködését;
- a lakosság és a védekezésben érintett szervezetek riasztásának, illetve tájékoztatásának előkészítését és végrehajtását;
- a települések (a kerületek) közötti kölcsönös segítségnyújtást, értesítést, riasztást és tájékoztatást.

Felelős:

- a polgári védelmi kötelezettségen alapuló területi polgári védelmi szervezetek létrehozásáért;
- a védekezéshez szükséges vezetési rendszer fenntartásáért, működőképességének biztosításáért.

53

Az MVB titkársága

Rendeltetése:

a kormányhivatal, valamint a Megyei Védelmi Bizottság SZMSZ-ben meghatározott, az MVB elnökéhez jogszabályban rendelt megyei szintű honvédelmi, katasztrófavédelmi feladatok végzése, továbbá az MVB és az MVB elnökének hatáskörébe tartozó védelmi igazgatási feladatok döntés-előkészítése és a döntések végrehajtásának koordinálása.

A Titkárság a megyei kormányhivatal törzshivatalában, a kormány megbízott (MVB elnök) közvetlen alárendeltségében működő önálló osztály jogállású szervezet.

A Titkárság a HM VH, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a kormányhivatal által foglalkoztatott személyekből áll. A Titkárság egységes szervezeti keretben működik, további szervezeti egységekre nem tagozódik.

A Titkárságot **a Titkár vezeti**, aki ellátja a Titkárság általános képviselését.

A Titkár feletti munkáltatói jogokat az állományilletékes vezető és a kormány megbízott gyakorolják.

A Titkárság létszáma, szervezete általában három fő.

54

Az MVB titkára 1.

A megyei védelmi bizottság titkárát – a megyei védelmi bizottság elnökének, valamint a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszternek az előzetes egyetértésével – a honvédelemért felelős miniszter nevezi ki a HM VH, illetve a hivatásos katasztrófavédelmi szerv állományából.

Alapvető feladatai:

- az MVB elnök iránymutatásainak megfelelően **vezeti** a Titkárságot, feladatkörében önálló kiadmányozási joggal rendelkezik;
- **végzi** az MVB, továbbá az MVB elnöke részére meghatározott feladatok tervezését, szervezését, a döntések előkészítését és végrehajtásának koordinációját;
- **elkészíti** az MVB éves Munka- és Ellenőrzési Tervét;
- **megszervezi** az MVB üléseit, előkészíti a napirendi pontok előterjesztéseit, az ülések időpontjáról időben értesíti az MVB tagokat és a meghívottakat, számukra meghívót, előterjesztéseket küld;
- **gondoskodik** az MVB ülések jegyzőkönyvének vezetéséről;
- **gondoskodik** az MVB és az MVB elnök határozatainak írásba foglalásáról, valamint a határozatok érintettekkel való közléséről;
- **figyelemmel kíséri** az MVB és az MVB elnöke határozataiban foglalt feladatok megvalósulását;
- **előkészíti**, naprakészen tartja és megőrzi az MVB alapkokumentumait és intézkedési terveit;
- **gondoskodik** az MVB tagjai és kijelölt helyetteseik nevének, elérhetőségének nyilvántartásáról és folyamatos naprakészen tartásáról;

55

Az MVB titkára 2.

- **gondoskodik** az MVB Titkársága által használt ingóságok, berendezési tárgyak, használati eszközök megfelelő nyilvántartásáról;
- az elnök és a feladatkörében érintett elnökhelyettes részére **javaslatot tesz** az MVB operatív munkacsoportjainak aktivizálására, koordinálja azok feladatának végrehajtását.

Az MVB titkára a Titkárság útján:

- **ellátja** az MVB ügykezelési és adminisztrációs feladatait;
- folyamatosan **kapcsolatot tart** a szomszédos megyék védelmi bizottságainak titkáraival, a védelmi felkészítésben részt vevő és együttműködő szervek vezetőivel;
- véleményezéseket, jelentéseket, előterjesztéseket **készít elő** az MVB elnöke által meghatározott témákban;
- **előkészíti** a katasztrófaveszély, valamint a különleges jogrend időszakaiban az MVB döntéseit;
- folyamatosan **ellenőrzi** az MVB hatáskörébe tartozó mozgósítási, gazdaságmozgósítási feladatok végrehajtását, az MVB működési feltételei biztosításának lehetőségét, az MVB készleteit;
- **gondoskodik** az elrendelt ügyeleti szolgálat ellátásáról és a folyamatos működés feltételeiről;
- a jogszabályokban meghatározott szervezetek közreműködésével **tervezi** az MVB, valamint a védelmi felkészítésben részt vevők képzését, továbbképzését;
- **előkészíti** az MVB ellenőrzéseit.

56

AZ MVB döntése

A Bizottság feladatkörében kötelező erejű **egyedi határozatot** hoz.

A megyei védelmi bizottság egyedi határozatban meghatározza:

- a honvédelemben közreműködők kiértékelésének, riasztásának, készenléte fokozásának, valamint az információk továbbításának követelményeit;
- a polgármesteri hivatal köztisztviselőiből és a település lakóiból álló munkacsoport szervezetét és működését, a munkacsoport által kezelendő iratokat;
- a polgármesterek, a jegyzők és a munkacsoport tagjai honvédelmi felkészítésének követelményeit;
- a polgármesteri hivataloknál a 24 órás ügyeleti szolgálat ellátásának követelményeit;
- a polgármesterek, a jegyzők és a honvédelemben közreműködő szervek vezetői tartózkodási helyének bejelentési és nyilvántartási rendjét;
- az igénybevételre kijelölt technikai eszközök és ingóságok mozgásának korlátozására, az ingatlanok és szolgáltatások átadásának előkészítésére vonatkozó követelményeket;
- a polgári veszélyhelyzeti tervezés területi szintű feladatai koordinálásának szabályait.

Hvt. Vhr. 31. §

57

A határozatokról általában

A közigazgatási szerv jogviszonyokat érintő döntései **határozat formájában** jelennek meg.

A határozat tartalmi és formai szempontból egyaránt meghatározható.

Tartalmilag a határozat az eljáró szerv akaratának a kifejezésére szolgáló döntést jelenti.

Formailag pedig a határozat a döntést jeleníti meg.

Fajtái:

- érdemi határozatok és eljárási határozatok;
- részletes és egyszerű határozatok.

Tartalmi kellékek:

- bevezető rész
- rendelkező rész
- indokolás
- záró rész

58

Az MVB és a HVB határozata

Államigazgatási határozat:

- bevezető rész
- rendelkező rész
- indokolás
- dátum, aláírás, pecsét

A HVB határozata:

- bevezető rész
- rendelkező rész
- **nincs indokolás („csonka határozat”)!!!**
- dátum, **aláírások**, pecsét

Rendelkező rész:

- felhatalmazás
- utasítás, rendelkezés
- felelős
- határidő
- hatálybalépés
- egyéb rendelkezések

59

A helyi védelmi bizottság (HVB)

A helyi védelmi bizottság (a továbbiakban: HVB) a megyei védelmi bizottság (a továbbiakban: MVB) irányítása alatt működő közigazgatási szerv (**Hvt. 28. § 1–2.**), amely az illetékességi területén irányítja és összehangolja a honvédelmi és katasztrófavédelmi felkészítés helyi végrehajtását.

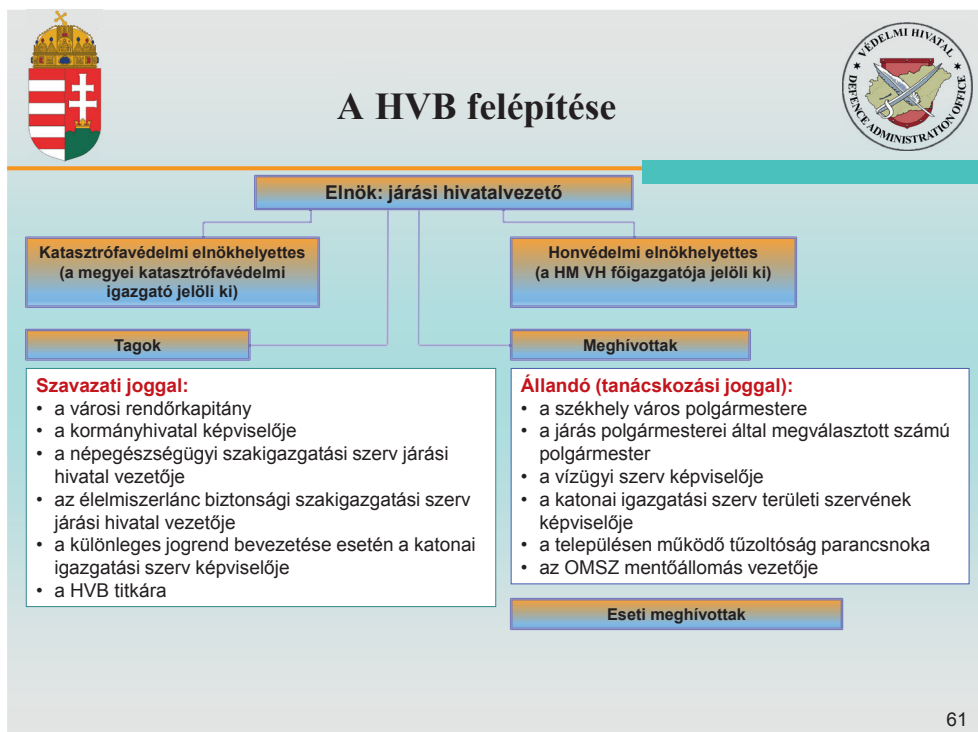
A járásokban és a fővárosi kerületekben HVB működik, amelyeknek az illetékességi területe a járásokhoz, illetve a fővárosi kerületekhez igazodik. Ezt a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló **218/2012. (VIII. 13.) Korm. rendelet** állapítja meg.

A HVB testületi szerv, szervezeti és működési rendjét maga állapítja meg, amelyhez az MVB előzetes hozzájárulása szükséges.

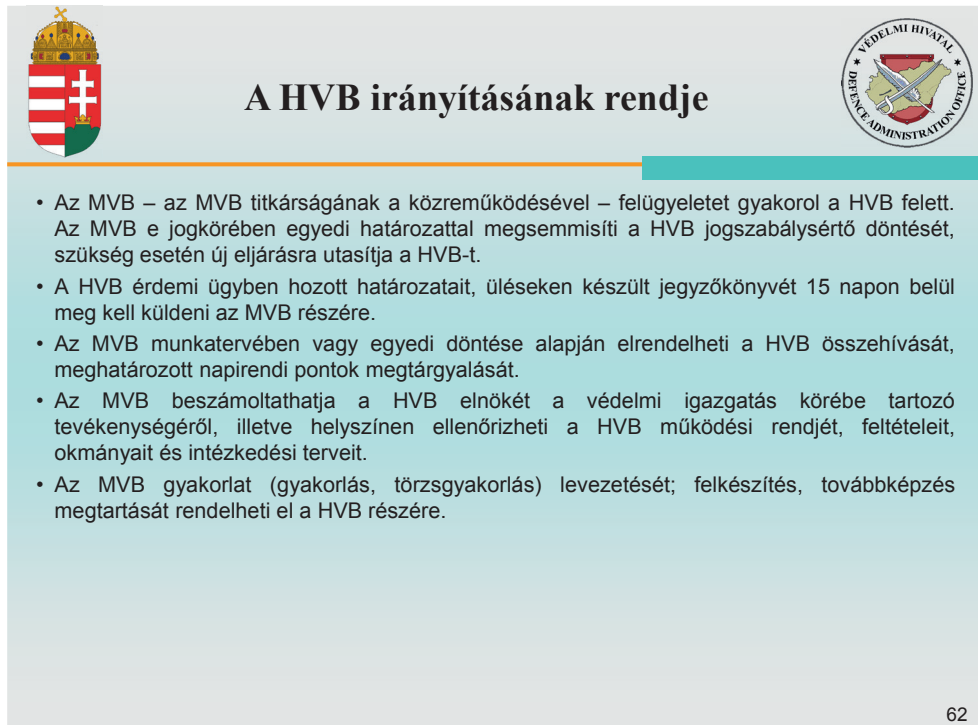
Székhelyét, illetékességi területét is a 218/2012. (VIII. 13.) Korm. rendelet határozza meg.

Nem igénybevételi hatóság – feladatai a nyilvántartás, az adatszolgáltatás, a koordinálás, valamint az együttműködés.

60

61

62

A HVB feladatai honvédelmi igazgatási jogkörben

A HVB az MVB irányítása alatt működő közigazgatási szerv, amely illetékességi területén irányítja és összehangolja a honvédelmi felkészítés helyi feladatainak végrehajtását:

- **irányítja** és összehangolja a Honvédség hadkiegészítéssel összefüggő közigazgatási feladatainak előkészítését, végrehajtását;
- **közreműködik** az illetékességi területén működő szervek honvédelmi feladatainak irányításában;
- **összehangolja** az illetékességi területére háruló gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségek teljesítését;
- **irányítja** az illetékességi területének honvédelmi feladataihoz szükséges tájékoztató rendszer kialakítását és működését;
- **közreműködik** a különleges jogrendben hozott rendkívüli intézkedésekből fakadó feladatok végrehajtásában;
- béke, rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet és váratlan támadás idején **szervezi és összehangolja** a lakosság polgári védelmével és ellátásával kapcsolatos feladatokat.

63

A HVB feladatai katasztrófavédelmi igazgatási jogkörben

- A katasztrófavédelmi operatív feladatok ellátásához, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének közreműködésével, a célnak megfelelően kialakított és felszerelt, folyamatosan üzemképes állapotban tartott **vezetési pontot tart fenn**;
- a katasztrófavédelmi feladatok ellátásával kapcsolatos előterjesztésekről és döntésekről **tájékoztatja** a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetőjét;
- a települési veszélyelhárítási tervet **jóváhagyja** a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve vezetőjének egyetértésével.

64

A HVB elnökének feladatai

- **Felel** a helyi szintű honvédelmi feladatok összehangolásáért;
- **gondoskodik** a HVB munkaszervezetének működési feltételeiről;
- **gondoskodik** a HVB infokommunikációs rendszere és egyéb, katasztrófavédelmi célú elektronikus hírközlési kommunikációs rendszere működőképességének folyamatos biztosításáról.

Feladatai ellátásában a járási hivatal javaslattevő, döntés-előkészítő jogkörrel segíti, és közreműködik a döntések végrehajtásában.

A HVB elnökének katasztrófavédelmi feladatai

- Működési területén **irányítja** a védekezésben részt vevő szervek, szervezetek tevékenységét;
- **utasíthatja** a védekezés irányítása során a részt vevő szervezetek vezetőit a hatáskörükbe tartozó intézkedések megtételére;
- **intézkedik** az igénybe vehető állomány és eszközök átcsoportosításáról és bevonásáról, illetve a lakosság alapvető ellátásának biztosításáról a normál életkörülmények helyreállításáig;
- **meghatározza** a védekezés helyi feladatait, ellenőrzi azok végrehajtását, illetve elrendeli a települési polgári védelmi erőknek a bevonását;
- **kijelöli** a védekezés koordinálásáért felelős személyt;
- **koordinálja** a védekezésben részt vevő polgármesterek tevékenységét;
- **gondoskodik** a helyreállítás meghatározott sorrendjének és ütemének megvalósításáról;
- **meghatározza** a saját illetékességi területén működő közigazgatási szervek helyreállítással kapcsolatos feladatait;
- a katasztrófavédelmi operatív feladatok ellátásához a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve közreműködésével a célnak megfelelően kialakított és felszerelt, folyamatosan üzemképes állapotban tartott **vezetési pontot tart fent**;
- a katasztrófavédelmi feladatok ellátásával kapcsolatos előterjesztésekről és döntésekről **tájékoztatja** a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetőjét;
- a katasztrófavédelmi igazgatóság önkormányzati választási ciklusonként legalább egyszer katasztrófavédelmi **felkészítésben részesíti a HVB elnökét**;
- a települési veszélyelhárítási tervet **jóváhagyja** a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve vezetőjének egyetértésével.

A HVB-titkár feladatai

- **Végzi** a HVB, továbbá a HVB elnöke részére meghatározott feladatok tervezését, szervezését, a döntések előkészítését és végrehajtásának koordinációját;
- **elkészíti** a HVB éves munka- és ellenőrzési tervét;
- **megszervezi** a HVB üléseit, tárgyalásra előkészíti a napirendi pontok előterjesztéseit, az ülések időpontjáról megfelelő időben értesíti a HVB tagokat és a meghívottakat, számukra a meghívót és előterjesztéseket megküldi;
- **gondoskodik** a HVB ülések jegyzőkönyvének vezetéséről, a HVB határozatainak írásba foglalásáról, valamint a határozatok érintettekkel való közléséről;
- **figyelemmel kíséri** a HVB határozataiban foglalt feladatok megvalósulását, szükség esetén végzi a feladat-végrehajtás koordinációját;
- **előkészíti, naprakészen tartja** és megőrzi a HVB alapdokumentumait és intézkedési terveit;
- **gondoskodik** a HVB tagjai és kijelölt helyetteseik nevének, elérhetőségének nyilvántartásáról és folyamatos naprakészen tartásáról;
- folyamatos **kapcsolatot tart** a HVB tagjaival és az állandó meghívottakkal.

67

A HVB ülései

A HVB üléseit a HVB elnöke hívja össze és vezeti. A HVB elnökének tartós akadályoztatása esetén a HVB ülést az ülés napirendi pontjai tekintetében leginkább illetékes elnökhelyettes – a másik elnökhelyetttel történt egyeztetést követően – hívja össze, és szakterületének megfelelően vezeti.

Az ülésen a HVB elnöke megállapítja a határozatképességet és az előterjesztéseket döntésre előterjeszti.

A napirendi pont előterjesztője szóbeli kiegészítést tehet, az ülésen a tagok, a tanácskozási joggal részt vevők és a meghívottak az előterjesztőhöz kérdést intézhetnek, az előterjesztéshez észrevételt és javaslatot tehetnek.

Rendes ülés

A HVB elnöke a HVB első rendes ülését az MVB első rendes ülése utáni egy hónapon belül hívja össze.
(Általános irányadóként április 30-ig és október 31-ig.)

Rendkívüli ülés

A HVB rendkívüli ülését haladéktalanul össze kell hívni, ha jogszabály által a HVB feladat- és hatáskörébe utalt kérdés azonnali megtárgyalása válik szükségessé.

A HVB üléseiről jegyzőkönyv készül.

68

A HVB különleges jogrendi működése

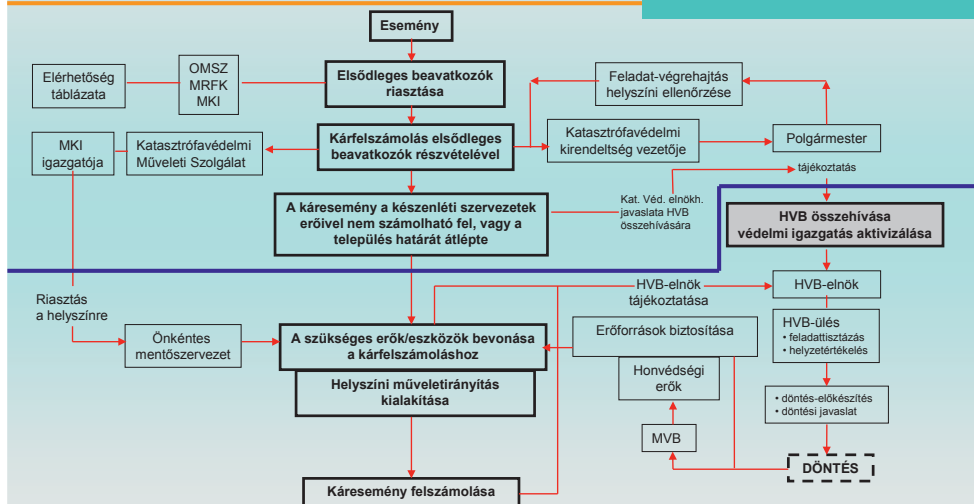
Az **Alaptörvényben** meghatározott különleges jogrendi időszakokban a működésnek speciális szabályai vannak:

- **rendkívüli ülést tart**, szükség esetén naponta ülésezik;
- **előterjesztés** sürgős esetben **szóban is** tehető;
- a HVB elnök és elnökhelyettesek által előterjesztett ügyekben **állást foglal**;
- az ülésekről **hangfelvételt** és részletes **jegyzőkönyvet** kell készíteni 24 órán belül;
- a munkacsoportok aktivizálására **az elnök jogosult**;
- **az elnök döntési formája** az egyedi határozat, megjelenési formája lehet szóbeli is, de akkor azt szó szerint a jegyzőkönyvbe kell foglalni;
- a HVB ülése – szükség szerint – az **állandó működési helyen kívül is** tartható.

A HVB különleges jogrend időszakában annak típusához illeszkedő munkacsoportokat működtet.

Általános cselekvési vázlat és feladatrend váratlan helyzetek kezelésére

Az esemény felszámolásának azon ideje, amikor a HVB beavatkozása szükséges

A HVB döntése

A HVB – az MVB iránymutatása alapján – egyedi határozatban megszabja:

- a honvédelemben közreműködők kiértékelésének, riasztásának, készenléte fokozásának, valamint az információk továbbításának rendjét;
- a kötelezően létrehozandó munkacsoportok szervezetét és működését, a munkacsoport által kezelendő iratokat;
- a polgármesterek, közbiztonsági referensek, valamint a honvédelemben közreműködő helyi szervek vezetői tartózkodási helyének bejelentése és nyilvántartása rendjét;
- a polgármesteri hivataloknál a 24 órás ügyeleti szolgálat ellátásának követelményeit;
- az igénybevételre kijelölt technikai eszközök és ingóságok mozgásának korlátozására, az ingatlanok és szolgáltatások átadásának előkészítésére vonatkozó követelményeket;
- a polgári veszélyhelyzeti tervezés helyi szintű feladatai koordinálásának szabályait.

A HVB határozata tartalmazza a végrehajtandó feladatokat, a feladat címzettjét és a végrehajtás határidejét.

A HVB, illetve a HVB elnöke által hozott határozatok egy példányát az irányítást gyakorló MVB-nek meg kell küldeni.

Az MVB egyedi határozattal megsemmisítheti a HVB jogszabálysértő döntését, szükség esetén új eljárásra utasítja a HVB-t.

71

A HVB határozat: minta 1.

GYAKORLAT
KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE
OROSZLÁNYI JÁRÁS
HELYI VEDELMI BIZOTTSÁG

A KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE OROSZLÁNYI JÁRÁS HELYI VEDELMI BIZOTTSÁGÁNAK

2/2013. (II. 28.) ÁRVÍZI GYAKORLAT számú

HATÁROZATA

az árvíz elleni védekezés végrehajtása érdekében

Az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság tájékoztatása szerint Komárom-Esztergom megyében a vízfolyásokon kialakult II. fokot meghaladó árállam feltétele még nem várható, azonban a vízfolyásokon bekövetkezett jelentős csapadékvízterheltség következtében elvárható, az eddig mért legnagyobb vízszint (továbbiakban LNV) meghaladó áradások kezelésére kell felkészülni.

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 18.) Korm. rendelet 11. § (1) bekezdés a) pontjában kapott felhatalmazás alapján, a Komárom-Esztergom Megyei Védelmi Bizottság 1/2013. (II. 28.) árvízi gyakorlat számú határozata értelmében a védekezés helyi feladatainak végrehajtása érdekében

elrendelem:

1. A Helyi Védelmi Bizottság (HVB) operatív munkaszervezeteinek katasztrófavédelmi készenléti rendeli el. A HVB operatív munkaszervezeteinek tagjai tartózkodjanak állandó lakóhelyükön, elérhetőségük legyen folyamatosan biztosított.

Feladó: HVB katasztrófavédelmi elnökhelyettes
Határidő: február 28.

2. A védekezésben közreműködők szervek készüljenek fel a katasztrófavédelmi időszakban, és a veszélyhelyzet kihirdetését követő feladatok végrehajtására.

Feladó: Érintett szervezetek vezetői
Határidő: február 28.

3. A települések polgármesterei a települési köteles polgári védelmi szervezeteikbe besorozott lakosok adatainak és elérhetőségeinek pontosítását hajtják végre, készüljenek fel a katasztrófavédelmi készenléti helyezésükre.

Feladó: polgármesterek
Határidő: február 28.

4. A területi rendeltetésű árvízvédelmi komplex polgári védelmi szervezeteket helyezésként készítené a kialakult katasztrófavédelmi miatt.

Feladó: Oroszlány polgármestere
Határidő: február 28.

5. A veszélyeztetett lakosság elhelyezésére korábban kijelölt 5 objektumban tartásnak soron kívüli közegészségügyi ellenőrzést. A leendőket egyeztetés az intézményvezetőkkel. Készüljenek fel az ivóvíz és élelmiszerellátás biztosítására. A higiénés feltételekhez (folyamatos fertőtlenítő takarítás, kézmosás...) szükséges anyagok, eszközök beszerzéséről gondoskodjanak.

Feladó: járási tiszti főorvos
Határidő: február 28.

6. Ellenőrizze az árvíz által sújtott településekről kitélepített gyermekek oltási státuszát a befogadó helyen, az elmaradt oltások pótlásáról mielőbb intézkedjen. Az oltási dokumentációval nem rendelkező gyermekek oltási adatait kérje meg a kerületen illetékes védőnőtől.

Feladó: járási tiszti főorvos
Határidő: február 28.

7. A kitélepítettek helye szerinti Járási Népegészségügyi Intézetől szerezz be a mozgáskorlátozott, a folyamatos orvosi ellátást igénylők (szülés előtt álló terhes nők, vese dialízisre, rendszeres ételmennyi orvosi ellátást igénylők) listáját, pontosítsa és továbbítsa azt a befogadó helyeken szolgálatot teljesítő népegészségügyi ellenőröknek.

Feladó: járási tiszti főorvos
Határidő: február 28.

72

A HVB határozat: minta 2.

GYAKORLAT	
<p>KOMÁRÓM-ESZTERGOM MEGYE OROSZLÁNYI JÁRÁS HELYI VÉDELMI BIZOTTSÁG</p>	
<p>8. A befogadott mozgásképtelen, a folyamatos orvosi ellátást igénylők (szülés előtt álló terhes nők, vese dializáltak, rendszeres életmentő orvosi ellátást igénylők) adatait pontosítva, továbbítva a KEMKH NSZSZ megyei tisztii főorvos felé, aki a szállítástól intézkedik az OMSZ felé.</p> <p>Felelős: járási tisztii főorvos Határidő: február 28.</p>	<p>13. A közüzemi szolgáltatások készüljenek fel és szükség esetén hajtásák végre a szolgáltatási területükön az árvíz által érintett területekre történő technikai eszközök biztosítására. A zavartalan működés érdekében fokozott készenlétet rendelnek el.</p> <p>Felelős: közüzemi szolgáltatások, (E-ON gáz és villany, EDV Zrt., Vízak Kft., Hőforrás Kft.) Határidő: február 28.</p>
<p>9. A járási tisztii főorvos az árvíz veszélytől függően intézkedjen az érintett településeken a kórosos temetés megállításáról.</p> <p>Felelős: járási tisztii főorvos Határidő: február 28.</p>	<p>14. A határozat hatálya kiterjed a HVB illetékességi területére és a feladatban érintett szervezetekre és tagjaira, valamint a járásban tartózkodó természetes személyekre, jogi személyekre és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságokra.</p>
<p>10. Ellenőrzik a mentésben résztvevők oltási dokumentációját a még hiányzó védőoltások pótlására, az alhoz szükséges oltóanyag beszerzésére intézkedjen. Amennyiben központi készlet nem áll rendelkezésre, adjon tájékoztatást a beszerzés költségéről, a lehetséges szállítókáról, a HVB elnökének.</p> <p>Felelős: járási tisztii főorvos Határidő: február 28.</p>	<p>15. A határozat 2013. február 28-án 12:00-kor lép hatályba és 2013. március 1-jén 00:00 órakor hatályát veszti.</p>
<p>11. A befogadó helyeken elhelyezett lakosság szükséges védőoltásaihoz (Hepatitis „A”, DTP „a”, Gamma-Globulin) gondoskodik az oltóanyag beszerzéséről és készletéről, a 10-es pontban tagálathatban megfigyelés.</p> <p>Felelős: járási tisztii főorvos Határidő: február 28.</p>	<p>Oroszlány, 2013-02-28</p>
<p>12. Az Oroszlányi Járási Hivatal igényli, hogy a befogadó telepek kijelöléséről központi intézkedés történjen.</p> <p>Felelős: KEMKH Élelmiszerbiztonsági és Állategészségügyi Hivatal Határidő: február 28.</p>	<p>Dr. File Beáta sk. titkár</p> <p>Dr. Séfer Erika sk. titkár</p>
	<p>Készült: 1 példányban Egy példány: 2 lap Kapják: A feladatban részt vevő vezetői állomány</p>

73

A polgármester

- Illetékességi területén ellátja a honvédelmi felkészítéssel kapcsolatos, törvényben vagy kormányrendeletben megállapított feladatokat, illetve irányítja és összehangolja azok végrehajtását;
- a védelmi igazgatási feladatait fővárosi kerületben, városban, illetve községben a jegyző vagy a körjegyző, valamint a polgármesteri hivatal közreműködésével látja el;
- a szükséges költségei és kiadásai fedezetére állami támogatás biztosítható;
- felelős a település védelmi igazgatási feladatainak végrehajtásáért;
- **igénybevételi hatóság.**

74

A polgármester feladatai 1.

A honvédelmi feladatok végrehajtása céljából:

- **biztosítja** a honvédelmi kötelezettségekkel összefüggő hatósági vagy más közigazgatási feladatok végrehajtásához szükséges feltételeket;
- **szervezi és irányítja** a Honvédség hadkiegészítésével kapcsolatos közigazgatási feladatokra való felkészülést és azok végrehajtását;
- **összehangolja** a honvédelemben közreműködő települési szervek tevékenységét;
- **elrendeli** a hatáskörébe utalt gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítését;
- **részt vesz** a honvédelmi körzet honvédelmi feladataihoz szükséges tájékoztatási rendszer működtetésében;
- **irányítja** a rendkívüli intézkedésekből eredő feladatok végrehajtását;
- béke, rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet, valamint váratlan támadás idején **irányítja** a hatáskörébe utalt, a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátását és az azokra történő felkészülést;
- **közreműködik** a gazdaságfelkészítés és -mozgósítás helyi feladatainak szervezésében és ellátásában.

75

A polgármester feladatai 2.

- Megválasztása (napirendhez történő meghívás) esetén tanácskozási joggal részt vesz a Helyi Védelmi Bizottság ülésén.
- Részt vesz az MVB egyedi határozatában elrendelt honvédelmi felkészítéseken.
- A honvédelemben közreműködő szervek részére intézkedési terv készítését rendeli el, a honvédelmi feladatok végrehajtásához szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosítására.
- Közreműködik az ingatlanok, ingóságok és szolgáltatások igénybevételi eljárásában.
- Irányítja a hatáskörébe utalt honvédelmi feladatok végrehajtását.

76

A polgármester feladatai 3.

- Honvédelmi feladatai végrehajtása során együttműködik más települések polgármestereivel.
- Államigazgatási feladatok végrehajtása alkalmával (különleges jogrend) gyakorolja a települési önkormányzat képviselő-testületének feladat- és hatáskörét.
- Kitelepítés elrendelésekor gondoskodik a lakosság elszállításáról.
- Kitelepítés után a visszamaradó lakosság és a továbbtermelő üzemek szükségleteinek kielégítésére meghatározza a visszamaradó készletek nagyságát.
- Halasztást nem tűrő esetben határozattal gazdasági-anyagi szolgáltatást rendelhet el.
- Fegyveres összeütközés időszakában irányítja a polgári védelem feladatait.

77

A polgármester feladatai 4.

A katasztrófák elleni védekezés során:

- A polgármester (a fővárosban a főpolgármester) az illetékességi területén irányítja és szervezi a felkészülés és a védekezés feladatait. E feladatok végrehajtására – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének egyetértésével – közfoglalkoztatási támogatást igényelhet az erre a célra létrehozott költségvetési előirányzat terhére, a külön jogszabályban meghatározottak szerint.
- A katasztrófavédelmi feladatoknak e törvényben meghatározott irányítása és végrehajtása során államigazgatási jogkörben jár el.
- Katasztrófavédelmi feladatait a hivatásos katasztrófavédelmi szerv közreműködésével látja el.
- Veszélyhelyzetben a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenység irányítását – helyszínre érkezésétől – a polgármestertől a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője által kijelölt személy veszi át.
- Veszélyhelyzetben a települési önkormányzat képviselő-testületének, a fővárosi közgyűlésnek feladat- és hatáskörét a polgármester, illetve a főpolgármester gyakorolja. (Ennek keretében nem foglalhat állást önkormányzati intézmény átszervezéséről, megszüntetéséről, illetve annak ellátási és szolgáltatási körzeteiről, ha a szolgáltatás a települést is érinti.)

78

A polgármester a felkészülés során 1.

- **Felelős** a települési (a fővárosban kerületi) veszélyelhárítási tervek elkészítéséért, valamint a helyi lehetőségek figyelembevételével a védekezés feltételeinek a biztosításáért;
- **irányítja** a védekezésre való felkészítést;
- **gyakorolja** katasztrófavédelmi ügyekben az elsőfokú polgári védelmi hatósági jogkört, amit jogszabály nem utal más szerv hatáskörébe;
- a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt a területi, települési, kerületi és munkahelyi polgári védelmi szervezetbe **kiképzésre és gyakorlatra osztja be**;
- **felelős** a polgári védelmi kötelezettségen alapuló, települési polgári védelmi szervezet megalakításáért;
- **gondoskodik** a település katasztrófavédelmi besorolásának elkészítéséről;
- a települési veszélyelhárítási tervet **jóváhagyásra felterjeszti** a HVB elnökének;
- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének bevonásával legalább három évente **ellenőrzi és értékeli** a települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetek felkészültségét, és erről tájékoztatja a helyi védelmi bizottság elnökét;

79

A polgármester a felkészülés során 2.

- **gondoskodik** az illetékességi területen élő vagy tartózkodó személyek részére a katasztrófaveszélyekről szóló, a magatartási szabályokat is tartalmazó tájékoztatásról;
- a gazdálkodó szervezetek részére határozattal **elrendeli** a polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetek megalakítását és az alkalmazás feltételeinek biztosítását;
- **biztosítja** a lakosság riasztására szolgáló és a közigazgatási területén lévő, rendelkezésre bocsátott technikai berendezések működtetését;
- **részt vesz** a feladatainak ellátása érdekében, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek által szervezett felkészítéseken (I. katasztrófavédelmi osztályba sorolt település esetén évente, II. katasztrófavédelmi osztályba sorolt település esetén kétfévente egyszer, III. katasztrófavédelmi osztályba sorolt település esetén választási ciklusonként egyszer);
- **kijelöli** a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladataiban közreműködő közbiztonsági referenst.

80

A polgármester feladata a védekezés során

- A veszélyhelyzet időszakának kivételével a hivatásos katasztrófavédelmi szerv szakmai iránymutatása mellett **irányítja** a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenységet;
- halasztást nem tűrő esetben átmeneti jelleggel **elrendeli** az élet és az anyagi javak védelméhez szükséges intézkedéseket, és erről haladéktalanul értesíti a település szerint illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetőjét és a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökét;
- a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt a katasztrófavédelem érdekében határozattal **polgári védelmi szolgálatra kötelezi**;
- **szervezi és irányítja** a lakosság védelmét, kitelepítését, kimenekítését, befogadását és visszatelepítését;
- **szervezi és irányítja** az anyagi javak védelmét, a lakosság létfenntartásához szükséges anyagi javakkal történő ellátását;
- a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökének rendelkezése alapján – vagy halasztást nem tűrő esetben annak utólagos tájékoztatásával – **elrendeli** a települési polgári védelmi szervezetek alkalmazását;
- **együttműködik** más települések polgármestereivel, a védekezésbe bevont más szervezetekkel a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásában;
- **gondoskodik** a védekezésben részt vevő erők váltásáról, pihentetéséről és ellátásáról, illetve hatósági határozattal dönt a katasztrófavédelmi célú gazdasági és anyagi szolgáltatások kijelöléséről, valamint igénybevételéről.

81

A közbiztonsági referens

A polgármester a katasztrófavédelmi szempontból I. és II. veszélyességi osztályba sorolt településen – a katasztrófák elleni védekezésre való felkészülési, védekezési és helyreállítási szakmai feladataiban, továbbá a rendvédelmi és honvédelmi feladataiban közreműködő, köztisztviselői jogviszonyban álló, e feladat ellátására meghatározott végzettséggel rendelkező személyt – közbiztonsági referenst (a továbbiakban: referens) jelöl ki.

A referens a polgármester feladatmeghatározásának megfelelően vesz részt a polgármester katasztrófák elleni védekezési feladatainak tervezésében, szervezésében és végrehajtásában.

82

Kitelepítés, kimenekítés, befogadás és visszatelepítés

Kitelepítés

A lakosság és az anyagi javak veszélyeztetett területről történő – a veszélyelhárítási tervben meghatározottak szerinti – kivonása és befogadó helyen történő átmeneti jellegű elhelyezése.

Kimenekítés

Amennyiben a veszélyeztetett területen a közvetlen életveszély és a váratlan kockázat miatt nincs mód a kitelepítési feladatok végrehajtására, a lakosság védelmét kimenekítéssel kell biztosítani. A kimenekítésre egyebekben a kitelepítés szabályai az irányadók.

Befogadás

A kimenekített, illetve kitelepített lakosság és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak befogadóhelyen történő átmeneti jellegű elhelyezése.

Visszatelepítés

A veszély elmúltával a kimenekített, kitelepített lakosság és az anyagi javak lakóhelyre történő visszajuttatása.

83

A védelmi igazgatás infokommunikációs rendszere

Az infokommunikáció

Az infokommunikáció fogalma az informatika (számítástechnika) és a kommunikáció (távközlés) konvergenciáját, integrálódását fejezi ki.

Az infokommunikációs rendszerek, hálózatok az országos infrastruktúra részeivé váltak, és így a közművek rangjára emelkedtek, az energiaellátás, a vízellátás-szennyvízkezelés stb. mellett.

Az infokommunikációs közmű szerepét és jelentőségét tovább növeli az a tény, hogy a többi közműhöz is szorosan kapcsolódik, mivel azok működtetésében, használatában jelentős mértékben részt vesz (pl. távközlési, számítástechnikai, elektronizálási és automatizálási vonatkozások).

Az információs folyamat

Információs folyamat alatt a védelmi igazgatás információigényét értjük, azaz a védelmi igazgatásban érintett szervezetek közötti együttműködés és információcseré folyamatát.

Az információs folyamat megállapításához meg kell vizsgálni a feladatrendszert, a döntési centrumokat, az információáramlás irányát és fajtáit, továbbá az együttműködőket, illetve az információs igényeket és adatokat.

84

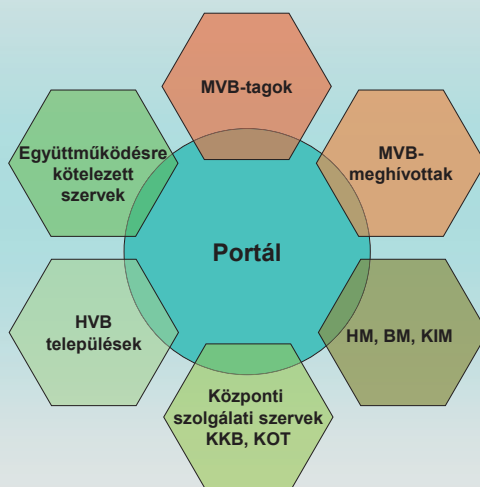
Az információáramlás rendje

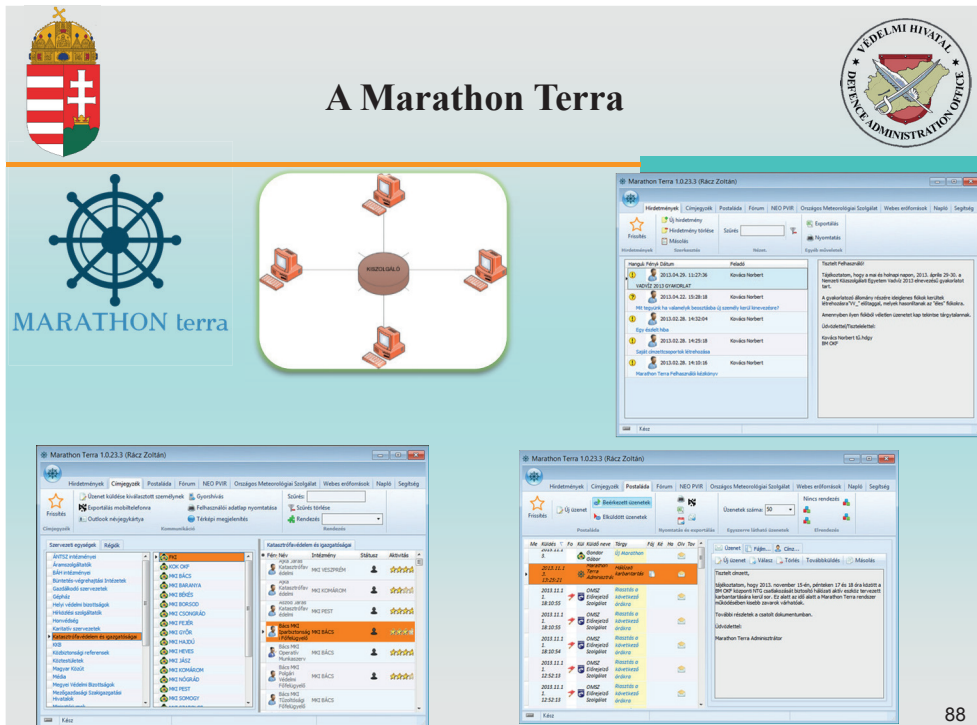
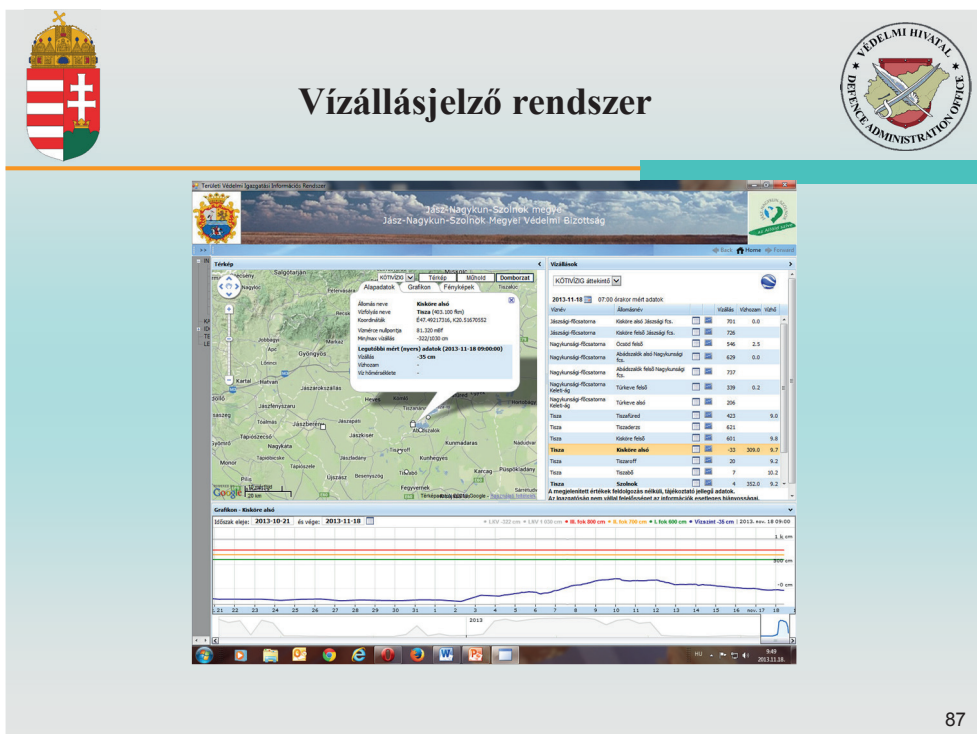
85

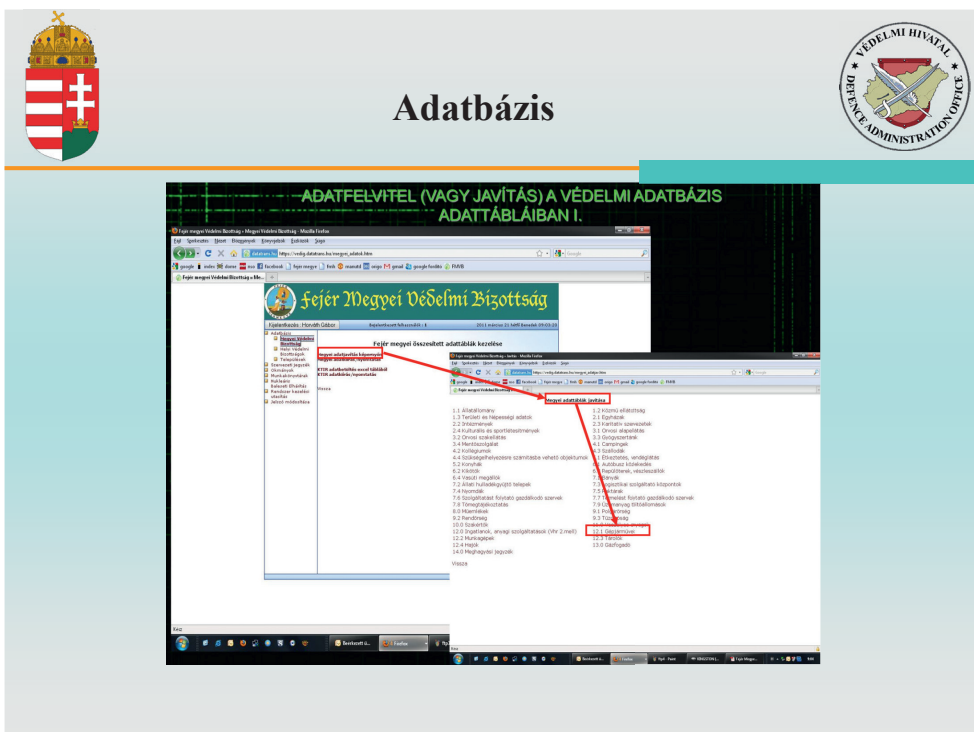

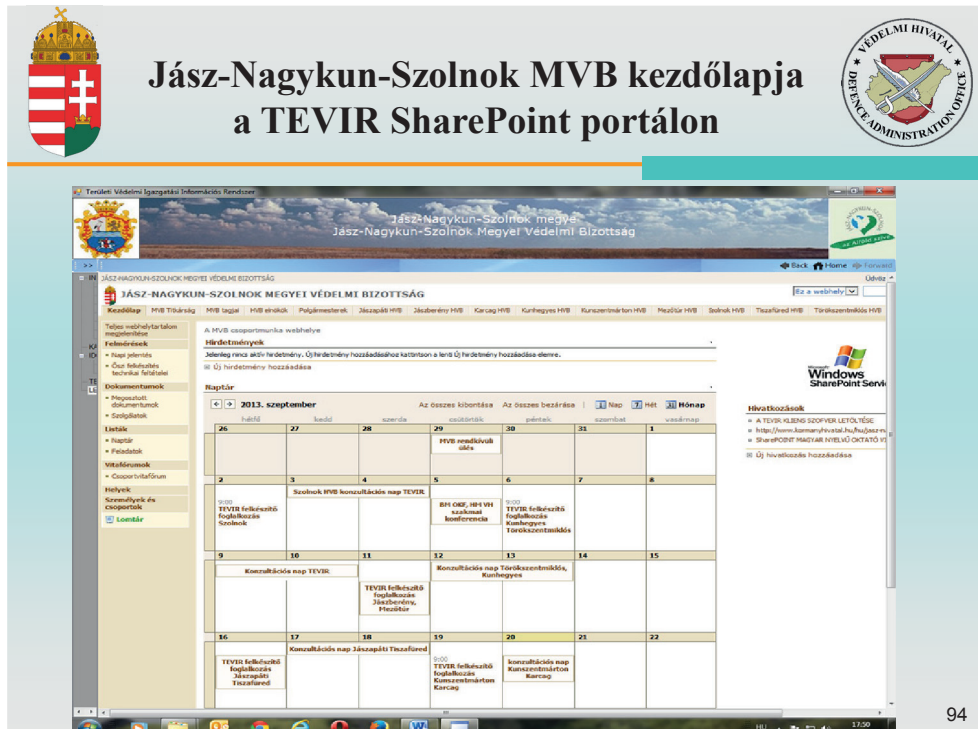
A portál elvi felépítése

86

A védelmi igazgatás tervrendszere

A terv egy jövőbeli cselekvést, annak idejét, módját, valamint eszközeit meghatározó elgondolás. A tervezés eredménye a szervezet valamely elérni szándékozott állapothoz tartozó működés modellje, a szervezet és a környezet állapotváltozásainak a kitűzött cél eléréséig való előre látása, vagyis a szervezet működésének programja.

A terv nem más, mint az irányítási rendszer mechanizmusának érvényesülése, a megvalósulás folyamatának része.

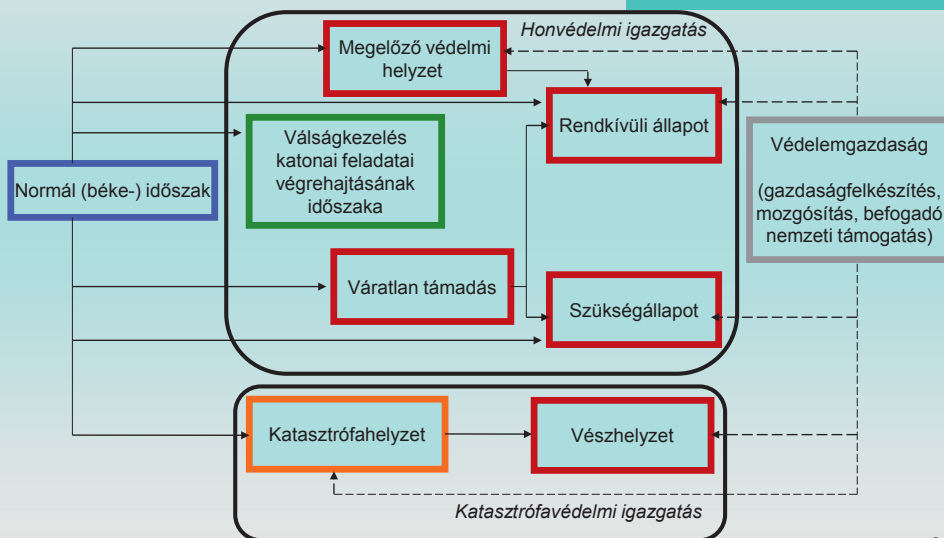
Tervnek tekintjük az államilag készített, törvényben, rendeletben rögzített programot is, valamint egy tevékenység előkészítésének és végrehajtásának elképzelt, szövegesen vagy grafikusán rögzített folyamatát. Ennek megfelelően tervek készülnek a közigazgatás minden szintjén és szakterületén, így a honvédelmi igazgatás szerveinél is.

A honvédelmi igazgatás területén tervezés alatt a honvédelmi feladatok és a válságkezelés katonai feladatainak végrehajtásával kapcsolatban álló tervek készítését értjük.

95

Tevékenységi időszakok a tervrendszerben

96

Jelenlegi terveink jellemzői

A jelenleg használatos tervrendszer szükségszerűen biztosítja a megyei, illetve fővárosi védelmi bizottságok és munkacsoportjainak működését.

A használatban levő intézkedési tervek terjengősek, nem egységes szerkezetűek, nehézkesen kezelhetők, sok az átfedés, illetve a párhuzamosság az egyes tervek között.

Az intézkedési tervek nem minden esetben tartalmazzák konkrétan a tennivalókat, nehézkes a feladatok sorrendiségének nyomon követése.

Nem kerülhető meg a teljes, a központi szintet is magában foglaló tervrendszer megújítása. Egyértelműen kell azonosítani az ágazati felelős szervezeteket, meg kell fogalmazni a „központi” szint információs rendszerét.

Tekintettel a honvédelem, a katasztrófavédelem és a védelemgazdaság sajátos, egymástól funkcionálisan különböző követelményeire, olyan tervdokumentációt kell kidolgozni, amely megfelel a kor színvonalának, és lehetővé teszi korszerű térinformatikai rendszer alkalmazását.

97

A terv tartalmi követelményei

A tervnek tartalmaznia kell:

- az irányítás, vezetés és együttműködés rendjét;
- a kapcsolattartás és a jelentések rendjét;
- a védelmi igazgatási szervek (munkaszervek, munkacsoportok) készenlétbe helyezési rendjét;
- a riasztás és kapcsolattartás rendjét;
- a munkaszervek és munkacsoportok, illetve az ügyeleti (készenléti) szolgálatok működési rendjét;
- az egyéni védőeszközökkel (szükségvédőeszközökkel) való ellátás rendjét;
- a honvédelmi feladatok, illetve a válságkezelés katonai feladatainak végzésére, ellátására kijelölt állomány alkalmazási készenlétbe helyezésének és a működéshez szükséges anyagi készletek biztosításának a rendjét;
- a honvédelmi feladatok, illetve a válságkezelés katonai feladatainak végrehajtásában részt vevő egyéb védelmi igazgatási szervek, szervezetek készenlétbe helyezésének és alkalmazásának rendjét;
- a logisztikai feladatokhoz szükséges anyagi készletekkel (élelmiszer, ivóvíz, egészségügyi felszerelés) való ellátás, valamint a pihentetés és váltás feltételeinek, illetve a gazdasági és anyagi szolgáltatások biztosításának a rendjét;
- az objektumba (munkaterületre) történő belépés (beléptetés) rendjét.

98

A korszerűsítés alapvetései

- objektíven elemezni és értékelni kell a biztonságra hatást gyakorló kihívásokat (kockázatokat és veszélyforrásokat);
- a NATO Válságreakálási Rendszerével összhangban álló nemzeti intézkedések rendszerére vonatkozóan adekvát módon érvényesíteni kell a jogszabályok, illetve a közjogi szervezetszabályozó eszközök előírásait;
- biztosítani kell az időben történő cselekvés lehetőségét, a tervezési dokumentumokban foglalt feladatok (feladatrendszerek) rugalmasságát és dinamikusságát, továbbá valamennyi tervbe vett művelet összehangoltságát, a műveletben (feladatban) részt vevők operatív együttműködésének lehetőségét, valamint a feladat-végrehajtás hatékonyságát és eredményességét;
- takarékosagra törekedve kerülni kell az erőforrások (legyen az humán vagy anyagi) megszokott igénybevételét, felhasználását és alkalmazását;
- integrált, feladatalapú honvédelmi intézkedési tervet kell készíteni.

99

A területi és helyi védelmi igazgatás megújuló tervrendszere

A területi védelmi igazgatási szervek honvédelmi intézkedési tervrendszerével kapcsolatosan az alábbi követelményeket fogalmazták meg:

- a korábbi bonyolult, nehezen átlátható és kezelhető tervrendszer egyszerűsítése;
- a statikus, a jogszabályi helyek felsorolását tartalmazó tervek helyett dinamikus, az adott helyzet kezelésére alkalmas, feladatorientált tervek kidolgozása;
- a meglévő intézkedési tervek integrálása.

Ennek szellemében három terv készítése célszerű:

1. számú intézkedési terv: az MVB honvédelmi intézkedési terve
2. számú intézkedési terv: az MVB katasztrófavédelmi (veszélyelhárítási) feladatterve
3. számú intézkedési terv: a fővárosi, illetve megyei védelmi bizottság védelemgazdasági alapterve.

100

A riasztás-értesítés feladatai

Alapfogalmak

Értesítés

Az erre feljogosított szervek által más szervhez vagy személyhez szóban, írásban vagy más módon eljuttatott információ, amelynek hatására a közlés tartalmához igazodóan az érintett valamely cselekvésbe kezd.

Berendelés

Az az információ, amelynek eredményeként az érintett a védelmi igazgatásban kijelölt munkahelyére vonul be, illetve ott tartózkodik.

Készenlétbe helyezés

A védelmi igazgatás szerveinek olyan állapota, amelyben a kijelölt munkahelyen képesek tevékenységük meghatározott időn belüli megkezdésére.

Ellenőrzés

A kiértékelési – az elérhetőségi – adatok pontosságának, a védelmi igazgatás szervei felkészültségének felmérése a riasztás, berendelés és készenlétbe helyezés egyes feladatainak végrehajtásával (pl. ellenőrző hívás, berendelés, a kijelölt helyen való megjelenés, a készenlét elérése).

101

A légiriasztás rendszere

Légítámadás vagy várható bekövetkezésének esetére a légiriasztási rendszert úgy kell kialakítani és készenlétben tartani, hogy az az ország egész területén vagy meghatározott részén képes legyen az állami szervek, a helyi önkormányzatok, a jogi személyek, a jogi személyiség nélküli szervezetek és az emberek riasztására, továbbá a NATO integrált légvédelmi rendszerével és más államok légiriasztási rendszerével történő együttműködésre.

A lakosság riasztásának megszervezése és feltételeinek biztosítása a Kormány felelőssége.

A légiriasztás jelzései

Az MTVA stúdióiból a légiriadó elrendelése vagy feloldása – öt másodperces megszakításokkal, háromszor megismételve az alábbi szöveg leadásával történik:

Magyarország egész területére:

„ADÁSUNKAT MEGSZAKÍTJUK.

ADÁSUNKAT MEGSZAKÍTJUK.

FIGYELEM! FIGYELEM!

AZ ORSZÁG EGÉSZ TERÜLETÉRE LÉGIRIADÓ!

AZ ORSZÁG EGÉSZ TERÜLETÉRE LÉGIRIADÓ!”

102

Katasztrófariasztás

Az az állampolgár, aki a katasztrófát vagy a katasztrófa veszélyét észleli vagy arról tudomást szerez, haladéktalanul köteles bejelenteni azt a hivatásos katasztrófavédelmi szervnek, illetve az önkormányzati tűzoltóságnak és a polgármesteri hivatalnak.

A bejelentés értékelése után, valamint katasztrófaveszély esetében a felkészülés során, veszélyhelyzet esetében az emberi élet- és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak mentése érdekében a rendelkezésre álló riasztó-, illetve tájékoztatórendszerrel függően szóveges közléssel, illetve meghatározott szirénajelekkel jelezni kell az esemény valószínű bekövetkezését vagy annak elmúlását, továbbá haladéktalanul közölni kell a lakossággal a követendő magatartási szabályokat.

Szirénajelek, jelzések

KATASZTRÓFARIADÓ – 120 másodpercig tartó, váltakozó hangmagasságú (133 Hz és 400 Hz közötti) folyamatos szirénahang.

RIADÓ ELMÚLT – kétszer egymás után megismételt, 30 másodpercig tartó, egyenletes hangmagasságú (400 Hz) szirénahang, a jelzések közötti 30 másodperces szünettel.

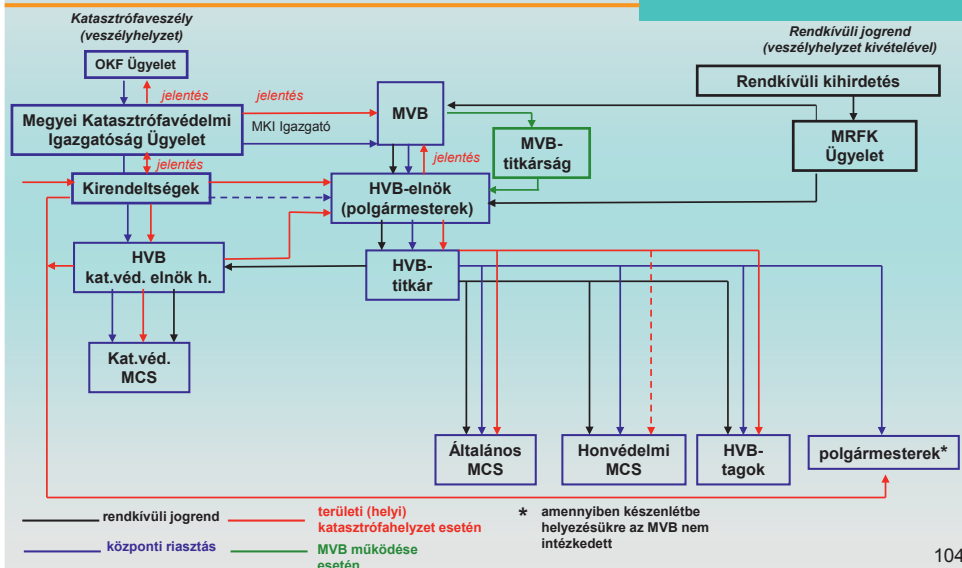
A riadó elmúlt jelzés a légiriadó, valamint a katasztrófiaradó jelzés feloldására is vonatkozik.

MORGATÓ PRÓBA – A próba során alkalmazott jelalak első részében hat másodperces időtartamban, 400 Hz-ig felfutó jelzés kerül leadásra, majd a jel lefutása következik be.

103

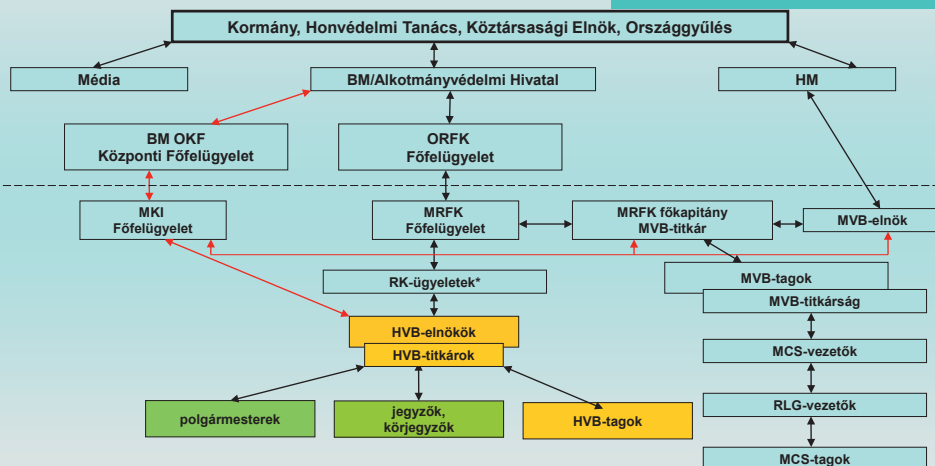
A területi védelmi igazgatási szervek készenlétbe helyezésének elvi vázlata

104

A védelmi igazgatási szervek riasztási-értesítési rendszere

*az egységes tevékenységirányítási központok kialakításával változik

Jelmagyarázat: BM: Belügyminisztérium, HM: Honvédelmi Minisztérium, BM OKF: Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, ORFK: Országos Rendőr-főkapitányság, MKI: Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság, MRFK: Megyei Rendőr-főkapitányság, MVB: Megyei Védelmi Bizottság, HVB: Helyi Védelmi Bizottság, RK: városi rendőrkapitányság, MCS: munkacsoport, RLG: riasztás, értesítés, visszahívás, Média: M1, M2, Duna TV, Kossuth, Bartók, Petőfi Rádiók

Az értesítés és a készenlétbe helyezés rendszabályai

- A feladatba bevont, érintett szerveket, illetve személyeket tennivalóikra évente felkészítik az MVB titkárának vezetésével, a katasztrófavédelmi igazgatóság és a megyei rendőr-főkapitányság bevonásával.
- Az értesítés, berendelési készenlét fokozásába bevont személyek azonnal kötelesek jelezni az MVB titkárának akadályoztatásukat és a helyettesítés rendjét.
- Az értesítése, berendelési készenlétének fokozása érdekében az MVB elnöke elrendelheti a munkaidőn kívüli tartózkodási hely bejelentését.
- Indokolt helyzetben a vezetők meghatározott körére az MVB elnöke elrendelheti az állandó lakóhelyen (munkaidőn túl lakáson) való tartózkodást, illetve a távollét bejelentését.
- Elrendelheti az MVB elnöke, hogy az MVB meghatározott tagjai lakásukon vezetői telefon-ügyeletet lássanak el.
- Rendkívüli állapot, szükségállapot esetén (a tömegtájékoztatási eszközök útján történő kihirdetésekor) az MVB tagjai kötelesek szabadságukat megszakítani, hazatérni és az MVB elnökével a legrövidebb időn belül a kapcsolatot felvenni. Veszélyhelyzet, katasztrófa, katasztrófaveszély vagy más esetekben erre külön intézkedésre (értesítésre) kerül sor.

A védelmi igazgatás működése különleges jogrend időszakában

Veszélyhelyzet: a Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek elhárítása érdekében hirdeti ki.

Megelőző védelmi helyzet: az Országgyűlés külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében meghatározott időre hirdeti ki.

Váratlan támadás: a Kormány külső fegyveres csoportok Magyarország területére történő váratlan betörése esetén, a támadás elhárítására hirdeti ki.

Szükségállapot: az Országgyűlés a törvényes rend megdöntése vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén hirdeti ki. (A Magyar Honvédséget csak akkor lehet felhasználni, ha a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok alkalmazása nem elegendő.)

Rendkívüli állapot: az Országgyűlés hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén hirdeti ki, és Honvédelmi Tanácsot hoz létre.

107

Különleges jogrendre vonatkozó közös szabályok

Különleges jogrendben az alapvető jogok gyakorlása az **Alaptörvény**:

II. cikk – „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz...”;

III. cikk – kínzás, megalázó bánásmód és szolgaság tilalma;

XXVIII. cikk (2)–(6) bekezdés – bűnösség, büntethetőség, jog a védelemhez, jogorvoslat;

a megállapított alapvető jogok kivételével felfüggeszthető vagy az I. cikk (3) bekezdése szerinti mértéken (feltétlenül szükséges mértékig, az elérendő céllal arányosan vagy azon túl) korlátozható.

Különleges jogrendben az **Alaptörvény** alkalmazása nem függeszthető fel, az Alkotmánybíróság működése nem korlátozható.

A különleges jogrendet a különleges jogrend bevezetésére jogosult szerv megszünteti, ha kihirdetésének feltételei már nem állnak fenn.

A különleges jogrendben alkalmazandó részletes szabályokat sarkalatos törvény – **Hvt. és Kat. tv.** – határozza meg.

108

A vezetés, irányítás rendje veszélyhelyzetben

A **Kormány** az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdet ki és rendkívüli intézkedéseket vezethet be.

A Kormány a katasztrófavédelemmel összefüggő döntéseinek előkészítése és a védekezéssel kapcsolatos feladatok ágazati összehangolása, valamint irányítása érdekében katasztrófavédelmi koordinációs kormányzati bizottságot (KKB) működtet, amelynek operatív szerve a nemzeti veszélyhelyzet-kezelési központ (NVK).

Amennyiben a veszélyhelyzet több megyét érint, vagy ha a katasztrófa elhárítása érdekében ez szükséges, a **belügyminiszter miniszteri biztost nevezhet ki**.

A **miniszteri biztos** összehangolja a védekezési feladatokat és utasíthatja a megyei védelmi bizottság elnökét.

109

Rendkívüli állapot Honvédelmi Tanács

A Honvédelmi Tanács

- **elnöke:** a köztársasági elnök,
- **tagjai:** az Országgyűlés elnöke,
az országgyűlési képviselőcsoportok vezetői,
a miniszterelnök,
a miniszterek,
a Honvéd Vezérkar Főnöke (tanácskozási joggal).

A helyettesítés rendjét a **Hvt. 32. §** szabályozza.

A Honvédelmi Tanács **gyakorolja:**

- a) az Országgyűlés által rá átruházott jogokat;
- b) a köztársasági elnök jogait;
- c) a Kormány jogait.

A Honvédelmi Tanács hatáskörét – az elnök vezetésével – testületként gyakorolja. Döntéseit többségi szavazással hozza, amelyet az elnök és miniszterelnök ír alá.

110

Rendkívüli intézkedések 1.

A honvédelmi igazgatás körében alkalmazható rendkívüli intézkedések

- A hadkötelezettségen alapuló katonai szolgálat időtartama megelőző védelmi helyzet idején legfeljebb 12 hónap.

- A Honvédség tényleges katonai és a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyára vonatkozó szabályok rendeletben – **a békeidőszakban irányadó szabályoktól eltérően** – állapíthatók meg.

Rendelet alapján:

- szünetel a Honvédség hivatásos állományába történő felvétel;
- a szolgálati idő kezdete és vége a megelőző védelmi helyzethez, rendkívüli állapothoz vagy szükségállapothoz igazodóan szabályozható;
- a rendfokozatba történő előléptetésre eltérő szabályok állapíthatók meg, valamint a szolgálat teljesítéséért és érdemeik elismeréséül érdemrendek, érdemérmek és emlékérmek alapíthatók.

- A beosztásba történő kinevezés és felmentés, az áthelyezés, a vezénylés, a kirendelés, az ellátás, a szabadság és a fegyelmi felelősség, a méltatlanság, továbbá a szolgálat egyéb szabályai a hatályos szabályoktól eltérően is megállapíthatók.

111

Rendkívüli intézkedések 2.

- Az előjárói érdekvédelem szabályait a megbecsülés, az anyagi támogatás, valamint a jogos érdekek elismerése és védelme érdekében kell megállapítani.
- Az illetmény a szolgálat sajátosságaira tekintettel, a békeidőszak szabályaitól eltérően állapítható meg. Egy részét a hozzátartozónak kell folyósítani vagy letétként kell kezelni.
- A szolgálatot teljesítők ellátatlan hozzátartozóit és a szolgálatból sebesülés, baleset vagy megbetegedés miatt leszereltek hozzátartozóit a betegség időtartamára családi segélyben kell részesíteni.

112

A közigazgatásra, közrendre és közbiztonságra vonatkozó rendkívüli intézkedések

- Az újságíró, a tudósító és a sajtóterméket előállító csak az arra feljogosított szervek, a hivatalos szóvivő, illetve a közszolgálati média által közölt adatokat használhatja fel.
- A közúti, vasúti, vízi és légi járművek forgalma a nap meghatározott időszakára, meghatározott területre (útvonalra) korlátozható, illetve az ország egész területén vagy meghatározott részén ideiglenesen megtiltható.
- Korlátozható, illetve megtiltható a magyar állampolgárok külföldre utazása, a külföldiek beutazása, a külföldi személyekkel és szervezetekkel vagy intézményekkel való érintkezés és kapcsolattartás.
- A nem honvédelmi és rendvédelmi célt szolgáló robbanóanyagok gyártása, forgalomba hozatala, vásárlása, szállítása és tárolása korlátozható, illetve engedélyhez köthető.
- Elrendelhető a folyamatos polgári védelmi szolgálat ellátása.
- Rendeletben állapíthatók meg a harci cselekmények hatása elleni védekezés szabályai.
- Rendeletben szabályozható a diplomáciai mentességekkel és kiváltságokkal kapcsolatos nemzetközi szerződések egyes rendelkezéseinek alkalmazása során vagy viszonyosság alapján követendő eljárás.

113

Az igazságszolgáltatásra vonatkozó rendkívüli intézkedések

Rendelettel állapíthatók meg:

- a büntetőeljárás, a büntetés-végrehajtás, a polgári peres és nem peres eljárás szabályai;
- új bíróságok és ügyészségek létesítése, valamint az illetékességi területük megváltoztatása;
- katonai bíróság felállítás;
- a katonai büntetőeljárásra vonatkozó, az eljárás gyorsítását szolgáló szabályok;
- az ország egész területén vagy egy részén, illetve a katonai büntetőbíráskodás hatálya alá tartozó területen érvényes rögtönbíráskodás;
- a rögtönbíráskodás hatályának kiterjesztése a nemzet biztonságát, a Honvédség készenléti állapotát, a függelmi viszonyokat és az állampolgárok életét sértő súlyos bűncselekményekre, valamint a háborús bűncselekményekre.

A rögtönbíráskodás hatálya alá tartozó bűncselekmények büntetési tétele életfogytig tartó vagy tíztől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés. Kivételes esetben a büntetési tétel csökkenthető.

A rögtönbíráskodás bevezetését a sajtótermékben, rádióban, televízióban és egyéb, helyben szokásos módon közzé kell tenni.

A rögtönbíráskodás a törvényszék és a katonai bíróság hatáskörébe tartozik.

114

A különleges jogrendi időszak működés speciális szabályai

A különleges jogrendi időszak kinyilvánítása együtt jár a **Megyei Védelmi Bizottság** működésének átalakításával.

Kormányzati intézkedésre vagy saját döntése alapján az MVB elnöke aktivizálja a védelmi igazgatás vezetési rendszerének területi elemét, illetve meghatározza a működéshez szükséges feladatokat.

A különleges jogrendi időszak kihirdetése, rendkívüli intézkedések bevezetése esetén a Megyei Védelmi Bizottság rendkívüli ülést tart, ahol az elnök bejelenti a különleges jogrendi időszak működési rendre való áttérést.

115

Az MVB működésének speciális szabályai

Az MVB az elnök döntése alapján **rendkívüli ülést tarthat**.

A testület összehívásával egyidejűleg az MVB elnöke meghatározza az ülés időpontját és helyszínét, a védelmi bizottság és munkaszervezeteinek működési rendjét.

Előterjesztés sürgős esetben szóban is tehető.

A bizottság az elnöke által előterjesztett ügyekben állást foglal, illetve javaslatot tesz.

Az ülésekről hangfelvétel és részletes (szó szerinti) jegyzőkönyv készül 24 órán belül.

A testület az ülést, amennyiben a kialakult helyzet kezelése ezt megkívánja, szükség szerint, az állandó működési helyen kívül is tarthatja, ilyen esetben a munkafeltételeket az adott szerv biztosítja.

A bizottság elnöke által meghatározott **feladatok megyei irányítását** a bizottság kijelölt tagjai és apparátusa végzik, a munkacsoportok aktivizálásának elrendelése az elnök jogosultsága.

Az elnöki döntés formája: egyedi határozat, amelynek megjelenési módja lehet szóbeli is, de ennek tartalmát a szó szerinti jegyzőkönyvben rögzíteni kell.

A különleges jogrend kinyilvánítása általában együtt jár a **rendkívüli jogrend** bizonyos elemeinek bevezetésével, rendkívüli intézkedések foganatosításával.

Ennek részletes szabályait a rendkívüli állapot, megelőző védelmi helyzet, szükségállapot és váratlan támadás esetén a **2011. évi CXIII. tv. IX. fejezete**; katasztrófaveszély és veszélyhelyzet esetében a **2011. évi CXXVIII. tv. V. fejezete** tartalmazza.

116

A döntések meghozatalának rendje

A honvédelmi feladatok végrehajtásakor, illetve a rendkívüli állapot, a megelőző védelmi helyzet, a szükségállapot és a váratlan támadás idején bevezetett intézkedések végrehajtása során (a továbbiakban együtt: **különleges jogrend**) a megyei védelmi bizottság teljes jogkörét annak elnöke (kormány megbízott) a Honvédség állományába tartozó elnökhelyetttel egyetértésben gyakorolja.

Hvt. 25. §. (3)

A **Megyei Védelmi Bizottság** javaslattevő, döntés-előkészítő jogkörrel segíti elnökét hatáskörének ellátásában, illetve közreműködik a döntések végrehajtásának megyei irányításában.

Az MVB elnökének távolléte vagy akadályoztatása esetén – különleges jogrendben – a Honvédség állományába tartozó elnökhelyettes vagy a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője, mint elnökhelyettes intézkedik.

Hvt. 25. §. (4)

117

Az MVB munkaszervezetei

Általános munkacsoport

jogi-igazgatási részleg
informatikai, távközlési részleg
üzleti, információs részleg
ellátási, szállítási részleg

Honvédelmi kötelezettségek végrehajtását irányító munkacsoport

katonai-igazgatási részleg
gazdaságmozgósítási és lakosságellátási részleg

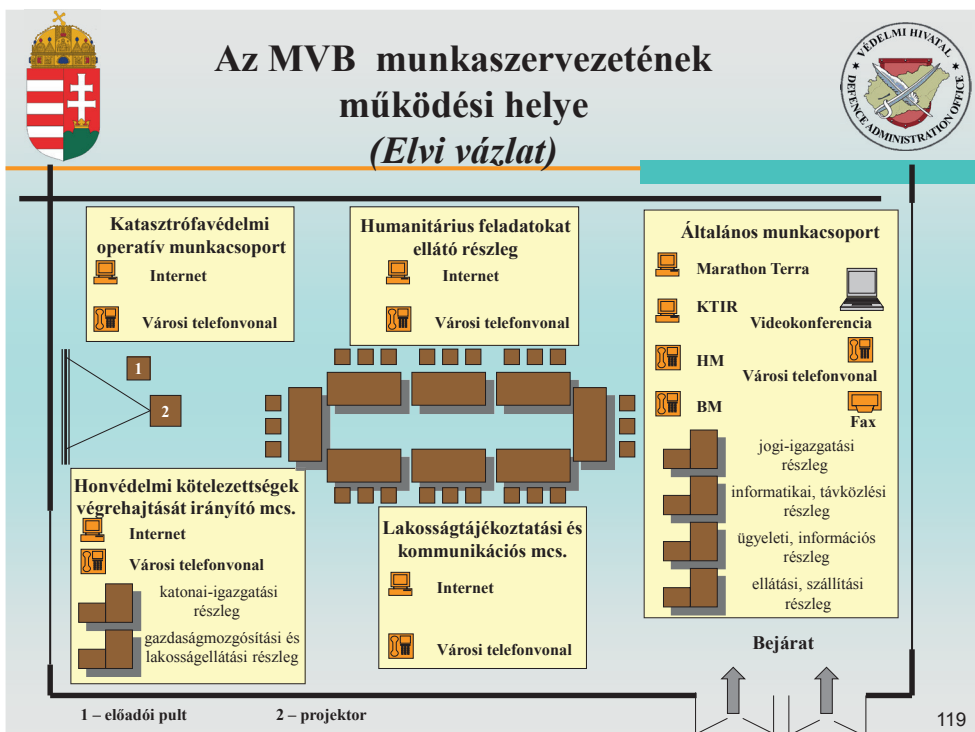
Katasztrófavédelmi operatív munkacsoport

nukleáris operatív részleg

Lakosságtájékoztatási és kommunikációs munkacsoport

Humanitárius feladatokat ellátó csoport

118

Monitoring-I.

Az eseménykövető és jelzőrendszer fokozatai

1. A Monitoring-I. készenléti fokozat

Magában foglalja:

- a hosszabb időszakok (éves, negyedéves, havi) eseményeinek értékeléséről megküldött tájékoztatásokat;
- a megtörtént, figyelmet érdemlő esetek (balesetek, tűz, mikrokatasztrófa) jelzését;
- a különleges jogrendi időszak kinyilvánításának kezdeményezését kiváltó, illetve azzal fenyegető és azonnali lépéseket igénylő információkat.

121

Monitoring-II.

A **II. fokozat** bevezetésére, a rendszer működésének elrendelésére, a Kormány, illetve a miniszterelnök intézkedése alapján kerül sor.

Az aktivizálás mértéke szerint lehet:

- általános,
- egyes ágazatokat érintő,
- egyes veszélyes helyzet kialakulását követő.

Az elrendelő meghatározza:

- a Monitoring-rendszert elrendelő rendelet számát, aktivizálásának célját és idejét;
- az információ áramlásához szükséges kommunikációs vonalakat (BM, HM, városi, fax stb.), valamint a futárrendszer működésének rendjét;
- a jelentések rendjét (esetleg főbb tartalmát);
- az elrendelt szervezetek körét;
- az elrendelésre jogosult megnevezését;
- az értesítést (aktivizálást) adó nevét és telefonszámát.

122

A nemzetgazdaság védelmi célú felkészítése

A nemzetgazdaság védelmi felkészítése (**gazdaságfelkészítés**) a biztonság- és védelem-, illetve a gazdaságpolitika részét képező; a gazdaság biztonsága és védelme érdekében kifejtett tervszerű, folyamatos, békeidőben folytatott tervezési, szolgáltatási és szabályozási tevékenység, amelynek során a feladatok végrehajtásába bevont közigazgatási szervek felkészítik a nemzetgazdaságot az erőforrások védelmi célú felszabadítására, a civil szervezetek és a kijelölt szolgáltatók pedig felkészülnek a szükség esetén elrendelhető gazdaságmozgósítási feladatok végrehajtására.

A **gazdaságvédelem** a nemzetgazdaság alapvető érdekeinek, értékeinek védelme érdekében kifejtett állami irányítási tevékenység a káros külső és belső hatásokkal szemben.

A nemzetgazdaság védelmi célú felkészítésével, mint a honvédelmi rendszer részével, a honvédelem alapvető fontosságú civil elemével szemben támasztott **követelmény**, hogy mindenkor szervesen illeszkedjen a honvédelem komplex rendszerébe, kapcsolódjon a honvédelmi, illetve a szövetséges követelmény- és feladatrendszerbe.

123

A gazdaság mozgósítása

A gazdaság mozgósításának alapfeladata a vagyoni szolgáltatások biztosítása:

- a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állománya magasabb készenléti fokozatba helyezéséhez és az ezt követő működéséhez;
- a szövetségi kötelezettség alapján kollektív védelmi feladatot Magyarország területén végrehajtó szövetséges fegyveres erők ellátásához;
- a lakosság alapvető élelmiszerrel, gyógyszerrel, ruházati, ipar- és közszükségleti cikkekkal, valamint alapvető köz- és egészségügyi szolgáltatásokkal történő ellátásához;
- az ország közigazgatási rendszerének zavartalan működéséhez;
- a társadalom és a nemzetgazdaság működőképességének fenntartásához, szükség esetén a funkciók helyreállításához.

124

Az ország gazdaságbiztonsági rendszere

Az ország gazdasági biztonsága nem más, mint **az ország stabil környezete**, amelyen keresztül:

- le tudja bonyolítani sokoldalú gazdasági, kereskedelmi, illetve pénzügyi tranzakcióit, amelyek biztosítják a közlekedési és szállítási útvonalak szabályozott használatát, a piachoz és nyersanyaghoz való szabad és akadálytalan hozzájutását;
- biztosítja a nemzetgazdaság biztonságos működését rendkívüli helyzetekben, és az arra való hatékony felkészítést szolgáló normál időszaki tevékenységet;
- biztosítja a közigazgatás által végzett intézkedési és feltételrendszert, amely a válsághelyzetek megelőzési, felkészülési, védekezési, illetve helyreállítási folyamatainak gazdasági erőforrás-szükségletét hivatott kielégíteni.

125

A tartalékolás rendszere

126

Alapok

Honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok

Ellátásuk érdekében – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – **mindenki** gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére kötelezhető.

Alaptörvény XXXI. cikk

Gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség

Már **békeidőszakban** elrendelhető a szolgáltatásra kötelezettek részére a gazdaság működőképességének fenntartásához, a lakosság alapellátásához szükséges tartalékok és készletek képzése.

Hvt. 13. § (1)–(4) bekezdés

Gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség

Már **a felkészülés időszakában** elrendelhető a szolgáltatásra kötelezett részére a lakosság alapellátásához szükséges tartalékok és készletek képzése.

Kat. 67–70. §

A nemzetgazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása feladatai végrehajtásának szabályozásáról szóló **131/2003. (VIII. 22.) Korm. rendelet**.

Állami feladat, amivel élni kell!

127

A 131/2003. Kormányrendelet

A Megyei Védelmi Bizottság elnöke

A lakosság ellátásával kapcsolatban **követelménytámasztó szerv**.

A Megyei Védelmi Bizottság

Területi ellátási felelőséggel; MH, rendvédelmi szervek, NAV tekintetében; a befogadó nemzeti támogatás esetében **felelős teljesítő szerv** ??????

Tervező szervek:

- Központi GKM
- Ágazati Minisztériumok
- Területi **Megyei Védelmi Bizottságok**
- Helyi **Helyi Védelmi Bizottságok, polgármesterek**

A tervező szervek védelemgazdasági alaptervet készítenek.

A védelemgazdasági alapterv elkészítésének és rendszeres felülvizsgálatának folyamatát a központi tervező szerv koordinálja. Az ágazati tervező szervek az irányításuk vagy felügyeletük alá tartozó országos és területi szervek részére, a megyei védelmi bizottságok a helyi tervező szervek részére határozzák meg a védelemgazdasági alapterv elkészítéséhez szükséges tervezési feladatokat.

128

Az MVB és a HVB ellátási terve (HVB)

	Kistérség és települések megnevezése	Ellátási egységek (szolgáltatók), címe	Termékcsoportok megnevezése					Megjegyzés
			hús	kenyér	tej	ivóvíz	élelmiszer	
	Székesfehérvár központ	Parmalat Hungária Rt. - Székesfehérvár, Seregélyesi u. 127. *			x			
		Szent István Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakközépiskola Hűsüzeme - Szfvr., Szeder u.	x					
		Auchan Áruház - Székesfehérvár, Holland fasor 2.		x			x	
		MATCH Áruház (Alba Plaza) - Székesfehérvár, Palotai u. 1. *		x			x	
		Seregtejt Kft. - Seregélyes, Pálínkaháza pusztja			x			
		FEJÉRVÍZ Rt. Vízmű - Székesfehérvár, Királysor 3-15. *				x		
		DRV Üzem - Moha, Bakony u. 8.				x		
		DRV Üzem - Sárkeresztés				x		
		METRO Áruház - Székesfehérvár, Szent Flórián krt.					x	
		SPAR Supermarket - Székesfehérvár, Sziget u. 1. *					x	
		SPAR Supermarket - Székesfehérvár, Balatoni u. *					x	
		INTERSPAR Áruház - Székesfehérvár, Budai út 41. *						

131

A befogadó nemzeti támogatás (BNT)

A BNT egy befogadó állam által, a területén elhelyezkedő, átvonuló vagy alkalmazásra kerülő szövetséges fegyveres erők vagy szervezetek számára, két- vagy többoldalú kötelezettségvállalás alapján nyújtott polgári és katonai logisztikai támogatás.

Befogadó állam, amely befogadja a küldő állam(ok) fegyveres erőit, szervezeteit vagy anyagi készleteit; részükre elhelyezést biztosít; lehetővé teszi a területén való áthaladásukat vagy működésüket.

Küldő állam az erőit, szervezeteit, anyagi készleteit vagy a többnemzetiségű erők nemzeti komponenseit felvonultató ország, amely a befogadó állam területén való elhelyezése, átvonulása vagy alkalmazása során annak polgári és katonai logisztikai támogatását igényli.

A BNT feladatrendszere magában foglalja:

- a helyi védelmi igazgatási, valamint a honvédelemben részt vevő más szervek tervezési, koordinációs, irányítási és végrehajtási tevékenységét;
- a BNT-vel kapcsolatos tervek és jegyzékek kidolgozását;
- a feladatban részt vevő állomány, az anyagi javak, az ingatlanok és ingóságok, illetve gazdasági és anyagi szolgáltatások biztosítását.

132

A BNT tervezésének általános eljárási szabályai

A BNT részére a nemzetgazdaságból felajánlható erőforrásokat és szolgáltatásokat a nemzetgazdaság védelmi felkészítése feladatai végrehajtásának szabályozásáról szóló **131/2003. (VIII. 22.) Kormányrendeletben** meghatározottak szerint kell tervezni.

A BNT megtervezésének a lehető legrészletesebbnek kell lennie, különös tekintettel a polgári és katonai erőforrások, vagyoni szolgáltatások és infrastruktúrák igénybevételére.

A BNT tervezéséhez és végrehajtásához szükséges adatokat az adatszolgáltatás elrendelésével, a gazdaságfelkészítési adatgyűjtésről szóló hatályos jogszabály alapján kell összeállítani.

A BNT feladatainak tervezése során az MVB összeállítja a megyei képességek listáját, amely alapján a tervezési feladatok végrehajthatók, és tartalmazzák azokat a BNT-erőforrásokat, amelyek rendelkezésre állnak a befogadó megye területén rendkívüli intézkedéseket nem igénylő, illetve háborús körülmények idején is.

133

A gazdasági és anyagi szolgáltatás rendszere 1.

134

A gazdasági és anyagi szolgáltatás rendszere 2.

Honvédelmi célra

Igénylő: MH, rendvédelmi
szervek, honvédelemben
közreműködő szervek

Kijelölés (határozat) előkészítése:
Katonai Igazgatási Központ

Kijelölés (határozat)
meghozatala:
fővárosi/megyei védelmi
bizottság

Igénybevétel elrendelésének
(határozat) előkészítése:
Katonai Igazgatási Központ

Igénybevétel elrendelésének
(határozat) meghozatala:
fővárosi/megyei védelmi
bizottság elnöke

Katasztrófavédelmi célra

Igénylő: MH is!
rendvédelmi szervek
(katasztrófavédelem)

Kijelölés (határozat) előkészítése:
hivatásos katasztrófavédelmi
szerv helyi szerve

Kijelölés (határozat)
meghozatala: polgármester

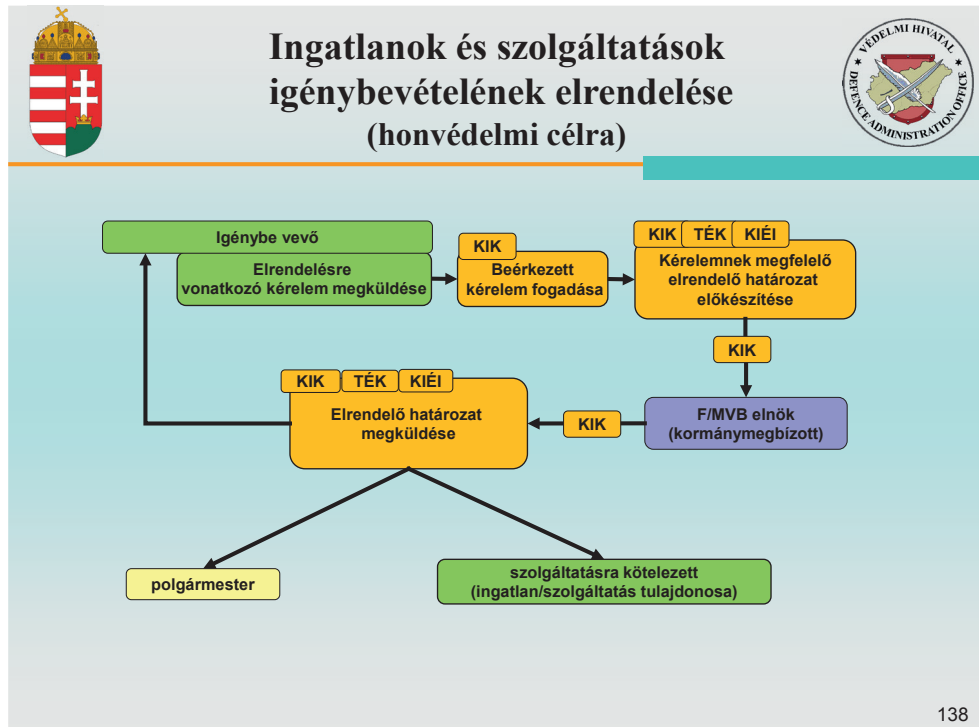
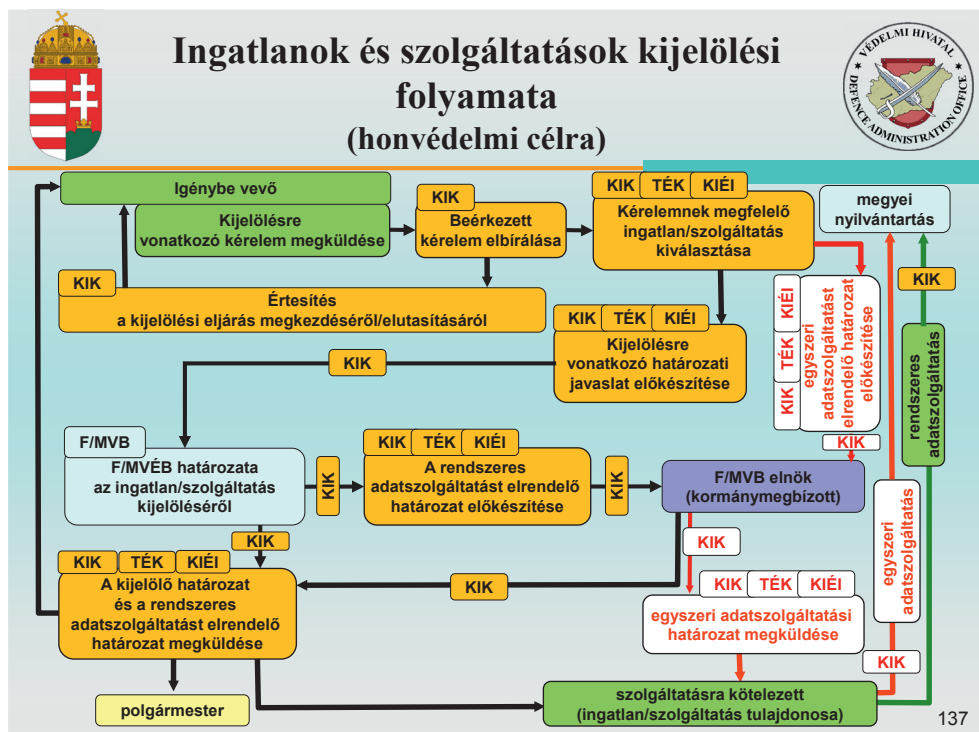
Igénybevétel elrendelésének
(határozat) előkészítése:
hivatásos katasztrófavédelmi
szerv helyi szerve

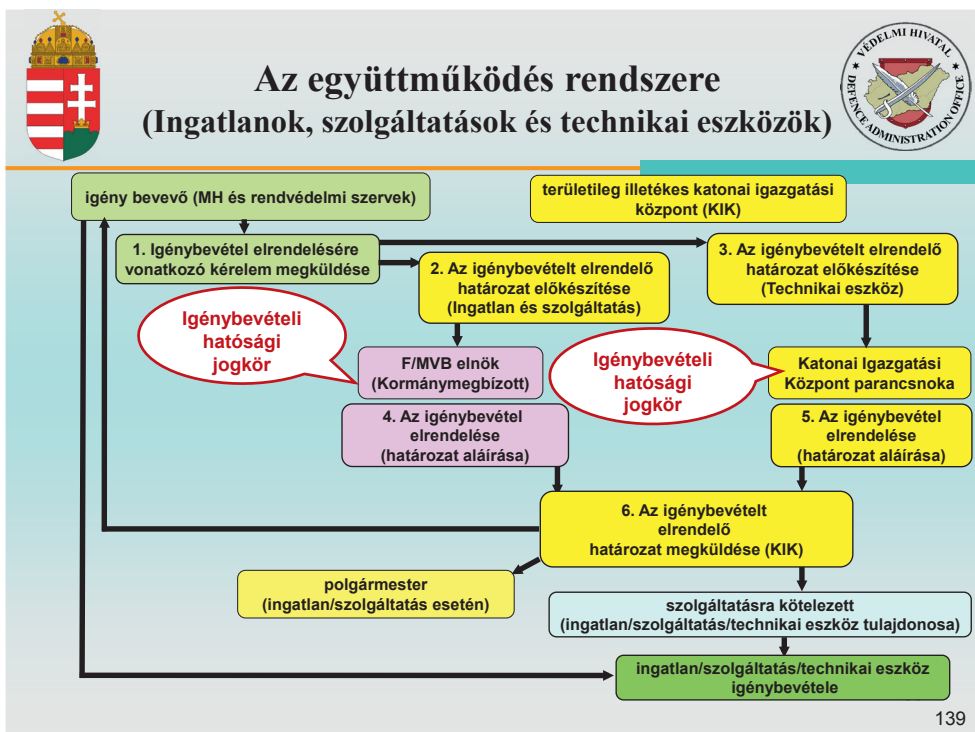
Igénybevétel elrendelésének
(határozat) meghozatala:
polgármester

A kijelölés feladatainak végrehajtási rendje

Meghagyás

A meghagyás célja, hogy a hadkötelezettség különleges jogrendben történő bevezetését követően

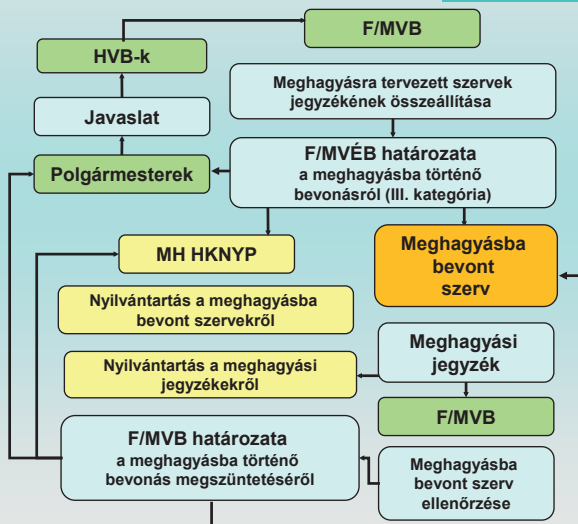
- a honvédelem irányításához, vezetéséhez;
- a törvényhozás, az igazságszolgáltatás, a közigazgatás, valamint a gazdaság működőképességének biztosításához;
- a hadiipari termeléshez;
- a legfontosabb lakosságellátási feladatokhoz;
- a honvédelmi és a rendvédelmi feladatok végzéséhez

nélkülözhetetlen munkakörben foglalkoztatott hadkötelesek, az előzőekben felsorolt feladatokat ellátó és jogszabály vagy egyedi határozat alapján meghagyásba bevont szerveknél, az eredeti munkakörükben folytassák tovább munkájukat.

140

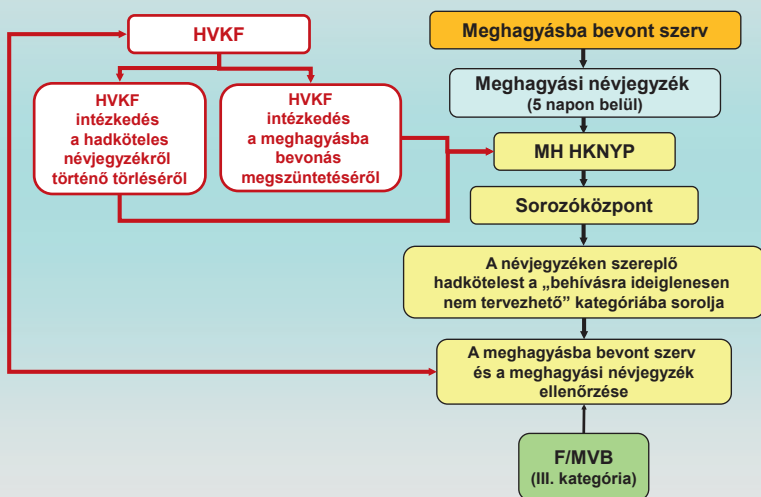
A meghagyás előkészítése (békeidejű feladat!)

141

A meghagyás feladatai a hadkötelezettség bevezetését követően

142

„Senki sem külön sziget”

Jövőnk záloga pedig a múlt és a jelen tapasztalatainak feldolgozása, valamint felkészültségünk növelése.

2. MELLÉKLET

1. táblázat. Veszélyhelyzet esetén bevezethető rendkívüli intézkedések

Fsz.	Bevezethető rendkívüli szabályok és alkalmazható rendkívüli intézkedések	Különléges jogrendi időszak
		Veszélyhelyzet
1.	Az államháztartásra vonatkozó szabályoktól eltérő rendelkezések állapíthatók meg rendelkezlen.	Kormány
2.	A polgármester és a jegyző hatáskörébe tartozó államigazgatási feladatot rendelet is megállapíthat.	Kormány
3.	A közigazgatási hatósági eljárásra vonatkozó törvény rendelkezéseitől eltérő rendelkezések bevezetésére van mód rendelet útján.	Kormány
4.	Rendelettel előírható, hogy a termelési, ellátási és szolgáltatási kötelezettségek biztosítása érdekében a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter a gazdasági tevékenységet folytató szolgáltatásra kötelezet-tek részére szerződés-kötési kötelezettséget írhat elő. A szerződés-kötési kötelezettség hatálya alá tartozó ter-mékek és szolgáltatások körét rendelet határozza meg	Kormány
5.	Gazdálkodó szervezet működése rendelkezlen a magyar állam felügyelete alá vonható. A magyar állam nevében az államháztartásért felelős miniszter vagy kormánybiztos jár el. A magyar állam a gazdálkodó szervezet legfőbb döntéshozó szervének hatáskörébe tartozó ügyekben hozott döntéseiről haladéktalanul tájékoztatja a gazdálkodó szervezet vezető tisztviselőit és felügyelőbizottságának tagjait.	Kormány
6.	A közúti, vasúti, vízi és légi járművek forgalma a nap meghatározott tartamára vagy meghatározott területére (útvonalára) korlátozható, illetve az ország egész területén vagy meghatározott részén ideiglenesen megtilt-ható. A járművek forgalmának korlátozása vagy megtiltása során a légiközlekedésről szóló törvény és a magyar légter igénybevételeéről szóló jogszabály rendelkezéseire figyelemmel kell eljárni.	Kormány
7.	Korlátozni lehet a lakosság utcán vagy más nyilvános helyen való tartózkodását. A korlátozást és annak időtartamát a rádió, a televízió, a sajtó és hirdetmény útján, valamint a helyben szokásos módon a lakosság tudomására kell hozni.	Kormány
8.	Elrendelhető, hogy közterületen rendezvény, nyilvános gyűlés megtartását a rendőrség a védelmi érdek sérelme esetén megtiltsa.	Kormány

9.	Elrendelhető, hogy az ország meghatározott területét a lakosságnak a szükséges időtartamra el kell hagynia (a továbbiakban: kitelepítés), egyben kijelölhető a lakosság új tartózkodási helye. A lakosság elszállításáról a polgármester a hivatásos katasztrófavédelmi szerv közreműködésével gondoskodik. A kitelepítés és kimenekítés során a kötelezés ellenére lakóhelyen maradó személlyel szemben az intézkedés fogyanatosítására jogosult rendvédelmi szerv jár el.	Kormány
10.	Elrendelhető az ország meghatározott területére történő belépés és az ott-tartózkodás korlátozása, illetve engedélyhez kötése; hogy az ország meghatározott területére utazni, azon átutazni vagy onnan kiutazni csak engedéllyel szabad; hogy az ország meghatározott területéről történő kilépés csak a mentesítést követően engedélyezhető.	Kormány
11.	Elrendelhető a vasúti, közúti, vízi, légi szállítások biztosítása érdekében a javítókapacitások, valamint az állomások, kikötők, reptüföterek, rak táarak igénybevétele vagy használatának korlátozása.	Kormány
12.	A veszélyeztetett területekről a nem gazdasági és más szempontból fontos vagyontárgyak elszállítását biztonságba helyezésük érdekében a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, illetve a fővárosi, megyei védelmi bizottság elnöke elrendelheti (a továbbiakban: kiűrtés). A vagyontárgyak elszállítását a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, illetve a fővárosi, megyei védelmi bizottság elnöke rendelheti el. A befogadási területeket és az elszállítási irányokat (útvonalakat) az elrendelő határozza meg.	Kormány
13.	Elrendelhető az ideiglenes polgári védelmi szolgálat ellátása. Élet- és vagyonmentés érdekében elrendelhető a mentésre alkalmas bármely jármű, műszaki eszköz és földmunkagép igénybevétele.	Kormány
14.	Elrendelhető az ingatlan igénybevétele, illetve az építmény részleges vagy teljes bontása.	Kormány
15.	Határozatban előírhatóak a közoktatási intézmények működésével, működtetésével; a nevelési év; tanítási év megszervezésével kapcsolatos feladatok. Elrendelhető a határozat azonnali végrehajtása, amelynek közlése távközlési eszköz útján is történhet.	Emberi Erőforrások Minisztériuma

2. táblázat. Rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet vagy váratlan támadás esetén bevezethető rendkívüli intézkedések

Fsz.	Bevezethető rendkívüli szabályok és alkalmazható rendkívüli intézkedések	Különleges jogrendi időszak			
		váratlan támadás	megelőző védelmi helyzet	rendkívüli állapot	szükség- állapot
1.	A hadkötelezettségen alapuló katonai szolgálat időtartama megelőző védelmi helyzet idején legfeljebb 12 hónap. Rendkívüli állapot idején az időtartam a katonai szükséglethez igazodóan állapítható meg. A fegyveres katonai szolgálatot teljesítő az esküt a szolgálatteljesítés első napján teszi le.	Kormány	Kormány	Honvédelmi Tanács	Kormány
2.	A Honvédség tényleges katonai és a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyára vonatkozó szabályok rendeletben – a békeidőszakban irányadó szabályoktól eltérően – állapíthatók meg.	Kormány	Kormány	HT	Köztársasági Elnök
3.	A Honvédség és a rendvédelmi szervek tagjainak a testülettel szemben fennálló anyagi felelősségéről szóló jogszabályoktól eltérően a szolgálatot teljesítőkre nézve kedvezőbb felelősségi és egyszerűsített káreljárási szabályok állapíthatóak meg.	Kormány	Kormány	HT	KE
4.	A polgármester és a jegyző hatáskörébe tartozó államigazgatási feladatot rendelet is megállapíthat.	Kormány	Kormány	HT	KE
5.	A települési önkormányzat képviselő-testületének feladat- és hatáskörét a polgármester, a fővárosi közgyűlés feladat- és hatáskörét a főpolgármester, a megyei közgyűlés feladat- és hatáskörét a megyei közgyűlés elnöke gyakorolja.	Kormány	Kormány	HT	KE
6.	A polgármester és a jegyző a honvédelmi igazgatási, valamint a rendkívüli intézkedésekből adódó feladatait a megyei védelmi bizottság utasításai szerint látja el.	Kormány	Kormány	HT	KE
7.	Az oktatásért felelős miniszter határozatban írhatja elő a közoktatási intézmények működésével, működtetésével; a nevelési év, tanítási év megszervezésével kapcsolatos feladatokat. Az oktatásért felelős miniszter elrendelheti a határozat azonnali végrehajtását. A határozat közzéje távközlési eszköz útján is történhet.			HT	

8.	A közigazgatási hatósági eljárásra vonatkozó törvény egyes rendelkezései rendeltel állapíthatók meg	Kormány	HT	
9	A honvédelmi szabálysértések miatt rendeletheben elzárásbüntetés is megállapítható. Rendeletben más szabálysértési jogszabályok is módosíthatók.		HT	KE
10.	Az újságíró, a tudósító és a sajtóterméket előállító (a továbbiakban együtt: tudósító) csak az arra feljogosított szervek, a hivatalos szóvivő és a közszolgálati média által közölt adatokat használhatja fel tudósításához.		HT	KE
11.	A tudósító csak olyan tájékoztatótón vagy hivatalos rendezvényen vehet részt, amelyre a rendező szervtől meghívást kapott.		HT	KE
12.	Elrendelhető a sajtótermékek és a tömegtájékoztatót szolgáló más közlemények előzetes ellenőrzése és a megjelenésük közzétételi engedélyhez kötése. A közzétételi engedélyt a sajtóterméket ellenőrző katonai szerv adja ki.		HT	KE
13.	Elrendelhető a rádió, a televízió és egyéb tömegkommunikációs intézmény helyiségeinek, stúdióinak, műsorszóró adóinak, berendezéseinek és létesítményeinek igénybevétele, használatra való átengedése vagy ezek használatának mellőzése.	Kormány	HT	KE
14.	Elrendelhető a postai, valamint az elektronikus hírközlési szolgáltatások szüntethetése, korlátozása és ellenőrzése, továbbá a távközlési és informatikai hálózatok és berendezések igénybevétele, illetve az elektronikus hírközlő berendezés használatra való átengedése.	Kormány	HT	KE
15.	A nyomdák és más sokszorosításra alkalmas eszközök üzemeltetői szigorított biztonsági rendszabályok bevezetésére és megtartására kötelezhetők.		HT	KE
16.	A területre vonatkozóan a közúti, vasúti, vízi és légi járművek forgalma a nap meghatározott időszakára, meghatározott területre (útvonalra) korlátozható, illetve az ország egész területén vagy meghatározott részén ideiglenesen megtiltható.	Kormány	HT	KE
17.	Elrendelhető a vasúti, közúti, vízi és légi szállítások biztosítása érdekében a javítókapacitások, valamint az állomások, kikötők, repülőterek és raktárak igénybevétele vagy használatának korlátozása, illetve a közlekedési eszköz birtokosát terhelően közlekedési szolgáltatás teljesítése.	Kormány	HT	KE

Fsz.	Bevezethető rendkívüli szabályok és alkalmazható rendkívüli intézkedések	Különleges jogrendi időszak			
		váratlan támadás	megelőző védelmi helyzet	rendkívüli állapot	szükség- állapot
18.	A megyei védelmi bizottság elnöke a védelmi és a lakossági ellátási érdekekre tekintettel – a rendszertért felelős miniszter, a honvédelemért felelős miniszter, valamint az illetékes ágazati miniszter hozzájárulásával – a bevezetett korlátozástól vagy tilalomtól eltérően rendelkezhet. E rendelkezés a légiközlekedés körében nem alkalmazható.	Kormány	Kormány	HT	KE
19.	Korlátozható, illetve megtiltható a magyar állampolgárok külföldre utazása, a külföldiek beutazása, a külföldi személyekkel és szervezetekkel vagy intézményekkel való érintkezés és kapcsolattartás.			HT	KE
20.	Elrendelhető az ország területén élő nem magyar állampolgárok jelentkezési kötelezettsége, a tartózkodásukra vonatkozóan pedig korlátozások vezethetők be.			HT	
21.	Elrendelhető az ország meghatározott területén való tartózkodás korlátozása, illetve engedélyhez kötése; hogy az ország meghatározott területére utazni, azon átutazni vagy onnan kiutazni csak engedéllyel szabad.			HT	KE
22.	Elrendelhető, hogy az ország meghatározott területét a lakosságnak a szükséges időtartamra el kell hagynia, egyben kijelölhető a kitelepített lakosság új tartózkodási helye. A lakosság elszállításáról a polgármester gondoskodik.			HT	KE
23.	Korlátozni lehet a lakosság utcán vagy más nyilvános helyen való tartózkodását (a továbbiakban: kijárási tilalom). A kijárási tilalmat és annak időtartamát rádió, televízió, sajtótermék és hirdetmény útján, valamint a helyben szokásos módon a lakosság tudomására kell hozni.			HT	KE
24.	Közterületen tartandó rendezvény, nyilvános gyűlés a védelmi érdekek sérelme esetén megtiltható.			HT	KE
25.	A nem honvédelmi és rendvédelmi célt szolgáló robbanóanyagok gyártása, forgalomba hozatala, vásárlása, szállítása, tárolása korlátozható, illetve engedélyhez köthető.			HT	KE

26.	Az ország egész területén vagy bármely részén megtiltható a vadászat, valamint a vadász- és sportlővő fegyverek tartása, cseréje; fegyver és lőszer árusítása, vadászati és sportcélra történő behozatala, valamint a nem katonai célú lőfegyverek használata; elrendelhető a polgári felhasználású lőfegyverek beszolgáltatása, összegyűjtése és biztonságba helyezése.			HT	KE
27.	Elrendelhető a folyamatos polgári védelmi szolgálat ellátása. Rendeletben állapíthatók meg a harci cselekmények hatása elleni védekezés szabályai. Ennek keretében meghatározhatók: a felkészítésre, a lakosság riasztására, az óvóhelyekre és az épületekre vonatkozó szabályok; a vasúti, közúti, vízi és légi járművek fényeinke, illetve a forgalmuk irányítására szolgáló fényforrások elsőtűrtítésére vonatkozó követelmények; a lakosság magatartására vonatkozó szabályok.	Kormány	Kormány	HT	KE
28.	A veszélyeztetett területekről – a megelőző polgári védelmi kiürítő intézkedés keretében – a honvédelmi, nemzetgazdasági és más szempontból fontos vagyontárgyak elszállítását biztonságba helyezésük végett el lehet rendelni. A vagyontárgyak elszállítását polgári védelmi indokból a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, egyéb fontos okból az illetékes ágazati miniszter, a központi irányító szervekkel való összeköttetés megszakadása esetén a megyei védelmi bizottság elnöke, minden más esetben az illetékes katonai szervezet parancsnoka rendelheti el.	Kormány	Kormány	HT	KE
29.	A visszamaradó lakosság és a tovább termelő üzemek szükségleteinek kielégítésére biztosítani kell a megfelelő visszamaradó készletet, állatállományt, egészségügyi anyagokat és termelési készleteket. A visszamaradó készletek nagyságát a megyei védelmi bizottság elnöke intézkedésének megfelelően a polgármester határozza meg.	Kormány	Kormány	HT	KE
30.	A befogadási területeket és az elszállítási útvonalakat a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, az illetékes ágazati miniszter, a megyei védelmi bizottság elnöke, illetve az illetékes katonai szervezet parancsnoka határozza meg.	Kormány	Kormány	HT	KE
31.	A vagyontárgyak elszállításával, biztonságba helyezésével kapcsolatos munkához szükséges munkaerő a honvédelmi munkakötelezettség alapján is igénybe vehető.	Kormány	Kormány	HT	KE
32.	Rendeletben szabályozható a diplomáciai mentességekkel és kiváltságokkal kapcsolatos nemzetközi szerződések egyes rendelkezéseinek alkalmazása során vagy viszonyosság alapján követendő eljárás.	Kormány	Kormány	HT	KE

Fsz.	Bevezethető rendkívüli szabályok és alkalmazható rendkívüli intézkedések	Különleges jogrendi időszak			
		váratlan támadás	megelőző védelmi helyzet	rendkívüli állapot	szükség- állapot
33.	Rendeletben állapíthatók meg a büntetőeljárás, a büntetés-végrehajtás, a polgári peres és nemperes eljárás szabályai.			HT	KE
34.	Rendeletben új bíróságok és ügyészségek létesíthetők, a már működő bíróságok és ügyészségek összehonthatók, szétválaszthatók és megszüntethetők, valamint az illetékségi területük megválasztható.			HT	KE
35.	A bírák és az ügyészek kinevezése és felmentése, a bírósági és ügyészségi vezetők kinevezési rendje eltérően állapítható meg rendeletben. A bírói és ügyészségi önkormányzati szervek működése felfüggeszthető. A bírót igazságszolgáltatási érdekből, bírói beosztásba, ideiglenesen más bírósághoz lehet kirendelni.			HT	KE
36.	Rendeletben megállapított esetben a helyi bírósági hatáskörbe tartozó kisebb jelentőségű bűncselekmények szabálysértésnek minősülnek. Rendeletben módosíthatók más büntető anyagi jogi rendelkezések is, így új bűncselekmények állapíthatók meg, egyes bűncselekmények büntetési tételei, tételkeretei módosíthatók, rendelet azonban új büntetési nemet nem állapíthat meg.			HT	KE
37.	A helyi bíróságok hatáskörébe tartozó ügyekben bírósági eljárásnak csak rendelet által meghatározott körben van helye. Rendeletben megállapított esetben a helyi bírósági hatáskörbe tartozó kisebb jelentőségű bűncselekmények miatt büntetőeljárás nem indítható és nem folytatható le.			HT	KE
38.	Rendeletben fel kell függeszteni a folyamatban lévő eljárást azokban az ügyekben, amelyekben rendelet alapján bírósági eljárásnak nincs helye, illetve az elbírálásuk nem tartozik más szerv hatáskörébe; ha a vádlott vagy a peres felek a hadkötelezettségüket teljesítik, vagy a per tárgya hadműveleti területen van; ha a rendkívüli körülmények az eljárás lefolytatását nem teszik lehetővé.			HT	KE
39.	A felfüggesztés ideje alatt az elévülés nyugszik. Jogszabályban megállapított eljárási határidők felfüggesztés miatti elmulasztása nem járhat jogvesztéssel vagy egyéb joghátránnyal.			HT	KE
40.	A rendelet hatálybalépését megelőzően bírósági útra utalt olyan ügyekben, amelyekben bírósági eljárásnak nincs helye – és az ügy elbírálása nem tartozik más szerv hatáskörébe – az elévülés nyugszik.			HT	KE

41.	A bíróság első fokon egyesbíróként jár el, kivéve azokat a polgári és büntetőügyeket, amelyeknek elbírálását a rendelet a bíróság tanácsának jogkörébe utalja. A bíróság első fokon hozott határozata ellen a rendeletben megállapított esetben lehet fellebbezést benyújtani.			HT	KE
42.	Katonai bíróság felállítását rendelet írhatja elő. A katonai bíróság a hatáskörébe utalt büntetőügyekben általános hatáskörű elsőfokú bírósággént jár el.			HT	KE
43.	A katonai büntetőeljárásra vonatkozóan az eljárás gyorsítását szolgáló szabályok állapíthatók meg rendeletben.			HT	KE
44.	Rendeletben megállapított esetben az ország egész területén vagy egy részén, illetve a katonai büntetőbíráskodás hatálya alá tartozó területen rögtönbíráskodás rendelhető el. A rögtönbíráskodás hatálya kiterjeszthető a nemzetbiztonságát, a Honvédség készenléti állapotát, a függelmi viszonyokat és az állampolgárok életét sértő súlyos bűncselekményekre, valamint a háborús bűncselekményekre. A rögtönbíráskodás hatálya alá tartozó bűncselekmények büntetési tétele életfogytig tartó vagy tíztől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés. Kivételes esetekben a büntetési tétel csökkenthető.			HT	KE
45.	A rögtönbíráskodás bevezetését sajtótermékben, rádióban, televízióban és egyébb, helyben szokásos módon közzé kell tenni.			HT	KE
46.	A rögtönbíráskodás a törvényszék és a katonai bíróság hatáskörébe tartozik.			HT	KE
47.	A termelési, ellátási és szolgáltatási kötelezettségek biztosítása érdekében az igénybevételi hatóság a gazdasági tevékenységet folytató szolgáltatásra kötelezettek részére szerződés kötési kötelezettséget írhat elő. A szerződés kötési kötelezettség hatálya alá tartozó termékek és szolgáltatások körét rendelet határozza meg.			HT	
48.	Az államháztartásra vonatkozó szabályoktól eltérő rendelkezések állapíthatók meg rendeletben. Rendelet alapján a költségvetési fejezetek között átcsoportosítható végére, egyes kiadási előirányzatok felfüggeszthetők, a költségvetési törvényben nem szereplő kiadások teljesíthetők, és rendkívüli fizetési kötelezettség írható elő, az adók és illetékek mértéke módosítható, valamint a mentességek megszüntethetők.	Kormány	Kormány	HT	KE

Fsz.	Bevezethető rendkívüli szabályok és alkalmazható rendkívüli intézkedések	Különleges jogrendi időszak			
		váratlan támadás	megelőző védelmi helyzet	rendkívüli állapot	szükség- állapot
49.	Elrendelhető a deviza és valuta kötelező vételre történő felajánlása. A deviza és valuta kiutalása, átutalása vagy felhasználása engedélyhez köthető, illetve ideiglenesen felfüggeszthető, továbbá a mentességek megszüntethetők.			HT	
50.	A takaré- és nyereménybetétekből, valamint az értékpapírok alapján történő kifizetések teljesítése korlátozható, illetve ideiglenesen felfüggeszthető.			HT	
51.	Rendeletben kötelezővé tehető a nemesfémek és nemesfém tárgyak vételre való felajánlása. A nemesfém forgalmazása engedélyhez köthető, illetve felfüggeszthető.			HT	KE
52.	A külkereskedelmi tevékenység engedélyhez köthető, a kiadott engedély visszavonható, a korábban engedélyhez kötött áruk és szolgáltatások forgalma megtiltható. Egyes termékek behozatala vagy kivitele kötelezően előírható.			HT	KE
53.	Rendeletben tilalmat vagy egyéb korlátozó intézkedést lehet alkalmazni az olyan országgal szemben, amely magyar árut vagy járművet hátrányosabb elbírálásban részesít, mint más országból származó árut vagy járművet.			HT	KE
54.	Elrendelhető az ország védelme szempontjából fontos termékek, javak forgalmának korlátozása.			HT	KE
55.	A honvédelmi munkakötelezettség körében kötött munkaerő-gazdálkodás vezethető be rendeletben. Elrendelhető, hogy munkaviszonyt csak a kijelölt szerv közvetítésével lehet létesíteni.			HT	KE
56.	Az élet- és vagyonmentés érdekében elrendelhető a mentésre alkalmas bármely jármű, műszaki és földmunkagép igénybevétele. A lakosság védelmének biztosítása érdekében életvédelmi létesítmények, óvóhelyek kialakítása és építése rendelhető el.	Kormány	Kormány	HT	KE
57.	Halasztást nem tűrő esetben az igénybevételt határozattal elrendelheti a megyei védelmi bizottság elnöke, a polgármester vagy az illetékes katonai szervezet parancsnoka.	Kormány	Kormány	HT	KE

Fsz.	Bevezethető rendkívüli szabályok és alkalmazható rendkívüli intézkedések	Különleges jogrendi időszak			
		váratlan támadás	megelőző védelmi helyzet	rendkívüli állapot	szükség- állapot
60.	– a nemzetközi békét, illetve az ország biztonságát veszélyeztető államok, természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiség nélküli szervezetek érdekeltségének zárolását, valamint tulajdonjoguk korlátozását;	Kormány	Kormány	HT	KE
	– speciális tartalékok képzését, az importból történő beszerzések felgyorsítását, exportkorlátozást, kereskedelmi kvóták bevezetését, a közbeszerzési eljárás felfüggesztését;	Kormány	Kormány	HT	KE
	– az ország területének hadművelleti előkészítésére vonatkozó speciális feladatok végrehajtását, a megvalósításukra vonatkozó hatósági előírásoktól történő eltérést;	Kormány	Kormány	HT	KE
	– speciális terrorelhárító intézkedések bevezetését;	Kormány	Kormány	HT	KE
	– az államhatár-forgalom ellenőrzésének nemzetközi előírásoktól és egyezményektől eltérő szigorítását;	Kormány	Kormány	HT	KE
	– az állampolgárokat is érintő riasztási fokozatok alkalmazását;	Kormány	Kormány	HT	KE
	– a közintézményekbe és a közforgalmú helyekre vonatkozóan különleges beléptető eljárások és technikai ellenőrzések alkalmazását;	Kormány	Kormány	HT	KE
	– a közigazgatás, a Honvédség, a védelemben közreműködő szervek telephelyei- re, épületeibe és létesítményeibe a személyekre vagy a gépjárművekre vonatko- zó beléptetési szabályoknak a szigorítását, feltételhez kötését vagy megtiltását; a megközelítési útvonalak kiürítését;	Kormány	Kormány	HT	KE
	– az objektumokban, illetve megközelítési útvonalakon közlekedők ruházatá- nak, gépjárműveinek átkutatását; ismeretlen eredetű, őrizetlenül hagyott dolgok felkutatását és megsemmisítését;	Kormány	Kormány	HT	KE
	– az internet-, levél-, csomag- és postaforgalom fokozott ellenőrzését.	Kormány	Kormány	HT	KE

3. MELLÉKLET

Fogalmak, meghatározások és értelmező rendelkezések

Állami Egészségügyi Tartalék: a külön jogszabályban meghatározott rendeltetésű orvostechikai eszközök, műszerek, gyógyszerek, kötszerek, egyéb egészségügyi fogyóanyagok, illetve a szükséggyógyintézetek működtetéséhez szükséges felszerelések

állomásozás: a Honvédség szervezeteinek átvonulásához szükséges időt, illetve a gyakorlat és a hozzá kapcsolódó államhatár-átlépés időtartamát meghaladó, tartós külföldi, illetve külföldi fegyveres erők esetében magyarországi jelenlét

befogadás: a kimenekített, illetve kitelepített lakosság és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak befogadó helyen történő átmeneti jellegű elhelyezése

befogadó nemzeti támogatás: az ország, a Honvédség és a honvédelemben részt vevő más szervek által, külföldi fegyveres erőknek az ország területén tartózkodásuk vagy azon átvonulásuk során nyújtott, egyoldalúan vállalt vagy nemzetközi szerződéseken és azok végrehajtási megállapodásain alapuló támogatás

behívhatósági korhatár:

- a Magyar Honvédségnél hivatásos, szerződéses vagy önkéntes tartalékos katonai szolgálatot teljesítettek esetén a katonai szolgálat felső korhatára;
- más hadkötelesek és a potenciális hadkötelesek esetén annak az évnek a december 31. napja, amelyben 40. életévüket betöltik

berendelés: az az információ, amelynek eredményeként az érintett a védelmi igazgatásban kijelölt munkahelyére vonul be, illetve ott tartózkodik

értesítés: az erre feljogosított szervek által más szervhez vagy személyhez szóban, írásban vagy más módon eljuttatott információ, amelynek hatására a közlés tartalmához igazodóan az érintett valamely cselekvésbe kezd

felelős tervező szervek: ágazati ellátási felelősséggel az ágazatot irányító miniszter; a területi ellátási felelősséggel a külön jogszabályban meghatározott illetékes MVB elnöke, valamint azok, akik a követelménytámasztó szervek gazdaságmozgósítási igényeinek teljesítéséhez szükséges vagyoni szolgáltatások biztosításáért elsődlegesen felelősek, a pénzellátásért felelős Magyar Nemzeti Bank elnöke, a statisztikai adatszolgáltatásért – a külön jogszabályban foglaltak keretein belül – felelős Központi Statisztikai Hivatal elnöke

Gazdaságbiztonsági Tartalék védelmi hányada: a nemzetgazdaság vagy egy ágazat gazdaságmozgósítási helyzeti működését, a lakosság alapvető ellátását és védelmét, valamint a mozgósított fegyveres erők és rendvédelmi szervek feladatainak végrehajtását szolgáló, lehetőleg több felhasználói igény kielégítésére alkalmas áruk – elsősorban ipari termékek, félkész termékek, alapanyagok – és pénzeszköz

gazdaságfelkészítés: a védelem- és a gazdaságpolitika részét képező tervszerű, folyamatos, békeidőben folytatott tervezési, szolgáltatási és szabályozási tevékenység, amelynek során a feladatok végrehajtásába bevont közigazgatási szervek és a szolgáltatók felkészítik a nemzetgazdaságot a szükség esetén elrendelhető gazdaságmozgósítás feladataira, az erőforrások védelmi célú fel szabadítására

gazdaságfelkészítési feladatok: a békeidőszaki felkészülési szolgáltatások, különösen a gazdaságfelkészítéssel kapcsolatos tervezés, beruházás, készletezés, kapacitásfenntartás, adatgyűjtés és adatszolgáltatás

gazdaságfelkészítési szerződés: a gazdaságfelkészítési feladatok ellátására vonatkozó szerződés

gazdaságfelkészítési tervezés: a védelemgazdasági alapterv négyévenkénti elkészítési és évenkénti rendszeres felülvizsgálati folyamata

gazdaságmozgósítás: a külön jogszabály alapján, kormánydöntéssel elrendelhető intézkedés vagy intézkedések rendszere, amely a nemzetgazdasági erőforrásoknak a gazdaságmozgósítási helyzet hatékony kezelése érdekében történő szabályozott igénybevételét teszi lehetővé

gazdaságmozgósítási előszerződés: a gazdaságmozgósítási feladatok ellátására vonatkozó előszerződés

gazdaságmozgósítási feladat: kormányintézkedés, illetve a külön jogszabályban meghatározott igénybevételi eljárás során elrendelt vagy gazdaságmozgósítási szerződésben kikötött vagyoni szolgáltatás, valamint a külön jogszabályban meghatározott honvédelmi munkakötelezettség alapján elrendelt munkateljesítés

gazdaságmozgósítási helyzet:

- a kihirdetett különleges jogrend időszaka;
- a különleges jogrendi időszak fenyegetettség kialakulásának közvetlen kockázatát jelentő esemény, helyzet, amennyiben okszerűen lehet számolni a minősített időszak kihirdetését indokoló esemény bekövetkezésének valószínűségével;
- a különleges jogrendi időszak kihirdetését nem indokló olyan hazai vagy nemzetközi esemény, állapot, amely veszélyezteti az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságát, a természetes és az épített környezetet, a közrendet és a közbiztonságot, az alkotmányos rendet, valamint a nemzetközi stabilitást;
- a katonai válságreakálási, béketámogató műveletben vagy nemzetközi segítségnyújtásban való közreműködés

gazdaságmozgósítási szerződés: a gazdaságmozgósítási feladatok ellátására vonatkozó polgári jogi vagy hatósági szerződés

gazdaságvédelem: a nemzetgazdaság alapvető érdekeinek, értékeinek védelme érdekében kifejtett állami irányítási tevékenység a káros külső és belső hatásokkal szemben

hadköteles: a hadkötelezettség bevezetését követően magyarországi bejelentett lakóhellyel rendelkező magyar állampolgárságú férfi

Helyi Védelmi Bizottság (HVB): a Megyei Védelmi Bizottság (MVB) irányítása alatt működő közigazgatási szerv, amely az illetékességi területén irányítja és összehangolja a honvédelmi és katasztrófavédelmi felkészítés helyi végrehajtását

hivatali kapu: a központi elektronikus szolgáltató rendszer hitelesített elektronikus dokumentum- és üzenetkezelő része

honvédelem: az ország külső fegyveres támadástól való megvédésével kapcsolatos elvek, szervezetek, tevékenységek és azt meghatározó tényezők összessége

honvédelem rendszere: az ország honvédelmi potenciáljának rendszerbe foglalt belső garanciaeszköze, az Alaptörvényben meghatározott védelmi helyzetek állami kezelése, a hon- (haza-) szövetségben megvalósuló fegyveres védelme, annak feltételrendszerét biztosító honvédelmi potenciális tényezők, elvek, szervezetek és tevékenységek összessége és összefüggő rendszere

honvédelmi érdek: az ország biztonságát, katonai védelmi képességét meghatározó módon befolyásoló körülmények összessége, ideértve különösen a törvényes rend védelméhez, a függetlenség elleni támadó szándékú törekvések, illetve a szuverenitást és területi integritást sértő vagy veszélyeztető törekvések elhárításához, valamint a szövetségesi kötelezettségek teljesítéséhez, a szövetségi és honi védelmi infrastruktúra működésének, fejlesztésének biztosításához fűződő érdekeket

honvédelmi igazgatás: a védelmi igazgatás részét képező feladat- és szervezetrendszer, amelynek keretében az ország védelmére létrehozott, valamint e feladatra kijelölt közigazgatási szervek, továbbá a honvédelemben közreműködő más szervek ellátják a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. CXIII. törvény 1. § (3) bekezdésében meghatározottak honvédelemre való felkészítésével, az országvédelemmel és a honvédelmi kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos feladatokat

hozzátartozó: a házastárs; az egyenes ági rokon; a házastárs egyenes ágbeli rokona; az örökbefogadott, mostoha és nevelt gyermek; az örökbefogadó, a mostoha és a nevelő szülő; a testvér, valamint az élettárs

igénybevétel: az igénybe vevő által a honvédelmi érdek kielégítése céljából kijelölt ingatlan, technikai eszköz és más ingóság birtokbavétele, illetve a szolgáltatás használatbavétele

igénybevételi hatóság: a gazdasági és anyagi szolgáltatás a Hvt. 14. §-a szerinti igénybevételét elrendelő szerv vagy személy

igénybe vevő: a Honvédség; a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény 80. § r) pontjában meghatározott rendvédelmi szervek és a Hvt. 18. § (2) bekezdésében meghatározott honvédelemben közreműködő szervek

infokommunikáció: az informatika (számítástechnika) és a kommunikáció (távközlés) konvergenciáját, integrálódását kifejező fogalom

infokommunikációs rendszer: a K-600/KTIR Hírközlési és Informatikai Rendszer, amely a Honvédelmi Tanács és a Kormány speciális működési feltételeit, valamint a védelmi igazgatás szervei által folytatott döntés-előkészítés és döntéshozatal informatikai támogatását biztosító hírközlési és informatikai rendszer; hálózatok, amelyek az országos infrastruktúra részeivé váltak és így a közművek rangjára emelkedtek, az energiaellátás, a vízellátás-szennyvízkezelés stb. mellett; közmű, amelynek szerepét és jelentőségét tovább növeli az a tény, hogy a többi közműhöz is szorosan kapcsolódik, mivel azok működtetésében, használatában jelentős mértékben vesz részt, mint például távközlési, számítástechnika, elektronizálási és automatizálási vonatkozásokban

információs folyamat: a védelmi igazgatás információigénye, azaz a védelmi igazgatásban érintett szervezetek közötti együttműködés és információcsere folyamata

intézkedési terv (gazdaságmozgósítási célú): a védelemgazdasági alaptervben foglalt feladatok végrehajtását szolgáló intézkedések gyűjteménye, az egyes feladatok végrehajtásáért felelős, illetve a végrehajtásban közreműködő szerv, személy nevével

katasztrófa: a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetve e helyzet kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet, amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeit; a lakosság alapvető ellátását; a természeti környezetet és a természeti értékeket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési rendben történő védekezési lehetőségeit és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és az állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli

katasztrófa károsító hatása által érintett terület: az a terület, ahol a természeti vagy civilizációs katasztrófa következményeinek elhárítása (helyreállítás) érdekében kormányzati intézkedés szükséges

katasztrófasegély: a katasztrófák következményeinek felszámolása érdekében, a katasztrófa károsító hatása által érintett területen, az alapvető életfeltételeknek a központi költségvetésben létrehozott tartalékból történő biztosítása

katasztrófavédelem: a különböző katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összessége, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, a károsító hatásuk csökkentését, a lakosság élet- és anyagi javainak védelmét, az alapvető életfeltételek biztosítását, valamint a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják

katasztrófaveszély: olyan folyamat vagy állapot, amelynek következményeként okszerűen lehet számolni a katasztrófa bekövetkezésének valószínűségével, és amely ezáltal veszélyezteti az emberi egészséget, környezetet, valamint az élet- és vagyonbiztonságot

katasztrófaveszélyes tevékenység: olyan emberi cselekvés vagy mulasztás, amely katasztrófát vagy annak közvetlen veszélyét idézheti elő

katonai hatóság: a honvédelmi és a katonai célú ingatlanok, azok védőterületei, valamint az ott végzett tevékenységek vonatkozásában – jogszabályban meghatározott hatósági jogkörében eljárva – hatósági vagy szakhatósági feladatokat ellátó honvédségi szervezet

katonai igazgatás: a közigazgatási szervek jogilag szabályozott azon tevékenysége, amely a haza fegyveres védelme feltételeinek megteremtése és megvalósítása érdekében a jogalanyok honvédelmi kötelezettségeinek és önként vállalt honvédelmi feladatainak tervezésére, valamint a kötelezettségek és a vállalt feladatok végrehajtására irányul

készenlétbe helyezés: a védelmi igazgatás szerveinek azon állapota, amelyben a kijelölt munkahelyen képesek tevékenységük meghatározott időn belüli megkezdésére

kimenekítés: az a helyzet, amikor a veszélyeztetett területen a közvetlen életveszély és a váratlan kockázat miatt nincs mód a kitelepítési feladatok végrehajtására és a lakosság védelmét kimenekítéssel kell biztosítani – a kitelepítés szabályait követve

kitelepítés: a lakosság és az anyagi javak veszélyeztetett területről történő – a veszélyelhárítási tervben meghatározottak szerinti – kivonását és befogadó helyen történő átmeneti jellegű elhelyezését

közbiztonsági referens: a polgármester katasztrófák elleni védekezésre való felkészülési, védekezési és helyreállítási szakmai feladataiban, továbbá rendvé-

delmi és honvédelmi feladataiban közreműködő, köztisztviselői jogviszonyban álló, e feladat ellátására a polgármester által kijelölt, e törvény végrehajtási rendeletében meghatározott végzettséggel rendelkező személy

központi elektronikus szolgáltató rendszer: elektronikus közszolgáltatás, amely magába foglalja az elektronikus kormányzati gerinchálózatot, a kormányzati portált, a kormányzati ügyfél-tájékoztató központot, az ott megjelenő szolgáltatásokat és ügyintézési lehetőségeket, valamint azok fenntartóit és üzemeltetőit; biztosítja az ügyfelek, a hivatalok és a szervezetek számára az elektronikus ügyfélkapu, a hivatali kapu és a cégkapu létesítésének lehetőségét

követelménytámasztó szervek: a Magyar Honvédséget és a rendvédelmi szerveket felügyelő miniszterek, illetve a polgári nemzeth biztonsági szolgálatokat irányító miniszter; a szövetséges fegyveres erők tekintetében a Kormány; a közigazgatási rendszer; a nemzetgazdaság és a társadalom működése tekintetében az ágazati miniszterek; a bíróságok tekintetében az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalának vezetője; a lakosság ellátása tekintetében az illetékes megyei védelmi bizottság elnöke

lakossági riasztó rendszer: a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve, illetve a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerveinek kezelésében lévő lakossági riasztó, riasztó-tájékoztató, viharjelző rendszerek és ezek működésével szorosan összefüggő eszközök, berendezések összessége

lakossági riasztó végpont: a lakosság légi- és katasztrófariaszttására szolgáló olyan berendezés, amely alkalmas a külön jogszabályokban előírt hangképek (légi- és katasztrófariadó feloldása, morgató jelzés) sugárzására

lakossági riasztó-tájékoztató végpont: a lakosság légi- és katasztrófariaszttására szolgáló olyan berendezés, amely alkalmas a lakossági riasztó végponttal szemben támasztott követelményeken túlmenően élőbeszéd vagy előre tárolt üzenet sugárzására is

Magyar Honvédség Vezetési Információs Rendszere: a Magyar Honvédség (a továbbiakban: Honvédség) kormányzati célú elkülönült hírközlő hálózatát magában foglaló, vezetési és irányítási feladatok érdekében üzemeltetett honvédelmi célú híradó, informatikai és információvédelmi rendszer

meghagyás: munkakörhöz kapcsolódóan és névre szólóan végrehajtott eljárás, amely során kormányrendelet vagy hatósági határozat alapján meghagyásba bevont szerv által kijelölt személyek a meghagyási névjegyzékbe kerülnek, és akiket ez alapján a katonai igazgatásnak lakóhelye szerint illetékes területi szerve behívásra ideiglenesen nem tervezhető kategóriába sorol

meghagyásba bevont szerv: a honvédelmi feladatok ellátásában közreműködő, az MVB által egyedileg, határozattal kijelölt szerv

meghagyási jegyzék: a meghagyásba bevont szerv megnevezését, meghagyási kategóriáját, székhelyét, telephelyét, illetve fióktelepének pontos címét, valamint a meghagyással kapcsolatos feladatok elvégzéséért felelős személy nevét és elérhetőségét tartalmazó jegyzék

meghagyási névjegyzék: a meghagyásba bevont szerv megnevezését, meghagyási kategóriáját, székhelyét; a meghagyással kapcsolatos feladatok elvégzéséért felelős személy nevét és elérhetőségét, továbbá a meghagyással érintett munkakör megnevezését, valamint a munkakört betöltő hadköteles személyazonosító adatait tartalmazó jegyzék

Megyei Védelmi Bizottság (MVB): a Kormány irányítása alatt működő közigazgatási szerv, amely az illetékességi területén ellátja a törvényben, illetve kormányrendeletben számára megállapított, a honvédelmi felkészítéssel és katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatokat

monitoring rendszer: a védelmi igazgatás szintjeinek vezetői részére, az Alaptörvényben meghatározott különleges jogrendi időszakokban, valamint ezek kialakulását eredményezhető eseményekről olyan megbízható információkat biztosító rendszer, amely lehetővé teszi az országfelkészítés feladatainak végrehajtásához szükséges operatív döntések meghozatalát és a kormányzati szándék gyors érvényesülését

munkakör: a honvédelem irányításához, vezetéséhez; a törvényhozás, az igazságszolgáltatás, a közigazgatás, valamint a gazdaság működőképességének biztosításához; a honvédelmi és a rendvédelmi feladatok megvalósulásához; a hadiipari termeléshez, valamint a legfontosabb lakosság ellátási feladatokhoz nélkülözhetetlen munkakör, beosztás

önkéntes mentőszervezet: különleges kiképzésű személyi állománnyal rendelkező, speciális technikai eszközökkel felszerelt, katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásainak kivédésére, felszámolására, katasztrófavédelmi feladatok ellátására, valamint emberi élet mentésére önkéntesen létrehozott civil szerveződés

polgári védelem: olyan társadalmi feladat-, eszköz- és intézkedési rendszer, amelynek célja katasztrófa, illetve fegyveres összeütközés esetén a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint a lakosság felkészítése azok hatásainak leküzdése és a túlélés feltételeinek megteremtése érdekében

polgári védelmi szervezet: az a szervezet, amely önkéntes és köteles személyi állománya útján a katasztrófák elleni védekezésről rendelkező törvényben meghatározott, valamint fegyveres összeütközés idején végrehajtandó polgári védelmi feladatokat lát el

polgári veszélyhelyzeti tervezés: a védelmi igazgatás rendszerében megvalósuló közös civil-katonai tervezési rendszer a kormányzás folyamatos biztosítása, a lakosság és az anyagi javak védelme, a nemzetgazdaság működőképességének fenntartása, a Honvédség és a rendvédelmi szervek, valamint a szövetségi műveletek polgári támogatása, továbbá a hatóságok katonai erőikkel és eszközökkel történő segítése érdekében

potenciális hadköteles: a hadkötelezettség alá tartozó tartalékos, aki nem tartozik az önkéntes tartalékos és a kiképzett tartalékos állományba

rendvédelmi szerv: a rendőrség, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a büntetés-végrehajtási szervezet, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok

rögzített hadiipari kapacitás: a gazdaságmozgósítási feladatra kijelölt szolgáltató olyan, békeidőszakban nem üzemelő hadiipari szolgáltató kapacitása, amelyet a Kormány annak minősített

szolgáltatásra kötelezett: az a természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet, amelyet a honvédelem feladatainak végrehajtása érdekében egyedi hatósági határozat szolgáltatás teljesítésére vagy szolgáltatás igénybevételének tűrésére, valamely tevékenységtől való tartózkodásra, a szolgáltatás igénybevételéhez szükséges előkészületi tevékenységre vagy adat-szolgáltatásra kötelez

szövetséges fegyveres erők: a kölcsönös katonai segítségnyújtás kötelezettségét tartalmazó hatályos nemzetközi szerződés szerint a Magyarországgal szövetséges államok fegyveres erői, valamint az e szerződés alapján létrehozott közös katonai szervezetek

terv: egy jövőbeli cselekvést, annak idejét, módját és eszközeit meghatározó elgondolás; az államilag készített, törvényben vagy rendeletben rögzített program, valamint egy tevékenység előkészítésének és végrehajtásának elképzelt, szövegesen vagy grafikusán rögzített folyamata

törzskészlet: a tartalékok egyes elemeire meghatározott, minimális – állandóan raktáron tartandó mennyiségnek megfelelő – készletszint

üzemi szolgáltatás: közszükségletet kielégítő, alapvető szolgáltatásokat folyamatosan biztosító közüzem szolgáltatása

vagyonai szolgáltatás: a külön jogszabályban meghatározott gazdasági és anyagi szolgáltatás

védelemgazdaság: a nemzetgazdaság azon része, amely a honvédelmi célú erőforrások összegyűjtését, azok rendeltetésszerű felhasználását, azaz védelmi képességgé történő átalakítását végzi

védelemgazdasági alapterv: a gazdaságfelkészítési tervezés során a tervező szervek által elkészített dokumentum

védelmi célú hányad: az egyes állami tartalékok gazdaságmozgósítási célra készletezett elemeinek összessége

védelmi igazgatás: a közigazgatás részét képező feladat- és szervezeti rendszer, amely az állam védelmi feladatainak megvalósítására létrehozott, valamint e feladatra kijelölt közigazgatási szervek által végzett végrehajtó, rendelkező tevékenység; magában foglalja a különleges jogrendre történő felkészülést, továbbá az említett időszakok és helyzetek honvédelmi, polgári védelmi, katasztrófavédelmi, védelemgazdasági, lakosságellátási feladatainak tervezésére, szervezésére, illetve a feladatok végrehajtására irányuló állami tevékenységek összessége

veszélyelhárítási terv: katasztrófaveszély, valamint katasztrófa időszakában végrehajtandó, katasztrófavédelmi feladatokat tartalmazó, központi, területi (fővárosi), települési (a fővárosban kerületi) és munkahelyi okmányrendszer

veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset: olyan mértékű veszélyes anyag kibocsátásával, tűzzel vagy robbanással járó, veszélyes anyagokkal kapcsolatos üzemzavar, amely a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem vagy külsőbérték alatti üzem működése során befolyásolhatatlan folyamatként megy végbe, és amely az üzemen belül vagy azon kívül közvetlenül vagy lassan hatóan súlyosan veszélyezteteti vagy károsítja az emberi egészséget, illetve a környezetet

veszélyes tevékenység: olyan ipari, biológiai (mezőgazdasági) és kémiai eljárások felhasználásával végzett tevékenység, amely ellenőrizhetetlenné válása esetén tömeges méretekben veszélyeztetheti, illetve károsíthatja az emberi egészséget, a környezetet, az élet- és vagyonbiztonságot

visszatelepítés: a veszély elmúltával a kimenekített, kitelepített lakosság és az anyagi javak lakóhelyre történő visszajuttatása

Rövidítések

BM OKF	Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
BNT	Befogadó Nemzeti Támogatás
ESzCsM	Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium
HM VH	Honvédelmi Minisztérium Védelmi Hivatal
HVB	Helyi Védelmi Bizottság
HVKF	Honvéd Vezérkar főnöke
Hvt.	a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. CXIII. törvény
Hvt. Vhr.	a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet
HIKOM	Honvédelmi Igazgatási Koordinációs Tárcaközi Munkacsoport
Kat.	a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény
Kat. Vhr.	A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet
KIÉI	katonai igazgatási és érdekvédelmi iroda
KIK	katonai igazgatási központ
KIM	Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium
KKB	Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság
MH HKNYP	Magyar Honvédség Hadkiegészítő és Központi Nyilvántartó Parancsnokság
MNB	Magyar Nemzeti Bank
MTVA	Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap
MVB	Megyei Védelmi Bizottság
NGM	Nemzetgazdasági Minisztérium
NVK	Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelő Központ
OBH	Országos Bírósági Hivatal
OMSZ	Országos Mentőszolgálat
TÉK	toborzó- és érdekvédelmi központ

A honvédelmi felkészítés jogszabálygyűjteménye

Törvények

- Magyarország Alaptörvénye
- A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény
- A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény
- A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény
- Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (XIV. fejezet)
- A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény
- A földgáz biztonsági készletezéséről szóló 2006. évi XXVI. törvény
- A Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2010. évi XLII. törvény
- A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény
- **A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (Hvt.)**
- **A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (Kat.)**
- Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény
- Az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény
- A honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény
- A behozott kőolaj és kőolajtermékek biztonsági készletezéséről szóló 2013. évi XXIII. törvény

Kormányrendeletek

- A Gazdaságbiztonsági Tartalékról szóló 84/1994. (V. 27.) Korm. rendelet
- A védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről szóló 160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet
- A vizek kártételei elleni védekezés szabályairól szóló 232/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet
- A hazai gyakorló- és lőterek külföldiek által, térítés ellenében történő igénybe vételéről szóló 83/2001. (V. 18.) Korm. rendelet
- **A nemzetgazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása feladatai végrehajtásának szabályozásáról szóló 131/2003. (VIII. 22.) Korm. rendelet**
- A nukleáris és radiológiai veszélyhelyzet esetén végzett lakossági tájékoztatás rendjéről szóló 165/2003. (X. 18.) Korm. rendelet
- A kistérségek megállapításáról, lehatárolásáról és megváltoztatásának rendjéről szóló 244/2003. (XII. 18.) Korm. rendelet

- A villamosenergia-rendszer jelentős zavara és a villamosenergia-ellátási válsághelyzet esetén szükséges intézkedésekről szóló 285/2007. (X. 29.) Korm. rendelet
- **A befogadó nemzeti támogatás részletes kormányzati feladatairól szóló 55/2010. (III. 11.) Korm. rendelet**
- Az országos nukleárisbaleset-elhárítási rendszerről szóló 167/2010. (V. 11.) Korm. rendelet
- Az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet
- A fővárosi és megyei kormányhivatalokról szóló 288/2010. (XII. 21.) Korm. rendelet
- A kormányzati célú hálózatokról szóló 346/2010. (XII. 28.) Korm. rendelet
- A vis maior támogatás felhasználásának részletes szabályairól szóló 9/2011. (II. 15.) Korm. rendelet
- A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 219/2011. (X. 20.) Korm. rendelet
- **A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet (Kat. Vhr.)**
- A NATO Válságreakálási Rendszerével összhangban álló Nemzeti Intézkedési Rendszer rendeltetéséről, feladatairól, eljárási rendjéről, a közreműködők kötelezettségeiről szóló 278/2011. (XII. 20.) Korm. rendelet
- **A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet (Hvt. Vhr.)**
- A Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról szóló 355/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet
- A katasztrófa-egészségügyi ellátásról szóló 139/2012. (VI. 29.) Korm. rendelet

Rendeletek

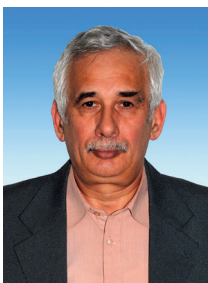
- Az Állami Egészségügyi Tartalékkal való gazdálkodás szabályairól szóló 17/2001. (IV. 28.) EüM rendelet

Kormányhatározatok

- A NATO Felsőszintű Polgári Veszélyhelyzeti Tervezési Bizottsággal történő kapcsolattartás, illetve a polgári veszélyhelyzeti tervezési feladatok koordinálásának rendjéről szóló 2270/2005. (XII. 6.) Korm. határozat

- **A Kritikus Infrastruktúra Védelem Nemzeti Programjáról szóló 2080/2008. (VI. 30.) Korm. határozat (hatályon kívül helyezett)**
- A Kormány ügyrendjéről szóló 1144/2010. (XII. 7.) Korm. határozat
- A Nemzetbiztonsági Kabinettről szóló 1308/2011. (IX. 6.) Korm. határozat
- A Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról szóló 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat
- **A Katasztrófavédelmi Koordinációs Kormánybizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról szóló 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat**
- Magyarország Nemzeti Katonai stratégiájának elfogadásáról szóló 1656/2012. (XII. 20.) Korm. határozat
- A Honvédelmi Igazgatási Koordinációs Tárcaközi Munkacsoport létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról szóló 1525/2013. (VIII. 12.) Korm. határozat

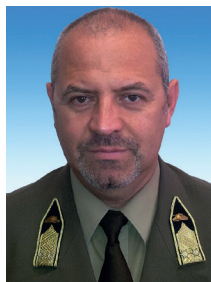
A kiadvány szerkesztője

*Szentes László ny. ezredes
Fejér MVB volt titkára*

A kiadvány szerzői

Szentes László ny. ezredes

*dr. Baán Mihály alezredes
Vas MVB titkára*

*Dr. Bors István ezredes
HM VH vezető főreferens*

*Csiffáry Tamás alezredes
Szolnok MVB referens*

*Hári László alezredes
HM VH kiemelt főtiszt*

*Kocsis Lajos ezredes
HM VH területi igazgató*

A kiadvány lektorai

*Dr. Bors István ezredes
Kocsis Lajos ezredes*

I. fejezet:	Szentes László (szerkesztette)
II. fejezet:	Szentes László–Dr. Bors István–Hári László
III. fejezet:	Dr. Bors István–Hári László
IV. fejezet:	Szentes László–dr. Baán Mihály
V. fejezet:	Dr. Bors István–Hári László–Szentes László
VI. fejezet:	Csiffáry Tamás–Kocsis Lajos
VII. fejezet:	Szentes László
VIII. fejezet:	Szentes László–dr. Bors István
IX. fejezet:	Szentes László–Kocsis Lajos
X. fejezet:	Hári László

ISSN 2064 3306
ISBN 978 963 327 617 4

All rights reserved.

Minden jog fenntartva.

A könyvet vagy bármely részét a kiadó engedélye nélkül bármilyen formában vagy bármilyen eszközzel másolni, tárolni vagy közölni tilos!

Olvasószerkesztő: Kiscelli Piroska

Korrektor: Helyes Katalin és Lopatyinné Török Judit

Műszaki szerkesztő: Sztáryné Benkő Krisztina

Tördelő: Szabó Bettina

Borítóterv: Dani Márton

Nyomdai kivitelezés:

HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft.

Felelős vezető: Németh László ágazati igazgató